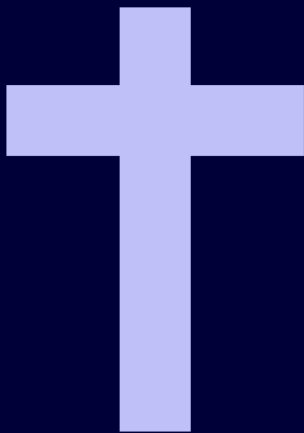

Hona Bible

The New Testament in the Hwana language of Nigeria: Hona
Bible

Hona Bible

The New Testament in the Hwana language of Nigeria: Hona Bible

copyright © 2023 The Seed Company in collaboration with Language Developers and Bible Translators Association

Language: Hona (Hwana)

Contributor: Language Developers and Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 18 Jul 2025
d942b897-c376-5386-bfaf-e0ce21c59136

Contents

MATTA	1
Markus	61
Luka	97
Yahaya	154
Tar fathlängya Yeeso	196
Romaya	250
1 Korontiyaya	273
2 Korontiyaya	295
Nggalatiyaya	309
Afisaya	317
Filibiyaya	326
Kolosiyaya	332
1 Tasalonikaya	338
2 Tasalonikaya	343
1 Timoti	346
2 Timoti	353
Titus	358
Filimon	361
Ibraniyaya	363
Yakubu	381
1 Mbiturus	387
2 Mbiturus	393
1 Yahaya	397
2 Yahaya	403
3 Yahaya	404
Yahuda	405
Säsən kukwaryirha	407

Matta Labara na Mbənggən aten Yeeso Katəra labaara

Matta tal ahur fa fatsahaya Yeeso ndən chirethgha deleewar diya. Labara na Mbənggən aten Yeeso yi Matta pərangdə ndaarha kəm Yeeso Kərəsti ni. Ndəghənni tə hərəkrha ləđangna Faara dəf miighən a nafiyighən ahu Deleewar Faara tə Pedənda yi kətəm. Labardi na Mbənggən ya mbə a Yahudaya katendan wa, amma a kəshirha kahad. Chireethleng Matta ənggina hai katəragha hai tətəl-tətəl. Katəranggən hai tə labar nggatta Yeeso, tə mbaptisəmadghən tə kəkərrəghən. Tə kəm kwamandi katərang nən pər labar Faara, tə tsahadghən ha, tə kənanğ nda fiya a Nggalili. Pərdə labar wiid Yeeso thliinən a Nggalili dənən Urshalima də; tə əngya katəragha hai atənggən har tawang nanda də tə thliidghən sə ahu mərə. Labara na Mbənggən aten Yeeso yi Matta kyadda ndən a pəpal tə ndaarha Yeeso Kərəsti mamnda təmaləmnda ni. Nəghən tə səsəmnda yi fəlang nda Ngyakhrha Faara hai ma Musa.

Tsahang Matta hai pəmnnggən tuf: 1. Tsahad Yeeso ha a mbərha na dāngkam, aten əngya kamngga a tsauka wangya Kutəryid Faara (5-7). 2. Tsahang də fatsahayighən ha kumkap səri, kwamana kamngga a əna taara nda məməl (10). 3. Na karapu sə dədamən-dədamən tsahana Yeeso ha aten kutəryid Faara (13). 4. Kwamana na a tsauka tə mbu samad Yeeso (18). 5. Tsaha dāha aten mii ngwala kəshirha tə əngya na a katərarha hai a fardi (24-25). Əngya na ahurghən.

Chichiiya Yeeso tə nggəttəghən hai 1:1-25; 2:23

Tarya ənana Yahaya tə Mbaptisəma 3:1-12

Mbaptisəmad Yeeso tə kəkərrəghən 3:13-17; 4:11

Tarya ənana Yeeso a chehweed Nggalili 4:12, 18:35

Mal Yeeso Nggalili dəgha Urshelima də 19:1-30; 20:34

Mii ngwala tar Yeeso a Urshelima 21:1-46; 27:30

Taurha Yeeso də tə mərəghən 27:32-66

Thlid Yeeso sə hu mərə tə kyatta fadghən 28:1-20

Chichiiya Yeeso

(Luka3:23-38)

¹ Kulo thləmngya chichiiya Yeeso Kərəsti ya, chichid Ndauda tə Ibrahim.

² Ibrahim nggətgha Ishaku,

Ishaku nggətgha Yakubu.

Yakubu nggətgha Yahuda tə wan manggighən.

³ Yahuda nggətgha Peres tə Dzara. Ma ndan ndəna Tamar.

Peres nggətgha Hesron,

Hesron nggətgha Aram,

⁴ Aram nggətgha Aminadab,

Aminadab nggətgha Nashon,

Nashon nggətgha Salmon.

⁵ Salmon Nggətgha Mboz. Man ndəna Rahap.

Mboz nggətgha Obed. Man ndəna Ruth.

Obed nggətgha Djeshi,

⁶ Njessi nggətgha kutəra Ndauda.

Ndauda nggətgha Sulemanu. Man ndəna Mbasheba, nu mərə Uriya.

⁷ Sulemanu nggətgha Rehobom,
Rehobom nggətgha Abidja,
Abidja nggətgha Asa,

⁸ Asa nggətgha Djehoshafat,
Djehoshafat nggətgha Djoram,
Djoram nggətgha Adzariya,

⁹ Adzariya nggətgha Djothlam,
Djothlam nggətgha Ahas,
Ahas nggətgha Hedzekiya,

¹⁰ Hedzekiya nggətgha Manasa,
Manasa nggətgha Aman,
Aman nggətgha Djosiya,

¹¹ Djosiya nggətgha Djekoniya * tə wanmanggighən, a sayiddi kəsang
ngganda nafiya Yahuda ngyabang tsaurha nda kanda fa hu chehweed
Mbabila də.*

¹² A kwasamaddi dəna nda tə kanda a Mbabila də, Djokoniya nggətgha
Sheyaltiyel,

Sheyaltiyel nggətgha Dzerubabel,

¹³ Dzerubabel nggətgha Abihudu,
Abihudu nggətgha Eliyakim,
Eliyakim nggətgha Adzor,

¹⁴ Adzor nggətgha Dzadoq,
Dzadoq nggətgha Akim,
Akim nggətgha Eliyud,

¹⁵ Eliyud nggətgha Eleyadza,
Eleyadza nggətgha Mattan,
Mattan nggətgha Yakubu,

¹⁶ Yakubu nggətgha Yisufu, chimad Mairamu.
Mairamu nggətgha Yeeso na nda aarha Kərəsti.

¹⁷ Chichiiya kumkap fada a thlakh mbəd Ibrahim dəgha thlakh mbəd
Ndauda də. Thliirha a thlakh mbəd Ndauda dəgha hu sayidda də ngyabang
nanda tsaurha kanda fa a Mbabila, chichiiya kumkap fada ni. Thiirha
kəm a sayiddi mal nanda Mbabila dəgha hu sayidda də nggət nanda Kərəsti
chichiiya kumkap fada ni.

Nggətta Yeeso (Luka2:1-7)

¹⁸ Kulo kwaman nggətta Yeeso Kərəsti ya. A sayiddi ngwanna Yisufu
Mairamu man Yeeso, amma kanda kula kakhrha, kəlagha Mairamu hai,
nəghən ahur yi Səsəna tə Pədənda.

¹⁹ Yisufu ka niifa ni mbə midghən sə a fərang shilee nən Mairamu a yid
fiya wa, ahu numadghən na midghən sə a kalghənən hai bəbee.

²⁰ Amma ndəghən hu numaddi kee, bəgha təthlənda Faara thləmadghən bə
hu səsəniirha ndanggən, "Yisufu, wan Ndauda, a tərəmna kakh Mairamu wa,
kəsər huryiddi keeghən yi Səsəna tə Pədənda ni.

* **1:11 1:11 Djekoniya:** sən ndan kəm tə thləma "Djehoyakin". Kəlang 2 Kutərya 25:27 * **1:11 1:11**
2 Kutərya24:14-15; 2 Deleewar fa səngya36:10; Irmiya27:20

21 Nən a nggət wee həşhin, dəfang thləma na Yeeso† Kəsər ndəghən ni a hərghang nafiyighən ahu dīmiyid ndan.”

22 Ənggini heu ya katəra nən hai ka a lədfang ngganda 'ya ndana annabi.

23 “Na wutararha a dəfrha hur nggət wee həşhin nən dəfang thləma nda Imaniyel.”

Thləmđi ndaarha ni, “Faara nəghən tə kəm ha.”*

24 Mehenna Yisufu sə a beena, takkwa ən dānən pərangna təthlənda Faara, kahanggən Mairamu.

25 Amma səngwa ndən wee nuwun wa, kəl a kwasamaddi nggət nən wee həşhin, dəfang thləma nən Yeeso. *

2

Bad fasəngya ba a man kyad yanfaara

1 Akwasamaddi nggət nanda Yeeso a Mbaitalami ahu chehweed Yahudiya, a thlakh mbed kutəryid Hirdus, bəgha fasəngya a Urshelima ba a man kyad yanfaara ba.

2 Tsakh mee nda, “Ai wandi nggət nanda kutər Yahudaya? Na dān wufəlgarghən a man kyad yanfaara, ba nan ba ka a tərang shilee nan in.”

3 Hərəmna kutəra Hirdus səkkən kee, billagha kaan, heu tə nafiya Urshelima.

4 Tərgha wumanggən mamngya firistaya ba, tə fasəngya ngyakhrha Musa, tsahang mee nən kanda, “A yanggi na nda a nggət Kərəsti?”

5 Nđang ngganda, “Ahu tal Mbaitalami hu chehweed Yahudiya, kəsər chirethlengga annabi hai kee tə ndaarha:

6 ‘Amma sa kəm Mbaitalami na hu chehweed Yahudiya,

kəđiwa ahur kutəryid wupəriya Yahuda wa.

Kəsər a fadwa na kutəra a kyarha ba,

nən a tsaurha tə lafrha nafina Isəreela.’ ” *

7 Tərgha Hirdus aah fasənggina nən ba bəbee, tsahang mee nən kanda sayiddi na nanda wufəlgardi.

8 Thlən kanda nən Mbaitalami də ndanggən kanda, “Dama də dūn səye labar wanda ba ya tə sammayirha. A walangdun, bamaba bun pərekən nggima diyadə di tərang shilee teena.”

9 A kwasamaddi sək nanda labardi ki kutəra, thlii nda wii fayindan nda. Wufəlgardi 'wa nanda narha a man kyad yanfaara ba naghā a mbendan dəgha isha a mbəđi na wanda sə.

10 Na nanda wufəlgardi tək mbənda nda fa kaan.

11 Kyana nda mindəda hai, na wanda nda tə man Mairamu, bəra nda hai tərang shilee nda teena. Tərgha inang ngganda yawayindan də fərang tēfaasa nda tə urdi tə mur.

12 Yanang ngganda kanda ahu səseniirha a wunda tə thləmad Hirdus wa, nanən kee wudā nda tal ndan də tə kwamana pak.

Danda Yisufu tə Mairamu a Masar də

† 1:21 1:21 Yeeso: Thləmđi “Yeeso” tə mii Helenaya ni, ndəna “Djeshiwa” tə mii Ibraniyaya. Thləmđi ndaarha ni, “Faara tə hərəkrha ni” * 1:23 1:23 Ishaya7:14 * 1:25 1:25 Luka2:21 * 2:6 2:6 Meka5:2

¹³ A kwasamaddi wiina fasənggini, tərgha təthlənda Chinəm bəgha thləmad Yisufu ba hu səsəniirha ndənggən, “Thliusə, tərang wandi tə man daana tə kanda a Masar də. Tsawama a mbədi kəl a pərang di ndən kun, kəsər Hirdus nən a kada wandi a bəlanggən.”

¹⁴ Tərgha thliigha sə tərənggən wandi tə man a fədigdi wiigha Masar də.

¹⁵ Tsawa nda a mbədi kəl merna Hirdus. Əndiya katara nən hai ka a ləfang ngganda əndi ndaana Chinəm a mii annabi, “Aah yi waana ba a Masar.” *

Bəlang Hirdus wangya həshya na nggu-ngguchit a Mbaitalami

¹⁶ Kəlana na Hirdus hai fasənggini na a man kyad fara ba pəpələk ndan hai, səbgha hurghən də kaan. Thlənənggən sodjaya də a bəlangganda wangya həshya də na nggu-ngguchit a Mbaitalami tə tulayighən, səna hurə yindan səri tə fingya səlwwa, məməlla sayiddi pərangna fasənggini kyana wufəngardə ba.

¹⁷ Tərgha ‘ya thləkna annabi Djermiya ləghəddə:

¹⁸ “Səkəfəm huhwaarha a Ramah,
tərha tə thlee hurə,
Rachal a tərha ka wanggighən
kardə nggabrha fa,
kəsər mər wanggighən də.” *

Wutta Nadzarat də

¹⁹ A kwasamaddi merna Hirdus, tərgha təthlənda Chinəm kyad fadghənən a Yisufu hu səsəniirha a Masar;

²⁰ ndənggən, “Thliusə tərang wandiya tə man wufana chehweed Isəreela də, kəsər nafini na a kada yibəd wandi mər nda də.”

²¹ Tərgha Yisufu thliigha sə, tərənggən wandi tə man wudə nda chehweed Isəreela də.

²² Amma səkənən wan Hirdus, Arkilus ni hu tsənggam chin, a əna kutəryirha a chehweed Yahuda, tərəm dərha nən mbəfadə. Yanəngganda hu səsəniirha a dəda də wa, tərgha kyalthgha chehweed Nggalili də.

²³ Dəgha tsaurha ahu tala na nda aarha Nadzarat, ləghədgə ‘ya thləkna annabiya: “Na nda aaghən Tənadzarat.”

3

Tsahad Yahaya Təbaptisəma (Markus1:1-8; Luka3:1-18; Yahaya1:19-28)

¹ Akwasamad huraya Yahaya Təbaptisəma a pər labar Faara a fiya a kaheerha na a chehweed Yahuda,

² naghə a ndaarha, “Malaman dimiyid nun, kəsər Kutəryid Talara nduwusdə ba.”

³ Niif dani ndaana annabi Ishaya:

“Urarha a aah farha a kaheerha,
‘Tangsaaman kwamana Chinəm sə,
pəpənəman kwamana sarya də a ndəghən.’ ” *

* 2:15 2:15 Hodzaya11:1 * 2:18 2:18 Irmiya31:15 * 3:3 3:3 Ishaya40:3

4 Luwud Yahaya ənagha ndan tē was thlėkhmu, kėnanggėn muwun tē paama. Ənnadghėn mii mbeerha tē aam đee. *

5 Fiya na a Urshalima tē Yahudiya heu tē chehweeya kahad na a mii kufad Urdun đenda thlėmadghėn đē.

6 Kanda a pėr đimiyid ndan, nagha a ənang mbaptisėma kanda a kufad Urdun.

7 Amma nana Yahaya Farisaya tē Sadukiyaya hangga a barha mbėda ba nən a ənang mbaptisėma fiya sē, ndanggėn kanda, “Kun huthlingya! Wun kəsgha thlėmad nun a đa səsad Faara nun hai na bəyi?”

8 Ənama ‘ya kyadgha ndaarha malangđun đimiyid nun.

9 A numadun ndon kee, ‘Chichid nəm ni Ibrahim, mbə Faara a səsang kəm wa.’ Niya ndang nda kun na Faara tē səsəmda ha na a ənang wundakhnaya nən Ibrahim sē tē feryini ya.

10 ‘Wanda teena pangnda wurra a kul đəfrha, kala đəfrha mbuwa nggətta ngga nanda kyathlang nda đē muwangganda ahu waarha đē.

11 Niya a ənang mbaptisėma kun tē aama. Amma niifa sē na bəyi kalgha nggi mu, tsėkki na a kwasanggi sahad pahamggėn hai wa, ndəghənggi bənən ənang mbaptisėma kun tē Səsəna tē Pėđənda tē waarha.

12 Nəghən tē đeng pəra ha, nən a pərang đidėrha đē ngwanggėn wan hwalidghėn ahu birukkun hai. Nən a njang nda đidėdghėn đē tē waarha mbuwa mərə hai.”

Mbaptisėmad Yeeso

(Mărkus1:9-11; Luka3:21-22)

13 Tərgha Yeeso thliigha a Nggalili đəgha kufad Urdun đē ka a ənangga Yahaya mbaptisėma.

14 Amma Yahaya kardafa a ənang mbaptisėma nən Yeeso, ndəghən, “Kamdə sani əne mbaptisėma. Kama na barha thlėmanna ba?”

15 Nggəməngga Yeeso ndəghən, “Nanənya ngwa tsauka kee, kəsər kamđə a ləđanggəm əngya heu na mid Faara.” Tərgha nggəməngga Yahaya fa.

16 Hərəm nanda ənang mbaptisėma Yeeso, kyanən sē ahur aamđi kee, tərgha talara inggadə na Səsən Faara nən a təra hai kəla tətiliurha tsauka a tenggən.

17 Sək urarha nda a talara hai, “Waana niya, nggəmni, niya a tək mbəndəghən fa kaan.”

4

Kəkərang Sheetan Yeeso

(Mărkus1:12-13; Luka4:1-13)

1 Tərgha Səsəna tē Pėđənda đəgha tē Yeeso a kaheerha đē ka a kəkərangga sheetan. *

2 Yeeso kardə aama yi beena kumnggit fada nda fəđigrha tē yan fara. Akwasəmdghən kəsgha miirha ndən.

3 Tərgha sheetan bəgha thlėmadghən ba ndanggən, “Ana Wan Faara ni sa, tsawang feryini ya ka mburodi.”

4 Amma nggəməngga Yeeso ndanggən, “Nəghən chichirethlee hai hu đeleewar Faara:

‘Mbə tē mburodi kee na niifa kəra sē wa,

* 3:4 3:4 2 Kutərya1:8 * 4:1 4:1 Ibraniyaya2:18; 4:15

amma tē labāara na kyarha ba a mii Faara.' "

⁵ Tārgha sheetan tāranggən Urshelima dē wupəri tē Pedōnda, tāranggən ten Kən Faara sē na a Urshelima.

⁶ Ndanggən, "Ana Wan Faara ni sa, puru hweede hai, kēsər nēghən chichirethlee hai hu deleewar Faara,

'Nən a ndang fathlōnggighən a nggawo wa nda sē,
tē haryindan na nda a nggawo sē,
amana dēghang sarwa feera fa.' "

⁷ Nggəmanngga Yeeso, "Nēghən chichireethlee hai, 'a kəkərangna Chinəm Faarwa wa.' "

⁸ Nggərgha Sheetan tārang nda a ten wumnda sē na nzang kyadang kutəryid kəshīirha nən heu tē mamnggitghən.

⁹ Ndanggən, "Ənggini heu ya niya furo kən, a bərna hai fəree mamnggirha na."

¹⁰ Ndangga Yeeso, "Kalu kwamanna hai, Sheetan! Kēsər nēghən chichirethlee hai hu deleewar Faara:

'Tətani a dəfang shilee na Chinəm Faarwa in,
ndēghən katənggən na fərang mamnggirha.' "

¹¹ Tārgha Sheetan mal Yeeso nən. 'Bagha fathlōngya Faara ba kəlaghən ndaha.

*Katərang Yeeso tārghən hai a Nggalili
(Markus1:14-15; Luka4:14-15)*

¹² Səkna Yeeso muwang nda Yahaya hu porsəna dē, mal Yahudiya nən dēgha Nggalili dē. *

¹³ 'Wa dərha nən Nadzarat dē a wudgha Kafarnahum dē na a mii wuri aama tē tsaurha, na a chehweed Dzebulu tē Naftali. *

¹⁴ Kēsər a lə dang ngganda 'ya ndana annabi Ishaya tē ndaarha:

¹⁵ "Chehweed Dzebuluna tē chehweed Naftali,
kunna a kwaman wuri aama, tē kēsər kufad Urdun,
tē kəm chehweed Nggalili yi fīngya mbuwa wa Yahudaya.

¹⁶ Nafiya na tsaurha a wula nanda kukwaryirha kaan,
Fīngya na tsaurha a mishim mərna kyad kukwaryirha ba."*

¹⁷ Ka a fardī ndən katərangna Yeeso pər labar Faara hai, naghā a ndaarha,
'Malaman dīmīyid nun, kēsər Kutəryid Talara nduwusda ba." *

*Katərang Yeeso wur fatsahayighən hai
(Markus1:16-20; Luka5:1-11)*

¹⁸ Nana Yeeso a wiirha hai a mii wuri aam Nggalili, na nafiya nən səri a wanmanggi nda Siman na nda aarha Mbiturus tē wanman Andərawus. Na nda a kəs tēngya tē panggamnggi ndan ahu wuri aamdī kēsər fa kəs tēngya ni.

* 4:12 4:12 Matta14:3; Markus6:17; Luka3:19-20 * 4:13 4:13 Yahaya2:12 * 4:16 4:16 Ishaya9:1

* 4:17 4:17 Matta3:2

19 Tərgħa Yeeso ndanggən kanda, “Mbuwama samadna, niya tsawang kun fa kəs fiya ba.”

20 Tsu a mbəđi kee malangganda panggamnggi ndan mbu samadghən nda.

21 Chik nən dərha mbeedə, nggərgħən na nafiya səri a wanmanggi, Yakubu wan Dzabadi tə wanman na Yahaya. Kanda ahu kombuwol chii ndan Dzabadi, a tangsang panggamnggi ndan də, aagħa Yeeso kanda.

22 Tsu a mbəđi kee malangganda kombuwol ndan tə chi ndan mbu samadghən nda.

Tsahad Yeeso ha tə kəm kənanğ də fiya

(Luka6:17-19)

23 Yeeso wengdə chehweed Nggalili kahad nagħa a tsahang fiya ha hu kən tsahad Yahudaya nagħa a pər Labara na Mbənggən yi kutəryid Faara, tə kənanğ nda fiya natə wanħaya dədamən tə beerħa farħa.

24 Labargħən dəda də inggun ta Suriya də. Bang ħaya nda ba, heu tə fiğya natə wanħaya fa dədamən-dədamən, fiğya kənanğna ənkaheeya kanda ħai, tə kachelya tə fiğya mərna fandan ħai, kənanğgən kanda heu.

25 Fiya ħangga mbuwa samadghən, fiğya a Nggalili ba, fiğya hu chehweerħa ba na nda aarħa talya kum, fiğya a Urshelima ba tə Yahudiya tə fiğya kəm a pəm kufad Urdun ba.

5

Tsahad Yeeso ha aten parka a wumnda

1 Hərəmna Yeeso na fiya wumnda ħai ħangga, tərgha wumnda sə tsauka ħai. Bagħa fatsahayighən thləmadghən ba,

2 katəranggən tsahang kanda ħa.

Parka r (Luka 6:20-23)

3 Fa parkayani nafiya sənggəsə fa yamiya ni hu səsəna, kəsər Kutəryid Talara yi ndanni.

4 Fa parkayani nafiya na a tərħa nanənya, kəsər na nda a nggab kanda.

5 Fa parkayani nafiya mbuwa tərang tendan sə, kəsər na nda a ħar langad kəshirħa.

6 Fa parkayani nafiya na miirħa a kəsə tə hushim nggayirħa; kəsər nun a nggaala!

7 Fa parkaya ni nafiya na fiya a ħadang kanda fa, kəsər na nda a ħadang Faara fa.

8 Fa parkayani nafiya na ħur ndan chahal, kəsər na nda ana Faara.

9 Fa parkayani nafiya na bang tsau dədemnggirħa, kəsər na nda aah kanda wangya Faara.

10 Fa parkayani nafiya na a səsəarħa ka nggayirħa, kəsər Kutəryid Talara yi ndanni.

11 Fa parkayani kun, ana fiya a 'yar kun, səsangganda kun, kanda a nggaba kun tə ndaarħa fa mbəłfeeya ni kun, kəsər ka nggi.

12 Ənama wutsəfayirħa tə tək mbənda fa, nun wal kənaghən ħangga a talara. Kəsər annabiya na kətəm səsangganda kanda kee.

Tsahad Yeeso ha aten fäsa tē kukwaryirha

(Markus9:50; Luka14:34-35)

¹³ Kunni fäs käshirha. Amma a tēr mbēnda fäsa dē, kākən nēm nggēr nggērang bā? Balwa targhən sē wa, kəl iradē kee ishangga fiya hai.

¹⁴ Kunni kukwaryid käshirha. Wupēri na a mbērha na dangkam mbē bēbeerha hai wa.

¹⁵ Tē kēm mbēm njang patilla tsēbanggām tē tēba wa. A megheedghən nēm dēfang nda a mbəd wagrēghən tēnən fērang kukwaryirha fiya na ahur mindēdi.

¹⁶ Nēghən kee kēm, ngwa njargha kukwaryid nun hai a mbed fiya naghən nda, tēna kowunni fal Chinun na a talara. *

Tsahad Yeeso ha aten ngyakhrha

¹⁷ A numadun ndon bāni bā ka bi weleng ngyakhrha Musa dē tē yi annabiya wa. Bawi bā ka bi weleng kanda dē wa, amma ka bi lēdang nda kanda.

¹⁸ Niya pērang kākafek kun, kəl ma ngwala talara tē hweede, mbē 'yasē na ngguchit a kēta dē hu ngyakhrha Musa wa, kəl ma lēghēddē heu.

¹⁹ Kala niifa tēdangga yandī na ngguchit ahu ngyakhkini teena ya, tsahang nggōnən fiya ha kēm, nən a tsaurha ngguchit hu Kutēryid Talara. Kala niifa kēm ānagha taara tē ngyakhkiniya tsahanggōn nən fiya ha kēm nən a tsaurha manggōn hu Kutēryid Talara.

²⁰ Niya ndang nda kun, a kalwa nggayid nun yi fāsōngya ngyakhrha Musa tē yi Farisaya wa, mbun tam kyarha hu Kutēryid Talara dē wa.

Tsahad Yeeso ha aten sēbrha hura

(Luka12:57-59)

²¹ "Səkđun 'ya ndang nanda chichiyinēm kaar tē ndaarha, 'A bēldun farha wa, kala niifa bēlgha farha na a nda a ngwang kumarha sē.'

²² Amma nggi kēm niya ndang nda kun, kala niifa sēbna hurghən dē tē shadghən na nda a ngwang kumarha sē. Niya nggēr ndang nda kun niifa ndangga shadghən, 'Ka wude,' na nda dērha tēghən mbed fa ngwa kumaaya dē. Amma niifa ndangga shadghən, 'Nura!' na nda a muwang nda hu waarha dē mbuwa mēra hai."

²³ "Tsaunən kee, a nanna a fēr ən fērrēwa a Faara a mbəd sataka, a dālna teena hai sēbang na hur shadwa dē,

²⁴ malu ən fērrēwa a mbəd sataka. Duwa dē 'wan đun tangsang pathlang nun tē shadwa, tērgħa a bāna bā, bā dērha mbeedē tē fērrēwa.

²⁵ A huhwad niifa sa, kadu kwamana na a tangsanggun pathlang nun kēkar kapa nun sēla kən ngwa kumarha dē. A karna fa, dēnən tēsa a mbed tē ngwa kumarha dē. Tē ngwa kumarha kēm nən fērang sa wan sēsalya. Wan sēsalya kēm na nda muworha hu pōrsēna.

²⁶ Niya pēro kākafek, mba kyarhaba wa kəl tiina əndī kyo nanda heu."

Tsaharha Yeeso ha aten kulafayirha

²⁷ "Səkđun ndən tē ndaarha, 'A ənanna kulafayirha wa.'

²⁸ Amma nggi kēm niya ndang nda kun kala niifa kēlangga nuneefa sunaghənən 'wadē teena ənadē kulafayirha tēghən ahurghən.

²⁹ A kyo yidwa yisēma hu đimiyirha hai, kutethleng sē muwangga dē. A nggushi kēdeng na patu tal a fadwa ma muwangganda fadwa heu ahu waarha dē mbuwa mēra hai.

* 5:16 5:16 1 Mbiturus2:12

³⁰ Ana harwa yisəma a kyorha hu dīmiyirha hai, kyathlang də muwangga də. A nggushi kədeng na patu tal a fadwa ma muwangganda fadwa heu ahu waarha də mbuwa məra hai."

Tsahad Yeeso ha aten mərra kakhra
(Matta19:9; Markus10:11-12; Luka16:18)

³¹ "Thlək ndan tə ndaarha, 'Kala niifa kalgha nukkun hai tsawang dafa tətə a chireethleng deleewar nən sə yi kala hai.'

³² Amma nggi kəm niya ndang nda kun kala niifa kalgha nukkun hai a mbə aten dīmid kulafayirha wa, kyang nən hu kulafayirha hai. Kala niifa kəm kakhka nuneefa kal nanda hai ənanən kulafayirha."*

Tsahad Yeeso ha aten dəfmee

³³ "Nggər dūn səkkən a mii chichiyi nəm kaar tə ndaarha, 'A tədang dūn 'ya in ndaanun a Faara wa, amma kəsəama dəfmi nun ha əna nun a Chinəm.'

³⁴ Amma nggi niya ndang nda kun, a dəf dūn mee tə thləm talara wa, kəsər mbəd tsawud Faara ni.

³⁵ A dəf dūn mee tə thləm hweede wa, kəsər ndəna mbəd yibəd sar Faara. A dəf dūn mee tə thləm Urshalima wa, kəsər wupəri ni yi Faara, kutəra na manggən.

³⁶ A dəf dūn mee tə thləm ten nun wa, kəsər mbun mbang nggərang was nun hai tsauka pəpət nduwa i'im wa.

³⁷ 'Ya kamngga kee, 'Yoo' tsauka 'Yoo,' tə kəm 'Awo' tsauka 'Awo.' Kala labaara kalgha yandamu ya kyaghən ba a mii təmbəfeddi."

Tsahad Yeeso ha aten nggər haara mu
(Luka6:29-30)

³⁸ "Səkdūn ndən tə ndaarha, 'Yirha a megheed yirha, thlaana a megheed thlaana.' *

³⁹ Amma niya ndang nda kun, a kardūn tə mbəlfēerha fa wa. A mbi niifa sa hu kəməng wa yisəma, kyakhrang man patu ba kəm.

⁴⁰ A huhwad niifa sa ka a thlanggən luwudwa, fərang kabad wa kəm.

⁴¹ A ngyabo niifa hu wiirha hai mel tal, weema də kyab mel səri.

⁴² Kala niifa hwanowa 'ya, fərang, kala niifa kadagha kumarha a harwa a 'yadang na wa."

Nggəmama fa tsangginun
(Luka6:27-28,32-36)

⁴³ "Səkdūn ndən tə ndaarha, 'Nggəmama tula yinun kar fatsan ngginun nun.' *

⁴⁴ Amma niya ndang nda kun, nggəmama fa tsangginun, hwana man Faara nafiya teena na a səsang kun.

⁴⁵ A nađun kee, nun tsaurha wangya Faara na a talara, kəsər nən fər yanfaara a ka nafiya tə fa mbəlfēeya. Nən ba 'yaara a nafiya na tə nggayirha fa tə fingya mbuwa tə nggayirha fa.

⁴⁶ Ana dūn a nggəm nafiya na a nggəm kun kee, kəkən nun wal parka? Ko fathlə tsamngya ni ma mbəna nda ənaarha kee wa?

⁴⁷ A nađun a əna nggayirha a pashiyi nun kee, ma nun a ənaarha kalgha fingya mu? Mbəna fa dəhaya ənaarha kee wa?

⁴⁸ Amma tsawama lələgdə ələla nana Chinun na a talara lələgdə."

6

Tsahad Yeeso ha aten anfæra

¹ Kwarama a kyad dūn nggayirha a mbed fiya ka a na kun nda wa. A əna dūn kee, mbun wal kənaghən a har chinun na a talara wa.

² A nadun a færa a kaldun miighən də kəla na fa thlərbuya ənaarha hu Kən Faara, tə ten kwamangya, ahur wure ka a fal kanda nda wa. Niya pərang kəkafek kun, 'Wanda teena thlənda yi ndan kəna.

³ Amma a nadun a fərang niifa 'ya na midghən, a nggəmdun fa səngga yi kawa 'ya na yisəma a fəra wa.

⁴ No a fəra bəbee, tərgha tsu na a na 'ya na a ənaarha bəbee nən a fəro kənaghən.

*Tsaharha ha aten hwan Faara**(Luka11:2-4)*

⁵ "Anadun a hwan Faara, a əna dūn kəla fa thlərbuya wa. Kəsər kanda na mindan sə hwan Faara kət kəkəda a kəngya yi hwan Faara, tə kəm aten kwamangya ahur tala ka a nagha fiya kanda. Niya pərang kəkafek kun 'wanda teena wal nda kəna ndan.

⁶ Amma anadun a hwan Faara, kyama hur kənna də, nggəlang nggun kwatminda a hwanang nggun chinun, mbuwawa nəm a naarha. Tərgha Chinun, na a na 'ya bəbee, nən a fərang kənaghən kun."

⁷ "Anadun a hwan Faara, a nggurbang dūn 'ya nun a thləkrha kəla nafiya səngwa Faara na a ənaarha wa. Tamngganda ndaarha na nda sək fandan a nanda a nggurbang pathla mu.

⁸ A tsaudun kəla kanda wa, kəsər Chinun səndə 'ya na minnun kapa nun tsahang mee.

⁹ Hwanama kiya."

"Chinəm na a talara
a chilbi thləm wa nəm ha.

¹⁰ Kutəryid wa bəgha bə.

'Ya na midwa a ənaghənan,
hu kəshirha kəla yandī na nanda a ənaarha a talara

¹¹ Fərang ənnadmid par fara kan.

¹² Chahang dīmiyid nan kandə,

kəla nan chahanggən fīngyadə na a ənang dīmiyirha kan fa.

¹³ A dənna tə kan hu kəkərra də wa,
amma hərgəhang kan a haar təmbəlfeddī."

¹⁴ Kəsər a chahang dūn dīmiyindan fiyadə ənangga dīmiyirha kun fa, Chinun na a talara kəm nən a chahang dīmiyid nun kun də.

¹⁵ Amma a chahang nggun dīmiyid ndan fiya də wa, Chinun na a talara kəm mbə chahang dīmiyid nun kun də wa.

Tsaharha ha aten kar aama

¹⁶ "Anadun a kar aama, a ndeng dūn yid nun hai kəla na fa thlərbuya ənaarha wa, kəsər na nda ndeng yindan hai təna fiya səndəsə na nda a kar aama. Niya pərang kəkafek kun, 'wanda teena thlənda kəna ndan.

¹⁷ Amma ana dūn a kar aama, tsətsədang was wa kəm fədeerha na aten wa,

¹⁸ amana fiya sənda sə nun a kar aama. Chinun mbuwawa nəm a naarha, na a na 'ya nəm a ənaarha bəbee, nən a fərang kənaghən kun."

Tsaharha ha aten wumnda kəna a talara

(Luka12:33-34)

¹⁹ "A dəfang dun kəna alten nun də hu kəshiddiya, na məmemngya tə həla səbang nda də, tə kəm na ngaarya kyarha də tərang ngganda wa.

²⁰ Amma dəfa man kəna altennun də a talara, mbuwana məmemngya tə həla səbang də, tə kəm mbuwana ngaarya kyarha də ngaara nda.

²¹ Kəsər kala mbərha nana kənawa sə ndəna mbəd numad wa."

Kukwaryid farha

(Luka11:34-36)

²² Yirha ndəna kukwaryid farha, ana yidwa kanglang hai, fadwa na heu nən narha lələgdə tə kukwaryirha.

²³ Amma a mbə yidwa kanglang hai wa, fadwa na heu nən narha tə wula. Ana kukwaryirha na a fadwa wulani, fadwa na heu nən narha tikdik.

Manang nda Faara wa nduwa kəna wa

(Luka16:13)

²⁴ "Mbə mafarha sə na ənang taara turaya səri wa. Tsaudə nən nggəm tal kar tahadghənən, nduwa kəm mananggən tal sar tahadghənən. Mbə ənarha hai ənang taara nun Faara tə wudəbəla kyab wa."

A billadun wa

(Luka12:22-31)

²⁵ Tsaunən kee, niya ndang nda kun, a billadun tə yibəd nun wa, tə 'ya nun ənnarhami tə sarha wa, nduwa fannun 'ya nun kala fa wa. Kalwa yibəd nun ənnarhami wa, nduwa kalwa fannun 'ya nun a kala fa wa?

²⁶ Kəla man wudikkyā lee! Mba nda həfrha wa, mba nda haathla wa, mba nda tə kən ənnarhami nduwa biriukya wa, ko nanən kee na Faara fərang ənnarhami kanda. Səngunsə mamnggit nun kaldə yi wudikkyā wa?

²⁷ Wunni ahur nun aten billadghən na mbang chik bənggən hu kəshirha?

²⁸ Kama nun billarha aten lukkyā? Kəla man fid dəfya na tsərha. Mba nda əna taara, ko pu kabarha wa.

²⁹ Ko nanən kee, niya ndang nda kun, ko kutəra Sulemanu tə mamnggitghən 'wa wa ngwarha fa kəla tal ahur ndan wa.

³⁰ Ana Faara a ngwang nda fid dəfya fa na a hee kiya, hwaliirha nasə a weeriya, a binda kəm njigha də, sakkwa kun nən ngwang kun fa. Kama nanun tə yamid fərkəkəfek?

³¹ "Nanən kee a billadun aten əngginiya tə ndaarha, 'Ma nan ənnarhami? Nduwa, ma nan saarha? Nduwa, ma nan kala fa?' "

³² Kəsər nafiya səngwa Faara ndəna kada tur əngginiya, Chinun na a talara səndəsə na minnun sə əngginiya.

³³ Kadama kutəryid Faara 'wan tə əna nggayirha, ənggini na heu kəmya nən a fəranggən kun.

³⁴ Tsaunən kee, a billadun tə binda wa, kəsər binda nən a barha bə tə billadghən. Kala parra yanfaara nəghən tə billad altənggən.

7

Tsahad Yeeso ha aten ngwang kumarha fingya

(Luka6:37-38,41-42)

¹ "A ngwangdun kumarha fingya wa, kun nggima mba nda ngwang kumarha kun wa.

² Kəsər na nda a ənang nda kun kəla ənang nun fɪngya. Tasau nun a kəkərang fiya sə ndəna nda kəkərang nda kun sə.

³ Mani na kələng hwaliirha na a yid shadwa, sa kula kədang miwaarha də na a yidwa?

⁴ Kəkən na ndang nda shadwa, 'Wanya ni a kədo hwaliirha də a yidwa' kula sa na miwaarha na yidwa?

⁵ Sa təthlərbu! Katərang kədang miwaddə 'wan na yidwa təna na mana hai ngga, na a mbangga kədang hwaliirha də na yid shadwa."

⁶ A fərang dūn 'ya wudaya na chahal wa. A tsamang dūn ən thləmaaya də tə ən uraya natə wudəbəla fa a kələngarya də wa. A əna dūn kee, na nda ishang hai a kamu saryi ndan. Na wuda yini a kyaharra hai njarang ngganda kun də kushir-kushir.

*Tsaharha ha aten hwan Faara
(Luka11:9-13)*

⁷ Naama a hwanda na nda fərang kun. Naama a kədaarha nun a waala. Naama a dək kwatminda, na nda inanggən kun hai.

⁸ Kəsər kala niifa hwangga, na nda a fərang, niifa kədəgha kəm nən a waala. Kəmdarha kala niifa dəkka kwatminda nanda inanggən hai.

⁹ Wunni ahur nun, a hwanang wanggən mburodi fərang feera nən?

¹⁰ Nduwa a hwanang də təna fərang hulthne nən?

¹¹ A tsaudə, kun na fa mbəlfeyya səndun 'ya nun fərang nda wangginun əngya na ngga, sakwata chinun a talara, nən fər əngya na ngga a nafiya na hwanda.

¹² Tsaunən kee, ənaman 'ya fiya kəla na mid nun a ənang ngganda kun. Kəsər tsahad ngyakhrha Deleewar Musa niya tə yi annabiya.

*Tsaharha ha aten kwatkirma na i'yaba
(Luka13:24)*

¹³ Kyarha hu kutəryid Faara də tətani kyana tə kwatkirma na i'yaba. Kwaman dərha hu waarha də nəghən manggən, kwatkirəm nggən kəm nəghən kəthləng, nafiya hangga wurgha kwaman di.

¹⁴ Kwatkirəm wal yibrha nəghən ngguchit, tə kəm kwamanggən nəghən pədəghən, nafiya na a kyarha sə na nda ngguchit.

*Tsahad Yeeso ha aten annabiya fa nggabaya
(Luka6:43-44)*

¹⁵ Kwarama tə annabiya fa nggabaya. Na nda bərha thləmad nun bə tə lukrha fa kəla chauraya, amma hur ndan nəghən kəla məmereeya.

¹⁶ Nəm sənang kanda hai ahu ən ənad ndan kəla nəm sən dəfrha tə tur wanggighən. Mbəm dəkh wan inabi bə a fad ndaha wa, nduwa wan shibarha a fad ndakh mbəlfeyra wa.

¹⁷ Dəfrha na ngga nən nggət wan dəfrha na ngga, dəfrha mbuwawa ngga nən nggət wan dəfrha mbuwawa ngga.

¹⁸ Dəfrha na ngga mbə nggət wan dəfrha mbuwawa ngga wa, tə kəm dəfrha mbuwawa ngga mbə nggət wan dəfrha na ngga wa.

¹⁹ Kala dəfrha mbuwa nggət wan dəfya ngga na nda kyathlang də muwang ngganda ahu waarha də.

²⁰ Nəghən kee, kəla nəm sənang dəfrha hai tə tur wanggighən, nəm sənang annabiya fa nggabaya hai kee kəm tə ən ənad ndan.

*Tsahad Yeeso ha aten kyaarha hu Kutəryid Talara də
(Luka13:25-27)*

²¹ “Mbə fiya heu na a aah nggi, ‘Chinəm, Chinəm,’ na a kyarha hu Kutəryid Talara də wa, amma kəl nafini ənagha ‘ya na mid Pəpa na a talara.”

²² “Nafiya hangga na a ndeerha a fardī, ‘Chinəm, Chinəm,’ pər đan labar Faara tə thləmwə, tə kəm kyang đan ənkaheeya sə tə thləmwə, tə kəm əna đan ənwulteengya hangga tə thləmwə.”

²³ “Amma niya nggərang kanda sə, ‘wawi sən kun wa. Weema ma thləmadna kun fa mbəfeeya!’ ”

Karapu aten fa təngya səri
(Luka6:47-49)

²⁴ Kala niifa kang ngga thləmaarha tsahad na fa əna taara nən sə nəghən ndəndəl, kəla niifa təngga wurighən aten feera.

²⁵ Bana ‘yaara hai, ləghədgəha kufaarha, dəkka bəreu ‘yaara wuridī amma mbangwa chang hai wa, kəsər təngga ndan aten feera.

²⁶ “Amma niifa səkka tsahad na ənawa taara sə wa, nəghən kəla nur niifa təngga wurighən aten chehweerha.

²⁷ Bana ‘yaara hai, ləghədgəha kufaarha, dəkka bəreu ‘yaara wuridī chang nggən hai hwaf.”

²⁸ Ngwalang na Yeeso tsahadghən ha, fiya wumngga hai əna ənwulteena nda aten tsahadghən ha.

²⁹ Kəsər tsahadghən ha nəghən kəla niifa na tə səsəmnda, mbə kəla fatsahaya yi ngyakhrə wa.

8

Tsabang Yeeso niifa də na tə wanhad termeerha
(Markus1:40-45; Luka5:12-16)

¹ Tərna Yeeso hai a wumnda, takkwagha fiya ndən hangga.

² Na niifa sə na tə wanhad termeerha fa, nanən Yeeso dəgha thləmadghən də, bərgəha hai a mbedghən hwanggən nən ndanggən, “Chinəm, a nggəmna fa na mbang tsabedə.”

³ Tərgəha Yeeso fər harghənən də tsuwarghənən fa ndanggən, “Nggəmdī fa a tsabana də. Tsabudə!” A mbədī tsu kee, termeddī ndəkka hai təghən.

⁴ Tərgəha kəsgəha Yeeso thləmadghən ndanggən, “A pərang nan niifa wa, amma duwadə kyadang fadwa firis na sa nən. A əno sataka təna fiya səndasə tsabnadə kəla ndana ngyakhrə Musa.”

Yeeso kənanng də mafad mamnda sodja Romaya
(Luka7:1-10)

⁵ Kyana Yeeso Kafarnahum hai, bəgha mamnda sodja Romaya thləmadghən bə hwanggən nən ndanggən,

⁶ “Chinəm, mafadna kalth a wuri mbə kanglang wa, mər fadghən hai nəghən a səsərha kaan.”

⁷ Ndangga Yeeso, “Niya dərhadə dī kənanng nda.”

⁸ Tərgəha mamnda sodja Romaya nggəmanggən Yeeso ndanggən, “Chinəm, tsəkki na a bəna minda kyana bə wa, amma a nggəmna fa kalu sə kee a mbədī na nana na mafanna a kənda.

⁹ Kəsər nggi niyi akamu ngyakhrəha niifa, kəmda tə sodjaya a kamuna. Ni ndangnda yandīya, ‘duwadə’, nən dərhadə; yandī taarha kəm ndanggi ‘boba’, nən a bərha bə, ndanggi mafanna, əno kiya, ənagha kəla ndangni.”

¹⁰ Säkna Yeese ndän kee, wulangga teena. Kyahargha hai ndanggän nafini na a mbu samadghän, "Niya ndang nda kun, ahur Isäreela 'wawi wal niifa të färkäkafek fa të kanglanggirha këla yandäya wa."

¹¹ "Niya ndang nda kun, fiya hangga na a barha ba a man kyad yanfaara të man hämndäghän, na nda a tër mbäd tsawud ndan të Ibrahim, të Ishaku të Yakubu ahu wutäsfayiddi hu Kutäryid Talara.

¹² Amma Isäreelaya hangga kya nanda äna Kutäryiddi ka kanda, nanda a muwang kanda ahu wula dä, a mbädani na nanda a tërha sè të kät mee."

¹³ Tärgha ndangga Yeese mamnda sodja Romaddi, "Wufu wureedä, ka färkäkafekkid wa ni änagha ndän katära nän hai kee." Mafaddi keeghän këngga mëmälla sayiddi wu.

*Känang Yeese fiya hangga
(Markus1:29-34; Luka4:38-41)*

¹⁴ Sälna Yeese a minda ki Mbiturus dä, dägha wal thlabär Mbiturus tënuwunda fadghän bëe kalth hu sära.

¹⁵ Tsuwargha Yeese harghän fa, këngga. Tärgha thliigha sè färang ännarhami nän.

¹⁶ Tsäna figrha hai, nafiya natä änkäheeya fa hangga ba nda të kanda thlämad Yeese ba. Kyanggän änkäheeyina sè të mee kee, të këm kënanggän haaya heu.

¹⁷ Änanän ändäya ka a läghädgha labardi thläkna Chinäm të mii annabi Ishaya, ndanän:

"Tärang dä beerha fayi näm,
të këm këdanggän wanhayi näm dä." *

*Pädäyid mbu samad Yeese
(Luka9:57-62)*

¹⁸ Käläng na Yeese fiya wumngga thlämadghän ba, ndanggän fatsahayighän a dända päm wuri aama Nggalili dä.

¹⁹ Tärgha tal ahur famälönggya ngyakhrha Musa ndanggän, "Mala, niya mbusamad wa kala mbärha na a därha saadä."

²⁰ Nggärangga Yeese sè, "Tsarwaya të kwandan sè, wudikkyä na hu bëeurha të këndan sè, amma Wan Niifa mbä mbädghän sè ko na a däfanggän tenggän sahai wa."

²¹ Tal ahur fatsahayighän ndanggän, "Chinäm, malee 'wan wufi wureedä di pangnda päpa."

²² Amma ndangga Yeese, "Mbuwu samanna nanänya! Maläng märya pang ngganda mërrändän."

*Yanang Yeese bëreu 'yaara
(Markus4:35-41; Luka8:22-25)*

²³ Tärgha Yeese kyagha hu kombuwol hai katäranggän tädang wuri aamdi teena të fatsahayighän.

²⁴ Kula sändändän sè, bagha bëreu 'yaara ba na kanglang ahu wuri aam däba katärangga aamdi kudufulla hai nagha aama a pisha ahur kombuwol dä hai. Amma tërang bëena Yeese dä.

²⁵ Dägha fatsahayighän dä mëkhneng ngganda sè ndang ngganda, "Chinäm, härghang këm! Näm a hwaarha dä!"

* 8:17 8:17 Ishaya 53:4

²⁶ Amma nggərangga Yeeso kanda sə, “Kama nun a tərəmnda? Kədi fərkəkafekkid nun!” Tərgəha thliigha sə yanaggən bəreudī tə kudufulla aamdi, nggasgha mbərha hai.

²⁷ Kəsangga ənwulteena fatsahayighən tsakhmee nda, “Tur niif wunni ya? Ko bəreurha ni tə kudufulla aama na nda a takkwa ‘ya ndanən!”

*Kərang Yeeso nafiya səri na tə ənkaheeya fa
(Markus5:1-20; Luka8:26-39)*

²⁸ Səlna Yeeso a pəm wuri aam dādə, na a man ki chehweed Nggadaraya, nafiya səri na tə ənkaheeya fa bə nda thləmadghən bə. Bagha nda bə a mbəd ten kwaya, mbə niifa sə na mbang mbəradə tə mbədi wa, kəsər tsau nda ən tərəmnda.

²⁹ Katərang ngganda huhwang nda hai na nda a ndaarha, “Ma djidoiyiwa tə kan, Wan Faara? Bana bə ka a səsangga kan kapa na far ngwa kumad nan tsərha hai wa?”

³⁰ Tsau tə mbədi na kələngarya sə na a lafrha.

³¹ Hwangga ənkaheeyini Yeeso, “A kyang na kan sə, dang kan ahur chibəd kələngaryina də taarha.”

³² Ndanggən kanda, “Daama dəl!” Nanən kee kya nda sə dənda ahur kələngaryina də. Chibəd kələngaryini kahat daa nda ahur wuri aam dādə hwaa nda də.

³³ Nafini na a laf kələngaryini daa nda hur tala də pər ənda nda katəragha hai heu, tə kəm əndi katəragha hai tə nafini səri na tə ənkaheeya fa.

³⁴ Tərgəha nafiya hur taldi heu kya nda bə ka bə nda na Yeeso. Na nanda Yeeso hwanggənda a mal chehweed ndan nən.

9

*Kərang Yeeso niifa mərna fadghən hai
(Markus2:1-12; Luka5:17-26)*

¹ Kyagha Yeeso ahu kombuwol hai dəgha hu talghən də mannən sə Kafarnahum.

² Bagha fingya nafiya bə tə niifa mərna fadghən hai kalth ahu dənggəla. Nana Yeeso fərkəkafekkid ndan, ndanggən niifdi mərna fadghən hai, “A billadna wa waana, chohonda dīmīyidwa də.”

³ Fingya famaləngya ngyakrha na nda a ndaarha ahur ndan tə ndaarha, “Kamshidiya nəghən a sar Faara.”

⁴ Sənanngga Yeeso numad ndan hai ndanggən kanda, “Kama nun numad ən mbəlfərha kiya ahur nun?”

⁵ Yanggini pəpa, a ndang nggi tə mərna faddi, ‘Chohonda dīmīyidwa də wa,’ nduwa, “Thliusə wiu wa?”

⁶ Amma niya kyadang ndaarha kun, Wan Niifa nəghən tə səsəmnda ha hu kəshiddiya yi chakh dīmīya.” Tərgəha ndanggən niifdi mərna fadghən hai, “Thliusə, tərang dənggəla sə, wiina wureedə.”

⁷ Thliigha niifda sə harad dəgha wureedə.

⁸ Nagha fiya wumngga hai əndi katəragha hai kəsangga ənwulteena kanda. Tərgəha manang ngganda Faara tə thlənanngga niifa bə natə səsəmnda fa kaan kiya.

*Ah Yeeso Matta a mbu samadghən nən
(Markus2:13-17; Luka5:27-32)*

9 Nana Yeeseo diye mbeedə tə wiirha na niifa nən na nda aarha Matta, ndəghən tsau a mbəd thlə tsamnda. Tərgħa ndangga Yeeseo, "Mbuwu samanna." Thliigha sə mbu samadghən nən.

10 Tsəbaku, na Yeeseo a həb ənnarhami a wuri ki Matta, bagħa fa thlə tsamngya tə fadimiya hangga, həb ənnarhami nda təghən tə fatsahayighən.

11 Nana Farisayini ndən kee, tsahang mee nda fatsahayighən ha, "Kama na təmaləm ndənun həbrħa tə fathlə tsamngya tə fadimiya?"

12 Səkna Yeeseo ndən kee, nggəranggən kanda sə, "Nafiya na kəkanglang hai mba nda kadā tərurħa wa, kəl nafiya mbuwa kəkanglang.

13 Nanənya, damadə dūn tsaha əndi na labar Faara a ndaarħa, 'hadang nda niifa fa ndəna minna a fannun, mbə sataka wa.' Kəsər bayi ba ka a aah nafiya ni na a numad ndaarħa na nda a əna nggayirħa wa, amma kəl fa dimiya."

Tsakhmee aten kar aama
(Markus2:18-22; Luka5:33-38)

14 Tərgħa bagħa fatsahaya Yahaya a thləmad Yeeseo ba ndang ngganda, "Ma ənagħa ndən kan tə Farisaya a kar aama, amma fatsaha yiwa mba nda kar aama wa?"

15 Nggərangga Yeeseo kanda sə, "Kəkən na hur pashiya wutsamnda səbrħa də ndəghən wutsamnda bəldə a thləmad ndan? Na fara bayi nanda a tərang wutsamnda ma kanda. A farđa ni na nanda a kar aama.

16 "Mbə niifa sə na mbuhwang suhurra lukrħa tə weerənda bər kabaarħa wa, kəsər na mbuhuddi a njarang nda luwudda də, njarraghən nən a kal yi kaar.

17 Tə kəm mbə niifa sə na irang nda weerənda aam inabi ahu suhurra samsamiya hai wa. A irang nda sa hai, na samsamiyini a dathla də, na aam inabidi a iraadə, samsamiyini na nda səbrħa də. Weerinda aam anab, kamdə a irang nggəm ahu weerənda samsamiya hai. A ənadəm kee na aam inabidi tə samsamiyini a baala hai."

Kənanng Yeeseo wutarad Yayirus tə nuneefa
(Markus5:21-43; Luka8:40-56)

18 Yeeseo bəldə a kalang kanda sə, bagħa mamnda kən tsahad Yahudaya ba bərgħa hai a mbedghən ndagħa, "Mərgħa wutarad na kukuling ya, bəba ba tsəwargħən fa, nən a thliirħa sə tə yibrħa."

19 Thliigha Yeeseo sə tə fatsahayighən mbu samadghən nda.

20 Tərgħa na nuneefa sə ənagħa hurarħa kumkap səri fara a bang fa hai. Bagħa ba təman kəsərgħən tsuarħa mii luwudghənən fa,

21 kəsər numaghən tə ndaarħa, "Ko luwudghən tsuarħa ni fa kee, niya kənda."

22 Kyaharna Yeeseo hai na nən ndən, ndagħa, "A billanna wa, waana, fərkəkafekkid wa kənodə." Tsu a mbədī kee kəngga.

23 Kyana Yeeseo minda ki mamndəda hai, na fa pi perəmngya nən tə fiya wumngga hai kanda a mbeela.

24 Tərgħa ndagħa, "Kyama kəshaadə, mər wa wutaraddi wa, nən a shiirħa ni kee." Amma masangga fiya wumngga hai.

25 Akwasamaddi rək nanda fiya kəshaadə, kyagħa də kəs har wutaradda nən, thliigha sə.

26 Labar ənwulteendiya wəldadə ahu chehweddi kahat.

Kənanng Yeeseo kwamaya tə niifa mbuwa mbang kaala sə

²⁷ Akwasamaddi malna Yeeso mbædi, kwamaya səri hëshya mbu samadghən nda kanda a aaghən, “A hadowan fa, Wan Ndauda!”

²⁸ Kyana Yeeso hur minda hai, tərgha kwamayini dənda thləmadghən də, tsahang mee nən kanda, “Fərdun kəkafek ni mbang kənanng kun wa?” Nggərang ngganda sə “Ha i, Chinəm.”

²⁹ Tərgha tsuwar yiya ndan nən fa ndagha, “Kəsər ka fərkəkafekkid nun, nun a kənda.”

³⁰ Tərgha yiya ndan inggadə. Kəsgha Yeeso thləmad ndan kaan ndagha, “A pərang dūn ndən niifa wa.”

³¹ Amma kya nda sə pər labar dəa nda ahu chehweddi kahat.

³² Kyana nda sə, na niifa sə natə ənkaheerha fa mbə mbang kalasə wa, ba nda təghən thləmad Yeeso ba.

³³ Kyang na Yeeso ənkaheedda sə, niifdi mbuwa mbang kalasə kalgha sə. Fiya wumngga hai kəsgha ənwulteena kanda ndaa nda, “Waghəm tam na ‘ya manggən kəla yandiya a Isəeela wa.”

³⁴ Amma ndagha Farisaya, “Mamnda ənkaheeya fərangga səsəmnda kyang nda ənkaheeya sə.”

Kədi fatarya

³⁵ Yeeso wengdə wupəriya hai tə talya heu a tsahang fiya ha ahu kən tsahad Yahudaya, tə pər Labara na Mbənggən yi Kutəryid Faara, tə kəm a kənanng nda fiya natə wanhaya dədamən-dədamən.

³⁶ Nana Yeeso fiya wumngga hai, hadangga nafina fa, kəsər na nda hu səsəarha, mbə niifa sə na dāng kanda sə wa. Na nda kəla chauraya na kula təlāfha.

³⁷ Tərgha ndanggən fətsahayighən, “Mul hathla hai, amma kədi fatarya.

³⁸ Tsəunən kee, hwanama təheddi, thlən fatarya nən ba banda hathlang sə.”

10

Wur Yeeso fathlängya kumkap səri (Markus3:13-19; Luka6:12-16)

¹ Aagha Yeeso fətsahayighən kumkap səri a thləmadghən ba, fərang səsəmnda nən kanda a kyang ngganda ənkaheeya sə tə kəm kənanng ngganda wanhaya dədamən-dədamən tə beerha farha.

² Kulo thləm fathlängya Yeeso kumkap səri ya:

Siman nanda aarha Mbiturus,
Andrawus wanman Siman,
Yakubu wan Dzabadi,
Yahaya wanman Yakubu,

³ Filibus,
Mbatalomi,
Toma,

Matta tə thlə tsəmnda,
Yakubu wan Alfiyus,
Taddiyus,

⁴ Siman təsərək chehwedghən,
Yahuda Iskaryoti fərgha Yeeso də.

Thlən Yeeso kumkap səri di (Markus6:7-13; Luka9:1-6)

5 Thlɛngga Yeeso kumkap səri dī ndanggɛn kanda, “A dufun thlɛmad fɪngya dɛ mbuwa Yahudaya, nduwa talya Samariyaya wa.

6 Amma ɗaama thlɛmad nafiya Isɛreela dɛ, chauraya Faara sahadgha.

7 Daamadɛ dɛn ndangnda kanda nduwus Kutɛryid Faara ba.

8 Kɛnaman haya, thleeman mɛrya sɛ, kɛnaman fɪngya natɛ wanhad termeerha fa, kyaman ɛnkaheeya sɛ. Fɛrang nggandan kun ka, kun kɛm fɛrangdaghɛn ka kɛla thlɛnun ndɛn!

9 A kɛsdun wudɛbɛla ha hu panjakwan nun wa, ko tɛfaasa, nduwa wurirha, nduwa kala 'ya na kɛla wudɛbɛla wa.

10 A kɛsdun yawarha ha tɛ lukrha tɛ pakhma, nduwa sɛsaala wa. Kala 'ya fɛrang nanda kun a kardun ndɛn wa, kɛsɛr tɛtaara kamdɛ a wal ɛnnarhami nɛn.”

11 Kala wupɛri nduwa tala kyanun sahai, kaɗaama ka niifa tsawun ahur mindɛghɛn ta far ɗadɛ nun a mal talɗi.

12 A kyadun hur minda hai, ndaama 'ya tɛ kɛm fɛrang parka nun kanda.

13 Ana ka minda ni ngwa tsauka parkad nun sɛ. Amma a mbusɛ kee wa, ngwa wudgha parkad nun a fad nun ba.

14 Kala tala nduwa wure kyanun sahai, a thluwa nda kun fa wa, nduwa kar nda kang thlɛmaarha kun fa, anaɗun a wiirha paman tinid mbɛɗa dɛ na a fad sarnun.

15 Niya pɛrang kɛkafek kun, a far ngwa kumarha a nggushi nda Sodom tɛ Nggomara na nda a hadang kanda fa ma talɗi.

Sɛsaarha na bayi

(Markus13:9-13; Luka12:11-12; 21:12-19)

16 Niya thlɛn kun kɛla chauraya ahur mɛmereeya dɛ. Nanɛn kee tsawama thladwayirha kɛla huthlingya tɛ kɛm tsawama mɛsɛlɛmnda nafiya kɛla kataprakkyaya.

17 Kwarama! Kɛsɛr na nda a dɛrha tɛ kun mbed fa ngwa kumaya dɛ tɛ kɛngya tsahad Yahudaya tsadɛ kun nda.

18 Nanda a dɛrha tɛ kun a mbed ngwamnaya dɛ tɛ kutɛrya kɛsɛr ka nggi. ɛndaniya na fɛrang kwamana kun pɛrang kɛkafek nun kanda atenna.

19 Amma a kɛsang nda kun a billadun tɛ 'ya nun a thlɛkrha tɛ kɛkɛn nun a thlɛkkɛn wa. Kɛsɛr a mɛmɛlla sayiddi na Faara a pɛrang 'ya kun nun a thlɛkrha.

20 Kɛsɛr mbɛ kunni na a kaala sɛ wa, Sɛsɛn Chinun ni na a kaala sɛ ahur nun.

21 “Wanmana nɛn a fɛr wanman a bɛlang ngganda. Chingya na nda a fɛr wanggandan, na wundakhnaya a thleng fa nggɛt yindan fa a bɛlang ngganda kanda.

22 Na fiya heu a kar kun kɛsɛr ka nggi. Amma kala niifa kɛrɛsgha, nɛn a hɛrɛkrha.

23 A sɛsang nda kun ahu yandɗi tala ya, ɗaama hu tala dɛ pak. Niya pɛrang kɛkafek kun, Nggi, na Wan Niifa, ni a wutta ba kapa nun weng talya Isɛreela hai heu.”

24 “Wan tɛmakarantarha mbɛ kal tɛmalɛmndɛghɛn wa, tɛ kɛm mafarha mbɛ kal turighɛn wa.

25 Wangya makarantaya kamdɛ a na nda kɛla tɛmalɛmndɛn ndan, mafaya kɛm a na nda kɛla turi ndan. Nanɛn Nggi, na tuwuri dɛ, anda nggi kogna ɛnkaheeya, wangya wuridɗi kɛm na nda aah kanda tɛ thlɛma kalgha yina mu!”

Yandî kamngga a tæramnggænäm
(Luka12:2-7)

²⁶ "Nanæn kee, a tæram dñun fingya na a sæsang kun wa. Kæsær na farghæn bayi kala 'ya na nggænggæla na nda a inang dæ; kala 'ya na bæbee këm næn a kyarha pæpal ba sækkena fiya heu.

²⁷ 'Ya pærang ni kun hu wula, tæraman urad nun sæ pærgæn nun a yanfaara a dalth mbærha hai. 'Ya shishiawang ni kun hu thlæmaarha hai, tærama ten kænna sæ tæranggun urad nun sæ pærgæn nun sækkena kowunni!

²⁸ A tæram dñun fingya na a bæ farha wa; kæsær mba nda mbang bælang shingnda wa. Amma tærmama Faara katenggæn, ndæghæn na mbang bælang farha tæ shingnda kyab ahu hwanga.

²⁹ Mbæ na nda heng wudikkya dæ særi kobo tal wa? Amma a muk tal a hweede hai na Chinun sændæ sæ.

³⁰ Ko was tengginun heu næghæn thlæthlæda.

³¹ Nanæn kee, a tæram dñun wa; kal dñun wudikkya hangga a mbed Faara."

Kyad sændæ Yeeso a mbed fiya
(Luka12:8-9)

³² "Niya ndang nda kun, kala niifa ndagha sændæ nggi a mbed fiya hu kæshiddiya, nggi këm niya ndaarha sændæ ndæn a mbed Pæpa na a talara.

³³ Amma niifa këm ndagha sængwa nggi wa a mbed fiya hu kæshiddiya, nggi këm niya ndaarha sængwi ndæn wa a mbed Pæpa na a talara."

Tsaharha ha aten tsawud dædemnggirha tæ sæsærha
(Luka12:51-53; 14:26-27)

³⁴ A numadun ndon bang ni tsawud dædemnggirha kæshiiha ba wa. Awo, bæwi ba tæ tsawud dædemnggirha wa, amma thlaukh kælara.

³⁵ "Bani ba ka a bi wumang yanda a pathlang:

'Nda wee hæshin tæ chin,

nda wutararha tæ man,

nda nu wee tæ

thlabærgæn tæ nuwunda.

³⁶ Fa saryi nun,

na nda naarha ahur mindænun.'

³⁷ A nggæmna tsu nduwa muwa ma nggi, tsækka a tsawana yina wa. Tæ këm a nggæmna wundælad wa nduwa wutarad wa ma nggi, tsækka a tsawana yina wa.

³⁸ Kala niifa kargha tær kadidghæn fa mbu samadna næn, tsækkwa a tsauka yina wa.

³⁹ Kala niifa nggæmngga yibædghæn, næn a kædeng nda, tæ këm kala niifa kædengga yibædghæn ka nggi næn a walghæn.

Tsaharha ha aten kænna
(Markus9:41)

⁴⁰ "Kala niifa thlægha kun fa thlænæn nggi, tæ këm kala niifa thlægha nggi fa thlænæn Chindî thlængga nggi ba.

⁴¹ Kala niifa thlægha annabi fa kæsær ka nanæn annabi, næn a wal kænaghæn yi annabi. Kala niifa thlægha ka niifa fa, kæsær ka nanæn ka niifa næn a wal kænaghæn yi ka niifa.

⁴² Kala niifa fərangga aam saarha na shishiu ahu wuhuleurha a tal ahur fīngyayini na nggun-ngguchit ahu fatakkwayina, kəkafek nən a wal kənaghən.”

11

Labara aten Yahaya Təbaptisəma (Luka7:18-35)

¹ Ngwalang na Yeeso thləghang palthyini a fatsahayighən kumkap səri, kyagha sə ka dəgha tsahang fiya ha tə pər labar Faara hu fīngya a talya Yahudaya.

² Nana Yahaya tə Mbaptisəma ahu porsəna, sək labaara nən aten ənggini na Kərəsti a ənarha. Tərgħa thlən fatsahayighən nən də da nda tsahang mee Yeeso.

³ Nang ngganda Yeeso, “Sani Kərəsti dī nan a kəlaarha fa wa, nduwa dān mbeedə tə kəla niifa fa pak wa?”

⁴ Ndangga Yeeso kanda, “Wudəama dūn pəranggən Yahaya ‘ya nun a səkrha tə ‘ya nun a naarha.

⁵ Kwamaya a na mana hai, Səfəngya a wiirha hai, fa tərmeeya kanda a wal kənda, tebəngya a sək labaara, kanda a thləng mərya sə tə yibrha, tə kəm kanda a pər Labara na Mbənggən a fa yamiya.

⁶ Ndaaman, ‘A fərangga Faara parka fīngya kawaa kəsəra, kəsər ka nggi.’”

⁷ Nana fatsaha yini ki Yahaya a wiirha, katərangga Yeeso tsə labaara hai aten Yahaya ahu tərđi wumngga hai. Ndənggən kanda, “Tur yanggi niifa ni dūnun ka kəlang nda a kaheerha də? Niifa ni na kyakhrang hutənggən hai kəla hwaliya na nzənzang na bəreurha a tsang ‘ya fa wa?”

⁸ Nduwa nuwun a numad ndaarha dūnun ka kəlang niifa də ngwagha fa tə kari na tə wudəbəla fa ngga wa? Awo, nafiya na kal kari fa natə wudəbəla na nda tsaurha a kwakirəm kutəra, mbə a kaheerha wa.

⁹ Dūnun ka kadə annabi wa? Yoo, kaldə annabi.”

¹⁰ “Kəsər Deleewar Faara tsədə labaara aten Yahaya ndanən,

‘Niya thlən təthləndəna ‘wagħa mbeedə ma sa,
nən a takso kwamana də kapa na bərhəba.’” *

¹¹ Niya, pərang kəkafek kun, mbə niifa sə nggət nanda hu kəshiddiya kalgha Yahaya tə mbaptisəma mamnggirha wa. Amma ko yandə ni na ngguchit ahu Kutəryid Talara kaldə Yahaya mamnggirha.

¹² Ka a thləkh mbədđi katərangna Yahaya tə mbaptisəma pər labar Faara hai, ta weeri dāba ya, Kutəryid Talara aten dərha mbeedə tə kanglanggirha, ko nanən fa mbəlfeyya na nda a yandə təghən.

¹³ Kəsər kapa na Yahaya bərhə bə, annabiya heu tə Deleewar ngyakhrha Musa thlək nda ‘ya bəgha katərarha hai.

¹⁴ A nadun a nggəmfa tə ‘ya ndaani, Yahaya ndəghənni Ilya, yandə ndana annabiya nən a bərhə bə.

¹⁵ Kala niifa na tə thləmad səkrha, səkkənən.

¹⁶ Təra na ni sakh nafiya kəshiid weeriya? Nəghən kəla wundakhnaya na a bashaarha a pəpəl kasu, na nda a aah ndan tə ndaarha:

* 11:10 11:10 Mal 3.1

17 “‘Peng dan perəma kunsə,
kardun rəbrha fa,
ang dan amshi mərta kunsə,
kardun tərha fa.’

18 “Bana Yahaya tə Mbaptisəma ba mbə a həbrha tə saarha wa, amma kun a ndaarha, nəghən tə ənkaheerha fa.”

19 “Wan Niifa ba dāba, a həbrha, a saarha kun a ndaarha, “Tə yakh həbrha tə saarha, pashid fathlə tsamngya ni tə fa dīmiya!” Amma ana niifa tə sənda Faara na ən ənadghən kyadghən.”

*Talya kargha malang dīmiyid ndan
(Luka10:13-15)*

20 Tərgħa katərangga Yeeso kiki talyi na fa ənanən ənwulteengya sə hangga, kəsər malangwa nda dīmiyid ndan kyakhra nda thləmad Faara ba wa.

21 “Kawa Koridzin! Kawa Mbatseda! Ana ənwulteengya dədamən ənanda ahur nun ndəghən ənanda a Taya tə Sidon, kam kətəm ‘wad nafi ndan teena malang nda dīmiyid ndan, kal kukwasharya nda fa tə kəm kəmang ngganda yid ndan tə fishe.

22 Niya ndang nda kun, a far ngwa kumarha, na Taya tə Sidon hadang nda Faara fa ma kun.

23 Kun kəm nafiya Kafarnahum; tamngga ndaarha, nanda a mano a talara wa? Awo! Na dərha hu hwanga də. Kəsər ana ənwulteenggina ni əna nanda a kyanun ndən əna nanda a Sodom, ndəghənni kəm balgha sə ta weeri ba ya.

24 Niya ndang nda kun, a far ngwa kumarha, na Sodom a hadang nda Faara fa ma kun.”

*Bamaba bun yibrha a thləmadna
(Luka10:21-22)*

25 A sayiddi ndagħa Yeeso, “Usadi sa Pəpa, Chinəm yi talara tə hweede, bəbengna ənggini heu ya a nafiya na ndəndəl tə fa hutengya, kyadang nggəna pakhtəduya.

26 Nəghən kee, Pəpa, ndən kamogħa yid!”

27 Fəre Pəpa əngya heu, kəsər ndəghənni katənggən səngga Wandī. Kəkafek yandi səngga Chindi ndəna Wandī. Amma Wandī na midghən sə pərang labaara nən fingya aten Chindi, təna nda sənggən kəm.

28 “Bama thləmadna ba kun dakhna mid nun də na tə rəfrha in haaghən, niya yibang nda kun.

29 Tərang miwadna a kakhpəniwa təna tsaharha a fanna. Məsələmnanda niifa ni nggi hu səsəna tə sammayirha, kəsər nun a wal yibrha.

30 Na tərta miwadna pəpa, rəfəddiya kəm fərang ni kun nəghən kaftang.”

12

*Tsakhmee aten far Yibəd Yahudaya
(Markus2:23-28; Luka6:1-5)*

1 Tsəbaku, a sayiddi na Yeeso a mbəra də tə heerha a far Yibəd Yahudaya. Kəsgħa miirha fatsahayighən, tərgħa kəs kya ten wan hwaliirha nda na nda a kiighən.

2 Amma nagma fíngya Farisaya kanda ndang ngganda Yeeso, “Kulodə, fatsahayiwa a əna 'ya 'yadana ngyakhrha na nda kya wan hwalirha a far Yibrha.”

3 Ndagga Yeeso kanda, “Karatang ngwanun əndi na hu Deleewar Faara ənana Ndauda kəsna miirha ndən tə pashiyighən wa?”

4 Kyagha hu Kən Faara də, kii mburodi nda dəfang nanda də ka a kiigha firistaya.

5 Nduwa karatang ngwa nun ahu ngyakhrha Musa ndanən nggəməng nda firistaya fa a əna taara ahu Kən Faara na a Urshalima a far Yibrha wa?

6 Niya ndang nda kun, kələma niifa ya kalgha Kən Faara na a Urshalima.

7 Amma andam kwang sənang dūn 'ya hai ndana Deleewar Faara, 'Na minna sə nagma fiya a hadang kun fa, mbə əna sataka wa, kam 'yarwun fatsahayina na ka nafiya wa,

8 Kəsər Wan Niifa Chinəm ni, heu tə far Yibrha!

Kənanng Yeeso niifa mərna harghən hai

(Markus3:1-6; Luka6:6-11)

9 Tərgha wiirha Yeeso kyagha hu kən tsahad Yahudaya də.

10 A mbədi na niifa sə mərna harghən hai. Tsahangga farisaya mee Yeeso, “Nggəm ngyakhrha fa a ənagha niifa tar kənanng nda niifa a far Yibrha?” Tamngganda ndaarha na Yeeso a ndaarha ooh, tənə nda kəsang nda tə dimiyirha.

11 Ndagngən kanda, “Ana chaurad nun sə mukka hu kwaarha hai a far Yibrha, mbun dərhədə dūn kəfang sə wa?”

12 Kal niifa chaurarha kaan, ha 'i nggəməng ngyakhrha niifa fa a əna 'ya na ngga a far Yibrha.”

13 Tərgha ndagngən niifdi, “Pəpənang harwa də.” Nanən kee pəpənangga niifdi harghən də, nggərgha hardi məməl kəla tahadghən.

14 Tərgha wumngga farisayina hai ka a kada kwaman bəlla Yeeso nda.

Yeeso ndəna mafad Faara wurən

15 Sənanngga Yeeso numad ndan hai. Nanən kee mal mbədə nən, mbugha fiya samadghən hangga, kənanngən fiya heu na fandan bəe ahur ndan.

16 Amma kəs thləmad ndan nən a pər nda təwunni ndəghən wa.

17 Tərgha ləghədgha 'ya ndana Annabi Ishaya:

18 Kələman Mafanna wurni,
nggəmdi ndən, nən əna 'ya mbənegha,

Niya fərang səsənna,
nən a əna nggayirha a fíngya heu.

19 Mbə əna kakyathlaanga tə fiya,
nduwa djargha hai ahur fiya wa.

20 Nən naarha tə sammayirha a fíngya mbuwa kanglang,
nən fərang kaali niifa mbuwa tə mbərsaarha.
Akwasamadghən, kowunni nən a wal kwaman nggayirha.

21 Na thləmnggən a tsau yi mbərsad
kəshiirha kahat.

Yeeso tə kutər ənkaheeya

(Markus3:20-30; Luka11:14-23; 12:10)

²² Tərgħa bəng niifa nda Yeeso bə na tə ənkəheerħa fa, na kwamarən tə kəm mbə mbəng kalasə wa. Kənannggən niifdi mbənggən kaala sə tə na maana hai kyab.

²³ Fiya heu na ənwulteena nda tsakhmee nda, “Ndee mbə Yeeso da na ya, na wan Ndauda wa?”

²⁴ Amma səkna Farisaya ənwulteendi ənanən, ndaa nda, “Mbə ngaala sə wa kyang də ənkəheeya sə. Kəsər walghən səsəmnda a aħar Sheetan kutər ənkəheeya.”

²⁵ Sənanngga Yeeso numad ndan hai, nggəranggən kanda sə, “Kala kutəryirħa ndəkka hai tə yanda mbə tam isħa wa, tə kəm kala tala nduwa wure ndəkka hai tə kakyathlaanga nən weela də.

²⁶ Ana sheetan a kyang sheetan sə, nən a yanda tə altənggən. Mbə kutəryidghən a məndaha wa.

²⁷ Ana tə səsəmnda Sheetan ni kyan ənkəheeya sə, tə səsəmnda wun na fatakkwayinun kyang kanda sə? Fatakkwayinun ni a ngwang kumarħa kun sə.

²⁸ Amma a kyangdi ənkəheeya sə tə Səsən Faara, nanən kee Kutəryid Faara baa də pathlang nun bə.”

²⁹ Wunni na kanglang kaan na mbəng kyaarħa hu minda ki niifa hai na kanglang kəla Sheetan ngaaranggən ənggighən? Kəl 'wanən teena kənannggən niifda hai na kanglang 'wan a mbənggən har əngya na midghən.

³⁰ Kala niifa mbuwa tə nggi, nən a tsan nggi. A mba a dee sə wumang fiya bə wa, na a waləng kanda də.

³¹ Niya ndang nda kun, kala tur yanggi dimiyirħa ənana nduwa ndaana na nda a chəhəkən də. Ko kalna sə yi 'yar Wan Niifa, na nda a chəhəkən də. Amma a sarna Səsəna tə Pədənda, mba nda tam chəhəkən də wa, ko nanənya nduwa kəshirħa na bayl.

³² Kala niifa 'yargħa Wan Niifa na nda mbəng chahənggən də, amma kala niifa 'yargħa Səsəna tə Pədənda, mba nda tam chahənggən də wa, ko nanənya nduwa kəshirħa na bayl.

*Nəm sən dəfrħa tə tur wanggighən
(Luka6:43-45)*

³³ Ana dəfrħa ngga, na wanggighən naarħa ngga. A mbə dəfrħa ngga wa, mbə wanggighən narħa ngga wa. Nəm sən dəfrħa tə tur wanggighən.

³⁴ Kun huthlingya, kəkən na nafiya natə mbəlfēerħa fa kəla kun thlək 'ya na ngga tə kəm kamngga? Kəsər 'ya na aħurwa ndəghən na a kyarħa bə thləkkəna.

³⁵ Ka nafiya na nda əna 'ya na ngga aħur ndan sə, amma fəmbəlfēeya na nda kyang əngya bə mbuwa ngga aħur ndan sə.

³⁶ Niya pərang palthdi kun ya, a far ngwa kumarħa tətani a ngwang kumarħa nda kun sə aten 'ya na dimi ndaanun.

³⁷ Əndi kyagħa bə a miuwa nən a hərworħa nduwa kənoghən.

*Famaləmgya ngyakrħa tə Farisaya a kada ənsakrħa
(Markus8:11-12; Luka11:29-32)*

³⁸ Fərdasə fingya famaləmgya ngyakrħa Musa tə Farisaya bənda thləmad Yeeso bə ndang ngganda, “Mala, na minnasə a kyadang sakh ənwulteena na kan na a kyad ndaarħa furo Faara səsəmnda.”

³⁹ Amma nggərangga Yeeso kanda sə, “Nafiya kəshiid weeriya fəmbəlfēeya tə fa yamid fərkəkəfek ndəna kada ənsakrħa yi wulteena, amma mbə ən sakrħa sə na nda a kyadang kanda wa, kəl yandi ki annabi Yunana.

⁴⁰ Kæla ænana Yunana beena mahan tæ paara mahan ahur tæna, nanæn kee na Wan Niifa a æna beena mahan tæ paara mahan køm ahu kwaarha.

⁴¹ A far ngwa kumarha na nafiya Nineba a thleng nafiya kæshiid weeri fa ya kyadang ndaarha nda kanda ænawa nda mæmæl wa, kæsær kanda malang nda ðimiyid ndan, ka labar Faara thlæghangna Yunana kanda. Nanænaya, kulo niifa kalgha Yunana a mbæðiya, amma kardun malang nda ðimiyid nun!

⁴² A far ngwa kumarha, na Kwatam nda Sheeba a thleng nafiya kæshiid weeri fa ya kyadang ndaarha næn kanda ænawun mæmæl wa. Baghæn ba a mbærha na inggun ka bagha sæk sænda Sulemanu. Nanænaya kulo niifa a mbæðiya kalgha Sulemanu, amma kardun kang thlæmaarha fa.”

*Wutta ænkaheerha ba
(Luka11:24-26)*

⁴³ “A kya ænkaheerha sæ a fad niifa, næn dærha ka kada mbæd yibrha a kaheerha dæ, amma mbæ waala wa.

⁴⁴ Tærgha næn ndaarha, ‘Niya wutta thlæmad niifda dæ kyani saba.’ Nanæn kee wudgha bagha wal wuridfi mal næn mbæ niifa sæ wa, ngwa wurida dæ ngga, tangsang nda.

⁴⁵ Tærgha na ænkaheedfi a kada ænkaheeya ba mæd kalgha ndæn mbæfeerha kya nda hur niifda hai tsawa nda sæ. A kwasamadghæn, tsawud niifdiya sæssadghæn næn kal yi kaar. Nun a tsaurha kee kun fambæfeeya kæshiid weeriya.”

*Man Yeeso tæ wanmangghæn
(Markus3:31-35; Luka8:19-21)*

⁴⁶ Nana Yeeso a ndikrha tæ fiya wumngga hai, man tæ wanmangghæn kækæt a kæshi, na minda sæ a ndiya nda tæghæn.

⁴⁷ Ndangga niifa Yeeso, “Nda muwa tæ wanmanggiwa a kæshi, na minda sæ ndikrha tæ sa.”

⁴⁸ Tsakhka Yeeso mee, “Wunni iiya? Mingya ni køm wanmanggina?”

⁴⁹ Tærgha kyad fatsahayighæn næn dæ tæ haara ndæghæn, “Kælama nda iiya tæ wanman nggina ha ya.

⁵⁰ Tsaunæn kee, kala niifa ænagha ‘ya ndana Pæpa na a talara, ndæghænni wan pa, wanya tæ køm iiya.”

13

*Karapu aten tæhærfha
(Markus4:9; Luka8:8)*

¹ Tsu a fardfi malgha Yeeso wuridfi dægha a mii wuri aam Nggalili dæ.

² Wumngga fiya thlæmadghæn ba hangga, nanæn kee kyagha hu kombuwol hai. Tsauka ahur kombuwoldfi nagha a tsahang fiya ha na kækæt a mii wuri aamfi.

³ Tsædæ asædaya hangga tæ karapuya, ndæghæn: “Kama thlæmaarha hai! Tæhudaarha dædæ ka hærfha dæ.

⁴ Nanæn aten wash wiiddfi, hærga fingya hai aten kwamana, bagha wudikkya ba damangganda.

⁵ Hærga fingya hu hæreng keela hai, ka mbuwana chehweerha sæ kaan kya nda sæ kækær.

⁶ Amma tækna yanfaara hai, hwara nda dæ mæra nda, kæsær kwa wa nda thlaara hai wa.

⁷ Fingya wiiya hëra nda pathlang ndakhkya hai 'yabangga ndakhkini kanda.

⁸ Amma fingya hëra nda hu chehweerha hai na ngga kyanda sê əna wee nda fingya katëra kumnggit mahan-mahan, fingya kəm kumnggit mikki-mikki har haru-haru."

⁹ "Kala niifa na tē thləmad səkra, səkənən."

*'Ya ənagha ndən na Yeeso tsaharha ha tē karapu
(Markus4:10-12; Luka8:9,10)*

¹⁰ Tərga bagha fatsahayighən thləmadghən bə tsahang mee nda, "Kama na thlək karapuya a nanna a kalang fiya sê?"

¹¹ Nggəranggən kanda sê, "Nggəməng nda kun fa na a sən 'ya nun na Kutəryid Talara ahurghən, amma fingya nggəməng ngwanda kanda fa wa.

¹² Kala niifa natē 'ya ha na nda chihanggən tsəghanggən kaan, amma kala niifa mbuwana 'yasə a harghən, na nda a thlang ngguchit tēdi na harghən.

¹³ Ndəghənni ni əna taara tē karapuya a nadi a kalang kanda sê kəsər,

na nda kəlaarha dē, amma mba nda naghən wa,

na nda kathləmaarha hai, amma mba nda səkənənduwa sənang ngganda hai wa."

¹⁴ "Ndən na ləghəttə 'ya ndaana annabi Ishaya:

'A səkəfun 'ya ndaani,

Mbun sənang hai wa,

A nəfun 'ya ənani,

mbun kukwalang hai wa.

¹⁵ Kəsər na ten ndan kakrak,

mbə thləmaayi ndan sək 'ya wa,

nggəlang nda yid ndan,

nanən kee mbə yid ndan na maana hai wa,

mbə thləmaayi ndan sək 'ya wa,

Mbə ten ndan sənang hai wa,

Mba nda kyaharra thləmadna bə wa,

ngwa kənanng nggi kanda.' " *

¹⁶ "Amma na yid nun tē parka, kəsər na nda namaana hai; tē thləmaayinun kəm, kəsər na nda sək 'ya.

¹⁷ Niya Pərang kəkafek kun, annabiya hangga tē ka fiya tərmindan na əndi nanun ya, amma nawa ndan wa. Tərmindan sək əndi sək nun ya, amma səkwa ndan wa."

Pər Yeeso ten karapudi kii tē həfha

(Markus4:13-20; Luka8:11-15)

¹⁸ "Nanənya kaama thləmaarha hai ngga, sək ten karapu danun kii tēhəfəddi.

¹⁹ Fingya səkka ləbar Kutəryid Talara amma sənangwa nda hai wa, na nda kəla wiirha hərgəha hai a kwamana, bagha Təbəlfəedda bə thlanggən ənda dē həf nanda ahur ndan hai.

* 13:15 13:15 Ishaya6:9,10

²⁰ Fingya wiiya hærgha aten keela hai næghæn kæla fingya sækka labarði thlæghæn nda fa tæ wutsæfayirha.

²¹ Amma kwa wa thlaara hai ngga wa, mbæ mænða ha wa. A bæ billaarha bæ nduwa sæsaarha kæsær ka labarði, mba nda kwas kyaharra hai wa.

²² Fingya wiiya hærgha ahu ndakhkya hai, næghæn aten fingya sækka labarði, amma billaarha yi kæshiddiya tæ nggæmnda kæna 'yabang nggæn labarði' yadang tsærha næn fa mbæ 'yasæ na nda mbang ænaarha ngga wa.

²³ Amma fingya hæf næn ahu chehweerha na ngga næghæn aten nafiya sækka labar di, sænang ngganda hai wal chikrha nda fingya kumnggit mahan-mahan, fingya kumnggit mikki-mikki, tæ kæm fingya haru-haru."

Karapu aten wuthlaafa ahur wan hwaliirha

²⁴ Nggærgha Yeeso thlæghang karapu kanda sæ, ndæghæn, "Kutæryid Talara næghæn kiya: Hæf niifa wiirha ngga ahu hedghæn.

²⁵ A fædikrha nana fiya a beena, bægha tætsanda bæ hæf wuthlaafa næn a pathlang wiid wan hwalidda hai wii fayighæn næn.

²⁶ Katærana wan hwaliddi tsærha tæ yiwee, nagma wuthlaafdi kæm a tsærha."

²⁷ Tærgha bægha fatarya tæhedda bæ ndang ngganda tæheddi, "Tuwuri nan, heddi hæfang na tæ wiirha ngga læghæddæ tæ wuthlaafa! Kyagha nda bæ a yanggi?"

²⁸ Ndagha tæheddi, " 'Tætsanda ni ænagha ændiya!' " Ndagha fataryini, "Dan kæfang kanda dæ wa?"

²⁹ Ndagha tæheddi, " 'Awo.' a æna dun kee nun dæ kæfang kanda dæ heu tæ wan hwaliddi.

³⁰ 'Malaman kanda tsænða kyab kæ a shifiirha ana dæm a halthghæn. Tærgha a ndanggi fahalthya wurang ngganda wuthlaafa sæ, kænang ngganda kanda djang ngganda dæ, tærgha wan hwalidghæn iree kænda ahu birwa hai.' "

Karapu aten wiirha na kæla wan parsæna (Markus4:30-32; Luka13:18,19)

³¹ Nggærgha Yeeso pærang karapu kanda, ndæghæn, "Kutæryid Talara næghæn kæla wan parsæna tærangna niifa hæfanggæn hai ahu hedghæn.

³² Wiirha ni na ngguchit kaan ahur wiiya, amma tsænæn sæ, tsauka dærha ni na manggæn kaan ahur dæfya heu, taksaagha wudikkya kæn ndan ahu wuharyighæn."

Karapu aten mekhna (Luka13:20,21)

³³ Nggærgha Yeeso pærang karapu kanda ndæghæn, "Kutæryid Talara næghæn kæla mekhna yangna nuneefa tæ humbarha tasau mahan ana dæ a æna mburodi. Ko nanæn ænagæn mehendi sahai ngguchit kiya, næn chichadang hufgha sæ."

Na Yeeso tsaharha tæ karapu ka a lædanggæn 'ya nda annabi (Markus4:33,34)

³⁴ Kala tsaharha na Yeeso ænaarha a fiya wumngga hai kæ tæ karapu, mbæ 'yasæ næn thlæghang kanda kula karapu wa.

³⁵ "Ndæn læghædna labar Faara ndanæn a mii annabi,

Niya kalang kunsæ tæ karapu,

niya pær 'ya na bæbee, ka æna nanda kæshiiirha."

Pär Yeeso ten karapudî yi wan hwaliirha tē wuthlaafa

³⁶ Malgha Yeeso fiya a kēshi kyagha hur minda hai. Ndangga fatsahayighən, “Nan a hwan sa përang ten karapudî kan yi wan hwaliirha tē wuthlaafa na ahu heddi.”

³⁷ Nggërangga Yeeso kanda sē, “Tēheeddi ndëna Wan Niifa hëfgha wiirha na ngga.

³⁸ Heddi ndëna kēshiirha, wiirha na ngga ndëna aten nafiya Kutëryiddi. Wuthlaafa ndëna nafiya Tëbëlfeeddi.

³⁹ Tëtsandëdi hëfgha wuthlaafdi a pathlang wan hwalidda dë ndëna Sheetan. Halthdi ndëna mii ngwala kēshiirha, fahalthyini këm ndëna fathlëngya Faara.

⁴⁰ Këla wurang nanda wuthlaafa sē djang ngganda dë hu waarha, nën a naarha kee a mii ngwala kēshiirha.

⁴¹ Na Wan Niifa a thlën fathlënggighën, dë nda këdang ëngya dë heu na ahu Kutëryidghën na ëang dimiyirha bā tē fïngya na a ëna mbëlfeerha.

⁴² Na nda a muwang kanda ahu waarha dë mbuwa mëra hai, a mbëdani na nanda naarha tërha tē këtmeë.

⁴³ Tërggha fïngya ënagha nggayirha na nda a djaara hai këla yanfaara ahu Kutëryid Chi ndan. Kala niifa natë thlëmad sërha, sëkkënën!”

Karapu aten këna na bëbee

⁴⁴ Nanën kee ndagha Yeeso, “Kutëryid Talara nëghën këla këna na bëbee walang na niifa hu heerha. Nanën tē wutsëfayirha nggërgghën bëbëng hai hu heddi, hënggën ënggighën dë heu ka a wal wudëbëla nën ngga hënggën hedda sē.”

Karapu aten djamkwatar

⁴⁵ Këm dë, Kutëryid Talara nëghën këla tëshafiliirha na a kadä djamkwatar.

⁴⁶ Këla nën hai na djamkwatardi tē wudëbëla fa, hënggën ënggighën dë heu hënggën sē!

Karapu aten panggaama

⁴⁷ “Të këm, Kutëryid Talara nëghën këla panggaama muwang nanda hu wuri aama dë kës tëngya nën dëdämën-dëdämën.

⁴⁸ Lëghëdna panggamdi, kahang ngganda këkëshëbangnda bā. Tërggha tsawa nda hai, wurang ngganda tëngya sē na nggëngga ahu kutaasa hai, amma tsamang ngganda fïngyayina dë mbuwa ngga.

⁴⁹ Banën naarha kee a mii ngwala kēshiirha. Na fathlëngya Faara a bārha bā wurang ngganda nafiya dë na a ëna mbëlfeerha ahur nafiya na a ëna nggayirha.

⁵⁰ Na nda a muwang fa mbëlfeeya ahu waarha dë mbuwa mëra hai, a mbëdani na nanda naarha tërha sē tē këtmeë.”

Suhurra tē weerënda këna

⁵¹ Tsahangga Yeeso mee fatsahayighën, “Sënanng dën ënggina hai heu ya wa?” Nggërang ngganda sē, “Oh, sënanng dän hai.”

⁵² Tërggha nggërgghën chikkën ndaagha, “Kala tëmälëmnda ngyakhrha tsauka tëtsharha ahu Kutëryid Talara nëghën këla tuwure kyangga hurad tē weerënda ënggighën sē a mbërha dë dëfnën kënaghën sē.”

*Kar nda Yeeso a Nadzarat
(Markus6:1-6; Luka4:16-30)*

⁵³ Ngwalangna Yeeso pë karapu yini mal mbëda nën.

⁵⁴ Wudgha hu talghən də Nadzarat. Tsaha nən ha hu kən tsahad Yahudaya, fiya heu səkka ndən əna ənwulteena na nda, na nda a ndaarha, "Walgha niifdi tur səndədi tə səsəmda əna ənwulteengya a yanggi?"

⁵⁵ Tərgħa na nda a ndaarha, "Mbə wan kafinta dani ya, səndəm Mairamu man, tə wanmangghəhən nda Yakubu tə Yisufu, tə Siman tə Yahuda?"

⁵⁶ Kulo wanmangghəhən nishya ya ahur nəm. Tsahaghən ənggini a yanggi ya?"

⁵⁷ Nanən kee, kərgħənda fa, fər wanda kəkafek təghən wa. Tərgħa ndangga Yeeso kanda, "Na nda manang nda annabi ko a yanggini kəl ahur talghən ahu nafiyighən."

⁵⁸ Əna ənwulteengya nən ngguchit kee, kəsər ka yamid fərəkəfekkid ndan.

14

Mərra Yahaya Təbaptisəma (*Markus6:14-29; Luka9:7-9*)

¹ A sayiddi Səkna Hirdus Kutər chehweed Nggalili labar Yeeso,

² ndanggən fataryighən, "Yahaya Təbaptisəma ni ya thliigha sə hu mərra! Ndən nanən tə səsəmda əna ənwultenggini ya."

³ Nanənya Hirdus 'wadə teena kəsang də Yahaya, kənannggən, muwanggən hu porsəna də ka Herodiya nu wanman Filibus kahang nən.

⁴ Kəsər Yahaya nən naarha ndang nda Hirdus ahu ngyakhrha Yahudaya kamngwa a kahanggən Herodiya wa.

⁵ Na mid Hirdus sə a bəlanggən Yahaya, amma nəghən a tərəm fiya, kəsər fiya heu fər nda kəkafek tə ndaarha Yahaya Annabi ni.

⁶ Amma a far wutsəfayid ləghəttə bən nggəttə Hirdus, wutarad Herodiya rəbānggən kanda sə, mbənannggən Hirdus kaan.

⁷ Nggəmda fa har tə aah thləm Faara, kala 'ya na midghən nən a fəranggən.

⁸ Ndangga man wutaraddi dəgha ndaarha, "Ten Yahaya Təbaptisəma na minna ahu pəlee."

⁹ Kutərđi kəm əna masəndi kee nən aten 'ya ndanən, amma kəsər ka thləm Faara aah nən a mbed nafiya mbunən bə, ənang ənda nda ndanən.

¹⁰ Thlən sodjaya nən a kyathlang ngganda ten Yahaya bə ahu porsəna.

¹¹ Bəng ten də nda wutaradda bə ahu pəlee, dənggənən man də.

¹² Tsəbaku bəgha fətsahaya Yahaya bə tərang ngganda mərəghən bə pang ngganda, tərgħa dənda də pəranggən nda Yeeso.

Həbang Yeeso nafiya haru kumnggit tuf (*Markus6:30-44; Luka9:10-17; Yahaya6:1-14*)

¹³ Səkna Yeeso labardi, kyagħa hu kombuwol hai, mal mbəda nən dəgha mbərha də ka a tsauka katənggən. Amma səkna fiya mbədi nanən sə, mbu samadghən nda tə saara ahu talya bə hangga.

¹⁴ Tərna Yeeso hai ahu kombuwol di, na fiya nən hangga hadəngganda fa, kənannggən haya.

¹⁵ Na figrha a tsərha hai, bəgha fa tsahayighən a thləmadghən bə, ndang ngganda, "Kaheerha ni ya tə kəm tsə figrha hai, kalu fiya hai dənda hu talya də, təna nda də hii ənnarhami."

¹⁶ Amma nggərangga Yeeso kanda sə, "Kamngwa a wii nda a miirha wa, fəraman 'ya kanda əna nda mii."

¹⁷ Ndangga nda, "Mburodi tuf ni kee a harnan, tə təngya səri."

¹⁸ Ndagħa, "Bemadghən mbəda bə ya."

¹⁹ Tərgħa ndanggən fiya tsawanda hai a ten hwaliirha, təranggən mburodi ɗa sə tuf tə tənggini səri, kəlagħa talara sə, ɗəfang parka nən in. Kyanggən mburodi ɗa hai fəranggənən fatsahayighən ndəghang nggənda fiya.

²⁰ Kii nda kanda heu kəla na mindan pa tsəghanggən kanda, tərgha fatsahayighən wumangga nda katəbghən kutasya kumkap səri.

²¹ Həshya kiigha mburodi ɗi səl nda haru kumnggit tuf, thləɗang ngwa nda nishya tə wundakhnaya wa.

Wii Yeeso a ten aama

(Markus6:45-52; Yahaya6:15-21)

²² Tsu a mbəɗi kee, ndangga Yeeso fatsahayighən kya nda hu kombuwal hai təɗang ngganda wuri aama teena, ndəghənggi kəm ishgha hai kal fiya nən hai.

²³ A kwasamad ɗi kal nən fiya hai, tərgha wumnda sə katənggən ka a hwan Faara nən, tsəgha figrha hai ndəghən a mbəɗi katənggən.

²⁴ Amma ahu sayiddiyya kombuwol ɗi inggun ma kəkəshbānda, fatsahayini a habbaarha tə bəreurha tə kudufulla aama.

²⁵ Takhna mbərha a ɗathla hai bagħa Yeeso thləman ndan ba, a wiirha aten aama.

²⁶ Nana fatsahayighən ndən a wiirha aten aamɗi tərma nda. Ka həreenga huhwa nda, tamngganda ndaarha mənda-mənda ni.

²⁷ Amma tsu kee kalangga Yeeso kanda sə, "A tərəm ɗun wa nggini kərsaama."

²⁸ Ndangga Siman, "Chinəm, ana kəkafek sani, ndee ɗi thləmad wa ɗə a ten aamɗi."

²⁹ Ndangga Yeeso, "Ha 'i, boɓa," tərgha siman tərgha hai ahu kombuwal ɗi, kəs wiirha nən aten aamɗi a thləmad Yeeso ɗə.

³⁰ Amma nanən bəreu 'yaarɗi tərəmngga, nagħa a timnda hai, huhwagħa ndagħa, "Hərye Chinəm."

³¹ Tsu kee Kəsgħa Yeeso hargħən kəsanggən ba, ndangga Yeeso, "Kəɗi fərkəkafekkid wa, kən fər waana kəkafek na mbang wiirha aten aamɗi?"

³² Kyana nda ahu kombuwal hai, ishgha bəreu 'yaarɗi.

³³ Tərgha fatsahayighən ɗəfang shilee nda in, na nda a ndaarha, "Kəkafek Wan Faarani Sa."

Kənanng Yeeso haaya a Djanasarat

(Markus6:53-56)

³⁴ A kwasamadɗi təɗang na nda wuri aamɗi teena, tərə nda hai a Djanasarat.

³⁵ Kukwalang na nafiya talɗa hai Yeeso ni, thlən farha nda ahu talya ɗə na ahu chehwedɗi kahat. Nagħa fiya a ɓarha ɓa tə haaya, ka a kənanngən kanda.

³⁶ Hwanggənda a malanggən haaya tsuwar mii kotodghənda fa kee, kala niifa tsuwargħa ndən fa kəndə.

15

Tsahad chichiyya ha

(Markus7:1-13)

¹ Tərgha fingya Farisaya tə famaləmnnya ngyakhrha thliigha ɓa a Urshalima tsahang mee nda Yeeso,

² "Kama na fatsahayiwa hwasang əntin shingginəm? Mba nda tsabang haryi ndan ɗə a həb ənnarhami nda wa!"

³ Nggərangga Yeeseo kanda sə, “Kama nun hwasang nda əngya ndaana Faara ka əntinggi nun?”

⁴ Kəsər ndagha Faara, ‘Fərang mamnggirha nda muwa tə tsu’ tə kəm ‘Kala niifa sargha man nduwa chin tətani a bəlang ngganda.’

⁵ Amma nun tsaharha ha tə ndaarha ana ‘ya sə a haar niifa na a dānggən chin sə nduwa man, nən ndaarha ‘ya nun a kya waala a fanna dəfang dī ndən Faara də.’

⁶ Ahu kwamana kiya Məməlwa a fərang mamnggirha nən fa nggətyighən təghən wa. Nanən kee kar labar danun fa ndaana Faara ka əntin nun.

⁷ Kun fathərbuya! Labar Faara ndaana Ishaya aten nun məməlini:

⁸ ‘Nafiniya ahu mii ndan ni kee na nda fəre mamnggirha, amma hurryi ndan nəghən inggun ma nggi;

⁹ ka ni kee na nda dəfee shilee teena, kəsər dəfang ngganda tsahad ngyakhkya fiya ha a mbee a meyed labar Faara.’”*

*Əngya na tsawang nda niifa dīmi a mbed Faara
(Markus7:14-23)*

¹⁰ Tərgha aagha Yeeseo nafini wumngga hai a thləmadghən ba ndəghən, “Keema thləmarha fa tənun sən əndi niya thləkrha.

¹¹ ‘Ya kyagha hur niifa hai mbə ndəna tsawang tə ‘paarha’ fa wa, amma kəl ‘ya na a kyarha ba a miighən ndəna tsawang tə ‘paarha’ fa.”

¹² Tərgha fatsahayini ba nda thləmadghən ba tsahang mee nda, “Sənna sə səb hur Farisayina də sək nanda labardi?”

¹³ Nggərangga Yeeseo kanda sə, “Kala həfrha a mbə pəpa na a talara həfgha ndən wa, na nda a kəđang də tə thlarghən.

¹⁴ Malaman kanda. Na nda kəla mangya kwamaya na nda a kəs səsal kwamaya. Ana kwamarha a kəs səsal kwamarha, kanda kyab na nda a mkrha hu kwaarha hai.”

¹⁵ Nđangga Mbiturus Yeeseo, “Pərang ten karapudi kan ya.”

¹⁶ Tsahangga Yeeseo mee kanda, “Bal wun kula sənang hai wa?”

¹⁷ Kala ‘ya ənana niifa mii nən kyarha hurghən də nggərgən kyarha sə a fadghən.

¹⁸ Amma əndi na a kyarha ba ahu mee, kyaghən sə ahur niifa. Ndəghənni na tsawang nda niifa tə ‘paarha’ fa.

¹⁹ Kəsər ahur niifa sə ndəna numad mbəlfəerha kyarha ba, tə bəl farha, tə kulafayirha, tə pateyirha, tə ngaara, tə kənang paama nggabaarha mu tə səb thləma.

²⁰ Əngginiya ndəna tsawang niifa tə paarha fa a mbed Faara, amma həb ənarhami kula tsab haara mbə ndəna tsawang niifa tə paarha fa a mbed Faara wa.”

*Fərkəkafekkid nuneefa tə kan ‘aniyarha
(Markus7:24-30)*

²¹ Tərgha Malgha Yeeseo Nggalili dəgha hu chehweed Taya də tə Sidon.

²² Na nuneefa sə tə Kan ana bagha thləmadghən ba hwanggənən, “A hadoyi fa Chinəm, Wan Ndauda, kəsər wutarad na nəghən tə ənkaheerha fa nən naarha səsang nda kaan.”

²³ Amma nggərang ngwa Yeeseo sə wa. Tərgha ndangga fatsahayighən, “Nđang a wiigha, nəghən a billa kəm tə hwanda.”

* 15:9 15:9 Ishaya29:13

24 Nggərgha Yeese sə, “Thlønna nda nggi ba ka bi dāng nda chauraya Isāreela sə sahadgha kee.”

25 Bagha nuda ba bərgha hai a mbedghən nggərghən hwanggən, “Chinəm deesə!”

26 Nggərgha Yeese sə, “Kamngwa təranggəm ənnadmid wundakhnaya fəranggənəm wudaya wa.”

27 Nggərangga nuda sə, “Kəkafek ni Chinəm, amma ko wudaya ni na nda həb fəfəsərra ənnarhami hərgha hai a mbəd dəuyad turi ndan.”

28 Tərgha nggərangga Yeese sə, “Sa nuneefa na fərkəkafekkid wa manggən kaan, ‘ya na midwa wal nan.” Tsu kee kəngga wutaraddi keeghən.

Kənanɡ Yeese nafiya hangga

29 Malgha Yeese mbədi dəgha wuri aam Nggalili də tərgha wumnda sə tsauka hai.

30 Wumngga fiya thləmadghən ba hangga. Ba nda ba tə səfəngya, tə kwamaya, tə fīngya mərna fandan hai, tə fīngya mbuwa mbang kaala sə tə fīngya haaya hangga. Dəfang ngganda kanda hai a mbed Yeese, kənanngən kanda heu.

31 Kəsangga ənwulteena fiya wumngga hai na nanda fīngyayini mbuwa mbang kaala sə kanda a kaala sə, fīngya mərna fandan hai wal nda kənda, səfəngya a wiirha hai tə kəm kwamaya a na maana hai. Na nda a fal Faara yi Isāreela.

Həbang Yeese nafiya haru kumnggit fada

(Markus8:1-10)

32 Tərgha aagha Yeese fatsahayighən ba ndanggən kanda, “Na nafini a hadeə fa ya. Beena mahan kanda a thləmadna a mbədiya, tahang ngwa ‘ya kanda ha na a əna nda mii wa. Mbə minna sə kal kanda ni hai wii nda wuredə a miirha wa, asəmha dəgha shiwid kanda teena a kwamana.”

33 Nggərangga fatsahayighən sə, “A yanggi dənəm wal mburodi ba a kaheddi ya na a tsəhanggən fiya hangga kiya?”

34 Tsahangga Yeese mee kanda, “Mbuodi kurmi ni a har nun?” Ndang ngganda, “Məd tə təngya na mididi ngguchit.”

35 Ndangga Yeese fiya wumngga hai a tsawa nda hai a hweede.

36 Tərgha haranggən mburodi yina sə məd tə tənggini, usa nən Faara, kyanggən hai kutelth-kutelth. Fəranggənən fatsahayighən ndəghang nggənda fiya də.

37 Kanda heu kii nda nggaala nda. Wumangga fatsahayini katəbghən kutasya məd.

38 Nafiya həbgha ənnaddami həshya haru kumnggit fada kula thlədang nda nishya tə wundakhnaya.

39 Akwasamaddi kalna Yeese fiya hai, kyagha ahu kombuwol hai dəgha chehweed Manggadan də.

16

Kada mamngya ənsakhrha

(Markus8:11-13; Luka12:54-56)

1 Fardasə Farisaya tə Sadukiyaya ba nda thləmad Yeese ba ka a kəkərang ngganda, na mindan sə a kyadang ənsakhrha nən kanda yi wulteena a talara hai tənə nda səndasə nəghən tə səsəmnəda Faara fa.

2 Nggəranggən kanda sə, “A tsə figrha hai, a nadun fərahk amshi tsədə yiba, nun ndaarha na mbərha a naarha kukwar a binda.

³ A tsar kəm a nadun fərahk amshi yība, nun ndaarha a weeriya na 'yaara a baarha. Kun a səngang əngya hai na a katərarha hai a fərahk amshi, amma mbun a səngang ənsakhkya kəshiid weeri hai ya wa.

⁴ Kəl fa mbəlfeyya, tə kulafaya kəshiid weeriya kandani na kada ənsakhkya, amma ənsakhrha niya kyadang kanda ndəna yi annabi Yunana." Tərgha malgha Yeeso kanda wii fayighən nən.

Mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya
(Markus8:14-21)

⁵ Akwasamaddi təfang nanda wuri aam Nggalili teena kəlagha fatsahayina hai takhkwa nda mburodi ha ba wa.

⁶ Kəsgha Yeeso thləmandan, "Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya."

⁷ Katərang ngganda ngaala hai tə ndan kəsər ka takhkwa nanda mburodi ha ba.

⁸ Səngangga Yeeso ənda hai na nanda a ndikrha atenggən, nanən kee ndanggən kanda, "Kədi fərkəkafekkid nun! Kama nda nun a ngaala tə ndan ka mbuwana mburodi sə a har nun?"

⁹ Bal wun kula səngang hai wa? Dal wun teena hai tə mburodi tuf həbang ni nafiya haru kumnggit tuf wa, tə kəm kutasya kurmi wumang nun katəpghən?

¹⁰ Nduwa mburodi məd həbang ni nafiya haru kumnggit fada, kutasa kurmi wumang nun katəpghən?

¹¹ Mani səngangwa nun hai tə ndaarha mbə aten mburodi ni niya tsə labaara wa? Niya nggər ndaarha, 'Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Sadukiyaya.' "

¹² Tərgha a mbədiya səngangga fatsahayina hai mbə a tsə labaara aten mekhna na ahu mburodi wa, amma aten tsahad Farisaya ni tə yi Sadukiyaya.

Fər Mbiturus kəkafek Yeeso ndəghənni Kərəsti
(Markus8:27-30; Luka9:18-21)

¹³ Bana Yeeso chehweed Kaisariya Filibi ba, tsahang mee nən fatsahayighən, "Na fiya a ndaarha wunni Wan Niifa?"

¹⁴ Ndang ngganda, "Fingya a ndaarha Yahaya Tə Mbaptisəma, fingya Ilya, fingya kəm Irmiya nduwa tal ahur annabiya."

¹⁵ Ndangga Yeeso kanda, "Amma kun wu nuwun a ndaarha wunni nggi?"

¹⁶ Ndangga Mbiturus, "Sani Kərəsti, Wan Faara natə yibrha ha."

¹⁷ Ndangga Yeeso, "Tə parka ni sa, Siman wan Yunana, mbə niifa ni thləwogha əndiya wa, amma Pəpa ni na a talara."

¹⁸ Niya ndorha sa Mbiturus, aten fərđiya ndən niya tən kən hwan Faarna, mbuwana səsəmda hwanga mbang chang hai.

¹⁹ Niya furo əncha kwatmingya yi Kutəryid Talara. Kala 'ya kəngang nun hai ahu kəshirra nəghən kəkəna hai kee a talara, tə kəm kala 'ya kwasang nun hai hu kəshirra nəghən kukwasa hai kəm a talara."

²⁰ Tərgha kəs thləmad fatsahayighən nən a pərang ndan niifa ndəghənni Kərəsti wa.

Thlək Yeeso kwaman mərəghən
(Markus8:31-38; 9:1; Luka9:22-27)

²¹ Ka a fərđi katərangga Yeeso pəranggən fatsahayighən a pəpal tə ndaarha tətə ni a dəgha Urshalima də dəgha səsəarha aten əngya hangga ahar shingya

tə firistaya tə famaləmggya ngyakhrha. Na nda a bəlang nda, amma a far beena yi mahan nən a thliirha sə ahu mərta.

²² Amma dəgha Mbiturus təghən man patu də ndanggən, “A kaptangga Faara də, Chinəm, mbə tam katərarha hai tə sa kee wa!”

²³ Kyahargha Yeeso hai ndanggən Mbiturus, “Nduwu hai tə nggi sa Sheetan, tsaua fer kii saara ka nggi. Na a kəlang əngya kee na mid fiya, amma mbə yi Faara wa.”

²⁴ Tərgha ndangga Yeeso fa tsahayighən, “Ana mid niifa sə tsauka tə mbusamad na, tətə ni malanggən nggəm altenggən, təranggən kadidghən sə mbu samad na nən.

²⁵ Kəsər kala niifa na midghən dəfang yibədgghən də nən a kədeng nda. Amma kala niifa kədengga yibədgghən ka nggi, dəfang nən də.

²⁶ Ma chighang nən niifa a waldə ən kəshirha heu kədenggən shingndəghən? Nduwa mani kalgha shingndəghən mu?

²⁷ Kəsər wan Niifa nən a barha ba ahu mamnggid Chin tə fathlənggighən ngwang kumarha nən fiya heu aten əngya ənana nda.

²⁸ Niya pərang kəkafek kun, na fingya sə kəkət a mbədiya mba nda a mərə wa kəl ma nanda Wan Niifa bayi ahu Kutəryidghən.”

17

Mamnggid Yeeso

(Markus9:2-13; Luka9:28-36)

¹ Akwasamad beena mikki tərangga Yeeso Mbiturus tə Yakubu tə Yahaya wanman Yakubu tərta nda wumnda sə, təna nda narha katendan.

² A mbədi naghə fiya ndən nggərda hai a mbəd ndan. Naghə pəmnggən a chimnda fa kəla yanfaara, tə kəm luggighən tsawa nda pəpet kəla kukwaryirha.

³ Kula səndəndan sə kyagha nda Ilya ba tə Musa katərang ngganda ndikrha hai tə Yeeso.

⁴ Ndangga Mbiturus Yeeso, “Chinəm, nəghən ngga nanəm a mbədiya, a nggəmna fa, ngwa əna chama ni mahan-tal yiwa, tal yi Musa tə kəm tal yi Ilya.”

⁵ Ndəghən aten ndikrha kee, bəgha hashbe ba nggəlanggən kanda, sək urarha nda hai ahur hashbidi tə ndaarha, “Waana niya, nggəmni. Kaaman thləmaarha fa!”

⁶ Səkna fətsahayini uraddi kee fəla nda hweeda hai ka hərəenga.

⁷ Tərgha bəgha Yeeso ba tsuwar kanda nən fa ndanggən kanda, “Thleema sə, a tərəm dūn wa.”

⁸ Tərang nanda tendan sə, kəla nda də ko niifa, kəl Yeeso katenggən.

⁹ Na nanda a tərta hai a wumndədi, ndangga Yeeso kanda, “A pərang dūn ‘ya niifa nanun wa, kəl a thlid Wan Niifa sə ahu mərə.”

¹⁰ Tərgha tsahangga fətsahayighən mee, “Mani na famaləmggya ngyakhrha ndaarha annabi Ilya ni a ‘wa wutta ba ma Kərəsti?”

¹¹ Nggərgha Yeeso sə, “Kəkafek ni na Ilya a ‘wa barha ba ka bəgha tangsang əngya heu məməl.

¹² Amma niya ndang nda kun, ‘wad Ilya teena bəda ba, sənangwanda hai wa, amma ənang ‘ya nda fa kəla tərta mid ndan. Nəghən kee kəm bəna Wan Niifa səsəarha ahar ndan.”

¹³ Tərgha fətsahayini sənang ngganda hai nəghən a ndikrha aten Yahaya Təbaptisəma.

*Kənanng Yeeso Wundəlaarha na tə ənkaheerha fa
(Markus9:14-29; Luka9:37-43a)*

¹⁴ A sar wumndədi, fiya hangga wumngga hai a kəla kanda fa. Bagha niifa thləmad Yeeso ba bərgħa hai ndəghən,

¹⁵ "Chinəm, a hadowa waana fa. Nəghən tə kacheela fa nən səsang nda kaan. Nən yakh muwang nda hu waarha hai nduwa ahu aama hai.

¹⁶ Bang di ndən fatsahayiwa ba, amma mbang ngwanda kənanng wa."

¹⁷ Ndagħa Yeeso, "Kun nafiya kəshiid weeriya, mbuwa tə fərkəkafek fa mbəffeeya! Pakwandə ni tsaurha tə kun? Tə kəm pakwandə ni kərəssa tə yamid fərkəkafekkid nun? Fəreema wanda ba."

¹⁸ Tərgħa Yanangga Yeeso ənkaheeddi na ahur wandi, kyagħa sə mal wanda nən. Tsu a mbədi kee kəngga.

¹⁹ Akwasamadghən tsahangga fatsahayighən mee bəbee, "Mani ənagħa ndən kyangwa nan ənkahedda sə?"

²⁰ Ndagħa Yeeso kanda, "Kədi fərkəkafekkid nun. Niya pərang kəkafek kun, ana fərkəkafek sə a fad nun ngguchit kəla wan parsəna, nun a ndang nda wumndədi ya, 'Ndusu a mbədiya a mbəda də taarha,' nən a nduwussa. Mbə 'ya sə na kal kun mu wa."

*Nggər Yeeso ndikrha aten mərəghən
(Markus9:30-32; Luka9:43b-45)*

²² Akwasamaddi nggər nanda wumnda hai a Nggalili, ndangga Yeeso fatsahayighən, "Na nda a fər Wan Niifa a har fiya hai.

²³ Na nda a bəlang nda, amma akwasamad beena mahan na nda a thləng sə ahu mərəa." Ləghədgħa fatsahayini tə səbrħa hura.

Tii tsamnda Kən hwan Faara na a Urshalima

²⁴ Bana Yeeso tə fatsahayighən a Kafarnahum ba, fathlə tsamngya Kən Faara na a Urshalima ba nda thləmad Mbiturus ba ndang ngganda, "Mbə təmaləm ndənun tii tsamnda Kən hwan Faara na a Urshalima wa?"

²⁵ Nggəranggən kanda sə, "Ha 'i, nən tiirħa." Kyana Mbiturus hur minda hai tsaua Yeeso sə, katərangga Yeeso kalang sə, "Siman, mana ndaarħa aten tsakh miidi ya? A har wun na kutərya kəshiddiya thlə tsamnda, ahar wanggindan nduwa ahar nafiya pak wa?"

²⁶ Ndagħa Mbiturus, "Ahar nafiya pak." Ndagħa Yeeso, "Nənən kee mbə wanggindan tiirħa wa.

²⁷ Amma mbə minnəm sə kəsangganda kəm tə dimiyirħa wa, duwa hu wuri aama də da muk nggal aama. Təna 'wana kəsa, inang miighən hai na a wal wudəbəl wurirħa na a tsək tii tsamndədi. Harang da tii tsamnduwa tə yina."

18

*Wunni manggən hu Kutəryid Faara
(Markus9:33-37; Luka9:46-48)*

¹ Ahu sayiddiya bagħa fatsahaya thləmad Yeeso ba tsahang mee nda, "Wunni manggən hu Kutəryid Faara?"

² Aagħa Yeeso wundakhne ba na ngguchit ishanggən a mađufun ndan.

³ Tərgħa ndaagħa, "Niya pərang kəkafek kun, a malanggun dimiyid nun tsawun kəla wandi na ngguchit ya wa mbun tam kyarħa hu Kutəryid Faara də wa.

⁴ Nanən kee kala niifa manangwawa altənggən tsauka kəla wandi na ngguchit ya ndəghən ni na manggən hu Kutəryid Faara.

5 Kala niifa thlögħa wundakhne fa kēla yandīya ahu thlēmna nggini thlōnōn fa.”

*Əngya na kyang niifa hu đimiyirha hai
(Markus9:42-48; Luka17:1-2)*

6 Amma ana niifasō kyangga tal ahur wanggini na nggu-ngguchit ya fərgħa kəkafek a nggi ahu đimiyirha hai, a nggushi wagħang nda fən hərħa ura muğħang ngganda ahu wuri aama dē.

7 Kawa kəshirħa kəsər ka ənggini na nda ənaarħa kyang ngganda fiya hu đimiyirha hai. Ənggini na kyang nda fiya hu đimiyirha hai tətani a bəgha bə, amma na sərbrħa hura a kēla niifda fa ənagħa kee.

8 Ana harwa nduwa sarwa a kyorħa hu đimiyirha hai, kyathlang dē muwangga dē. A nggushi kyana hu ahu yibrħa dē mbuwa ngwalarħa tē haara tal nduwa saara tal ma nana tē haara kyab nduwa saara kyab muwo wanda ahu waarħa dē mbuwa mēra hai.

9 A kyo yidwa ahu đimiyirha hai, kəđang dē muwangga dē. A nggushi kyana ahu yibrħa dē mbuwa ngwalarħa tē yirħa tal, ma muwo wanda ahu waarħa dē mbuwa mēra hai tē yidwa kyab.

10 Kwarama, a sardun wanggini na nggu-ngguchit ya wa. Kəsər niya ndang nda kun a talara wan thlōngya Faar ndan na nda naarħa a mbed Pəpa na a talara.

11 Kəsər Wan niifa bənənbə ka a hərghənggən fingya sahadgha.

*Karapu aten chaurarħa sahadgha
(Luka15:3-7)*

12 Ana niifa tē chauraya haru tal, tərgha tal sahadgha, ma nən ənaarħa? Mbē mal kumnggit wutarihe kap wutarihe a mbəd lafrħa dēgha ka kada yandadē sahadgha wa?

13 A walang dāba, niya pərang kəkafek kun, nən tək mbənda fa kaan aten chauraddī tal ma kumnggit wutarihe kap wutarihe dī sahadwa wa!

14 Nəghən kee kəm, mbə nggəmnnda hur Pəpa ni na a talara ko tal ahur wanggini na nggu-ngguchit ya sahadgha wa.

*A əno shadwa đimiyirha fa
(Luka17:3)*

15 A əno shadwa đimiyirha fa, duwa thlēmədgħən dē kyadang đimiyidghən, a pathlang nun kun səri. A kodē thlēməarħa fa, wudang na bə.

16 Amma a kowa thlēməarħa fa wa, turu niifa tal nduwa səri đun thlēmədgħən dē tēna labəara kyarħaba a mii nafiya səri nduwa mahan tsauka shedawaya atənggən.

17 A kardē kang thlēməarħa kanda fa, pəranggən mamngya Kən Faara. A kardē kang thlēməarħa mamngya Kən Faara fa, tsawang niifdiya tē takkwa dāharħa ni nduwa tē thlē tsamnda.

18 Niya pərang kəkafek kun, kala 'ya kənanng nun hai hu kəshirħa nəghən kəkəna hai kəm a talara. Kala 'ya kwasang nun hai hu kəshirħa, nəghən kukwasa hai kee a talara.

19 “Niya nggər ndang nda kun, ana nafiya sē səri ahur nun hu kəshirħa nggəmnngga fa aten 'ya nun a hwanda, Pəpa na a talara a fəranggən kun.

20 Kəsər kala mbərħa wumna fiya sa hai səri nduwa mahan ahu thlēmna niyi a pathlang ndan.”

Karapu aten mafarħa kargħa chakh đimiyirha fa

21 Tərgħa bağħa Mbiturus thləmadğħən ba tsahang mee nən, “Chinəm, saara kurmi ni chahangğən shadna də a əneedə dimiyirha fa? Saara məd wa?”

22 Nggərangga Yeeso sə, “Awo, mbə katəra məd kee wa, amma kumnggit məd katəra məd!”

23 Tsaunən kee, Kutəryid talara nəğħən kəla kutəra na midğħən kirassa kənağħən na a har mafayighən nzmngga wudəbəla a hargħən.

24 Katərang nən hai kee, bağ niifa nda ba nən a takkwarha wudəbəl wurirha haru kumnggidğħən tuf.

25 Nanən mbə mbang tiğħən wa, tərgħa kutərđi ndəğħən a heng ngganda də tə nukkun, tə wangğighən tə əngya nanən təğħən ha heu a tii kumadda nən.

26 Bərgħa mafadda hai a mbedğħən hwangğənən, ‘Niya hwan sa, kərsu tə nggi, niya tiğħən heu.’

27 Tərgħa kutərđi hadangğən fa, kalğħənən hai chahang kumadda nən də.”

28 “Amma kyana mafaddi kəshaadə, dəğħa wal shadğħən mafarha nən a takkwarha wudəbəl wurirha haru tal. Kəsangğən, ‘yabangğən, ndangğən, ‘Tee kumad na.’

29 Bərgħa shadda hai keegħən hwangğənən, ‘Kərsu tə nggi niya teukən.’

30 Amma kargħa fa kəsangğən muwangğən ahu porsəna də kəl tii nən wudəbəlđi heu.

31 Nana finya mafaya əndi katəragħa hai, səbğħa hur ndan də. Dənda thləmad kutərđa də pərang ənda nda katəragħa hai.

32 Tərgħa kutərđi aah mafadda nən ba chahang nən kumarha də ndangğən, ‘Sa ka wudfi mafarha! Chahodfi kumarha də na a tenwa ka hwanna nggi.

33 Mbə shadwa mafarha hado fa kəla hadoni fa wa?’

34 Tərgħa kutərđi hu səbrħa hura muwangğən hu porsəna də kəl a tii də kumaddi heu.

35 Na Pəpa na a talara a ənang kun kee a kowunni kargħa chahang ‘ya shadğħən də tə hura tal.”

19

Tsahad Yeeso ha aten bəlla kakhrha

(Markus10:1-12; Luka16:18)

1 Ngwalang na Yeeso thlək ənggini ya, mal Nggalili nən dəğħa hu chehweed Yahudiya də na a pəm kufad Urdun.

2 Fiya hangga takkwagħa samadğħən kənanngğən kanda a mbəđi.

3 Bağħa finya Farisaya thləmadğħən ba ka a kəkərang ngganda. Tsahang mee nda, “Nggəm ngyahad nəm fa a kalğħa niifa nukkun hai aten kala ‘ya ənanən wa?”

4 Nggərangga Yeeso kanda sə “Karatang nggun ahu deleewar Faara wa? A katəra əna kəshiirħa ‘əna Faara nuneefa tə həshneefa.’ Nggərgħən ndaarħa,*

5 ‘Ndəğħən ni ənağħa ndən na niifa malang nda man tə chin thləthləbhangğən nukkun fa, kanda kyab tsau nda tal.†

6 Nanən kee mba nda səri wa, amma tal ni. Tsaunən kee, ‘Ya wumangna Faara, a ndəğħang niifa hai wa.”

7 Tsahang mee nda, “Kama nda ndaana Musa niifa mbuwana midğħən nukkun a fərang deleewar kaala nən hai, ndangğən wiu?‡

* 19:4 19:4 Katərarħa 1:27; 5:2 † 19:5 19:5 Katərarħa 2:24 ‡ 19:7 19:7 Nggurub Ngwa Kumaarħa24:1-4; Matta 5:31

⁸ Nggërangga Yeeseo kanda sê, "Ndaana Musa kee kësêr ka kakrakkid ten nun. Amma a katêradghên mbê kee wa.

⁹ Niya ndang nda kun kala niifa kalgha nukkun hai, a mbê nana nudi a êna kulafayirha wa, nggêrghên kakh nuneefa pak ênadê kulafayirha."[§]

¹⁰ Ndangga fatsahayighên, "Ana 'yasê kee a pathlang nda nuneefa tê chimadghên nggushi tsauna niifa kula kakhrha."

¹¹ Amma ndagha Yeeseo, "Mbê fiya heu na nggêm palthda fa ya wa, kêl fingya nggêmang na Faara kanda fa.

¹² Na fingya sê nggêt nanda kulabrha, fingya sê kêm firang nanda kanda, fingya sê mbê mid ndan sê kakhrha wa kësêr ka Kutêryid talara. Yi na a mbang thlê labardi ya thlêghênên."

Dêfang Yeeseo parka wundakhnaya teena
(Markus10:13-16; Luka18:15-17)

¹³ Têrgha bang wundakhnaya nda Yeeseo ba na nggu-ngguchit ka a dêfang parka nên kanda teena tê kêm hwangga aten ndan. Amma fatsahayighên na nda yanang nda nafini na a baarha ba tê wanggini.

¹⁴ Amma ndangga Yeeseo kanda, "Malaman wundakhnaya ba nda thlêmad na ba. A karang dun kanda fa wa. Kësêr Kutêryid talara yi fingya ni na kêla wanggini ya."

¹⁵ Dêfang haara nên kanda teena fêrang parka nên kanda a wiigha.

Tê kêna
(Markus10:17-31; Luka18:18-30)

¹⁶ Bagha Niifa thlêmad Yeeseo ba tshang mee nên, "Mala, mani ênaarha na ngga têni wal yibrha mbuwa ngwalarha?"

¹⁷ Ndangga Yeeseo, "Mani na tsahe mee aten 'ya na ngga? Niifa têtal ni kee na ngga. Ana mid wa yibrha mbuwa ngwalaarha, êno taara tê ngyakhkini."

¹⁸ Ndangga niifdi Yeeseo, "Yanggi?" Nggërangga Yeeseo sê, "A bêlêna farha wa. A ênanna kulafayirha wa. A ngaarna wa. A pêrna nggabaarha aten niifa wa.*

¹⁹ Fêrang mamnggirha nda muwa tê tsu. Nggêmu tuladwa kêla alten wa."[†]

²⁰ Ndagha wundêladdi, "Lafdi ngyakhkini ya heu. Ma takhka tsauka têta a ênee?"

²¹ Ndangga Yeeseo, "Ana mid wa sê tsawana lêlêgda, duwa dê dâ heng ênggiwa dê heu fêrang wudêbêlghêna fa yamiiya, na wal mbêd dêfêdghên a talara. Têrgha ba na ba mbu samadna na."

²² Amma hêrêmna wundêladdi sêkrha kee, wii fayighên nên hurghên sêsêba dê, kësêr têkêna ni kaan.

²³ Têrgha ndangga Yeeseo fatsahayighên, "Niya pêrang kêkafek kun, nêghên pêdagghên kyagha têkêna hu Kutêryid Talara dê.

²⁴ Niya nggêr ndang nda kun, nêghên pêpa kyagha thlêkhu dê tê kwat libra ma têkêna kyagha hu Kutêryid Faara dê."

²⁵ Sêkna fatsahayighên kee, wulangga teena kanda tsakh mee nda, "A tsaudê kee wunni wal hêrêkrha?"

²⁶ Amma kêlangga Yeeseo kanda dê ndêghên, "A fad niifa tê wasa in mbê ênaarha hai wa, amma a fad Faara nêghên pêpa."

²⁷ Têrgha ndangga Mbiturus, "Malang dâ ngya heu mbudân samadwa nan, ma nan waala?"

§ 19:9 19:9 Matta 5:32; 1 Korontiyaya 7:10-11 * 19:18 19:18 Kyarhaba 20:13-16; Nggurub Ngwa Kumaarha 5:17-20 † 19:19 19:19 Kyarhaba 20:12; Nggurub Ngwa Kumaarha 5:16; Deleewar Firistaya 19:18

²⁸ Ndangga Yeeso kanda, “Niya p̄rang k̄kafek kun, ahu k̄shiiirha na b̄ayi, a sayiddi na Wan Niifa a tsaurha hu mamnggit ts̄onggam Kut̄eryidgh̄n, kun mbuwa samadna nun a tsaurha hu ts̄onggamngya kumkap s̄ari, non a ngwang kumarha turya kumkap s̄ari yi Is̄reela.‡

²⁹ Kala niifa malgha wure nduwa wanmanggh̄h̄n h̄shya nduwa wanmanggh̄h̄n nishya nduwa chin nduwa man nduwa wanggh̄h̄n nduwa anggh̄h̄n, ka nggi, n̄n a wal k̄nagh̄n kat̄era haru kum t̄e k̄m n̄n a wal yibrha mbuwa ngwalaarha.

³⁰ Amma f̄ngya ‘wagha kanda ni a ngḡl mee, f̄ngya ngḡlgha mee kanda ni a tsaurha a mbee.’ §

20

Karapu aten fatarya a hed inabi

¹ “K̄s̄er Kut̄eryid talara n̄gh̄n k̄la t̄eherha wargha ka kada fatarya d̄a ka b̄a nda ̄nang taara ahu hed inabidgh̄n.

² K̄nang nanda wud̄b̄el paara hai puwanggh̄n kanda ahu hedgh̄n d̄a.

³ T̄erna yanfaara s̄e, kyagha s̄e d̄agha wal fiya ahu kasu mb̄e ‘yas̄e na nanda a ̄naarha wa.

⁴ Ndanggh̄n kanda d̄aa nda hud̄aarha ahu hedgh̄n n̄n a teng kanda ‘ya kamngga ahu paara.

⁵ Nan̄n kee d̄enda d̄e d̄aa nda hud̄ang s̄e. Yanfara a s̄er̄krha t̄e k̄m yarna yanfaara hai ̄nagha kee.

⁶ A figrha d̄agha wal f̄ngya k̄k̄t. Tsahang mee n̄n kanda, ‘Kama nanun k̄k̄t a mb̄e fiya mb̄e ‘yas̄e nun a ̄naarha wa?’ ”

⁷ Ngḡrang ngganda s̄e, “Mb̄e niifa s̄e aagha kan wa.” Ndangga t̄heddi kanda, “Tsaun̄n kee damad̄e d̄un wal f̄ngya na a hud̄aarha hu hed na.”

⁸ Mukna yanfaara hai, ndangga t̄heddi niifdi na aten hedgh̄n, “Ooh fatar yina b̄a teng wud̄b̄el paara na kanda, kat̄erang hai t̄e f̄ngya d̄agha d̄e a kwasamarha ta ten f̄ngya d̄e ‘wagha d̄e.’ ” *

⁹ F̄ngya d̄agha d̄e a figrha teng ngganda kanda, kowunni wald̄e wud̄b̄el paara.

¹⁰ F̄ngya ‘wagha d̄e b̄a nanda ka thl̄e yindan b̄a, tamngganda ndaarha na yindan a kal yi f̄ngya. Amma teng wud̄b̄el paara nda kanda k̄m.

¹¹ Thl̄ona ndan kat̄erang ngganda huhurumnda hai aten t̄heddi.

¹² “‘Nafini ya b̄agha nda b̄a a samarha amma tengga kanda m̄m̄el t̄e kan ̄nagha taara ka a tsar ahu weng-weng nda yanfaara.’ ”

¹³ “Amma ngḡranggh̄n tal s̄e ahur ndan, ‘Pashidna, hukki sa wa! Mb̄e k̄nanggh̄m hai niya teurha wud̄b̄el paara na nda tiirha wa?’

¹⁴ Thlu wud̄b̄el wa wiina. Hurna ngḡmngga niya teng nda nafini b̄agha b̄a a samarha m̄m̄el k̄la teu ni.

¹⁵ Kamngwa a ̄na ‘ya ni t̄erna minna t̄e wud̄b̄el na wa? Na s̄er̄krha ka dang ni f̄ngya s̄e wa?’ ”

¹⁶ “Nan̄n kee yi ngḡlgha mee nd̄ona a ‘waarha, yi ‘waagha nd̄ona a ngḡl mee.’ ” †

*Ngḡr Yeeso thl̄ek kwaman m̄r̄r̄gh̄n
(Markus10:32-34; Luka18:31-34)*

‡ 19:28 19:28 Matta 25:31; Luka 22:33 § 19:30 19:30 Matta 20:16; Luka 13:30 * 20:8 20:8 Deleewar Firstaya 19:13; Nggurub Ngwa Kumaarha 24:15 † 20:16 20:16 Matta 19:30; Markus 10:31; Luka 13:30

17 Na Yeeso a dərha Urshalima də, kyalthgha Yeeso man patu də tə fatsahayighən kumkap səri ndanggən kanda,

18 “Nəm a dərha ta Urshalima də, Na nda a fər Wan Niifa a har mamngya firistaya hai tə famaləmngya ngyakhrha. Na nda a ngwang kumad mərta sə.

19 Tərgha na nda fərghən a har Romaya hai, waghən nda, tsadaghən nda tə kəm tawang ngganda də. Amma a far paara yi mahan nən a thliirha sə ahu mərə.”

Hwanda man Yakubu tə Yahaya

(Markus10:35-45)

20 Tərgha man wangya Dzabadi. Nda Yakubu tə Yahaya, bağha thləmad Yeeso ba tə wanggighən. Bərgha hai tə wadefghən ka a hwanang 'ya nən na midghən.

21 Tsahangga Yeeso mee, “Mana midwa?” Nggəranggən Yeeso sə, “Tsawang wanggini kyana na səri ya tal a yisəmad wa, tal kəm a yi kawad wa ahu Kutəryid wa.”

22 Amma nggərangga Yeeso kanda sə, “Sənggun 'ya nun a tsakhrha wa! Nun mbang saarha tə wuhuleudi dīni saarha wa?” Nggərang ngganda sə, “Ha 'i nan mbang nda.”

23 Ndagga Yeeso kanda, “Nun mbang saarha tə wuhuleudi, amma tsaurha a yisəmanna nduwa yi kawad na mbə nggini fərghən wa. Taksaagha Pəpa mbəyini ya a nafini wurnən.”

24 Səkna fīngya fatsahaya kum əndi hwanna nda Yakubu tə Yahaya səbgha hur ndan də tə kanda.

25 Amma aagha Yeeso kanda thləmadghən ba ndanggən kanda, “Səndunsə kutərya na hu kəshiddiya mbuwa Yahudaya na nda kyad səsəmnggit ndan aten nafi ndan, mamnggi ndan kəm na nda kyad səsəmnda aten nafiya na a kamu ndan.

26 Amma ahur nun nən a naarha pak. Kala niifa na midghən tsauka ndəghənni mamnda tətani tsauka niifa ni na a ənang taara kun.‡

27 Kala niifa na midghən a nagha a mbee, tətani a tsauka mafad nun.‡

28 Kəsər bad Wan Niifa ba mbə ka a ənang taara nda wa, amma a ənang taara nən fīngya tə kəm fər yibədghənən ka a hərghanggən fiya hangga.”

Kənang Yeeso kwamaya səri

(Markus10:46-52; Luka18:35-43)

29 Hərəmna Yeeso tə fatsahayighən mal Djeriko, mbuwa fiya samadghən hangga.

30 Tərgha kwamaya səri tsau ami kwamana. Sənna nda sə na Yeeso a mbəra də tə kwamandi, katərang ngganda tərang urad ndan sə, “Chinəm, Wan Ndauda, a hadowan fa!”

31 Yanangga fiya kanda a nggasa nda hai, amma dənda mbeedə tə tərang urad ndan sə kaan, “Chinəm, Wan Ndauda, a hadowan fa!”

32 Səkna Yeeso kanda, ishgha hai aah kanda nən, “Mana minnun a ənanggi kun?”

33 Nggərang ngganda sə, “Chinəm, na minnan sə a na mana nan hai!”

34 Hadangga nafini Yeeso fa tsuwar yindan nən fa, tsu a mbədi kee na mana nda hai. Tərgha mbu samadghən nda.

‡ 20:26 20:26 Luka 22:25-26 § 20:27 20:27 Matta 23:11; Markus 9:35; Luka 22:26

21

*Kyad Yeeso Urshalima hai kəla kutəra
(Markus11:1-11; Luka19:28-40; Yahaya12:12-19)*

1 Na Yeeso tə fatsahayighən a takh ndusang Urshalima fa, ba nda hu tala ba na nda aarha Mbətəfaji ahu Wumngya dəfya Dzaitun. Thləngga Yeeso fatsahayighən səri a 'wa nda mbeedə.

2 Ndanggən kanda, "Dama hu talda də na a mbədi taarha, a kyadun sa hai, nun awal kwaara kəkəna hai tə wanggən a thləmadghən. Kwasaman kanda hai mbee kanda nun ba.

3 A tsahang niifa mee kun, ndaman kee, 'Na mid Chinəm sə kanda,' tsu a mbədi kee nən a malang kun dūn də tə kanda."

4 Katərana ənda haya ka ləfang ngganda 'ya ndaana annabi:

5 "Ndang nafiya Urshalima,
'Kulo, Kutər nun bayi thləmannun ba.
Niifa ni mbuwana tenggən kakrak
bayi a kəsər kwaara,
Nəghən bayi a kəsər wan kwaara.' "*"

6 Dəgha fatsahayina də əna nda kəla ndangna Yeeso kanda.

7 Bang kwarda nda ba tə wan kwardi, lələbang ngganda lukki ndan a kəsər wan kwarda sə tsauka atənggən.

8 Lələbangga fiya lukki ndan hai aten kwamana a mbedghən, finginga kəm kyalth shiyya nda ba lələbang ngganda a tən kwamana.

9 Nafiya 'wagha mbeedə ma ndəghən tə finginga na mbusamadghən tərang ngganda urayi ndan sə, kanda ndaarha:

"Faala a tsauka aten Wan Ndauda!
Parka tsaudə aten,
niifdi na bayi ahu thləm Chinəm!
Falama Faara na manggən a talara!"*

10 Kyana Yeeso a Urshalima hai, wupəri di kahad wulangga teena kanda, na nda tsakh miiya tə ndaarha "Wunni ya?"

11 Nggə mangga nafini, "Yeeso ni, annabi di bəgha ba a Nadzarat na a Nggalili."

*Rəghang Yeeso fa shafiliya də a Wuri Faara
(Markus11:15-19; Luka19:45-48; Yahaya2:13-22)*

12 Kyagha Yeeso Kən Faara də na Urshalima katəranggən rəghang nda nafiya də na a hiirha tə həng nda mabiya də ka sataka. Changgəlanggən tēbərya fa mbeded wudəbəlyə də tə kulohod finginga na a heng katəprakkya də.

13 Ndanggən kanda, "Ndagha dəleewar Faara,

'Kənnə nəm aaghən Kən hwanda Faara,'

†

Amma tsawanggun mbəd bəbed ngaarya!"‡

14 Bagha kwamaya ba tē sēfəngya a thlēmādgħən ba ahu Kən Faara, kənannggən kanda.

15 Amma nana mamngya firistaya tē famaləmnngya ngyakhrha Musa ənwultənggini ənənən, wundakhnaya ma kanda a huhwarha a pəpəl Kən Faara kanda ndaarha, "Faala tsaudə aten Wan Ndauda." Amma mamnggini səbgħa hur ndan dē.

16 Tšahang mee nda Yeeseo, "Səkna əndi na wanggini ndaarha ya wa?" Nggəmanngga Yeeseo, "Həng, 'Wawa nun karatang nda deleewar Faara wa? Kəsər ndagħa nda,

'Tšahang dūn wundakhnaya ha tē wufar waya,§
ka a fal kun nda.' "*"

17 A mbədi kee mal kanda nən wudgħa Mbetani dē mənngga hai a mbədi.

Shiwang Yeeseo Dəf Shibaarha
(Markus11:12-14,20-24)

18 Dalthna mbərha hai nanən a wutta Urshelima dē, kəsgha miirha ndən.

19 Na shibarha nən a kələr kwamana, dəgha thlēmādgħən dē kəlagħa hai ko wee a uradghən kəl shiyya kee. Tərgħa ndanggən shibaddi, "Ma nggərna tam nggətta balwa!" Tsu kee hwargħa dēfəddā dē.

20 Nana fatsahayighən əndi katəragħa hai, kəsgha ənwulteena kanda kaan, ndanda, "Kəkən hwarna shibaddā dē kəkər kee ya?"

21 Tərgħa ndangga Yeeseo kanda, "Niya pərang kəkəfek kun, anađun tē fərkəkəfek fa ngaalangun alten nun wa, nun a əna əngya kəla yandīya, nduwa kalgha yandamu ya. Nun mbang ndang nda wumndədi ya, 'Thliusə muwana hu wuri aamda dē ya,' nən a katərarha hai kee.†"

22 Nun hwanang Faara kala 'ya na minnun, a fərdun kəkəfek, nun walghən."

Tsakhmee aten səsəmnda Yeeseo
(Markus11:27-33; Luka20:1-8)

23 Wudna Yeeseo ahu Kən Faara dē na a Urshelima katəranggən tsaharhaha, Mamnda Firistayini tē shingya nafini banda thlēmādgħən ba. Tšahang mee nda, "Tē səsəmnda wun na əna ənggini həu ya? Wun fərowa səsəmndədi ya?"

24 Nggəmanngga Yeeseo kanda, "Niya tšahang mee kun ha tal. A nggəreedun sə, niya pəranggən kun tē wun fəreegha Səsəmnda niya əna əngginiya.

25 Wun fərangga kwamana Yahaya əna mbaptisəma nən? Faara fərangga wa, nduwa fiya wa?" Tərgħa thliigha ngaala sə a pathlang ndan, ndaa nda, "A ndaa dəm, 'Faara fərangga,' nən a tsakh mee, 'Kama fərwa nun kəkəfek təghən?'"

26 "Amma a ndadəm, 'Fiya fərangga,' nəm a tərəm fiya, kəsər fər nda kəkəfek Yahaya annabi ni."

27 A kwasamādgħən nggərang ngganda sə, "Səngwan wa." Tərgħa ndanggən kanda, "Nggi kəm mbi pəranggən kun wun fəreegha səsəmnda niya əna ənggini ya wa."

Karapu aten wundəlaya səri

§ 21:16 21:16 Dzabura 8:2 * 21:16 21:16 Dzabura 8:2 † 21:21 21:21 Matta 17:20; 1 Korontiyaya 13:2

²⁸ “Amma ma numa nun? Na niifa sɛ tɛ wundɔlayighɛn sɛri, dɛgha thlɛmad tɛ pamɛnda dɛ ndanggɛn, ‘Waana, a weeriya dɛwa dɛ dɛ ɛna taara ahu hed inabi.’

²⁹ Tɛrgħa ndagħa wundɔladdi, ‘Mbi dɛrħa dɛ wa,’ amma numagħa dɛgha dɛ.

³⁰ Tɛrgħa chin dɛgha thlɛmad tahad wundɔlad dɛdɛ ndanggɛn, ‘sa dɛwa dɛ,’ ndagħa wundɔladdi, ‘hɛng pɛpa, niya dɛrħa dɛ.’ Amma dɛwa dɛ wa.”

³¹ “A hur ndan na sɛri ya yanggi ɛnagħa ‘ya na mid chin?” Nggɛra nda sɛ, “Yandi ‘wanɛn thlɛnda.” Ndangga Yeeso kanda, “Niya pɛrang kɛkɛfek kun, fathlɛ tsamngya tɛ susuwaya nanda ‘warħa hu kutɛryid Faara dɛ ma kun.”

³² Kɛsɛr Yahaya tɛ Mbaptisɛma bɛda bɛ kyadang dɛ kwamana kun na a tsawun ngga a mbed Faara, amma fɛr wun kɛkɛfek wa, amma fathlɛ tsamngya tɛ susuwaya fɛr nda kɛkɛfek tɛghɛn. Ko nanun ɛnggini a katɛrħa hai, kardun fa fɛrkɛkɛfek nun tɛghɛn. 21:32 Luka 3:12; 7:29-30.

Karapu aten fahudaya nzɛmngga hed inabi

(Markus12:1-12; Luka20:9-19)

³³ Nanɛnya kaaman thlɛmaarħa asɛdarħa fa pak. Na niifa sɛ pagħa wan dɛfya inabi, kanggɛn tɛ kalthmaana, ra mbɛd ‘yada wan inabi nɛn ahurghɛn, nggɛrghɛn ra sɛfa na nzang na tɛkɛla hedda ha a tsaurħa a tenggɛn. Tɛrgħa nzɛmang hed inabi dɛ nɛn fahudaya ha wii tala nɛn.

³⁴ Tsɛna shifirħa hai, thlɛn mafayighɛn nɛn dɛ nda thlang yighɛn ɛnnarħami bɛ.

³⁵ Amma fa nzɛm heeyini kɛsang ngganda mafayini; dɛk tal nda, bɛlang ngganda tal, muk tahadghɛn nda tɛ ferya.

³⁶ Tɛrgħa nggɛrghɛn thlɛn fɛngya mafaya thlɛmad ndan dɛ, kalgha yanggini ‘wa nɛn thlɛn nda dɛ. Fa nzɛm heddi nggɛrgha nda ɛnang kanda kɛla yi kɛtɛm.

³⁷ Akwasamadghɛn tɛ heddi thlɛn wan hurghɛn nɛn a thlɛman ndan dɛ nɛghɛn a numad ndaarħa, “ ‘Mbɛ ngaala sɛ wa na nda fɛrang mamnggirħa waana.’ ”

³⁸ “Amma nana fa nzɛm heeyini wandi keegħɛn bɛyi, ndang ngganda ndan, ‘Yo, kulo tɛ har langaad heddi bɛyi ya. Taama bɛlanggɛm tɛnɛm har langaad heddi.’ ”

³⁹ Tɛrgħa kɛsang ngganda, kahang ngganda kɛsɛr kadɛa dɛ, bɛlang ngganda.

⁴⁰ “A bɛd tɛ hedda bɛ, ma nɛn ɛnang nda fa nzɛm heddi?”

⁴¹ Mamngya fatakkwayini ndaa nda, “Nɛn a bɛlang fa mbɛlfeyini tɛ sɛsarħa na pɛdaagħɛn, fɛrang hedda nɛn nafiya pak, na narħa fɛrang yighɛn ɛnnarħami kala shifirħa.”

⁴² Tɛrgħa tsahangga Yeeso mee kanda, “Wawanun karatang nda ahu deleewar Faara wa? Ndanɛn:

‘Ferdɛ karna fa tɛngya,
ndɛn tsaukwa ka feera.
Yandiya ‘ya ni ɛnana Chinɛm,
ɛnwulteena ni a yid nɛm.’ ” ‡

⁴³ “Tsaunɛn kee, niya ndang nda kun, na nda a thlang nda kutɛryid Faara a harnun, fɛrang ngganda chehweeya na fɛr wan dɛfya ngga.”

⁴⁴ Kala niifa mukka ten ferdɛ hai, nɛn hwasarħa fa batal, batal, amma yi mukna ferdɛ tenggɛn hai nɛn a tsarang dɛ.

⁴⁵ Søkna mamngya firistayini tē Farisayini karapu dī, walang ngganda nən a thlök asəfaddi aten ndan kanda ni fahudayini na tē mbəlfedda fa.

⁴⁶ Na mid ndan sē a kəsang ngganda, amma kanda tərəm fiya wumngga hai, kəsər na fiya a ndaarha annabi ni.

22

Karapu aten wutsəfayid kakhrha (Luka14:15-24)

¹ Nggərgħa Yeeso pərang labara kanda tē karapu, ndəghən,

² Kutəryid talara nəghən kəla kutəra ngwagħa fa ka əna wutsəfayid kakhrha nən a wanggən.

³ Thlənanggən mafayighən dē dā nda aah nafina bə mbu nanda kanda bə, amma kar nafini bərħa fa bə.

⁴ Tərgħa nggərgħən thlən fīngya mafaya dē tē ndaarħa, “Ndaaman nafini mbu ni, ngwadī wutsəfayidda fa, thleedī urad thlaaya na ndəndaura tē kwelya, ngwadī fa, bəmaħa kəkər.”

⁵ Amma nafini mbu nən dəf wanda teena sē wa, tal dəgha heedə, tahadghən kəm dəgha ka əna shafilidghən dē.

⁶ Fīngya kəsang ngganda mafayighən hai, dək kanda nda tē kəm bəllang ngganda kanda.

⁷ Hufgha kutərdī hur kaan. Thlənanggən sodjayighən dē bəllang ngganda fa bəl fayina dē, tē kəm njang ngganda wupəri ndan dē.

⁸ Tərgħa ndanggən mafayighən, ‘Ngwala ngwa wutsəfayid kahadda fa, amma nafini mbu nəm bə mbə kanda ni kamngga a bə nda bə wa.

⁹ “Nanənya, dāama hu kwaman hu wuraya dē mbu fiya nun bə kala niifa nanun bə nda hu wutsəfayidda bə.”

¹⁰ Nanən kee, dəgha mafayini ahu kwaman hu wuraya dē mbu ka nafiya nda bə na nanda tē ndərwaya, ləghəddgha kən wutsəfayid kahaddi tē rongya.

¹¹ Amma kyana kutər dā bə ka bağħa na ronggi ni mbunən bə, na niifa nən kalwawa kari yi wutsəfayid kahaddi.

¹² Tsahang mee nən, “Pashinna, kəkən kyana mbəda bə ya kula sa kal karid wutsəfayid kahadda fa?” Amma mbangwa kamshidī nggərang sē wa.

¹³ Tərgħa kutərdī ndanggən nafiya na ənang taara, “Kənaman haargħən tē sargħən muwanggun kəshaadə ahu wula dē mbədi nanda a tərħa tē kət mee.”*

¹⁴ “Kəsər nafiya hangga aah nanda, amma ngguchit wurna nda hasə.”

Tsakhmee aten tii tsamnda a Kaisar (Markus12:13-17; Luka20:20-26)

¹⁵ Tərgħa Farisayini wuma nda hai kada kwamana nda a dəfang takthleera nda Yeeso ka a thlök ‘ya nən təna nda kəsang nda.

¹⁶ Thlən fətsaha yindan nda dē tē nafiya Hirdus ka a tsahang mee nda, ndaa nda, “Mala səndənsə ka niifa ni sa, na tsahang kwaman Faara fiya ha tē kəkəfekkirħa. Sa kəm mba wurahasə wa.

¹⁷ Nanənya pəranggən kan, mani numad wa aten əndīya, nəghən məməl a teng tsamnda nan kaisar wa nduwa awo?”

¹⁸ Amma Yeeso səndə numad mbəlfeddi na ahur ndan, ndagħa, “Kun fəthlərbuya, kama na mid nun a dəfee takthleera?”

¹⁹ Kedeema pene tii tsamndədi. Fərang pene dā nda.”

* 22:13 22:13 Matta 8:12; 25:30; Luka 13:28

²⁰ Tsahang mee nən kanda, “Shishingnda wunni tə thləm wun a tenggən?”

²¹ Nđang ngganda, “Yi Kaisar.” Nđanggən kanda, “Fəraman Kaisar 'ya tsauka yi Kaisar, tə kəm fəraman Faara 'ya tsauka yi Faara.”

²² Sək nanda kee, əna ənwulteena nda pa wii fayindan nda.

Tsakhmee aten thliirha sə ahu mərta təkakhrha

(Markus12:18-27; Luka20:27-40)

²³ Tsu a fardi fingya Sadukiyaya ndagha mbə thliirha sə hu mərə wa ba nda thləmad Yeeso ba təkakhmee.†

²⁴ Nđang ngganda, “Mala, ndangga Musa kan, ‘A mər wan man niifa maldə nukkun hai kula nggəta, na wan man tərangəsə hu langaarha ka a nggəđanggən sə.’‡

²⁵ Nanənya, na nafiya sə məd a wanmanggi. Tə pamənda kakhka mərgha kula wal wee, tərgha yi səri təranggən nudasə.

²⁶ Amma wan man yi səri mərgha kəm, yi mahan wai kee har ta ten yi məd də.

²⁷ Akwasamadghən, nudı kəm mərgha.

²⁸ Nanənya, ahu thliirha sə hu mərta na nudı tsaurha yi wun tsaunən kanda heu məd, tərang nda nudasə?”

²⁹ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Numad nun mbə məməl wa kəsər sənggun Labar Faara na chichireethlee hai təkəsəməndəghən wa.

³⁰ Thliirha sə hu mərə mbə nishya təkəshya kakhrrha wa. Nanda tsaurha kəla fathləngya Faara a talara.

³¹ Amma aten thliirha sə hu mərə, karantanggun 'ya ndang na labar Faara kun wa?

³² ‘Nggini Faara yi Ibrahim, Faara yi Ishaku, təkəm Faara yi Yakubu’. Mbə Faara ni yi mərta wa, amma yi fingya natə yibrha fa.”§

³³ Səkna fiya ndən wumngga hai, əna ənwulteena nda təkəshayighən ha.

Ngyakhrha na manggən

(Markus12:28-34; Luka10:25-28)

³⁴ Amma səkna Farisayini təkəndaarha nggəlangga Yeeso mii Sadukiyayini təkəlabara nggərang nən kanda sə, wuma nda hai ka a nggərə nda tsahang mee.

³⁵ Tal ahur famaləmggya dəleewar Musa, na midghən sə a dəfang takthleera nən tsahang mee nən Yeeso,

³⁶ “Mala yanggini manggən ahur ngyakhkya heu?”

³⁷ Nggərangga Yeeso, “Nggəmu Chinəm Faarwa təkəhurwa heu, təkəshingnduwa heu təkəhuten wa heu.*

³⁸ Yandıya ndəna katəra ngyakhrha na mam.

³⁹ Yi səri kəm nəghən manggən: ‘Nggəmu tuladwa kəla altenwa.

⁴⁰ Ngyakhrha heu təkəshah annabiya ha na nda aten ngyakhkini səri ya.”

Tsakh mee aten Kərəsti

(Markus12:35-37; Luka20:41-44)

⁴¹ Wumna Farisaya hai tsahangga Yeeso mee kanda,

⁴² “Mani numad nun aten Kərəsti? Wan wunni?”

Nđang ngganda, “Wan Ndauda ni.”

⁴³ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Kəkən na Ndauda təkəsəmənda Səsəna aaghən ‘Chinəm’? Kəsər ndagha Ndauda,

† 22:23 22:23 Tar Fathləngya 23:8 ‡ 22:24 22:24 Nggurub Ngwa Kumaarha 25:5 § 22:32 22:32

Kyarhaba 3:6 * 22:37 22:37 Nggurub Ngwa Kumaarha 6:5

44 Nðangga Chinəm yina China:

'Tsawu a yisəmanna,

kəl a tsawangđi fatsanggiwa
a kamu saryiwa.'†

45 Ana Nðauda a aah Kərəsti 'Chinəm,' kəkən nən tsaurha wanggən?*

46 Mbə niifa sə mbangga nggərang sə wa, ka fardi mbə niifa sə ndengga yidghən nggərhən tsahang mee wa.

23

Yanang Yeeso Famaləngya ngyakhrha

(Markus12:38-39; Luka11:43,46; 20:45-47)

1 Tərgha Yeeso ndanggən fiya wumngga hai tə fatsahayighən,

2 "Famaləngya ngyakhrha tə Farisaya kanda ni nggəmang na nda kanda fa a pər ngyakhrha Musa nda.

3 Nanən kee tsahama tə kəm əna taara nun tə 'ya ndang nanda kun, amma a ənadun kəla nanda ənaarha wa, kəsər mba nda əna 'ya na nanda a tsaharhaha wa.

4 Nanda dəfang rərha fiya in na haghən, amma kanda tə alten ndan mba nda thlar kanda ko tə wan haara wa."

5 Na nda əna tar ndan ka a naghə fiya kanda, nanda kən masparma natə chireethla labar Faara a pəmnggindan, na nda ndən pəratsan nžənzang a mii karindan.*

6 Yakh mid ndan tsaurha a mbəd tsaukya na nggəngga hu teera, tə kəm mbəd tsaukya natə thləma a kən tsahad Yahudaya.

7 Na mid ndan a ndang 'ya nda kanda yi mamnggirha a nan nda a wiirha hai ahu kasu, tə kəm naghə fiya a aah kanda, Mala.

8 "A nggəmna fa a aah sa nda 'Mala,' wa kəsər təmaləmnda tətəl ni, kun heu nuwun tal a wanmanggi.

9 A aah đun kowunni ahu kəshiddi ya 'Pəpa' wa, kəsər Faara na talara ndəna Pəpa hu Səsəna.

10 A nggəmna fa aaghə kowunni sa 'Mala' wa, kəsər təmaləmnda tətəli ni, ndəna, Kərəsti.

11 Yi na manggən ahur nun tətə ni a tsauka mafad nun.†

12 Amma kala nafiya manangga altenggindan nanda tsaurha ngguchit, tə kəm nafiya tsawangga altenggindan ngguchit nanda manang kanda.‡

13 "Amma kawama, kun famaləngya ngyakhrha Musa tə Farisaya, fathlərbuya! Nggələnggun kwatminda kyarha hu kutəyid talara də ma fiya. Kun tafad nun kyawun sa də wa, 'yađang kwamana nun fiya na mindan kyarha sa də."

14 Kawama famaləngya Ngyakhrha tə Farisaya, ndirwiya, nun həb karid nishya mərna chimayi ndan, non naarha hwan Faara kaan ka a na kun nda. Tsaunən kee na nda a ngwang kumarha kun sə na pədaghən.

15 Kawama, famaləngya ngyakhrha tə Farisaya, fathlərbuya! Nun wii tala aten chehweerha tə wuri aama ka wal niifa nun malangga đimiyidghən, a malang də đimiyidghən, nun səbang nda də kaan kal kun nən đimiyirha.

16 Kawama, kwamaya na kyad kwamana! Nun ndaarha, "Kala niifa aaghə thləm Faara tə Kən Faara, mbə billarha sə wa, amma kaala niifa aaghə thləm

† 22:44 22:44 Dzabura 110:1 * 23:5 23:5 Matta 6:1; Deleewar Kirassa 15:38; Nggurub Ngwa Kumaarha 6:8 † 23:11 23:11 Matta 20:26-27; Markus 9:35; 10:43-44; Luka 22:26 ‡ 23:12 23:12 Luka 14:11; 18:14

Faara tē tēfasa yi Kēn Faara, tsau dē tēta a ēna ēnda nēn aah nēn Faara a tenggēn."

¹⁷ Kun nur kwamaya! Yanggi ni manggēn, tēfasa wa nduwa Kēn Faara na a Urshalima tsabangga tēfasa dē wa?

¹⁸ Nun ndaarha, "Kaala niifa aagha Faara tē 'mbəd fər Sataka,' mbəd billarha sē wa, amma niifa aagha thlēm Faara tē ēnfēra na a mbəd ēna Sataka, tētani ēna ēnda nēn ndanēn nēn a ēnaarha."

¹⁹ Kun kwamaya! Yanggini manggēn, ēnfērdi wa nduwa mbəd nji sataka tsabangga ēnfēr dādē wa?

²⁰ Tsaunēn kee, kala niifa aagha thlēm Faara tē mbəd nji ēnfēra, aah nēn Faara tē 'ya na tenggēn heu.

²¹ A anna thlēm Faara tē Kēn Faara na a Urshalima, aah na thlēm Faara na tē tsaurha a mbədi.

²² A anna thlēm Faara tē Talara, na aah tsənggam Faara, tē ndəghēn na tē tsaurha ahu tsənggamdi. §

²³ Kawama famaləmgya ngyakhrha Musa tē farisaya, fathlərbuya! Nun fər ēn fərrē nun tal ahu kum yi shi chimbee amma malanggun əngya na nggəngga ahu ngyakhrha, ndəna, kəkafek, hadang ndan fa, tē nggayirha. Ənggina ni kamngga na nggəngga a ənon ya, a malang dūn fīngya wa.*

²⁴ Kun kwamaya fa kyad kwamana, nun kang aama hai amawa nun mudang kukwakhtaara amma nun mudang thləkhu.

²⁵ Kawama, famaləmgya ngyakhrha Musa tē Farisaya, fathlərbuya! Nun tsabang kəsər wuhuleurha dē tē tasau, amma ahurghēn nēghēn lələgdā tē nggəm alteena tē hukrha!

²⁶ Sa kwamad tēfarisarha! Tsabang hur wuhuleurha dē tē tasau 'wan, tēna kəsərghēn narha tsətsabadē kəm.

²⁷ "Kawama, famaləmgya ngyakhrha Musa tē Farisaya, fathlərbuya! Nuwun kəla ten kwaya kəməng nanda tē penti na pəpet, nagma ngga hu yirha, amma hurghēn lələgdā tē aal nafiya mərgha tē paarha dədāmən-dədāmən. †

²⁸ Tē kəm ahu yirha naa fiya a na kun ka nafiya, amma ahur nun sē nuwun lələgdā tē thlərbuyirha tē mbəlfeerha."

²⁹ "Kawama, famaləmgya ngyakhrha Musa tē Farisaya, fathlərbuya! Nun tən ten kwaya a annabiya, tē kəm nun sakhđang nda ten kwaya yi ka fiya fərgha kəkafek a Faara.

³⁰ Tərgha nun ndaarha, 'Andam nēghəm sē a sayid chichiyinəm, kam dangwan kanda sē bəlang nda annabiya wa.'

³¹ Amma a nadun a ndaarha kee, nun a thləghənggēn altennun tē ndaarha kunni chichiya nafini bəlangga annabi yini.

³² Dama mbeedē ngwalənggēn 'ya katərangna chichiya nun hai."

³³ ‡Kun huthlingya, wangya huthlingya na tē mbəlfeerha yid! Kəkən nun həkərha ma ngwa kumad hwanga?

³⁴ Tsaunēn kee niya thlənang annabiya kun dē tē fasəngya, tē famaləmgya ngyakhrha Musa. Amma nun a bəlang fīngya tē taurha dē, nun a tsadā fīngya ahu kēn tsahad Yahudaya, nun takkwa kanda tala-tala, kun a səsang kanda.

³⁵ Tsaunēn kee, niya thlənang nafina dē ya kəsər na hakked ka nafini bəlang nun a tsaurha a ten nun heu ka a sayi far Habila kaniifa dēgha ten

§ 23:22 23:22 Ishaya 66:1; Matta 5:34 * 23:23 23:23 Deleewar Firstaya 27:30 † 23:27 23:27 Tar Fathləngya 23:3 ‡ 23:33 23:33 Matta 3:7; 12:34; Luka 3:7

Dzakariya wan Mberikiya, bəlang nun a pathlang Kən Faara na a Urshalima tə mbəd əna sataka.[§]

³⁶ Niya pərang kəkafek kun, na ənggini a katərarha hai hu kəshiid weeriya.

*Səb hur Yeeso də aten Urshalima
(Luka13:34,35)*

³⁷ Aiya Urshalima, Urshalima! Fa bəl annabiya tə muk fathləngya Faara tə feera thlənna nda thləmadwa də! Saara kurmi tərna minna a wumanggi kun kamuna ba kəla na diyarha ngwang wangghən kamughən də, amma kardun fa.

³⁸ Kəlama hai nanənya, malang nda wuri nun kun fa tsaudə kwad wure.*

³⁹ Kəsər niya pəranggən kun, mbun a nggər na nggi bal wa kəl fara ndanun, "Tə parkani niifdi na a barha ba hu thləm Chinəm."[†]

24

*Əngya na a katərarha hai a mii ngwala kəshiirha
(Markus13:1-2; Luka21:5-6)*

¹ Na Yeeso a mal Kən Faara na a Urshalima, kyadangga fatsahayighən tur təngya Kən Faara.

² Amma nggəranggən kanda sə, "Nadun tur tənggini na heu ya? Niya pərang kəkafek kun, mbə feera sə ko tətəl na nda a mala aten shadghən wa, kahad nanda chang nda kanda hai!"

*Katəra səsaarha
(Markus13:3-13; Luka21:7-19)*

³ Tsəbaku na Yeeso tsau a ten dəfya wumnda Dzaitun, bagha fatsahayighən thləmadghən ba bəbee ndang ngganda, "Pəranggən kan a kwan na ənggini katərarha hai ya? Mani a tsaurha ənsakhrha wuttuwa ba tə ngwala mii kəshiirha?"

⁴ Ndangga Yeeso kanda, "Kwarama, a nggəmdun fa nggabagha niifa kun wa,

⁵ kəsər nafiya hangga na a barha ba hu thləmna, na nda a ndaarha, 'Nggini Kərəsti,' har na nda nggaba fiya hangga.

⁶ Nun a sək labar yangya, tə mii ndaama aten yangya, amma a tərəmdun wa, tsaudə tətani a katəragha ənggini hai, amma bəwa mii ngwaladghən ba 'wan wa.

⁷ Na tur a thləng tur fa tə yanda, na kutəyirha a thləng kutəyirha fa. Na miirha a narha sə tə rəpəra kəshiirha fa a mbəya dədamən-dədamən.

⁸ Amma heu əngginiya katəra mii səsarha ni kee."

⁹ "Na nda a kəsang nda kun, səsang ngganda kun tə kəm bəlang ngganda kun. Kəshiirha heu na nda kar kun kəsər ka thləmna.*

¹⁰ Fiya hangga na a mal fərkəkafekkid ndan, na nda a fər ndan tə kar ndan.

¹¹ Na annabiya fa nggabaya a kyarhaba hangga, nggaba fiya nda hangga.

¹² Na mbəlfəerha a mulgha hai, nggəm ndan nən a tsaurha shishiu.

¹³ Amma kala niifa kərəsgha ta mii ngwaladghən də nən a hərəkrha.[†]

¹⁴ Labardi na Mbənggən yi kutəyid Faara na nda a pərgən kahad hu kəshiirha də, kəsər ka səkka talya ndən; a mbəra bagha mii ngwaladghən ba."

§ 23:35 23:35 Kyarhaba 4:8; 2 Labarya 24:20-21 * 23:38 23:38 1 Kutəya 9:7,8; Irmiya 22:5

† 23:39 23:39 Dzabura 118:26; Matta 21:9 * 24:9 24:9 Matta 10:22 † 24:13 24:13 Matta 10:22

*Səsaarha na bayi**(Markus13:14-23; Luka21:20-24)*

¹⁵ “Nun a naa ən tsanda na rək fiya, kət hu Kəna na Chahal kəla ndaana annabi Ndaniyel. (Ngwa walangga tə karatarha),‡

¹⁶ Tərgħa nafiya na ahur Yahudiya tətani danda wumngya sə.

¹⁷ Niifa na aten kəna a ndaa də nən a tərha hai dəgha tər 'ya ba a wuri wa.

¹⁸ Niifa na hee a ndaa də nən wutta wure də dəgha tərang kootodghən ba wa.

¹⁹ Nən a tsaurha ən kawa a nishya na a hur tə nishya na tə waya kəsər ahu sayiddi!

²⁰ Hwanama Faara amana daddi naarha a sayid mbiirha nduwa afar yibrha Yahudaya wa.

²¹ Kəsər a fardī na səsarha a naarha sə kaan 'wawa tam naarha sə kee ka a far katəra kəshirha ta weeri dāba ya, mbə turghən a nggər naarha sə balwa. §

²² A mbə thlaghang nanda bənggina haadə ya wa, mbə niifa sə na a naarha tə yibrha wa. Amma kəsər ka nafiya wurna Faara ndən nanda thlahang bənggina haadə.”

²³ “Ahu sayiddi a ndang niifa kun, 'Kulodə, kulo Kərəsti diya!' Nduwa 'Kulo ndəghən taarha!' A fərna kəkafek sə wa.

²⁴ Kəsər na fa nggabaya Kərəsti sə tə fa nggabaya annabiya a kyarhaba, na nda a əna ənsakhya məmanggən tə ənwuteengya ka a nggaba fiya nda har tə fīngya wurna nda anadə a ənaarha hai.”

²⁵ “Kələma hai, 'Wadi teena yanangdi kun kətəm.”

²⁶ “Nənən kee a ndang niifa kun, 'Kulo ndəghən taarha a kaheerha,' a kyadun kəsha də wa; nduwa, 'Kulo ndəghən ahur kəna ya,' a fərdun kəkafek sə wa.

²⁷ Kəsər kəla na 'yaara kyatta a man kyat faara nən djaara hai ta man həməndəghən də, nənən kee na wutta Wan niifa ba a narha kee.”*

²⁸ “Mbərha nana mərta sə, a mbədani na səkhdiya wumnda sa hai.”†

*Wutta Wan niifa ba**(Markus13:24-27; Luka21:25-28)*

²⁹ Akwasamad səsaddi ya,

“ ‘Na yanfaara a tsaurha wula,
ndəree kəm mbə a kyat kukwaryirha wa.

Na wufəlgarya mukrha hai a fərahk-amshi,
əngya na məmanggən na talara nanda tsə'yafa.' ”‡

³⁰ “Ahu sayiddi na nda a naa ənsakhrha a fərahk-amshi yi Wan niifa. Nafiya kəshirha heu nanda tərha ka hərəenga. Nanda a na Wan niifa bayi ahu hashmbe a fərahk-amshi hai, tə səsəmnda tə məmnggirha kaan. §

³¹ Nən a thlən fathlənggighən ba tə pi kodwomnda, na nda wumang nafighən ba na wuwura hu kudma fada na ahu kəshirha.”

‡ **24:15 24:15** Tar fathləngya 16:13; Ndaniyel 9:27; 11:31; 12:11 § **24:21 24:21** Ndaniyel 12:1; Səsənid Yahaya 7:14 * **24:27 24:27** Luka 17:24; Matta 8:20 † **24:28 24:28** Luka 17:37 ‡ **24:29 24:29** Ishaya 13:10; 34:4; Ezikiyel 32:7; Djoyel 2:10,31; Dzafaniya 1:15; Səsənid Yahaya 6:12, 13; 8:12 § **24:30 24:30** Ndaniyel 7:13; Dzakariya 12:10-14; Səsənid Yahaya 1:7

Tsaharhaha a ten dɔf shibarha
(Markus13:28-31; Luka21:29-33)

³² "Nanɔnya tsahama 'ya a fat shibaddiya, ana wuhwaryighɔn a kyaharra hai, nɔn a tsɔtsɔtta, nun sɔndasɔ nduwus fegrha ba.

³³ Nɔghɔn kee kɔm, anadun ɔnggini heu ya, nun a sɔnda sɔ nduwus wuttɔghɔn ba, nɔghɔn a mii kwatminda fa.

³⁴ Niya pɔrang kɔkafek kun, nafiya kɔshiddiya mba nda mɔra wa, kɔl ma katɔra ɔnggina hai ya.

³⁵ Nda talara tɔ hweede na nda a ngwalarha hai amma Labarna mbɔ tam ngwalarha hai wa."

Mbɔ niifa sɔ sɔngga far bad Kɔrɔsti ba wa
(Markus13:32-37; Luka17:26-30,34-36)

³⁶ "Mbɔ niifa sɔ sɔngga fardɔ, nduwa sayi na ɔnggini a katɔrarha hai ya wa, ko fathlɔngya Faara na talara nduwa Wanggɔn tafadghɔn wa, kɔl Chin katenggɔn.

³⁷ Kɔla katɔra nɔn hai a thlakh mbɔd Nuhu, nɔn a naarha kee a far wutta Wan niifa ba.*

³⁸ A faryini kapa na aam afa afa dɔ barha ba, fiya a hɔbrha tɔ saarha, kanda kakhrha tɔ fɔr wanggindan chimarha dɔ, ta fardɔ dɔ kyana Nuhu hu kombuwol hai.†

³⁹ Sɔngwanda 'ya na katɔrarha hai wa, har bana aam afa afa dɔba hwanggɔn kanda dɔ. Nɔn a naarha kee a far wutta Wan niifa ba.‡

⁴⁰ Nafiya sɔri a ɔna taara kyab a hee, na nda tɔr tal mal tahadghɔn nda.

⁴¹ Nishya sɔri a hɔrha ahu fɔna, na nda tɔrang nda tal mal tahadghɔn nda."

⁴² "Tsaunɔn kee, tsawama nggungwa fa, kɔsɔr sɔnggun fardɔ na Chinun a barha ba wa.

⁴³ Amma a sɔnunsɔ: A ndam na turi dɔ a sɔn fardɔ na ngaara a barha ba a fidikrha, kam mbɔ a shiirha malanggɔn ngaardɔ kyagha minda keeghɔn hai wa.

⁴⁴ Nanɔn kee tsawama nggugwafa, kɔsɔr na Wan Niifa a barha ba a sayiddi sɔngwawa nun sɔ."§

Ka niifa tɔ ndarwid niifa
(Luka12:41-48)

⁴⁵ "Wunni mafaddi na tɔ kɔkafek fa, dɔfang na turighɔn tɔkɔla wurighɔn ha, na fɔrang ɔnnarhami fɔngya mafaya ahu sayiddi kamngga?

⁴⁶ Nɔn a naarha ngga a fad mafaddi a wud turighɔn ba baɔgha walghɔn a ɔna targhɔn.

⁴⁷ Niya pɔrang kɔkafek kun, nɔn a dɔfang nda tsauka mam a ten karidghɔn heu.

⁴⁸ Amma andam mafaddi tɔ mbɔlfeerha ni, nɔn a ndang nda altenggɔn, "Turina mbɔ a wutta ba wet wa."

⁴⁹ Tɔrgha katɔranggɔn dɔk fɔngya mafaya hai, ndɔghɔn a hɔbrha tɔ sarha tɔ fɔngya na a nggal mbalya,

⁵⁰ a ɔnadɔ kee na turighɔn a wutta ba ahu sayiddi tɔ fardɔ sɔngwawa nɔn sɔ.

⁵¹ Nɔn a kyathlang nda dɔ dɔwal-dɔwal tɔ kɔm fɔrang mbɔrha nɔn a thlɔmad fa thɔrbuya. A mbɔdɔ na tɔrha sɔ tɔ kɔt mee."

* **24:37 24:37** Katɔrarha 6:5-8 † **24:38 24:38** Katɔrarha 6:14 ‡ **24:39 24:39** Katɔrarha 6:24 § **24:44 24:44** 1 Tasalonikaya 5:6; Luka 12:39-40

25

Karapu aten wutaraya kum

1 Tørgħa ndagħa Yeeso, "Kutøryid talara nøghøn køla wutaraya kum tørang nanda patillad ndan ka ðaa nda wal wutsamnda.*

2 Tuf ahur wutarayini nurya ni, tuf køm na nda ndøndøl.

3 Fingya yini na nurghøn takhkwa nda føðeerha hadø ka ðaa nda ira hu patilla yindan hai wa.

4 Amma fingyayini tuf na ndøndøl takh nda føðeerha hadø ahu køthlikrha ka patilla yindan.

5 Bawana wutsamnda ba wed, kæsgha beena kanda shii nda dø."

6 "A manad føðikrha thlii nda sø ka mbeela søk nanda. 'Kulo wutsamnda ya thleema sø ðun hwathlghøn fa!'

7 Tørgħa wutarayini kum thlii nda sø tangsang ngganda patilla yindan.

8 Nurya wutarayini tuf tsahang føðeerha nda wutarayini tuf na ndøndøl, Naghan a hwan kun, 'Ənaman føðed nun kan ha ngguchit lee, kæsø na patilla yinan a møra hai.'

9 Amma nggørangga fingyayina sø, 'Mbø tsøghang køm heu wa. Dama dø ðun hii yinun ba.'"

10 Wii nanda ka hii føðedða dø, a samad ndan bağha wutsamnda ba. Tørgħa fingya yini ngwagħa fa kya nda a mbød wutsøfayid kahadda dø, chang ngganda kwakirma.

11 Tsøbaku sølgha fingya yina ba døgħa ka hii føðedða dø, isha nda a køshi na nda a aah farha, "Chinøm! Chinøm! Inang kwakirma kan hai!"

12 Amma nggørangga wutsamnda kanda sø, "Køkafek, søngwi kun wa."†

13 "Tsaunøn kee tsawama nggungwa fa, kæsø sønggun fardı nduwa sayıdđı niya wutta ba wa."

Karapu aten mafaya mahan

(Luka19:11-27)

14 Tø køm kutøryid Talara nøghøn køla niifa na a wii tala a mbørha dø inggun. Aah mafayighøn nøn ba førang kønaghønøn kanda.

15 Førang wudøbøl wurirha nøn yi tal yawarha tuf, yi səri førang wudøbøl wurirha nøn yawarha səri, mafarha yi mahan føranggøn yawarha tal, kowunni mømøl tø 'ya nøn a mbang nda. Tørgħa wii fayighøn nøn.

16 Yi mafarha thløgħa wudøbøla yawarha tuf, əna shafili nøn sø wal chikrha nøn yawarha tuf.

17 Yi thløgħa yawarha səri ndøghønggi køm əna shafili nøn sø wal chikrha nøn yawarha səri.

18 Amma yi thløgħa yawarha tal wiigha døgħa ra kwaarha bøbønggøn wudøbøldı ki turighøn sahai.

19 Mønnøn ha wudgha turi mafayina ba aah kanda nøn ba a førang kirassa 'ya nda ənana nda tø wudøbølgħøn.

20 Yi mafarha førang nøn wudøbøl wurirha yawarha tuf bağha ba ndøghøn, "Turina, føenna wudøbøl wurirha yawarha tuf ka a əna shafili ni sø, walđı chikrha yawarha tuf atønggøn."

21 Falghøna turighøn, ndøghøn, "Usakko ka mafanna. Ənanna køkafekkirha ahu 'ya ngguchit. Niya døforha aten øngya hangga. Bøba ba əna wutsøfayirha tø nggi."

* 25:1 25:1 Luka 12:35 † 25:12 25:12 Luka 13:25

22 Mafaddi thlègha wudəbəl wurirha yawarha səri baġha ba ndəghən, “Turina, fərenna wudəbəl wurirha yawarha səri, ənadi shafili sə, waldi chikrha yawarha səri atenggən.”

23 Ndagga turidi, “Usakko ka mafanna na tə kəkafek fa. Ənana kəkafekkirha ahu ‘ya ngguchit, niya dəforha aten əngya hangga. Bəba ba əna wutəsəfayirha tə nggi.”

24 Tərgħa yi mafarha thlègha wudəbəl wurirha yawarha tal baġha ba, ndəghən, “Turina, səndi sa na ngyangthlang, na hathla a mbərha həfwa nana tə kəm na wumang ənnarhami hai hufawana na. Sa kəm na midwa sə ən ka kaan.

25 Nanən kee tərəmdi radi kwarha bəbeng di wudəbəl wa sə. Kulo ndəghən ya thlu ənwa.”

26 Amma ndagga turighən, “Sa təmbəlfed mafarha na tə səbrha yid! Ashe kyanna sənda sə ni hathla a mbərha həfwa ni tə kəm ni wumang ənnarhami hai a mbərha hufawani,

27 mani dəfewana wudəbəl na hu mbanki? A wuddi ba kam niya thlèghən har tə chikrha atenggən.”

28 Tərgħa ndəghən, “Thlaama wudəbəl di na a harghən, fərang nggənun yandi natə wudəbəl wurirha yawarha kum.

29 Kəsər kala yandi natə ‘yaha na nda chighanggən, tənən waala ha kaan. Amma kala niifa mbuwa təghən ha, ko yandi na ngguchit nanən təghən ha na nda a thlang hai a haarghən.‡

30 Nanənya muwaman ka wudī mafaddiya a kəsha də, ahu wula də, a mbədani na nanda a tərha sə tə kət mee.”§

Far ngwala mii ngwa kumarha

31 A fara bəna Wan Niifa ba ahu mamnggitghən, tə fathləngya Faara a thləmadghən, nən a tsaurha ahu tsənggam mamnggitghən a talara.*

32 Nafiya kəshirha na nda a wumnda a mbedghən ba, nən wurang nda fiya də kəla na təlafirha wurang nda chauraya də ahur ‘walya.

33 Nən a sang chauraya a yisəmadghən ‘walya kəm a yikawadghən.

34 Tərgħa na kutəra a ndang nda fingya na a yisəmadghən, “Bama ba, kun fərangna Pəpa parka, harama langaad kutəryiddi dəfang nanda ka kun ka ənana nda kəshirha.

35 Kəsər kəs miirha nggi fəree dūn ənnarhami. Kəs hushimnda nggi fəree aam saarha nun. Tsaudi ronga, thlə nggi nun fa ahu wurayinun.

36 Niyi tawalth hai fəree ən kənda nun. Fanna bee, pu nggi nun. Muwenda ahu porsəna də, dūn ka ndee ‘yadə.”

37 “Tərgħa ka nafiya na nda a nggərang sə, ‘Chinəm, akwanni nanan sa a miirha fəro ənnarhami nan? Nduwa kəs hushimnda sa furo aam saarha nan?”

38 Nduwa ronga ni sa thlə sa nan fa? Nduwa sa tawalth furo ən kaala nan?”

39 Akwan nanan sa fadwa bee nduwa ahu porsəna dən ndo‘ya?”

40 Na kutərđi a nggərang kanda sə, ‘Niya pərang kəkafek kun, a ənang dūn tal na ngguchit kaan ahur wanman nggini kyana ya, əna nun ndən a nggi.’

41 “Tərgħa na kutərđi a kyaharra thləmad nafina də na a yikawadghən ndanggən kanda, ‘Weema ma thləmadna, kun shiwangna Faara, dūn

‡ 25:29 25:29 Matta 13:12; Markus 4:25; Luka 8:18 § 25:30 25:30 Matta 8:12; 22:13; Luka 13:28

* 25:31 25:31 Matta 16:27; 19:28

hu waarha dē mbuwa mēra hai tangsang nanda hai ka sheetan tē fathlōnggighān.

42 Kēsār nggi hu miirha, fōreewun ānnaarhami wa. Kēs hushimnda nggi fōreewun aam saarha wa.

43 Tsaudi ronggirha thlōwun nggi fa ahu wurayinun wa. Nggi tawalth hai, fōreewun ān kaala fa wa. Fanna bēe tē kēm nggi ahu porsōna dūwun ka ndee 'yadē wa.'

44 "Kanda kēm na nda a nggārang sē ndaa nda, 'Chinēm, akwan ni nanan sa a miirha nduwa a hushimnda nduwa rongā ni sa nduwa tawalth nduwa fadwa bēe nduwa ahu porsōna, dōwan sē wa?'

45 Nēn a nggārang nda kanda sē, 'Niya pōrang kākafek kun, a kardun dang nda wanmanggina sē na nggu-ngguchit ya, kar nun dēerha sē.'

46 Tērgħa na nda a dōrħa hu sōsaarha dē mbuwa tam ngwalaarha, amma ka nafiya na nda a dōrħa hu yibrħa dē mbuwa tam ngwalaarha."†

26

Kānang mamngya Yahudaya hai a bēlang ngganda Yeeso (Markus14:1-2; Luka22:1-2; Yahaya11:45-53)

1 Ngwalang na Yeeso thlāk ānggini heu, ndanggān fatsahayighān,

2 "Kēla sēnnunsē, takħkēn bēena sēri na a āna wutsōfayid tēdaarha nda, na nda a fēr Wan Niifa ka a tawang ngganda dē."*

3 Tērgħa mamnda firistaya tē shingya na nda a wumnda hai a kwakirēm Firis na manggān, na thlēmnggān Kayafa.

4 Kānang ngganda hai na nda a kēsang Yeeso bēbēe bēlang ngganda.

5 Ndaa nda, "Amma mbē a sayid wutsōfayiddi wa. Nadē fiya āna kakyathlaanga."

Irang nuneefa fōdēerha Yeeso teena a Mbetani (Markus14:3-9; Luka7:37-38; Yahaya12:1-8)

6 Nana Yeeso a Mbetani, a minda kii Siman 'wana termeerħa kōsa.

7 Nanān a hōb ānnaarhami, bāgha nuneefa bā tē kēthlikrħa urdi na sādghān mbānggān na tē wudōbēla fa kaan iranggānān Yeeso a tenggān.†

8 Amma nana fatsahayina ndān sēbgha hur ndān dē ndaa nda, "Yandiya sēbrħa ni dē kee."

9 "A ndam kwang heng nda fōdēddā dē na nda a wal wudōbēla sē kaan fōrang wudōbēlghān nda fa yamiya."

10 Amma sōnang na Yeeso āndā hai na nda a thlōkrħa ndanggān kanda, "Kama nun a billa nudīya? Ai ānadē 'ya na ngga a nggi.

11 Kēsār na fa yamiya narħa tē kun, amma mbi naarħa kēsār tē kun wa.‡

12 Ireē nān urdi dā fa ya, ngwe nān fa ka yi panna.

13 Niya pōrang kākafek kun, Kala mbērħa pōrna nda labar Faara sē ahu kēsħiddīya, āndi ānana nudīya mbē tam mbēttā wa na nda naarħa dālgħān teena."

Nggām Yahuda fa a fēr Yeeso nān (Markus14:10-11; Luka22:3-6)

14 Tērgħa Yahuda Iskaryōti tal ahur fatsahaya Yeeso kumkap sēri dēgha thlōma mamnda firistaya dē

† 25:46 25:46 Ndaniyel 12:2 * 26:2 26:2 Kyarħaba 12:1-27 † 26:7 26:7 Luka 7:37-38 ‡ 26:11 26:11 Nggurub Ngwa Kumaarħa 15:11

15 tsakhmee nän, "Ma nun a fereerha a fërangdi Yeeso kun?" Nanän kee fërang wudëbël wurirha nda kumnggit mahan. §

16 Ka a fardi nagma Yahuda a kada kwamana na a fërang Yeeso nän kanda.

Hëb Yeeso ännarhami yi Tëdaarha të fatsahayighän
(Markus14:12-21; Luka22:7-13; Yahaya13:21-30)

17 A katëra far wutsëfayiddi yi mburodi kula mekhna, bagha fatsahaya Yeeso thlëmadghän ba tsahang mee nda, "A yanggi na midwa dan nggorha fa dëna hëb ännadmid tëdaarha së?"

18 Ndanggän kanda, "A kyadun hu wupëri da hai, na niifa së nun a naarha. Ndaman, 'Ndagma mala, nduwus sayid na ba, ni a hëb ännadmid Wutsëfayid Tëdaarha të fatsahayina a minda kyawa.' "

19 Nanän kee ängaha fatsahayini këla ndangna Yeeso kanda ngwa nda fa të ännadmid Wutsëfayid Tëdaarha a mbëdi.

20 Tsëna figrha hai tsauka Yeeso hai hëb ännarhami nän të fatsahayighän kumkap sëri.

21 Na nanda a hëb ännarhami ndangga Yeeso kanda, "Niya përang këkafek kun, tal ahur nun nän a fërnggi."

22 Sëbgha hur ndan dë nagma kowunni a ndang nda, "Nggini wa, Chinäm?"

23 Nggërangga Yeeso kanda së, "Tal ahur nun hëbgha ännarhami të nggi hu tasau tal nän a fërnggi.*

24 Kësër tëtani a mërga Wan Niifa, këla thlëkna Deleewar Faara këtëm. Amma äng kawa ni a niifdi fërga ndän. Nän a tsaurha a fad niifdi a nggushi nggët waana ndan."

25 Tërga Yahuda yandï na a fërnggi Yeeso, ndëghän nggi këm Tsakhmee nän, "Mala, nduwa nggini wa?"

Nggërangga Yeeso së, "Sa ma thlëk nan."

Hëb ännarhami yi Chinäm
(Markus14:22-26; Luka22:14-20; 11:23-25)

26 Na nanda a hëb ännarhami, tërangga Yeeso mburodi së usa Faara nän kyanggän hai fëranggänän fatsahayighän dë ndanggän kanda, "Thlaama kyaman, thlu fanna ni ya."

27 Tëranggän wuhuleurha së na të äm inabi usa Faara nän atënggän. Fëranggänän kanda dë ndëghän, "Saama kun heu.

28 Kësër farna ni ya yi lëghëtta dëfmee, irang nanda dë ka fiya hangga yi chakh dëmiyirha. †

29 Niya ndang nda kun, mbiya nggër sa äm inabidi ya wa, këla a fardi niya sa weerän ndëghän të kun ahu Kutëryid Pëpa."

30 Tërga Yeeso të fatsahayighän aah ämshe nda, kya nda së dënda wumnda dëfya Dzaitun dë.

Na Mbiturus a ngaal sënda Yeeso
(Markus14:27-31; Luka22:31-34; Yahaya13:36-38)

31 Tërga ndangga Yeeso kanda, "A fëdik weeriya kun heu nun a daarha ma nggi. Kësër nëghän chichirethlee hai ahu deleewar Faara,

'Niya dëk tëlafëddi,
na chibëd chauhkrayini a weela hai.' ‡

§ 26:15 26:15 Dzakariya 11:12 * 26:23 26:23 Dzabura41:9 † 26:28 26:28 Kyarhaba 24:8; Irmiya 31:31-34 ‡ 26:31 26:31 Dzakariya 13:7

32 “Amma a thliidfi sə ahu mærra, niya 'waarha ma kun a Nggalili dæ, a mbædani dænəm kæmarha sæ.”[§]

33 Tærgħa Ndangga Mbiturus, “Ko dæd fiya heu ma sa, nggi kam mbi dæarha ma sa wa.”

34 Nggærangga Yeese sæ, “Niya pæro kækafek, Mbiturus, a fædik diya, kapa na kilngaara tætaarha, na a ngaal sændæna katæra mahan.”

35 Amma ndagħa Mbiturus, “Ko nəm a mæra kyab, mbi tam ngaal sænduwa wa!” Fingya fatsahaya kəm ndaa nda kee.

Hwan Yeese Faara a Nggætəmāni
(Markus14:32-42; Luka22:39-46)

36 Tærgħa dægha Yeese tæ fatsahayighən a mbærha dæ na nda aarha Nggætəmāni, ndanggən kanda, “Tsawama a mbædiya, dæni mbædædæ taarha dī hwan Faara.”

37 Tahanggən Mbiturus haadæ tæ wangya Dzabædī særi Yakubu tæ Yahaya, nagħa tæ sæbrħa hura tæ billaarha.

38 Tærgħa ndanggən kanda, “Niyi tæ sæbrħa hura kaan kæla ni mæra. Tsawama a mbædiya a shiifun wa nam a kælaarha tæ nggi.”

39 Nduwusgha mbeedæ kwanggən tenggən hweede hai, hwan Faara nən, “Pæpa, a nadæ a ænaarha hai, tærang wuhuleu sæsaddiya ma nggi. Ko nanən kee, mbæ nggæmnda hurna ni wa, amma nggæmnda hur wa.”

40 Tærgħa wudgha thlæmad fatsahayighən dæ dægha wal kanda a shiirħa. Ndanggən Mbiturus, “Mbun mbang naarha a kælaarha ko tsun tsæbaku wa?”

41 Tsawama a kælaarħa non a hwan Faara, amawa nun kyaarħa hu kækærra hai. Na mid sæsæna sæ, amma tsæ thlu farħa shishiui!”

42 Wiigha Yeese ma kanda yi særi hwan Faara nən, “Pæpa, a mbæ a ænaarħa hai tærgħa wuhuleu dædæ ya wa kæl a saadī ndæn, ngwa tsauka nggæmnda hur wa kee.

43 Nggær nən wutta thlæmad ndan dæ, dægha wal kanda a shiirħa, kæsær nggalang bæna yid ndan.”

44 Nanən kee nggærgħən wiirħa ka hwan Faara dæ yi mahan, nagħa a thlækrħa kæla 'wanən thlækrħa.

45 Tærgħa wudgha thlæmad fatsahayighən bæ ndanggən kanda, “Daama mbeedæ tæ shiirħa, yibun. Kælama hai mbiya nduwus sayi bæ, fær nda Wan Niifa a haar fadimiya hai.

46 Thleema sæ, tama wiim! Kulo niifdī færgħa nggi bæda ba!”

Kæsang nda Yeese
(Markus14:43-50; Luka22:47-53; Yahaya18:3-12)

47 Kapa na Yeese nggælång miighən, Yahuda tal ahur fatsahaya Yeese kumkap særi sældæ bæ tæ fiya hangga a samadghən kæs nda thlaukh kælarya ha tæ sæsalya. Mamnda firistaya tæ shingya thlængga kanda bæ.

48 Tæ thlærbu dī, Yahuda, sagħang dæ kwamana kanda tæ ndaarħa, “Yandī fæbang ni niifdæ ni kæsamaan.”

49 Dægha Yahuda thlæmad Yeese dæ ndanggən, “Niyi a ndo'ya Mala!” Tærgħa fæbangga Yahuda.

50 Nggærangga Yeese sæ, “Pashinna, du mbeedæ tæ 'ya boogħa bæ.” Tærgħa nafini kæsang ngganda Yeese.

51 Amma tal ahur fiya na a thlæmad Yeese kædanggən thlaukh kælara sæ kyathlanggən thlæmad mafad firis dæ.

⁵² Ndangga Yeeso niifdi, "Wudang thlauh kɛlar wa ahu kɛnggɛn hai, kɛsɛr kala niifa tɛrgha thlauh kɛlara, thlauh kɛlara ni a bɛlang nda.

⁵³ Sɛnggun sɛ ni mbang hwan pɛra, puwanggɛn fathlɛngya Faara ba kalgha kiwad sodjaya kumkap sɛri wa?

⁵⁴ Amma a ɛnadi kee, kɛkɛn na labar Faara lɛghɛtta ndanɛn nɛn a katɛrarha hai kɛla nanɔnya?"

⁵⁵ Tɛrgha ndangga Yeeso fiya wumngga hai, "Tɛrwun nggi niifa ni na tɛmbɛng, nun baarha ba tɛ thlauh kɛlarya tɛ sɛsalya ka a kɛseewun wa? Kɛsar nggi a thlɛmad nun, nggi a tsaharhaha ahu Kɛn Faara na a Urshalima kɛseewun wa.*

⁵⁶ Amma katɛraghɛn hai heu kee ka a lɛghɛdgha 'ya ndaana annabiya na chichirethlee hai ahu deleewar Faara." Tɛrgha fatsahayighɛn daa nda mal Yeeso nda.

Dɛnda tɛ Yeeso a mbed kognaya dɛ

(Markus14:53-65; Luka22:54-55,63-71; Yahaya18:13-14,19-24)

⁵⁷ Tɛrgha nafini kɛsangga Yeeso dɛnda tɛghɛn a minda ki Kayafa dɛ mamnda firistaya, a mbɛdani wumna famalɛmngya ngyakhrha sahai tɛ shingya.

⁵⁸ Amma Mbiturus mbudɛ samadghɛn dɛ inggun ta pɛpal minda mamnda firis dɛ. Kyagha sahai tsauka hai a thlɛmad fa kɛlaya ha nagha a kɛla 'yaha na a katɛrarha hai.

⁵⁹ Mamnda firistayini tɛ kogna yini wumngga hai na nda a kada kwamana na a kɛsangganda Yeeso tɛ 'ya na dimi, tɛna nda bɛlang nda.

⁶⁰ Amma walwa nda wa ko nanɛn fingya sɛ hangga nggɛmngga fa na nda a thlɛghang nggabaarha fa ɛnawa nda taara tɛ palth ndan wa. Akwasamadghɛn kyagha nafiya ba sɛri

⁶¹ ndaa nda, "Ndagha kamshidiya, 'Ni mbang chang Kɛn Faara hai na a Urshalima nggɛr yi tɛnang ahu bɛena mahan.' †

⁶² Tɛrgha thliigha mamnda firis sɛ ndanggɛn Yeeso, "Mba mbang nggɛra sɛ wa? Ma na ndaarha atɛn pathɛi thlɛkna nafini atɛn wa ya?"

⁶³ Amma nggagha Yeeso tip. Tɛrgha ndangga mamnda firis, "Na minna sɛ ahu thlɛm Faara natɛ yibrha, pɛranggɛn kan ana sa ni Kɛrɛsti, Wan Faara,"

⁶⁴ Nggarangga Yeeso sɛ, "Pɛr nan. Amma niya ndang nda kun heu a mbee nun a na Wan niifa tsau a yisɛmad Faara Amshi tɛ kɛm bayi ahu hashmbe a talara hai." ‡

⁶⁵ Tɛrgha mamnda firis di djaranggɛn luwudghɛn dɛ, ndɛghɛn, "Sardɛ Faara! Palthma nɛm nggɛr kadaarha fadɛn? Sɛkdɛm ndɛn hai a miighɛn labar sar Faara. §

⁶⁶ Ma ndaa nun?" Kanda heu ndaa nda, "Kamdɛ a mɛrgha!"*

⁶⁷ Tɛrgha चाहang yakhrha nda fa dɛkkɛn nda. Fingya kɛm mbighɛnda, †

⁶⁸ na nda a ndaarha, "Kulang kansɛ, Kɛrɛsti! Wun mbiigha sa?"

Ngaal Mbiturus sɛnda Yeeso

(Markus14:66-72; Luka22:56-62; Yahaya18:15-18,25-27)

⁶⁹ Nanɔnya Mbiturus tsau a kɛshi a pɛpal minda, kyagha mafad wee nuwun ba ndanggɛn, "Sa na tal ahur nafini na a mbu samad Yeeso tɛ Ngalilad di."

* 26:55 26:55 Luka 19:47; 21:37 † 26:61 26:61 Yahaya 2:19 ‡ 26:64 26:64 Ndaniyel 7:13 § 26:65 26:65 Deleewar Firistaya 24:16 * 26:66 26:66 Deleewar Firistaya 24:16 † 26:67 26:67 Ishaya 50:6

⁷⁰ Amma ngaalghəna Mbiturus a mbed ndan heu. Ndanggən, “Səngwi əndi na a thləkrha ya wa,”

⁷¹ Tsəbaku kyagha kwakirma sə nggərgha mafad wee nuwun naghən ndanggən fiya na a mbədi, “Niifdiya kanda ni tə Yeeso tə Nadzarat.”

⁷² Nggərgha Mbiturus ngaalghən, har tə aah thləm Faara ndəghən, “Səngwi niifdi nun a thləkrha ya wa.”

⁷³ Nggərna nda tsərha tsəbaku nafini na kəkət a mbədi dənda thləmad Mbiturus də ndang ngganda, “Sa mbə ngaala sə wa na tal ahur ndan, kəsər ahu labar wa kyaddə ndaarha tə Nggalilarha ni sa.”

⁷⁴ Tərgha naghə Mbiturus a ang shiurha fadghən fa ba aah nən thləm Faara a Kanda ndaanən, “Səngwi niifdi wa!” Tsu kee tətəagha diyarha.

⁷⁵ Tərgha dālgha Mbiturus teena hai tə labar Yeeso ndang nən, “Kapa na diyarha tətəarha yi səri na ngaal səndəna katəra mahan.” Kyagha kəshaadə təgha kaan.

27

Dənda tə Yeeso a mbed Mbilatus də

(Markus15:1; Luka23:1-2; Yahaya18:28-32)

¹ A tsar kərət, mamnda firistaya tə shingya heu, wuma nda hai ka a kədə kwaman bəlla Yeeso nda.

² Kənanng ngganda, dənda təghən a mbed Mbilatus də, ngwamnad Romaya.

Mərta Yahuda

(Tar fathləngya1:18-19)

³ Kəlaana Yahuda hai fərgha Yeeso, ngwang nda kumad mərta Yeeso sə. Tərgha səbgha hurghən də, haranggən wudəbəl wuridda sə kumggit mahan wudənggənən mamnda firistaya də tə shingini.

⁴ Ndanggən kanda, “Ənadi dimiyirha, kəsər fərđi niifa ənawa dimiyirha.” Ndang ngganda, “Mbə ‘ya sə djiđangwa kan wa, kəl ‘ya ənana.”

⁵ Tərgha Yahuda tsamənggən wudəbəlda hai ahu Kən Faara, wiigha dəgha waghang altənggən sə.

⁶ Harangga mamnda firistaya wudəbəlda sə, ndaa nda, “Kamngwa a dəfanggəm wudəbəldi ya a mbəd dəfəd yi Kən hwan Faara wa, nanən wudəbəl kəna bəl farha ni.”

⁷ A kwasamadghən kənanng ngganda hai na nda a hii pəpal yi tabəd tən bəya sə tə wudəbəldi, tsawang ngganda mbədi, mbəd ten kwad rongya.

⁸ Ndən na nda aah mbədi, Pəpal fara.

⁹ Tərgha ləghədgha ‘ya ndana annabi Irmiya ndanən, “Tərang ngganda wudəbəl wuridda sə kumggit mahan, wudəbəldi kyana nafiya Isəreela.

¹⁰ Hii mbəd tabəd tən bəya nda sə kəla ndaana Chinəm”.

Tsahang Mbilatus mee Yeeso

(Markus15:2-5; Luka23:3-5; Yahaya18:33-38)

¹¹ Nana Yeeso kət a mbed Mbilatus ngwamnad Romaya, tsahangga ngwamnadi mee, “Sani kutər Yahudaya wa?” Nggərangga Yeeso sə, “Ooh, kəla ndaana.”

¹² Amma nana mamngya firistaya tə shingya a ‘yarghən, naghə Yeeso tip fayighən.

¹³ Ndangga Mbilatus, “Mbuwana a sək əndi na nda a thləkrha atenwa wa?”

¹⁴ Amma nggərang ngwa Yeeso kanda sə aten ənggini heu thlək nanda wa, kəsgha ənwulteena ngwamnadi kaan.

*Ngwang nda kumad mærra Yeeso sæ
(Markus15:6-15; Luka23:13-25; Yahaya18:39,40; 19:16)*

15 Nanønña æntin ngwamna ða ni nøn yaxh kalang niifa kanda hai tal na ahu porsønna na min ndan a far wutsəfayid Təðaarha.

16 Ahu sayiddi na niifa sæ na tæmbəng, kənanng na nda ahu porsønna, na nda aarha Mbarabas.

17 Tsaunən wum fiya hai a kwakirəm Mbilatus, tsahangga Mbilatus mee kanda, "Wun na minnun a kalang nggəni kun hai, Mbarabas wa, nduwa Yeeso nanda aarha Kərəsti wa?"

18 Sən ða sæ kəsang na shingya Yeeso kəsər ka sərækrha.

19 Nana Mbilatus tsau a mbəd tsawud ngwa kumarha, thləngga nukfun farha a thləmadghən ðə a ndang ngganda, "Ma ənanngna 'ya ka niifða fa ya wa kəsər səsaaði kaan hu səsəniirha atənggən a fəðik weeriya."

20 Amma mamngya firistaya tə shingya shik fiya nda, a ndang ngganda a kal Mbarabas nən hai, bəlang ngganda Yeeso.

21 Nggərgħa kutər ði tsakh mee, "Wun na minnun a kalang nggəni kun hai ahur nafiyni na kyab ya?" Tərangga fiya urad ndan sæ, "Mbarabas!"

22 Ndagga Mbilatus kanda, "Mani ənaarha tə Yeeso na nda aarha Kərəsti?" Tərang ngganda urad ndan sæ, "Tawaman ðə!"

23 Ndagga Mbilatus kanda, "Kama nda? Ma ənanən na ðimi?" Amma nagħa fiya a tərang urad ndan sæ, "Tawaman ðə!"

24 "Kəlaana Mbilatus hai mbə 'yasə nən mbang ənaarha wa, na nda a katərang kakyathlaanga. Tərgħa thlən farha nən a bəng aama nda ba tsabənggən hargħən ðə a mbed fiya, ndagħa, Nggi, mbə harna tsuwar faar ka niifa fa wa. Kun ndən səngga ənnun."

25 Nggəməngga fiya heu, "Ngwa tsauka hakked fargħən aten nan, kan tə wagginan!"

26 Tərgħa Mbilatus kalang Mbarabas nən kanda hai. Fər Yeeso nən tsada ghənda tə wutəterha, fəranggənən sodjad Romaya ka ðanda tawang ðə.

*Waa sodjaya Yeeso
(Markus15:16-20; Yahaya19:2-3)*

27 Fingya sodjaya ngwamnadi tərangga nda Yeeso a mbəd tar ndan ðə, aah sodjaya nda ba heu.

28 Kəðangga nda lukkighən hai, kalang kabərha nda fa yiba.

29 Yam wuhar ndakhkya nda kəla matuwel, panggənda atənggən, fərang səsəl kutəryirha nda a yisəmadghən. Bəra nda hai a mbedghən waaghən nda, na nda a ndang 'ya, "Alvari, kutər Yahudaya!"

30 Chahang yakhrha nda fa, thlə səsəl ða nda na nda a ðəkkən sə a tenggən.

31 Dakhna mindan ðə tə waaghən, kəðang ngganda kabadda hai a fadghən, nggərgħa nda kalang yighən lukrha fa. Tərgħa wii nda təghən ka ða nda tawang ðə.

*Tawang nda Yeeso ðə
(Markus15:21-32; Luka23:26-43; Yahaya19:17-27)*

32 Nana nda aten wiirha, ða nda wal tə Sayirarha, thləmənggən ni Siman, ngyabəng tər kaðidða nda fa.

33 Səlna nda a mbərha ba nanda aarha Nggolggota, ndaarha ni mbəd bəlhwar teena,

34 Fərangga sodja yini aam inabi nda kukurða tə 'ya na i'ikh, amma taarang nən, kar sad ghənən.

35 A kwasamaddi tawang na nda dɛ, ndɛghang ngganda lukkighɛn hai tɛ ɛna chacha.

36 Tɛrgha tsawa nda hai a mbɛdi, nanda a kɛlaghɛn ha.

37 Chirelth ɛn sak dɛmiyidghɛn nda a man tenggɛn tɛ ndaarha, "KULO YEESO YA, KUTɛR YAHUDAYA!"

38 Na fathlee kwamangya sɛ sɛri tawang na nda kanda dɛ a thlɛmadghɛn, tal a man yisɛmadghɛn, tal a yikawa.

39 Nagha fiya na a mbɛra dɛ a huhwang nda, na nda a tsang 'ya ten ndan fa yi waa farha.

40 Na nda a ndaarha, "Ndaana na mbang chang wuri Faara hai na a Urshalima tɛnangga sɛ hu paara mahan, ana Wan Faara ni sa, hɛrghang altenwa lee tɛra na hai a ten kadiddi!"

41 Mamngya firistaya tɛ famalɛmgya ngyakhrha Musa, tɛ shingya kɛm waa Yeeso nda.

42 "Hɛrghang dɛ fingya, amma mbangwa hɛrghang nda altenggɛn wa. Ana ndɛghɛn ni kutɛr Isɛreela! Tɛrgha hai a ten kadiddi nanɛnya lee, nɛm a fɛrkɛkafek a ndɛghɛn.

43 Fɛrdɛ kɛkafek a Faara, ngwa hɛrghangga Faara nanɛnya anadɛ na midghɛn sɛ! Kɛsɛr ndɛghɛn, Wan Faara ni nggi."

44 Ko fa thlee kwaman nggina ni tawang na nda kanda dɛ tɛghɛn, waa ghɛnda kɛla ɛnana fiya.

Marra Yeeso

(Markus15:33-41; Luka23:44-49; Yahaya19:28-30; Markus15:16-20; Yahaya19:2-3)

45 Yanfara a sɛrɛkrha, nggɛlangga wula chehweddi heu har yargha yanfaara hai.

46 Yarna yanfaara hai kalgha Yeeso sɛ tɛ urarha manggɛn, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Ndaarha ni, "Faarna, Faarna, kama karna nggi?"

47 Fingya na kɛkɛt a mbɛdi sɛngwa nda sɛwa tamngga nda ndaarha nanɛn a aah annabi Ilya.

48 Dagha niifa dɛ tal ahur ndan tɛtɛnanggɛn soso tɛ aam inabi na chichakh, panggɛn hu sɛsaala hai fɛranggɛnɛn sɛ ka a saagha.

49 Amma ndagha fingya, malaman, kɛlaghɛnɛm ha, asɛmha bana Ilya hɛrghang nda.

50 Tɛrgha nggɛrgha Yeeso tɛrang uradghɛn sɛ kaan tɛgha, mbɛ kal yibɛdghɛnɛn hai.

51 A mɛmɛlla sayiddi djargha shishamar Kɛn Faara hai sɛri, a talara hai ta hweede hai. Rɛbgɛha kɛshirha fa, fɛlgɛha ferya dɛ.

52 Ingga ten kwaya dɛ, ka nafiya Faara hangga mɛrgha, thlii nda sɛ.

53 Kyanda sɛ ahu ten kwaya, a kwasamaddi thliina Yeeso sɛ ahu mɛrra, dɛnda ahu wupɛri dɛ tɛ pɛdɛnda, kyad fandan nda a fiya hangga.

54 Mamnda sodja Romaya tɛ fingya sodjaya na a kɛla Yeeso ha, nana nda rɛrɛrha chehweddi tɛ ɛngya heu katɛrarha hai tɛrma nda, ndaa nda, "Kɛkafek niifdiya Wan Faara ni!"

55 Tɛ nishya hangga bagha ba mbuwa samad Yeeso a Nggalili ba ka a ndang ngganda sɛ tɛ 'ya na midghɛn na nda a kɛlarha ba inggan.

56 Ahur ndan na Mairamu Magdaliya sɛ, tɛ Mairamu man nda Yakubu tɛ Yisɛfu, tɛ man nda Yakubu tɛ Yahaya, wangya Dzabadi.

Pang nda Yeeso

(Markus15:42-47; Luka23:50-56; Yahaya19:38-42)

⁵⁷ Tsəna figrha hai, na tə kəna sə baɣha ba a Aramatiya, thləmnggən ni Yisəfu, tsauka tə takkwa Yeeseo,

⁵⁸ dəgha thləmad Mbilatus də tsakh mərri Yeeseo nən, ndaɣha Mbilatus fəraman ndəghən.

⁵⁹ Tərangga Yisəfu mərđi fadənggən hu kabaarha hai na ngga pəpet.

⁶⁰ Dəgha pang ahu yighən weerənda ten kwarha hai ranən ahu feera. Tərga kwatəranggən feera ba na manggən, nggəlanggən mii tenkwadda sə wiigha.

⁶¹ Nda Mairamu Magdaliya tə tahad Mairamu di kanda tsətsau a mii ten kwaddi kanda a naghən.

Fa kəla tenkwadda ha

⁶² Dathna mbərha hai a far yibəd Yahudaya, Mamnda firistaya tə farisaya dənda thləmad Mbilatus də.

⁶³ Ndaɣ ngganda, “Alvari, dəl dan teena hai aten 'ya ndaana tənggabəd di ndəghən bəldə tə yibrha, 'A kwasamad beena mahan nən a thliirha sə ahu mərri.’

⁶⁴ Nanən kee furu kwamana a kəla ten kwadda ndaha yi beena mahan. A mbə kee wa bana fatsahayighən ngaarang, ndangganda fiya thliinən sə ahu mərri.”

⁶⁵ Ndaɣga Mbilatus kanda, “Harama sodjaya kəla mbədaha, ngga.”

⁶⁶ Nanən kee məldəng ngganda ten kwaddi, sə sodjaya nda sə na kəlaghən ha.

28

Thlid Yeeseo sə ahu mərri

(Markus16:1-8; Luka24:1-12; Yahaya20:1-10)

¹ A kwasamad far yibəd Yahudaya, a tsar kərət a far ladi Mairamu magdaliya tə tahad Mairamu wii nda ka kəlang tenkwadda də.

² Kula səndəndan sə rəbgha hweede fa kaan, kəsər təthlənda Faara tərga hai a talara, kwatəranggən ferđi a man patu də, tsauka a tenggən.

³ Naga pəmnggən a chimnda fa kəla yan fara, lukkighən kəm pəpet kəla humba kabarha.

⁴ Təməngga nafini na a kəla ten kwadda ha, naga fandan a rəbrha fa, muwa nda hweede hai, shiwit kanda nən in.

⁵ Tərga kalangga təthləndə di nishyina sə, ndəghən, “Ma tərəm dūn wa səndisə nun a kada Yeeseo, tawang nanda də.

⁶ Mbə a mbədīya wa, thliidə sə ahu mərri, kəla ndaanən nən a katərha hai. Bamaba, bun na mbədī huna nən sahai.

⁷ Nanənya, weema kəkər dūn thləghənggən fatsahayighən tə ndaarha thliidəsə ahu mərri, nən a mbed nun dənən Nggalili də. Dənun naghən a mbədī. Dalama teena hai tə 'ya ndang ni kun.”

⁸ Daga nishyini kəkər ma ten kwaddi, tərəm nda kaan amma naa nda ləlgda tə wutəfayirha fa, naga pər labarđi a kukwasang kanda fa pərang na təthləndədi kanda a fatsahayighən.

⁹ Ba Yeeseo wal kanda, ndang 'ya nən kanda. Ba nda thləmadghən ba, fəb saryighən nda fa, manangganda thləmnggən.

¹⁰ Tərga ndangga Yeeseo kanda, “Ma tərəm dūn wa, dāma də ndanggun wanmanggina banda a Nggalili ba, bana nda na nggi a mbədī.”

'Ya thləkna fa kəla ten kwadda ha

¹¹ Nana nishyini a ten kwamana, fíngya fa kēla mbēdaha dēnda ahur wupēri dē thlēghang ēnda nda mamnda firistaya ēndi katēragha hai heu.

¹² Aah shíngya nda wuma nda hai, kēnangganda hai na nda a fērang wudēbēla kanda manggēn.

¹³ “Ndang ngganda sodja yini, ‘A ndaama, fa tsahaya Yeeso bagha ba a fēdikrha nanan a beena, ngaarang ngganda mērrēghēn.’

¹⁴ A sēk ngwamna labardiya, kan kēm nan a isha a mbed nun, amanun sēsarha.”

¹⁵ Tērgħa sodja yini kēm thlē wudēbēlda nda ēna nda kēla sagħang nanda kanda. Dēgha labar dādē inggun ahur Yahudaya, bagha ta weeri dāba ya.

Taara fērang na Yeeso fatsahayighēn

(Markus16:14-18; Luka24:36-49; Yahaya20:19-23; Tar fathlēngya1:6-8)

¹⁶ Tērgħa fatsahayini kumkap tal dēnda Nggalili dē, tēra nda wumnda sē ndangna Yeeso kanda.*

¹⁷ Nana ndan manang ngganda thlēmnnggēn, amma fíngya sē ngalgha ndēn.

¹⁸ Bagha Yeeso ba ndanggēn fatsahayighēn, “Fēreenda sēsēmnggit talara tē yi hweede heu.

¹⁹ Tsaunēn kee dāama dē, dūn tsahang fiya ha heu, ēnang mbaptisēma nun kanda, hu thlēm Pēpa tē yi Wee, tē yi Sēsēna tē Pedēnda.†

²⁰ Tsahaman kanda ha a ēna taara nda tē ēngya heu ndang ni kun. A sēnunsē niyi tē kun kētsar ta mii ngwala kēshīirha dē.”

* **28:16 28:16** Matta 26:32; Markus 14:28 † **28:19 28:19** Tar Fathlēngya 1:8

Markus

Tangsang Yahaya tɔ Mbaptisma kwamanadɔ
(*Matta3:1-12; Luka3:1-9,15-17; Yahaya1:19-28*)

- ¹ Katɔra deleewar tɔ Pɛdɔnda aten Yeeso Kɔrɛsti, Wan Faara.
² Chirethleng nda hai hu deleewar annabi Ishaya tɔ ndaarha,
 "Niya 'wa thlɔn tɔ thlɔndɔna dɔ ma sa,
 na a takso kwamana dɔ" *
³ "Urarha a aah farha a kaheerha.
 "Taksaman kwamana Chinɔm sɔ
 pɔpɔnaman kwaman sarya dɔ a ndɔghɔn.'" *

⁴ Yahaya kyagha ba a kaheddɔ nagma a ndang nda fiya a malangganda dɔmiyid ndan fananggɔn kanda yi chakh dɔmiyirha.

⁵ Kahad fiya na a chehweed Yahuda tɔ fiya heu na a Urshalima kyanda ba dɔnda thlɔmadghɔn dɔ. Malang nda dɔmiyid ndan ɔnangga Yahaya mbaptisɔma kanda a kufad Urdun.

⁶ Yahaya kaldɔ lukrha ɔnana nda tɔ was thlɔkhuu, kɔnanggɔn muwun tɔ paama, mbeeya tɔ deɛ ndɔna ɔnnadghɔn mii.*

⁷ Ndangghɔn fiya, "Na niifa sɔ bayi a samadna na tɔ sɔsɔmnda fa kalgha nggi mu, sahad pahamggɔn tsɔkki na a kwasang nggi hai wa.

⁸ ɔnanggi mbaptisɔma kun tɔ aama, amma ndɔghɔnggi nɔn a ɔnang mbaptisɔma kun tɔ sɔsɔna tɔ Pɛdɔnda."

ɔnang nda mbaptisɔma Yeeso
(*Matta3:13-17; Luka3:21-22*)

⁹ A hu sayiddɔ kee baɔgha Yeeso ba a Nadzarat na hu chehweed Nggalili ɔnangga Yahaya mbaptisɔma a kufad Urdun.

¹⁰ Nana Yeeso a kyarha sɔ hu aamɔdɔ kee, kɔlagha hai talara indɔdɔ nagma Sɔsɔn Faara a tɔraa tenggɔn hai kɔla tɔtiliurha.

¹¹ Sɔk urarha nda a talara hai, "Sani Waana, nggɔmni niyi a tɔk mbɔnduwa fa kaan."†

Kɔkɔrang Sheetan Yeeso
(*Matta4:1-11; Luka4:1-13*)

¹² Tsu kee tɔrangga Sɔsɔna tɔ Pɛdɔnda a kaheerha dɔ,

¹³ tsauka a kaheddɔ yi beena kumggit fada nagma sheetan a kɔkɔrang nda. Ndɔghɔn a kaheddɔ tɔ thlukkya yi heerha, nagma fathlɔngya Faara a ɔnang taara.

Katɔrang Yeeso targhɔn hai
(*Matta4:12-17; Luka4:14-15*)

¹⁴ A kwasamaddɔ muwang nanda Yahaya ahu pɔrsɔna dɔ, dɔgha Yeeso Nggalili dɔ nagma a pɔr labar Faara.

¹⁵ Nagma a ndaarha, "Bad sayiddɔ ba, kutɔryid Faara nduwusɔa ba. Malaman dɔmiyid nun fɔrkɔkafek nun tɔ Labardɔ na Mbɔnggɔn."‡

* **1:2 1:2** Malachi3:1 * **1:3 1:3** Ishaya40:3 * **1:6 1:6** 2 Kutɔrya 1:8 † **1:11 1:11** Katɔrarha 22:2; Dzabura 2:7; Ishaya 42:1; Matta 3:17; 12:8; Markus 9:7; Luka 3:22 ‡ **1:15 1:15** Matta 3:2

16 Nduwusna Yeeso mii kufad Nggalili dɛ, na Siman nɛn tɛ wan man Andrawus a muk panggama a kufaddi kɛsɛr kanda fa kɛs tɛngya ni.

17 Ndangga Yeeso kanda, "Bama ba, mbuwama samadna, niya tsawang kun fa kɛs fiya ba."

18 Tsu a mbɛdi kee malangganda panggammgi ndan mbu samadghɛn nda.

19 Dɛnɛn mbeedɛ, na Yakubu nɛn tɛ wanman Yahaya wangya Dzabaɖi ahu kwambuwol, kanda a tangsang panggammgi ndan dɛ.

20 Nana Yeeso kanda aah kanda nɛn, mal chi ndan nda Dzabaɖi ahu kwambuwol di tɛ finginga nafiya na a dang kanda sɛ mbu samadghɛn nda.

*Kɛnang Yeeso niifa na tɛ ɛnkaheerha fa
(Luka4:31-37)*

21 Dɛnda Kafarnahum dɛ, nduwusna far yibɛd Yahudaya ba, kyagha Yeeso Kɛn Faara dɛ katɛranggɛn tsaharhaha.

22 Nagha fiya ɛnwulteena a ten tsahadghɛn ha, kɛsɛr tsahanggɛn kanda ha kɛla niifa na tɛ ngyakhrha ha, mbɛ kɛla fa malɛmngya yi deleewar Musa wa.*

23 Tɛrgha ahu kɛn hwan Faardan na niifa sɛ na tɛ ɛnkaheerha fa huhwaagha,

24 ndɛghɛn, "Mana midwa tɛ kan, Yeeso tɛ Nadzarat? Bana ba ka bɛlangga kɛn wa? Sɛndi sa, na chahal yi Faara!"

25 Yanangga Yeeso, "Nggɛlang miiwa! Kyosɛ a fadghɛn."

26 Muwangga ɛnkaheeddi hweede hai, huhwaagha, kyagha sɛ a fadghɛn.

27 Fiya na a mbɛdi ka ɛnwulteena na nda a ndang nda ndan, "Tur maniya? Weerinda tsaharhaha tɛ ngyakhrha! Nɛn yanang ɛnkaheeya na nda a takkwa miighɛn."

28 Labarghɛn weldadɛ kɛkar ahu chehweed Nggalili.

*Kɛnang Yeeso Fiya hangga
(Matta8:14-15; Luka4:38-39)*

29 Kyana nda hai ahu Kɛn Faara, nda Yakubu tɛ Yahaya dɛnda wuri ki Mbiturus dɛ tɛ Andrawus.

30 Thlabɛr Mbiturus tɛnuwunda fadghɛn bɛe kalth hu sɛra, pɛrang nggɛnda Yeeso.

31 Dɛgha Yeeso thlɛmad nufadɛ, kɛs harghɛnɛn thlɛnggɛn sɛ.

32 A figrha mukna yanfaara hai bagha fiya thlɛmad Yeeso ba tɛ nafiya na fandan bɛe tɛ finginga na tɛ ɛnkaheeya fa.

33 Nafiya na ahu talɖi wuma nda kwatkirɛm da ba.

34 Kɛnangga Yeeso fiya hangga na tɛ wanhaaya fa dɛɖamɛn-dɛɖamɛn. Kyanggɛn ɛnkaheeya sɛ hangga na a fad fiya, amma mbɛ malang ɛnkaheeyini kala nda sɛ wa kɛsɛr sɛn ndan.

*Hwan Yeeso Faara a mbɛrha na bɛbɛe
(Luka4:42-44)*

35 A tsar kɛrɛt, ka pit mbɛrha ba, thliigha Yeeso sɛ dɛgha mbɛrha dɛ na bɛbɛe hwan Faara nɛn.

36 Mbiturus tɛ ka wiyighɛn dɛnda ka kadadghɛn dɛ,

37 walang nanda, ndang ngganda, "Fiya kahad a kada sa!"

38 Nggɛmangga Yeeso kanda, "Taama mbɛrha dɛ pak ahu talya dɛ na tsau tɛni dɛ pɛr labardi a mbɛdi kɛm. Ndɛghɛnni bani ba ka mangɛn."

* 1:22 1:22 Matta7:28-29

³⁹ Wenggən chehweed Nggalili hai nagma a pər labar Faara ahu kən tsahad Yahudaya tə kyang nda ənkaheeya sə.

*Niifa na tə wanhad termeerha
(Matta8:1-4; Luka5:12-16)*

⁴⁰ Niifa na tə wanhad termeerha fa baġha thləmadghən ba bərgħa hai tə wadedghən hwanggəən, ndanggən, “A nggəmna fa, tsabee də.”

⁴¹ Hadangga niifdi Yeeso fa, tərangga Yeeso harghən sə tsuwarghənən fa ndanggən, “Nggəmdifa, tsabudə.”

⁴² Tsu a mbədi kee, kyagħa termedda sə a fadghən kəngga.

⁴³ Kəsgħa Yeeso thləmadghən, ndanggən,

⁴⁴ “A pərang nan niifa wa. Amma duwadə, a kyadāng fadwa firis əna sataka na kəla ndana ngyakhrha deleewar Musa a kyadāng ndaarha nən kanda tsabna də.” *

⁴⁵ A meghedghən kyagħa niifda hai nagma a pərgħən. Ndən ənagħa ndən, balwa Yeeso nggə kyarħa hur tala hai a pəpəl amma ishgha a kəsər wure a mbərħa mbuwana niifa sə. Ko nanən kee na fiya naarħa bərħa thləmadghən ba a mbəya ba hangga.

2

*Kəngang Yeeso niifa mərna fadghən hai
(Matta9:1,8; Luka5:17-26)*

¹ Məngwaha wa, nggərgħa Yeeso kyarħa Kafarnahum hai, səkka fiya ndaarħa badə wure ba.

² Wumngga fiyaba, lədaŋ ngganda kəndi ta mii kwatminda ba, a nagma a pərang labar Faara kanda.

³ Baġha nafiya ba fada tə niifa mərna fadghən hai.

⁴ Walwa nda kwamana wa kəsər ka hangnda fiya. Thləbangganda ten kənda də məməl tə man ten Yeeso fərgħən nda hai tə dəngəldi hunangganda hai a mbed Yeeso.

⁵ Nana Yeeso fərkəkafəkkən ndan, ndanggən haddi na kath, “Waana chohonda dimiyidwa də.”

⁶ Nanən ya, fasəngya ngyakhrħa tə Farisaya kanda a numarħa tə ndaarħa,

⁷ “Kama na niifdi ndaarħa kee ya? Tə sar farħa ni! Mbə niifa sə na chakh dimiyirħa wa kəl Faara katənggən.”

⁸ Tsu kee səngga Yeeso əndi nanda a numarħa ahur ndan, ndanggən kanda, “Kama nun a numarħa aten əngginiya?”

⁹ Yanggini pəpa, ndanggəm tə mərna fadda hai, ‘Chohonda dimiyidwa də wa,’ nduwa ndam, ‘Thliusə, tərang dənggəl wa wiu wa?’

¹⁰ Amma a sənunsə Wan niifa nəghən tə səəmnda ha hu kəshiddiya yi chakh dimiya.” Ndanggən niifdi mərna fadghən hai,

¹¹ “Ndoyi, thliusə tərang dəggəl wa wiina wuredə.”

¹² Thliigha sə təranggən dənggəghən kyagħa hai a yid fiya heu. Əndiya fərang də ənwulteena kanda na nda a fal Faara, na nda a ndaarħa, “Wawum na tur əndiya wa.”

*Yeeso aahdə Lawi
(Matta9:9-13; Luka5:27-32)*

¹³ Nggərgħa Yeeso dərħa mii kufad Nggalili də. Baġha fiya hangga thləmadghən ba, nagma a tsahang kanda ha.

* 1:44 1:44 Liviitikus14:1-32

14 Nanən a mbəra də, na Lawi nən wan Halfa tsau a thlə tсамnda. Ndagngən, “Mbuwu samadna.” Thliigha Lawi sə mbu samadghənən.

15 Nana Yeeso a həb ənnarhami a minda ki Lawi, fa thlə tsamngya hangga tə fa “dimiya” na nda a həbrha təghən tə fatsahayighən, kəsər fiya hangga mbuwa samadghən.

16 Nana fa səngya deleewar Musa na Farisaya na nandan a həbrha tə fa “Dimiya” tə fa thlə tsamngya, tsahang mee nda fatsahayighən, “Kama nən a həbrha tə fa thlə tsamngya tə fa “Dimiya?”

17 Səkna Yeeso kee ndangngən kanda, “Mbə nafiya na kəkanglang kada tə purha wa, Kəl haaya. Bawi ka aah nafiya bə na a əna nggayirha wa, amma fa dimiya.”

Tsakhmee aten kar aama
(*Matta9:14-17; Luka5:33-39*)

18 Fatsahaya Yahaya tə Farisaya na nda kar aama. Bagha fingsya thləmadghən bə tsahang mee nda Yeeso, “Mani ənagha ndən, fatsahaya Yahaya tə yi Farisaya kanda a kar aama, amma finayiwa mba nda ənaarha wa?”

19 Nggəamangga Yeeso kanda, “Pashiya wutsamnda na nda kar aama wutsamnda bəldə a thləmad ndan wa? A bəl wutsamnda a thləman ndan mba nda ənaarha wa.

20 Na sayi bəyi bəna nda tərang wutsamndədi ma kanda. A mbədaniya bə nanda kar aama.

21 “Mbə niifa sə na njar bər kabərha bə mbuhangngənən suhurra lukrha fa wa. A əna də kee, mbuhuddi na tə kukwasharra bər kabəddi nən njaara hai a fad luwuddi kal yandə nən mu na kaar.

22 Mbə niifa sə na irang weerənda aam inabi ahu suhurra samsami hai wa. A əna də kee, na weerənda aam inabi di dathlang nda samsami də də. Nən iradə, səbgha samsami də də. Kamdə weerənda aam inabi nəm irangnda ahur weerənda samsami hai.”

Tsakhmee aten far yibrha
(*Matta12:1-8; Luka6:1-5*)

23 Na fardə sə, far Yibrha Yahudaya, Yeeso tə fatsahayighən tərnda kwaman heerha; tərgha fatsahayighən kya ten ənnarhami nda na kəla wan hwaliirha fahwang ngganda hai na nda a kiighən.*

24 Ndagha Farisaya, “Mani na fatsahayiwa əna ‘ya kee, ‘yadana ngyakhrha Musa yi far Yibrha?”

25 Nggəamangga Yeeso kanda, “Karatang ngwanun əndi na hu deleewar Faara ənana Ndauda tə nafighən na miirha a kəs kanda wa?

26 A thlakh mbəd Abiyata mamnda firis, kyanən hu Kən Faara də tərənən mburodi sə dəfangna nda də ka firis katengngən, kiigha ənangən pashiya wiyighən ha.”*†

27 Ndagga Yeeso kanda, “Əna nanda far yibrha ka niifa, mbə niifa ka far yibrha wa.

28 Nanən kee, Wan Niifa Chinəm ni heu tə far Yibrha.”

* 2:23 2:23 Nggurub Ngwa Kumaarha 23:25 * 2:26 2:26 Livitikus24:9 † 2:26 2:26 Firistaya 24:9

3

*Niifa marna harghən hai a Kafarnahum
(Matta12:9-14; Luka6:6-11)*

¹ Na farda sə faddən, kyagha Yeeso Kən Faara də, na niifa sə marna harghən hai ahur kəndi.

² Na nafiya sə na mindan a kəsangganda Yeeso tə dimiyirha, kəlaghən nda ha tənən a kənanng nda niifdi a far yibrha.

³ Ndangga Yeeso niifdi marna harghən hai, “Thliusə ba isha a mbed fiya.”

⁴ Tərgħa tsahangga Yeeso mee kanda, “Yanggini məməl a ənam a far Yibrha? Əna nggayirha nəm wa nduwa mbəlfēerha wa, a hərgħanggəm yibrha wa nduwa bəlanggəm wa?”

⁵ Kəlangga Yeeso kanda tə səbrha hura tə kəm ən kawani ka kakrakkid ten ndan. Ndanggən niifdi, “Pəpənang harwa də.” Pəpənanggən harghən də, a mbədi kee nggərgħa harghən ba kəla kaar.

⁶ Tərgħa Farisayini kya nda kəshaadə də nda ndikrha tə nafiya Hirdus na a kədə kwaman bəllang nda Yeeso.

Mbu fiya samad Yeeso

⁷ Yeeso tə fatsahayighən dənnda mii kufad Nggalili də, fiya hangga mbuwa samadghən.

⁸ Hərəm nanda sək əngya ənanən heu, fiya hangga bagħa ba a Yahuda, tə Urshalima, tə Idomiya, tə fingya na a pəm kufad Urdun, tə nafiya Taya tə Sidon.

⁹ Ka hangnda fiya ndangga Yeeso fa tsahayighən a bəng kombuwol nda ba na ngguchit amana fiya 'yabang mbərha fa.

¹⁰ Kəsər 'wadə teena kənang də fiya hangga, ndən ənagħa ndən fingya na tə wanhaaya fa kanda a 'waarha mbee ba ka a tsəwargħən nda fa. *

¹¹ Kala sayiddi nana səsən mbəlfēeya ndən, kəl na nda fəla hai a mbedghən na nda a ndaarha, “Wan Faara ni Sa.”

¹² Amma kəsədə thləman ndan a pər ndan tə wunni ndəghən wa.

*Wur Yeeso fa thlənggighən kumkap səri
(Matta10:1-4; Luka6:12-16)*

¹³ Tərgħa Yeeso wumnda sə, aah fingyayina nən ba na midghən, dənnda thləmadghən də.

¹⁴ Wurgħa hasə ahur ndan Kum kap səri, aah kanda nən fathlənggighən, a tsawa nda təghən tə kəm a nagħa thlən kanda ka pər labar Faara də,

¹⁵ tə wal ngyakhrha na kyangganda ənkaheeya sə.

¹⁶ Kulo nafini kumkap səri wurnən ya.

Siman, dəfang na Yeeso thləma Mbiturus,

¹⁷ Yakubu wan Dzabadi tə wanman na Yahaya.

Dəfangna Yeeso thləma kanda Mbuwadjis, ndaarha ni “Wangya Tər'yana.”

¹⁸ Andrewus,

Filibus,

Mbatalomi,

Matta,

Toma,

Yakubu wan Halfa,

Tandawus,

Siman tə sərək chehweedghən.

* 3:10 3:10 Markus4:1; Luka5:1-3

19 Tə Yahuda Iskaryoti, fərgəha Yeeso.

Yeeso tə Mba'aldzabul
(*Matta12:22-32; Luka11:14-23; 12:10*)

20 Tərgəha Yeeso kyagha ahur minda hai, nggərgəha fiya wumnda ba, ndəghən tə fa tsahayighən mba nda wal kwaman əna 'ya mii wa.

21 Səknə hurfayighən əndi nən a ənaarha, dənda də ka a kəsəngənda, kəsər na fiya a ndaarha, "Kyahar hutənggən hai."

22 Fa maləmngya ngyakhrəha bəgha bə Urshalima ndaa nda, "Nəghən tə Mba'aldzabul fa! Tə ngyakhrəha Mba'aldzabul ni nən a kyang ənkaheeya sə." *

23 Aagha Yeeso kanda bə thləghang karapu nən kanda sə, "Na sheetan kən na mbang kyang Sheetan sə?"

24 A tsakh kutəryirəha hai səri, mbə kutəryiddi isha wa.

25 A tsakh wure hai səri, mbə wuridi isha wa.

26 Ana Sheetan a yan altənggən tə kəm tsakhka hai, mbə mbang isha wa. Bə ngwala bənggən bə.

27 Kəkəfek, mbə niifa sə na kyarəha minda ki niifa hai na kanglang wiigha tə ənggighən wə kəl mə 'wadə teena kənəngdə niifdə hai na kanglang 'wan. A mbənggən har karid wurighən.

28 "Niya pərang kəkəfek kun, dīmiya na heu tə sarfaya ənana fiya na nda chahənggən kanda də.

29 Amma kala niifa sargəha Səsəna tə Pədənda mba tam chahənggən də wa, ənadə dīmiyirəha yi pə kwandə."*

30 Thləkna Yeeso ndən kee kəsər na nda a ndaarha, "Nəghən tə ənkaheerəha fa."

Man Yeeso tə Wanmangghən
(*Matta12:46-50; Luka8:19-21*)

31 Tərgəha bəgha man Yeeso bə tə wanmangghən. Isha nda a kəshi thlən farəha nda də nda aaghən bə.

32 Fiya wumngga hai muwang nda mađufu hai, ndang ngganda, "Muwa tə wanmanggiwa kanda a kəshi kanda a kəfa sa."

33 Tsakhmee nən, "Nda wunni iya tə wanmanggina?"

34 Tərgəha kələnggən fiya muwangga mađufu hai ndəghən, "Kulo nda iya ya tə wanmanggina!

35 Kala niifa ənagəha taara tə 'ya na mid Faara tsəudə wan pa tə wan nya tə iya."

4

Karapu aten təhəfrəha
(*Matta13:1-9; Luka8:4-8*)

1 Yeeso nggərgəhən dərəha mbeedə tə tsahang fiya ha a mii wuri aam Ngalili. Fiya wumngga thləmadghən bə mulnda hai kaan pa kyagha hu kombuwol hai fiya tsətsau a mii kəkəshəngənda.*

2 Tsahang də əngya kanda ha hangga tə karapuya. A hu tsahadghən ha ndəghən,

3 "Kama thləmarəha hai! Tə huđarəha dədə ka həfrəha də.

* 3:22 3:22 Matta9:34; 10:25 * 3:29 3:29 Luka 12:10 * 4:1 4:1 Luka 5:1-3

⁴ Nanən aten wash wiiddi, hærgha fingya hai aten kwamana, baĝha wudikkya ba damangganda.

⁵ Hærgha fingya hæræng keela hai, ka mbuwana chehweerha sə ngga kya nda sə kəkər, kəsər mbə chehweedghən kudimnggən wa.

⁶ Amma təkna yanfaara hai, hwara nda də, kəsər kwa wanda thlaara hai wa.

⁷ Fingya hərə nda pathlang ndakhkya hai kya nda sə kal wanda farha hai a pathlang ndakhkini wa ko kanda əna wee.

⁸ Amma fingya hərə nda hu chehweerha hai na ngga kyanda sə əna wee nda fingya katəra kumnggit mahan-mahan, fingya kəm kumnggit mikki-mikki har haru-haru."

⁹ Ndəghən, "Yi na tə thləmad səkrha, səkkənən."

¹⁰ Sayiddi nanən katenggən, kumkap səri di tə fingya na a thləmadghən tsahang mee nda ha aten karapu yini.

¹¹ Ndanggən kanda, "Nggəmang nda kun fa na a sən 'ya nun na kutəryid Faara ahurghən, fingya a mbə tə karapu wa mba nda sənggən wa.

¹² Təna nda,

" 'Kəlaarha də, amma mba nda kukwalang hai wa,
na nda səkkən kəm, amma mba nda sənang hai wa.

Kam kyahar nda ba,

chahang dīmiyid ndan nda kanda də!' "*

*Pər Yeeso ten karapu di
(Matta13:18-23; Luka8:11-15)*

¹³ Tærgha ndangga Yeeso kanda, "Ashe sənanggun karapu dā hai ya wa, kəkən nun sən fingya karapuya?

¹⁴ Tə həfəddi, labar Faara ni nən a pəra.

¹⁵ Wiiddi hærgha aten kwamana hai nəghən aten nafiya səkka labardi, amma baĝha Sheetan ba təranggən labar dādə ahur ndan.

¹⁶ Fingya, na nda kəla wiirha həf nanda a hæræng keela, sək nanda labardi thləghən nda tə hura pəpet.

¹⁷ Amma mbuwana thlar ndan sə, məngwanda ha wa. A hərəm billarha nduwa səsaarha barha ba kəsər ka labardi mba nda kwas kyaharra hai wa.

¹⁸ Tə kəm na fingya kəla wiya hærgha pathlang ndakhkya hai, səkka labardi;

¹⁹ amma kəsər billad kəshirha, tə suna kəna tə nggəm ən kəshirha thluranggən labardi ahur ndan tsauka mbə 'yani na ngga wa.

²⁰ Wiya hærgha hu chehweerha hai na ngga, nafiyanı səkka labar Faara thləghənda fa tə chikrha katəra kumnggit mahan-mahan, kumnggit mikki-mikki tə haru-haru aten əndi həf nanda."

*Patilla tsətsəba tə təba
(Luka8:16-18)*

²¹ Ndangga Yeeso kanda, "Wad niifa barha ba tə patilla tsəbanggən tə təba nduwa dəfanggən kasəra də wa? Mbə nəm dəfang nda a mbəd dəfədgən wa?*

²² Mbə 'yasə na bəbee mbuwa kyarha sə wa. Mbə 'yasə kəm na nggənggəla mbuwa wa kyarha pəpal ba wa. *

²³ Kala niifa na tə thləmad səkrha səkkənən."

* 4:12 4:12 Ishaya6:9-10 * 4:21 4:21 Matta5:15; Luka11:33 * 4:22 4:22 Matta10:26; Luka12:2

24 “Kwarama tē sək pathla nun naarha səkra, tur tasau kəkərđi nun a kəkərta sē, ndəghənni na nda a kəkərang kunsə kəm har kal yinun nən mu.”
*

25 “Kala niifa na tē ‘ya ha na nda a chighanggən, kala niifa kəm mbuwa wa tē ‘ya ha, yandī nanən tēghən ha kəm na nda a thlang nda hai.”

Karapu aten wiirha na a tsərha

26 Nggərgha Yeeso ndaarha, “Na kutəryid Faara kiya. Niifa washgha wiirha ahu hedghən dē.

27 Məngga ha, kyagha wiidda sē, səngwa sē tē katərədgħən hai kəkən wa.

28 Tē altənggən naghā a tsərha, katərədgħən hai tē kwaafa, dəfgha hur iivee nən.

29 A hərəmdə nakhđaarha, nən a hwasang sē tē dəhwasarha kəsər tsə shifiirha hai.”†

Karapu aten wiirha na kəla wan parsəna

(*Matta13:31-32-34; Luka13:18-19*)

30 Nggərgha Yeeso ndaarha, “Tē ma nəm sakh kutəryid Faara, nduwa tē tur yanggi karapu nəm sakhkən sē?

31 Nəghən kəla wan parsəna na wanggən ngguchit ahur wiiya na heu nəm həfrha.

32 A həfang dəm hai nən tsərha tsauka dərfa manggən kal fīngya nən na ahu hedđi ənagha wudikkya kəndan a wuhwaryighən.”

33 Tē fīngya karapuya kəla yandīya hangga thləghangna Yeeso kanda sē, tē fīngya na nda mbang sənang hai.

34 Mbə ‘yasə nən thləghang kanda kula karapu wa. Amma sayiddi nanən tē fətsahayighən nən fəlanggən kanda hai.

Yanang Yeeso bereu ‘yaara

(*Matta8:23-27; Luka8:22-25*)

35 A fardī tsəna fīgrha hai, ndanggən fətsahayighən, “Tama pəm wuri aamda dē ya.”

36 Mal fiya nda a samarha, wii nda dē tēghən ahu kombuwol dī nanən sē. Na fīngya kombuwalya sē kəm a mbəđi mbuwa samadghən.

37 Thliigha bereu ‘yaara ba, naghā a pəshang aama ahu kombuwol ndan ba takhka a timnda hai.

38 Yeeso a beena a samad kombuwol dī. Thlengga fətsahayighən sē ndang ngganda, “Mala, səngwa takh dəm a mərə wa?”

39 Thliigha Yeeso sē, yananggən bereu dī, “Nggasu hai! Ishiu!” Isgha bereu dī, nggasgha mbərha hai.

40 Tərgha ndanggən fətsahayighən, “Mani tərəm nun? Ai fəkəkəfekid nun?”

41 Tər ma nda kaan, tsahang mee nda ndan, “Wunniya? Na bəreurha tē kufulla aama fərang mamnggirha!”

5

Kənanng Yeeso niifa na tē ənkaheerha fa

(*Matta8:28-34; Luka8:36-39*)

1 Yeeso tē fətsahayighən dənda pəm wuri aamda dē na a chehweed Nggarasina.

* 4:24 4:24 Matta7:2; Luka6:3 † 4:29 4:29 Djoyel 3:13

² Tərna Yeeseo hai ahu kombuwol dī, na niifasə tə ənkaheerha fa, kyaghən ba a mbəd ten kwaya hwathla Yeeseo nən fa.

³ Niifdiya nən mənda ahur kwad mərya, mbə niifasə na mbang kənanng hai ko tə wuyiwurra ni wa.

⁴ Kəsər na nda yakh kənanng nda hai nda harghən tə sarghən tə wuyiwurra, amma nən dahang nda də hwasang nggən dəbəlyina də na a sarghən. Mbə niifasə na kanglang na mbang kəsang hai wa.

⁵ Nda yanfaara tə fədiğrha nən naarha aten kwaya, tə ten ferya, nagha ahuhwaarha tə thleng nda fadghən də tə ferya.

⁶ Nanən Yeeseo də inggun, dāgha də bəra hai a mbedghən.

⁷ Təranggən uradghən sə kaan huhwagha ndəghən, “Mana midwa tə nggi, Yeeseo, Wan Faara Amshi? Hwanni sa hu thləm Faara a səsenna wal!”

⁸ Thlək nən ndən kee kəsər ndangga Yeeseo, “Kyosə a fad niifdiya, sa ənkaheerha!”

⁹ Tərgħa tsahangga Yeeseo mee, “Thləmwani kən?”

Ndəghən, “Hangga, kəsər nan hangga.”

¹⁰ Nagha a hwan Yeeseo a rəkdə kanda ma mbədi wa.

¹¹ Na chibəd kələngarya sə a mbədi a lafrha tsau tə sar wumnda fa.

¹² Hwangga ənkaheeyini Yeeseo, “Malang kan dān thləmad kələngaryina də ya, kyan hur ndan hai.”

¹³ Nggəmənggən kanda fa, kya nda sə a fad niifdi dā nda kyarha ahur kələngaryina hai. Chibəd kələngaryini səl nda haru kumnggit səri, dā nda hu wuri aamda də mərə nda də.

¹⁴ Fa laf kələngaryini dān ndani wupəri də tə fīngya talya dā nda pər əndi katəragħa hai. Dāgha fiya ba, ba nda na əndi katəragħa hai.

¹⁵ Bana nda thləmad Yeeseo ba, na niifda nda na tə ənkaheeyina fa, tsau hai, kaldə lukrha fa ngga ba hutənggən ba, tər ma nda.

¹⁶ Nafini na a mbədi nagħa əndi katəragħa hai, pəranggən nda kanda əndi katəragħa hai tə niifdi na tə ənkahedda fa tə kələngaryini kəm.

¹⁷ Tərgħa nafini hwan Yeeseo nda a malənggən chehweed ndan.

¹⁸ Na Yeeseo a kyarha hu kombuwol hai, niifdi na tə ənkahedda fa hwan Yeeseo nən a dəgha də a samadghən.

¹⁹ Nggəməngwa Yeeseo fa wa, amma ndənggən, “Duwa wuredə dā wal nafiwa, pərang əndana kanda ənona Chinəm tə hadonən fa.”

²⁰ Tərgħa niifdi wiigha wuredə dəgha naarha pər əngya ənanngna Yeeseo a talya kum. Fiya na heu na nda a na ənwulteena,

Nggərang Yeeseo yibrha wutararha kəfa tə kənanng nda nuneefa na faara a bang fa

(Matta9:18-26; Luka8:40-56)

²¹ Nggərna Yeeseo dərha pəm wuri aamda də tə kombuwol, wumngga fiya thləmadghən ba hangga ndəghən bəldə a mii wuri aamdi.

²² Tərgħa tal ahur mamngya Kən hwan Faara sə na nda aarha Yayirus, ba də mbəda ba. Nanən Yeeseo bərgħa hai tə wadəghən,

²³ hwanggənən, “Wutarad na a mərə. Niya hwan sa bəba ba dəfang haara teena tənən kənda wal yibrha nən.”

²⁴ Dəgha Yeeseo də a samadghən. Fiya hangga mbuwa samadghən də tə kəm na nda a ‘yabang mbərha fa.

²⁵ Na nuneefa sə a mbədi na faara a bang nda fa hai hurarha kumkap səri.

²⁶ Səsədə kaan ahar fa fər dəfya hangga tə kəm bəlang də ən huharghən də, a megħedghən ‘ya kamngga a kəngga amma kəl chikrha.

27 Səknən labar Yeeseo, baġha ba tē man samadgħen ahur fiya tsuwar kootodgħenən fa,

28 Kəsər numadə, "A tsuwardi kootodgħen fa kee, niya wal kənda."

29 A mbədi tsu kee ishġha fardi na a baġ nda fa hai, təkəkənən fa a fadgħen waldə kənda ahu səsadgħen.

30 Tsu sənangga Yeeseo hai na səsəmnda sə kyagha də a fadgħen. Kyaharġha hai ahur fiya tsakhmee nən, "Wunni tsuwarġha kootodna fa?"

31 Nggəmangga fatsahayighən, "Nanna fiya a 'yabə mbərha fa, nana a tsakhmee, 'Wun tsuwarġha nggi fa?' "

32 Amma naġha Yeeseo a kəlarha də tē wunni ənaġha kee.

33 Tərġha nudi, sənənən 'ya katərāġha hai təġhən, baġha ba bərġha hai a mbedgħen, naġha fadgħen a rəbrha fa ka tərəmnda, pərang kəkəfek nən 'ya katərāġha hai heu.

34 Ndagga Yeeseo nudi, "Waana, fərəkəkəfekkid wa kənədə. Duwadə hu dədəmnggırha yibna hu səsadwa."

35 Yeeseo bəldə a ndikrha fa kee, baġha fiġya ba a minda ki Yayirus, ndaa nda, "Mər wutarad wa, kama nun nggər kətəlang tē maləməndəfa fa?"

36 Dəfwa Yeeseo teena tē path nafini wa, ndanggən mamnda tē Kən Faara na ngguchit, "A tərəmna wa, furu kəkəfek kee."

37 Malangwa fiya mbu samadgħen nda wa, kəl Mbiturus, Yakubu tē Yahaya wanman Yakubu.

38 Bana nda minda ki mamnda Kən Faara ba na ngguchit, kəlaġha Yeeseo fiya a tsə teena na nda a tərha tē huhwaarha kaan.

39 Kyanən sa hai ndanggən kanda, "Kama nda nun a tsə teena tē huhwaarha kaan kee? Mərwa wandi wa amma nəġhən a shiirha."

40 Amma masangganda.

A kwasamaddi kyang nən fiya kəsha hai, təranggən nda chin wandi tē man tē fa tsahayighən na a thləmadgħen, kyagha hu kənda də na wanda sə.

41 Kəs hargħənən ndanggən, "Talita kumi," ndəna "Sa wutararha, thliusə!"

42 Thliiġha wanda sə wiġha hai. Huradgħen kumkap səri. Katərana ənda hai ya kanda heu əna ənwulteena nda.

43 Kəs thləman ndan nən a sək niifa əndiya wa, ndanggən kanda a fərang ənnarhami nda ənaġha mii.

6

Karnda Yeeseo a Nadzarat (Matta13:53-58; Luka4:16-30)

1 Malna Yeeseo mbədi, dəġha hu talġhən də tē fatsahayighən a samadgħen.

2 Bana far yibrha ba yi Yahudaya, katəranggən tsaharhaha ahu Kən Faara na ngguchit, Fiya hangga səkka ndən əna ənwulteena na nda, na nda a ndaarha, "Walġha niifdi ənggini a yanggi ya? Tur yanggi sənda ni walnən, nən naarha əna ənwulteengya kiya?"

3 "Ndeye, mbə kafinta dani ya wa? Mbə wan Mairamu ni wanmangya Yakubu, tē Yisufu, tē Yahuda tē Siman wa? Wanmanggighən nishya mbə kulu kəm tē kanda ya wa?" Səbġha hur ndan də təġhən.

4 Ndagga Yeeseo kanda, "Kəl ahur talġhən, a pathlang hurfayighən tē hur mindəġhən ndən mbuwana annabi wal mamnggırha." *

* 6:4 6:4 Yahaya4:44

⁵ Ənawa Yeeso ənwulteena a mbədi wa, kəl haara dəfang nən fingya haaya fa, kənanngən kanda.

⁶ Fərang də ənwulteena, ka yamid fərkəkafekkid ndan.

Thlən Yeeso kumkap səri di
(*Matta10:5-15; Luka9:1-6*)

Tərgəha Yeeso naghə a wiirha hai tala-tala a tsahang fiya ha;

⁷ Aah kumkap səri də nən thləmadghən bə, thlən kanda nən səri-səri fərang səsəmnda nən kanda aten ənkaheeya.

⁸ Ndanggən kanda, "A turdun 'ya ahu widdi ya wa kəl səsəala kee. A kəsəndun mburodi ha, ko yawarha, ko wudəbəla ahu panjakwayinun wa.

⁹ Paama pakhma amma ma Kəsəndun lukrha ha səri wa.

¹⁰ Kala minda 'wanun kyarha sahai tsawama sə kəl fardi mal nun talđi.

¹¹ Kala mbərha thləwa nanda kun fa, nduwa kəm kangwanda thləmarha kun fa wa, a nadun a mal talđi tinid talđi na a sarnun pamandə ka a tsauka ən sakhrha aten ndan*†.

¹² Kya nda kəshaadə də nda pər labar Faara a fiya a malangganda dimiyid ndan.

¹³ Kyangganda ənkaheeya sə hangga a tə irang fədeerha fiya fa mbuwa wa kəkanglang kənannganda kanda." *

Mərra Yahaya tə Mbaptisma
(*Matta14:1-12; Luka9:7-9*)

¹⁴ Səkna Hirdus labardi ya, kəsər thləm Yeeso dəda də inggun. Fingya a ndaarha, "Yahaya tə Mbaptisma ni thliigha sə hu mərra, ndəghənni nanən tə səsəmnda fa yi əna ənwuteengya."

¹⁵ Fingya a ndaarha, "Annabi İlya ni."

Ndagha fingya kəm, "Annabi ni, kəla tal ahur annabiya na kaar."‡

¹⁶ Amma səkna Hirdus labardiya, ndəghən, "Yahaya, niifdi kyathlangni tenggən də, thliida sə hu mərra!"

¹⁷ Kəsər Hirdus fərdə ngyakhrha a kəsənganda Yahaya, muwanggən hu porsəna də. Ənanən kee kəsər ka Herodiya, nu wanman Filibus, kahang nən.

¹⁸ Kəsər Yahaya nən naarha ndang nda Hirdus, "Kamngwa a kahangga nu wanmuwa wa."§

¹⁹ Herodiya səb hurghən də tə Yahaya, na midghənsə a bəlanggən amma mbə mbang wa.

²⁰ Kəsər Hirdus nəghən a tərəm Yahaya, nən naarha lafghən mbə midghənsə a walghə 'ya ndən wa, kəsər Yahaya ka niifa ni tə pedənda ni. A sək Hirdus fad Yahaya nən billaghən fa kaan, ko nanən kee nən naarha kang thləmarha fa.

²¹ A kwasamadghən wal kwamana nən, a fardi ənana Hirdus wutsəfayid ləghəttə bən nggətaghən hai, aah nən mamnggighən bə tə mamngya sodjaya tə fingya mamngya na hu chehhweed Nggalili.

²² Tərgəha wutarad Hirdus kyagha bə rəpgha, mbənanngən Hirdus tə ronggighən nana nda a həb ənarhami.

Ndangga kutərđi wutaraddi, "Tsahe 'ya na midwa, niya furokən."

²³ Nggəmdə fa har tə aah thləm Faara, "Kala 'ya tsakhna niya furokən ko mberra chehweedna ni!"

* 6:11 6:11 Luka 10:4-11 † 6:11 6:11 Tar Fathləngya 13:51 * 6:13 6:13 Yakubu5:14 ‡ 6:15 6:15 Matta 16:14; Markus 8:28; Luka 9:19 § 6:18 6:18 Luka 3:19-20

²⁴ Dəgha thləmad man də, ndanggən, "Mani tsahang nda?"

Ndangga man, "Ten Yahaya tə Mbaptisma."

²⁵ A mbədi kee thliigha kəkar a thləma kutəra də də ndanggən, "Na minnasə nanənya ten Yahaya tə Mbaptisma ahu pəlee."

²⁶ Tərgəha mərgəha fad kutərdə hai, amma ka dəf miighən ənanən a mbed ronggighən, nggəmgwa fa a hwasanggən wa.

²⁷ Tərgəha thlən sodja nən dəgha bərha ba tə ten Yahaya. Dəgha kən porsəna də kyathlanggən ten Yahaya hai;

²⁸ bəgha ba tə ten Yahaya ahu pəlee fəranggənən wutaraddə də, wutaraddi kəm fəranggənən man də.

²⁹ Səkna fatsahaya Yahaya əndi katəragha hai, bə nda bə tərang ngganda merregənən hai pangganda.

*Həbang Yeeso nafiya haru kumnggit tuf
(Mattā14:13-21; Luka9:10-17; Yahaya6:1-14)*

³⁰ Fathləngya Yeeso wuma nda thləmadghən bə, pərang ənggina nda heu ənana nda tə tsahan ndan ha.

³¹ Tərgəha, kəsər ka nana fiya hangga na a bərha bə tə fingya a wiirha wal wa Yeeso tə fa tsahayighən kwaman əna 'ya mii wa. Ndanggən kanda, "Taama a mbərha də mbuwana fiyasə kəm katen nəm dūn yibrha."

³² Təraa nda hu Kombuwol hai katendan dənda mbərha də mbuwana fiya sə.

³³ Amma fiya hangga naghə kanda a wiirha, kukwalangganda kanda hai də nda də tə saara tə hur talya heu 'waa nda mbəda də ma kanda.

³⁴ Tərna Yeeso hai na fiya nən hangga hadəngganda fa, kəsər na nda kəla chaukhraya kula tə lafrha. Katəranggən tsahang əngya kanda ha hangga.*

³⁵ Tsəna figrha hai, bəgha fatsahayighən thləmadghən bə, ndang ngganda, "Kaheerha ni mbədiya kulo mbiya tsə figrha hai.

³⁶ Kalu fiya hai tənə nda dərha ahu heeya də tə talya na tsau a mbədiya də nda kədə ənnarhami tapan ndan."

³⁷ Amma ndangga Yeeso kanda, "Kun tapan nun fəraman 'ya kanda ənna ndami lee." Ndang ngganda, "Wudəbəla na ahar nan nən səl wudəbəl rapathlaarha na nda teng niifa yi ndəree wuwađa! Dən heng mburodi kanda bə təghən fəranggənən kanda əna nda mii wa?"

³⁸ Tsahangga Yeeso mee kanda, "Mburodi kurmi ni ahar nun? A kəla man bə."

Wuđa nda bə ndang ngganda, "Mburodi tuf tə tənə səri."

³⁹ Tərgəha ndangga Yeeso fiya a wumangganda tendang tsawa nda hai aten hwalirha.

⁴⁰ Tərgəha wumangganda tendan tsawa nda hai fingya kumnggit tuf-tuf, fingya haru-haru.

⁴¹ Təranggən mburodi də sə tuf tə təndi səri, kəlagha talara sə, usa Faara nən a kyanggən mburodi də hai. Fəranggənən fatsahayighən ndəghang nggənda fiya. Nggərgənən ndəghang tən də hai kowunni walda.

⁴² Əna nda mii heu nggaala nda.

⁴³ Wumangga fatsahayighən katəpghən kutasya kumkap səri heu tə təndi.

⁴⁴ Hang nda həshya ənaghə mburodi də mii haru kumnggit tuf ni.

*Yeeso wiidə aten aama
(Mattā14:22-33; Yahaya6:16-21)*

* **6:34 6:34** Deleewar Kirassa 27:17; 1 Kutərya 22:17; 2 Labarya 18:16; Izikiyel 34:5; Matta 9:36

⁴⁵ Tsu a kwasamad ənđiya, ndangga Yeeso fatsahayighən kya nda ahu kombuwol hai 'waa nda mbeedə təđangganda wuri aamđi teena a Mbat-seda de, ndəghənggi kəm kal fiya nən hai.

⁴⁶ A kwasamaddi kal nən fiya hai tərgha wumnda sə ka dəgha hwan Faara.

⁴⁷ Tsəna figrha hai, kombuwoldi a mađufu wuri aamđi, ndəghən katənggən aten chehweerha.

⁴⁸ Kəlagha Yeeso hai fatsahayighən ahu billaarha kaan, kəsər bəreurha a tsang hura kanda fa ahar tsar, dəgha thləmad ndan də, naghā a wiirha aten wuri aamđi. Tsəgha kəla nən a mbərang kanda hai.

⁴⁹ Amma nana ndan a wiirha aten wuri aamđi. Huhwaa nda ka hərəenga, tamnganda ndaarha mənda-mənda ni. Huhwaa nda,

⁵⁰ kəsər kanda heu nandan tər ma nda. Inənggən mighən hai kəkər ndənggən kanda, "Kərsaama, nggini. A tərəmdun wa."

⁵¹ Tərgha kyagha ahur kombuwol dā hai tə kanda, nggasgha bəreu dā hai. Kəsgħa ənwulteena kanda,

⁵² kəsər balgha nda kula sənang ənwulteena dā hai ənana Yeeso aten mburodi di, kəsər ka kakrakkit tendan.

⁵³ Təđang nanda wuri aamđi teena, səla nda Djanisərat də, kənannganda kombuwol ndan hai.

⁵⁴ Kyana nda sə ahur kombuwol di, kukwalangga fiya Yeeso hai.

⁵⁵ Da nda hai ahu chehweddi kahad na nda a barha ba tə haaya ahu dənggəlyā kala mbərha səknanda na Yeeso sə.

⁵⁶ Kala mbərha dəna Yeeso sa də, hu talya tə wupəri tə kaheeya na nda hunang haaya hai hu kasu hwənggənda a tsuwar pəpəsharha kabadghən nda fa. Kala niifa tsuwargħa ndən fa wal də kənda.

7

Tsahad Yeeso ha aten pəpedyid hura (Matta15:1-9)

¹ Fardə sə bagħa fīngya Farisaya tə famaləmggya ngyakhrha a Urshalima ba, wuma nda thləmad Yeeso ba.

² Kəla nda hai fīngya fatsahaya Yeeso kanda a həb ənnaarhami haryi ndan tə "Paarha", ndəna haryi ndan kula tsabrha də.

³ Kəsər Farisaya tə Yahudaya mba nda həb ənnaarhami kanda kula tsabang har ndan də wa, kəs nda əntin shingya ha.

⁴ Nəghən kee kəm mba nda kii 'ya hiina nda ba ahu kasu wa kəl tsabang na nda haryi ndan də 'wan. Na əntingya sə kəm hangga na nda lafrha, kəla tsab dəngya tə bəəya tə tasaukya tə baleeya tə ənfuya.

⁵ Tərgha Farisayini tə famaləngya ngyakhrha tsahang mee nda Yeeso, "Kama mbuwana fatsahayiwa takkwa əntin shingginəm, na nda a əna 'ya mi tə har paaya?"

⁶ Nggəməngga Yeeso kanda, Kun fa thlərbuya! A ten nun ni thləkna annabi Ishaya pathđiya, kəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha,
" 'Nafiniya, ahu mi ndan ni kee na nda fəre māmnggirha,
amma hur yi ndan nəghən inggun ma nggi;

⁷ ka ni kee na nda a tərēe shilee teena,
kəsər dəfanganda tsahad əntina a mbee,
ma 'ya ndana Faara.' ")*

* 7:7 7:7 Ishaya29:13

⁸ “Malanggun 'ya ndana Faara kəs əntina nun ha ənana chichiya nun.”

⁹ Ndanggən kanda, “Kar ngyakhrha Faara nun fa ka a laf ngyakhrha əntin chingginun nun!

¹⁰ Kəsər ndagha Musa, ‘Fərang mamnggirha nda muwa tə tsu,’ tə kəm, ‘Kala niifa 'yargha chin nduwa man na nda bəlang nda.’

¹¹ Amma nduwun, a ndang niifa chin nduwa man, ‘Ya niya kya dang nda kunsə, ‘wadi teena dəfangdi ndən Faara də,’

¹² tərgha mbun malang niifdiya danggən chin sə nduwa man wa.

¹³ Tsawanggun labar Faara mbə 'ya ni na ngga wa, ka əntin ngginun. Nun naarha əna əngya kee hangga.”

'Ya na tsawang nda niifa tə dimiyirha fa a mbed Faara (Matta15:10-20)

¹⁴ Fiya wumngga hai nggərgha Yeeso aah kanda thləmadghən ba, ndanggən kanda, “Keema thləmarha fa kun heu, a sən əndanun ya.

¹⁵ 'Ya na a kəshi kyagha hur niifa də mbə ndəna tsawang tə paarha wa, amma kəl 'ya na a kyarha sə ahurghən ndəna tsawang nda tə paarha fa.

¹⁶ Yi na tə thləmad səkrha səkkənən.”

¹⁷ A kwasamaddi malna Yeeso fiya kyanən hur minda hai, fatsahayighən tsahang mee nda ha aten karapu di ya.

¹⁸ Tsahangga Yeeso mee kanda, “Sənanngun hai wa? Mbun a naghən wa 'ya kyagha hur niifa də a kəshi mbə ndəna tsawang nda tə paarha fa wa?

¹⁹ Kəsər kyawa ahurghən hai wa amma ahu mbəbələməndəghən də, nggərghən kyarha sə a fadghən.” (Thlək nən pathdiya a kyad ndaarha nən ənarhami heu na nda ngga.)

²⁰ Dəgha mbeedə tə ndaarha, “'Ya na a kyarha ba ahur niifa ndəna tsawang nda tə 'paarha fa’.

²¹ Kəsər ahur niifa sə, ndəna numad ən mbəfeeya kyarha ba, susuwayirha, ngaara, bəl farha, kulafayirha,

²² kwit hura, mbəfeerha, nggabərha, suna, sərəkkirha, səb thləma, nggəm alteena, tə yamid huteena.

²³ Ən mbəfeeyini na heu ya na nda kyarha sə ahur niifa; nən tsawang niifa 'dimirha.’ ”

²⁴ Tərgha Yeeso mal Nggalili nən dəgha hu chehweed Taya də tə Sidon. Kyagha hur minda hai mbə midghən sə a səngga fiya sə wa, amma mbə mbang bəbeng bədgən ba wa.

²⁵ A mbədi kee, nuneefa sə na wutaradghən tə ənkaheerha fa, səknən labar Yeeso bəgha ba bərgha hai a mbedghən.

²⁶ Nudi tə Helenarha ni, nggətgha ndan a Fənikiya a chehweed Suriya. Hwan Yeeso nən a kyanggən ənkaheedfa sə a fad wutaradghən.

²⁷ Ndangga Yeeso, “Malang wundakhnaya 'wan nggaala nda, kəmngwa tərəngəm ənnadmid wundakhnaya fəranggənəm wudaya wa.”

²⁸ Ndangga nudi Yeeso, “nəghən kee, Chinəm, amma na wudaya əna fəfəsərra ənarhami na a həra hai ahar wundakhnaya.”

²⁹ Ndangga Yeeso, “Kəsər ka labardi kyawa nggəreena sə ya, wiu fayiwa, ənkaheeddi kyada sə a fad wutarad wa.”

³⁰ Dəgha nudi wure də dəgha wal wutaraddi keeghən kath hu səra, dəkda hai tə ənkaheeddi.

Kənanng Yeeso Niifa na tebeng tə tip

³¹ Tərgħa malgha Yeeso chehweed Taya kyagħa tə chehweed Sidon tə chehweerħa na tə Talya Kum dəgha wuri aam Nggalili də.

³² Na nafiya sə bəgha bə tə niifa a Yeeso na tebeng tə kəm mbə mbang kaala sə wa. Hwanggənda a dəfang haara nən teena.

³³ Dəgha Yeeso tə tebeng dī man patu də ma fiya, panggən wan haryighən ahu thləmadghən də. Chakh yakħrħa nən hai, tsuwar sheneu niifda nən.

³⁴ Kəlagħa Yeeso talara sə yibgha fa kaan ndanggən, "Ifata!" Ndəna "Inudə!"

³⁵ Tərgħa ingga thləmad niifda də, kwasgha sheneukən hai nagħa a ndikrħa fa ngga.

³⁶ Ndangga Yeeso kanda a pərang ndan niifa wa. Amma ndəghən aten yanang kanda, kanda aten pərgħən də.

³⁷ Kəsgħa ənwulteena fiya kaan na nda a ndaarħa, "Ənadə əngya heu ngga, kəranggən tebengya tə fingya mbuwa mbang kalasə."

8

Yeeso həbang fiya haru kumnggitghən fada (Matta15:32-39)

¹ Na farda sə nggərgħa fiya wumnda thləmad Yeeso bə, nanən mbə ənnarħami sə aħar ndan wa, aagħa Yeeso fatsahayighən thləmadghən bə ndanggən kanda,

² "Na nafini a hadəe fa ya. Beena mahan kanda a thləmanna, takħkwa 'ya aħar ndan a əna nda miu wa.

³ A kal dī kanda hai wii nda wureedə a miirħa, dəna nda fəla hai a kwamana. Kəsər bəgha fingya bə a mbərħa bə inggun."

⁴ Ndangga fatsahayighən, "Amma dənəm wal ənnarħami bə a yanggi a kaheddīya na tsəghang kanda?"

⁵ Tsahangga Yeeso mee kanda, "Mburodi kurmi aħar nun"?

Ndang ngganda, "Məd."

⁶ Ndanggən fiya a tsawa nda hweede hai. Haranggən mburodidə sə məd, hwan parka Faara nən, kyanggən hai fəranggənən fatsahayighən də a ndəghang nggənda fiya də, əna nda kee.

⁷ Təna sə aħar ndan ngguchit kəm, hwan parka Faara nən atenggən, ndanggən fatsahayighən a ndəghangganda də.

⁸ Ənagħa fiya miu nggaala nda. Akwasamadghən wumangga fatsahayighən kwasamadghən kutasya məd.

⁹ Həshya ənanda haru kumnggitghən fada. Kal nən kanda hai,

¹⁰ kyagħa aħur kombuwol hai tə fatsahayighən dəgha a chehweed Dalmanuta də.

¹¹ Bəgha Farisaya bə katərang ngganda tsahang mee Yeeso ha. Ka a kəkərangganda, tsahang mee nda ha a kyad ənsakħrħa nən a talara hai.*

¹² Yibgha fa ndəghən, "Mani na nafiya kəshiid weeriya a kada ənsakħrħa yi wulteena? Niya pərang kəkafek kun, mbə ənsakħrħa sə nanda a kyatta wa."†

¹³ Tərgħa mal kanda nən, wudgha aħur kombuwol hai tədagħa man patu də.

Mehən Farisaya tə yi Hirdus (Matta16:5-12)

* 8:11 8:11 Matta 12:38; Luka 11:16 † 8:12 8:12 Matta 12:39; Luka 11:29

14 Fatsahaya Yeeso mbəđang də kanda bawa nda ba tə mburodi wa, kəl tal ni kee ahur kombuwol di.

15 Kəsgħa Yeeso thləmandan ndəghən, “Kwarama tə mehen Farisaya tə yi Hirdus.”*

16 Tsə labara nda atenggən a pathlang ndan, ndanda, “Kəsər mbuwana mburodi sə ahar nəm.”

17 Yeeso sənang də numan ndan hai ndanggən kanda, “Kama nun tsə labara tə ndaarha mbə mburodi sə ahar nun wa?”

18 Kun tə yirha mbun a naghən wa, tə thləman nun sə mbun a səkkən wa? Bal wun kula sənang hai wa?§

19 Kyang ni mburodi də hai tuf a fiya haru kumnggitghən tuf, Kutasya kurmi wumang nun kwasamadghən?”

Ndang ngganda, “Kum kap səri.”

20 Ndangga Yeeso kanda, “Kyang ni mburodi də hai məd a fiya haru kumnggitghən fada, kutasa kurmi wumang nun katəpghən?”

Ndang ngganda, “Məd.”

21 Ndanggən kanda, “Sənanggun hai wa?”

Kənanng Yeeso kwamarha a Mbatsaida

22 Ba nda Mbatsaida ba, bağha nafiya ba tə kwamarha hwan Yeeso nda a tsuwarghənən fa.

23 Kəs har kwamadda nən kya nda sə ma hur talđi dənda kəsər talđa də. Chakh nən yakhrha a yid niifda də dəfang haara nən fa, tsahangga Yeeso mee, “Na `ya sə nana wa?”

24 Kəlagħa sə ndəghən, “Nggi a na fiya, na nda kəla dəfya a wiirha hai.”

25 Nggərgħa Yeeso dəfang hargħən a yid niifda də. Tərgħa ingga yidghən də, nggərgħa yidghən ba, nagh a kəlarha də ngga.

26 Wudangga Yeeso wureedə, ndanggən, “A nanna a wutta wureedə a kyanna hur talđa hai ya wa.”

Mbiturus fərdə kəkafek Yeeso ndəna Kərəsti

(Matta16:13-20; Luka9:18-21)

27 Yeeso tə fatsahayighən dənda hu talya də a Kaisariya Filibi. Nana nda a wiirha hu kwamana tsahangga Yeeso mee fatsahayighən, “Na fiya a ndaarha wunni nggi?”

28 Ndang ngganda, “Fingya a ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma, fingya a ndaarha Ilya ni, fingya a ndaarha kəm, nəghən tal ahur annabiya.”

29 Ndangga Yeeso kanda, “Amma kun wu, nuwun a ndaarha wunni nggi?”

Ndangga Mbiturus, “Sani Kərəsti.”*

30 Kəsgħa Yeeso thləmandan a pərang ndan niifa tə wunni ndəghən wa.

Thlək Yeeso kwaman mərəghən

(Matta16:21-28; Luka9:22-27)

31 Katəranggən tsahang kanda ha tə ndaarha Wan niifa tətani a səsaagħa aten əngya hangga, na shingya, tə mamnda firistaya, tə famaləmnnya ngyakhrha a kargħən fa, nanda a bəlang nda akwasamad beena mahan nən a nggə thliirha sə.

32 Thləkkən pathđiya a pəpal.

Dəgha Mbiturus təghən man patu də ndanggən məməlwə nagh a thlək `ya kiya wa.

† 8:15 8:15 Luka 12:1 § 8:18 8:18 Irmiya 5:21; Izikiyel 12:2; Markus 4:12 * 8:29 8:29 Yahaya 6:68-69

33 Amma kyahargha Yeeso hai kəlanggən fīngya fatsahayighən də yanaggən Mbiturus, ndəghən, “Nduwu hai tə nggi sa Sheetan, mba a kəlang əngya na mid Faara wa, amma əngya kee na mid fiya.”

34 Tərgħa aah fiya nən thləmadghən ba heu tə fatsahayighən ndanggən kanda, “Ana mid niifa sə mbu samanna nən malanggən nggəm altenggən təranggən kədidghən sə, mbu samadna nən.”†

35 Ana mid niifa sə dəf yibədgħən də nən kədfeng nda. Amma kala niifa fərgħa yibədgħən ka nggi tə yi labardi na mbənggən ya dəfang nən də.‡

36 Ma chighang nən niifa a waldə ən kəshiiirha heu kədfenggən yibədgħən?

37 Nduwa kəm mana niifa fəra a meghed yibədgħən?

38 A shidangwa niifa tə labarna ahu kəshiid kulafayirha tə dīmiyirha wa, Nggi, na Wan Niifa, mbə shidēerha ka ndəghən wa a bədə hu mamnggit Chin ba tə yi fathlōngya Faara tə pefənda.”

9

1 Tərgħa ndanggən kanda, “Niya pərang kəkafek kun, na fīngya sə kəkət a mbədīya nanənya mba nda a taarang məra fa wa na nda a naa Kutəryid Faara bayi tə səsəmnda mamnggitghən.”

*Kyaharra fad Yeeso hai
(Mattā17:1-13; Luka9:28-36)*

2 Akwasamad beena mikki tərangga Yeeso Mbiturus tə Yakubu tə Yahaya təraa nda wumnda sə, kanda katendan. A mbədī kyahargha fadghən hai a mbed ndan.

3 Lukkighən kyakhra nda hai pəpet, pəpettəghən kaldə mbərha mu hu kəshiddīya.

4 Tərgħa kyagħa nda Ilya ba tə Musa katərang ngganda ndikrha hai tə Yeeso.

5 Ndangga Mbiturus Yeeso, “Mala, nəghən ngga nanəm a mbədīya, ngwa əna chama nan mahan-tal yiwa, tal yi Musa tə kəm tal yi Ilya.”

6 Səngwa ‘ya nən a thləkrha, kəsər kanda heu tərəmnda kaan.

7 Tərgħa bagħa hashbe ba nggəlanggən kanda, sək urarha nda hai ahur hashbidi tə ndaarha, “Waana niya, nggəmni. Kaman thləmarha fa!”*

8 Kula səndəndan sə, kəla nda hai ko niifa bal, kəl Yeeso katenggən.

9 Na nanda a təraa hai a wumndədī, kəsgha Yeeso thləmandan a pərang ndan niifa ‘ya na nanda wa kəl ma thlid Wan Niifa sə ahu mərta.

10 Nanən kee kəsghənda ha ahur ndan, na nda a ndang nda ndan təmani “Thliirha sə hu mərta.”

11 Tsahang mee nda ha, “Mani na famaləmngya ngyakhrha ndaarha təta Ilya ni a ‘wa baarha ba?’†

12 Ndangga Yeeso kanda, “Kəkafekni, Ilya ni a ‘wa bərha ba, ka bagħa tangsang əngya də heu. Kama nda chireethleng nanda hai Wan Niifa tətani a səsəagħa tə kəm kərgħənda fa?”

13 Amma niya ndang nda kun, ba Ilya ba, ənang əngya nda fa tərna mindan, kəla nanən chichirethlee hai atenggən.”‡

*Kənang Yeeso Wundəlarha na tə ənkaheerha fa
(Mattā17:14-21; Luka9:37-43a)*

† 8:34 8:34 Matta 10:38; Luka 14:27 ‡ 8:35 8:35 Matta 10:39; Luka 17:33; Yahaya 12:25 * 9:7 9:7 2 Mbiturus 1:17-18 † 9:11 9:11 Malachi 4:5; Matta 11:14 ‡ 9:13 9:13 Matta 17:13

14 Tərnanda hai, ba nda wal fingya fatsahaya, kəla nda hai wum fiya thləmandan ba tə famaləmgnya ngyakhrha kanda a ngaala tə kanda.

15 Hərəmna fiya na Yeeso, tək mbənda nda fa daa nda də da nda ndang'ya.

16 Tshangga Yeeso mee fatsahayighən, "Mani nun a ngaalang teena tə kanda?"

17 Ndagha niifa ahur fiya ba, "Mala, boni waana ba, nəghən tə ənkaheerha fa har 'yadang də ndikrha fa.

18 A thliida ba, nən muwang hweeda hai. Nagha miighən a hufrrha fa, nagha a kət miighən hwargha fadghən də. Kalangdi fatsahayiwa sə, amma mbang ngwanda wa."

19 Ndagga Yeeso, "Kun wangya kəshiid weeriya fa yamid fərkəkafekkyā, pa kwandə ni tsaurha tə kun? Pa kwandə ni naarha tə kun? 'Bee wandə ba."

20 Dang wandə nda də. Nana ənkaheeddi Yeeso, muwanggən wundələddi a hweeda hai nagha fadghən a rərrha fa tə miighən a hufrrha hai.

21 Tshangga Yeeso mee chin wundələddi, "Beena kurmi ndəghən təghən kiya?"

Ndagha chin wandi, "Ka ndəghən ngguchit.

22 Na ənkaheeddi naarha muwang hu waarha hai tə aama ka a bəlanggən. Amma a nanna a mbangnda a hadowan fa dang kansə."

23 Ndagha Yeeso, " 'A nanna a mbangnda'? 'Ya na heu nəghən pəpa a fad niifa fərgħa kəkafek."

24 Kəkar ndagha chin wandi, "Fərdi kəkafek, amma deesə təna fərkəkafekkid na chikrha!"

25 Kəlana Yeeso hai fiya a daarha ka kəlarha ba, yananggən ənkaheeddi, ndanggən, "Səsən tebeng tə tip, ndoyi kyosə a fad wandiya a Nggərna kyarha fadghən hai balwa!"

26 Tərgħa ənkaheeddi huhwaagħa nagħa wandi a tsə'ya fa kaan a kyagħa sə. Tsauka wandi kəla mərta, kowunni a ndaarha, "Mərdə."

27 Amma kəsgha Yeeso hargħən sə, thliigha sə kət.

28 A kwasamaddi kyana Yeeso wure hai, tshangga fatsahayighən mee bəbee, "Mani mbangwa nan kyang ənkaheedda sə?"

29 Ndagga Yeeso kanda, "Tur yandiya kəl tə hwan Faara ndənən kyarha sə."

Nggər Yeeso ndikrha aten mərrəghən

(Mattā17:22-23; Luka9:43b-45)

30 Yeeso tə fatsahayighən malangganda mbədi kya nda tə Nggalili. Mbə midghən sə a səngga fiya mbədi nanən sə wa,

31 kəsər nəghən a tsahang fatsahayighən ha tə ndaarha, "Wan Niifa na nda a fərgħən ahar nafiya hai. Na nda a bəlang nda. A kwasamad beena mahan nən a nggər thliirha sə."

32 Amma sənangwanda tsahadda ha keegħən ya wa, kanda kəm a tərəm tsahang mee.

Wunni Manggən?

(Mattā18:1-5; Luka9:46-48)

33 Ba nda Kafarnahum ba, nana nda ahur minda, tshangga Yeeso mee kanda, "Mani nun a ngaalang teena a kwamana?"

34 Amma nggasa nda hai tətəp kəsər a kwamana na nda a ngaala aten wunni manggən. §

35 Tsauka Yeeseo hai, aah kumkap səri dānən ba, ndanggən kanda, “Kala niifa na midghən sə a tsauka a mbee, tətani tsauka a samaarha heu tə mafad kowunni.”*

36 “Təranggən wundakhnee ba ishanggən a mađufun ndan. Kəs harghənən ndanggən kanda,

37 Kala niifa thləgha wundakhnee fa ngguchit kəla yandīya ahu thləmna thlənən nggi fa, tə kəm kala niifa thləgha nggi fa thlənən Pəpa fa thləngga nggi ba.”†

*Kala niifa mbuwa tsan kəm yinəm ni
(Luka9:49-50)*

38 Ndangga Yahaya Yeeseo, “Mala, na dān niifa a kyang ənkaheeya sə tə thləmwa, yanang dān kəsər mbə ahur nəm wa.”

39 Ndangga Yeeseo, “A yanang dūn wa, kəsər kala niifa ənagha ənwulteena tə thləmna akwasamadghən mbə thlək əngya mbuwa ngga atenna wa.

40 Kala niifa mbuwa tsan kəm, yinəm ni.‡

41 Niya pərang kəkafek kun, kala niifa fərangga aam saarha kun ko ahu wuhuleurha tal ahu thləmna kəsər ka tsaunun yina mbə tam kəđeng wal kəngəhən wa.§

*Dimiyirha tə fərkəkafek
(Matta18:6-9; Luka17:1-2)*

42 “Ana niifa sə kyangga tal ahur wangginiya hu dimiyirha hai, A nggushi waghang nda fən hərha ura mughang ngganda ahu wuri aama də.

43 Ana harwa a kyorha hu dimiyirha hai, kyathlang də, a nggushi kyana hu kutəryid talara də tə haara tal ma kyana hu waarha də mbuwa mərə hai tə haara səri.

44 A mbəđi waya na naarha kii kanda mba nda mərə wa, waddi kəm mba nda mbang bəlang hai wa.*

45 Ana sarwa a kyorha hu dimiyirha hai, kyathlang də. A nggushi kyana hu kutəryid talara də tə saara tal ma kyana hu waarha də tə saara səri.

46 A mbəđi waya na naarha kii kanda mba nda mərə wa, waddi kəm mba nda mbang bəlang hai wa.

47 Ana yidwa kyorha hu dimiyirha hai, kəđang də. A nggushi kyana hu kutəryid talara də tə yirha tal ma kyana hu waarha də tə yirha səri.†

48 A mbəđi,

‘Wayini na kii kanda mba nda mərə wa,
waddi kəm mba nda mbang bəlang hai wa.’ ‡

49 “Kala niifa na nda a tsabang nda də tə waarha kəla na nda tsabang sataka də tə fəsa.” *

50 “Fəsa nəghən ngga, amma a tər mbəndəghən də, təma nəm nggər nggərang ba? Naama tə fəsa fa, tə kəm naama dəđem tə ndan,”§

* 9:35 9:35 Matta 20:26-27; 23:11; Markus 10:43-44; Luka 22:26 † 9:37 9:37 Matta 10:40; Luka 10:16; Yahaya 13:20 ‡ 9:40 9:40 Matta 12:30; Luka 11:23 § 9:41 9:41 Matta 10:42 * 9:44 9:44 Matta 5:30 † 9:47 9:47 Matta 5:29 ‡ 9:48 9:48 Ishaya 66:24 * 9:49 9:49 Livitikus 2:13 § 9:50 9:50 Matta 5:13; Luka 14:34-35

10

Tsahad Yeeso ha aten bəlla kakhrha
(*Matta19:1-12; Luka16:18*)

¹ Tərgħa malgha Yeeso Kafarnahum, dəgha chehweed Yahuda də tə pəm kufad Urdun. Nggərgħa fiya naarha wumnda thləmadghən ba, tsahanggən kanda ha kəla nən tə ənaarha.

² Bagħa fīngya Farisaya ba na mindan sə a dəfang takthleera nda. Tsahang mee nda ha, ndang ngganda, “Pəranggən kan, ahu ngyahad nəm məməlni a kalgha niifa nukkun hai?”

³ Tsahangga Yeeso mee kanda, “Ndagħa deleewar Musa kən?”

⁴ Ndang ngganda, “Ndagħa deleewar Musa a chirethlengga niifa deleewar nən nukkun sə kalghənən hai.”*

⁵ Amma nggərangga Yeeso kanda sə, ndəghən, “Ka kakrakid tennun ni ndangna Musa kun kee.

⁶ Amma a katəra əna kəshīrha, ‘Faara ənadə həshneefa tə nuneefa.’ *

⁷ Ndən ənagħa ndən na niifa mal chin tə man thləthləbānggən nukkun fa,
⁸ səri dī nanda tsau thlu farha tal. Bəlwanda səri bəlwa, amma tsau nda tal.†

⁹ Tsaunən kee mbə niifa sə na ndəghang ‘ya hai wumangna Faara wa.”

¹⁰ Wudnanda hur minda hai, nggərgħa fatsahayini tsahang mee Yeeso aten labardiya.

¹¹ Ndanggən kanda, “Kala niifa kalgha nukkun hai kakhka pak ənanən kulafayirha aten nudi.

¹² Nəghən kee kəm, kala nuneefa ndəkka hai tə chimadghən, nggərgħən kakh chimarha pak ənanən kulafayirha.”‡

Dəfang Yeeso parka wundakhnaya teena
(*Matta19:13-15; Luka18:15-17*)

¹³ Na fardasə bagħa fiya ba tə wanggindan ka a dəfangga Yeeso parka kanda teena, amma fatsahayighən na nda a yanang kanda.

¹⁴ Amma nana Yeeso əndi na nda a ənaarha, səbgha hurghən də ndanggən kanda, “Malaman wundakhnaya na nggun-ngguchit ba nda thləmannə ba, a yanang dūn kanda wa. Kəsər Kutəryid Faara yi tur ndanni.

¹⁵ Niya pərang kəkafek kun, kala niifa thluwawa kutəryid Faara kəla na wundakhnee ngguchit ənaarha wa mbə tam kyaarha sadə wa.”§

¹⁶ Tərgħa təranggən wanggini a fad pəniyighən sə dəfang haara nən kanda teena fərang parka nən kanda.

Tə kəna
(*Matta19:16-30; Luka18:18-30*)

¹⁷ Thliina Yeeso wiirha, dəgha niifa thləmadghən ba bərgħa hai tə wadēdghən a mbēdghən ndanggən, “Ka təmaləmnda, ma kamngga tətə a ənee təni wal yibrha mbuwa ngwalarha?”

¹⁸ Ndangga Yeeso, “Mani na aah nggi ka niifa? Mbə ka niifa sə wa kəl Faara katēnggən.

* **10:4 10:4** Deleewar Nggurub Ngwa kumarha24:1-4; **Matta5:31** * **10:6 10:6** Katərarha1:27; 5:2

† **10:8 10:8** Katərarha2:24 ‡ **10:12 10:12** **Matta 5:32**; 1 Korontiyaya 7:10-11 § **10:15 10:15** **Matta 18:3**

19 Sønna 'ya ndaana ngyakhrha, 'A bөлna farha wa, a ənanna kulafayirha wa, a ngaarna wa, a nggabangna niifa fa ka wa, a huk na farha wa, fərang mamnggirha nda muwa tə tsu,' ”*

20 Ndangga niifdi Yeeseo, “Mala, ka nggi ngguchit lafdi ngyakhkini ya.”

21 Kəlangga Yeeseo niifdi tə yid nggəmda ndanggən, “Taho 'yaha tal kamngga a ənana, duwadə da heng ənggiwa də heu nana təghən ha fərang wudəbəlghəna fa yamiya, na wal mbəd dəfədgən a talara. Tərga a bana ba, ba mbu samadna.”

22 A mbədiya səbgha hur niifdādə, wiigha tə hurghən səsəba də kəsər tə kənani kaan.

23 Kyahargha Yeeseo hai kəlagha də, ndanggən fatsahayighən, “Nəghən pədaghən a kyagha tə kəna ahu kutəryid Faara də!”

24 Səkna Fatsahayini pathdi kee fərang ənwulteena nən kanda. Amma nggərgha Yeeseo ndang kanda, “Wanggina, nəghən pədaghən kaan, na a kyagha niifa hu kutəryid Faara də.†

25 Nəghən pəpa a kyagha thləkhmu də tə kwad libra ma tə kəna kyagha hu kutəryid Faara də!”

26 Nggərgha pathdi chighang ənwulteena fatsahayini na nda a tsahang mee ndan ha, “Anadə kee wunni a wal hərəkrha?”

27 Kəlangga Yeeseo kanda də ndəghən, “Niifa tə wasa in nəghən pədaghən, amma mbə tə Faara wa, kəsər əngya heu nəghən pəpa a fad Faara.”

28 Tərga ndangga Mbiturus, “Malang dən əngya heu mbudan samadwa.”

29 Nggərangga Yeeseo sə, “Niya pərang kəkafek kun, mbə niifa sə malangga wurighən nduwa wan manggighən həshya nduwa wan manggighən nishya nduwa man nduwa chin nduwa wanggighən nduwa heeyighən ka nggi tə labar Faara

30 na kədeng wal kənaghən katəra haru aten, wuraya, wan mangya hashya, wan mangya nishya, mangya, waya tə kaari-tə səsəaya. A hu kəshirha na bayi na nda a wal yibrha mbuwa ngwalarha.

31 Amma fingya 'wagha kanda ni a nggəl mee, fingya nggəlgha mee kanda ni a 'waarha.”

*Nggər Yeeseo thlək kwaman mərəghən
(Matta20:17-19; Luka18:31-34)*

32 Kanda hu kwaman dərha Urshalima də, Yeeseo a mbee, fatsahayighən a na ənwulteena, fiya na a mbusamad ndan kəm kəsgha hərəenga kanda. Nggərghən dərha tə fatsahayighən man patu də pərang 'ya nən kanda dəgha katərarha hai təghən.

33 Ndanggən kanda, “Dənəm Urshalima də, dəna nda fər Wan Niifa a mamnda firistaya tə famaləmngya ngyakhrha. Na nda a ngwang kumad mərəra fəranggənda fingya mbuwa Yahudaya.

34 Na nda a waaghən, chahang yakhrha nda fa, tsadaghən nda, bəlangganda. A kwasamad beena mahan nən a nggər thliirha sə.”

*Hwandən nda Yakubu tə Yahaya
(Matta20:20-28)*

35 Tərga nda Yakubu tə Yahaya wangya Dzabadi, ba nda thləmadghən ba ndang ngganda, “Mala, na minnan sə a dəngga kansə.”

36 Tsahang mee nən kanda, “Mana minnun a ənanggi kun?”

* **10:19 10:19** Kyarhaba20:12-16; Deleewar nggurub Ngwa Kumarha5:16-21 † **10:24 10:24** PədaghənFingya chireeltha yi kaar chik ndan tə “təkəna” nduwa 'yandī mbərsagha tə kəna.”

³⁷ Nggərangganda sə, “A dəd na hu tsənggam kutəryidwa də ngwa tsauka tal ahur nan a yisəmadwa tal kəm a yikawadwa.”

³⁸ Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən, “Sənggun 'ya nun a hwanda wa! Nun mbang saarha tə wuhuleudi niya saarha sə wa nduwa ənang mbaptisəma nda kun tə tur mbaptisəma əneena nda wa?”

³⁹ Ndang ngganda, “Ha 'i, nan a mbang nda.” Ndangga Yeeso kanda, “Nun a mbang saarha tə wuhuleu sanna tə kəm ənang mbaptisəma nda kun tə tur mbaptisəma əneena nda,

⁴⁰ amma tsaurha a yisəmadna tə yikawadna mbə nggini fərgən wa. Mbəyini ya yi fingya ni ngwagha fa.”

⁴¹ Tahad fingya kum səknanda kee, səbgha hurndan də aten nda Yakubu tə Yahaya.

⁴² Nanən kee, aagha Yeeso kanda ba heu ndəghən, “Səndunsə fingya tsauka kutərya fiya hu kəshiddiya mbuwa Yahudaya sənna nda kanda tə kutəryirha, fingya mamngya kəm kanda ni tə səsəmda ha heu aten fingya na a kamu ndan.

⁴³ Amma ahur nun nən a tsaurha pak. Kala niifa na midghən tsauka ndəghənni mamnda tətə ni tsauka kəla mafad nun.‡

⁴⁴ Kala niifa na midghən a nagha a mbee, tətani a tsauka mafad kowunni. §

⁴⁵ Ko nggini na Wan Niifa, bawi ba mbə ka a ənee taara nda wa, amma ka ənang taara ni fingya tə kəm fər yibəd nani a meyed fiya hangga.”

Kənanng Yeeso kwamārha

(Matta20:29-34; Luka18:35-43)

⁴⁶ Tərgəha ba nda Djeriko ba. Nana Yeeso tə fatsahayighən heu tə fiya na a mbusamad ndan a kyarha sə ahur talđi, na kwamārha sə tsau a miu kwamana a hwanda thləmnggənni Mbartimawus wan Timawus.

⁴⁷ Səknən ndaarha Yeeso tə Nadzarat ni na a mbəradə, katəranggən huhwaarha hai, “Yeeso! Wan Ndauda! A hađoyi fa!”

⁴⁸ Fiya hangga njarghənda, ndang ngganda, “Nggasu hai.”

⁴⁹ Səknə Yeeso ndən, ishgha hai ndəghən, “Ndaman a bəgha ba.”

Aaghən nda, ndang ngganda, “No wutsəfayirha fa, thliusə nəghən a aah sa.”

⁵⁰ Tərgəha kwamaddi pərgəha sə, muwanggən kootodghən də, dəgha thləmad Yeeso də.

⁵¹ Tsahangga Yeeso mee, “Mana midwa a ənoyi?”

Ndangga kwamaddi, “Mala, na minnasə a namanani hai.”

⁵² Ndangga Yeeso, “Duwadə, fərkəkafekkid wa kənodə.”

Tsu a mbəđi kee na mana nən hai mbusamad Yeeso nən.

11

Thləd fiya Yeeso fa tə wutsəfayirha a Urshalima

(Matta21:1-11; Luka19:28-40; Yahaya12:12-19)

¹ Takhna Yeeso tə fatsahayighən a ndusang Urshalima fa, ba nda Mbətəfaji ba tə Mbətani na a Wumngya Dəfyə Dzaitun, thləngga Yeeso səri ahur fatsahayighən a 'wa nda mbeedə.

² Ndanggən kanda, “Daama ahu talđa də na a mbənnun taarha, a kyađun sahai, nun a na wan kwaara kəkəna hai 'wawana nanda təraa. Kwasaman hai, bən ba təghən.

³ A tsahang niifa mee kun, 'kama nun a ənaarha kee?' ndaman, 'Chinəm ndagha na midghənsə nən a wudang ba wed.' "

⁴ Dəgha fatsahayina də da nda wal wan kwardi a mii kwamana, kəkəna hai a kwatkirma. Na nanda a kwasang hai,

⁵ nafiya na kəkət a mbədi tsahang mee nda kanda, "Ma nun a ənaarha, kama nun a kwasang wan kwarda hai?"

⁶ Pər ənda nda thləghangna Yeeso kanda, malangga nafini kanda.

⁷ Bang wan kwarda nda Yeeso ba muwangganda parkoyindan a kəsərgəhən sə.

⁸ Fiya hangga lələbāngganda kootoyindan hai ahu kwamana, fīngya kyath shiyya nda ba lələbāngganda hai.

⁹ Nagha fiya na a samadghən tə yi mbedghən ahuhwaarha,

"Falama Faara!

Tə parkani niifdi bāgha ba ahu thləm Chinəm!*"

¹⁰ Parkani kutəryiddi na bāyi yi chichit nəm Ndauda.

Falama Faara

na a talaria!"†

¹¹ Dəna Yeeso Urshalima də kyagha ahu Kən hwan Faara də. Kəlānggən mbəya heu, amma tsaunən hēm yanfaara hai, kyagha sə tə fatsahayighən dənda Mbetani də.

Shiwang Yeeso dəf shibarha
(Matta21:18-19)

¹² Dathna mbərha hai na nanda a mal Mbetani, nagha miirha a kəs Yeeso.

¹³ Kəla nən də na dəf shibarha nən də tə shee fa, dəgha kamughən də kəlānggən tənən wal wānggən. Ndusang nən fa, mbə 'yasə wal nən a uradghən wa kəl shiyya, kəsər shifidghənni wa.

¹⁴ Tərga ndānggən dəfəddi, "A nggər niifa kii dəfəd wa balwa pakwandə." Səkka fatsahayighən 'ya ndanən.

Rəghang Yeeso fa shafiliya də a Kən Faara
(Matta21:12-17; Luka19:45-48; Yahaya2:13-22)

¹⁵ Səna Yeeso tə fatsahayighən a Urshalima də, kyagha a pəpəl Kən Faara də kətəranggən rəghang nda nafiya də na a əna shafili a mbədi. Chaggələnggən tebərya fa mbeded wudəbəla tə kulohod fa heng kat-aprakka,

¹⁶ mbə malang niifa mbərga də tə ən shafili tə pəpəl Kən Faara wa.

¹⁷ Tsahānggən kanda ha ndəghən, "Nəghən chichirethlee hai ahu deleewar Faara tə ndaarha,

" 'Kəna nəm aaghən

Kən Faara yi fiya heu.'

Amma tsawanggun mbəd bəbed ngaarya."*

¹⁸ Mamnda firistaya tə famaləmgnya ngyakhrha sək nanda əndi kətəragha hai kətərang ngganda kada kwamana hai na a bələngganda. Amma kanda a tərəmggən, kəsər fiya heu tsahadghən ha nəghən a fərang ənwulteena kanda.

¹⁹ Tsəna figrha hai, Yeeso tə fatsahayighən kya nda sə a wupəri di.

* 11:9 11:9 Dzabura 118:25-26

† 11:10 11:10 Samaila 7:11-14

* 11:17 11:17 Ishaya56:7;

Irmiya7:11

Tsaharhaha aten shibaddi
(*Matta21:20-22*)

²⁰ A tsar, na nanda a wiirha, na shibadda nda hwardadæ tæ thlaryighæn.

²¹ Dalgønna Mbiturus ndæn in ndanggæn Yeese, "Mala! Kulodæ! Dæfæd shibaddi shiwangna na!"

²² Tærgħa ndangga Yeese fatsahayini, "Færama kækafek a Faara.

²³ Niya pærang kækafek kun, a ndang niifa wumndædi ya, 'Dæwadæ, dæ muwang fadwa a wuri aama dæ,' a ngaal wa ahurghæn wa amma færdæ kækafek tæ ndaarha 'ya thlæknæn næn a katærarha hai, nanda a ænanggæn.[‡]

²⁴ Tsaunæn kee niya ndang nda kun, kala 'ya na minnun a hwanang dæn Faara, tæ kækafekkirha, nun a walghæn.

²⁵ A naðun a hwan Faara, 'waama teena chahang dæmiyid ndan nun fingya dæ ænangga dæmiyirha kun fa, tæna yinun Chiina na a talara chahang dæmiyid nun kun dæ.

²⁶ Amma a chakhkun dæmiyirha wa, mbæ yinun Chiina na a talara a chahang dæmiyid nun kun dæ wa." *

Mamngya Yahudaya tsahang nda mee Yeese
(*Matta21:23-27; Luka20:1-8*)

²⁷ Nggærna Yeese baarha Urshalima bæ, ndæghæn a wiirha hai a pæpal Kæn Faara, Mamnda firistaya, famalæmngya ngyakhrha tæ shingya bæa nda thlæmadghæn bæ.

²⁸ Tsahang mee nda, "Tæ tur yanggi ngyahadyi na æna ængginiya, wun furowa kwaman æna ændiya?"

²⁹ Nggæmangga Yeese kanda, "Niya tsahang mee kun ha tal. A nggæreedun sæ, niya pæranggæn kun tæ wun færeegha kwamana niya æna ængginiya.

³⁰ Wun færangga kwamana Yahaya æna mbaptisæma næn? Faara færangga wa, nduwa fiya wa? Pæreemadghæn!"

³¹ Tærgħa thliigha ngaala sæ a pathlang ndan, ndaa nda, "A ndaa dæm, 'a talara ni hai,' næn a tsakh mee, 'Kama færangwa nun kækafek?'

³² A ndaa dæm, Fiya færangga." Na nda a tærem fiya, kæsær sæn fiya sæ Yahaya annabini.

³³ Ndang ngganda Yeese, "Sængwan wa."

Ndangga Yeese kanda, "Nggi kæm mbi pæranggæn kun tæ wunni færeegha ngyakhrha niya æna ængginiya wa."

12

Karapu aten nafiya hudagħa hu hed niifa
(*Matta21:33-46; Luka20:9-19*)

¹ Katærangga Yeese labara hai tæ karapuya, ndæghæn, "Na niifa sæ ænagħa hed wan dæfya, kanggæn raa mbæd 'yadæ wan dæfyina næn tæ kæm tæn mbæd kæla hedda næn dangkam. Dzæmanggænæn fahudaya ha dægha hu chehweerha dæ inggun." *

² Tsæna shifirha hai thlæn mafadghæn næn thlæmad nafina dæ nzæmngga heddi a ænang wan dæfyina nda ha.

³ Amma nafini nzæmngga heddi dæghangganda mafadda dæ wudangganda ko 'ya a hargħæn.

‡ 11:23 11:23 Matta 17:20; 1 Korontiyaya 13:2
Ishaya5:1-2

* 11:26 11:26 Matta6:14-15

* 12:1 12:1

4 Nggørghæn thlönang mafarha kanda dæ, dækkæn nda atenggæn fërang shilee nda.

5 Yi mafarha nggørnæn thlönada dæ bëlängganda. Døgha mbeedæ tæ thlæn mafayighæn dæ fingya dæk kanda nda, fingya bëlängganda kanda.

6 "Tahänggæn ha tal næn a thlönada, wanggæn nggæmnæn kaan. Thlönänggæn wanggæn a thlömäd ndan dæ, ahu numadghæn, 'Döna nda fërang mamng-girha waana.' "

7 "Amma ndangga fahudayini ndan, 'Kulo tæ har langad heddfi báyiya, tama bëlänggæm tæna heddfi tsaurha yinæm ya!'

8 Nanæn kee, kësängganda wan dæ ba bëlängganda muwangganda kësahædæ ma heddfi."

9 Tsahangga Yeeso mee kanda, "Ma kamngga a ænagha tæ heddfi? Næn a bærhæba bëlänggæn nafina dæ dzæmngga heddfi fërang heddfæ næn nafiya pak.

10 'Wawun karatang ændiya ahu deleewar Faara wa?

'Feera karna fa tængya
ndæn tsauka fer sar kænna.

11 Ænda ænana Faara ya,
Nadghæn ænwulteena ni.' ")*

12 Tørga kada kwamana nda na a kësängganda kësær sændasæ a tendan ni ænanæn karapudiya. Amma kanda a tøm fiya; nanæn kee malängganda wii fayindan nda.

*Tii tsamnda a Kaisar
(Matta22:15-22; Luka20:20-26)*

13 Kanda sæ, thlæn Farisaya nda tæ nafiya Hirdus a thlömäd Yeeso dæ a dæfang takthleera nda tæ pathya tæna nda kësang nda tæ pathla dïmi.

14 Baa nda thlömädghæn ba ndang ngganda, "Mala, sændansæ ka niifa ni sa, Sa mba wurahasæ wa fiya heu yiwa ni, Sa na thlæk kækafek. Kamdæ ateng tsamnda nan Kaisar wa nduwa awo?

15 A ten wa nduwa awo?"

Amma Yeeso sændæ thlærbuyindan, ndänggæn kanda, "Kama nda nun a dæfee takthleera? Færee ma pene dæ ba kælänggi."

16 Bang pene dæ nda ba, tsahang mee næn kanda, "Shishing nda wunni tæ thlæn wunni atenggæn?"

Ndang ngganda, "Yi Kaisar ni."

17 Tørga ndangga Yeeso kanda, "Færaman 'ya Kaisar tsauka yi Kaisar, a Faara tsauka yi Faara."

Æna ænwulteena nda tæghæn.

*Tsakhmee æten thliirha sæ ahu merra tæ kahrha
(Matta22:23-33; Luka20:27-40)*

18 Tørga Sadukiyaya ba nda thlömäd Yeeso ba kanda ndagha mbæ thliirha sæ hu mæra wa tæ tsakhmee,*

19 ndang ngganda, "Mala, chireethleng Musa ndæn kan hai tæ ndaarha a mær wan man niifa mal nuneefa næn hai amma kula wundakhnaya, tætoni a kahangga wan man nuu mærdi ka a nggædang waya næn wan mansæ.†

20 Nanænaya na wan mangya sæ mæd. Tæpamænda kahänggæn mærga kula nggæt wundakhnaya.

* 12:11 12:11 Dzabura 118:22-23 * 12:18 12:18 Tar fathlängya23:8 † 12:19 12:19 Nggurub Ngwa Kumaarha 25:5

21 Yi səri kahanggən nu mərđi, amma mərgha kula mal wee hai. Nəghən kee kəm tə yi mahan.

22 Kanda heu məd kahang nda nudı mərə nda kula kanda mal wundakhnaya hai. A kwasamadghən nudı kəm mərgha.

23 Nanənya, ahu thliirha sə hu mərə na nudı tsaurha yi wun, tsaunən nafini məd kahang nda?"

24 Nggərangga Yeeso kanda sə, ndəghən, "Numad nun mbə məməl wa kəsər sənggun Labar Faara na chichireethlee hai tə səsəmnda Mamnggitghən wa.

25 A far thliirha sə hu mərə, na nda tsaurha kəla fathləngya Faara mba nda kakhrha wa.

26 Nanənya aten thlid mərya sə, a deleewar Musa, karatanggun labar nji waarha na a kaheerha ndangna Faara, 'Nggini Faara yi Ibrahim, tə Ishaku tə kəm Yakubu' wa? *

27 Ndəghənggi mbə Faarani yi mərya wa, amma yi fa yibya ni, kun sahaddun kaan!"

Ngyakhrha na manggən

(*Matta22:34-40; Luka10:25-28*)

28 Niifa tal ahur famaləmgnya deleewar Musa bəgha bə bəgha wal kanda a ngaala. Kələnən hai nggərang Yeeso kanda sə məməl, tsahang mee nən Yeeso, "A hu ngyakhkya heu, yanggini manggən?"

29 Ndangga Yeeso, "Yandı na manggən nəghən kiya, 'Səghamadghən, kun Isəreela! Chinəm Faarnəm ndəghənni Chinəm katənggən.

30 Nggəmu Chinəm Faarwa, tə hurwa heu, tə yibədwa heu tə hutən wa heu, tə kanglanggid wa heu.' ‡

31 Yi na a takkwaghən ndəna, 'Nggəmu tuladwa kəla altenwa.' Mbə ngyakhrha sə kalgha finayiniya wa." §

32 Təmaləmnnda deleewar Musa di ndanggən Yeeso, "Mala, thləknən məməl. Thləkna kəkafek ndana Faara tətəl mbusə pak wa.*

33 Na a nggəmggə nəm, tə hurnəm heu, yibəd nəm heu, tə kanglanggid nəm heu, tə kəm nggəmu tuladwa kəla altenwa ndəna manggən na nji satakh məbiya tə fngya satakhkya."†

34 Nana Yeeso kamshiidı nggərang da sə ngga tə ndədəlyirha ndanggən, "Mbaa inggun tə kutəryid Faara wa." A mbədı kee nggərwa niifa tsahang mee balwa.

Tsakh Yeeso mee aten Kərəsti

(*Matta22:41-46; Luka20:41-44*)

35 Nana Yeeso a tsaharhaha a pəpəl Kən Faara, tsakh mee nən, ndəghən, "Mani na famaləmgnya ngyakhrha ndaarha Kərəsti wan Ndauda ni?"

36 Ndauda tafadghən, nanən lələgda tə Səsəna tə Pədənda ndəghən,‡
" 'Chinəm ndanggən Yina China,

Tsawu a yisəmanna

kəl a tsawangdı fa tsanggiwa,

a kamu saryiwa.' "§

37 "Ndauda tafadghən aaghən ndən, 'Chinəm.' Kəkən nən tsaurha wanggən?"
Fiya wumngga hai na nda a kang thləmarha fa tə wutsəfayirha.

* 12:26 12:26 Kyarhaba3:6 ‡ 12:30 12:30 Ngwa Kumarha 6.4 § 12:31 12:31 Livitikus 19.18

* 12:32 12:32 Nggurub Ngwa Kumaarha 4:35 † 12:33 12:33 Hodzaya 6:6 ‡ 12:36 12:36 Dzabura

1101 § 12:36 12:36 Dzabura 110:1

*Yeeso yanangdɔ Famalɔngya ngyakhrha
(Matta23:1-36; Luka11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ A hu tsahadghən ha, ndəghən, "Kwarama tɔ famalɔngya ngyakhrha. Kanda na mindansɔ kal kabaya fa ana nda a wiirha hai a yid fiya tɔ kəm anagha fiya a ndang'ya kanda ahu kasu.

³⁹ Na nda naarha wur mbəd tsaukya na nggəngga a kəngya tsahad Yahudaya tɔ mbəd mbənafa.

⁴⁰ Na nda naarha huk nu mɔrya ahu wurayindan. Na nda djib hwan Faara tənə fiya ndaarha ka nafiya ni kanda. Tur nafiniya na Faara səsang kanda kaan ma fɪngya."

*Fal Yeeso fərra nu mərɔ
(Luka21:1-4)*

⁴¹ Tərgħa Yeeso tsauka tsau tɔ mbədɪ na panjakwadda sɔ naghə a kəlang kanda a Kən Faara. Fa kənaya hangga fər nda wudəbəlyə manggən.

⁴² Tərgħa bagħa nu mərɔ ba tɔ yamirha fər yighən nən anini səri.

⁴³ Aah fatsahayighən nən thləmadghən bə, ndanggən kanda, "Niya pərang kəkafek kun, fərrədɪ kii nu mərɔfiya kaldə yi fiya heu.

⁴⁴ Nafini na heu ya fərgħanda ahu hangnda 'ya na nanda təghən ha, amma ndəghən nggi ahu yamidghən fərdə 'ya na a hargħən heu."

13

*Əngya na a katərarħa hai a mii ngwala kəshiiħra
(Matta24:1-2; Luka21:5-6)*

¹ Na Yeeso a kyarħa sɔ ahu Kən Faara, tal ahur fatsahayighən ndanggən, "Mala! Kəlang feryini na məmanggən sakħdang nanda tənggina sɔ ya! Tur təngginiya ənwuləteena ni!"

² Ndangga Yeeso, "Nanna tənggini na nggəngga ya? Nanda a chaggəlang kanda hai, mbə feera sɔ nanda a malang aten shadghən wa."

*Katəra səsəarħa
(Matta24:3-14; 21:7-19)*

³ Nana Yeeso tsau a mbəd dɔfya Dzaitun kang hura nən Kən Faara fa, Nda Mbiturus, tɔ Yakubu, tɔ Yahaya tɔ Andərawus tsahang mee nda Yeeso ha bəbɛ, ndang ngganda,

⁴ "Akwan na ənggini a katərarħa hai ya? Mani ən sakħrəghən na a kyat ləghəttəghən nən?"

⁵ Ndangga Yeeso kanda, "Kwarama nadə niifa sakħdang kun.

⁶ Fiya hangga na a bərħa bə hu thləmna, na nda a ndaarħa kanda ni 'nggi,' naa nda a sakħdang fiya hangga.

⁷ A səkɔn yangya tɔ fiya a tsə labar yangya, a tərəm dɔn wa. Tsaudə tətani a katəragħa hai, amma mii ngwaladghən bəldə 'wan.

⁸ Na chehweeya yanda tɔ ndan, kutərya kəm na nda yanda tɔ ndan. Na chehweerħa a rəpħa fa a mbəya hangga, tɔ miirħa. Əngginiya katəra səsəarħa ni 'wan."

⁹ Amma kwarama. Kəsər na nda a dərħa tɔ kun mbed mamngya dɔ na ahu kəngya tsahad Yahudaya tsada kun nda, tɔ kəm muwangganda kun ahu porsənə dɔ. Nanda a dərħa tɔ kun a mbed ngwamnaya dɔ tɔ kutərya ka thləmna. Əndaniya na fərang kwamana kun pər kəkafek nun atenna.

¹⁰ Labardɪ na mbənggən ya tətani pərgħandə hu kəshiiħra dɔ heu.

11 Amma a kəsang nda kun a billadun tə 'ya nun a thləkrha ka a hərghanggun fannun wa. Thləghaama əndi ndangna Faara kun kee, kəsər mbə kunni na a kaala sə wa, amma Səsəna tə Pefənda ni.*

12 "Na wan maana a fər wan man bələngganda, chiina kəm nən a fər wanggən. Wundakhnaya na nda a thləng chinggindan fa ka a bələngganda kanda.

13 Na fiya heu a kar kun kəsər ka nggi, amma kala niifa kərəsgha ta mii ngwalarha də nən a hərəkrha."†

Səsaarha na pədagħən

(*Matta24:15-28; Luka21:20-24*)

14 "Na sayi bayi banun naa 'Ən tsangya na bərha bə tə ndəkrha hai' kət a mbərha kamngwa wa. Tərgħa fīngya na a Yahudiya a đaarha wumngya sə.‡

15 Niifa na aten kənna mbə tərha hai kyagħa kəndə ka a ngwagħa fa wa."

16 Niifa na a hee a wuddə ndaagħa đənən tərang kootodghən wa.

17 Kawa ma nishya na ahur tə fīngya na tə waaya kəsər a faryiniya!

18 Hwanama Faara a katəra đa hai ahu mbiirha wa.

19 Kəsər na səsaarha a naarha sə kaan 'wawanda ənaarha, ka ənana Faara kəshīirha ta hu sayidda bə ya. Tə kəm mba nda nggər əna turghən wa.§

20 A mbənana Faara thləng bəngginiya wa, mbə niifa sə na takh tə yibrha wa. Amma kəsər ka nafiyighən na wuwura, ndən tsang nən bənggini hwas.

21 "A sayiddi ya a ndon niifa, 'Kulo Kərəsti ya,' nduwa 'Kulo ndəghən taarha,' a kangna thləmaarha fa wa.

22 Kəsər na fa nggabaya Kərəsti sə tə yi annabiya na a thliirha sə əna ənwuteengya nda ka a sakħđang ngganda fiya heu tə fīngya na wuwura yi Faara, a nadə a kya naarha sə.

23 Nanən kee, kwarama kəsər 'wadī teena pərangđi ndən kun."

24 "A akwasamad səsadđi,

" 'Na yanfaara a tsaurha wulghən,

ndərəe kəm mbəgha njaara hai wa.*

25 Na wufəlgayya a mukrha hai a fərakh amshi, əngya na məmanggən a talara na nda a tsə'yafa.' †

26 "A fardī na fiya a naa Wan Niifa bayi ahu hashbe tə səsəmnda tə məmnggitghən.‡

27 Nən a thlən fathlənggighən đə đa nda wumang nafighən bə wurnən ahu kəshīirha heu."

Tsaharhaha aten đəf shibaarha

(*Matta24:32-35*)

28 "Walama tsaharhaha aten đəf shibaarha. A nadun ndən a tsətsəta, səndun sə nduwus fegrha bə.

29 Ko nanən kee, a nadun a naa əngginiya a katərarha hai, səndunsə nduwus đa bə tsau a mii kwatminda.

30 Niya pərang kəkafek kun, nafiya kəshīid weeriya mba nda a mərə wa kəl katərana ənggina hai ya.

31 Nda talara tə hweede na nda ngwalarha hai, amma labarna mbə tam ngwalarha wa.

* **13:11 13:11** *Matta* 10:17-20; *Luka* 12:11-12 † **13:13 13:13** *Matta* 10:22 ‡ **13:14 13:14** *Ndaniyel* 9:27; 11:31; 12:11 § **13:19 13:19** *Ndaniyel* 12:1; *Tar Fathləngya* 7:14 * **13:24 13:24** *Ishaya* 13:10; *Izikiyel* 32:7; *Djoyel* 2:10; 3:4; 3:15; *Tar Fathləngya* 6:12 † **13:25 13:25** *Ishaya* 13:10, 34:4; *Djoyel* 2:10; *Tar Fathləngya* 6:13 ‡ **13:26 13:26** *Ndaniyel* 7:13; *Tar fathləngya* 1:7

*Mbə niifa sə səngga fardi nduwa sayiddi wa
(Matta24:36-44; Luka17:26-30,34-36)*

³² “Mbə niifa sə na a sən fardi nduwa sayiddi na ənggini a katararha hai ya wa, ko fathləngya na a talara, nduwa Wandī, kəl chindī kee ndən səngga ndən. §

³³ Kwarama! A sənunsə sənggun bəd sayidda ba wa.

³⁴ Nəghən kəla niifa na a wiirha, mal wurighənən ahar mafayighən, kowunni tə yighən taara fərang nən, ndənggən tə kəla kwatkirma ha a shiiddə wa.*

³⁵ Tsaunən kee, a shiiddun wa kəsər sənggun fardi na tə wuridi a bərha ba wa, tə a figrha, nduwa a manad fədikrha, nduwa ka tətəd diyarha, nduwa a tsar.

³⁶ A bəda ba huhwam ba wa wal kun a shiirha wa.

³⁷ Əndi pərang ni kun ya, pəranggi ndən kowunni kee, ‘A shiiddun wa!’ ”

14

*Kənanng mənngya Yahudaya hai a bəlang ngganda Yeeso
(Matta26:1-5; Luka22:1-2; Yahaya11:45-53)*

¹ Takhkən beena səri a əna wutsəfayidda nda yi mburodi kula mekhna, mamnda firistaya tə famaləmnngya ngyakhrha kanda a kada kwaman kəsang nda Yeeso bəbeə ka a bəlangganda.

² Amma ndaa nda, “Mbə a far wutsəfayiddiya wa, nadə fiya har kəm yanda.”

*Kəmanng nda fədeerha Yeeso teena a Mbetani
(Matta26:6-13; Yahaya12:1-8)*

³ Nana Yeeso a Mbetani a həb ənarhami a minda ki niifa na nda aarha Siman na tə wanhad termeerha fa, kyagha nuneefa bə tə kəthlikrha urdi na tə wudəbəla fa kaan, mbalanggən mii kəthlikrədadə irənggən fədeddī aten Yeeso hai.*

⁴ Fingya nanda a həb ənarhami a mbərha tal tə Yeeso səbgha hur ndan də ndaa nda, “Kama səbang nən fədeddā də na ngga kee ya?”

⁵ Andam heng dādə nən kal wudəbəl rapathlaarha yi hurarha tal, fərang nggənən fa yamiya.” Tərgħa yanəngganda kaan.

⁶ Amma ndəngga Yeeso kanda, “Malaman lee, kama nun a billaghən ka ənanən ‘ya na ngga a nggi?”

⁷ Na fa yamiya sə hangga ahur nun, kala faara nggəmna hur nun fəraman kanda. Amma mbə kakwannī nun naarha na nggi wa.†

⁸ Ənadə ‘ya nən a mbang nda. ‘Wa nən iree fədeddā fa ya ka yi panna.

⁹ Niya pərang kəkəfək kun, kalla mbərha pər nda labar Faara saadə ahu kəshiddiya, ‘ya ənanən na nda a pərgħən də kəm, ka a dəlghənda teena.”

*Nggəm Yahuda fa a fər Yeeso nən
(Matta26:14-16; Luka22:3-6)*

¹⁰ Tərgħa Yahuda Iskaryoti tal ahur kumkap səri di, dəgha thləmad mamnda firistaya də ka a fər Yeeso nən a kanda.

¹¹ Təkka mamnda firistayini mbənda fa sək nən ‘ya bəngga bə nggəma nda fa a fərang wudəbəla nda. Kəla sayi nən fa tə mbərha nən a fərang Yeeso kanda.

*Hab Yeeso annadmid wutsafayid tedarha da heu ta fatsahayighan
(Matta26:17-25; Luka22:7-14,21-23; Yahaya13:21-30)*

¹² A katara far Wutsafayiddi yi Mburodi kula Mekhna, fardani na nda ana sataka ta wan kamnda yi Tedarha. Tsahangga fatsahayighan mee, "A yanggi na midwa dan nggorha fa d'ona hab annadmid wutsafayid tedarha sa?"

¹³ Targha thlengga Yeeso sari ahur fatsahayighan ndangg'an kanda, "Daama hur wupari da, bana niifa wal kun tsab ta tsuliina ha, mbuwa ma samadghan."

¹⁴ Ndaman ta wuridi kyanan sa hai, "Tamalomnda ni tsakhka mee, 'Na kon rongya a yanggi, niya hab annadmid Tedarha sa ta fatsahayina?"

¹⁵ Non a kyadang kana kun na manggan, na ta mbad tsaukya sa hangga. Ngwaman kam fa a mba'di."

¹⁶ Wiigha fatsahayini a wupari dad'a, da nda walghen kala thlenghang na Yeeso kanda. Ngwa nda fa ta annadmid t'adadi a mba'di.

¹⁷ Tsana firha hai, selgha Yeeso ba ta kumkap sari di.

¹⁸ Tsauna nda hai kanda a hab annarhami, ndangga Yeeso kanda, "Niya perang kakafek kun, tal ahur nun non a far nggi, yandi nani a habirha t'eghan."

¹⁹ Kanda heu sabgha hur ndan da na nda a ndang nda total total, "Mba nggini wa, nduwa nggini wa?"

²⁰ Ndangg'an kanda, "A hur nun ni kun na kumkap saridi ya, yandi na harnan tal hu dengda.

²¹ Na Wan Niifa a wirha kala chireethleng nanda hai atenggan. Amma on kawa ni a niifdi fargha ndon! A fadghan a nggushi nggat wa na ndan."

*Hab annadmid Chinam
(Matta26:26-30; Luka22:14-23; 1 Korontiyaya11:23-25)*

²² Na nanda a hab annarhami, tarangga Yeeso mburodi sa hwan parkad Faara non atenggan, kyanggan hai f'rangganon fatsahayighan da, ndaghan, "Thlamadghan; thlu fanna niya."

²³ Taranggan wuhuleu aam inabi sa usa Faara non, f'rangganon kanda da, sangganda.

²⁴ Ndangga Yeeso kanda, "Farna niya irang nanda da ka fiya hang. Fara ladangga d'imi Faara.‡

²⁵ Niya perang kakafek kun, mbiya nggar sa aam inabi balwa, kal ahu kutaryid Faara ndon bani sa weerindaghan."

²⁶ Ngwala nanda aah amshe, kya nda sa d'onda wumnda d'fy'a Dzaitun sa.

*Na Mbiturus a ngaal sanda Yeeso
(Matta26:31-35; Luka22:31-34; Yahaya13:36-38)*

²⁷ Ndangga Yeeso fatsahayighan, "Kun heu nun a kar nggi fa, kasar neghan chichireethlee hai ta ndarha;

" 'Niya dak ta lafadi,
na chaukhrayini a weela hai.*

²⁸ Amma a kwasamaddi thliini sa hu merra, niya 'waarha Nggalili da ma kun."§

²⁹ Ndaagha Mbiturus, "Ka kar nanda sa fa heu, nggi kam mbi naarha wa."

‡ 14:24 14:24 Kyarhaba 24:8; Irmiya 31:31-34 * 14:27 14:27 Dzakaruya13:7 § 14:28 14:28 Matta 28:16

³⁰ Ndagga Yeeseo, "Mbiturus, niya puro kəkafek, a fədik weeriya kapa na kilngaara tətarha səri, na ngaal səndəna katəra mahan."

³¹ Amma Mbiturus dəgha mbeedə tə ndaarha, "Ko nəm a mərə kəm kyab, mbi tam ngaal sənduwa wa."

Fingya fatsahaya heu ndaa nda kee kəm.

*Hwan Yeeseo Faara a Nggetsəmani
(Matta26:36-46; Luka22:39-46)*

³² Dənda mbərha də na nda aarha Nggetsəmani, ndangga Yeeseo fatsahayighən, "Tsawama a mbədiya dəni ka hwan Faara də."

³³ Təranggən Mbiturus, tə Yakubu tə Yahaya naghə tə billaarha tə səbrha hura kaan.

³⁴ Ndaggən kanda, "Səb hurna də kəla ni mərə. Tsawama a mbədiya a shiifun wa."

³⁵ Nduwusgha mbeedə, bərgħa hweeda hai hwan faara a nadə a ənaarha hai a ndəkka hai tə səsaddiya.

³⁶ Ndagħa, "Pəra, əngya heu nəghən pəppa a fadwa. A nggəmna fa tərē səsaddadə ya. Mbə nggəmnda hurna wa, amma 'ya nggəmna hurwa ndəna məməl."

³⁷ Tərgħa wudgha thləmad fatsahayighən bə, bəgha wal kanda a shiirha. Ndaggən Mbiturus, "Mbiturus, nun a shiirha?" Mbun mbang tsaurha tsəbaku a kəlarha wa?

³⁸ A shiifun wa, hwanama Faara amanun mukrha hu kəkərə hai. Minnun sə ənaarha, amma thlu fannun mərda hai."

³⁹ Tərgħa Yeeseo mal kanda dəgha ka hwan Faara də, nggərgħən thləkrha kəla 'wanən hwanə.

⁴⁰ Nggərgħən wutta thləmandan bə bəgha wal kanda a shiirha fadən, kəsər ngwalang beena fandan. Səngwanda əndi na nda thləghang nda wa.

⁴¹ Wud nən bə yi mahan, ndaggən kanda, "Bəl wun a shiirha tə yibrha? Tsəkđə kee! Bəd sayiddə bə. Fər nda Wan Niifa ahar fa dīmiya hai.

⁴² Thleema sə! Taama wiim! Kulo tə fərrəna bəyi ya!"

Kəsang nda Yeeseo

(Matta26:47-56; Luka22:47-53; Yahaya18:3-12)

⁴³ Nana Yeeseo aten ndikrha kee, kəlagħa hai ka Yahuda, tal na ahur fatsahayighən kumkap səri di kyagħa bə tə fiya hangga a samadghən ngwanda fa tə thləkh kəlarə tə səsalya. Thlənna mamnda firistaya kanda, tə famaləmgəya ngyakhrha tə shingya.

⁴⁴ Wad Yahuda teena sagħang dā ndən kanda tə ndaarha, "Yandī ndang ni 'ya tə fəbrha, niifda ni; kəsəaman win təghən kəlagħənun ha ngga."

⁴⁵ Bana Yahuda thləmad Yeeseo bə aaghənən, "Mala!" Fəbanggən.

⁴⁶ Tərgħa kəsangganda Yeeseo, kəsghənda ha ngga.

⁴⁷ Amma niifa tal kəđanggən thləukħ kəlagħən sə kyathlanggən thləmad mafad mamnda firistaya də.

⁴⁸ Ndagga Yeeseo kanda, "Tərwun nggi niifa ni na təmbəng, nun baarha bə tə thləukħ kəlarə tə səsalya ka a kəsəewun wa?"

⁴⁹ Kəsar nggi a thləmad nun, nggi a tsaharhaha a pəpəl Wuri Faara, kəsəewun wa. Amma katəra nən hai kee ka a ləghədgha 'ya ndaana dəleewar Faara.*

⁵⁰ Tərgħa fatsahayighən kowunni kəl dāarha mal Yeeseo nda.

* 14:49 14:49 Luka 19:47; 21:37

⁵¹ Na wundəlarha sə tal ahur nafiya na a mbu samad Yeeso, mbə lukrha sə a fadghən wa kəl kooto kee ndən kaunən fa. 'Bana nafini ka kəsang Yeeso ba,

⁵² muwanggən kootodfa də na a fadghən daagha tawalth.

Dənda tə Yeeso a mbed mamngya

(*Matta26:57-68; Luka22:54-55; Yahaya18:13-14; 19:24*)

⁵³ Dənda tə Yeeso a minda ki mamnda firistaya də, a mbədani wumna finginga mamngya firistaya sə, tə shingya, tə famaləmmngya ngyakhrha.

⁵⁴ Mbuwa Mbiturus samad ndan də a samarha inggun ta pəpəl minda ki mamnda firistayina də. Tsauka hai a thləma fa kələya ha nagha a tək waarha fa.

⁵⁵ Mamnda firistayini tə finginga wumngga hai na nda a kađa kwamana na a kəsangganda Yeeso tə 'ya na dīmi, təna nda bələng nda, amma wal wanda wa.

⁵⁶ Nggabangga finginga fa tə pathya hangga, amma bawa mii ndan ba tal wa.

⁵⁷ Tərgha thliigha finginga sə pər labarya nda yi nggabaarha ndaa nda,

⁵⁸ "Sək dən fadghən ndəghən, 'Niya chang Kən Faara hai tənna fiya, təngga pak ahu beena mahan, mbə niifa ni a tənggən wa.' "†

⁵⁹ Ko nanən kee tərwa path ndan kwamana wa.

⁶⁰ Tərgha mamnda firistayini thliigha sə a mbed fiya tsahang mee nən Yeeso, "Mba mbang nggəra sə wa? Ma na ndaarha aten pathdī thləkna nafini aten wa ya?"

⁶¹ Amma nggasgha Yeeso tip, nggərwa sə wa.

Nggərgha mamnda firisyini tsahang mee, "Nduwa sani Kərəsti, Wan Faara amshi tə Parka?"

⁶² Ndangga Yeeso, "Nggini.

Nun a naa Wan Niifa tsau a yisəmad Faara Amshi na tə mamnggirha ha heu, nəghən bəyi ahu hashmbe a talara hai."‡

⁶³ Tərgha mamnda firistayini djaranggən luwudghən də, ndəghən, "Palth ma nəm nggər kadaarha fadən?

⁶⁴ Səkdəm ndən hai a miighən labar sar Faara nda nən. Ma ndanun?"

Kanda heu ndaa nda, a bələngganda.

⁶⁵ Tərgha finginga katərang ngganda chahang yakhrha Yeeso fa; kərangganda yidghən mbighənda, ndang ngganda, "Kulo! Wun mbiigha sa hu sayiddi ya, annabi?" Fa kəla kən Faara ha dənda mbeedə tə dəkəkən.

Ngaal Mbiturus sənda Yeeso

(*Matta26:69-75; Luka22:56-62; Yahaya18:15-18,25-27*)

⁶⁶ Nana Mbiturus a pəpəl mindədī a tək waarha fa, kyagha wee nuwun ba tal ahur mafaya mamnda firistayini.

⁶⁷ Nanən Mbiturus a tək waarha fa kələnggən də ngga. Ndanggən, "Sa na tal ahur nafini na a mbu samad Yeeso tə Nadzarat dī."

⁶⁸ Amma ngaalghənən. Ndanggən, "Səngwi əndī na a thləkrha ya wa," thliigha sə dəgha kwatkirma də. Tərgha tətəagha diyarha.

⁶⁹ Nggærna mafaddi naghæn, ndanggæn nafini na kækæt a mbædi, “Niifdiya naghæn tal ahur ndan.”

⁷⁰ Nggærgghæn ngaalghæn faðæn.

Tsæna nda tsæbaku, nafini na kækæt a mbædi ndang ngganda Mbiturus, “Sa mbæ ngaala sê wa na tal ahur ndan, kæsær tæ Nggalilad ni sa.”

⁷¹ Katæranggæn ang shiurha tenggæn fa ba ndæghæn, “Aahdi Faara, sængwi niifdi nun a thlækrha ya wa.”

⁷² Tærgaha tætaagha diyarha yi særi. Dalgaha Mbiturus teena hai tæ labar Yeeso ndang næn, “Kapa na kidngaara tætaarha yi særi na ngaal sændæna katæra mahan.” Kwanggæn tenggæn hai naghaha a tærha.

15

Dænda tæ Yeeso a mbed Mbilatus dæ
(*Matta27:1-2,11-14; Luka23:1-5; Yahaya18:28-38*)

¹ A tsar kæræt wumngga mamngya firistaya hai tæ shingya tæ famalæmngya ngyakhrha, tæ fingya kognaya kænangganda path ndan hai. Kænangganda Yeeso dænda tæghæn a mbed Mbilatus dæ.

² Tsahangga Mbilatus mee, “Sani kutær Yahudaya wa?”

Nggæmangga Yeeso, “Kæla thlækna na.”

³ Tærgaha mamnda firisdi naghaha a dæhang pathya fa aten ængya hangga.

⁴ Nggærggha Mbilatus tsahang mee, “Mba nggæra sæ ndeye wa? Sækkwa ændi nana nda a thlæworha fa wa!”

⁵ Amma Yeeso kalwa sæ wa, færang ænwulteena næn Mbilatus.

Ngwang nda kumad mærra Yeeso
(*Matta27:15-26; Luka23:13-25; Yahaya18:39—19:16*)

⁶ Kala wutsæfayid tædaarha yakh Mbilatus kal niifa hai tal muwang nanda hu porsæna dæ yi hwanna fiya.

⁷ Na niifa sæ thlæmnggænni Mbarabas muwang nanda hu porsæna dæ ka tæmbænggidghæn 'wanæn bæl niifa.

⁸ Wumna fiya thlæmad Mbilatus bæ, hwanggænda a kalang niifa næn kanda hai na hu porsæna kæla næn tæ ænaarha.

⁹ Nggæmanggæn kanda ndæghæn, “Na minnun sæ a kalang kutær Yahudaya ni kun hai wa?”

¹⁰ Kæsær sændasæ ka særækkid mamnda firistaya ni bæng nanda Yeeso bæ.

¹¹ Amma Mamngya firistaya shihangganda fiya fa a kalgha Mbilatus Mbarabas hai a meghed Yeeso.

¹² Ndagga Mbilatus kanda, “Amma a kalangdi Mbarabas kun hai, niya ænaarha kæn tæ niifdi nun aarha kutær Yahudaya?”

¹³ Tærangganda urad ndan sæ, “Tawaman dæ!”

¹⁴ Ndagga Mbilatus kanda, “Kama nda, dæmid ma æna næn?”

Amma tærangga fiya urad ndan sæ kaan, “Tawaman dæ!”

¹⁵ Nanæn na mid Mbilatus sæ a tækka fiya mbænda fa, kalang Mbarabas næn kanda hai. Tærgaha fær Yeeso næn a tsadæghæn nda, a færanggænæn sodja Romaya tawangganda dæ.

Sodjaya wanda Yeeso
(*Matta27:27-31; Yahaya19:2-3*)

¹⁶ Sodja yini dænda tæ Yeeso a mbæd tar ndan dæ, aah fingya sodjaya nda bæ.

17 Kalang kabad kutøryirha nda fa na yiɓa, fadang ngganda ndaha na nzənzang panggən nda atənggən.

18 Tərgħa tərangganda urad ndan sə na nda a ndang'ya, "Alvari! Kutər Yahudaya!"

19 Na nda a dəkkən tə səsaala a tenggən, tə kəm na nda a chahang yakħrha fa. Bəra nda hai tə wadeeyi ndan wai na nda a fərang mamnggirha yi waa farha.

20 Ngwalang na nda waaghən, kəɗangganda kabad kutøryidda hai na a fadghən kalang yighən nda. Tərgħa dənda təghən kəshaadə kəsər a dāa nda tawang də.

Tawang nda Yeeso də

(*Matta27:32-44; Luka23:26-43; Yahaya19:17-27*)

21 Na nanda a wiirha tə Yeeso kəma nda tə niifa na nda aarha Siman tə Sayirarha chin nda Alizanda tə Rufus, ɓaghən ɓa a Sarin. Ngyabang tər kaɗid ɗa nda fa.*

22 Ba nda tə Yeeso a mbərha ɓa na nda aarha Nggolggota ndəna mbəd balhwar teena.

23 Fərang aam inabi nda kukurɗa tə mur,† amma karɗə saarha fa.

24 Tərgħa tawangganda Yeeso də ndəghangganda karidghən hai a pathlang ndan, Əna chacha nda aten lukkighən tə kurmi na niifa a waala.‡

25 Tawangganda də tə tsar fa.

26 A man tenggən chireethleng ngganda ənda hai ɗahang nanda fa, "KUTƏR YAHUDAYA."

27 Tawang ngganda fathlee kwamangya də səri, tal a yikawadghən, tal kəm a yisəmadghən§. Fingya chirethya yi kaar na nda tə mbədghən 28 tə ndaagħa: "Ləghəta palthɗa ni tə ndaagħa, 'Sagħang nda ahur fa ɗimiya hai.' "*

29 Fiya na a mbəradə na nda a thləghang pathya fa yi sar farha na nda a tsang'ya tendan fa na nda a waaghən, "Sa ndaagħa na fəlang Kən Faara hai na manggən tənannga hu ɓeena mahan,*

30 Hərgħang fadwa lee təraa na hai aten kaɗiddiya!"

31 Nəghən kee kəm, mamngya firistaya tə famaləmnngya ngyakħrha na nda a waaghən, "Hərgħanggən fingya, amma mbə mbang hərgħang fadghən wa!

32 Ngwa na Kərəsti ɗa nəm kutər Isərela, tərgħa hai a ten kaɗiddi naghənəm tənəm fərang kəkəfek!" Ko fathlee kwamanggini tawang nanda kanda də təghən na nda a thləghang pathya fa mbuwa mbənggən.

Məra Yeeso

(*Matta27:45-56; Luka23:44-49; Yahaya19:28-30*)

33 Na yan faara a sərəkħa wula nggələnggən chehweddi heu ta figrha də.

34 Tərgħa a fiyiddi tərangga Yeeso Uradghən sə, "Eloi, Eloi, lama sabak-tani?" Ndaarha ni, "Faarna, Faarna, kama nda malna nggi?" *

35 Fingya na kəkət a mbədɗi səkkwa ndan ngga wa tamngganda ndaarha nəghən a aah annabi Ilya.

* 15:21 15:21 Romaya 16:13 † 15:23 15:23 *Mur*: Dəf saarha ni na thlang hatta fad niifa də

‡ 15:24 15:24 Dzabura 22:19 § 15:27 15:27 Ishaya53.12 * 15:27 15:27 Ishaya 53:12 * 15:29

15:29 Dzabura22:8; 109:25; Markus14:58; Yahaya2:19 * 15:34 15:34 Dzabura22:1

³⁶ Tal ahur ndan dɔgha dɛ tɛtɛnanggɛn soso tɛ aam inabi na chichakh panggɛn hu sɛsaala fɛranggɛnɛn sɛ ka a saagha. Ndaagha niifa, “Malaman, tama kɛlaghɛnɛm ha tɛ dɛna Ilya tɛrang hai.”†

³⁷ Tɛrgħa nggɛrgħa Yeeseo tɛrang uradghɛn sɛ, a mɛrgħa.

³⁸ Shishamardi na ahu Kɛn Faara na manggɛn djaragħa hai sɛri a talara hai ta hweede hai.‡

³⁹ Mamnda Sodja Romaya na kɛkɛt a mbed Yeeseo fa nadɛ kwamandi mɛrnɛn ndɛghɛn, “Kɛkɛfek, Wan Faarani ya!”

⁴⁰ Na fingya nishya sɛ a mbɛdi na kɛkɛt inggun a kɛlang 'ya na a katɛrarħa hai. A hur ndan na Mairamu Makdaliya sɛ, Mairamu man Yakubu tɛ fɛwunda tɛ Yisufu, tɛ Salomi.

⁴¹ Ka a Nggalili ba takkwana nishyina ndɛn ba na nda a dɛng sɛ tɛ tarya, na fingya nishya sɛ hangga a samadghɛn ka Urshalima ba.§

Pang nda Yeeseo

(Matta27:57-61; Luka23:50-56; Yahaya19:38-42)

⁴² Katɛragħa ɛnda hai ya a far dɛmnda yi far yibɛd Yahudaya, nanɛn tsɛ figrħa hai.

⁴³ Na ka niifasɛ thlɛmnggɛnni Yisufu tɛ Aramatiya, nɛghɛn ahur mamngya na kɛnang pathla hai, Nɛghɛn a kɛla kutɛryid Faara fa. Tɛrɛm ngwa wa, dɛgha thlɛmad Mbilatus dɛ hwan mɛrra Yeeseo nɛn.

⁴⁴ Fɛrwa Mbilatus kɛkɛfek mɛr Yeeseo wa, aah mamnda Sodja Romaya nɛn ba tsahang mee nɛn.

⁴⁵ Pɛrangga mamnda sodja dɛ ndɛn, ndangga Mbilatus Yisufu a dɛgha tɛrang mɛrdi.

⁴⁶ Hiigha Yisufu kabad pa mɛrra ba pɛpet, tɛranggɛn fad Yeeseo ahu kadiddi, fadanggɛn Yeeseo tɛ kabaddi dɛgha dɛ panggɛn ahu kwaarħa raa nanda hu feera. Kwatɛranggɛn feera ba na manggɛn nggɛlanggɛn kwadda sɛ.

⁴⁷ Mairamu Magdaliya tɛ Mairamu man Yisɛfu na mbɛda nda pang nanda Yeeseo sɛ.

16

Thlid Yeeseo sɛ hu mɛrra

(Matta28:1-8; Luka24:1-12; Yahaya20:1-10)

¹ Kyana far yibɛd Yahudayina dɛ, Mairamu Magdaliya tɛ Mairamu man Yakubu tɛ Salomi hii urdi nda na mindan sɛ dɛ nda kɛmang fad Yeeseo tɛghɛn.

² A tsar far katɛra thlɛtta beena, yanfaara a kyarħa ba kɛs kwamana nda aten kwadda dɛ

³ tsahang mee nda ndan ha, “Wunni a kwatɛrang fɛrdi kɛm dɛ na a mii kwaddi?”

⁴ Amma tɛrang nanda tendan sɛ kɛla nda hai fɛrdi na manggɛn kwatɛrang nda dɛ.

⁵ Kyana nda ahur kwadda hai kɛla nda hai wundɛlarħa tɛ lukrħa fa pɛpet tsaua man yisɛma, tɛr ma nda.

⁶ Ndanggɛn kanda, “A fiddun hai wa, nun a kada Yeeseo tɛ Nadzarat tawang nanda dɛ. Thliida sɛ balwa mbɛdiya wa. Kɛlaman mbɛdi hunang nanda sa hai ya.

⁷ Amma damadə dʊn pəranggən fatsahayighən tə Mbiturus tə ndaarha, 'Nən a 'waarha Nggalili də ma kun. Dənun naghən a mbədi kəla pərang nən kun.'^{*}

⁸ Thliigha nishyini tə daarha aten kwaddi naghə fad ndan a rəp̄rha fa ka hərəenga. Kalang ngwanda niifa sə wa, kəsər kəs hərəenga kanda.

*Kyad Yeeso fadghən a Mairamu
(Matta28:9-10; Yahaya20:11-18)*

⁹ Thliina Yeeso sə ahu mər̄ra a far katəra thlətta beena 'waghən kyad fadghən a Mairamu Magdaliya nudi kyang nən ənkaheeya sə məd a fadghən.

¹⁰ Dəgha də pəranggən nafini na nanda təghən kaar na nanda tə səbrha hura kanda a tərha.

¹¹ Amma səkna nda na Yeeso tə yibrha, na da ndən, fər wanda kəkafek wa.

*Kyad Yeeso fadghən a fatsahayighən səri
(Luka24:13-35)*

¹² Akwasamadghən kyakhrangga Yeeso fadghən hai kyad fadghənən a fatsahayighən səri na nanda a kwaman dər̄ha mbər̄ha də.

¹³ Wudə nda da nda pəranggən shayindan, amma fər wanda kəkafek tə path ndan wa.

Fərang Yeeso taara fatsahayighən

(Matta28:16-20; Luka24:36-49; Yahaya20:19-23; Tar fathləngya1:6-8)

¹⁴ Tsəbaku kyadgha Yeeso fadghən a kumkap tal di a sayiddi na nanda a həb ənnarhami. Tərḡha yananggən kanda kəsər ka yamid fərkəkafekkid ndan tə kakrakkin tendan fərang ngwanda kəkafek nafini naghə ndən a kwasamaddi thliinən sə.

¹⁵ Ndanggən kanda, "Daama hu kəshiiirha də dʊn pər labardi na mbənggən ya a fiya heu.[†]

¹⁶ Kala niifa fərḡha kəkafek ənang mbaptisəma nda, nən a hərəkr̄ha, amma niifa fərwa wa kəkafek na nda a ngwang kumarha sə.

¹⁷ Fingya fərḡha kəkafek na nda a wal səsəmm̄da əna ənwuteengya hangga. Hu thləmna na nda a kyang ənkaheeya sə, tə kəm na nda a ndikr̄ha tə fingya miya pak.

¹⁸ Na nda a kəsang huthlingya tə haryindan, ko saa nanda warkami mbə ənang 'ya kanda wa. Na nda dəfang haara haaya teena, kəna nda."

Tərang nda Yeeso talara də

(Luka24:50-53; Tar fathləngya1:9-11)

¹⁹ A kwasamaddi ngwalana Yeeso ndikr̄ha tə kanda, tərang ngganda talara də tsauka a yisəmad Faara.[‡]

²⁰ Tərḡha fatsahayighən dənda mbeedə tə pər labar Faara, Chinəm nəghən tə kanda ha naghə. Nən naarha kyadang kəkafekkid labarghən kanda tə ənwuteengya nanda a ənaarha.

* **16:7 16:7** Matta 26:32, Markus 14:28
Fathləngya 1:9-11

† **16:15 16:15** Tar Fathləngya 1:8

‡ **16:19 16:19** Tar

Luka

Luka chirethleng dā deleewar Tiyafulus dā aten Yeeso

¹ Fiya hangga chirethgha aten ənggini ənana Faara a pathlang nəm.

² Kəla malang nandan kəm hai ahar nafini 'wagha naghən tə yindan kal nanda mii labar Faara də.

³ Tsaunən kee, paba Tiyafulus, nggi tə altenna radī mu ənggina ha ya tə sammayirha ka a katəradghən, kələdī hai nəghən məməl a fanna a chirethleu kəni hai tətal-tətal.

⁴ Na minna sə a sən kəkafekkid ənggina na tsaho nanda ha.

Tə Thlənda Faara kaldə mii nggəta Yahaya tə Mbaptisəma

⁵ A thlakh mbəd kutəryid Hirdus a Yahudiya, na firis sə thləmnggənni Dzakariya, nəghən ahu kiwad Firistaya a wuri ki Abidja. Nukkun kəm Alisabatu turya Haruna ni.

⁶ Kanda kyab ka nafiya ni kanda a mbed Faara, na nda a laf ngyakhrha Faara na heu.

⁷ Amma mbu wan nggindan sə wa, kəsər Alisabatu kwarengani, tə kəm kanda kyab suhur nda.

⁸ Fara səmən far tar Dzakariya yi firistayirha a mbed Faara,

⁹ wurna ndan kəla ndana əntin firistaya, a kyagha hu Kən Faara də na a Urshalima nji urdī nən na sədghən mbənggən.

¹⁰ Səlna sayid nji urdī dā bā, fiya heu wumnda bā, kanda a kəshi a hwan Faara.

¹¹ Kula səndəghən sə na tə thlənda Faara nən kət a yi səmad mbədī nanda nji urdī sə.

¹² Nana Dzakariya ndən, hargha kəfadghən, tərəmngga.

¹³ Amma ndangga tə thlənda Faara, "A tərəmna wa Dzakariya; sək Faara hwanuwa. Nuwa Alisabatu nən a nggədo wee həshin sə, dəfang thləma na Yahaya.

¹⁴ Nən a tsaurha ən wutsəfayirha kaan a fadwa, fiya hangga kəm na nda əna wutsəfayirha kəsər ka nggəttəghən hai.

¹⁵ Nən a tsaurha niifa na manggən a mbed Chinəm. Mbəgha sa aam inabi ko mbaala wa. Ka far nggəttəghən hai nən a ləghəta tə Səsəna tə Pədənda.

¹⁶ Fiya hangga a Isəreela nən a wufang kanda a thləmad Chinəm farndan bā.

¹⁷ Nən a 'warha a mbed Chinəm də, hu səsəna tə səsəmnda kəla annabi Iliya. Nən a bəng tsawud dədəmnggirha bā a pathlang chingya tə wanggi ndan. Nən a kyakhrang fiya bā fingya na tə yamid fər mamnggirha tsawa nda nafiya natə nggayirha fa, nən tansang fiya a Chinəm."

¹⁸ Tsa hangga Dzakariya mee tə thlənda Faara, "Kəkən ni sənda sə əndī thləkna ya nən tsaurha kəkafek? Kulo nggi, suhurđi nuuna kəm kee."

¹⁹ Nggə mangga tə thlənda Faara, "Nggini Djibirilla na kət a mbed Faara. Thlənna nda nggi bā, a bi puro labardī na mbənggən ya.

²⁰ Nanən ya na naarha tip, mba nggər kalasə wa kəl a fardī katəranən hai, kəsər sa karna fərkəkafek fa tə pathna, bəgha tsaurha kəkafek a səl bənggən bā."

²¹ Nanən ya, fiya a kəla Dzakariya fa a kyagha bā, na nda a numarha tə mani tsənən tsəbaku kee ahu kən hwan Faardī.

²² Kyanən ba, mbangwa kalang kanda sə wa. Walangganda tē ndaarha kyadang Faara 'ya ahu kən hwan Faardi, kəsər nən naarha kyad haara a kanda, mbangwa kalasə wa.

²³ Ngwalang nən bən targhən, wudgha wuredə.

²⁴ Məngwaha wa nukkun Alisabatu dəfgha hur. Tsau fayighən nən a wuri mbə kyarha kəshaadə wa yi ndərə tuf.

²⁵ Ndagha Alisabatu, "Faara əneegha əndiya! A hu bəngginiya ndən hadang ni fa, keedə sə hu shilee a mbed fiya."

Tə Thlənda Faara kaldə mii nggəttə Yeeso

²⁶ Nana Alisabatu tē ndərə mikki, thləngga Faara tē thləndəghən Djibirilla ahu tala də a Nggalili, nanda aarha Nadzarat.

²⁷ A dəgha thləmad wutararha də na thləmnggən Mairamu, ngwanna niifa na nda aarha Yisufu, turya Ndauda.

²⁸ Dəgha tē thləndədi thləmadghən də ndanggən, "Niya ndo 'ya, sa na tē parka teena! Chinəm nəghən tē sa ha."

²⁹ Səknə Mairamu nda əndi, billagha kaan, nzmənggənən tē tur nda ən mani ya.

³⁰ Amma ndangga tē thləndədi, "A tərəmna wa, Mairamu, walna nggayirha a mbed Faara.

³¹ Na a dəfrha hur,
nggət wee həshin na,
dəfang thləma na Yeeso. *†

³² Nən a tsaurha manda niifa,
nanda aaghən,
Wan Faara na tē səsəmnda ha heu.

Na Chinəm Faara a fərang tsənnngam kutəryid chichidghən Ndauda.

³³ Nən tsau kutəryirha aten nafiya Isəreela pa kwandə,
kutəryidghən mbə mii ngwaladghən sə wa." 1:33 2 Samaila 7:12; 13; 16;
Ishaya:haya 9:7 1:33, Ndaniyel 2:44; 7:27; Mika 4:7.

³⁴ Tsahangga Mairamu mee tē thlənda Faara, "Kəkən na əndi katərarha hai ya nggi kula sən həshnefa?"

³⁵ Nggəmangga tē thlənda Faara,
"Səsəna tē Pədənda nən a tərəa tenwa hai,
səsəmnda Faara Amshi nən a nggəlorha.
Tsaunən kee, Wandī tē Pədənda na a nggəttə ya,
nəm aaghən təpədənda Wan Faara.

³⁶ Kwana Alisabatu hurfidwa, nda nanda kwarenga ni, tē suhuryidghən nən a nggət wee. Nanənya nəghən ahur tē ndərə mikki.

³⁷ Kəsər mbə 'yasə na pədaghən a fad Faara wa."‡

³⁸ Ndagha Mairamu, "Yoo, nggi mafad Faara ni, a tsauka kəla tē thləknə na." Tərgəha tē thlənda Faara wiigha.

Mairamu wengdə tala Alisabatu

³⁹ A sayiddi, Mairamu ngwagha fa thliigha kəkər dəgha hu tala də na ahu wumngya chehweed Yahudaya.

* **1:31 1:31 Yeeso** Thləndi "Yeeso" na Helenaya aaghən "Djeshiwa" tē mii Ibraniyaya ndaarha ni "Hərəkra Faara". † **1:31 1:31** Matta 1:21 ‡ **1:37 1:37** Kyarhaba 18:14

⁴⁰ Sələnən də kyagha minda ki Dzakariya hai, ndang 'ya nən Alisabatu.

⁴¹ Səkna Alisabatu nda əndi ki Mairamu, wandi na ahurghən tsə'ya nən fa. Alisabatu kəm ləghədgha tə Səsəna tə Pedənda.

⁴² Tərangga Alisabatu uradghən sə kaan, ndanggən Mairamu, "Tə parkani sa ahur nishya, tə kəm tə parkani wandi bana nggəta!

⁴³ Mani na nggayirha barha tenna ba kee, na man China barha thləmadna ba?

⁴⁴ Hərəm ni sək nda ənwa, wandi na a hurna tsə'ya nən fa kaan ka wutsəfayirha.

⁴⁵ Tə parkani sa fərgha kəkafek aten 'ya ndona Chinəm nən tsaurha kəkafek."

Amshi Mairamu

⁴⁶ Ndagha Mairamu,

"Hurna nəghən a fal Faara

⁴⁷ yibəna nəghən a əna wutsəfayirha a Faara tə Hərəkəna,

⁴⁸ kəsər daldə nggi in,

mafadghən mbuwa a mii 'ya.

Nənənya fiya na heu yi weeriya tə na bayi nanda ndaarha tə parkani nggi,

⁴⁹ kəsər ka əngya na məmanggən əneena Faara Amshi, thləmnggənni tə Pedənda.

⁵⁰ Na fiya hadang fa na a tərəmnggən,

Ka chichiiya na kətəm.

⁵¹ Ənadə əngya na məmanggən tə harghən;

welengdə fingya də na a manang alten ndan hu numan ndan.

⁵² Tərangdə kutərya hai hu tsənggam nggindan,

amma mananggən fingya mbuwa a mii 'ya."

⁵³ "Nggalang də fingya na a mirha tə əngya na nggəngga,

amma rəghənggən fa kənaya də kula 'ya a harndan.

⁵⁴ Dangdə mafadghən sə Isəreela,

tə dal teena hai hadang nda

⁵⁵ Ibrahim fa tə chichiyighən pa kwandə

kəla ndang nən chingginəm na kaar."

⁵⁶ Mairamu tsaudə a thləmad Alisabatu yi ndərə mahan a wudgha wuredə.

Nggəta Yahaya tə Mbaptisəma

⁵⁷ Ləghədna bən nggəta Alisabatu, nggət wee həshin nən.

⁵⁸ Tulayighən tə nggədayighən sək nanda kyadang Faara nggayirha, dānganda sə tə wutsəfayirha.

⁵⁹ Ləghəna wandi beena uvada, ba nda ka thlee muwa ba, tə kəm na mindansə a dəfang thləm chin nda Dzakariya.

⁶⁰ Tərgha kalgha mansə ndəghən, "Awo! Nəm aaghən Yahaya."

⁶¹ Ndag ngganda, "Mbə niifa sə ahur nggədiyinun na tə thləmfiya wa."

⁶² Tərgha tsahang mee nda chin wandi tə haara a pər thləm wanda nən nanda a dəfang nda.

⁶³ Tsakh ən chirethla nən, chirethlenggən hai, "Thləmnggənni Yahaya." Fiya na heu na ənwulteena nda.

⁶⁴ A mbədi kee ingga mighən hai tə kəm sheneukən kwasgha hai, katəranggən ndikrha hai nagha a fal Faara.

⁶⁵ Tulayighən na heu nanda ənwulteena, tə kəm tərmanda, kəsər ka əndi katəragha hai. Kala mbərha heu na a wumngya chehweed Yahudaya naghə fiya a tsə labara atenggən.

⁶⁶ Kala niifa səkka labardi kəl wulna teena, tə tsakh mee nən, “Bana wandi tsaurha kəkən ya?” Kəsər na Faara təghən ha.

Dzakariya faldə Faara

⁶⁷ Chin na Dzakariya ləghədgha tə Səsəna tə Pedənda katəranggən thlək pathla hai kyadang na Faara tə ndaarha,

⁶⁸ “Tama fal Chinəm nəm, Faara yi Isəreela, kəsər banən ba ka bagha pəl nafiyyighən.

⁶⁹ Fərdə tə ngyakhrha na a hərgəhang nda kəm a wuri ki mafadghən Ndauda.

⁷⁰ Kəla 'wanən thləkrha kətəm a mii annabiyighən tə pedənda

⁷¹ hərəkrha ahar fa tsangginəm na heu.

⁷² Əngginiya ənənən ndən a kyadang nggayirha nən chingginəm tə dəl teena hai hu dəf mighən tə pedənda əna nən.

⁷³ Dəf mighən əna nən a chichin nəm Ibrahim,

⁷⁴ a pəl kəm nəm ahar fa tsangginəm, tənəm dəfang shilee teena kula hərəenga,

⁷⁵ anam tsətsabadə tə nggayirha a mbed Faara ahu tsawun nəm hu kəshirha.”

⁷⁶ “Sa kəm waana, nanda aah sa annabi yi Faara Amshi, kəsər na 'warha mbeedə ma Chinəm a tangsang kwamana na də,

⁷⁷ a fərang huteena nən nafiyyighən aten kwaman hərəkrha ahu chakhrha dimiyid ndan də,

⁷⁸ kəsər ka hədang nəm Faara fa, kukwaryid hərəkrha nən a njaara tennəm hai a talara hai.

⁷⁹ Nən a njaara aten fingya hai na ahu wula, tə fa tsaukya na a mishim mərə,

nən a laf kəm ahu kwaman dədəmnggirha.”

⁸⁰ Yahaya mangga sə, naghə kanglang hu farha tə huteena, tsaukən a kaheerha kəl fardi kyanən pəpəl ba ka a pər labarghənən a nafiya Isəreela.

2

Nggənda Yeeso a Mbaitalami

¹ A hu bəngginiya Kaisar Anggusta kaldə mee a thlədangganda fiya na hu kutəryid Roma.

² Ndəna katəra thlətta fiya ənanda, a sayiddi tsauna Karniwus ngwamna a Suriya.

³ Fiya na heu wunda hu talyi ndan də ka a thlədangganda kanda.

⁴ Yisufu ndəghənggima maldə tal Nadzarat na hur Nggalili dəgha hu tal Mbaitalami də na hur Yahudiya, tala nggənda kutəra Ndauda sə. Yisufu dədə mbədadə, kəsər nggədit Ndauda ni.

⁵ Wiighən tə Mairamu ngwannən ka a thlədangganda kanda kyab, ahu sayiddi ndəghən ahur.

⁶ Na nanda a Mbaitalami di ləghədgha bən nggəttəghən.

7 Nggət wan 'wadghən nən həshin, lələbanggən tə pam kəndəghən, hunanggən ahu nggam mabiya hai, kəsər walwanda kəna a min rongya wa.

Falafya tə Fathləngya Chinem

8 A kəsər taldı na fa lafya sə, na nda mənda a pəpal, na nda a kəla mamiyindan ha a fədiğrha.

9 Kula səndəndan sə, tə thlənda Faara bəgha thləmandan bə, tərgha mamnggit Faara yangga hai, tərmanda kaan.

10 Tərgha, wan thləndədi ndanggən kanda, "A tərəm dūn wa bə ni bə tə labara na mbənggən yandı na fiya heu ana pəpetyid hura kaan.

11 A weeriya ahur tal Ndauda nggəfang nda tə Hərəkərha kun hai, Kərəsti Chinəm.*

12 Əndiya ndəna a kyadang ənsənda kun, dūnun wal wufarwee lələbang nda tə pam kəndəghən, hunang nda hai ahu nggama."

13 Kula səndəndan sə, tərgha Fathləngya Faara hangga na a amshi, bənda hai, bə nda wal yandı 'wagha hai, kanda heu a fal Faara nanda a ndaarha,

14 "Mamnggit Faara na talara,

tə na hu kəshiriha ngwa tsauka dədemnggirha a thləma nafiya na Faara a tək mbəndə ndan fa."

15 Malna Fathlənggini kanda, wuda nda talara də, ndangga fa lafyini ndan "Tama Mbaitalami də dəm na əndi katəragha hai tə pərangna Chinəm kəm."

16 Thliinda kəkər danda wal Mairamu tə Yisufu, na wanda nda kath ahu nggam mabiya.

17 Nana fa lafyini wandı, pər labar da nda thləghangna tə Thlənda Faara kanda.

18 Səkna fiya labar di, kowunni kəl kəs mee nanda ənwulteena ka əndi ndana fa lafyini.

19 Mairamu kəsə ənggina haya ahurghən, naghə a numarha atənggən.

20 Fa lafyini wuda nda, na nda a aah əmshe yi fal Faara ka əndi səknanda, tə na nanda, nəghən kəla thləkna tə Thlənda Faara.

Dəfang nda thləma Yeeso

21 Ənana wandı beəna uvada, thləng muwa nda, kəmda dəfang thləma nda Yeeso, thləmdi dəfna tə Thlənda Faara kapa na nda dəfghən hur.

Fər nda Yeeso ahu Wuri Faara

22 Ndukna fərda bə, Mairamu tə Yisufu ənanda əndi thləkna ngyakhrha Musa tə ndaarha, a tsabəngganda altəndan də, tərəng ngganda Yeeso, dənda tərghən Urshelima də kəsər a fərghənda a Chinəm.

23 Kəla nanən chichrethlee hai ahu ngyakhrha Faara, "Kala wan 'warha nggən nanda, nanda fərənggən Faara."

24 Na sataka nda kəla thləkna ngyakhrha Chinəm tə ndaarha, "Titiliukya səri ko wan katəprakkyə səri ndəna nda thleerha."

25 A fərđi, na niifa sə nəghən tə tsaurha a Urshelima, nanda aaghən Simiyon. Ka niifa ni, nən naarha dəfang shilee Faara teəna. Kəmda nəghən a kəla fərđi nanda a hərghang nda Isəreəla. Nəghən tə Səsəna tə Pədənda.

26 Səsəna tə Pədənda ndənggən niifđi, mba a mərə wa kəl fərđi nana Kərəsti tə yidwa.

* **2:11 2:11Kərəsti** Nduwa Kərəsti Ibraniyaya na nda aaghən, "Mashiha," Helenaya kəm na nda aaghən, "Kərəsti." Kərəsti diya, ndaarha ni, "Niifa na wuwura," tə kəm mbədgghən 26.

27 Nagha Səsəna tə Pəfənda a shikkən, kyagha Kən Faara də, məməl tə sayiddi ba na fa nggətya Yeeso ba təghən a Kən Faara ba, kəla ndana hai ngyakhrha a əna nda.

28 Simiyon thlə wanda nən fal Faara nən, ndəghən,

29 “Na nən ya, China, kalu mafadwa hai wiigha hu dədemnggirha, kəla tə thləkna na,”

30 “Kəsər yinna nadə hərəkrəwa,

31 hərəkrha əna na a mbed fiya heu,

32 Kukwaryirha kyadna a fiya mbuwa Yahudaya, tə mamnggirha a nafiwa Isəreelaya.”

33 Chin wandi tə man kəsangganda mii ndan kanda ana ənwulteena tə əndi thləkna Simiyon aten wandi.

34 Simiyon dəfəndə parka kanda teena, ndanggən Mairamu man wandi “Wur Faara wandiya kəsər a tsaukwa fəlla fingya hai, tə thlid fingya sə hangga ahur Isəreela, nən tsaurha ənsakrha a thləma Faara mbuwa na mid fiya sə hangga.

35 Nanənke, ən ənandan na ahu tendan nən kyarha pəpal ba. Əndiya nən hatta fa kaan, kəla kuthla thləukh kəlara.”

36 Na suhurra annabi sə nuwun, thləmnggən ni Hanatu, wan Famuwel turya Ashiru. Tsaudə a chimarha yi hurarha məd kee.

37 Tərgha chimadghən mərgha. Nanən ya, huradghən kumnggit uvađa kap fađa. Mbə malang Kən Faara wa, nən naarha manang thləm Faara nda fəđirgha tə yan fara ahu hwanda tə kar aama.

38 Məməlla sayiddiya, kyagha ba nagha a usa Faara, kəmđa thləkdə pathla aten wandiya a nafiya na a kəla fardi na Faara a fərang alteena Urshelima.

39 Yisufu tə Mairamu ngwalang nanda 'ya ndana ngyakhrha Chinəm, wuđa nda tal ndan də Nadzarat na a Nggalili.

40 Man wandi, nəghən tə kanglanggirha, lələgđa tə sənda, nggayid Faara kəm nəghən təghən ha.

Yeeso, wundakhne ngguchit ahur Kən Faara

41 Kafad hurarha fa, fa nggətya Yeeso nanda dərha Urshelima də kəsər ka wutsəfayid kyarhaba ahu səsəarha.

42 Ləkđangna Yeeso hurarha Kum kap səri tə nggətta hai, dənda hu wutsəfayirha də kəla tə səsənna nda sa hai.

43 Ngwalana wutsəfayiddi, kəs kwaman wutta nda wure də. Tərgha Yeeso ishgha hai a samarha a Urshelima, kula sənda chin sə tə man.

44 Na nda a ndaarha asəmha nəghən ahur fiya, kəs wiirha nda yi paara tal. Katərang ngganda kadaghən hai ahur shayindan tə kəm pashiya ndan,

45 nawa ndan wa. Nanənke, wuđa nda Urshelima də, kəsər a kadaghənda a mbədi.

46 A far beena yi mahan, danda walghən tsau ahu Kən Faara a thləmad famaləmngya, ndəghən a ka thləmarha hai, nagha kəm a tsahang mee kanda ha.

47 Fiya na heu a mbədi nanda a kang thləmarha fa, kanda a kəs mee, wulanggən kanda tə tur səndəghən tə nggəmnda nən a nggəmang kanda sə.

48 Chin tə man wulang teena kanda na nandan a mbədi. Ndangga man, “Waana mani ənangna kan kee? Nggi tə tsu tsə fannan chichakh kaan, nawanan sa.”

49 Nggəmanggən kanda tə ndaarha, “Kama nun kadə nggi? Sunggunsə kamdə a tsawi a wuri ki Pəpa wa?”

⁵⁰ Səngwanda numadghən tə pathdīya wa.

⁵¹ Thliigha mbu saman ndan nən, wuda nda Nadzarat də heu. Nən naarha a na fa nggətyighən hai, man kəm, kəs əngginanən haya ahurghən.

⁵² Yeeso kəl chikrha tə ndəndəlyirha tə tsərha, hu pəmmnggən pəpet a mbed Faara tə fiya.

3

Yahaya tə Mbaptisəma tangsang də kwamana Yeeso də

¹ Ahu hurarha kumkap tuf yi kutəryid Kaisar Təmbariyani; Mbuntus Mbilatus ndəna ngwamna Yahudiya, Hirdus ndəna kutər Nggalili, wanman na Filibus ndəna kutər Ituriya tə Tarakunitas, Lisaniyas ndəna kutər Ambiliya.

² Nda Hanana tə Kayafa ndəna Mamngya Firistaya. A faryini ndikka Faara tə Yahaya wan Dzakarīya a hee.

³ Tərgħa Yahaya wənggən chehweed yina hai na a mii kufad Djodan ndəghən a thlək labar Faara a fiya tə ndaarha, a malangganda dīmiyindan ka a fanangganda kanda tənə Faara chahang dīmiyindan kanda də.

⁴ Kəla nanən chichirethlee hai ahu deleewar annabi Ishaya tə ndaarha, "Urarha a aah farha a kaheerha tə ndaarha, "Taksaman kwamana Chinəm sə, katəraman pəpənanng nda kwamangya də.

⁵ Njighaman suhwadya heu, fəlamən mbəya də na dəngkam, dəngkam tə wumngya.

Pəpənaman kwamangya də na kəkəba, kəkəba tsawa nda ndip, kwamangya na kukuchang nanda ngga.

⁶ Fiya na heu nanda a na hərəkrha Faara! "

⁷ Kəsərke, nəghən a ndang nda fiya na baarha ba ka a fananggən kanda, "Kun huthlingya! Wun kəsgha thləmannun kəsər ka səbrha hur Faara na bayi?"

⁸ Nama 'ya kyadgha ndaarha malangdun dīmiyinnun. A numadun ahur nun ndon Ibrahim ndəna Chinun wa. Niya ndangnda kun Faara nən mbang ənang wundakhnaya Ibrahim sə tə feryini ya.

⁹ 'Wanda teena pangnda wurra a kul dəfrha, kala dəfrha mbuwa nggətta nanda kyathlang nda də muwangganda ahu waarha də."

¹⁰ Tshahngga fiya mee ha tə ndaarha, "Ma nan ənaarha mbiya?"

¹¹ Nggəmmnggən tə ndaarha, "Niifa na tə lukrha səri təranggən niifa ha mbuwana yighənsə, niifa na tə ənnarhami ha, naghə kee ndəghən nggima."

¹² Fa thlə tsamngya kəm ba nda ba na a fananggən kanda, tshahng mee nda, "Mala, ma nan ənaarha?"

¹³ Ndagngən kanda, "A thlədun 'ya kalgha yandamu tə thləghang nanda kun wa."

¹⁴ Sodjaya kəm tshahng mee nda ha, "Kanggiwu ma nan ənaarha?" Ndagngən kanda, "A ngyabangdun fiya a fərang wudəbəla nda kun wa. A nggabədun kanda kəsər a fərang 'ya nda kun wa. Usama Faara tə 'ya na nda a teng nda kun."

¹⁵ Nana fiya a kəla bad Kərəsti fa ba, tərgha fiya na heu kanda a numarha ahur ndan tə ndaarha, ko Yahaya ndəna Kərəsti dī.

¹⁶ Ndagnga Yahaya kanda, na heu, "Niya fanang nda kun tə aama. Amma niifa sə na bayi na tə səsəmda fa kalgha nggi mu, tsəkki na a kwasanggi

sahad pahamggən hai wa, ndəghənggi bənən fanang nda kun tə Səsəna tə Pefənda tə waarha.

¹⁷ Nəghən tə deng pəra ha, nən a pərang didiirha də ngwanggən wan hwalidghən ahu birukkun hai. Nən a njang nda dididghən də tə Waarha mbuwa mərə hai."

¹⁸ Tə yiyi thlamarha hangga, Yahaya thləkdə labar Faara na ngga a fiya.

¹⁹ Yahaya yanang də Hirdus, kəsər Hirdus kahang də Hirudiya nu wanman, tə kəm ənadə əngya mbuwa ngga.

²⁰ A kwasamadghen Hirdus nggərdə səbang nda də tə ngyakhrha fərnən a kanda heu. A kəsanganda Yahaya changganda kəndə.

Fanang Yahaya Yeeso

²¹ A kwasamaddi fanang nda fiya, Yeeso ndəghən nggima fanangganda. Tərgħa nanən a hwan Faara, frakh amshi inggadə,

²² Səsəna tə Pefənda tərgħa atenggen hai kəla titiliurha, sək urarha nda a talara hai tə ndaarha, "Sani na waana tətali nggəmni, təkdi mbənduwa fa kaan."

Turya Yeeso

²³ A fardī katərangna Yeeso targħən hai yi tsaharhaha, nəghən a kafa hurarha kumnggit mahan ahu kəshirha. Tərgħa fiya ndən tə ndaarha wan Yisufuni,

na wan Heli,

²⁴ Heli wan Mattaat,

Mattaat wan Lawi, Lawi wan Malki,

Malki wan Yanna, Yanna wan Yisufu,

²⁵ Yisufu wan Mattaatiya, Mattaatiya wan Amos,

Amos wan Nahum, Nahum wan Asaliya,

Asaliya wan Nanjaya,

²⁶ Nanjaya wan Ma'ata,

Ma'ata wan Mattaatiya, Mattaatiya wan Shimeya,

Shimeya wan Njosek, Njosek wan Yahuda,

²⁷ Yahuda wan Yowanan, Yowanan wan Refaya,

Refaya wan Dzarubabel, Dzarubabel wan Sheyaltiyel,

Sheyaltiyel wan Niri,

²⁸ Niri wan Malki,

Malki wan Addi, Addi wan Kosama,

Kosama wan Almadama, Almadama wan Er,

²⁹ Er wan Djoshuwa, Djoshuwa wan Eliyeser,

Eliyeser wan Yorim, Yorim wan Mattaat,

Mattaat wan Lawi,

³⁰ Lawi wan Simiyon,

Simiyon wan Yahuda, Yahuda wan Yisufu,

Yisufu wan Yonana, Yonana wan Eliyakim,

³¹ Eliyakim wan Malaya, Malaya wan Mainana,

Mainana wan Mattaata, Mattaata wan Natan,

Natan wan Ndauda,

³² Ndauda wan Njessi,

Njessi wan Obida, Obida wan Mbuwasa,

Mbuwasa wan Salmon, Salmon wan Nashon,

³³ Nashon wan Amminadab, Amminadab wan Aram,

Aram wan Hesruna, Hesruna wan Feresa,

Feresa wan Yahuda,

34 Yahuda wan Yakubu,
 Yakubu wan Ishaku, Ishaku wan Ibrahim,
 Ibrahim wan Tera, Tera wan Nahor,
 35 Nahor wan Serug, Serug wan Reyu,
 Reyu wan Feleg, Feleg wan Eber,
 Eber wan Shela,
 36 Shela wan Kenan,
 Kenan wan Arfakshad, Arfakshad wan Shem,
 Shem wan Nuhu, Nuhu wan Lamek,
 37 Lamek wan Metusela, Metusela wan Enok,
 Enok wan Yared, Yared wan Mahalalel,
 Mahalalel wan Kenan,
 38 Kenan wan Enosh,
 Enosh wan Shitu, Shitu wan Adamu,
 Adamu kəm wan Faara.

4

Sheetan kəkərangdā Yeeso

1 Yeeso lələgdā tē Səsəna tē Pedənda wud nən bā a kufad Urdun, nagha Səsəna a shikkən a kaheerha dē.

2 A mbədi kəkərangga sheetan yi beena kumnggit fada. Akwasamadghən kəsga mirha ndən, kəsər ənawa 'ya mii wa.

3 Ndangga sheetan, "Ana Wan Faara ni sa tsawang ferdīya ka mburodi."

4 Nggəmangga Yeeso, "Nəghən chichireethlee hai ahu deleewar Faara mbə tē ənnaarhami kee na niifa kərasə wa."

5 Tərga sheetan dəgha təghən a mbərha dē na dāngkam kaan, kyadāng kutəryid kəshīirha nən ahu shībrha yirha.

6 Ndangga sheetan, "Sa niya furo səsəmnda kutəryid diya tē mamnggitghən, kəsər nggi fəreena ndan, a nggəmdi ni fəranggən niifa nggəmna hurna.

7 Na heu niya furokən a dəfenna shilee teena."

8 Nggəmangga Yeeso, "Nəghən chichireethlee hai tē ndaarha, "dəfang shilee Faarwa teena, ndəghən katənggən.' "

9 Tərga sheetan dəgha tē Yeeso a Urshelima dē, təranggən talakh ten Kən Faara sē ndanggən, "Ana Wan Faara ni sa, puru hweedā hai.

10 Kəsər nəghən chichireethlee hai tē ndaarha, 'Nən fərang səsəmnda fathlənggighən a laf sa nda, kəla sa nda ha.

11 Tē kəmdaarha, nanda a nggawo sē tē haryindan, kəsər nadē dəghang sarwa feera fa.' "

12 Ndangga Yeeso, "Nəghən chichireethlee hai, 'A kəkərangna Chinəm Faarwa wa.' "

13 Akwasamaddi ngwalangna sheetan kəkərang nda Yeeso, ndekka hai təghən 'wan.

Yeeso Katərang dē Tsaharhaha a Nggalili

14 Yeeso wuddə a Nggalili dē lələgdā tē səsəmnda Səsəna tē Pedənda, labarghen weldə hu talya dē na hu chehweddī.

15 Tsahadaha ahu Kən Faara hangga ko wuni falda ndən.

Kar nda Yeeso fa a Nadzarat

16 D'egha Nadzarat d'ə mbədi mannənsə, kyagha Kən Faara d'ə a far yibəd Yahudaya k'əla səsənnən sa hai. Thliigha s'ə nən a karatarha,

17 f'ərang d'eleewar annabi Ishaya nda. Inanggən d'eleewar d'a hai, wal mbərha nən chireethleng nanda hai t'ə ndaarha,

18 "Səsən Chinəm n'əghən t'ə nggi ha,

kəsər wurd'ə nggi,

na a b'ang labar Faara ni fa yamiya b'a.

Na a kalmii kalla nafiya ni kənanagna d'imiyirha kanda hai.

A inanggi yid kwamaya d'ə.

A kal fiya ni hai njithlang nanda kanda hai.

19 T'ə kəm, a thl'əghang ndaarha ni fiya na heu, b'ad beena b'a na Chinəm a h'ərgang nafi'yighən."

20 Ngwalang nən karataarha, ngg'əlanggən d'eleewardi f'əranggənən niif'da d'ə na a k'əla k'ənda ha tsaukwa hai. Fiya heu na a k'əndi irang yirha nda fa,

21 kat'əranggən ndangnda kanda, "Aweeriya labar d'iya l'əghədd'ə ahu thl'man nun hai."

22 Kanda heu na a mbədi t'ək nda mbənd'əghən fa, kanda a na ənwulteena t'ə labarya na mbənggən na a kyarhaba a mi'ghən, na nda a ndaarha, "N'deye, mbə wan Yisufuni ya wa?"

23 N'dangga Yeeso kanda, "Səndisə nun thl'əye tur karapu dafa ya, 't'ə purha k'ənan'ə fadwa' non a ndeerha 'əno əndi t'ə səknan ənanna a Kafarnahum ahu tal'di kyawa ya lee.' "

24 Ngg'ərg'hən ndang kanda, "Niya thl'əghang k'əkafek kun, mbə annabi s'ə na nda thl'əghən fa ahu tal'ghən wa.

25 "Keema thl'marha fa, n'əghən k'əkafek na nishya s'ə m'ərna chimayi ndan hangga a Is'əreela athlakh mbəd annabi Iliya, b'a waana 'yaara hurarha mahan t'ə nd'əre mikki. Kyagha miirha hu chehwedd'a hai kaan.

26 Ko nanən kee, thlən ngwanda Iliya a thl'mad ko tal d'ə ahur ndan wa, thl'əngga ndan a thl'mad nuneefa d'ə m'ərna chimad'ghən a Nzarifat na a chehweed Sidon.

27 Athlakh mbəd annabi Ilesha kəm, na fa termeeya s'ə hangga a Is'əreela. Mbusə ko tət'al k'ənan'ə nanda wa, k'əl Na'aman t'ə Suriyarha katənggən."

28 Sək nanda labardi kee, fiya heu na a Kən Faara s'əb'gha hur ndan d'ə.

29 Thlii nda s'ə kyang ngganda Yeeso s'ə ma hur tal'di, d'ənda t'əghən ten f'er'da d'ə t'əna nda tal'da s'ə. Mindan s'ə a muwang ngganda hweedd'ə hai.

30 Amma kyagha t'ə pathlang ndan wii fayighən nən.

Kənan'ə Yeeso niifa na t'ə ənkaheerha fa

31 T'ərg'ha wiigha Kafarnahum d'ə, ahu tala d'ə na a chehweed Nggalili, nag'ha a tsahang kanda ha a far yibəd Yahudaya.

32 Tsahad'ghən ha a ənan'ə ənwulteena kanda, kəsər labar'ghən n'əghən t'ə (səsəmda) ngyakhr'ha.

33 Ahu kən hwan Faardi na niifa s'ə na t'ə ənkaheerha fa. T'əranggən urad'ghən s'ə kaan ndaag'ha,

34 "Iyau! Miwa t'ə kan Yeeso t'ə Nadzarat? 'Ba na b'a ka a r'ək kanna wa? Səndi sa, sani (t'ə P'ed'ənda) na Tsətsabad'ə Wan Faara."

35 Yanangga Yeeso ənkaheeddi ndanggən "Nggasu hai kyosə ahur niif'diya." T'ərg'ha t'ərangga ənkaheeddi niif'da s'ə muwanggən hweedd'ə hai a mbəndan, amb'əra nd'əkka hai t'əghən malanggən niif'di kula wal wund'ərha fa.

³⁶ Nafini na heu kəsangga əwulteena kanda na nda a ndangnda ndan "Tur mani kee? Tə kanglanggirha, tə səsəmnda niifdiya ndanggən ənkaheeya kyanda sə, pa kya nda sə."

³⁷ Əndi ənana Yeeseo ya, kanda a tsə labarghən ko a yanggi ni ahu chehweddi.

Yeeseo kənanğdə fiya hangga

³⁸ A kwasamaddi kyana Yeeseo hai a Kən Faara, kyagha wuri ki Siman hai. Thlabər Siman tə nuwunda tə beerha farha, hwan nggənda a danggən sə.

³⁹ Ishgha Yeeseo atenggen, yananggən wan haddi a ndəkka hai təghən, ndəkka wanhadda hai təghən. Thliigha sə kadang ənnarhami nən kanda sə.

⁴⁰ Tsəna figrha hai bağha fiya ba tə pashiya ndan na tə wanhaya dədamən-dədamən, dəfang haara nən kanda teena, kənanggən kanda heu.

⁴¹ Ənkaheeya kəm, kyanda sə a fad fiya hangga, kanda ahuhwaarha tə ndaarha, "Sa Wan Faara ni," njaranggən kanda də, 'yadang ndikrha nən kanda fa kəsər sənda sə ndəghən ni Kərəsti.

Yeeseo thləkdə labar Faara ahu kəngya hwan Faara

⁴² Dalthna mbərha hai, dəgha Yeeseo a mbərha də mbuwana fiya sə. Nagha fiya a kadaghen, walang ngganda, hwan nggənda na a tsaukwa tə kanda.

⁴³ Amma ndangga Yeeseo kanda, "Kamdə adi tə Labardi na Mbənggən ya, yi Kutəryid Faara ahu talya də pak, kəsər nden thlən nanda nggi ba kamanggən."

⁴⁴ Tərgha dəgha mbeedə tə thlək labarghən ahu kəngya hwan Faara a chehweed Yahudiya.

5

Yeeseo katərangdə aah fatsahayighən

¹ Na fardə sə Yeeseo kət a mii Wuri Aam Nggalili. Nduwusgha fiya thləmadghen ba hangga kanda 'yabang mbərhafa ka a sək labar Faara nda.

² Yeeseo na kombuwalya nən səri a mii wuri aamdı. Fa kombuwalyini kyanda sə kanda a tsabang panggamnggindan də.

³ Tərgha ahur tal hai, yi Siman, ndanggən a puwanggən kombuwalgən ahu aamdə hai ngguchit ma kəkəshbangnda. 'Tsauka ahurghən nagha a tsahang fiya ha.

⁴ Ngwalanən ndikrha, ndanggən Siman, "Puan kombuwal di a mbəd kudimnda də, muwanggun panggam də hai, kəs təna nun."

⁵ Nggəmanğga Siman, "Paba, ka a fədiğrha kan a mukrha, mbə 'ya sə walnan wa. Amma ndana kee, niya muwang panggam di sa hai."

⁶ Muwangganda panggamdi kyandan sa hai, kəs təna nda hangga, nagha panggamdi a thluwussa.

⁷ Tərgha aah pashiya ndan nda ba na ahu tahad kombuwaldi a ba nda dang kanda sə. Ləđang ngganda kombuwalya səri tə təna, nagha kombuwal yini a timnda hai ka haarha.

⁸ Nana Siman Mbiturus əndi katəragha hai bərgħa hai a mbed Yeeseo ndagha, "Mala, kalu kwamanna hai, kəsər tə dımiyirha ni nggi!"

⁹ Kəsər ndəghən tə nafiya na nanda heu, wulang teena kanda ka təndi kəs nanda.

¹⁰ Nanən kee, nda Yakubu tə Yahaya wangya Dzabadi, pashiya tar Siman Mbiturus. Ndangga Yeeseo Siman Mbiturus, "Ma tərəmna wa; nanən ya fiya na a kəsə ba mbə təna wa"

11 Kahangganda kombuwal yindan kəkəsh bangnda ba, malangganda 'ya na heu mbu samad Yeeso nda.

Yeeso kənanngdā tə termeerha

12 Fara səmən na Yeeso ahu tala a chehweed Nggalili, na niifa sə na wanhad termeerha a səsangnda. Nanən Yeeso, bagha ba, bərgħa hai a mbedghən, hwanggən nən ndanggən, "China, a nggəmna fa, tsabeedə."

13 Tərgħa Yeeso fər hargħənən də, tsuwargħənən fa ndanggən, "Nggəmđi fa a tsabanadə. Tsabudə!" A mbəđi kee, termədđi ndəkka hai təghən.

14 Kəsgħa Yeeso thləmadghən, ndanggən, "A pərangnan niifa wa đuwadə kyadang fadwa firis na sa nən. A əno sataka təna fiya səndasə tsabnadə kəla tə ndana Musa."

15 Nanən kee, labar Yeeso kəl chik dərha mbeedə, fiya hangga aten bərha ba kəsər a kang thləmanda fa tə kəmđa a wal kənda nda ahu wanhayindan.

16 Amma, Yeeso nən naarha dərha mbərha də katenggən mbuwana fiyasə naghā a hwan Faara.

Yeeso kənanngdā niifa mərna fadghən hai

17 Farđa sə Yeeso a tsaharhaha, fingya Farisaya tə fa səngya ngyakhrha tsətsau a mbəđi. Bagha nda ba ahu talya Nggalili tə Yahudiya tə kəm ahu tal Urshelima. Səsəmnda Chinəm nən tegħən ha kəsər a kənanngən nafiya na tə wan haya fa.

18 Kanda sə, bagha nafiya ba tə niifa mərna fadghən hai, kath aten dənggəla. Na nda a kada kwamana a dənda təghən wure hai a hunang ngganda hai a mbed Yeeso.

19 Walwa nda kwamana wa ka hangnda fiya. Kəla nda hai mbə kwamana sə wa, thləbangganda ten kəna də fərgħən nda hai tə dəngəđi hunangganda hai a mađufud fiya a mbed Yeeso.

20 Nana Yeeso fərkəkəfəkkin ndan, ndanggən haddi na kath, "Pashinna chohonda đimiyidwa də."

21 Fasəngya ngyakhrha tə Farisaya kanda a numarha tə ndaarha, "Wunniya na thlək labar sarfaddiya a Faara? Ai Faara katenggən ndəna chakh đimiyirha."

22 Walangna Yeeso əndi nanda a numarha, ndanggən kanda, "Kama nda nun əna tur numaddiya?"

23 Yanggi ni pəpa, 'Ndarha chohonda đimiyid wa də wa,' nduwa 'Thliusə wiu wa?'

24 Amma na minna sə a sənunsə tə ndaarha Wan Niifa nəghən tə ngyahad chakh đimiyirha ahu kəshiddiya." Ndanggən tə mərna faddi, "Ndoyi thliusə, tərang dənggəłwa wiu wure də!"

25 A mbəđi kee, thliigha niifđa sə a yid fiya, təranggən dənggəłghən sə nən hunaarha sə kətəm wiigha wure də naghā a fal Faara.

26 Kanda na heu dəf haara nda mii, ka ənwulteenā nana nda na nda a fal Faara. Lələgdā tə tərəmnda na nda a ndaarha, "A weeriya na đan ənwulteenā!"

Yeeso aah də Lawi

27 A kwasamaddi kyana Yeeso sə, na niifa nən tə thlə tsamnda thləmnggənni Lawi tsau a thlə tsamnda ndangga Yeeso, "Mbuwu samanna,"

28 Lawi malanggən 'ya na heu, thliigha sə mbusamadghən nən.

29 Tərgħa Lawi ngwagħa fa əna wutsəfayirha nən manggən a wuri keegħən. Yeeso ndən na rongā na manggən. Fa thlə tsamngya hangga tə fingya nafiya kanda a həb ənnarhami tə Yeeso.

³⁰ Amma Farisaya tē Fasəngya ngyakhrha, katərang ngganda huhurumnda hai ndang ngganda fatsahaya Yeeso, “Kama na nun a həbrha tē sarha tē fa thlə tsamngya tē fa dīmiya?”

³¹ Nggəməngga Yeeso kanda, “Nafiya na kəkanglang mba nda kada tēpuurha wa, kəl haaya.

³² Bayi bə ka fiya na əna ‘ya ngga wa, kəl fa dīmiya, a malangganda dīmiyindan.”

Tsakhmee aten kar aama

³³ Fingya nafiya sə ndang ngganda Yeeso, “Fa fatsahaya Yahaya tē Mbaptisəma, nanda kar aama kətsar tē hwan Faara, na Farisaya kee. Fənyaiwa kanda həbrha tē sarha parang.”

³⁴ Nggəməngga Yeeso kanda tē ndaarha, “Nun mbang ngyabang kar aama pashiya wutsamnda fa ndəghən bəldə a thləmandan wa?”

³⁵ Na farghən bayi na nda a tərang mal kanda nən. A fardī ndənanda a kar aama.”

³⁶ Tərgha Yeeso fərang karapu nən kanda tē ndaarha, “Mbə niifa sə na njar kukwasharraba a fat lukrha na ngga mbuhwang nggənən kukwasharra fa wa. A əna dē kee, kəl njarang nən luwudda dē na ngga, kəsər mbuhuddi mbuhwang nən suhurra luwudda fa tē yandī na ngga mbə kamang wa.

³⁷ Tə kəm mbə niifa sə na irang weerənda aam inabi ahu suhurra samsami hai wa. A əna dē kee, na weerənda aam inabi dī dathlang nda samsami dā dē. Nən iradē, səbgha samsami dā dē.

³⁸ Kamdē weerənda aam inabi nəm irangnda ahur weerənda samsami hai.

³⁹ Mbə niifa sə na nggəm weerənda aam annab a kwasamadī sanən yandī məngga dē wa, ‘Ai, nən ndaarha yandī məngga dē kal dā ndən mbənda.’ ”

6

Tsakhmee a tən laf far Yibrha

¹ Na fara səmənsə, far Yibrha Yahudaya, Yeeso tē fatsahayighən tərnda kwaman heerha; tərgha fatsahayighən kya ten ənnarhami nda na kəla wan hwaliirha fahwang ngganda hai na nda a kiighən.

² Ndagha fingya Farisaya, “Mani nun əna ‘ya kee ‘yadana ngyakhrha Musa yi far Yibrha?”

³ Nggəməngga Yeeso kanda tē ndaarha, “karatang ngwanun əndī na hu dēleewar Faara ənana Ndauda tē nafighən na miirha a kəs kanda wa?”

⁴ Kyana Ndauda a Kən Faara dē tərənən mburodī sə dəfangna nda dē ka firis katənggən, kiigha har ənangən pashiya wiyighən ha.”

⁵ Ngwalənggən pathdī tē ndaarha, “Ai, Wan Niifa Chinani har tē far Yibrha.”

Niifa marna harghən hai

⁶ A fara səmən far Yibrha Yahudaya fadghən, Yeeso kyadē Kən Faara dē a tsaharhaha. Na niifa sə a mbədī mərna harghən a yisəma.

⁷ Tərgha fa maləmgya ngyakhrha tē Farisaya kanda a kəla Yeeso ha tē nən a kərang nda fiya a far Yibrha kəsər a kəsəngganda tē dīmiyirha.

⁸ Yeeso sən dē əndī nanda a numarha. Ndagngən niifdī wu, “Thliusə bə isha a mbədīya.” Tərgha niifdī thliigha sə isha a mbədī.

⁹ Ndagga Yeeso kanda, “Niya tsahang mee kun ha, ma kamngga a nam a far Yibrha? Əna nggayirha nəm, nduwa mbəlfēerha wa? A hərghanggəm yibrha, nduwa bəlanggəm wa?”

¹⁰ Tərgħa kəlanggən kanda na heu; akwasamadghən ndanggən niifdiwu, “Pəpənanang harwa də.” Ndəghən nggi kəm pəpənananggən harghən də. Tərgħa hardi pəpəngga də.

¹¹ A mbədiwu hur Farisaya tə fa maləmgya səbgha də kaan, katərang ngganda thlək pathla hai aten ‘ya na nda ənarha tə Yeeso.

Wur Yeeso fathləngya Kum kap səri.

¹² A hu bəngginiya, Yeeso tərđə ten feera sə ka a hwangga. Mənggən ka hwan Faara.

¹³ Dalthna mbərha hai aah fatsahayighən nən ba, wurgha hasə ahur ndan Kum kap səri, aah kanda nən fathlənggighən.

¹⁴ Kanda na Siman, dəfang na Yeeso thləma Mbiturus, tə wanman Andərawus, tə Yakubu, tə Yahaya, tə Filibus, tə Mbatalomi,

¹⁵ tə Matiyu, tə Toma, tə Yakubu wan Halfa, tə Siman na nda aarha tə sərək chehweedghən,

¹⁶ tə Yahuda wan Yakubu, tə kəm Yahuda Iskaryoti, tə tsaukwa tə thlərbu.

Yeeso Tsahangdə Fiya ha tə kəm kənanang də kanda

¹⁷ Tərgħa Yeeso təraa hai tə kanda ishgha a pəpal tə fiya hangga na mbusamadghən. A mbədi kəm fiya hangga bəgha ba a Yahudiya tə Urshelima, tə kəm chehweed Taya tə Sidon na tsau tə wuri aama.

¹⁸ Bəgha nda ba ka a sək labarghən nda tə kəm awal kənda nda ahu wan hayindan. Kənananggən fiya na ənkəheeya a səsang kanda.

¹⁹ Fiya na heu a kada kwamana na a tsuwarghən ndafa kəsər səsəmnda a kyarhaba a fadghən na a kənananggən kanda.

Wutsəfayirha tə səsaaarha

²⁰ Yeeso kəlanggən fa tsahayighən sə ndanggən kanda, “Nafiya ni kun na tə parka, kun na fa yamiya; kəsər Kutəryid Faara yinun ni!

²¹ Nafiya ni kun na tə parka, kun na miirha a kəs kun nanən ya; kəsər nun a nggaala! Nafiya ni kun na tə parka, kun na a tərha nanən ya; kəsər nuna maasa!

²² Kun fa parkayani, na fiya a kərkun, kanda a wurang kun də, kanda ‘yar kun tə ndaarha kun fa mbəfeyya ni kəsər ka Wan Niifa!”

²³ “Nama wutsəfayirha a katəra ənda haya, tə kəm rəbama ka wutsəfayirha kəsər nun wal kənaghən hangga a talara. Kəsər kətəm nangga chichiyindan annabiya kee.”

Ən Kawa

²⁴ “Kawama nafiya, kun na tə kəna ha nanən ya, kəsər ‘wadun teena tək dən mbəndafa!

²⁵ Kawama nafiya nggalgha nanən ya, kəsər ba na miirha kəs kun! Kawama, kun na maasa nanən ya, kəsər na hur nun a səbrha də non a tərha!

²⁶ Kawama, kun na fiya a faala kəsər nangga chichiyindan annabiya fa nggabaya kee.”

Kyadaman nggəmnda nafiya na tsan kun.

²⁷ “Niya ndang nda kun na sək fanna, nggəmama fiya na tsan kun. Nama ‘ya na ngga a fiya na karkun.

²⁸ Dəfaman parka fiya teena na ‘yarkun, tə kəm hwana man Faara fiya teena na səsang kun.

²⁹ A mbi niifa sa ahu yandı kəmənga ya, kyakhrang man patu ba. Athlang niifa kapad wa, kədang yanda hai na ngguchit.

³⁰ Kala niifa hwanowa 'ya, fərang, niifa kəm thlangga ənwa a ndangna a nggərokənən ha wa.

³¹ Ənaman 'ya fiya kəla na minnun a ənang ngganda kun."

³² "A nadun a nggəm nafiya na a nggəm kun kee, kəkən nun wal parka? Fa dīmiya kəm na nda nggəm nafiya na nggəm ka nda kee.

³³ Kəm dərha anadun a na 'ya na ngga ka fiya na nang kun kee, kəkən nun wal parka? Fa dīmiya na nda naarha kee.

³⁴ Tə kəm ana fiya na mbang teng kun kee, ndənun fərang kumarha kanda, kəkən nun wal parka? Fa dīmiya na nda fərang kumarha fa dīmiya kəsər ateng ngganda kanda məməl.

³⁵ Nanən kee, nggəmama nafiya na tsan kun tə kəm ənaman 'ya kanda na ngga. Fərama kumarha mbə ka atenggənda kun wa. A nadun a naarha kee nun wal kənaghən hangga, tə kəm nun tsaurha wangya Faara Amshi, kəsər nəghən nang 'ya fiya na ngga mbuwa usa Faara tə kəm fa mbəfeeya.

³⁶ Tsawama nafiya na fiya hadang kun fa, kəla nana Chinəm Faara, na fiya a hadang fa."

A Fərangdun dīmiyarha Fiya wa

³⁷ "A fərangdun dīmiyirha fiya wa, kun nggima mba nda fərang kun wa. A ngwangdun kumarha fiya wa, kun nggima mba nda ngwang kumarha kun wa. Chahaman dīmiyin dən fiya də, kun nggima nanda chahang dīmiyin nun kun də.

³⁸ Fərama, kun nggima nanda fərang nda kun tasau lələgdə hərha hai, irang tahadghən nda kun ahu har luwun nun hai. Tasau nun a kəkərang fiya sə ndəna nda kəkərang nda kun sə."

³⁹ Yeeso fərang də karapu kanda tə ndaarha, "Na kwamarha kəs səsal kwamarha wa? Anadə kee, kanda kyab na nda mukrha ahu kwarha hai.

⁴⁰ Mbə wan tə tsaharhaha sə, kalgha təmaləm ndəghən wa. Kəsər, wan tə tsaharhaha a ngwalang də tsahadghən ha, nən tsaurha kəla təmaləm ndəghən."

⁴¹ "Mani na kəlang hwalirha na a yid shadwa, sa kula kədang miwaarha də na a yidwa?

⁴² Kəkən na ndang nda shadwa, 'Wanya ni a kədo hwalirha də a yidwa,' kula sa na miwaarha na yidwa? Sa tə thlərbu! Katərang kədang miwad də 'wan na yidwa kəsər ana manana hai ngga, na a mbangga kədang hwalirha də na yid shadwa."

Nəm sən dəfrha tə tur wanggighən

⁴³ "Dəfrha na ngga mbə nggət wee mbuwa ngga wa, dəfrha kəm mbuwa ngga mbə nggət wee na ngga wa.

⁴⁴ Nəm sən dəfrha tə wanggighən. Mbə naarha hai dakh wan shibarha nəm a fad ndaha wa, nduwa wan inabi a fad ndakh mbəfeerha wa.

⁴⁵ Ka niifa nən əna əngya na ngga, kəsər əngya na ngga ndəna ahurghən. Tə kəm, tə mbəfeerha nən əna əngya mbuwa ngga, kəsər əngya mbuwa ngga ndəna ahurghən. Kəsər 'ya na ahur niifa ndəna kyarha bə a miighən."

Fa təngya səri

⁴⁶ "Kən nun aah nggi, 'Pəpa, Pəpa,' kun a kar 'ya ndang ni kun a non?

⁴⁷ Kala niifa bagha thləmanna bə, a sək 'ya niya thləkrha tə kəm ndəghən a əna 'ya dani, niya pərang tur niifdi kun.

⁴⁸ Nəghən kəla niifa na a tən wurighən, ranggən sarghən sə kudimnggən, tə kəm dəfanggən sar kəndi aten feera. Ləghədna kufarha dək nən wuridi mbangwa tsang'ya fa wa, kəsər dəfanggən sarghən aten keela.

⁴⁹ Kəsər niifa səkka pathna nawa taarasə wa, nəghən məməl tə niifa təngga wurighən kula tansang sar kənggən ngga. Ləghədna kufarha mbən nən wuridi chagha hai hərəm, chat wuri da hai, 'ya ni mbuwa ngga kaan."

7

Yeeso kənanng də mafad mamnda sodja Romaya

¹ A kwasamaddi ngwalangna Yeeso pathla a fiya aten ənggini na midghən sə a pəranggənən kanda, widghən ni Kafarnahum də.

² A mbədi, na mamnda sodja Romaya sə na mafadghən hadghən kaan tsau tə mi məra fa. Mamnda sodja Romaya diwu nggəmdə mafaddi keeghən kaan.

³ Səknən labar Yeeso, thlən fingya fa maləmgya Yahudaya nən da nda hwanggən baa kənanng nda mafadghən.

⁴ Fəmaləmgini dənda thləmad Yeeso də, hwanggənda kaan ndang ngganda, "Niifdiya kam də a dangga sə!

⁵ Nggəmdə nafinən har tənang də Kən Faara kan sə."

⁶ Wiigha Yeeso tə kanda. Dənda də, kanda tsau tə wuri di, mamnda sodja Romaya di, thlən pashiyighən nən ndang ngganda Yeeso, "Paba, a kətəlangna fadwa ka nggi wa, kəsər tsəkki na a bəna wuri kyana ba wa.

⁷ Ndəghənni ndani tsəkki na di thləmad wa də wa, kalusə kee na mafanna a wal kənda.

⁸ Kəsər nggi niyi akamu ngyakhrha niifa, kəmdə tə sodjaya a kamuna, ni ndaa nda yandiya, 'duwa də', nən dərha də; yandi kəm ndanggi 'boba', bəgha ba, ndanggi mafanna, əno kiya, ənagha kee."

⁹ Səknə Yeeso ndən kee, wulangga teena. Kyahargha hai ndanggən nafini na a mbu samadghən, "Niya ndang nda kun, ahur Isəreela 'wawi wal niifa tə fərkəkəfək fa tə kanglanggirha kəla yandiya wa."

¹⁰ Nafini thlən nanda də wu wunna nda a wuri ki mamnda sodja Romaya də, danda wal mafaddi kəndə.

Yeeso thleng də wan nuneefa sə mərna chimadghən

¹¹ Tsuwa tsəbaku wa Yeeso dəgha ahu tala də na nda aarha Nayin, fətsahayighən tə fiya hangga mbu samadghənda.

¹² Nduwus na nda a kwakirəm talda ba, tərgha (na) nafiya (nda) a kyarhaba tə mərna wundəlarha, ndəghənni tətəl nggənnə (ahar) man, chimadghən (nudi) kəm mərde. Nafiya hangga ahu taldi kanda a dəfangdə.

¹³ Nana Yeeso nudi, hadənggən fa, ndənggən, "A tənna wa!"

¹⁴ Dəgha də tsuwar alkau da nən fa, nafini na təghən ha isha nda hai. Ndagha Yeeso, "Wundəlad diya ndoyi thliusə!"

¹⁵ Tərgha wundəlad di mərgha thliighasə tsaukwa tsau, katəranggən ndikrha hai. Yeeso kəm fəranggənən man də.

¹⁶ Tərgha tərmanda kanda na heu, manəngganda thləm Faara nanda a ndaarha, "Kəkəfək, bət mamnda annabi ahur nəm ba! Ba na Faara ba ka a hərəhanggən nafiyighən."

¹⁷ Labar əndi əna na Yeeso ya, dəda də inggun ahu Yahudiya tə tulayighən.

Fəthləngya Yahaya tə Mbaptisəma

18 Tərgħa fatsahaya Yahaya pərang ənggina nda na heu, aagħa Yahaya səri ahur ndan.

19 Thlən kanda nən thləmad Chinəm də tə Tsakhmee, “Sani na a baddaba wa, nduwa kəla niifa nan pak wa?”

20 Səlna fa tsahayini a thləmad Yeeso də, “Ndang ngganda Yahaya tə Mbaptisəma ndəghən thləngga kan a thləmad wa ba, nan a tsaho mee, sani na a baddaba wa, nduwa kəla niifa nan pak wa?”

21 A mbədi tsu kənanngga Yeeso nafiya mbuwa kəkanglang, tə ənkaheeya. Kwamaya hangga kəmda kanda ana mana hai.

22 Tərgħa nggəməngga Yeeso kanda ndəghən, “Damadə dūn pəranggən Yahaya əndi səknun tə əndi na nun. Səfəngya a wiirha, fa termeeya kanda a wal kənda, təbengya a sək pathla, kanda a thləng mərya sə kəmda kanda a fər labar Faara a fa yamiya.

23 Faara nən fər parka a fiya nggalgha tə fərkəkafek nanda təghən atenna.”

24 Akwasamad di wiina fathlənggini ki Yahaya, tərgħa Yeeso katəranggən tsə labar Yahaya ahu terdi ngwagħa hai, ndagħa, “Kələdma dūnun ka kələddə a kaheerha? Hwaliya na dzang na bəreurha a tsang ‘ya fa wa?”

25 Yoo, kələdma dənun ka kələddə? Nduwa ngwadda fa ngwanda fa ya wa? Ai kəmdarha fa ngwaya fa na ngga, na nda tsaurha kwakirəm kutəra.

26 Yoo, kələdma dənun ka kələddə? Annabi wa? Kəkafek niya pəranggən kun har kaldə annabi.

27 Yahaya ndəna labar Faara chichirethlee hai tə ndaarha, “Iya, thləndi tə thləndəna ‘wa də mbee masa, yandı na a takso kwamana kapa na bərhaba,

28 Niya, pəranggən kun ahu fənayini na heu nggət na nishya mbə yandə sə kalgha Yahaya mamnggirha wa, nanən kee yandı na ngguchit ahu kutəryid Faara kaldə ndən mamnggirha.”

29 Nafiya səkka əndiya heu tə fa thlə tsamngya səndasə kwaman Faara ndəna məməl, kəsər kanda ənnanda mbaptisəma yi Yahaya.

30 Amma Farisaya tə fa sən dələewar ngyakhrha, kar nda dəfang shilee əndi na mid Faara nang nda kanda, kəsər kar nda fa a nangga Yahaya mbaptisəma kanda.

31 Dəgha Yeeso mbeedə tə ndaarha, “Yoo, tə manda nəm sakh nafiya kəshiid weeriya? Na nda kəkən?”

32 Na nda kəla wundakhnaya na tsaurha a kasu, nanda aah ndan, kanda a ndaarha,

“ ‘Pəng dən pəmə kunsə

kərdun rəbrha fa,

angdan amshi mərta kunsə,

kərdun tərha fa! ”

33 “Yahaya tə Mbaptisəma ba nən ba mbə a həb ənnarhami wa, mbə a sa aam inabi wa, amma kun a ndaarha, ‘Nəghən tə ənkaheerha fa!’

34 Wan Niifa ba də ba, a həbrha, a sarha, kun a ndaarha, ‘Na dūn ndən tə yakh həbrha tə saarha, pashid fa thlə tsamngya tə fa dīmiyirha ni!’

35 Nanən kee, nafiya nggəməngga fa tə ndəndəlyid sənda Faara, kanda kə ndaarha nəghən tə kəkafek fa.”

Yeeso a minda ki Saminu tə Farisarha

36 Tə Farisarha sə aagħa Yeeso ka həb ənnarhami a wuri keegħən də, tərgħa kyagħa ki tə Farisadda hai, tsaukwa hai a həb ənnaddami.

³⁷ A hu talđiŷa na nuneefasə mbuwana ən ənadghən ngga, səknən ndaarha na Yeeso a həb ənnarhami a ki tə Farisarha baġha ba tə kəthlikrha fədeerha na tə wudəbəla fa.

³⁸ Ishġha aman kəsərgħən təman sargħən fa, nagha a tərha, tərġha aam yidghən nagha a tsətsaarha aten sargħən hai fəbanggən sardī, panggən də tə was tenggən, kəmanggən tə fədeerha na tə sədgħən mbənggən.

³⁹ Nana tə Farisaddī aagha ndən ndaġha ahurghən, “Ana niifđiŷa annabi ni kam səndə tə wunniya, tə kəm ndaarha tur nu wunniya na a tsuwardghən fa kəsər tə đimiyirha ni.”

⁴⁰ Nggəamangga Yeeso ndanggən, “Saminu, na ‘yasə niya puro,” ndəghən kəm đarha, “Mala puruwun.”

⁴¹ Ndaġha Yeeso, “Niifasə a takkwa nafiya səri kumarha, tal wudəbəl wurirha haru tuf, tahadghən kəm kumnggit tuf.

⁴² Pəđangna tidghən kanda, tərġha chahanggən nən kanda də ngwad kyab. Yoo, ahur ndan yanggini nggəm nggən kaan?”

⁴³ Nggəamangga Saminu ndanggən, “Ai yandī chahang na nda də na hangga.” Ndagngən, “Nggəamangna məməl.”

⁴⁴ Kyahar nən thləmad nuda də, ndanggən Saminu, “Nanna nudiya? Kyadī kyawa hai fəre wa aam tsab sara wa, amma ndəghənggi irang də aam yidghən aten saryina hai, panggən də tə was tenggən.

⁴⁵ Sa fufubwa nggi wa, ndəghənggi kəm ka kyani mbəda baya malangwa fəb sargħən wa.

⁴⁶ Kəmang ngwa tenna tə fədeerha wa amma ndəghənggi kəmang də sarna tə fədeerha na sədgħən mbənggən.

⁴⁷ Nanən kee niya purokən, pat đimiyini keegħən na hangga chahang ndandə, kəsər nəghən tə nggəmnda na hangga yandī chahang nanda də ngguchit kəm nggəmnda ngguchit nən waala.”

⁴⁸ Tərġha ndangga Yeeso, nudī, “Dimiyid wa chahon ndan də.”

⁴⁹ Nafini na a həbrha təghən, na nda a ndangnda ndan, “Wunni yandī kəmya na chahang đimiyirha də.”

⁵⁰ Tərġha ndangga Yeeso nudī, “Fər kəkafekkid wa hərwo də đuwa də hu dədemnggirha.”

8

Fingya nishya takkwanda Yeeso

¹ Mənggaha wa na Yeeso a Pər labar kutəryid Faara tala-tala, fatsahayighən na Kum kap səri a thləmadghən,

² tə fingya nishya ndəghang nda kanda hai tə ənkaheeya tə fingya wan haya. A hur ndan na Mairamu sə nanda aarha Magdaliya ndəghang nda hai tə ənkaheeya məd.

³ Tə Yowana nu Kudza tə thlənda Hirdus, tə Sudzanatu tə fingya hangga đangga kanda sə tə rəfyindan.

Karapu aten tə həfrha

⁴ Wumna fiyaba hangga, nafiya aten chikrha ba, tala-tala kanda a bərha thləmadghən ba. Thləghang karapu nən kanda sə ndəghən,

⁵ “Na niifasə dəġha ka həfrha də, ndəghən aten wash wiirha, fingya həra nda hai aten kwamana ishangga fiya hai tərġha đamangga wudikkyā.

⁶ Hərġha fingya hai ahu həreng keela hai, kya nda sə təkna yan faara hai hwara nda də kəsər mbə ləssa suwa.

⁷ Fingya hëra nda pathlang ndakhkya hai kya nda sə kal wanda farha hai a pathlang ndakhkini wa.

⁸ Hërna fingya hai ahu chehweerha hai na ngga kyanda sə ngga tē chikrha haru-haru." Ndanən kee tēranggən uradghən sə ndagha "Yi na tē thləmad səkrha səkkənən."

Ten karapu di

⁹ Fa fatsahaya Yeeso tsahang mee nda aten karapu diya.

¹⁰ Ndaggən kanda, "Nggəməng nda kun fa na a sən 'ya nun na kutəryid Faara ahurghən, fingya a mbə tē karapu wa mba nda sənggən wa, naarha nandan, kanda mba nda kukwalang hai wa, səkrha kəm sək ndan, kanda mba nda sənggən wa."

Yeeso pərdə ten karapu di ki tē həfəddi

¹¹ Ndəghən "Karapu diya nəghən kiya, Wiirha labar Faara ni.

¹² Fingya hərgħa hai ahu kwamana nəghən aten nafiya səkka labar Faara, tərgha bəgha Sheetan ba tēranggən labar də də ahur ndan amana nda fərkəkafek na a wal hərəkrha nda.

¹³ Yi hərəng keela nəghən aten fingya a hərəmna nda sək labar Faara nanda thləghən tē hura pəpet, mbə mbəd tsawudghən sə ahur ndan wa, kəsər nanda fərkəkafek yi beena ngguchit, a wal nda kəkərta mba nda kwas yaharra hai wa.

¹⁴ Fingya hərgħa ahu ndakhkya hai, ndəna aten fingya səkka labar di, kəsər nda weeriya tē binda ka ən kəshiiirha, tē kəna tē ən mbəndayirha fa yi kəshiid diya thluranggən kanda kəsər mbə 'yasə nanda mbang ənaarha ngga wa.

¹⁵ Fingya həf nən ahu chehweerha na ngga ndəna aten nafiya səkka labar di, kəsghənda ha ngga tē hura tətəl, kəsəsa nda na 'ya nda na ngga."

Patilla tsətsəba tē təba

¹⁶ "Mbə niifa sə na njang patilla tsəbānggən tē təba wa, tē kəm dəfanggən kamu wusəra də wa. Nəm dəfang nda a mbəd dəfrha na a pəpal kəsər ka nafiya na kyarha ba na kukwaryirha nda.

¹⁷ Mbə 'yasə na bəbee mbuwa kyarha sə wa. 'Ya kəm na nggənggəla nən kyarha pəpal ba.

¹⁸ Kwarama tē sək pathla nun a naarha səkrha a sənunsə niifa na tē 'ya ha nanda chighānggən, yandī mbuwa tē 'ya anadə a numarha nəghən təghən ha nanda thlang nda."

Man Yeeso tē wanmānggighən

¹⁹ Man tē wanmānggighən dənda thləmadghən də, wal wanda səla thləmadghən də wa kəsər ka hangnda fiya.

²⁰ Ndag ngganda, "muwa tē wanmānggiwa kanda a kəshi na mindansə na sa."

²¹ Nggəmənggən kanda ndəghən "Nafiya na sək labar Faara thlənāngganda də kanda ni iya tē wanmānggina."

Yeeso yanang də bəreu 'yaara

²² Na fara sə kyanən hur kombuwəl hai tē fatsahayighən, ndānggən kanda, "Tama pəm wuri aamda də ya." Thlii wiirha nda.

²³ Nanda aten wiirha tērangga beena də. Tərgha bəreu 'yaara thliigha ba, kombuwəl ndan takh də a ləghəttə tē aama, tərmanda.

²⁴ Dənda də thlēngganda sə a beena, ndāng ngganda, "Paba-paba nəm a mərə!" Thliigha sə yanānggən bəreu 'yaardī tē kudəfəlla amdī nggasa nda hai tip.

25 Ndanggən kanda, “Ai fərəkəfekkid nun?”

Tərgha tərma nda tə wulteena, na nda a ndangnda ndan, “Wunniya na bereu ‘yaara tə aama dəfang shilee in?”

Yeeso kənanng də niifa na tə ənkaheerha fa a Nggarasina

26 Dənda mbeedə tə wiirha a Nggalili ta Nggarasina də na a pəm wuri aama.

27 Tərnda hai a mii wuri aamdı, na niifasə tə ənkaheerha fa, kyagha ba ahur talđi hwathla kanda nən fa. Məndaha ‘wawa kal kabarha fa wa. Mbə tsaurha a wuri wa kəl a mbəd ten kwaya.

28 Nanən Yeeso tərgha huhwagha, fəgha hai a mbedghən təranggən uradghən sə ndəghən, “Ma njidoyiwa tə nggi Yeeso Wan Faara Amshi? Niya hwan sa a səsenna wa.”

29 Thlək nən ndən kee, kəsər Yeeso ‘wadə teena yanang də ənkaheedđi a ndəkka hai tə niifđi. Sara hangga na ənkaheedđi naarha dəghang niifđa hai, na fiya kənanng hai tə wuyiwurra nən dahang də dangga ənkaheedđi a heedə.

30 Tərgha Yeeso tsahang mee nən ha, “Thləm wani kən?” Ndəghən, “Hangga.” Kəsər ənkaheeya hangga kyangga fa.

31 Na nda a hwanggən a dangdə kanda hu kwadadə na kudimnggən wa.

32 A mbədı wu na chibət kələngarya sə a lafrha a wumnda, hwanggən nda a kya nda ahur ndan hai, nggəmənggən kanda fa.

33 Tərgha ən kaheeyini ndəghang nanda kanda hai tə niifđi kyanda hur kələngaryina hai. Tərgha kələngaryini thlii nda sə tə dərha kya nda hu wuri aamđa hai, məra nda sə.

34 Fa laf kələngaryini nanda əndi katəragha hai, dandan ni wure də na nda a pərghən tala-tala.

35 Tərgha fiya kya nda ba ka na ənda nda katəragha hai ba nda thləmad Yeeso ba, banda walghən tə niifđi ndəkna ənkaheeyina hai təghən tsau a mbedghən kaldə lukrha fa, ba hutənggən ba. Tərgha tərmanda.

36 Na nafiya sə ənana Yeeso əndi a yindan thləghanggən nda kanda kwamandı kənanng nda tə ən kaheedđi.

37 Nafiya Nggarasina kahat hwan Yeeso nda na a ndəkka hai tə kanda, kəsər kəs hərəenga kanda kaan. Tərgha Yeeso ahu kombuwal hai wiigha.

38 Niifđi ndəkna ənkaheeyina hai təghən hwanggənən na a wii nda kyab. Tərgha ndanggən,

39 “Wudu wuredə da thlək əndi ənona Faara.” Widghən ni hur tala də nagh a thlək əndi ənangna Yeeso.

Wutarad Yayirus tə nuneefa na fara bang fa

40 Wunna Yeeso ba, fiya hangga hwathlagha ndən fa, kəsər nanda a kələghən fa.

41 Tərgha na niifa sə thləmənggən ni Yayirus mamnda niifa ni a Kən Faara, mbərgha hai a mbed Yeeso hwanggənən a dəgha wuri keeghən də.

42 Na wutaradghən sə tətəl huradghən ənadə Kum kap səri a məra. Tərna Yeeso kwamana, fiya hangga a ngyabang mbərha fa.

43 A hur ndan na nuneefa sə səsagha yi hurarha kumkap səri fara aten bang ndafa hai, bələng də ən hu harghən də ka kadə puurha, walwa kənda wa.

44 Tərgha kyagha tə man kəsərghən tsuwar pəpəshiprha parkwadghənən fa. A mbədı wu fardı na bang fa hai tərgha.

⁴⁵ Ndagha Yeeseo, "Wunni tsuwargha nggi fa?" Ngaalangganda, tərgha Mbiturus tə fīngya na a thləmadghən ndang ngganda, "Paḅa na fiya hangga na puworha ḅa kanda a ngyaḅo mbərha fa."

⁴⁶ Ndagha Yeeseo, "Na niifa sə tsuwargha nggi fa kəsər na səsəmnda sə kyagha də a fanna."

⁴⁷ Kəlaana nuḅa hai mbə mbang ḅeerha wa, Nduwusgha thləmadghən də naghā fadghən a rərḅha fa, ḅərgha hai a mbedghən pərghənən a mbed fiya na heu əndi naghā ndən tsuwarnən ndən fa tə wal kənda wal nən a mbədi.

⁴⁸ Ndagga Yeeseo nudi, "Waana fərəkəkafekkid wa kənodə wiu fadwa ahu dədəmnggirha."

⁴⁹ Ndəghən aten fər labara, ḅagha niifa ḅa a wuri ki Yayirus mamnda Kən Faara ndanggən, "Wutaradwa mərḅə a səsangna tə maləməndə dādə wa."

⁵⁰ Səkna Yeeseo ndən, ndanggən mamndədi, "A tərəmna wa furu kəkafek kee nən a kənda."

⁵¹ Ndukənən hur wuridā də nggəmangwa fiya fa mbusamadghə nda wa, kəl Mbiturus, tə Yahaya, tə Yakubu tə kəm chin wandi tə man.

⁵² Fiya aten tərha tə huhwaarha ka mərə wutaraddi. Ndagha Yeeseo, "Malaman tərha, mərgha wa nəghən a shiirha."

⁵³ Tərgha masangganda yi sarfarha, kəsər səndasə mərḅə.

⁵⁴ Ndəghənggi kəm kəs nən har wandi təranggən uradghən sə ndəghən, "Waana thliu sə."

⁵⁵ Səsənggən wudgha ḅa thliigha sə, ndanggən kanda fərəman ənnarhami ḅəgha.

⁵⁶ Fa nggətyighən wulangga teena kanda. Yi yang thləmarha nən kanda teena a pərang ndan fiya əndi katəragha hai wa.

9

Thlən Yeeseo fatsahayighən Kum kap səri di

¹ Aah nən fatsahayighən kumkap səri ḅa ḅa, ndanggən kanda, fərangdi səsəmnda kun na a kənanngun fiya na tə ənkaheeya tə wan haya dədāmən,

² tə kəm thlən kanda nən daa nda pər labar kutəryid Faara, tə kənanng nda haaya.

³ Ndanggən kanda, "A thliidun wiirha ma tərḅun səsala, tə yawarha, tə ənnarhami, tə wudəḅəla, tə kəm lukrha səri wa.

⁴ A dədun də, wuridi 'wanun kyarha sahai, tsawama sə pa far wuttənun ḅa.

⁵ Kala nafiya thləwa nanda kun fa, a nadun a mal talḅi tinid talḅi na sarnun pamandə ka a tsauka ən sakhrha ni a tendan."

⁶ Thlii nda, wengganda talya hai hangga, kanda a pər labar Faara tə kənanng nda fiya ko a yanggini.

Thləwul ten Hirdus aten Yeeseo

⁷ Hirdus kutər Nggaliliya, səkdə 'ya na a katərarha hai ahu chehweedghən, kərəddadən fa kaan, kəsər fiingya na nda a ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma ni thlēng nanda sə ahu mərḅa.

⁸ Fiingya kəm ndaa nda Iliya ni kyagha ḅa, fiingya a ndaarha tal ni ahur annabiya na kaar thliigha sə.

⁹ Ndagha Hirdus, "Yahaya kyathlangdi tenggən də, wunni kəm mbiya ni a sək ənggini dədāmən atənggən ya?" Nanən kee, midghənsə a na Yeeseo nən.

Yeeseo ḅəng də fiya haru kumnggitghən tuf

¹⁰ Wunna fatsahayighən ba pərang ənggina nda ənana nda. Tərgħa thliigha tə kanda katendan dənda ahu tala də nanda aarha Mbatseda.

¹¹ Sənnə fiya mbədi nən a dərha sadə, mbu samadghən nda. Thlə kandanən fa, pərang labar kutəryid Faara nən kanda, kəranggən fīngya na mindan kənda.

¹² Yarna fara hai, Kum kap sərīdi baa nda thləmadghən ba ndang ngganda, “Kəmdə nanən ya kal fiya na hai kya nda hur tala də danda kada ənnarhami tə mbəd mənda kəsər mbədi nanəm sə ya mbə fiya sə wa.”

¹³ Ndangga Yeeso kanda, “Kun tə altennun fəraman ənnarhami kanda lee.” Nđang ngganda, “‘ya na a har nan mburodi ni tuf tə tənə səri kee, a mbə nanan kyarha hur tala də dan heng ənnarhami fiya ba na heu wa.”

¹⁴ Həshya ənanda haru kumnggit tuf. Nđangga Yeeso fatsahayighən, “Nđaman fiya tsawanda hai, wumangganda tendan kumnggit tuf-tuf.”

¹⁵ Fatsahayighən tsawangganda fiya hai kəla ndanən.

¹⁶ Tərgħa haranggən mburodi dī tuf tə tən dī səri, təranggən tenggən talara də, usa Faara nən, kyanggən hai, fəranggən nən fatsahayighən ndəghanggən nda fiya.

¹⁷ Fiya na heu ənanda mii nggal nda. Tərgħa fatsahayighən wumangganda kwasamadghən kutasya kumkap səri.

Yeeso ndəna Kərəsti

¹⁸ Na fardə sə Yeeso a hwan Faara katenggən tə fatsahayighən a thləmadghən, tsahang mee nən kanda, ndəghən, “Na fiya ndaarha wunni nggi?”

¹⁹ Nggəmangganda, “Fīngya a ndaarha Yahaya tə Mbaptisəma, fīngya Iliya, fīngya kəm a ndaarha tal ni ahur annabiya na kaar thliigha sə.”

²⁰ Nđanggən kanda, “Kun tə altennun nun a ndaarha wunni nggi?” Tərgħa Mbiturus nggəmanggən ndəghən, “Sani Kərəsti yi Faara.”

Yeeso thləkdə kwaman səsadghən tə mərəghən

²¹ Yeeso yiyang thləmarha nən fatsahayighən, a pərang ndan niifa labar dī thləghang nən kanda wa.

²² Nđangga Yeeso kanda, “Kəkafek ni, Wan Niifa nən a səsarha ahar shingya, tə mamnda firistaya, tə kəmdə fasəngya ngyakhrha, nanda a kərgħən fa, bəlang ngganda, a far beena yi mahan nən a thliirha sə.”

²³ Nđanggən kanda na heu, “Ana mid niifasə mbu samanna kəl karnən altenggən təranggən kadidghənsə ka fad dathla mbərha fa hai ndənən mbang mbu samanna.

²⁴ Niifa na midghənsə a hərəhanggən yibədghən nən a kədeng nda, kala niifa kədengga yibədghən ka nggi nən a wal yibrha mbuwa ngwalarha.

²⁵ Kəmdə, ma chighang nən niifa a waldə ən kəshiid weeriya heu kədenggən yibədghən?

²⁶ Kala niifa niya shidang tə labarna, Wan Niifa kəm nən a shidang nda tə ndaarha səngwa ndən wa abadə hu mamnggitghən ba yi Chin tə yi fathləngya Faara tə pedənda.

²⁷ Kəkafek niya pərang nda kun, na fīngya sə kəkət a mbədiya mba nda a mərə wa, nanda a naa kutəryid Faara tə yindan a mərə nda.”

Fatsahaya Yeeso mahan nan nda mamnggitghən

²⁸ Akwasamad beena uvadə tə thlək palthdiya, Yeeso təranggən Mbiturus tə Yahaya tə Yakubu tərāa nda wumnda sə kəsər a hwan Faara nda.

²⁹ Ndəghən aten hwan Faara, kəla nda hai pəmnggən a chim nda fa, lukkihən tsaukwa pəpet nagma ahar yirha.

³⁰ Kula səndəndan sə na nafiya nda səri a thləmadghən, kanda a tsə labara təghən. Nafiniya nda Musa ni tə Iliya.

³¹ Banda thləmadghən ba tə mamnggirha, na nda a tsə labara tə Yeeso ahu ləghəta 'ya na mid Faara aten mərəghən a Urshelima.

³² Mbiturus tə fīngya na a mbədi kanda a beena. Mehen na nda ba, tərgha na mamnggitghən nda, tə kəmda nafini səri kəkət a thləmadghən.

³³ Na nafini səri a ndəkrha hai təghən, tərgha Mbiturus ndanggən Yeeso, "Paba, nəghən ngga nanəm a mbədiya, na chama nan mahan, tal yiwa, tal yi Musa, tal kəmda yi Iliya." Səngwa əndi nən a thləkrha wa.

³⁴ Ndəghən a ndikrha kee, kəla nda hai hashmbe nggəlanggən kanda. Nggəlangna hashmbidi kanda tərmanda.

³⁵ Sək urarha nda hai ahur hashmbidi tə ndaarha, "Waana niya wurni, səgha madghən."

³⁶ Akwasamad sək uraddi, na Yeeso nda kət katənggən. Fatsahayighən nggasanda hai titib, a sayiddiya pərangwəndan niifa əndi katəragha hai wa.

Kənanng Yeeso wee na tə ənkaheerha

³⁷ Dalthna mbərha hai, Yeeso tə fatsahayighən tərna nda hai a wumndədi, wumngga fiya thləmadghən ba hangga.

³⁸ Na niifa sə ahur nafini wumngga ba aaghənən ndəghən, "Paba ni a hwan sa kəlang waana thlārghəna, kəsər ndəghənni tətəl a harna.

³⁹ Na ənkaheerha tsang hurafa, nən huhwarha, dəghənggən hai, nagma fadghən a rəprha fa, nagma miighən kəm a hufirha. A fara səmən mbə malang wa kəl səsangnən kaan.

⁴⁰ Hwan di fatsahayirha a kənanng ngganda, mbang ngwanda wa."

⁴¹ Nggəmanngga Yeeso ndəghən, "Kun nafiya kəshiid weeriya fa mbəlfeyya, mani kədiina fərkəkafekkid nun? Pa kwandə nəm tsaurha, nggi aten kərəsta tə kun? Bətəghən wandi kyawa."

⁴² Na wandi bayi tərgha ənkaheeddi dəghənggən hai nagma fadghən a rəpfa. Tərgha Yeeso njarənggən ənkaheedda də, kənannggən wandi wudənggənən chin ha.

⁴³ Fiya na heu a mbədi wulangga teena kanda aten mamnggit tar Faara.

Yeeso nggərdə thlək kwaman mərəghən

Na fiya heu aten na ənwulteena aten əndi əna na Yeeso, ndənggən fatsahayighən.

⁴⁴ "A mbəfandə kun tə pathdi niya pərang nda kun wa, nanda a fər Wan Niifa ahar fiya hai."

⁴⁵ Kanda hwathlang ngwanda numadghən hai wa, bəbəng ndan kanda kəsər amana nda kukwalang hai. Kanda kəm a tərəm tsahang mee aten path diya.

Wunni manggən ahu kutəryid Faara?

⁴⁶ Tərgha thliigha ngaala sə a pathlang fatsahayighən aten wunni ahur ndan na manggən.

⁴⁷ Sənnə Yeeso numan ndan tərgha kəs har wee nən ba ngguchit ishənggən a thləmadghən.

⁴⁸ Ndənggən kanda, "Kala niifa thləgha wanda fa ya ka nggi, nggi thlənən. Niifa thləgha nggi kəm, thlənən niifdi thləngga nggi ba. Nanən kee, niifa na ngguchit ahur nun ndəna manggən."

Niifa mbuwa tsan kun yinun ni

⁴⁹ Ndangga Yahaya, "Paba, na ðan niifa a k nang  nkaheerha t  thl m wa, 'yadang dand n fa k s r mb  ahur n m wa."

⁵⁰ Ngg mangga Yeeseo kanda, "A 'yadang dund n fa wa, k s r niifa mbuwa tsan kun yinun ni."

Samariyaya ahu tala karnda thl  Yeeseo

⁵¹ Nduwusna bengg n ba n n a wutta talara d , d f d  teena kaan t  d rha Urshelima d .

⁵² Thl n farha n n a 'wanda mbee ahu tala d  na a chehweed Samariya, da nda ngwang  ngya fa a mb di.

⁵³ Amma nafini na a mb di kar thl dgh nda fa, k s r s ndas  na midgh n d rha Urshelima d .

⁵⁴ T rgha fatsahayigh n, nda Yakubu t  Yahaya, k lana nda hai kee, tsahang mee nda Yeeseo, "Chin m, na midwas  aah waarha nan hai a talara njangg n kanda d  wa?"

⁵⁵ Amma kyahargha Yeeseo hai yanangg n kanda.

⁵⁶ D nda hu talad  t  s m n.

Nafiya mahan na mindan mbusamad Yeeseo

⁵⁷ Kanda aten wiirha ahu kwamana, ndangga niifa Yeeseo, "Niya mbu samadwa kala mb rha na a d rha sad ."

⁵⁸ Ngg mangga Yeeseo nd gh n, "Tsarwaya t  kwandan s , wud kky  t  k ndan s , amma Wan Niifa mb  mb d m nd gh ns  wa."

⁵⁹ Ndangg n niifa pak, "Mbuwu samanna."

Amma ngg mangga niifdi ndangg n, "Paba, malee 'wan di pang nda p pa."

⁶⁰ Ndangga Yeeseo, "Malang m rya panggan nda m rr ndan, sa k mda duwa d  da p r labar kut ryid Faara."

⁶¹ Na niifa s  k mda ndangg n Yeeseo, "Paba, niya mbu samad wa, malee 'wan di ndang nafina wiifdi."

⁶² Ndangga Yeeseo, "Kala niifa kat rangga hudarha hai, anad  a k larha samarha d , m m l wa t  tar kut ryid Faara wa."

10

Yeeseo thl nd  nafiya kumnggit m d kap s ri

¹ Akwasamad yandiy , chin m wurd  nafiya kumnggit m d kap s ri, thl n kanda n n s ri-s ri, a 'wanda mbeed , d nda hu talya d  d dam n na nd gh n nggi a d rha sad .

² Ndangg n kanda, "Hathla s  hangga fa taryigh n k din nda. Nan n kee, hwanama t  heerha puwangg n fa hathya ba, hathlangganda s .

³ Nan n ya, weema niya thl n kun k la wan chaukhraya ahur m m reeya d .

⁴ A t rdun wud b la, t   nnarhami, t  pakhma wa. A mb ddun hai ka nda 'ya t  niifa a kwamana wa.

⁵ Kala minda kyanunsa hai, ndama, 'Koomaa, nafiya wuridiy !'

⁶ Ana ngg m nda s  afad nafini ahur mind di, ngwa tsaukwa parkad nda  nnun ahur ndan, a mb  kewa n n a ngg ra thl man nun ba.

⁷ Tsawama ahur mind di, kala 'ya  angnda kun ba  namami. T  taara kamd  teng thl thl n nd gh n nda, ma nadun a kya wure-wure wa.

⁸ Kala tala kyanun sahai a thlenda kun fa, kala 'ya bangnda kun ba anamami.

⁹ Kənaman haaya ahu talđi, ndanggən nafini kutəryid Faara nduwusda ba tsau tə kun.

¹⁰ Kala tala kyanun sahai a thləwa nda kun fa wa, kyama tə kwamangya, ndon,

¹¹ tənid talnun tsauka a fad sarnan pang đan ndən kun hai. Kəl a sənunsə kutəryid Faara ndusang də kun fa.

¹² Niya pəranggən kun a far ngwala kəshirha na Saduma hadang nda Faara fa ma tal diya.

Taya malangwa dimiyid ndan

¹³ "Kawa Koridzin! Kawa Mbatseda! Ənwulteena dədamən ənanda ahur nun ndəghən ənanda a Taya tə Saduma, kam 'wanda teena malang nda dimiyid ndan, kalnda kukwasharya fa tsawa nda hai, na nda a irang fishe fandan fa.

¹⁴ A far ngwala kəshirha, na Taya tə Saduma hadang nda Faara fa ama kun.

¹⁵ Sa kəm Kafarnahum; tamngga ndaarha, nanda a mano a talara wa? Awo! Na dərha hu hwanga də.

¹⁶ Kala niifa səkka kun, nggini səknən, niifa kargha kun nggi karnən, kala tə karrəna, karnən niifdi thləngga nggi ba."

Wutta kumggit məd kap səri da ba

¹⁷ Nafini kumnggit məd kap səri di wunda ba tə wutsəfayirha fa, ndang ngganda Yeeso, "Chinan, kahat tə ənkaheeya nanda sək kan a ndangđan kanda kyama sə ahu thləm wa!"

¹⁸ Ndangga Yeeso kanda, "Na di Sheetan mukda hai a talara kəla kyatta 'yaara.

¹⁹ Kama thləmarha hai, fərang di səsəmnda kun na a ishanggun huthlingya hai tə ngərdəya, nun a kal fa mbəfəeya mba nda nang 'ya kun fa wa ko ngguchit.

²⁰ Ma tsəfun wutsəfayirha nanən ya ka səkna ənkaheeya kun wa, ənama wutsəfayirha fa kəsər chirethleng nda thləm nun hai a talara."

Tək Yeeso mbəndafa

²¹ A sayiddiya ləghəddə tə mbənəfarha fa a fad Səsəna tə pəfənda, ndəghən, "Usadi sa Pəpa, china yi talara tə hweede, kəsər bəbengna tur əngginiya a Fasəngya tə fa hutengya, kyadang nan wundakhnaya nəghən kee Pəpa, kəsər əndiya ndə kamogha.

²² Pəpa fəredə 'ya na heu, mbə niifasə səngga wandi wa kəl chin kee, tə kəmda tə səngga wunni chin di, kəl wandi tə niifa na mid wandi kyadənggənən."

²³ Kyahargha thləmad fatsahayighən ba, ndənggən kanda katendan, "Kun nun tə parka katərana ənggina hai ya a yinnun!"

²⁴ Niya pəranggən kun, annabiya tə kutərya hangga mindan sə na əndi nun a naarha nanən ya, nawa ndan wa, tə kəm sək ənda nda nun a sərha ya, səkwardan wa!"

Wunni tulat na?

²⁵ Na niifa sə tə sən dəleewar tə chirelth na Musa, ishgha sə kət nən a kəkərang nda Yeeso. Ndənggən, "Mala, ni naarha kən na a wal yibrha ni mbuwa ngwalarha?"

26 Ndangga Yeeseo, “Mani chirethleng nanda hai ahur deleewar di? Na karataghən kəkən?”

27 Nggəmənggən, “Nggəmu Chinəm na Faara tə hurwa heu, tə yibəd wa heu, tə kanglanggid wa heu, tə huden wa heu. Nggəmu tulat wa kəla alten wa.”

28 Ndangga Yeeseo, “Nggəməngna məməl, əno kee na wal yibrha.”

29 Kamshidīwu, na midghənsə na hərəhanggən fadghən tsahang mee nən Yeeseo, “Wunni tulat na?”

30 Nggəməngga Yeeseo tə labara, “Na niifa sə thliigha a Urshelima dənən Djariko də, mukka ahar fa thlee kwamangya fa hai, dəkkənda kə danggan nda hai tawalth, malghən nda a pathlang yibrha tə mərə.

31 Na firis sə tərgha kwaman di, ba walghən kalth mbərgha də tə man patu.

32 Na tə Lawirha sə kəm tərgha kwaman di. Na nən ndən kalth, ndəghən nggima mbərgha də tə man patu.

33 Na tə Samariyarha sə tərgha kwaman di, ba a walghən kalth, hadanggən fa.

34 Dəgha thləmadghən də, tsabang wundədghənən də tə aam annab, irang fədeerha nən sə, kəhanggən nən. Təranggən a kəsər kwarghən sə dəgha təghən a kən rongya də.*

35 Dalthna mbərha hai haranggən wudəbəl wurirha sə səri fəranggənən tə mindədī, ndanggən, ‘Kəlee niifda ha ya ‘ya bəlangna heu a kwasamad əndī furo ni ya, a wuddība ba bani nggerokən ha.’”†

36 Tərgha Yeeseo ndanggən, “A hur nafini na mahan ya, wunni tulat kamshidī mukka ahar fathlee kwaman nggina fa?”

37 Ndangga tə səndədī, “Niifdī hadangna niifda fa, ndəna tuladghən.” Ndangga Yeeseo, “Duwadə a əno kee.”

Yeeseo weng də tala Marthla tə Mairamu

38 Yeeseo tə fatsahayighən kanda aten wiirha, ba kyarha hu tala hai, na nuneefa sə thləmnggən ni Marthla. Thləghənən fa a minda keeghən.

39 Na wanman Marthla sə, thləmnggən ni Mairamu, bəgha ba tsauka hai a thləmad Yeeseo ndəghən a kang thləmarha fa.

40 Marthla kəm tar ənnarhami tərang də tenggən də. Tərgha baa thləmad Yeeseo ba ndanggən, “Paba, mba naghən wa yina wanmana maledə tar ənnarhami fa katenna? Ndag bəgha dēe sə lee.”

41 Ndangga Yeeseo, “Marthla! Marthla! Sa a kətəlang fadwa fa aten fingya əngya hangga.

42 ‘Ya tətəl ni kee nanda kədəarha, Mairamu wurdə ‘ya na ngga, kəsər mbə niifa sə na mbang thlang a harghən wa.”

11

Tsahad Yeeseo ha aten hwan Faara

1 Fardə sə, Yeeseo a hwan Faara a mbərha. Ngwalanən, tərgha tal ahur fatsahayighən ndanggən, “Paba, tsahang kwaman hwan Faara kan ha, kəla tsahangna Yahaya tə Mbaptisəma fatsahayighən ha lee.”

2 Ndangga Yeeseo, kanda, a nadun a hwan Faara ndama, “Chinəm na a talara,*

* 10:34 10:34 Kən rongya, Kən hunarha nəm tiirha † 10:35 10:35 Pene: wudəbəl tə ra pathlarha yi paara tal * 11:2 11:2 Fingya deleewarya na nda tə,

a chilbi thlēm wa nēm ha,
kutəryid wa bagha ba.†

³ Fərang ənnaarhami kan yi weeriya tə yi bəngya na bayi.

⁴ Chahang dīmiiyin nan kandə, kəla nan chahanggən fīngyadə ənangga dīmiiyirha kan fa. A dənna tə kan ahu kəkərra də wa."

⁵ Nggərgħa Yeeso ndangnda fatsahayighən, "Ndam tal ahur nun nəghən tə pashirha, dəgha thləmadghən də a manad fədiğrha ndanggən, 'Wayee əne kumad mburodi ha mahan lee.

⁶ Kəsər, na pashinna sə baa ba ka wiirha tərda hai a kyana nanən ya. Kəmda mbə ənnaarhami sə a har na wa.'

⁷ Tərgħa, andam pashiddi kadagħa kumarha a hargħən, nggəmnngga ba a kən ndəghən, 'A billanna nggi wa. 'Wadi teena changdī kwatminda, kan tə wanggna hunadən hai, mbi mbang thliirha sə furo 'ya ni wa?'

⁸ Niya ndangnda kun, a mbə a thliirha sə fərang 'ya nən ka tsaunən pashidghən wa, nən thlid sə fəranggən tə kurmi na midghən. Kəsər pashidghən kəsəwa shilee ndən tə hwandədi hwanang nən wa.

⁹ Niya ndangnda kun, hwanama nanda fərang kun. Kadama nun a waala. Nama a dək kwatminda, nanda inanggən kun hai.

¹⁰ Kəsər kala niifa hwangga, nanda a fərang, niifa kadagħa kəm nən a waala. Kəmdarha kala niifa dəkka kwatminda nanda inanggən hai.

¹¹ Wunni ahur nun, a hwanang wanggən təna fərang huthne nən?

¹² Tə kəm a hwanang wanggən nggal dīyarha fərang ngərdarha nən?

¹³ A tsaudə, kun na fa mbəlfeyya səndun 'ya nun fərangnda wangginun əngya na ngga, sakwata chinun a talara, nən fər Səsəna tə Pəfənda a nafiya na hwanda."

Yeeso tə Mba'aldzabul

¹⁴ Yeeso kənanğdə niifa kənanğna ənkaheerha miighən, hərəmna ənkaheeddi kyarha sə a fadghən, katəranggən ndikrha hai. Tərgħa fiya ngwagħa hai na ənwulteena nda.

¹⁵ A mbədi na fīngya nafiya sə ndaa nda, "Mba'aldzabul ni kutər ənkaheeya fərangga ngyakhad dīya yi kyang ənkaheeya sə?"

¹⁶ Fīngya sə na mindan sə kəkərangganda Yeeso, ndang ngganda, a əna ənwulteena nən kyadgha ndaarha na Faara təghən ha.

¹⁷ Tərgħa Yeeso walang də numan ndan, ndanggən kanda, "Kala kutəryirha dəkka hai səri, nanda yanda tə ndan, kutəryiddi mbə isha wa. Nəghən kee kəm a dək wure hai səri kanda a yanda, wuridī nən weela də.

¹⁸ A ndək Sheetan hai mbədgħən səri, nən yan altenggən, kəkən na kutəryirha dərha mbeedə? Nduwun tə ngyakhrha Mba'aldzabul ni kyangnda ənkaheeya sə.

¹⁹ Anađə tə ngyakhrha Mba'aldzabul ni kyang ənkaheeya sə, fa tsahayinun wu? Tə ngyahad wun nanda kyang nda sə? Fa tsahayinun ni ngwang kumarha kun sə aten yandīya.

²⁰ Anađə tə səsəmda Faara ni kyang ənkaheeya sə, tsaudə kutəryid Faara bađə thləman nun ba.

²¹ Niifa na kanglang, a ngwada fa ngga, ndəghən a kəla wurighən ha, kari wurighən mbə 'ya sə walghən wa.

† 11:2 11:2 Fīngya deleewarya bagħa ba. 'Ya na midwa a ənaghənən hu kəshirha kəla nanda a ənaarha a talara

22 Aƒad niifa ƒa ƒaƒ kalgha ndaƒ mu kanglanggirha, harghonaƒ yanda, dagaƒhanggonaƒ hai, thlanggonaƒ kari yandaƒdi mbaƒsanonaƒ sa, taƒgha ndagaƒhanggonaƒ kari daƒda thlang naƒ.

23 Niifa mbuwana midghonaƒ nggi, naƒghonaƒ a tsan nggi. Niifa dawa sa wumndaƒghonaƒ, ta waleng nda ni daƒ.

Wutta aƒkaheerha ta imanda ƒa

24 "A kyad aƒkaheerha sa ta imanda a fad niifa, naƒ naarha wiirha hai a mbaƒaya mbuwana aama sa ƒa a wal mbad yibrha naƒ. A walwa wa, naƒ ndaarha, 'Ni wutta wuri da da kyani sa ƒa.'

25 A ƒada ƒa walda wuriƒi ngwangnda da, tangsangnda wuriƒi ngga,

26 naƒ a wutta daƒgha ngwangnda aƒkaheeya ƒa maƒ kalgha ndaƒ mbalfeerha, baanda tsaurha a mbaƒdi. A kwasamadghonaƒ, tsawud niifdiya saƒsadghonaƒ naƒ kal yi kaar."

Parka yi kaƒafek

27 Na Yeeso a thlaƒ aƒgginiya, taƒangga nuneefa uradghonaƒ sa a pathlang fiya ndanggonaƒ, "Taƒ parka ni nudi nggataƒgha sa, har ƒaƒonaƒ sa ya!"

28 Nggamangga Yeeso ndanggonaƒ, "Ha i naƒghonaƒ kee, amma parkayirha kalda tsaurha aƒad nafiya na a saƒ laƒar Faara, kanda na taara sa."

Mid fiya sa na aƒwulteena

29 Na fiya aten chik baarha thlamad Yeeso ƒa, ndagaƒghonaƒ, "Nafiya ƒaƒhiid weeriya fa mbaƒfeeya ni. Na mindansaƒ a kyadang aƒwulteena nda kanda, mba aƒwulteena sa nanda kyadang kanda pak wa ƒaƒ yi Yunana.

30 ƒaƒa tsauƒa Yunana aƒwulteena a nafiya Nineba, Wan Niifa ƒaƒ naƒ naƒ tsaurha kee a nafiya ƒaƒhiid weeriya.

31 A far nggwala ƒaƒhiirha, kwatamnda man ki paƒasarya, naƒ a thliirha ƒa heu ta nafiya ƒaƒhiid weeriya, kyadang ndaarha naƒ kanda aƒawun maƒmaƒ wa. Baƒghonaƒ ƒa a mbaƒha na ingun ka ƒaƒha saƒ saƒda Sulemanu. Naƒ naƒ ya kulo niifa kalgha Sulemanu a mbaƒdiya.

32 A far nggwala ƒaƒhiirha, Ninebaya nanda a thliirha sa ta nafiya ƒaƒhiid weeriya kyadang ndaarha naƒ kanda aƒawa nda maƒmaƒ wa, ƒaƒaƒ kanda malangnda daƒmiyindan, ka laƒar Faara thlaƒghangna Yunana kanda. Naƒ naƒ ya, kulo niifa kalgha Yunana a mbaƒdiya!"

Kukwaryit farha

33 "Mba niifa sa na njangnda patilla baƒbenggonaƒ wa, nduwa tsabaƒggonaƒ ta ƒaƒa. ƒaƒ naƒ daƒang nda a paƒal na a kya niifa ƒa, na kukwaryirha naƒ.

34 Yirha ndaƒa kukwaryit farha, ana yidwa kanglang hai, fadwa na heu naƒ naarha taƒ kukwaryirha. A mba yidwa kanglang wa, fadwa na heu naƒ naarha hu wula.

35 Kulo sa hai, kukwaryirha nana taƒghonaƒ mba wulani wa.

36 Ana fadwa na heu taƒ kukwaryirha, mba mbaƒha sa na taƒ wula wa, fadwa na heu naƒ njaara hai, ƒaƒa na kukwaryit patilla aƒaarha."

Yeeso yanangda Farisaya ta Fasangya ngyakhrha

37 Ngwalana Yeeso laƒara, taƒgha ta Farisarha mbu Yeeso naƒ wuri keeghonaƒ daƒ ka haƒ aƒnarhami daƒ. Daƒgha Yeeso daƒ tsauka hai a haƒ aƒnadaƒa mi.

38 ƒaƒa na taƒ Farisadaƒa hai kaƒtaƒang Yeeso haƒbra hai kula tsabaƒang harghonaƒ daƒ wulangga teena.

³⁹ Ndangga Chinəm, “Kun Farisaya, nun tsabang kəsər tafarha də tə dəngnda nagma hur nun lələgdə tə hukrha tə mbəlfearha.

⁴⁰ Nurya kee, mbə Faarani ənagma kəsərđi tə hurđi wa?

⁴¹ Amma fərama ‘ya na a har nun a fa yamiya, ‘ya na heu na yinun nən naarha tsətsabadə.

⁴² Kawa ma, Farisaya! Nun fərangnda Faara tal ahu kum shi chimbee tə fingya shi kyahangya na heu. Malanggun tar kəkafek tə nggəmda Faara. Tur ənggina niya kamngga ənon, kamngwa malanggun fingya wa.

⁴³ Kawa ma Farisaya! Na minnun sə a fərang mbəd tsaurha nun kun na ngga ahu Kən Faara tə kəmda nagma fiya a ndang ‘ya kun ahu kasu.

⁴⁴ Kawa ma! Nuwun kəla kwat mərya na fiya a wiirha atənggən ka yamid sənda.”

⁴⁵ Tərga niifa tal ahur Fasəngya ngyakhrha, ndənggən Yeeso, “Mala, a ndanna kee, ‘yarna kan kəm!”

⁴⁶ Nggəməngga Yeeso ndəghən, “Kawa ma kun Fasəngya ngyakhrha! Fərang rəfrha nun fiya na haghən, kun tə alten nun ‘wawun tsuwarghən fa tə wan haara tal a thlar kanda nun wa.

⁴⁷ Kawa ma, təndun ten kwaya na nggəngga ka a mananggun annabiya Faara, bəlangna chichiyinun kanda də.

⁴⁸ Kun tə alten nun nadun ndən, kəmda nggəmdun fa tə ‘ya ənana chichiyinun. Bəlangganda annabiya, kun kəm tənanggun ten kwayindan.

⁴⁹ Nanən kee, ndən ndana sənda yi Faara, niya thlərang annabiya kanda də tə Fatsahaya, nanda a bəlang fingya, səsəngganda fingya.

⁵⁰ Tsaunən kee, na Faara a ngwang kumarha nafiya kəshiid weeriya aten bəla, bəlang na nda annabiya də na heu, ka katəra kəshirha.

⁵¹ Ka aten far Habila dəgha hu yi Dzakariya də bəlang na nda a pathlang mbəd sataka tə mbərha na Tsətsaba də ahu Kən Faara. Niya pəranggən kun nanda a ngwang kumarha nafiya kəshiid weeriya kəsər ka nafini na heu ya.

⁵² Kawa ma, Fasəngya ngyakhrha! Kəsəndun ən cha kwatmin sənda ha. Kun tə alten nun kyawun sadə wa, malanggun fiya na mindan kyarha sa də, kya nda də wa.”

⁵³ Malangna Yeeso mbəđi, Fasəngya ngyakhrha tə Farisaya katərang ngganda tsəndəghən hai, na nda a dzaramnggən tə tsakh miya.

⁵⁴ Na mindansə dəfang takthleera nda ka a thlək ‘ya nən mbuwa məməl.

12

Yiyi thləmarha aten thlərbuyid Farisaya

¹ Wumna fiya bə hangga har kanda ishəng ndan hai, katərangga Yeeso tsə labara ‘wan tə fatsahayighən, ndəghən, “Kwarama tə mehen Farisaya ndəna thlərbuyirha.

² Mbə ‘yasə na nggənggəla mbuwa indədə wa, tə kəm mbə ‘yasə na bəbee mbuwa kyarha pəpal bə wa.

³ Kala ‘ya thləknun bəbee na fiya səkən a pəpal, ‘ya thləknun kəkəđak nanda a kalmiighən də səkəna fiya.

Faara ndən kamngga a tərənggənəm

⁴ “Niya ndang kun shayina, a tərəmdun nafiya na a bəl farha wa, a kwasəməđi bəlang na nda, mbu ‘yasə nanda naarha bəl wa.

⁵ Niya përang niifa kun nun tərəmnda, tərmana Faara na tə səsəmnda bəlang nda farha, a kwasamadghən muwanggən ahu hwanga də. Kəkafek niya përanggən kun tərmana Faara!

⁶ Mbəna nda heng wudikkya də tuf pene səri wa? Ko tətali ahur ndan mbədfangwa Faara wa.

⁷ Ko was tengginun ni ma nəghən thləthləda. A tərəmdun wa, kəsər kaldun wudikkya kaan!"

Kyad sənda Kərəsti a mbed fiya

⁸ "Niya ndang nda kun, kala niifa ndagha səndə nggi a mbed fiya, Wan Niifa kəm nən a ndaarha sənda ndən a mbed fathləngya Faara.

⁹ Niifa kəm ndaarha səngwa nggi wa a mbed fiya, nggi kəm ni ndaarha səngwi ndən wa a mbed fa thləngya Faara wa.

¹⁰ Kala niifa na thlək pathla mbuwa ngga aten Wan Niifa na nda chahanggəndə. Amma niifa sargha Səsəna tə Pədənda mba nda chahanggən də wa.

¹¹ A dən nda tə kun a mbed mamngya Kən Faara də, tə fa ngwa kumaya, tə kutərya, a billadun tə kwamana nun a kyang altennun sə wa, ko tə pathla nun a nggərang kanda səwa.

¹² Kəsər Səsəna tə Pədənda nən a tsahang 'ya kun ha kamngga a thləwun."

Karapu aten nur təkəna

¹³ Tərgha niifasə ahur fiya ndanggən Yeeso, "Mala, ndang wan mana fəre yina langaarha nən malang na mərə chinan kan hai."

¹⁴ Tərgha Yeeso ndanggən, "Kaiya wayee, wun dəfegha tə ngwa kumarha, ni dək langaarha?"

¹⁵ Tərgha ndanggən kanda, "Kwarama fa, nama inggun tə 'ya na bərha bə tə kwit hura, kəsər yibəd niifa kaldə ən kəshirha."

¹⁶ Fərang karapu nən kanda ndəghən, "'Wad tə kəna naarha sə walgha ənnarhami ahu hedghən kaan.

¹⁷ Ndagha, 'Mbə mbəd dəf ənnaddami sə kyana wa. Mani naarha?'"

¹⁸ "Ndəghən, 'Yoo! Səndi 'ya niya naarha. Niya fəlang biriukina də ya, tən fingya ni na məmanggən, iranggi ənnannami sa hai tə karinna heu.'" "

¹⁹ Ndanggi altenna, "Kai! Na əngyasə na nggəngga tə ənnarhami dəfangna də yi huraya hangga. Yibu, həbu, saana tək mbənda na fa."

²⁰ "Amma Faara ndanggən, 'Sa nura! A fədigidə ya na nda a kada yibədwa. Karidi dəfangna də ya nən a tsaurha yi wun?'" "

²¹ Ngwalangga Yeeso pathdiya tə ndaarha, "Nən tsaurha kee tə niifa wumangga kəna hai a altenggən, amma a mbed Faara tə yaminni."

Ndangga Yeeso fatsahayighən ma billadun wa

²² Ndangga Yeeso fatsahayighən, "Niya ndang nda kun, a billadun tə yibəd nun, tə 'ya nun ənnarhami, tə kəm 'ya nun kala fa wa.

²³ Kəsər yibrha kaldə ənnarhami, farha kəm kaldə lukkyā.

²⁴ Kəla man wudikkya lee! Mba nda hərha wa, mba nda hathla wa, mba nda tə kən ənnarhami ko biriukya wa, ko nanən kee na Faara fərang ənnarhami kanda. Səngunsə mamnggit nun kaldə yi wudikkya wa?

²⁵ Wunni ahur nun aten billadghən na mbang chik bənggən, ko yi beena tal ahu kəshirha?

²⁶ A mbun a mbang əna 'ya ngguchit kəla yandiya wa, kən nun billarha aten fingya əngya na mid nun?"

27 “Kæla man fid dæfya na nda tsærha. Mba nda na taara, ko pu kabærha wa. Nanæn kee, niya ndang nda kun, ko kutæra Sulemanu tæ mamnggitghæn 'wa wa ngwarha fa kæla tal ahur ndan wa.

28 Ana Faara a ngwang nda hwalirha fa na a hee kiya, hwalirha nasæ aweeriya, a binda kæm njigha dæ, sakkwa kun næn ngwang kun fa? Kun fa yamid færkækafek!

29 A nadun a numarha aten ænarhami ko æn sarha wa, ma billadun aten ænggini ya wa.

30 Nafiya sængwa Faara na nda kada tur ænggini ya, amma Chinun sændæ 'ya na minnun.

31 Kun nggi kadama kutæryid Faara, ænggini na heu kæmya næn færanggæn kun.

Tsaharhaha aten dæfæra kæna dæ a talara

32 “Kun chibrha na ngguchit, a tæremdun wa, kæsær Chinæm næn a tæk mbændafa a færang kutæryidghæn næn kun.

33 Heeman 'ængginun dæ na heu, færang wudæbælgæn nun fa yamiya. Dæfaman kæna altennun dæ mbuwa ngwalarha, kæna mbuwa sæbrha dæ a talara, mbærha mbuwana ngaara kyarha dæ dægħa tærang, tæ mbærha mbuwana mæmemngya sæbang dæ.

34 Kæsær mberha na kænawa sæ, ndæna mbæd numad wa.”

Ngwama fa ka wutta Yeeso ba

35 “Ngwama fa ka taara, patillan nun njinji.

36 Tsawama kæla mafaya na kæla turi ndan fa na wutta bæ ahu wutsæfayid kakhrha. A Wudda bæ dæk kwatminda næn, nanda inanggæn hai wet.

37 Næn naarha ngga a fad mafayini a wud turi ndan bæ, a bædæ wal kanda a kælarha ka taara. Niya ndang nda kun, næn a kalang kabadghæn hai kal yi taara næn, ndanggæn kanda tsawama hai, færang ænarhami næn kanda.

38 Næn naarha ngga a fad mafayini a wud turi ndan bæ a manad fædigrha, ko ahar tsar abadæ wal kanda nggungwa fa.”

39 Nggærgha Yeeso thlæghang karapu kanda, ndæghæn, “A sæn ture sayiddi na ngaara a kyarha wuri keeghæn hai, mbæ malang nda kyagħa sa hai wa.

40 Kun kæm tsawama nggungwa fa, kæsær Wan Niifa næn a wutta bæ a sayiddi sængwa nun sæ.”

Wunni mafarha na tæ kækafek?

41 Ndagħa Mbiturus, “Paba, karapu diya aten nan ænana nan wa, nduwa aten fiya na heu wa?”

42 Nggæmangga Chinæm ndæghæn, “Tsawama kæla mafaddi na tæ kækafek na ndændæl kæm, dæfangna turighæn aten mafayighæn, na færang ænarhami kanda a sayiddi kamngga.

43 Næn naarha ngga a fad mafaddi bæna turighæn walghæn a æna targhæn mæmæl.

44 Kækafek niya pæranggæn kun, næn dæfang mafaddi aten karidghæn na heu.

45 Amma a ndang mafaddi altenggæn, ‘Turina bæwaba wet wa,’ tærgħa katæranggæn dæk mafaya nishya tæ hæshya, kyagħa hu hæbrha hai tæ sarha nagħa a tærang teena.

46 Turi mafadiya næn a wutta bæ a fara sænngwanæn sæ. Turidfi wu næn dækkæn kaan wumanggæn tæ nafiya na dimi.”

47 “Mafaddi sængga 'ya na mid turighæn a ænagħa, amma ngwawafa wa, tæ kæm ænawa ændi ndang nanda a ænagħa wa, na nda a tsadagħæn kaan.

48 Amma niifa sɛngwawa sɛ, a naɗɗɛ 'ya kamngga a tsɛtsɛlghɛn nda, na nda ɗɛkɛn ngguchit. Kala niifa fɛrang nda 'ya hangga, na nda kaɗa 'ya hangga a harghɛn. Niifa fɛrang nda 'ya hangga kaan, nanda kaɗa 'ya hangga a harghɛn kaan."

Labar Yeeso nɛn tsahang fiya hai

49 Tɛrgħa ndagħa Yeeso, "Bani hu kɛshiiirha ba tɛ ngwa kumarha na kɛla waarha. Ana nggɛmndɛna ni kam njang nda ɗɗɛ!

50 Na mbaptisɛma sɛsaarha sɛ na nda a ɛneerha, billaɗi kaan na a ɛneekɛn nda!

51 Tamnggun ndaarha ɓang ni tsawud ɗɗɛmnggirha kɛshiiirha ba wa? Awo! Niya ndang nda kun, ɓaniɓa tɛ tsakhrha hai.

52 Nanɛn ya, ahu wure tal nafiya tuf nanda tsakhrha hai pɛmnggɛn sɛri, nafiya mahan a tsan nafiya sɛri, nafiya sɛri kɛm a tsan nafiya mahan.

53 China nɛn tsan wanggɛn. Wandɗi kɛm nɛn tsan chin. Man nɛn tsan wutaradghɛn, wutaraddi kɛm a tsan man. Thlabɛrra nɛn tsan nu wanggɛn, nu wandi kɛm nɛn tsan thlabɛrghɛn."

Sɛnda 'ya na mid Faara ɛnana ahu bengginiya

54 Tɛrgħa ndanggɛn fiya, "A naɗun hashmbe a man hɛmnda faara ba, nun ndaarha 'Na 'yaara ɓayi,' ɓagħa hai.

55 A na ɓereurha ɓayi manki pɛlasarya ndon 'Na kɛrta a naarha sɛ', tɛrgħa nagħasɛ.

56 Fa thlɛrbuya! Mbangɗun sɛnang kyaharra mbɛrha hai na a hweede tɛ fɛrakh-amshi, amma sɛnda ɛn bengginiya sɛnggundun wa.

Taksaman Pathlang nun

57 "Mani mbuwa nun numarha ɛna 'ya nun na ngga kun tɛ alten nun?"

58 Ndagħa Yeeso, "Kɛla ndam, a huhwad niifa sa, kaɗu kwamana na a tangsanggun pathlang nun a kwamana. A karna fa, ɗɛnɛn tɛsa a mbed tɛ ngwa kumarha ɗɗɛ. Tɛ ngwa kumarha kɛm nɛn fɛrang sa wan sɛsalya. Wan sɛsalya kɛm na nda muworha kɛndɛ.

59 Niya ndorha, mba kyarħaba wa kɛl tiina ɛndi kyo nanda heu."

13

Malaman ɗimiyin nun amanun mɛra

1 Nanɛn ya fiŋya sɛ a mbɛɗi, pɛranggɛn nda Yeeso labar Nggalilaya ndana Mbilatɛs a ɓɛlang ngganda kanda. Tɛrgħa sodjaya ɓɛlangganda nafini a farɗi nanda a fɛr satakh ndan a Faara.

2 Nggɛmangga Yeeso kanda, ndɛghɛn, "Ka ɓɛlang nanda Nggalilayini kee, tamnggun ndaarha kalnda fiya na heu ɗimiyirha a Nggalili wa?"

3 Awo! Niya pɛranggɛn kun, a malanggun ɗimiyid nun wa, kun na heu nun a mɛra kɛla kanda.

4 Nduwa kɛm, kɛla nafini na kumkap uvadadi chana tɛndɛɗi na dzang a tendan hai a Siluwan, ɓɛlanggɛn kanda, tamnggun ndaarha kalnda fiya na heu a Urshelima ɗimiyirha wa?

5 Awo! Niya pɛranggɛn kun, a malanggun ɗimiyid nun wa, kun na heu nun a mɛra kɛla kanda."

Karapu aten shibarha mbuwa nggɛtta

⁶ Tərgħa Yeeso fərang karapu nən kanda, ndəghən, “Wad niifa naarha sə na tə shibarha ahu hedghən, baġha ba ka a dakh wanggənən hai, walwa ko tətəl wa.

⁷ Tsaunən kee, ndanggən niifdi na a kəla hedda ha, ‘Kulo a weeriya hurarha mahan nggi a baarha ka kada wan shibadda ba ya, ‘wawi wal wee atenggən wa. Kyathlang də! Kama nda nəm malang sə ‘wanggən mbərha hai ka?’

⁸ Tərgħa tə kəla hedda ha ndanggən, ‘Paba, malang sə, hasang chehweerha ni mu, irang thlii ‘walya ni mu ahu huraddiya.

⁹ A nggəddə a mbee tsaukwa sə, a nggətwa wa a kyathlanggəm də.’ ”

Yeeso kənangdə nuneefa a far yibrha

¹⁰ Fardasə Yeeso a tsaharhaha a Kən Faara a far yibrha.

¹¹ Na nuneefa sə ənangna ənkaheerha wan haarha fa, səfnanggən yi hurarha kumkap uvada. Nəghən kəkəba hai mbə mbang pəpənda sə wa.

¹² Nana Yeeso ndən, aaghənən ndanggən, “Sa nudiya, kənonda ahu wan hadwa.”

¹³ Tərgħa dəfang haara nən teena, a mbədi tsu, pəpənggasə dəfang shilee nən Faara teena.

¹⁴ Tərgħa mamnda kən hwan Faardi səbgha hurghən də, kəsər ka kənangna Yeeso nudi a far yibrha. Ndanggən nafini na a mbədi, “Far taara mikki kamngga ana taara nəm, bəmafa hu bəngginiya kənangganda kun mbə a far yibrha wa.”

¹⁵ Ndangga Chinəm kanda, “Fa thlərbuya kee! Ashe, mbun kwasang thladnun sə tə kwarnun dūn kyadang aama a far yibrha wa?”

¹⁶ Nudiya chichid Ibrahim ni, kənangna Sheetan hai, a weeriya hurarha kumkap uvada. Ashe, mbə məməl kənanggəm a far yibrha wa?”

¹⁷ A kwasamaddi thləkna Yeeso labardiya, fingya na a tsanggən a mbədi shidanggən kanda. Fingya nafiya kəm, kəl əna wutsəfayirha nda heu, kəsər ka ənwulteena əna nən.

Karapu yi wan parsəna

¹⁸ Tərgħa ndagħa Yeeso, “Na kutəryid Faara kəkən? Təma nda ni sakhkən sə?”

¹⁹ Kutəryid talara nəghən kəla wan parsəna na wanggən ngguchit ahur wiiya na heu, tərang na niifda sə həfanggən hai ahu hedghən. Manga tsauka dəfrha, wudikkya əna kənna nda ahu wuhwaryighən.”

Karapu aten mekhna

²⁰ Yeeso nggərgħən tsakh mee, ndəghən, “Təma ni sakh Kutəryid Faara?”

²¹ Nəghən kəla mekhna yangna nuneefa tə humbarha tasau mahan, tərgħa mehen di wu chichadanggən.”

Kwamana hu Kutəryid Faara də nəghən kəla kwatminda na I'yaba

²² Kəsna Yeeso kwamana dənən Urshelima də, kyagħa hu talya hai na manggən tə na ngguchit nagħa a tsahang fiya ha.

²³ Tsahangga niifa mee ha tə ndaarha, “Mala, nafiya ngguchit ni kee na wal yibrha?” Ndangga Yeeso kanda,

²⁴ “Habbama na a kyon sa hai tə kwatminda na i'yaba, kəsər na minna sə a sənunsə, nafiya hangga na a kada kyarha sa hai, mba nda mbangnda wa.

²⁵ A thlid tuwure sə ‘wadə teena nggəlangdə kwatminda, kun nggi kəm nun a isha a kəshi non a dək kwatminda di, non a ndaarha, ‘Ture inang

kwatminda kan hai!' Ndəghənggi kəm nən a nggəməng kun ndagha, 'Səngwi mbədi kyanun saba wa! "

²⁶ "Tərga nun a ndaarha, 'Haba! Kəm həbəm, sām təsa, har tsahannaha ahu talyi nan.'

²⁷ Amma nən a ndangnda kun, 'Səngwi mbədi kyanun saba wa, ndəghama hai tə nggi, fa mbəfeeyini ya.'

²⁸ "Anaḍun Ibrahim tə Ishaku tə Yakubu, tə annabiya na heu, ahu Kutəryid Faara, kun kəm nanda a rək kun, a mbədani nun a tərha tə kəd mee.

²⁹ Nafiya a bərhəba a man kyad fara tə man həməndəghən, man ki pəlasarya tə man ki wufaya, tsawanda a mbəd mbənafarha fa ahu Kutəryid Faara.

³⁰ A mbədaniya, fiŋya na a samarha, nanda a tsaurha a mbee, fiŋya na a mbee kəm, nanda tsaurha a samarha."

Səb hur Yeeso də kaan aten Urshelima

³¹ A kwasamaddi ngwalana Yeeso labara, fiŋya Farisaya baa nda ba ndang ngganda Yeeso, "Thliu a mbədiya, kəsər Hirdus na midghənsə a bəloghən."

³² Tərga ndanggən kanda, "Damadə ḍun pəranggən tə thlərbu di tə ndaarha a weeriya ni a kyang ənkaheerha sə, tə kəm ni a kənanng nda fiya, abinda kəm wai kee, a shikka ndə ni a ngwalang tarna.

³³ Ko nanən tsawee dafa a di mbeedə tə winna nda weeriya tə binda, dəgha shikka də. Kamngwa annabi mərga a mbərha pak wa, kəl a Urshelima.

³⁴ Sa! Urshelima! Urshelima! Fa bəl annabiya tə muk fiya thlənna nda thləman nun ba. Sara kurmi na minna wumanggi kun kəla na diyarha ngwamang wanggighən a kamughən də, amma kardun fa!

³⁵ Kulo mbiya wuri nun mbə niifa sə wa! Ni a pəranggən kun, mbun nggər na nggi wa, kəl fara ndanun tə 'Parkani tə bagha ba hu thləm Chinəm.' "

14

Yeeso kənanngdə niifa a far yibrha

¹ A far yibəd Yahudaya, dəna Yeeso ka həb ənnarhami a minda ki mamnda tə Farisarha də, djang yirha nda fa.

² A mbədi kəlagha hai niifa kət a mbedghən, saryighən tə haryighən həhəthla hai.

³ Tsahangga Yeeso mee Farisayini tə fasəngya ngyakhrha, "Ngyakhad Musa nggəmdafa a kənanngəm niifa a Far Yibrha wa?"

⁴ Amma nggasa nda titib. Kəsgha Yeeso har niifdi, kənanngən ndanggən wiu fayi wa

⁵ Tərga tsahangga Yeeso mee kanda, "Ndam ahur nun na niifasə na tə wanggən* nduwa thladghən, mukdə hu kwat aama hai afar yibrha, mbun dərhədə ḍun kəḍang sə kəkar wa?"

⁶ Mbangwanda kalasə wa.

Tsahad Yeeso ha tə ndaarha a manangna altenwa wa

⁷ Kəla na Yeeso hai nafini mbunanda ba, wurnda mbəd tsaukya na nggəngga, thləghang karapu də nən kanda sə ya.

⁸ "A mbud niifa sa ahu wutsəfayid kakhrha də, ma tsauna a mbəd tsawud mamngya wa. Nən ba naarha mbunda niifa ba kalgha sa mu mamnggirha.

* 14:5 14:5 Fiŋya deleewarya ndagha nda kwara a meyed wee

⁹ Anadæ kee, niifdi mbuwa kun kyab, bagha ndorha, 'Fərang mbəd tsawud wa niifdiya.' Tərga a mbədiya na shilee kəsorha, na thliirha a mbəd tsaurha də na ngguchit.

¹⁰ Amma a mbunda sa, wuru mbəd tsaurha na ngguchit, a bad niifda ba mbuwa sa nən ndorha 'Pashi, kulo mbəd tsaurha na ngga ya.' Tərga na wal mamnggirha a mbed shayiwa na heu mbuna nda ba.

¹¹ Kəsər kala niifa manangga altenggən nanda tsawang nda ngguchit, yandi manangwawa altenggən kəm nanda manang nda."

¹² Tərga ndangga Yeeso niifdi aagha ndən, "A anna niifa ka həb ənnarhami ba, ko ngwana wutsəfayirha fa, a mbunna pashiyi wa ba kee wa, ko wan manggiwa, tə hurfayiwa, tə tulayiwa fa kənaya wa. A ənanna kee, a fara səmən nanda a aah sa kanda nggima, teu ənda nda ənangna kanda.

¹³ Amma a nanna a mbu fiya hu wutsəfayirha ba, mbuwu fa yamiya, tə nafiya mərna fandan, tə səfəngya tə kwamaya,

¹⁴ na wal parka, ko nanən mba nda mbang teukən wa, Faara ni a teukən afar thlid fiya sə hu mərə ənagha nggayirha."

Karapu aten wutsəfayirha na mam

¹⁵ Na niifasə tal ahur nafini na a həb ənnarhami tə Yeeso səknən pathdiya, ndanggən, "Tə parkani niifa bagha həb ənnarhami yi mbənafarha fa hu kutəryid Faara."

¹⁶ Nggəmanngga Yeeso, "Na niifa sə ngwagha fa əna wutsəfayirha nən manggən mbu fiya nən hangga.

¹⁷ A far wutsəfayiddi, thlən mafadghənən dəgha ndang nda nafini mbunən ba, 'Bama ba, kəsər ngwadfi fa nanənya.' "

¹⁸ "Amma kanda na heu na nda a 'warha hai. Yi tal ndəghən, 'Hiidi heerha dfini kəlang nda ba, hwanni sa a kəsana.' "

¹⁹ "Yandasə kəm ndəghən, 'Hiidi thlad hudaya nggarma tuf, niyi hu kwaman kəkərang kanda, hwanni sa a kəsana.'

²⁰ Tahadghən kəm ndəghən, 'Kakhki ahu bəndi ya, tsaunən kee mbiya dərha də wa.' "

²¹ "Wudgha mafadda ba pərang əngginənən turighən thləkna nafini. Tərga turidi səbgha hurghən də, ndanggən mafadghən, "Duwadə kəkər tər kwaman hudarha na tə kwaman sarya dəgha hu talya də, bəna ba tə fa yamiya, tə səfəngya, tə kwamaya tə nafiya mərna fandan hai.'

²² Ndagha mafaddi, 'Paba, ngwalangdi əndi ndaana, kulo mbiya takh mbərha.' "

²³ "Tərga ndangga turidi mafadghən, "Duwadə turu kwaman hudaya dəgha hu talya də, ndangga kanda bənda ba tənə wurina ləghəta.

²⁴ Niya pəranggən kun, mbə niifa sə ahur nafini 'wani mburha ba na taarang wutsəfayidda fa kyana ya wa.' "

Pədayid mbu samad Yeeso

²⁵ Fardasə, fiya hangga a mbu samad Yeeso, tərga kyahargha hai ndanggən kanda,

²⁶ "Kala niifa na midghən mbu samadna a nggəmanngwa nggi kal yi chin nən tə man, nukkun tə wənggighən, wan manggighən həshya tə nishya, tə altenggən wa, mbə mbang tsaurha wan tə tsahanna wa.

²⁷ Kala niifa mbangwa tərang kadidghən sə mbu samanna nən, mbə mbang tsaurha wan tə tsahanna wa."

28 “Andam na niifa sə ahur nun na midghən sə tən kənna na dzang, mbənən ‘warha teena tsauka hai thlədanggən əngya hai na ngwalang təndədi ‘wan wa, kəlanggən tə na wudəbəla sə a harghən ngga na mbang ngwalang təndədi wa?”

29 A mbuhangda hai mbangwa mishilang wa, na fiya naarha waghən,

30 nanda a ndaarha, “Kələma kamshida hai katərangdə tənda hai mbangwa mishilang wa.”

31 “Nduwa kəm ana kutəra sə na midghənsə yanda tə shadghən kutəra. Mbənən tsaurha hai numagha kəlanggən tənə sodjayighən haru kumnggit kum mbang pa kəfarha tə ka yandəghən na bai tə sodjaya haru kumnggit səri wa?”

32 A mbə a mbang wa, nen ‘warha teena thlən nafiya də ka yandəghən baldə inggun da nda kada kwaman tsawud dəfemnggirha.

33 Nəghən kee kəm, kala niifa ahur nun a malangwa əngya nanən təghən heu wa, mbə tsaurha tə tsahanna wa.”

Tərra mbənda fəsa də

34 “Fəsa ‘yani na ngga, amma a tər mbəndəghən də, tə ma nəm nggarang mbəndəghən ba?”

35 Balwa targhənsə hu heerha na a məthlanggən wa, kəl iradə kee.

“Yi na tə thləmad səkrha səkkənən.”

15

Karapu aten chaukhrarha sahadgha

1 Nanən ya fa thlə tsamngya tə ingya fa dīmiya kanda heu a wumnda thləmad Yeeso ba ka a kang thləmanda fa.

2 Amma Farisaya tə Fəsəngya ngyakhrha na nda a huhurumnda, “Kələman niifdiya kəl thlə fa dīmiya fa tə kəm naghə a həbrha tə kanda.”

3 Tərgha Yeeso fərang karapu danən kanda ya.

4 “Ndam na niifasə ahur nun tə chauraya haru tal, sahadgha tal ahur ndan. Mbə malang kumnggit wutarihe kap wutarihe di a mbəd lafrha, dəgha ka kada yandədə sahadgha kəl ma walangdəba wa?”

5 A walang dəba, tə wutsəfayirha nən a tərang a fad uradghən sə

6 dəgha wure də. Tərgha aah pashiyighən ba tə tulaya heu, ndanggən kanda, “Deemasə wutsəfayirha, walangdi chauraddi kyana sahadgha.”

7 Niya pəranggən kun, nanda əna wutsəfayirha fa kaan kee a talara aten tə dīmiyirha tətali malangga dīmiyidghən, ma fīngyayini na kumnggit wutarihe kap wutarihe na tə kəkafek fa.

Karapu aten wudəbəla sahadgha

8 “Nduwa kəm ndam nuneefasə tə wudəbələ wurirha kum sahadgha tal. Mbənən njang patilla, ngwanggən mindədədə dīb kadadghənən wa?”

9 A walang də, nən a aah wukwayighən ba tə tulaya, ndanggən kanda, ‘deemasə wutsəfayirha fa, walangdi wudəbəldi kyana sahadgha.’

10 Niya pəranggən kun, na wutsəfayirha fa sə kee, a mbed fa thləngya Faara aten tə dīmiyirha tətali malangga dīmiyidghən.”

Karapu aten nggəmnda china

11 Yeeso dəgha mbeedə tə pathla ndəghən, “‘Wad niifa narhasə tə wundəlayighən səri,

12 tə fewunda ndanggən chin, ‘Pəpa fəre yina langaarha ba.’ Tərgha chindi ndəghang kənaghənən kanda.”

13 Məngwa ha wa, təfewundədi ngwanggən ənggighən na heu, dəgha ahu chehweddə na inggun. A mbədi bəlanggən kənaghən də hu əngya kəlara tə pəteyirha.

14 A kwasamaddi ngwalana kənada hai keeghən, kyagha mirha hu chehweddə hai kaan, kəsangga yamirha.

15 Kada taara nən ahar wan tə chehweddə, ndəghən nggi kəm fərang laf kələngarya nən.

16 Nən naarha kada nggushir kələngaryini a ənagha mii, amma mbə niifasə fərangga ndən wa.

17 “Bana hutənggən bə, ndəghən, ‘Kai! Fa tarya pəpa heu kanda a nggaala tə ənnarhami kaan kulo nggi a mərə tə mirha!’

18 Niya thliirha nanənya, wuđi thləmad pəpa də, ndanggi; Pəpa, ənangđi đimiyirha Faara fa, ənodı fa kəm.

19 Kamngwi a aah nggina wan wa bəlwa, tsawe kee tal ahur fa tar yiwa.’ ”

20 Thlidghənni, dəgha wal chin.

Amma ndəghən bəldə inggun, naghəna chin də, dəghadə hwathlaghən fa; dəghadə dəgha wal wanggən, fəbanggən.

21 “Nđangga wandı, ‘Pəpa, ənangđi đimiyirha Faara fa, ənodı fa kəm, kamngwi a aah nggi nda wanwa bəlwa.’ ”

22 “Amma chindı ndənggən mafayighən, ‘Damadə kəkər! Tərəma kabərha bə na ngga kalənggunun fa. Paman wulənduwa a wan harghən tə pakhma a sarghən.’

23 Kəsama wan kwel bə, thlənggun uradghən, kim, əna wutsəfayirha nəm.

24 Kəsər wandı kyana ya mərdə, nggərdə yibrha kəfa; sahaddə waləng đəm.’ Tərgha dənda mbeedə tə wutsəfayirha fa.

25 “Katərana ənggina hai ya wanggən tə pamənda nəghən a hee, ndusəng nən wure fa, sək dək kangkar nən, fiya a rəbrha.

26 Tərgha aah mafad wuri ndən nən bə tal, tsahəng mee nən ha, təma tsəgha hai.

27 Nđangga mafaddi, ‘Wan muwa bəgha bə, tsu thləngdə urad wan kwel sə, kəsər wudda bə kanglang hai.’

28 “Tə paməndədi səbgha hurghən də kaan kar kyarha nən fa wure hai. Kyagha chinsə, ləmggənən fa.

29 Amma ndənggən chin, ‘Kulo hai! Huraya hangga nggi a əno taara kəla mafərha ‘wawi kəro mee fa wa. Amma ‘wawa fəre ko wan ‘wala əna wutsəfayirha ni tə pashiyina wa.

30 Amma wunna wandəba kyawa ya, səbangga kənawa də afad səsəwaya thləng urad wan kwel na sə!’ ”

31 Nđangga chin, “ ‘Waana, ka fad dathla mbərha fa hai kəm kyab, ‘ya na yina heu yiwa ni.

32 Amma ‘yani kamngga əna wutsəfayirha nəm, tək mbənda nəm fa, kəsər wan mandı kyawa ya mərdə, nggərdə yibrha kəfa. Sahaddə waləng đəm.’ ”

16

Tsahad Yeeso aten thladwayid kəla kəna ha

1 Nđangga Yeeso fatsahayighən, “ ‘Wad tə kəna naarha sə na fiya a kiki mamnda tə targhən fa tə ndaarha nəghən a səbang kənaghən də.

² Aagha tē kēnadi tē tardi keeghēn tsahang mee nēn, 'Path ma niya sēkrha atenwa? Fāre kirassa tarwa ēna nana, kēsēr mba nggēr tsaurha mamnda tē tarna balwa.'

³ Ndangga mamnda tē tardi altenggēn, 'Mani ēnārha nanōnya? Kulo na turina a rēk nggi ahu tarna. Nggi mbiyi kanglang na a hudēe wa, kee hu hwanda hai nēn shidēerha.

⁴ Sēndi 'ya niya ēnārha, a kēden nda hai ma tarna tēna fiya thlē nggi fa ahur mindēndan.'

⁵ "Tērgħa aah fa kumaya turighēnēn tētal, tētal. Tsahang mee nēn yi tal, 'Kurmi na turina a takkwa sa kumarha?'"

⁶ Ndanggēn, "Fēdēerha kēthlikrha haru uvada." Ndangga mamnda tē tardi, "Thlu deleewar, tsawu hai kēkar, chirethlengga hai haru fada."

⁷ Tērgħa tsahang mee nēn yi sēri, ndanggēn, "Kumarha kurmi a harwa?"

Ndanggēn, "Yawarha haru kum yi wan hwalirha.'" Ndanggēn, "Thlu deleewar chirethlengga hai haru uvada."

⁸ "Turidi fal mamnda tē tardi nēn keeghēn mbuwa wa tē kēkafek fa ka thladwayidghēn. Kēsēr nafiya kēshiid weeriya hu tsawundan tē fiya yi kēshin ndan kalnda nafiya na tē kēkafekkirha thladwayirha."

⁹ Niya pēranggēn kun, ēnama taara tē kēna nun yi kēshidfiya tēnun wal pashiya, kēsēr a fara ngwalanēn hai, nanda thlē kun fa a talara pakwandē.

¹⁰ "Niifa na fiya fērkēkafek tēghēn ahu 'ya na ngguchit, tē kēkafekni kēm ahu 'ya na manggēn. Niifa mbuwana kēkafek sē a fadghēn ahu 'ya na ngguchit, mbē kēkafek sē kēm a fadghēn ahu 'ya na manggēn wa.

¹¹ A ēnawun kēkafekkirha hu kēssa kēna kēshiiirha wa, wunni fērkēkafek tē kun aten kēna yi kēkafek na a talara?

¹² A ēnawun kēkafekkirha aten ēn niifa wa, wunni fērang yi altēnnun kun?

¹³ "Mbē mafarha sē na ēnang taara turaya sēri wa. Tsaudē nēn nggēm tal kar tahadghēnēn, nduwa kēm mananggēn tal sar tahadghēnēn. Mbē ēnārha hai ēnang taara nun Faara tē wudēbēla kyab wa."

Yiyang Yeeso thlamarha Farisaya teena

¹⁴ Farisaya na ngyingyilēm tē wudēbēla, sēk nanda ēnggini heu, nanda a chang yirha Yeeso fa.

¹⁵ Ndanggēn kanda, "Kunni manang nda fannun a yid fiya, amma Faara sēndē hurinun. 'Ya nggēmna fiya kaan, ēn tsandani a yid Faara.

¹⁶ "Ngyakhrha tē deleewar annabiya ndēna fiya takkwarha dēgha hu kēshiid Yahaya tē Mbaptisēma dē. Ka a fardi, labardi na ngga yi kutēyid Faara pērndan, naghā kowunni a kadā kwamana na kyagha sa hai.

¹⁷ Nēghēn pēpa nda talara tē hweede ngwalanda hai, mā 'ya ngguchit hu deleewar ngyakhrha Faara kyagha dē.

¹⁸ "Kala niifa kalgha nukkun hai nggērgħēn kakhrha ēnanēn kulafayirha. Niifa kēm kakhka nuneefa kalnanda hai, ēnanēn kulafayirha."

Liyadzuru tē tākēna

¹⁹ Ndangga Yeeso kanda, "Na tē kēna sē, nēn naarha kal kabārha fa na nggēngga ka fad dathla mbārha fa hai nēn naarha tēk mbēndayidghēn fa.

²⁰ A kwatkirēmnggēn, na tē hwanda sē thlēmnggēnni Liyadzuru fadghēn na heu wundayani.

²¹ Na midghēsē naghā a dān fēfēsērā ēnnaddami hērgħa hai ahar tē kēnadi. Wudaya nanda naarha bārha bā nanda a nii wundiyni keeghēn.

22 “Tsəgha farɔa hai mərəgha Liyadzuru, tərangga wangya thlənda Faara a thləmad Ibrahim də. Tə kənadi kəm mergha pangganda.

23 Ndəghən ahu hwanga a səsaaarha, təranggən tenggən sə kəlagha də, na Ibrahim nən də inggun tə Liyadzuru a thləmadghən.

24 Tərgħa aaghənən də, ‘Pəpa Ibrahim a hadoyi fa, thlənu Liyadzuru ba bagħa pang wan harghən hu aama hai tsətse kənən mii hai mbidənggən sheneuna də, kəsər ni a səsaaarha kaan ahu wadɔdiya.’

25 “Amma ndangga Ibrahim, ‘Waana ɔalu teena hai tsawudwa hu kəshiiirha, walna ən kəshiiirha təkna mbənda fa, Liyadzuru kəm səsadə. Amma kulo nanənya a tək mbənda fa a mbədiya, sa a səsaaarha.

26 Mbə kee ma wa, pathlang nan tə sa na kwarhasə manggən kuɔimnggən, fɔngya na mindansə dərha thləmannun də amana nda mbang nda, tə kəmɔa, ahur nun mbə niifa mbang təɔaarha thləmannan ba wa.’

27 Ndagħa tə kənadi, ‘Nənən kee, niya hwan sa pəpa, thlənu Liyadzuru a minda ki pəpa də;

28 kəsər na wanmanggina sə tuf həshya. Dəgha yiya thləman ndan, amana nda barha hu səsadɔa ba ya kəm.’

29 “Ndangga Ibrahim, ‘Na ngyakhrha Musa sə, tə yi Annabiya, kang thləmanda kanda fa lee.’

30 Ndagħa tə kənadi, ‘Mbə kewa pəpa Ibrahim, amma a thlid niifa sə ahur mərya dəgha thləmandan də nanda fərkəkafek.’

31 “Ndangga Ibrahim, ‘A səkkwanda ‘ya chirethna Musa tə yi Annabiya wa, ka thliina niifa sə ahur mərya, mba nda kang thləmarha fa wa.’ ”

17

Thlək Yeeso pathla aten ɔimiyirha tə chakhrəghən də

1 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Əngya na kyang niifa hu ɔimiyirha hai nən barha ba, amma kawa a niifɔi bagħa ba təghən.

2 A nggushi wagħang nda fən hərha ura mugħangganda ahu wuri aama də, ma kyanggən tal ahur wangginiya hu ɔimiyirha hai.

3 Yoo, kwarama altənnun.”

“A ənad shadwa ɔimiyirha, yanang, a nda də cheeda hai, chahanggən də.

4 A ənodə ɔimiyirha fa sara məd hu parra fara, sara məd a wutta thləmad wa ba, ndəghən, ‘Cheeda hai,’ chahanggən də.”

Chighang fərkəkafek kan

5 Fathləngya Yeeso ndang ngganda, “Chighang fərkəkafek kan.”

6 Ndanggən kanda, ‘Ana fərkəkafek sə a fannun kəla wan parsəna, nun ndangnda dəfəɔɔdi na manggən ya, ‘Kəɔusə ɔa rarha hai hu wuri aama də,’ nən takkwa miwa.

Tsawud nggayid mafarha

7 “A ndam tal ahur nun na mafadghən sə na a huɔang sə nduwa na a lafang chaukhrayighən. Nən ndangnda mafadɔi a wudɔaba a hee, “Boba nənən ya ba tsau hai həbaana?”

8 A meghedghən kamngwa a ndagħa, ‘Fuweesə ‘wan ngwana fa kəla nggina ngwala həbrha ni tə sarha aɔa həb yiwa tə sarha wa?’

9 Nən usa mafadɔi, kəsər ka ənanən taara ndangnanda ənagħa wa?

10 Nuwun kee kəm, a ngwalang ɔun əngya ndang nanda kun ənon, ndaama, ‘Mafaya ni kan kee, ənanan tar nan.’ ”

Yeeso kənanɔdə fa termeeya kum

¹¹ Nanən ya na Yeeso a dərha Urshelima də, tərghən kwamana kyagha tə ten sərək chehweed Samariya tə Nggalili.

¹² Takh nən a kyarha hu tala hai, nafiya kum na tə wanhad termeerha ba nda ba isha nda də inggun

¹³ aaghən nda də tə urarha manggən, “Yeeso, Paɓa, a haɔowan fa!”

¹⁴ Nanən kanda, ndəghən, “Damaɔ dən kyadang fannun firistaya.” Kanda aten wiirha kee, kəla nda hai kənda.

¹⁵ Tal ahur ndan, kəla nən hai kəndə, wudgha ba, təranggən uradghən sə kaan nagha a fal Faara.

¹⁶ Baa bərgha hai a mbed Yeeso, usaghənən. Ndəghənggi kəm tə Samariyarha.

¹⁷ Tsakhka Yeeso mee, “Mbə kanda kum heu kəngga wa? Ai fingya wutarihe?”

¹⁸ Mbusə ko tə tətal wudgha ba baa usa Faara wa kəl rongɔiya?”

¹⁹ Tərgha ndangga Yeeso, “Thliu sə wiu; fərəkəkafekkid wa ni kənowa.”

Tsakh mee aten bad Kutəryid Faara ba

²⁰ Na fardə sə, Farisaya tsahang mee nda Yeeso, “A kwan na kutəryid Faara a bərha ba.” Nggəmangga Yeeso kanda ndəghən, “Ai bad kutəryid Faara ba, mbun naghən tə yirha wa.

²¹ Mbə fiya ndaarha, ‘Kulo ndəghən ya,’ nduwa, ‘Kulo ndəghən taarha,’ wa. Kəsər kutəryid Faara nəghən ahur nun.”

²² Tərgha ndangga Yeeso fatsahayighən, “Na fara bayi na minnun ba tərāa nang yirha Wan Niifa fa ko yi paara tal, amma mbun naghən wa.

²³ Na fiya ndang nda kun, ‘Kulo ndəghən taarha!’ nduwa, ‘Kulo ndəghən ya!’ a dadun də a samandan wa.

²⁴ Kəsər Wan Niifa a far wuttəghən ba, nən naarha kəla kyatta ‘yaara na djaara hai a fərakh amshi tsuwar mbəya nən fa heu.

²⁵ Amma nən a ‘wa taarang səsəarha fa dədamən-dədamən, tə kəm nafiya kəshiid weeriya nanda a karghən fa.

²⁶ “Kəla ‘wanən katərərha hai a thlakh mbəd Nuhu, banən naarha kee kəm a far wutta Wan Niifa ba.

²⁷ Fiya a həbrha tə sarha, həshya a kakhrha, kanda a fər nishya a chimadə ta fardadə kyana Nuhu ahu kwambuwoł hai. Tərgha baɓha aam afa afa ba bəlanggən kanda də heu.”

²⁸ Nəghən wai kee a thlakh mbəd Lutu. Fiya a həbrha tə sarha, kanda a hiirha tə hengnda də, kanda a həfrha tə tənda.

²⁹ Amma a fardə malna Lutu Sodom, irr nda waarha hai tə tsal waarha a talara, ‘yanggən kanda də heu.

³⁰ “Banən naarha kəla yandiya a far wutta Wan Niifa ba.

³¹ A fardə, mbə niifa naarha aten kənggən, tə karidghənsə a kən, mbə tərāa hai baɓha harang wa. Tə kəm, mbə niifa dərha heedə ndagha nən wutta wure də ka dəgha har əngya wa.

³² Dalama teena hai tə ‘ya walgha nu Lutu!

³³ Kala niifa nggəmngga yibədgən nən kədengnda, yi kədengga yibədgən, dəfang nən də.

³⁴ Niya pəranggən kun, a fəɔikɔɔ na əndi a katərərha hai ya, nafiya səri kanda kalh ahu sərə tal, na nda a tərāa tal mal tal.

³⁵⁻³⁶ Nishya səri a hə hwarma kyab, nanda tərāa tal takhka tal. Na həshya səri naarha a hee, nanda a tərāa tal mal tal nda.”

³⁷ Tsahang mee nda, "A yanggi na əndi katərarha hai ya, Chinəm?" Ndanggən kanda, "Mbəd mərta 'ya, mbəd wumnda səkdıyani."

18

Karapu aten nu mərta tə təngwa kumarha mbuwa tərəm Faara

¹ Tərgəha Yeese fərang karapu nən fatsahayighən na a tsahanggən kanda ha a dənda mbeedə tə hwanda Faara kafad dathla mbərha fa hai, ma təkədə kanda wa.

² Ndəghən, "Na tə ngwa kumarha sə hu tala mbə tərəm Faara wa, tə kəm njidəngwa 'ya tə fiya wa.

³ A hu taldi na numərta sə nən naarha bərha thləmadghən bə tə hwanda, 'Nggo kumad kəkafekkirha a pathlang nan tə niifdi ya.'

⁴ A hu katəradghən kardə fa. Amma akwasamadghən ndanggən altənggən, 'Ko nanən mbi tərəm Faara wa tə kəm njidewa 'ya tə fiya wa;

⁵ kəsər ka nudı billagha nggiya, niya ngwang kumad kəkafekkirha amanən nggər dāhang minna də! "

⁶ Ndagha Chinəm, "Səghama 'ya ndana ndirwid tə ngwa kumaddı.

⁷ Ashe, Faara mbə mbang ngwang kumad kəkafekkirha nafiyighən wurən, na a hwanggən nda yan fara tə fədikrha wa? Nən kukwasa hu dāng nda kanda sə wa?

⁸ Niya pəranggən kun, nən kəlarha hai walnda ngwa kumad kəkafekkirha kəkar. Amma, a wud Wan Niifa bə, bə nən wal fərkəkafekirha ahu kəshiddıya wa?"

Karapu aten tə Farisarha tə təthlə tsamnda

⁹ Aten fingya na numarha na nda tə kəkafek fa na nda a sarang fiyadə, thləhangga Yeese karapudı kanda sə ya.

¹⁰ Ndəghən, "Nafiya səri, kyanda hu Kən Faara də na manggən ka a hwan Faara nda. Tal tə Farisarha ni tahadghən kəm tə thlə tsamnda.

¹¹ Tə Farisaddı thliigha sə hwan Faara nən ka altənggən, ndəghən, 'Faara usadı sa mbuwani kəla fingya nafiya tsauka ngaarya, fa mbəlfəeya, kulafaya, tə kəm mbiyi kəla tə thlə tsamdədiya wa.

¹² Ni kar aama sara səri ahu bəena məd tə kəm ni fər tal ahu 'ya kum walni ha heu.'

¹³ "Tə thlə tsamndədi ishgha də inggun. Mbə kəlarha talara dəwa, amma nagha a dək kəfadghən ka səbrha hura ndəghən, 'Faara a hadfoyi fa, kulo nggiya tə dəmiyirha, dee sə!'

¹⁴ "Niya pəranggən kun, tə ndaarha niifdiya mbə kəla tə Farisaddı wa, wiidə wuredə tə nggayid Faara a fadghən. Kəsər kala niifa manangga altənggən nanda a tsawangnda ngguchit, tə kəm niifa tsawangga fadghən ngguchit nanda a manang nda."

Dəfang Yeese Parka Wundakhnaya Teena

¹⁵ Nagha fiya a bərha bə tə wanggindan a thləmad Yeese bə ka dəfang parka nən kanda teena. Kəlana fatsahayighən hai kee, nanda a yanang kanda.

¹⁶ Amma Yeese aah wanggina nən a thləmadghən bə, ndəghən, "Malaman wanggini na nggu-ngguchit banda thləmanna bə, a 'yadang dūn mana kanda wa. Kəsər kutəryid Faara yi tur ndan ni.

¹⁷ Niya pərang kəkafek kun, kala niifa thləwa wa kutəryid Faara fa kəla na wundakhnee ngguchit ənaarha wa, mbə tam kyarha sahəi wa."

Tə kəna tə kutəryid Faara

18 Na mamnda Yahudaya sə, tsahang mee nən Yeeso, ndəghən, “Ka təmaləmnda, mani ənaarha təni wal yibrha mbuwa ngwalarha?”

19 Ndangga Yeeso, “Mani na aah nggi ka niifa? Mbə ka niifa sə wa kəl Faara katənggən.

20 Sənnə ‘ya ndana ngyakhrha Musa, a ənanna kulafayirha wa, a bəlna farha wa, a ngarna wa, a pərna ‘ya aten nggabaarha wa, no tsu hai tə muwa.”

21 Ndangga niifdi, “Ka nggi ngguchit lafdi əngginiya.”

22 Səkna Yeeso ndən, ndanggən, “Taho ‘yaha tətəl. Heng ənggiwa də heu fərang wudəbəlghəna fa yamiya, na wal mbəd dəfərəghən a talara. A bənafa bə mbu samanna.”

23 Səknən pathdiya, səbgha hurghən də kaan, kəsər niifani na tə kəna kaan.

24 Kəlangga Yeeso də, ndəghən, “Nən naarha pədaghən na a kyagha tə kəna hu kutəryid Faara də!

25 Nən naarha pəpa na a kyagha thləkhmu də tə kwad libra, ma tə kəna na a kyagha hu kutəryid Faara də.”

26 Nafiya səkka pathdiya tsahang mee ndaha, “Anadə kee, wunni wal hərəkrha?”

27 Nggəməngga Yeeso ndəghən, “Ya mbuwana fiya mbang ənaarha, na Faara mbang ənaghən.”

28 Ndangga Mbiturus, “Kulo kanya, malangdan əngginan heu mbudan samadwa!”

29 Ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang kəkafek kun, mbə niifasə na malang wure, nduwa nukkun, nduwa wanmanggighən, nduwa fa nggətyighən, nduwa wanggighən kəsər ka kutəryid Faara

30 na kədəng nda walla əngya hangga kal yi kətəm nən hu kəshiid weeriya wa. A talara kəm nən wal yibrha mbuwa ngwalarha.”

Nggər Yeeso ndikrha aten kwaman mərəghən

31 Tərgħa Yeeso dəgha tə Kum kap səri di man patu də, ndanggən kanda, “Dənəm Urshalima də, a mbədi ‘ya chirethleng na annabiya hai aten Wan Niifa nən a ləghəta.

32 Na nda a fəranggən nafiya mbuwa Yahudaya. Nanda a waghən, kyalanda təghən, chahang yakhrha nda fa tsədəghənda kaan tə kəm bələngganda.

33 A far paara yi mahan nən a thliirha sə.”

34 Fatsahayighən hwathlang ngwanda pathda hai ki Yeeso wa. Bəbeng nda ten labardi kanda, ndəghənni hwathlang ngwanda pathda hai nən a thləkrha.

Kənanng Yeeso kwamarha təhwanda

35 Ndusangna Yeeso Djariko fa, na kwamarha sə tsau a mii kwamana a hwanda.

36 Səknən fad fiya hangga a mbərədə, tsakh mee nən, mani katərəgha hai?

37 Ndang ngganda, “Yeeso tə Nadzarat ndəna a mbərədə.”

38 Təranggən uradghən sə kaan, ndəghən, “Yeeso, Wan Ndauda a hadoyifa.”

39 Fingya na a mbee njarghənda a nggasgha hai. Amma nggərgəghən tərang uradghən sə kaan, ndəghən, “Wan Ndauda a hadoyi fa!”

40 Ishgha Yeeso hai ndagha a baa nda təghən thləmadghən bə. Nduwusnən bə tsahangga Yeeso mee,

41 “Mana midwa a ənoyi?” Nggə mangga kwamaddi, ndəghən, “Paba, na minna sə a namana ni hai.”

42 Ndangga Yeeseo, “Yoo, no mana hai, fərkəkafekkid wa kənədə.”

43 A mbədi kee, namana nən hai mbu samad Yeeseo nən, nagha a fal Faara. Fiya heu na nanda əndi katəragha hai, fal Faara nda kəm.

19

Yeeseo tə Dzakka

1 Kyagha Yeeseo hur Djariko hai, nən a mbəra mbeedə tə hur talđi.

2 A mbədi na niifasə thləmnggənni Dzakka, mamnda fa thlə tsamngyani tə kəm tə kəna ni.

3 Na midghənsə ana niifdanən nanda aarha Yeeseo, amma ka nanən kwakhmarha mbəngwa nadghən wa, kəsər ka hangnda fiya.

4 Nanən kee, dadghənni mbeedə dəgha təraa ura dərfha sə na manggən ka a naghənən tsaunən na Yeeseo a mbəradə tə kwamandı.

5 Səlna Yeeseo mbədədə, kəlagha ura dədəddasə ndənggən, “Dzakka, turu hai kəkər. Kəsər rong wa ni nggi a weeriya.”

6 Tərgha hai kəkər thləghənən fa tə wutsəfayirha.

7 Nana fiya əndiya, katərang ngganda huhurumnda hai, tə ndaarha, “Kələma hai, tsaudə rong tə ‘dimirha.’ ”

8 Amma Dzakka thliigha sə ndənggən Chinəm, “Kuloəa, Paba! A mbədiya nanənya, niya fərang mberra ‘ya nani təghən ha a fa yamiya, a ‘wadi huk niifa, niya tenggən katəra fada aten əndi thləni a harghən.”

9 Ndangga Yeeseo, “A weeriya hərəkrha kyadə mindədə hai ya, kəsər niifdiya kəm chichid Ibrahim ni.

10 Kəsər Wan Niifa banən ba ka bagha kada ‘ya sahadgha, ka a hərghanggən.”

Karapu aten kutəra tə mafayighən kum

11 Na fiya aten ka thləmarha hai, dəgha mbeedə tə thləghang karapu kanda sə, kəsər ndusəngdə Urshelima fa. Tə kəm fiya numanda tə ndaarha kutəryid Faara nən a bərhəba a səl nda Urshelima də.

12 Ndəghən, “Wad kogna naarha sə wiigha hu chehweed nafiya də inggun a dāa nda fadang kutəra, wudgha ba.

13 Kapa nən wiirha, aah mafayighən nən ba kum, fərang wudəbəla nən kanda hangga* Wudəbəl taara yi ndəre mahan. Ndənggən kanda, ‘Ənama shafili sə kapa ni wutta ba.’ ”

14 Amma nafiyağhən tsandan. Nanən kee, thləni fiya nda a samadghən tə ndaarha, “Mbə minnan sə kamshidfiya tsauka kutər nan wa.”

15 “Ko nanən kee, fadang kutəryidda nda, wudgha wureba. Ka kyadghən wure hai, thləni farha nən a ang mafayighən nda ba na heu fərang nən wudəbəla kanda, kəsər a sən ‘yanən tə kurmi wal nanda chikrha atənggən.

16 Yi tal bagha ba ndənggən, ‘Alvari, ənadi taara tə wudəbəlwə walđi chikrha katəra kum.’ ”

17 Ndangga turighən, “ ‘Yauwa ka mafanna! Kəsər ka kəkafekkid wa ənana ahu ‘ya na ngguchit, tsawu kutəra aten tala kum.’ ”

18 “Yi səri bagha ba ndənggən, ‘Alvari, walđi chikrha katəra tuf.’ ”

19 Nggə mangga turighən, “Sa, tsawu kutəra aten tala tuf.”

* 19:13 19:13 Na Nggirkaya aaghən “mina.”

20 “Tərgħa bağħa tahad mafarħa ba, ndəğħən, ‘Alvari, kulo wudəbəl wa ya; kənanğđi hu kukwasharra hai bībənğđi.

21 Təramđi sa, kəsər na ngyanğthlang. Midwa ənka kaan, tə kəm na hath ‘ya həfwə nana.’”

22 “Ndanğga turighən, ‘Niya nğgo kumarħa sə aten ‘ya thləkna tə miwa, ka wudđi mafarħa! Kyanna sənda sə, niyi ngyanğthlang, minna ənka, tə kəm, ni hath ‘ya həfwə ni?’

23 Mani fərangwana ndən fa shafiliiya a wuddđi ba təni ba thləğħən tə chikrħa?’”

24 “Tərgħa ndanğğən fingya na kəkət a mbəđi, ‘thlama wudəbəlđi na a hargħən fəranggunun tə kum də.’”

25 “Ndanğ ngganda, ‘Alvari, ai na kumsə a hargħən!’”

26 “Nğgəmənğğən kanda, ndəğħən, ‘Niya pəranğğən kun kala niifa na tə ‘yaha, nanda chihənğğən. Amma yandđi mbuwa tə ‘yaha, ko yandđi na nğguchit a hargħən nanda thlang nda.

27 Amma fa tsanğgina mbuwana mindansə nğgi a tsawi kutər ndan, bama tə kanda mbəđa ba ya, bələnğgun kanda də a mbenna.’”

Yeeso kyadə Urshalima hai

28 Nğwalana Yeeso thlək pathđiya, dəğħa mbeedə tə wiirħa a Urshelima də.

29 Ndusənğ nən talya Mbetafadji fa tə Mbetani na aten wumnda nanda aarħa Wumnda dəfya Dzaitun, thlən fətsahayighən nən səri, ndağħa,

30 “Dama hu talđa də na nğguchit a mbennun ni, a kyadun sa hai, đunun wal wan kwara kəkəna hai a mbəđi, ‘wawanda tərāa. Kwasaman ba.

31 A tsahənğ niifa mee kun ‘kama nda nun a kwasanğ hai?’ Ndaman Chinəm ndağħa na midğħən sə.”

32 Fətsahayini səri thlənnanda, dənda də đanda walğħən kəla thləğħanğ nən kanda.

33 Na nanda a kwasanğ hai kee, nafiya wan kwardđi, tsahənğ mee nda kanda, “Kama nda nun a kwasanğ wan kwardđa hai?”

34 Ndanğ ngganda kanda, “Chinəm ndağħa na midğħən sə.”

35 Bənğ nggənda Yeeso ba, lələbənğğanda lukkindan kəsər kwardđa sə, tərənğ ngganda Yeeso a kəsərğħən sə.

36 Ndəğħən aten wiirħa, nağħa fiya a lələbənğ lukkindan hai aten kwamandđi.

37 Bənənğ ba tsau tə kwamandđi na yiyirakh tə wumnda dəfya Dzaitun fa. Tərgħa fətsahayighən tə fiya na heu, tərənğ ngganda urandan sə na nda a fal Faara tə wutsəfayirħa aten ənwulteena hangga nana nda.

38 Kanda a ndaarħa, “Tə parkani kutərđi bağħa ba hu thləm Chinəm!”

“Tsawud dədemnğğirħa nağħa a talara, tə mananğ nda thləm Faara kəm!”

39 Fingya Farisaya na ahur fiya ndanğ ngganda Yeeso, “Mala, ndanğ fətsahayiwa nğgasanda hai!”

40 Nğgəmənğğən kanda ndəğħən, “Niya pəranğğən kun, ka nğgasna nda hai, ferya tafandan na nda a fal nğgi.”

Yeeso tədə kəsər ka səsaarħa na bayi ten Urshelima ba

41 Bənənğ kakənğ Urshelima ba, nanən talđi, tanğğən teena.

42 Ndəğħən, “Andam kwənğ a weeriya, səndun ‘ya na bənğ tsawud dədemnğğirħa kun ba! Amma kulo mbiya bəbənğ nda ma yinnun.

⁴³ Na fara bayi na fa tsangginun a tərang hur shee kun teena muwangganda kun a maɗufu hai 'yabang mbəya nda kun fa.

⁴⁴ Nanda a dəghang kun hweede hai, kun tə wangginun na ahur talnun. Mbə 'yasə nanda a tahang wa, kəsər sənggun fardi bana Faara thləmannun ba wa."

Rəghang Yeeso fa shafiliya də a Kən Faara na manggən

⁴⁵ Tərgha Yeeso kyagha a pəpal Kən Faara də na manggən, katəranggən rəghang fiya də na a heng əngyadə a mbədi.

⁴⁶ Ndanggən kanda, "Nəghən chichirethlee hai tə ndaarha, 'Kənna nən tsaurha kən hwandəna,' amma tsawanggun mbəd bəbed ngaarya."†

⁴⁷ Ka fat paara fa, nən tsaharhaha a pəpal kən Faardi na manggən. Amma mamnda Firistaya, fasəngya ngyakhrha tə fīngya mamngya na ahur fiya, nanda a kaɗa kwaman bəlləghən.

⁴⁸ Ko nanən kee, walwanda kwamanggən wa, na nda a tərəm fiya na a kang thləmarha fa, kəsər labarghən kyadə huden ndan hai.

20

Mamngya Yahudaya tsahang nda mee Yeeso

¹ Farda sə Yeeso a tsaharhaha a pəpal Kən Faara tə thlək labar Faara na mbənggən a fiya. Tərgha mamnda firistaya tə fa səngya ngyakhrha, tə fīngya shīngya, wuma nda thləmadghən ba.

² Ndang ngganda, "Pəranggən kan tə yanggi ngyahadyi na a əna əngginiya. Wunni furogha ngyahaddiya?"

³ Nggəmannga Yeeso kanda, ndəghən, "Nggima na Tsakhmee sə a miina. Pəremadghən,

⁴ mbaptisəma ənana Yahaya, Faara fərangga ngyakhrha wa, nduwa fiya wa?"

⁵ Tərgha tsə labara nda atənggən, ndaa nda, "A ndaa dəm, 'Faara fərangga,' nən a tsakh mee, 'Kama fərwa nun kəkafek təghən?"

⁶ Amma a ndaa dəm, 'Fiya fərangga,' fiya na heu nanda a mukəm tə ferya, kəsər fiya na heu nggəmdafa tə ndaarha, Yahaya annabi ni."

⁷ Tsaunən kee, ndang ngganda, "Səngwan mbədi banən sa ba wa."

⁸ Ndagga Yeeso kanda, "Nggi kəm mbi pəranggən kun tə yanggi ngyahadyi niya əna əngginiya wa."

Karapu aten nafiya hudagha hu hed niifa

⁹ Dəgha Yeeso mbeedə tə thləghang karapu di kanda sə ya, ndəghən, "Na niifa sə pagha dəfya inabi, dzəmanggəən fahudaya ha, wiigha hu chehweddə pak məngga ha.

¹⁰ Tsəna shifirha hai thlən mafadghən nən thləmad nafina də nzməngga heddi a ənang ən hedda nda ha. Tərgha nafini nzməngga heddi dəghangganda mafadda də wudangganda ko 'ya a harghən.

¹¹ Nggərghən thlən mafarha də, dəkkən nda kətəlangganda wudangganda kula 'ya a harghən.

¹² Nggərghən thləndadə yi mahan, ənang wundərha nda fa muwangganda kasha də.

¹³ "Tərgha tə heddi ndəghən, 'Mani ənaarha? Niya thlənang waana də nggəmni kaan; asəmha nanda fərang mamnggirha.'

† 19:46 19:46 Ishaya 56:7; Irmiya 7:11

14 “Amma nana nafini nzəmngga heddi wandi, tsə labara nda atənggən. Ndaa nda, ‘Yauwaa! Kulo tə har langad heddiya, nggushi bəlang nəm, tənə heddi tsaurha yinəm!’

15 Tərgħa kyangganda sə ma heddi, bəlangganda.

“Mana tə heddi ənang nda kanda?”

16 Nən a bərha bə bəlanggən nafina də nzəmngga heddi fəranggənən nafiya pak.” Səkna fiya ndən kee, ndaa nda, “A kaptangga Faara də.”

17 Kəlangga Yeeso kanda hu yidsə ndəghən, “Labardi chireethleng nanda hai manən a ndaarha,

“ferdi karna fa təngya,

ndəghənni tsauka fer sar kənnə’ ”?

18 “Kala niifa mukka ten ferda hai, nən hwasarha fa, amma yi mukna ferdi tenggən hai nən a tsarang də.”

19 Fasəngya ngyakhrha tə mamnda firistaya kada kwaman kəssa Yeeso nda a mbədi, kəsər səndasə karapudi thləknən ya a tendanni. Amma kanda kəm a tərəm fiya.

Tsakh mee aten tii tsamnda a Kaisar

20 Nanda a lafghən, thlən fa harmuya nda də, a tsawa nda kəla ka nafiya na tə kəkafek fa. Na mindansə a kəsangganda Yeeso tə dimiyirha tənə nda danggən ngwamna də na tə səsəmnda ha.

21 Fa harmuyini thlən nanda tsahang mee nda Yeeso tə ndaarha, “Mala, səndansə pathwa tə tsahadwaha nəghən məməl, sa kəm mba wurahasə wa, amma na tsahang kwaman Faara fiya ha tə kəkafekkirha.

22 Nəghən məməl a fannan ateng tsamnda nan Kaisar wa, nduwa awo?”

23 Kəlagħa Yeeso hai na mindan dəfang takthleera, ndanggən kanda,

24 “Kyaḏeema pene di ki Romayini. Shishingnda wunni tə thləm wunni atənggən?”

25 Nggəməngganda, “Yi Kaisar ni.” Ndanggən kanda, “Fəraman Kaisar ‘ya tsauka yi Kaisar, tə kəm fəraman Faara ‘ya tsauka yi Faara.”

26 A mbədi kəm mbangwanda kəsang tə ‘ya thləknə a mbed fiya wa. Na ənwluteena nda tə tur nggəməndədi nggəməng nən kanda pa, nggasa nda hai.

Tsakhmee aten thliirha sə ahu merra tə kakhrha

27 Fingya Sadukiyaya, ndagħa mbə thliirha sə hu mərə wa, bə nda thləmad Yeeso bə tə tsakh mee.

28 Ndang ngganda, “Mala, Musa chireethleng da ndən kan hai tə ndaarha, ‘A mər wanman niifa maldə nukkun hai kula nggəttə, na wanman tərangə hu langarha ka a nggədanggən mərta wanman sə.’

29 Nanən ya, na nafiya sə məd a wanmangi. Tə pamənda kakhka mərgha kula wal wee.

30 Yi səri tərənggən nufasə mərgha kula wal wee.

31 Yi mahan wai kee. Kanda na heu məd tərang nda nufasə mərə nda kula nudi nggədang kanda sə.

32 Akwasamadghən, nudi kəm mərgha.

33 Nanənya, ahu thliirha sə hu mərta na nudi tsaurha yi wun tsaunən kanda heu məd, tərang nda nufasə?”

34 Ndangga Yeeso kanda, “A hu kəshiiddi ya həshya a kakhrha, kanda a fər nishya a chimaddə.

35 Amma nafiya kamngga a thlii nda sə hu mərə tə kəm tsawanda ahu kəshiirha na bayi, həshya mba nda kakhrha wa, mba nda fər nishya a chimaddə wa.

³⁶ Kanda kəm mba nda nggər mərə wa, kəsər na nda kəla fathləngya Faara. Tsau nda wangya Faara kəsər thliinda sə hu mərə.

³⁷ Amma aten labar dəfəddi na ngguchit kəsgha waarha, ko Musa ma kyadda ndən a pəpəl tə ndaarha, na thliirha sə ahu mərə, kəsər aaghən Chinəm, 'Faara yi Ibrahim, Faara yi Ishaku tə kəm Faara yi Yakubu.'

³⁸ Mbə Faara ni yi mərəya wa, amma yi fa yibya ni, ahu yighən kanda heu nanda tə yibrha."

³⁹ Fingya fasəngya ngyakhrha ndang ngganda, "Mala, thləkna pathla ngga!"

⁴⁰ A mbədi, mbə niifasə nggərgha tsahang mee balwa.

Tsakh Yeeso mee aten Kərəsti

⁴¹ Tərgha Yeeso ndanggən kanda, "Kən nanda ndaarha Kərəsti Wan Ndauda ni?"

⁴² Ndauda tə atənggən ndəghən ahu Dzabura,

" 'Chinəm Faara ndanggən China,

"Tsawu a yisəmanna

⁴³ kəl ma tsawangdi fa tsanggiwa

a kamu saryiwa." ' '*

⁴⁴ "Aagha Ndauda nden, 'Chinəm.' Kəkən kəm na nda ndaarha Wan Ndauda ni?"

⁴⁵ Ndanggən fatsahayighən a mbed fiya,

⁴⁶ "Kwarama tə Fasəngya ngyakhrha. Kanda na mindansə kal kabaya fa a nanda a wiirha hai a yid fiya. Na mindansə a ndangga fiya 'ya kanda ahu kasu. Na mindansə kəm a fərang mbəd tsaukyanda kanda na nggəngga ahu kəngya hwan Faara tə mbəya wutsəfayirha.

⁴⁷ Kanda ni na həb langad nishya mərna chimayindan, na nda djib hwan Faara tənə fiya ndaarha ka nafiya ni kanda. Tur nafiniya na Faara səsang kanda kaan ma fingya."

21

Fərra nuneefa mərna chimadghən

¹ Tərangna Yeeso tenggənsə, na fa kənaya nən banda ba tə fəryindan kanda a irangnda ahu panjakwad Kən Faara hai na manggən.

² Na nuneefa nən mərna chimadghən kəm tə yamirha fər yighən nən anini səri.

³ Ndagha Yeeso, "Kəkafek niya pəranggən kun, fərrədi ki nudī tə yamidfiya kaldə yi fingya na heu.

⁴ Nafini na heu ya fərganda ahu hangnda 'ya na nanda təghən ha, amma ndəghən nggi ahu yamidghən fərdə 'ya na a harghən heu."

Tsahad Yeeso ha aten 'ya na a katərarha hai a mbee

⁵ Tərgha fingya fatsahayighən katərang ngganda tsə labara hai aten tən kən hwan Faardi na manggən tə ferya na nggəngga, sakhəfang nanda sə tə ən fərya a Faara. Amma ndagha Yeeso,

⁶ "Kəla nanun feryini ya, yoo! Na fərghən bayi mbuwanda malang feera aten shadghən. Ko yanggini ahur ndan nanda a changgəlang kanda hai."

⁷ Tsakh mee nda, "Mala, akwan na ənggini a katərarha hai ya? Tə kəm mani ən sakhrha na a sənansə nduwus bəndaba ya?"

* 20:43 20:43 Dzabura 110:1

⁸ Ndəghən, “Kwarama kanda, amana nda sakhdang kun. Kəsər fiya hangga na a bərhaba ahu thləmna na nda a ndaarha, ‘Nggini Kərəsti,’ tē ndaarha kəm ‘nduwus bəndaba.’ Ma mbudun samandan wa.

⁹ A tərəmdun wa, a səkđun labar yangya tē kakyathlanga. Kəkafekni a katəragha ənggina hai ya ‘wan, amma mi ngwaladghən bəlghən kula bərha ba.”

¹⁰ Tərgħa ndanggən kanda, “Tur nən thleng tur fa, kutəryirha kəm nən thleng kutəryirha fa.

¹¹ Na kəshirra a rəbrha fa kaan, tē mirha, tē patal a mbəya dədamən. Na ətəramgya a naarha sē tē kəm nun na ənsakrha yi wulteena hangga a fərahk amshi.

¹² “Amma kapa na ənggini katərarha hai ya, nanda a kəsang kun, səsangganda kun. Nanda a dərha tē kun ahu kəngya hwan Faara dē, tē kəm muwangganda kun ahu porsəna dē. Nanda a dərha tē kun a mbed kutərya dē tē ngwamnaya ka thləmna.

¹³ Əndaniya na fərang kwamana kun pər kəkafek nun atenna.

¹⁴ Amma tsaunən kee, ‘wama teena nggon fa ahur nun ma billadun tē kwaman thlang fannun sē a mbed fa ngwa kumaya wa.

¹⁵ Kəsər niya fərang pathla kun tē sənda, ko tal ahur fa tsangginun mba nda mbang kyakhrang labarnun hai, nduwa ngaalangganda kun wa.

¹⁶ Ko fa nggət yinun, tē wanmangginun, tē hurfayinun, tē pashiyi nun na nda a fər kun. Na nda a bəlang nda fingya kəm ahur nun.

¹⁷ Fiya na heu nanda a karkun kəsər ka nggi.

¹⁸ Amma ko tal ahu was tennun mbusə na a sahatta wa.

¹⁹ A kərəsdun, nun a hərəkrha.”

Pər Yeeso kwamandı na Urshelima a fəla hai

²⁰ “Anadun sodjaya tərang nda hurshe Urshelima teena, a sənunsə takh nda a chang hai.

²¹ Tərgħa fingya na ahu Yahudiya, dāa nda wumngya sē. Fingya kəm na a wupəri kya nda sē, fingya kəm, na hu talya a dənda wupəri dē wa.

²² Kəsər sayiddiya ben səsəarha ni, tē ləghəta əngya heu chireethleng nanda hai.*

²³ Kawama nishya na ahur, tē fingya na wanggindan a iirha! A fərđiya, na səsəarha a kyarha hu chehwedda hai tē səbrha hur Faara aten nafini ya.

²⁴ Nanda a bəlang fingya tē thləukh kəlara, kəsangganda fingya tsawa nda porsəngya hu chehweeya dē pak. Fingya mbuwa Yahudaya, nanda thlə Urshelima səsangganda kəl ma ləghəd ben ndan.

Wutta Wan Niifa ba

²⁵ “Nun a na ən tərəmgya a fad yanfaara, ndərə tē wufəlngarya. A hu kəshirra kəm, na fiya a peela hai ka hərəenga kəsər ka hufirha tē yanda wuri aama.

²⁶ Nən a shiwid fiya teena ka tərəmda, na kəfayindan a haara ka əngya na a bərha hu kəshirra ba, kəsər əngya na məmanggən a fərahk amshi nanda a tsə ‘ya fa.

²⁷ A fərđi, nanda a na Wan Niifa bəyi ahu hashmbe tē səsəmda tē mamnggirha kaan.

²⁸ Ana ənggini a katərarha hai ya, thləma sē təranggun tennun talara sē, kəsər far hərəkrənun nduwusda ba.”

* 21:22 21:22 Hodzaya9:7

Tsaharhaha aten dɔf shibarha

²⁹ Thlɔghang karapu da nɔn kanda sɛ ya, "Kɛlamɔn shibarha tɛ dɔfya na heu.

³⁰ A hɛrɛmna nda katɛrang tsɛtsɛtta hai, kun tɛ altɛnnun sɛndɔnsɛ nduwus fegrha ba.

³¹ Nɛghɔn kee kɛm, anadun ɛnggini a katɛrarha hai ya, sɛndɔnsɛ Kutɛryid Faara nduwus da ba.

³² "Niya pɛrang kɛkafek kun, nafiya kɛshiid weeriya mba nda a mɛra wa, kɛl katɛrana ɛnggina hai ya 'wan.

³³ Nda talara tɛ hweede nanda a ngwalarha, amma labarna mbɛ tam ngwalarha wa.

Yiyi thlɛmarha aten tsaurha nggu-ngwa fa

³⁴ "Kwarama, amana hur nun mɛra tɛ mbɛna farha fa, tɛ sa ɛngya na tɛrang kun in, tɛ billad tsawud kɛshiirha. A mbɛ kewa, bana fardi wal kun kula sɛndɔnun sɛ kɛla takthleera.

³⁵ Kɛsɛr nɛn barha ten fiya ba heu na a tsaurhahu kɛshiirha.

³⁶ Tsawama nggu-ngwa fa, kɛtsar. Hwan Faara nun tɛ nun wal hɛrɛkrha aten ɛnggini na ba katɛrarha hai, amana shilee ba kɛsang kun isha a mbed Wan Niifa."

³⁷ Ka fad par fara fa, na Yeeso tsaharhaha hu Wuri Faara. Ka fad figrha fa kɛm nɛn kyarha sɛ, dɛgha mɛnda a wumnda nanda aarha Wumnda dɔfya Dzaitun.

³⁸ A tsar kɛrɛt, na fiya dɛrha hu Kɛn Faara dɛ na manggɛn ka a sɛk labarghɛn nda.

22*Yahuda nggɛmndafa a fɛr Yeeso nɛn*

¹ Nanɛnya, far Wutsɛfayirha yi Mburodi kula Mekhna, nanda aarha Tɛdaarha a nduwussa ba.

² Mamnda Firistaya tɛ famalɛmngya ngyakhrha nanda a kafa kwaman bɛlang nda Yeeso bɛbɛe, kɛsɛr nanda a tɛrɛm fiya.

³ Tɛrgħa sheetan kyagħa ahur Yahuda hai, nanda aarha Iskaryoti, tal ahur kumkap sɛri di.

⁴ Yahuda dɛgha thlɛmad mamnda firistaya dɛ tɛ mamngya na a kɛla Kɛn Faara ha na manggɛn, ndiya nda aten kwamana nɛn a fɛr Yeeso a kanda.

⁵ Tɛk mbɛnda nda fa kaan, nggɛma nda fa a fɛrang wudɛbɛla nda.

⁶ Yahuda kɛm nggɛmndafa kee, kɛla sayidda nɛn fa mbuwana fiyasɛ a fɛr Yeeso nɛn a kanda.

Hɛb Yeeso ɛnnarhami yi Tɛdaarha tɛ fatsahayighɛn

⁷ Tɛrgħa nduwusna far Wutsɛfayidda ba yi Mburodi kula Mekhna. Far da na nda na sataka tɛ wan kamnda yi Tɛdaarha.

⁸ Thlɛngga Yeeso Mbiturus tɛ Yahaya ndanggɛn kanda, "Damaɛ dɛn ngwang nda kɛmfa dɛm hɛb ɛnnadmid ter wutsɛfayid Tɛdaarha."

⁹ Tsahang mee nda ha, "A yanggi na midwa sɛ dan ngwadɛfa fa?"

¹⁰ Ndagngɛn kanda, "A kyadun hur talɛa hai, bana niifa wal kun tɛ tsulina ha. Mbuwama samadghɛn tɛ mindɛda dɛ nɛn a kyarha sa hai."

¹¹ Ndagngun tɛ wuridi, "Tɛmalɛmnda ni tsakhka mee, 'Na kɛn rongya a yanggi, niya hɛb ɛnnadmid Tɛdaarha sɛ, tɛ fatsahayina?"

¹² Nɛn a kyadang kɛnna kun na manggɛn, na tɛ mbɛd tsaukya sɛ hangga. Ngwama fa a mbɛdi."

¹³ Wii nda danda walghən məməl kəla pərangna Yeeso kanda. Ngwandafa a mbədi tə ənnarhami yi wutsəfayid Tədaarha.

¹⁴ Tsəna sayidda hai, Yeeso tə wan thlənggighən tsawa nda hai ka a həb ənnarhami nda.

¹⁵ Ndanggən kanda, “Nəghən a kukwase fa na a həb ənnadmid Tədaarha ni tə kun kapa ni səsaaarha.

¹⁶ Niya pəranggən kun, mbiya nggər həbghən balwa, kəl ma bad ləghəttəghən ba ahu kutəryid Faara.”

¹⁷ Akwasamadghən təranggən wuhuleu aam inabi sə, usa Faara nən, ndanggən kanda, “Thlama, ndəghaman hai.

¹⁸ Niya pəranggən kun, mbiya nggər sa aam inabi balwa, kəl ma bad kutəryid Faara ba.”

¹⁹ Təranggən mburodi sə, usa Faara nən, kyanggən hai, fəranggənən kanda, ndagha, “Thlu fanna niya fər nda ka kun. Nama kee non a dəl nggi in.”

²⁰ Nəghən kee kəm, akwasamad ənnaddami, təranggən wuhuleuda sə, ndagha, “Wuhuleudiya, yi weerənda kən pathnani ahu farna, irgha də ka kun.

²¹ Amma niifdi na a fər nggi kan nan a mbərha tal a həbrha.

²² Wan Niifa nən a mərə kəla tə ndana nda, amma ən kawa ni a niifdi tə fərgha ndən.”

²³ Katərang ngganda tsahang mee ndan ha tə wunni ahur ndan na mbang əna tur əndiya.

Fatsahaya Yeeso ngalnda aten wunni manggən

²⁴ Thliigha ngaala sə kəm a pathlang ndan tə wunni ahur ndan na a tsaurha manggən.

²⁵ Ndangga Yeeso kanda, “Kutərya fingya səngwa Faara tə mamngya, nanda kyadang nyakhrha fiya, tə kəm nanda tər fandan fa dāngya fiyasə.

²⁶ Amma a tsaudun kee wa. Ameyedghən, yandf na manggən ahur nun tsauka kəla ndəghən ni ngguchit, tə kal mbeerha kəm tsauka kəla mafarha.

²⁷ Yanggini manggən, yandf tsauka hai na a həbrha wa, nduwa yandf fərgha ənnarhami də wa? Mbə yanda ni tsauka hai na a həbrha wa? Amma niyi a pathlang nun kəla mafarha.

²⁸ Kunni ishgha tə nggi ahu kəkərra sanifa.

²⁹ Fərang di kutəryirha kun, kəla yandf fərəna Pəpa.

³⁰ Tsaunən kee, nun a həbrha tə sarha a thləmanna hu kutəryidna tə kəm nun a tsaurha aten tsənggamngya, ngwang kumarha nun turya kumkap səri yi Isəreela.”

Mbiturus nən a ngaal sənda Yeeso

³¹ “Mbiturus, Mbiturus! Hwan sheetan kwamana na a kəkəranggən kun na heu kəla na tə hudarha pər wan hwalirha.

³² Amma hwanodi Faara teena Mbiturus, amana fərkəkafekkid wa kədiirha. A kyaharna ba, kalang wanman nggiwa sə kəm.”

³³ Amma nggə mangga Mbiturus ndəghən, “Paba, niyi nggungwa fa a dəm hu porsəna də kyab, ana ən mərə ni, mərəm kyab!”

³⁴ Ndangga Yeeso, “Niya Purokən Mbiturus, kapa na diyarha tətəarha a fədikdiya na ngal səndəna katəra mahan.”

Ngwaman fannun fa ka səsaaarha na bayi

35 Tərgħa Yeeso tsahang mee nən fatsahayighən, “Thlənni kun kula wudəbəla, kula ənnarhami, kula pakhma, kədfeng dūn ‘ya wa?”

Ndanda, “Awo!”

36 Ndanggən kanda, “Amma nanənya ana wudəbəla sə a har nun kəsammadghən ha, tə kəm ənnarhami. A mbə thlaukh kələra sə a harwa wa, heng luwudwa də hiina.

37 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, ‘Wumangnda tə fa dīmiya,’ niya pəranggən kun tətani a ləghədgha atenna. Kəsər əndi chireethleng nanda hai atenna takhdə a ləghəttə.”*

38 Ndangga fatsahayighən, “Paba kuloba! Thlaukh kələrya səri ya.”
Ndangga Yeeso kanda, “Tsəkdə kee.”

Hwan Yeeso Faara a Wumnda dəfya Dzaitun

39 Kyagħa Yeeso sə kəla nən tə ənaarha, tərgha hu Wumnda dəfya Dzaitun sə tə fatsahayighən a samadghən.

40 Səlnən mbədəfə, ndanggən kanda, “Hwanama Faara amanun də mukrha hu kəkərra hai.”

41 Nduwusgha mbeedə ma kanda, bərgha hai hwan Faara nən.

42 Ndagħa, “Pəpa a nggəmnafa tərēe səsəddəfiya, mbə nggəmnanda hurna wa, amma ‘ya nggəmnna hurwa ndəna məməl.”

43 Bagħa tə thlənda Faara thləmadghən ba a talara hai fərang kanglang-girha nən.

44 Ndəghən hu səsəarha kaan, dəgha mbeedə tə hwan Faara tə kəkəffekkirha nagħa thləthləndəghən a tsətsəarha hweedə hai kəla fara.

45 Thliinən sə ka hwan Faara, wudgha thləmad fatsahayighən də dəgha wal kanda a shiirha ka səbrha hura.

46 Tsahang mee nən kanda, “Kama nun a shiirha? Thlemasə hwan Faara nun amawanun mukrha hu kəkərra hai,”

Kəssang nda Yeeso

47 Ndəghən aten thlək pathla bagħa fiya ba hangga, tə niifdi na nda aarha Yahuda. Nəghən tal ahur kumkap səri di, ndəghənni a kal mbeerha. Dəgha thləmad Yeeso də ka a fəbanggən.

48 Tərgħa Yeeso tsahang mee nən, “Yahuda ashe tə fəbrha na a fər Wan Niifa?”

49 Fatsahaya Yeeso kəla na nda hai na ‘ya sə na a katərarha hai tsahang mee nda Yeeso, “Paba, kyath kanda nan tə thlaukh kələryi nan wa?”

50 Tərgħa tal ahur ndan kyathlanggən thləmad mafad firis də na manggən a yi səma.

51 Ndangga Yeeso fatsahayighən, “Malaman kanda!” Tsuwar thləmadfa nən fa ki niifdi kyathlang nanda də kənanggən.

52 Tərgħa ndangga Yeeso mamnda Firistaya, tə mamngya fa kəla Kən Faara ha na manggən, tə fīngya shīngya bagħa ba ka ndəghən, “Tərēwun nggi niyi təmbəng nun bərha ba tə thlaukh kələrya, tə səsəlyə ka a kəsəwun wa?”

53 Kətsar nggi a thləman nun a pəpəl Wuri Faara kəsəwun wa, amma nanən ya sayid nun ni na Sheetan a əna taara tə kun.”

Mbiturus ngaldə sənda Yeeso

54 Tərgħa kəsəngganda Yeeso dənda təghən minda ki Firis də na manggən. Mbiturus kəm mbu samandan nən də inggun ma kanda.

* 22:37 22:37 Ishaya53:12

⁵⁵ Amma dzək na nda waarha a pəpəl wuridfi, tsawa nda hai kanda na heu a thləma waddfi, bəgha Mbiturus bə tsauka hai ahur ndan.

⁵⁶ Tal ahur wangya nishya na əna taara ahur wuridfi na Mbiturus nən tsau a thləma waddfi. Irang yirha nən fa, ndəghən, "Niifdiya, kanda ni tə Yeeso."

⁵⁷ Amma Mbiturus ngalghənən ndagha, "Sa nudiya, nggi fa səngwi ndən wa."

⁵⁸ Tsəbaku na niifasə naghə Mbiturus, ndagha, "Sa kəm na tal ahur ndan." Ndagga Mbiturus, "Sa pashi! Mbə nggi ni wa."

⁵⁹ Tsənən tsəbaku fədən, nggərgəha niifa ndaarha, "Mbə ngaala sə wa, niifdiya kanda ni təghən, kəsər tə Nggalilarha ni."

⁶⁰ Ndagha Mbiturus, "Sa pashi! Səngwi əndi na a thləkrha ya wa!" Ndəghən kula nggəlang mighən tətəagha diyarha.

⁶¹ Chinəm kyahargha hai kəlanggən Mbiturus də. Tərgəha Mbiturus dəl teena nən hai tə əndi thləghang na Chinəm, "Kapa na diyarha tətəaarha a fədik weeriya na a ngal səndəna katəra mahan".

⁶² Tərgəha Mbiturus dəgha kəshaadə təgha kaan.

Fa kəlaya ha wanda Yeeso

⁶³ Fa kəlaya Yeeso ha katərang ngganda waghən hai na nda a dəkəkən kəm.

⁶⁴ Kənannganda yidghən ana nda a tsahang mee ha, "Kulo, wunni dəkka sa."

⁶⁵ Nanda a 'yarghən tə labar sarfaya a ndəghən.

Yeeso a mbed mamngya Yahudaya

⁶⁶ Dathna mbərha hai wunngga mamngya Yahudaya bə. Kandani na mamngya firistaya, tə fasəngya ngyakhrha. Bə nda tə Yeeso a mbed ndan bə.

⁶⁷ Ndag ngganda, "Ana sani Kərəsti, pəranggən kan."

Nggəmanngga Yeeso kanda, "A pərangdī ndən kun, mbun a fərkəkafek wa,

⁶⁸ tə kəm a tsahangdī mee kun ha mbun a nggəresə wa.

⁶⁹ Amma ka a weeriya, na Wan Niifa a tsaurha a yisəmad Faara na tə ngyakhrha ha heu."

⁷⁰ Kanda na heu tsahang mee nda ha, "Wan Faara ni sa wa?"

Nggəmannggən kanda, "Pərdundən, nggini."

⁷¹ Tərgəha ndaa nda, "Kama nəm nggər kada pathya atənggən? Səkdam ndən hai a mighən."

23

Dənda tə Yeeso a mbed Mbilatus də

¹ Tərgəha mamngya Yahudayini heu thliinda tə Yeeso a mbed Mbilatus də.

² Katərang ngganda dəhang nda fa, "Dəghan wal niifdiya a tsang teena nafinəm. Naghə a ndang nda kanda a teng nda tsamnda Kaisar wa, tə kəm wai ndəghənni Kərəsti, kutəra."

³ Tsahangga Mbilatus mee Yeeso, "Sani na kutər Yahudaya wa?"

Nggəmanngga Yeeso ndəghən, "Nəghən kee, kəla thləkna."

⁴ Tərgəha ndangga Mbilatus mamnda firistaya, tə fiya na heu a mbədfi, "Nggi nawi niifdiya tə dimiyirha fa wa."

⁵ Dənda mbeedə tə dəhang fa tə ndaarha, "Tsahadghən ha nəghən a tsang teena fiya a chehweed Yahudiya na heu. Katəranggen hai a Nggalili har ta mbədə bə ya."

Mbilatus thlənang də Yeeso a mbed Hirdus də

⁶ Səkna Mbilatus ndən kee, Tsakhmee nən tə ndaarha, “Tə Nggalilarha ni wa?”

⁷ Səknən ndaarha kyagha Yeeso ba a mandı na Hirdus a əna kutəryirha sə, thlənanngən Yeeso a thləmad Hirdus də, kəsər a fardı nəghən a Urshelima.

⁸ Nana Hirdus Yeeso, tək mbənda nən fa kaan, kəsər ka kətəm na midghən sə a nang yirha nən fa. Aten əngya ‘waa nən səkrha atənggən, na midghən sə a əna ənwulteena nən.

⁹ Hirdus tsahang miıya nən ha hangga, amma Yeeso kalwa sə wa.

¹⁰ Mamnda firistaya tə famaləmgıya ngyakhrha kanda a mbee kəkət a dəhang pathya fa.

¹¹ Tərgħa Hirdus tə sodjayighən sarangganda də tə kəm waghənda. A mbədi kalang kabərha nda fa yi kutəryirha, wudəngganda thləmad Mbilatus də.

¹² Hirdus tə Mbilatus afar dani tsaunanda pashiyi, kəsər ka kətəm mba nda kalang ndan sə wa.

Ngwang nda kumarha Yeeso yi mərə

¹³ Mbilatus aah mamnda firistaya nən ba, tə mamngya tə fiya na həu.

¹⁴ Ndənggən kanda, “Beenun niıfda ba ya tə ndaarha nəghən a tsang teena fiya. Nanənya, radı mu pathda haya tə tsakh miıya tsahang ni a mbennun, walanggi tə ‘ya na dımi tə ndanun wa.

¹⁵ Hirdus kəm nawa ndən tə dımiyirha fa wa, ndəghən dani wudəng nən thləmad nəm ba. Mbə ‘yasə ənana kamshidiya tsəkka a bəlanggəm wa.

¹⁶ Nanən kee, niya tsədəghən kee kalghəni hai.”*

¹⁸ Kanda heu tərəng ngganda urandan sə tə ndaarha, “Bələmam kamshidiya! Kalaman Mbarabas kan hai!”

¹⁹ Muwangganda Mbarabas kəndə ka təbənggidghən əna nən ahu taladə na manggən, tə bəlang nən niıfa.

²⁰ Mbilatus na midghənsə a kal Yeeso nən hai, nggərgħən kalang kanda sə.

²¹ Amma karnda fa na nda a huhwarha tə ndaarha, “Tawaman də! Tawaman də!”

²² Katərə mahan Mbilatus a kalang kanda sə, “Kama nda? Dımiyid ma əna na kamshidiya? Nggi nawi ndən tə dımiyirha tsəkka a bəlang nggəm wa. Niya fərgħən tsədəghən nda kalghən nda hai.”

²³ Amma isha nda aten path ndan, na mindan sə tawangganda də. A kwasamadghən huhwan ndan kaldə mbərha mu.

²⁴ Mbilatus kəm ənagħa kəla na mindan.

²⁵ Kal niıfda nən hai tə muwang nanda hu porsəna də ka təbənggidghən əna nən, tə bəlang nən niıfa kəla tsakhna nda. Fərang Yeeso nən kanda, kəla na mindan.

Tawang nda Yeeso də

²⁶ Na nanda a wiirha tə Yeeso, kəma nda tə niıfa nanda aarha Siman tə Sayirarha. Ndəghən bayı ahu tala na ngguchit, ngyabəng tər kadıdda nda fa, tərənggən mbu samad Yeeso nən.

²⁷ Fiya hangga mbuwa samadghən, ahur ndan kəm nishya sə na a tərha tə huhwarha ka ndəghən.

* **23:16 23:16** Fingya chirethya na kaar na nda tə mbədghən 17 kiya, “A far wutsəfayid tədəarha ba, ka fad hurarha fa nən naarha kal niıfa hai ahu porsəna hwanang nanda.”

28 Kyahargha Yeeseo hai, ndanggøn kanda, "Nishya Urshelima, a tædun ka nggi wa, tama ka alten nun, tæ wangginun.

29 Kæsær na fara bayi, ba nun ndaarha, 'Fa parkayani kwarengya, tæ hurya 'wawa wa nggætta tæ bee iwana wee iirha!'

30 Tærgħa

"'Na fiya a ndang nda wumngya, "Muwa ma tennan hai!"

Ndang ngganda mbøya na dangkam, dangkam, "Nggelaman kan!" *

31 A øna fiya øngginiya ndæghæn dæfrha baldæ nduwun, mani katærarha hai a hwardæ?"

32 Nafiya særi, fa mbøfeeya, wii nda tæ kanda ka a bølångganda kanda tæ Yeeseo.

33 Ba nanda mbøfa ba na nda aarha Mbød Balhwar Teena, a mbøfa ni tawang nanda dæ tæ fa dimiya særi, tal a yisæmadghæn tal køm a yi kawadghæn.

34 Ndagħa Yeeseo, "Pøpa, chahanggøn kanda dæ, kæsær sængwanda øndi nanda a ønaarha wa." Øna wura nda aten lukkighæn.

35 Ishgha fiya hai kanda a kælærha. Mamngini køm kanda a waghæn, nanda a ndaarha, "Hærgħanggøn fingya, a hærgħanggøn altenggøn køm lee, ana ndæghønni Kæræsti, Wurra Faara!"

36 Sodjaya køm ba nda ba nanda a waghæn. Færang aam inabi nda sæ na chichakh.

37 Ndang ngganda, "Ana kutær Yahudayani sa hærgħang altenwa lee!"

38 Aman tenggøn køm chirethlengganda hai, "KUTÆR YAHUDAYA NI YA."

39 Tal ahur fa mbølfeyini tawangnda kanda dæ tæghæn thlæghang pathya næn sæ na i'ikh nagħa a ndang nda, "Mbæ sani na Kæræsti wa? Hærgħang altenwa tæ kan køm lee!"

40 Amma tahad tæ mbøfeddi djaranggøn dæ ndagħa, "Mba tærøm Faara wa, sa walgha wadghænfa mæmæl tæghæn?"

41 Ønangganda køm mæmæl, kæsær køna 'ya øna nøm ndæ walnøm. Amma niifdiya mbø 'yasæ ønanæn na dimi wa."

42 Tærgħa ndagħa, "Yeeseo, dælu nggi teena a banna hu kutæræyid wa bæ"

43 Nggæmangga Yeeseo, "Niya puro kækafek, a weeriya dæna naarha a thlømanna a talara."

Mærra Yeeseo

44 Fara a sæærkħa, tærgħa wula nggælånggøn chehweerha heu, har yargħa yanfaara hai.

45 Kæsær yanfaara malang dæ djaara hai. Shishamardi na a mbødi na tsætsæba dæ kaan hu Køn Faara djargħa hai særi.

46 Tærangga Yeeseo uradghæn sæ kaan ndagħa, "Pøpa, ahu harwa hai niya fæy yibønna." Thlæknæn ndæn kee, mærgħa.

47 Mamnda sodja di na kæt a mbødi nanæn øndi katæragħa hai, fal Faara næn ndagħa, "Kækafek niifdiya ka niifa ni."

48 Nafini ngwagħa hai ka kælærha, na nanda øndi katæragħa hai, kanda na heu wufa nda wuredæ kanda a dæk kæfayindan hu sæbrha hura.

49 Amma nafini na heu sængga Yeeseo tæ nishyini mbuwa samadghæn bæ, ka ahu chehweed Nggalili bæ, isha nda dæ inggun, nanda a kælång øndi na a katærarha hai.

Pangnda Yeeseo

* 23:30 23:30 Hodzaya10:8; Sæsønid Yahaya6:16

⁵⁰ Na niifasə thlēmnggənni Yisəfu, nəghən ahur mamngya na kənanang pathla hai, ka niifa ni.

⁵¹ Nggəmmngwa fa tə əndi kənanang na nda hai wa. Baghən ba ahu tal Aramatiya na a chehweed Yahudaya tə kəm nəghən a kəla kutəryid Faara fa.

⁵² Dəgha thləmad Mbilatus də hwan mərxa Yeeso nən a panggən.

⁵³ Tərga təranggən hweede hai, fadanggən hu kabad pa mərxa hai, dəfanggən hu kwadda hai rana nda ahu feera, yandi 'wa wanda pa mərxa sə.

⁵⁴ Far ngwarha ni fa yi yibrha Yahudaya, takh nda a kyarha hu far yibədda hai.

⁵⁵ Nishyini baa ba a samad Yeeso ka a Nggalili ba, mbu samad Yisəfu nda, na ten kwadda nda, tə mbədi hunang nanda sa hai.

⁵⁶ Tərga wuda nda wuredə ngwa nda fa tə urdi tə fədeerha na sədghən mbənggən. Amma yiba nda a far Yibəddi ka fərang mamnggirha nda 'ya ndana ngyakhrha.

24

Thlid Yeeso sə ahu mərxa

¹ A hu katərad par fara yi beena məd, a tsar kərət, nishyini tərang ngganda kariyi ni na sədghən mbənggən, ngwana nda fa dənda təghən a ten kwadda də.

² Da nda wal ferdi nggəlang na nda mii kwadda sə kwatərdə man patu də.

³ Amma kyana nda sa hai, nawa nda mərxa Yeeso wa.

⁴ Nana nda a numarha aten əndi katəragha hai kee, kula kanda səndasə na nafiya nda səri tə lukki ndan a chimnda fa nagha ahar yirha kəkət a thləman ndan.

⁵ Ka tərəm nda, nishyini kwangganda tən ndan a hweede hai, amma ndangga nafini kanda, "Kama nun a kadə tə yibrha, a pathlang mərxa?"

⁶ 'Balwa a mbədiya wa, thliida sə! 'Dalama teena hai tə 'ya thləghang nən kun, ndəghən bəldə tə kun a Nggalili.

⁷ 'Wan Niifa nən a mukrha ahar fa dīmiya hai, tawangganda də, a far paara yi mahan nən a nggər thliirha sə.' "

⁸ Tərga dal teena nda hai aten pathghən.

⁹ Wud nanda ba aten kwaddi, pərang ənggina nda heu a Kum Kap Talđi tə fīngya fiya.

¹⁰ Nda Mairamu tə Magdaliya, tə Yowana tə Mairamu man Yakubu, tə fīngya nishya nananda a mbədi, kanda ni pərangga ndən fa thləngya Yeeso.

¹¹ Amma fərwanda kəkafek tə path nishyini wa, keser tərga nda path ndan kəla basharha ni.

¹² Mbiturus thliighasə tawad dəgha ten kwadda də. Bərga a mii kwaddi kəlagha sa də, na kabadda nən pang nandasə a man patu. Wudgha, ənwulteena nən tə əndi katəragha hai.

A kwaman Imawus

¹³ Nanənya tsu a fardi səri ahur nafiya na a mbu samad Yeeso kanda a kwaman dərha ahu tala də nanda aarha Imawus, na iundəghən mel məd tə Urshelima.

¹⁴ Kanda a tsə labara aten ənggini katəragha hai.

¹⁵ Na nanda a tsə labara aten ənggini kee, Yeeso tə altənggən dəgha thləman ndan də wii nda də.

¹⁶ Amma nggəlang nda yindan, amana nda kukwalang hai.

17 Tsahang mee nən kanda, "Laḅar ma nun a tsərha kee kun aten wiirha?" Isha nda hai kəkət, kəlagha Yeeseo hai na hur ndan səsəba də.

18 Tal ahur ndan, na thləmnggən Kilobas, tsahang mee nən, "Sa ndəna rongka kee a Urshelima səngwa əndi katəragha hai a mbədi ahu bəngginiya wa!"

19 Tsakh mee nən, "Mani ənggini?"

Ndang ngganda, "Ənggini tsəgha hai aten Yeeseo tə Nadzarat. Annabini, ən ənadghən tə labarghən nəghən tə səsəmnda a mbed Faara tə fiya na heu.

20 Mamnda firistaya tə mamngginəm fər ndan a ngwang kumad mərna nda, tawanganda də.

21 Amma nan a numarha ndəghənni bagha hərgəhang nda Isəreela. Ma takhka bal, kulo, a weeriya bənggən mahan tə katərana ənda hai ya.

22 Mbə kee mawa, fīngya nishya fərangnda ənwulteeena kan. War nda aten kwadfa də a tsar weeriya,

23 amma nawa nda mərəghən sə wa. Ba nda ba ndang ngganda kan, nanda fathləngya Faara, ndaa nda nəghən tə yibrha.

24 Tərgəha fīngya ahur nan dənda aten kwadfa də ndaa nda nəghən kəla thləkna nishyini, amma ndəghən nggi nawa ndan wa."

25 Ndangga Yeeseo kanda, "Hai, kama tsaunun nurya kee, mani kədiina fərkəkafekkid nun aten 'ya thləkna annabiya!"

26 Ashe, kamngwa a səsagha Kərəsti aten inggini ya a kyagha ahu mamnggitghən də wa?"

27 Katəradghən tə Musa tə annabiya na heu, pərang də ndən kanda 'ya thləkna deleewar Faara aten Kərəsti.

28 Ndusang nanda talda fa nanda a dərha sadə, tsəgha Yeeseo kəla nən a mbəra mbeedə.

29 Amma hwanggənda kaan tə ndaarha, "Tsawu a thləman nan, tsət figrha hai, kulo yanfaara həmda hai." Dəgha də tsauka tə kanda.

30 Tsau nən hai nən a həb ənnarhami tə kanda, təranggən mburodi sə, usa Faara nən, kyanggən hai fəranggənən kanda də.

31 Tərgəha ingga yindan də kukwalangganda hai, a mbədi kee sahadgha ma yindan.

32 Tsahang mee nda ndan, "Mbə tək dəm mbənda fa ahur nəm na nən a kalang kəmsə a kwamana, inang nən laḅar Faara kəm hai wa?"

33 Thliinda sə kəkər wudfa nda Urshelima də. A mbədi danda wal Kum Kap Tal di tə fīngya nafiya wumngga hai.

34 Nanda a ndaarha, "Kəkafek ni! Chinəm thliida sə har kyadang də fadghən Siman!"

35 Tərgəha nafini na səri pər ənda nda katəragha hai a kwamana, tə kukwalang nanda hai kyang nən mburodi hai.

Yeeseo kyadang də fadghən fatsahayighən

36 Kanda bal nda a tsə labara aten əndi kee, Yeeseo tə altənggən ishgha a maḅufun ndan ndanggən kanda, "A fiddun hai wa!"

37 Tər ma nda naghə fandan a rəbrha fa, kanda a numarha mənda-mənda na nanda.

38 Ndanggən kanda, "Kama tərəm nun? Kama kəm nun a kwana nggi ahur nun?"

39 Kəla man haryina tə saryina. Nggi ni tə altenna! Tsuwarama nggi fa nawunun, kəsər mənda-mənda mbə thluwa sə a fadghən tə ala kəla nanun nggi təghən fa wa."

⁴⁰ Thlækna Yeeso ɛndiya, kyad haryighən nən tɛ saryighən a kanda.

⁴¹ Ko na nanda tɛ wutsɛfayirha fa tɛ ɛnwulteena, ngwalangwanda fɛrkɛkafek thliida sɛ wa. Tɛrgha tsahang mee nən kanda, "Na ɛnnarhami sɛ a har nun a mbɛdiya wa?"

⁴² Fɛrang tɛna nda fifi.

⁴³ Thlɛghənən kiigha, kanda a kɛlang nda.

⁴⁴ Ndanggən kanda, "ɛnda pɛrang ni kun ya nggi balɔ tɛ kun. 'Ya na heu kɛl ma lɛghɛddɛ chirethleng nda hai a tenna ahu ngyakhrha Musa tɛ yi annabiya tɛ kɛm Dzabura."

⁴⁵ "Tɛrgha dathlanggən hutən ndan dɛ, tɛna nda sən 'ya na chichirethlee hai ahu dɛleewar Faara."

⁴⁶ Ndanggən kanda, "Kulo, ɛndi chirethleng na nda hai ya, Kɛrɛsti nən a sɛsaarha, nən a thliirha sɛ hu mɛra a far paara yi mahan.

⁴⁷ Mal dimiyirha tɛ chakhrɛghən dɛ nanda a pɛrghən dɛ ahu thlɛmnggən a kɛshiiirha na heu, nən a katɛrarha hai a Urshelima.

⁴⁸ Kunni nagh a ɛngginiya tɛ yinnun, pɛramadghən.

⁴⁹ Dɛni thlɛnang Sɛsɛna tɛ Pɛdɛnda kun ɛa ndana Pɛpa. Amma tsawama a Urshelima, kɛl nggɛlang sɛsɛmnda Faara kun a talara hai."

Tɛrang nda Yeeso a talara dɛ

⁵⁰ Kya nən sɛ tɛ kanda ma Urshalima dɛnda mbɛrha dɛ tsau tɛ Mbetani fa, a mbɛdi haranggən haryighən sɛ dɛfang parka nən kanda teena.

⁵¹ Nanən a dɛfang parka kanda teena, dɛkka hai tɛ kanda tɛrang ngganda a talara dɛ.

⁵² Tɛrgha dɛfang shilee nda teena, wudɛ nda a Urshelima dɛ lɛlɛgdɛ tɛ wutsɛfayirha kaan.

⁵³ Ka fat paara fa na nda naarha fal Faara ahu Wuri Faara.

Yahaya

Kərəsti ni labardi mbuwa ngwalarha

¹ Ka a katəradghən na Labar da sə, na Labardi tə Faara, Labar di Faara ni.

² Ka a katəradghən nəghən tə Faara.

³ Tə Labar da ni ənana Faara əngya heu; mbə 'yasə əna nanda kula ndəghən wa.

⁴ Na Labar di fər yibrha a əngya heu ənana nda, yibəddi ya kəm kukwaryid fiya ni.

⁵ Na kukwaryiddi djaara hai hu wula, wuldi kəm mbə səsəmnda sə a fadghən wa.

⁶ Na niifa sə thlənna Faara ba, thləmnggən ni Yahaya.

⁷ Tə kalmee ni, bənən ba ka a kalmii kukwaryidda nən, təna fiya heu sək labar kukwaryiddi fərkəkafek nda tə kalmii di keeghən.

⁸ Mbə Yahaya tafadghən ndəna kukwaryiddi wa, amma bənən ba ka a kalmii kukwaryidda nən.

⁹ Ka kukwaryirha na a fərang kukwaryirha nən kowunni, nəghən bayi hu kəshiirha ba.

¹⁰ Na kukwaryiddi hu kəshiirha, ko nanən ənagha nda kəshiirha təghən, amma səngwa kəshiirha ndən wa.

¹¹ Ba kukwaryiddi ahu chehweedghən ba, amma nafiyighən thləwa ndan fa wa.

¹² Amma kala nafiya thləgha kukwaryidda fa, fərkəkafek nda təghən, fərang də kwamana kanda a tsawa nda wangya Faara.

¹³ Tsau nda wundakhnaya mbə ka nggət na niifa kanda wa, mbə tə nggəmnda niifa wa, amma tə nggəmnda Faara.

¹⁴ Labardi tsaudə niifa, tsaukən ahur nəm. Nadəm mamnggitghən, mamnggit wee na katənggən a thləmad chin, nəghən lələgda tə nggayirha tə kəkafek.

¹⁵ (Kal Yahaya mighən, tərənggən uradghən sə tə ndaarha, "Niifda ni pərang ni kun ya, ndaa ni, 'Na niifa sə bayi a samad na kalgha nggi mu, kəsər nəghən sə kapa na nda nggət nggi.' ")

¹⁶ Ka nggayidghən mulgha hai, nən naarha fərang parka kəm kəsar.

¹⁷ Fər Faara ngyakhrha a manki Musa, amma nggayirha tə fərkəkafek baghən ba a manki Yeeso Kərəsti.

¹⁸ Mbə niifa sə 'wagha na Faara wa, amma yandı ndəghən tafadghən Faara ni, tə kəm nəghən a tsau dədəmnggirha tə Chin, ndən kyadgha Faara.

Thlək Yahaya Təmbaptisəma labara aten Yeeso

¹⁹ Kulo kalmidi ki Yahaya ya a sayiddi thlənna Yahudaya Firistaya tə Lawiya a Urshalima ba, ka da nda tsahang mee ha, "Wunni sa?"

²⁰ Ngalwa Yahaya wa, amma kyagha pəpəl ba ndənggən kanda, "Mbə nggini Kərəsti wa."

²¹ Tsahang mee nda, "Nənən kee, wunni sa? Sani Ilya wa?" Ndənggən kanda, "Mbə nggini wa." Nggəra nda tsahang mee, "Sani annabi di nan a kəlarha fa wa?" Ndənggən kanda, "Awo."

²² Tərgəha ndang ngganda, "Wunni sa? Nggərang kan sə ka dan pəranggən nafini thləngga kan ba. Mana mbang thləkrha a ten wa?"

²³ Nggərangga Yahaya kanda sə tə laɓar annabi Ishaya, “Nggini urarha na a aah farha a kaheerha, ‘Pəpənaman kwamangya də a Chinəm.’ ”

²⁴ Tərgħa Fərisayini thlənna nda ɓa,

²⁵ tsahang mee nda ha, “Kama nda na a əna mbaptisəma a mbə sani Kərəsti, nduwa Ilya, nduwa Annabiddi wa?”

²⁶ Nggərangga Yahaya kanda sə ndəghən, “Nggi tə aama ni əna mbaptisəma, amma na niifa sə kət a pathlang nun səngwa nun.

²⁷ Ndəghənni na ɓayi a samad na di, nggi tafanna tsəkki na a kwasanggi sahad pahamnggən hai wa.”

²⁸ Katəragħa ənda hai heu ya a Mbetani a pəm kufad Urdun, na Yahaya a əna mbaptisəma sə.

Yeeso ni Wan kamnda Faara

²⁹ A ɓindayidghən nagħa Yahaya Yeeso ɓayi thləmadghən ɓa, ndagħa, “Kəlaman wan Kamnda Faara ya, na a tərang dimiyid kəshirha də!

³⁰ Niifda ni pərang ni kun tə ndaarha, ‘Na niifa sə ɓayi a samad na kalgha nggi mu, kəsər nəghən sə kapa na nda nggət nggi.’

³¹ Nggi tafanna səngwi ndən wa, amma niyi a əna mbaptisəma tə aama tənə nafiya Isəreelaya sənggən.”

³² Tərgħa ndagħa Yahaya, “Nadi Səsəna ɓayi hai a talara kəla tətiliurha tsauka hai a fadghən.

³³ Səngwi ndən wa, amma Faarddi thləngga nggi ɓa ka ɓi əna mbaptisəma tə aama, ndəghən ndeegħa, ‘Niifdi nana Səsəna tərđə tenggən hai tsauka sə, ndəghən ni na a əna mbaptisəma tə Səsəna tə Pəfənda.’

³⁴ Nadi əndi katəragħa hai tə Yeeso, nəghən kee, kaldi mee tə ndaarha, niif diya Wan Faara ni.”

Fatsahaya Yeeso ‘wanən wura

³⁵ A ɓindayidghən nggərgħa Yahaya isha a mbədi tə fatsahayighən səri a thləmadghən.

³⁶ Nanən Yeeso a mbəradə, ndagħa, “Kəlama Wan Kamnda Faara ya!”

³⁷ Səkna fatsahayina ndən keegħən səri ‘ya ndaanən, mbu samad Yeeso nda.

³⁸ Kyaharna Yeeso hai, nanən kanda a mbu samadghən, tsahang mee nən kanda, “Mana minnun?” Ndangganda, “Rabbi, (ndarha ni Mala) na tə tsaurha a yanggi?”

³⁹ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Bama ɓa ɓun nəghən.” A figrha ni mbu nanda samadghən tə mbədadə nanən sə tə tsaurha ngwalangga nda paara təghən.

⁴⁰ Andərawus, wan man Siman Mbiturus nəghən tal ahur nafini səri səkka ‘ya ndana Yahaya tə kəm mbuwa samad Yeeso.

⁴¹ Tsu kee tərgha Andərawus kafa wanman nən Siman pəranggənən tə ndaarha, “Walang dan Kərəstidi.”

⁴² Bagħa tə Siman thləmad Yeeso ɓa, Kəlang na Yeeso ngga ndəghən, “Sani Siman wan Yahaya. Amma nanənya na nda a aah sa Kefas,” (ndənə Mbiturus).

Aah Yeeso Filibus tə Nataniyel

⁴³ A ɓindayidghən na mid Yeeso sə a dəgha Nggalili də. Na Filibus nən, ndanggən, “Mbuwu samadna.”

⁴⁴ Filibus niif tə Mbatsaida tal nda Andərawus tə Mbiturus.

⁴⁵ Walang na Filibus Nataniyel ndanggøn, "Nadan niifdi chirethna Musa a tenggøn ahu ngyakhrha, tø køm chirethna annabiya a tenggøn thlæmnggøn ni Yeeso tø Nadzarat, wan Yisufu."

⁴⁶ Tsakhka Nataniyel mee ndøghøn, "Nadzarat! Na 'ya sø ngga na kyarha ba a Nadzarat wa?" Nggørangga Filibus sø, "Boba ba naghøn."

⁴⁷ Nana Yeeso Nataniyel bayi thlæmadghøn ba, ndanggøn, "Kulo ka wan Isæreela ya na tø kækafek fa."

⁴⁸ Tsahangga Nataniyel mee Yeeso, "Kækøn sænna nggi?" Nggørangga Yeeso sø, "Nadi sa a kamu døf shibaarha kapa na Filibus aah sa."

⁴⁹ Tørga ndagha Nataniyel, "Mala, sani Wan Faara; Kutø Isæreela."

⁵⁰ Ndagga Yeeso, "Førna kækafek kæsø ka ndoni nadi sa a kamu døf shibaarha wa? Na nggø na øngya kalgha fngya yina mu ya."

⁵¹ Nggørgøn ndaarha, "Niya puro kækafek, na a naa talara indadø, tø fathløngya Faara a tøra sø tø tøra aten Wan Niifa hai."

2

Køn kakhrha a Kaana na a Nggalili

¹ A far beena yi mahan, øna wutsøfayid kakhrha nda ahu tala na nda aarha Kaana a chehweed Nggalili, tø køm man Yeeso a mbødi.

² Tørga mbu Yeeso nda tø fatsahayighøn ahu wutsøfayid kahaddø dø.

³ Ngwalana aam inabi dæ hai, ndangga man Yeeso, "Mba nda tø aam inabi bal wa."

⁴ Nggørangga Yeeso sø, "Nudiya ma njidangga køm? Sayid na ba wa ba 'wan wa."

⁵ Amma ndangga man Yeeso nafini na a ndøk ønnarhami, "Kala 'ya thløghang nøn kun ønama."

⁶ A mbødi na tsulingya sø mikki tøn nanda tø feera. Na Yahudaya naarha øna taara tø tsulinggini ka a tsabang fandan saadø. Kala tsulina nøn tø kæthlikrha kumnggit sari døgha hu kumnggit mahan dø.

⁷ Ndagga Yeeso nafini na a ndøk ønnarhami, "Løgdaman tsulinggini tø aama." Lødang ngganda kanda ta miighøn sø.

⁸ Tørga ndanggøn kanda, "Tsaama ha sø dng nggønun mamnda ter dæ dø ya." Øna nda kee køla thløghang nøn kanda.

⁹ Mamnda terdi taarang nøn aamdi kyakhrang nanda ahu aam inabi dø, sønangwa mbøda hai kyanøn sa ba wa, (ko nanøn nafini na a ndøk ønnaddami søn ndan). Tørga aah wutsam ndø danøn a man patu dø ndanggøn,

¹⁰ "Na fiya 'wa før aam inabi na mbønggøn, akwasamaddi saana fiya, a kyanggøn yanda ba mbuwa wa mbønggøn. Amma sa bøbengga yandi na mbønggøn kæl nanønya!"

¹¹ Yandiya ndøna katøra ønwulteena ønana Yeeso, ønaghøn ndøn a Kaana na hu chehweed Nggalili. Kyaddø mamnggidghøn a mbødi, tø køm fatsahayighøn føkækafek nda tøghøn.

¹² A kwasamaddi døgha Kafarnahum dø heu nda man, tø wan manggighøn, tø fatsahayighøn, møna nda ha ngguchit a mbødi.

Chilbang Yeeso Køn Faara dø (Matta 21:12-13; Mar 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Nduwusna far wutsøfayid Tødaarha hai, døgha Yeeso a Urshalima dø.

¹⁴ A pøpal Køn Faara, døgha wal fiya a heng thlaaya dø, tø chauraya, tø kataprakkyia yi sataka, tø fngya tsøtsau a før mbeded wudøbøla.

15 Yamngga Yeeseo wutæterha tæ sakhrha ræghanggæn kanda dæ ma Kæn Faara, heu tæ chauraya tæ thlaaya, changgælånggæn mbæd mbeded wudæbæl dæ dæ welgha wudæbældi hweede hai.

16 Tærgha ndanggæn nafini na a heng kataprakkyæ dæ, “Kyaman ænggina hai ma mbædiya, a tsawang dūn wuri Pæpa kasu wa.”

17 Tærgha fatsahayighæn dæl teena nda hai tæ 'ya ndaana deleewar Faara, “Nggæmndæna a wuri wa næghæn a kæsa sæ a hurna kæla waarha.”

18 Tærgha mamngya Yahudayini ndangganda Yeeseo, “Ænwulten ma na kyadang nda kan tænan sænda sæ na tæ sæsæmnda æna ændiya?”

19 Nggærangga Yeeseo kanda sæ ndæghæn, “Chaman Kæn Faar dæ hai ya, ahu beena mahan niya nggær tænanng sæ.”

20 Tsahangga Yahudayini mee, “Tænanng nggan Kæn Faar dæ sæ 'yahu hurarha kumnggit fadæ kap mikki, ndaana wai na nggær tænanng sæ hu beena mahan?”

21 Amma kæn Kæn Faar dæ næn a thlækrha pofadghæn ni.

22 A kwasamaddi thliinæn sæ ahu mæra, fatsahayighæn dæl teena nda hai thlækdæ 'ya kiya. Fær nda kækafek tæ labar Faara, tæ labardi thlækna Yeeseo.

Sæn Yeeseo hur kowunni

23 Nanæn a Urshalima ahu wutsæfayid Tædaddi, fiya hangga nagma ænwuteengya kyad næn færkækafek nda tæghæn.

24 Amma nggæmngwa Yeeseo fa tæ kanda wa, kæsær sændæ fiya heu.

25 Mbæ 'ya sæ na nda thlæghang nda a ten niifa wa, kæsær sændæ hur niifa.

3

Yeeseo tæ Nikodimus

1 Na niifa sæ thlæmnggæn ni Nikodimus, tæ Farisarha ni, mamnda ni ahu Yahudaya.

2 Bægha thlæmad Yeeseo bæ a fidikrha ndanggæn, “Mala, sændansæ sa tæmalæmnda ni thlænna Faara bæ. Mbæ niifa sæ na mbang æna ænwulteena kæla yandæ na a ænaarha ya wa a mbæ nana Faara tæghæn ha wa.”

3 Nggærangga Yeeseo sæ, “Niya puro kækafek, mbæ niifa sæ na kyarha hu kutæryid Faara dæ wa kæl nggær nanda nggædang hai.”

4 Tsahangga Nikodimus mee, “Kækæn na nda nggær nggædang nda niifa hai ndæghæn suhur dæ? Kækafek mbæ nggær kyarha ahu shiwad man hai nggærgghæn nggædang hai yi særi wa!”

5 Nggærangga Yeeseo sæ tæ ndaarha, “Niya puro kækafek, mbæ niifa sæ na kyarha ahu kutæryid Faara dæ kanda kula nggædang hai hu aama tæ Sæsæna wa.

6 Thlufarha næn nggæt thlufarha, amma Sæsæna, næn nggæt Sæsæna.

7 A wulo teena ka ndoni, 'A nggærggha nda nggædo hai wa.'

8 Na bæreurha piirha a mbæda dæ na midghæn. Kæla na sæk pidghæn dæ, amma mba mbang pær mbædi bæ næn sa bæ tæ mbædi næn a dærga sadæ wa. Næghæn kee kæm mba mbang pær kwamandæ na nda nggædang niifa hai hu Sæsæna wa.”

9 Tsahangga Nikodimus mee, “Na ændæ ænaarha hai kækæn ya?”

10 Ndangga Yeeseo, “Sa tæmalæmnda Isærelaya ni, amma sænangwa ænggina hai ya wa?”

11 Niya puro kækafek, nan a thlæk 'ya sæn nan, nan sakh 'ya kæm na nan, amma pæ ya kardun thlæ ænda fa pærang nan kun.

12 A puro di əngya na ahu kəshiiirha, amma fər wa kəkafek wa. Kəkən na fərəkəkafek a puro di labar əngya na talara?

13 Mbə niifa sə 'wagha dərha talara də wa, amma kəl niifdi bagha hai a talara, ndəna Wan Niifa.

14 Kəla 'wana Musa tərang nda dəbəl hulthne sə a kaheerha, na nda a tərang nda Wan niifa sə kee kəm.

15 Nanən kee, kala niifa fərgha kəkafek a Wan Niifdi nən a wal yibrha mbuwa wa ngwalarha.

16 Kəsər Faara nggəmdə kəshiiirha kaan fər nən Wanggən katenggən, kala niifa fərgha kəkafek a ndəghən mbə tam mərə wa, amma nən a wal yibrha mbuwa ngwalarha.

17 Thləngga Faara Wanggən hu kəshiiirha ba mbə a ngwang kumarha nən wa, amma a walgha kəshiiirha hərəkrha a fadghən.

18 Kala niifa fərgha kəkafek a Wan Faara mba nda ngwang kumarha sə wa, amma kala niifa fərwa wa kəkafek 'wa də teena ngwang də kumarha sə, kəsər fər wa kəkafek a Wan Faara katenggən wa.

19 Na Faara a ngwan kumarha fiya sə kəsər kukwaryirha kyadə hu kəshiiirha ba, amma fiya nggəmda wula kaan ma kukwaryirha, kəsər ən ənad ndan yi mbəfeerha ni.

20 Kala niifa na a əna tar mbəfeerha karnən kukwaryiddi, mbə baarha ahu kukwaryidda ba wa ka hərəenga nadə tar mbəfedghən kyaarha pəpəl bə.

21 Amma kala niifa na tə kəkafek fa, ba nən ahu kukwaryidda ba, təna fiya naghən a pəpəl tə ndaarha 'ya nən a ənaarha nəghən a əna 'ya na mid Faara."

Fərang Yahaya Təbaptisəma mamnggirha Yeeso

22 A kwasamad palthdiya, thliigha Yeeso tə fatsahayighən dənda chehweed Yahudiya də tsənda tsəbaku a mbədi naghə a ənang mbaptisəma fiya.

23 Yahaya kəm a əna mbaptisəma a aam Aionon tsau tə Salim fa kəsər na aama sə kaan a mbədi, na fiya naarha barha ba ka ənang mbaptisəma nda kanda.

24 (Katəragha ənda hai ya kapa na nda mughang nda Yahaya ahu porsəna də.)

25 Thliigha ngaala sə a pathlang fatsahaya Yahaya tə niif Yahudiya a ten chilbi farha.

26 Nanən kee bagha fatsahaya Yahaya thləmadghən ba ndangganda, "Mala, dālna niifdi teena 'wana tsaurha təghən a pəm kufad Urdun, thləkna pathla a tenggən, nəghən a əna mbaptisəma fiya hangga a dərha thləmadghən də."

27 Nggərangga Yahaya kanda sə, "Mbə niifa sə na wal 'ya wa kəl fərang na Faara ndən hai na a talara.

28 Kun tafad nun səkdun əndi thləghang ni kun a pəpəl, 'Mbə nggini Kərəsti wa, 'wa ni mbee ba ka a kalang mee ni fiya kapa nən barha ba.'

29 A far wutsəfayid kakhrha, wuronga yi wutsamnda ni. Pashirha dəgha hu kahad wutsamnda də, nən kəlaghən ha, kang thləmaarha nən fa, nən tək mbənda fa a səkdə urad wutsamnda. Wutsəfayiddi a weeriya yina ni, nanənya ləghəddə.

30 Təta ni naghə aten chikrha kaan, nggi kəm ne a tsərha ngguchit."

31 Yandı bagha hai a talara kaldə kowunni mu, yandı kyagha bə ahu kəshiiirha kəm yi kəshiiirha ni, tə kəm nən thlək əngya na hu kəshiiirha kee. Amma yandı bagha hai a talara kaldə kowunni.

³² Nən naarha thlək 'ya nanən tə səknən kəm, amma mbə niifa sə thləgha labarghən fa wa.

³³ Kala niifa thləgha labarghən fa, səndasə na Faara tə kəkafek fa.

³⁴ Kəsər yandı thlənna Faara ba labar Faara ndən nən a thləkrha, kəsər fərang Faara Səsəna mbuwa ngwalarha.

³⁵ Na Chindī nggəm Wanggən tə kəm fərang də əngya heu ahu haarghən hai.

³⁶ Kala niifa fərgħa kəkafek a Wandī nən wal yibrha mbuwa wa ngwalaarha, amma kala niifa fərwā wa kəkafek a Wandī mbə tam wal yibrha wa, kəl səbrha hur Faara ndəna naarha a tenggən.

4

Yeeso tə nuneefa na a Samariya

¹ Nanənya sən Yeeso sə Farisaya sək nda labara atenggən nəghən a əna mbaptisma a wal fatsahaya ma Yahaya,

² (ko nanən, mbə Yeeso ni na a əna mbaptisəma wa, amma fatsahayighən ni.)

³ Walang na Yeeso 'ya na Farisaya a thləkrha atenggən, thliigha mal Yahudiya nən wudgha a Nggalili də.

⁴ Tsawang də fa tətə a kyagħa tə Samariya.

⁵ Bagħa ahu tala ba na nda aarha Sikar na a chehweed Samariya, tsau tə pəpəl də fa fərang na Yakubu wanggən Yisufu kətəm.

⁶ A hu talđi na Kwat aam Yakubu sə, təkna widdi Yeeso tsauka hai a thləmad kwat aamdī. Yanfaara a sərəkħa.

⁷ Bagħa nu tə Samariyarħa ka tsə aama ba, ndangga Yeeso, "Ənee aama ha see."

⁸ (Ahu sayiddi Yeeso nəghən katenggən kəsər fatsahayighən kyanda hur tala hai ka danda hii ənnarħami.)

⁹ Kəsgħa ənwulteena nudī ndanggən, "Sa tə Yahudarħa ni, nggi nu tə Samariyarħa. Kama nda na tsahe aam saarħa?" (Kəsər Yahudaya na nda tsan Samariyaya.)

¹⁰ Nggərangga Yeeso sə, "A ndam kwang sənna fərra Faara a sa, tə kəm tə wunni tsahowa aam saarħa, kam ndangna a ənogħən ha, kam nən a fəro aam fər yibrħa."

¹¹ Ndagga nudī, "Paba, mbə ən tsə aama sə a harwa wa kwat aamdī kəm ya nəghən kudimnggən. Na wal aam fər yibəddi a yanggi?"

¹² Kalna chinan Yakubu rangga kwat aamdī kansə ya, saagħa, ndəghən tə wanggighən, heu tə chibəd məbiyighən wa?"

¹³ Nggərangga Yeeso sə, "Kala niifa saagħa amdīya na hushimnda nggər kəsgħən,

¹⁴ amma yi saagħa aamdī niya fərang nda mbə hushimnda nggər kəsgħən wa. Aamdī niya fərang nda nən a tsawang fa mbəd ngəttə aama na fərang yibrħa pa kwandə."

¹⁵ Ndagga nudī Yeeso, "Paba, fəree tur aamdī ya lee amawana hushimnda nggər kəs nggi təni malang bərħa ka tsə aama mbəda ba ya."

¹⁶ Ndagga Yeeso, "Duwa də, də aah chimad wa bən ba."

¹⁷ Nggərangga nuda sə, "Mbə chimad na sə wa." Ndagga Yeeso, "Thləkna kəkafek ndana mbə chimadwa sə wa.

¹⁸ Pərna kəkafek, chimaya tuf 'wagħa kahorħa, niifdi nana təghən nanənya mbə chimadwa ni wa."

19 Ndagha nudi, "Paɓa, mbə ngaala sə wa Annabi ni sa.

20 Nanən kee pəreekən, chichiya nan tərang nda shilee Faara teena a wumndədi ya, amma kun Yahudaya nduwun mbərha kamngga a tərang shilee nəm Faara teena a Urshalima ni."

21 Nggərangga Yeese sə, "Sa nudiya, furu kəkafek tə palthdi niya thləworha ya, na sayi bayi mbuwa na fiya tərang shilee Pəpa in a wumndədi ya nduwa a Urshalima.

22 Kun Samariyaya nuwun a tərang shilee 'ya teena səngwa wa nun, kan nan tərang shilee 'ya teena sən nan, kəsər na hərəkrha a kyarha ɓa a fad Yahudaya.

23 Amma na sayi bayi, 'wadə teena ɓaɗa ɓa, fiya na tərang shilee Pəpa teena hu kəkafek na nda a tərang shilee teena hu Səsəna tə kəkafek, kəsər tur nafina ni na Pəpa a kaɗaarha ya.

24 Faara səsəna ni, nafiya na a tərang shilee teena kəl a ənaghənda hu səsəna tə kəkafek."

25 Ndangga nudi, "Səndisə Kərəsti na nda aarha Kərəsti nəghən bayi. A ɓaɗa ɓa, ɓanən pərang əngya kan heu."

26 Tərgha ndangga Yeese, "Nggini Ndəghən."

27 A sayiddi na nanda a ngwalang pathla kee, tərgha ɓagha fatsahayighən ɓa kəsgha ənwulteena kanda na nandan a ndikrha tə nuneefa. Amma mbə niifa sə tsakhka mee, "Mana midwa wa?" Nduwa "Kama na a ndikrha tə nudiya wa?"

28 Tərgha malangga nudi ɓəd tsə aamnggən a mii kwat aamdi dəgha hur tala də ndanggən fiya,

29 "Bamaba ɓun na niifa pəreegha əngya heu 'wani ənaarha! Tə ndəghən dani na Kərəsti?"

30 Nanən kee, kyagha fiya ɓa ahur talɗi ɓa nda thləmad Yeese ɓa.

31 Na inggini a katərarha hai ya, hwan nggəna fatsahayighən, "Mala, əno 'ya mii."

32 Amma ndanggən kanda, "Na ənarhami sə a haar na səngwa nun."

33 Tərgha ndangga fatsahayighən ndan, "Na niifa sə ɓangga ənarhami ɓa wa?"

34 Ndagha Yeese, "Ən nanna mii, a əna ənda ni ndeena niifdi thləngga nggi ɓa tə kəm ngwalanggi targhən.

35 Mbə nduwun, "Takh ndəree faɗa a katərang ngganda haathla hai wa'? Niya ndang nda kun, inaman yid nun də kəlanguun heeya də ngga! Tsək nda haathla.

36 Ko nanənya tə haathla nən a wal kənaghən, nanənya ma hathlang də ənarhami hai yi yibrha mbuwa ngwalaarha, təna tə həfrha tə təhaathla əna wutsəfayirha kyab.

37 Karapu di ya kəkafek ni, 'Niifa a həfrha, niifa pak a hathla.'

38 Thlənni kun ka halth heerha də həfwa wa nun. Nafiya pak ənagha tardɗi, amma kun kəm tək dən mbənda tardɗa fa əna nanda."

39 Samariyaya hangga kyagha ɓa hu talɗi fərgha kəkafek tə Yeese kəsər ka palthdi kii nudi ndanən, "Pəree də əngya 'wani ənaarha heu."

40 Bana Samariya yini thləmadghən ɓa, hwanggənda a tsauka tə kanda, əna ɓeena nən səri.

41 Kəsər ka labarghən səkna fiya, nggərgha fingya hangga fərkəkafek tə Yeese.

⁴² Ndagga Samariya yini nuɗi, “Fər nan kəkafek mbə ka palthwa kee wa, amma kəsər kan ma sək ɗan ndən tafan nan, kəkafek səndansə niifdiya ndəghən ni təhəghang nda kəshiiha.”

Kənanɗ Yeeso wan mamnda

⁴³ A kwasamaddi əna nən beena səri ɗəgha mbeedə tə wiirha a Nggalili ɗə.

⁴⁴ Yeeso tafadghən ‘wadə ndaarha mbə annabi wal mamnggirha ahu chehweedghən wa.

⁴⁵ Ko nanən kee, səl nən Nggalili ɗə, thləgha Nggalila yini ndən fa, kəsər nanda əngya heu ənənən a Urshalima hu wutsəfayid Tədaarha ɗəna nda sadə.

⁴⁶ Nggərgħən ɗərha tal Kaana ɗə na a chehweed Nggalili, a mbəɗi kyakhrang nən aama tsauka aam inabi. A mbəɗi na mamnda sə na fad wanggən beə a Kafarnahum.

⁴⁷ Səkna niifdi mal Yeeso Yahudiya səl ɗə Nggalili ba, ɗəgha thləmadghən ɗə hwanggənən baɗha kənanɗ wanggən na tsau tə mii mərɗa fa a Kafarnahum.

⁴⁸ Ndagga Yeeso, “Kun nafiya a nawun ənwuteengya tə ənsakhkya wa, mbun tam fərkəkafek wa.”

⁴⁹ Ndagha mamndəɗi, “Paba, ta wim kapa na waana mərə.”

⁵⁰ Nggərangga Yeeso sə, “Na mbang wiirha. Na wan wa a kənda.” Niifdi fərkəkafek nən tə palth Yeeso wiigha wureedə.

⁵¹ Ndəghən balɗə hu kwamana, ba mafayighən walghən ndangganda, “Wan wa kəndə.”

⁵² Tsaɗhang mee nun kanda sayiddi kən nən. Ndangganda, “Kalgha wanhadda ndən hai a bərarha yanfaara a sərəkra.”

⁵³ Tərgħa chin wandi kəlagħa hai na sayiddi məməl ndangna Yeeso, “Na wan wa a kənda.” Tərgħa ndəghən heu tə fa wurayighən fərkəkafek nda.

⁵⁴ Ndən na ənwulteena yi səri kyadna Yeeso mal nən Yahudiya ɗənən Nggalili ɗə.

5

Kənanɗ Yeeso səfənda

¹ A kwasamadghən, ɗəgha Yeeso Urshalima ɗə kəsər ka far wutsəfayid əntin Yahudaya.

² A Urshalima tsau tə kwatkirəm chaukhraya fa na wutambarra aama sə na Ibraniyaya aarha Mbetasda kang nanda tə məthləmngya tuf.

³ A ka məthləm nggini ya fiŋgya mbuwa kəkanglang, kwamaya, tə səfəngya tə fiŋgya mərna fandan hai ndəna nda hunaarha sə.

⁴ (Na nafini naarha kəla far ɗa fa na nda a rəbang nda aamdi. Kəsər sayi sayi na təthlənda Faara barha ba rəbanggən aamdi. Kala niifa ‘wagħa ahu aamda hai nən wal kənda ahu kala tur yanggi wanharha.)

⁵ A mbəɗi na niifa sə na tə wanhaarha fa hurarha kumnggit mahan kap wuɗada.

⁶ Nana Yeeso ndən kalth sənang ɗa hai məndaha tə wanhaddi tsaɗhang mee nən, “Na midwa sə a kəna na wa?”

⁷ Ndagga haddi, “Paba, mbə niifa sə na a deesə kee hu aamda hai a sayiddi tsənən ‘ya fa wa. A naɗi a kyarha sa hai, ‘wagħa niifa ma nggi.”

⁸ Tərgħa ndangga Yeeso, “Thliusə, tərang ɗənggəl wa wiina!”

⁹ Tsu a mbəɗi kee kəngga niifdi; təranggən ɗənggəlghən wiigha. Katəragħa ənda hai ya a far yibəd Yahudaya.

¹⁰ Ndangga Yahudayini niifdi kəngga, "Far yibrha ni a weeriya, 'Yada ngyahad nəm taara a far yibrha tə kəm məməlwə a tərangga dənggəl hunad wa sə wal!"

¹¹ Amma nggərangga niifdi kanda sə ndəghən, "Niifdi kəneegha ndən ndeegha, a təranggi dənggəl na wii."

¹² Tsahang mee nda, "Wunni niifdi ndowa a tərangga dənggəlwa wiina?"

¹³ Niifdi kənanang nanda səngwa niifdi kənanangga wa, kəsər Yeese timdə ahur fiyadə na a mbədi.

¹⁴ A kwasamadghən dā Yeese naghən ahu Kən Faara ndanggən, "Kəna nanənya, a nggərna əna dīmiyirha wa a mbə kee wa na 'ya a wal sa kalgha yanda mu ya."

¹⁵ Wiigha niifdi kadā Yahudayina nən ndanggən kanda Yeese ni kənanangga.

¹⁶ Nanən kee, kəsər ka ənggini na Yeese a ənaarha a far Yibrha, katərangga Yahudayini mbəlfēeghən hai.

¹⁷ Ndangga Yeese kanda, "Kətsar na Pəpa narha əna taara, nggima niyi kee."

¹⁸ Nanən kee, kəsər ka tur palth yini thlək nən, tərgha Yahudayini dənda mbeedə tə kadā kwamana na a bəlangganda. Mbə ka tədang nən ngyakhrha far yibəd Yahudaya teena wa, amma ka nda nən chin ni Faara, tə kəm tsawanggən fadghən məməl tə Faara.

Fərang Faara səsəmnda Wanggən

¹⁹ Tərgha pərang nggəna Yeese kanda ndəghən, "Kəkafek niya ndang nda kun, mbə 'yasə na wandi ənaarha tə altənggən wa; nən əna 'ya nanən na Chin ənaarha, kəsər kala 'ya na Chindi ənaarha wandi kəm nən ənaarha kee.

²⁰ Kəsər Chindi nəghən a nggəm Wandī, nən kyadang əngya heu ənanən. Na chindi kəm nggər kyadang əngya na məmanggən kalgha yandīya, tənun na ənwulteena.

²¹ Kəsər kəla na Chindi thləng nda mərya sə fərang yibrha nən kanda, na wandi kəm fər yibrha a niifa nggəmna hurghən.

²² Kəmdaarha, mbə Chindi ngwəng kumarha niifa wa, amma fərang də səsəmnda ngwa kumarha Wanggən.

²³ Təna kowunni fərang mamnggirha wandi, kəla na nda fərang mamnggirha Chindi. Amma kala niifa kargha fərang mamnggirha wanda fa, kar nən fərang mamnggirha chindi thləngga ndən ba.

²⁴ "Niya pərang kəkafek kun, kala niifa səkka palth na fərkəkafek nən a Faara thləngga nggi ba nən wal yibrha mbuwa ngwalaarha. Mbə ngwa kumarha sə a tendan wa, kəsər 'wanda teena tədang nda mərri in ahu yibrha də.

²⁵ Niya pərang kəkafek kun, na farghən bəghai, nanənya ma 'wadə teena bada ba. Na mərri a sək urad Wan Faara. Fingya səkka ndən na nda a wal yibrha.

²⁶ Kəla nana Chindi tafadghən ndəghənni tə kwaman yibrha ha, nanən kee kəm fərang də səsəmnda Wanggən naghə tə kwaman yibrha ha.

²⁷ Tə kəm fərang də səsəmnda na a ngwa kumarha nən kəsər ndəghənni Wan Niifa.

²⁸ "A kəs ənwulteena kun a ten əndīya wa, kəsər na sayi bəghai mərya na ahu ten kwaya na nda a sək urad Wan Niifa.

²⁹ Kya nda sə, fingya ənagha ngga na nda a thliirha sə ahu yibrha də mbuwa ngwalarha, fa mbəlfēeya kəm na nda a thliirha sə ngwang kumarha nda kanda sə.

³⁰ Mbi mbang ɔna 'ya katenna wa; niya ngwa kumarha kɛla thlɛye Faara. Ngwa kumanna yi kɛkafek ni, kɛsɛr nɛghɛn a ten nggɛmnda hur Faara thlɛngga nggi ba, amma mbɛ yi altenna ni wa.

Fingya fɛrgha kɛkafek aten Yeeso

³¹ "A nadi a fer shedawa a tenna, 'ya niya thlɛkrha mbɛ tsaurha yi kɛkafek wa.

³² Amma ana niifa sɛ kɛm fɛrgha shedawa a tenna, sɛndisɛ palth di nɛn a thlɛkrha a tenna kɛkafek ni.

³³ "Thlɛn dɛn fiya a thlɛmad Yahaya dɛ, ndɛghɛnggi kɛm pɛrangdɛ kɛkafek kun.

³⁴ Ko nanɛn kee mbɛrsa wii tɛ shedawa niifa a tenna wa, thlɛkni ndɛn kee tɛnɛn wal hɛrɛkrha.

³⁵ Yahaya nɛghɛn kɛla patilla na a kɛsa fɛr kukwaryirha nɛn, tɛ kɛm tɛk dɛn mbɛnda labarghɛn fa ahu sayi ngguchit.

³⁶ "Amma shedawa a tenna kaldɛ yi Yahaya. Kɛsɛr tɛrdi fɛrena Pɛpa a ngwalanggi, ndɛghɛnni nani a ɛnarha ya, ndɛn kyadgha ndaarha Pɛpa ndɛn thlɛngga nggi ba.

³⁷ Tɛ kɛm Pɛpa thlɛngga nggi ba, ndɛghɛnni tafadghɛn na a fɛr shedawa atenna. 'Wawun sɛk uradghɛn wa nduwa nawunun tɛ yirha wa,

³⁸ tɛ kɛm labarghɛn tsaukwa ahur nun wa, kɛsɛr fɛr wun kɛkafek a niifdi thlɛn nɛn ba wa.

³⁹ Nun naarha karata Deleewar Faara, kɛsɛr nuwun a numad ndaarha ahurghɛn nɛn a fɛrang yibrha kun mbuwa ngwarha. Deleewar yina ni na a fɛr shedawa a tenna a kun.

⁴⁰ Ko nanɛn kee, kardun fa a bɛn thlɛmanna ba tɛnɛn wal yibrha.

⁴¹ "Mbi thlɛ faala a fad nafiya wa,

⁴² kɛsɛr sɛndi kun. Sɛndi sɛ mbɛ nggɛmnda Faara sɛ ahur nun wa.

⁴³ Bayi ba ahu thlɛm Pɛpa, kar ngya nun fa; amma a bad niifa ba pak ahu thlɛn altenggɛn, nun a thlɛghɛn fa.

⁴⁴ Kɛkɛn nun fɛrkɛkafek a nɛdun a thlɛ faala a ten kun ndan, amma mbuwun a kadɛ thlɛ faala na a kyaarha ba a thlɛmad Faara katenggɛn wa?

⁴⁵ "A numadun niya huhwa kun a mbed Pɛpa wa. Niifa na a huhwa kun ndɛna Musa, kyanun kya shang teena fa.

⁴⁶ Andam fɛrdun kɛkafek a Musa, kam fɛrdun kɛkafek a nggi, kɛsɛr chireelth dɛ 'ya a tenna.

⁴⁷ Amma fɛr wun kɛkafek aten 'ya chireelth nɛn wa, kɛkɛn nun fɛrkɛkafek a ten 'ya thlɛkni?"

6

Hɛbang Yeeso fiya haru kumnggit tuf

¹ A kwasamadghɛn, tɛdangga Yeeso wuri aam Nggalili teena na nda aarha wuri aam Tibariyas.

² Fiya hangga mbuwa samadghɛn kɛsɛr nanda ɛnwulteengya kɛnang nɛn fingya mbuwa wa kɛkanglang.

³ Tɛrgha Yeeso wumnda sɛ tsauka hai tɛ fatsahayighɛn a thlɛmadghɛn.

⁴ Wutsɛfayid Yahudaya yi tɛdarha nduwusɛa ba.

⁵ Kɛlana Yeeso dɛ na fiya nɛn hangga a barha thlɛmadghɛn ba, tsahang mee nɛn Filibus, "A yanggi nɛm hii mburodi ba nɛm fɛrang nda nafiniya kii nda?"

⁶ Tsahangna Yeeseo mee Filibus kee ka a kækæranggøn, kæsær 'wadæ teena sændæ 'ya næn a ænaarha.

⁷ Nggærangga Filibus sæ, "Ai ko wudæbæl rapathlaarha yi beena haru særi mbæ heng mburodi ba na a walgha kowunni ngguchit ænagha mii wa!"

⁸ Tærgha tal ahur fatsahayighøn na thlæmnggøn Andrawus, wanman Siman Mbiturus ndæghøn,

⁹ "Kulo wundakhnee ya tæ mburodi tuf ænana nda tæ humbad wan hwaliirha na nda aarha mbale, tæ tæna nggun-ngguchit særi, amma ma næn ænang nda fiya hangga kiya?"

¹⁰ Ndangga Yeeseo fatsahayighøn, "Ndaman fiya tsawa nda hai." Na hwaliiya sæ a mbædi tsawa nda sa hai, hæshya ænanda haru kumnggit tuf.

¹¹ Tærgha harangga Yeeseo mburodi yina sæ usa Faara næn, ndæghang nggænda fiya dæ tsauka hai. ænagha kee kæm tæ tændi. Kowunni ænagha mii kæla na midghøn.

¹² A kwasamaddi ænana fiya mii nggal nda, ndangga Yeeseo fatsahayighøn, "Wuma man katæbghøn ba a sæb 'ya dæ wa."

¹³ Nænæn kee wumangga fatsahayighøn katæbda ba lædanggøn kutasya kumkap særi, wato kukutethla mburodi di tuf ænana nda tæ humbarha kiina fiya.

¹⁴ A kwasamaddi nana fiya ænwulden di ænana Yeeseo, katærang nggænda ndaarha hai, "Kækafek Annabi dani ya na a baarha hu kæshirha ba."

¹⁵ Kælana Yeeseo hai na mindan sæ tæta a fadang nggænda kutæra, ngærgha hai nggærghøn tæra wumnda sæ katenggøn.

Wii Yeeseo a ten aama

¹⁶ Tsæna figrha hai, dægha fatsahayighøn a mii wuri aamda dæ.

¹⁷ Kya nda ahu kombuwol hai katærang nggænda tædang aamdi teena ka a dænda Kafarnahum dæ. Wula a tsærha hai Yeeseo kula wutta ba.

¹⁸ Tærgha thliigha bæreurha ba nagha tsang 'ya aamda fa.

¹⁹ Hur nanda kombuwol dædæ mel mahan nduwa fada, kæla nda hai Yeeseo a wiirha a ten aama, bayi thlæmad kombuwol da ba, tærma nda.

²⁰ Amma ndanggøn kanda, "Nggini; a tæræmfun wa."

²¹ Tærgha Fatsahayini na mindan sæ a kyanggænda ahu kombuwol da hai, amma kæla nda hai tsu kee sæl nda a mbædadæ na mindan dærha saadæ.

Kada fiya Yeeseo

²² Dalthna mbærha hai fingya fiya wumngga hai a pæm wuri aamdi kæla nda hai kwambuwol tal bagha mbæda ba kee, Yeeseo kæm kyawa ahur kombuwol da hai tæ fatsahayighøn wa, amma wiigha fatsahayighøn katen ndan.

²³ Kombuwolya hangga bagha ba a Timbariyas, isha nda hai tsau tæ mbædi kiina fiya mburodi da sæ a kwasamaddi usana Chinæm Faara.

²⁴ Kælana fiya dæ wumngga hai nawa nda Yeeseo wa, nduwa fatsahayighøn a mbædi wa, kya nda hu kombuwolyina hai, dænda Kafarnahum dæ ka a kada Yeeseo nda.

Yeeseo ni mburodi yi fær yibrha

²⁵ Dæna fiya walghøn a pæm wuri aamdi, tsahang mee nda, "Mala, a kwan bana mbæda ba ya?"

²⁶ Nggærangga Yeeseo kanda sæ, "Niya pærang kækafek kun, nuwun a kada nggi, mbæ ka sænang nun ænwulteengya hai wa, amma ka kii nun mburodi di nggal dun.

²⁷ A ənadun taara ka ənnarhami na a səbrha də wa, amma ənama taara yi ənnarhami na fər yibrha mbuwa ngwalaarha, na Wan Niifa a fərang kun. Kəsər Faara, na Chindī ndən fərangga kwaman fər yibrha.”

²⁸ Tərgha tsahang mee nda, “Ma nan ənaarha na a təranggan hur Faara sə?”

²⁹ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ya tətəl ni kee na mid Faara a ənon, fərama kəkafek a niifdi thlən nən ba.”

³⁰ Ndangganda, “Kyadang ənwulteena kan ana midwa sə fəro kəkafek nan. Mana a ənaarha?”

³¹ Chichiyi nan kin nda manna a kaheerha, kəla nanən chichirethlee hai: ‘Fərang də mburodi kanda a talara hai a əna nda mii.’ ”

³² Ndangga Yeeso kanda, “Niya pərang kəkafek kun, mbə Musa ni fərangga mburodi di kun na a talara hai wa, amma na Pəpa naarha fərang ka mburodi kun hai a talara.

³³ Ka mburodi yi Faara ndəghən ni bəgha hai a talara, na fər yibrha a kəshirha.”

³⁴ Ndangganda, “Pəba, no naarha fərang tur mburodi di kan ya kətsar!”

³⁵ Tərgha Yeeso nggəranggən kanda sə, “Nggini mburodi yi fər yibrha. Kala niifa bəgha thləmanna ba mbə miirha nggər kəsghən wa, kala niifa fərgəha kəkafek tə nggi bəlwa hushimnda kəsghən wa.

³⁶ Amma kəla pərang ni kun, nadun nggi, ta weeri dəba ya bəlwun kula fər kəkafek.

³⁷ Kala nafiya fəree na Pəpa na nda bəarha thləmanna ba, nggi kəm mbi tam kar kanda wa.

³⁸ Kəsər bəyi hai a talara mbə ka əna tar altenna ni wa, amma ka əna tar dā ni na mid Faara thləngga nggi ba.

³⁹ Əndani na mid niifdi thləngga nggi ba ya, a sahad tal ahur nafini fəree nən ba wa, amma a thlənggi kanda sə tə yibrha a far ngwala kəshirha.

⁴⁰ Kəsər ‘ya na mid Pəpa ndəna kala niifa kəlangga Wanda də fər kəkafek nən təghən, nən a wal yibrha mbuwa ngwalaarha, tə kəm ni a thləng sə a far ngwala kəshirha.”

⁴¹ Tərgəha Yahudayini katərangganda huhurumnda hai a tenggən kəsər ndənən, “Nggini mburodi yi fər yibrha bəgha hai a talara.”

⁴² Ndaa nda “Kamshidi ya mbə Yeeso dani na wan Yisufu, sən nəm nda man tə chin ya wa? Kəkən nən ndaarha, “Bəghən hai a talara?”

⁴³ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Malaman huhurumnda a pathlang nun.

⁴⁴ Mbə niifa sə na bəarha thləmanna ba wa kəl Pəpa thləngga nggi puwangga thləmanna ba, nggi kəm niya thləng sə a far ngwala kəshirha.

⁴⁵ Nəghən chichirethlee hai ahu dēleewarya Annabiya: ‘Kanda heu Faara ni a tsahang kanda ha.’ Kala niifa kangga thləmarha Chinda fa, tə kəm tsahaga a haarghən, nən bəarha thləmanna ba.

⁴⁶ Mbə niifa sə nəgha Chindī wa, kəl niifdi bəgha hai a thləmad Faara, ndən nəgha Chindī.

⁴⁷ Niya pərang kəkafek kun, kala niifa fərgəha kəkafek nəghən tə yibrha mbuwa ngwalaarha.

⁴⁸ Nggini mburodi yi fər yibrha.

⁴⁹ Chichiyinun kin nda manna a kaheerha, amma mər nda heu.

⁵⁰ Amma kulo mburodi yi fər yibrha ya bəgha hai a talara, kala niifa kiigha mbə mərə wa.

⁵¹ Nggini mburodi bagha hai a talara yi fər yibrha. A kii niifa mburodi diya, nən a tsaurha pa kwandə. Mburodi diya thlu fadna ni, niya fəra tənə kəshiiirha wal yibrha.”

⁵² Tərgħa Yahudayini katərangganda ngaala hai a pathlang ndan aten əndi ndanən tsakh mee nda, “Kəkən na niifdi fərang thlu fadghən kəmya kim?”

⁵³ Ndangga Yeeseo kanda, “Niya pərang kəkafek kun, a kiiwun thlu fad Wan niifa tə kəm sa fərgħə nun wa, mbun wal yibrha mbuwa ngwalarha wa.

⁵⁴ Kala niifa kiigha thlu fadna tə sa farna, nən tsaurha tə yibrha fa mbuwa ngwalaarha, niya thleng kanda sə a far ngwala kəshiiirha.

⁵⁵ Kəsər thlu fanna ka ənnarhami ni, farna kəm ka ən saarha ni.

⁵⁶ Kala niifa kiigha thlu fanna tə sa farna, nən naarha a hurna nggi kəm ahurghən.

⁵⁷ Kəla na Chindi tə yibrha thləngga nggi ba, kəsər ka ndəghənni nani tə yibrha, nəghən kee kəm, kala yandı na a həbrha a fanna, kəsər ka nggi, nən wal yibrha.

⁵⁸ Yandıya ndənə mburodi di bagħa hai a talara, kala niifa kiigha mburodi di ya nən wal yibrha pakwandə. Mbə tur mburodi dani kiina chichiya nun wa, ko nanən kee mər nda də.”

⁵⁹ Thləkka Yeeseo ənggini ya heu ya ahu sayiddi nanən a tsaharhaha ahu kən tsahad Yahudaya na a Kafarnahum.

Fatsahaya hangga mal nda Yeeseo

⁶⁰ Səknə fa tsahayighən ndən kee, ndanda, “Tsahadda ha ya nəghən pədagħən kaan. Wunni mbang kang thləmaarha fa?”

⁶¹ Sən Yeeseo sə na fatsahayighən a huhurumnda, ndanggən kanda, “Tsahadda ha ya səbang nən hur nun də wa?”

⁶² Ma nun a numarha a nadun Wan Niifa a tərə a mbəfadə banən sa ba?

⁶³ Səsəna katənggən ni kee na fər yibrha; mbə ‘yasə na thlu farha mbang ənaarha wa. Palthdi thləghang ni kun Səsəna ni tə kəm yibrha.

⁶⁴ Amma ahur nun na fingya sə fərwa wa kəkafek tə nggi.” (Kəsər Yeeseo səndə fingya fərwa kəkafek təghən, tə kəm səndə niifa na a fərgħən ka a bəlang ngganda.)

⁶⁵ Dəgha mbeedə tə ndaarha, “Ndəghən dani ndang ni kun mbə niifa sə na baarha thləmanna ba wa, kəl a fəre Pəpa kanda.”

⁶⁶ Kəsər ka palthdi thləknə Yeeseo ya, fa takkwayighən hangga malang ngganda mbu samadghən.

⁶⁷ Tərgħa tsahangga Yeeseo mee kumkap səridi, “Kun kəm na minnun sə wiirha wa?”

⁶⁸ Nggərangga Siman Mbiturus sə, “Chinəm, a dən thləma wun də? Sa ni na tə labar yibrha ha mbuwa ngwalaarha.

⁶⁹ Fər dən kəkafek tə kəm səndənsə sa ni tə Pedənda yi Faara.”

⁷⁰ Tərgħa Yeeseo nggəranggən sə, “Nggi ndən wurgha kun kumkap səri. Amma tal ahur nun Sheetan ni.”

⁷¹ Nəghən a thlək labar Yahuda, wan Siman Iskaryoti, tal ahur kumkap səri di, na a fərgħən a bəlang ngganda.

7

Yeeseo tə wan manggighən

¹ A kwasamadghən, wiigha Yeeseo hai ahur Nggalili, amma mbə midghən sə a dəgha Yahudiya də wa, kəsər na mid Yahudaya sə a bəlangganda.

² Nanənya far wutsəfayid Chamngya yi Yahudaya nduwusda ba.

³ Tərgħa wan mangya Yeeso ndang ngganda, “Malang mbədiya dəna Yahudiya də təna fatsahayiwa na ənwuteengya na a ənaarha.

⁴ Mbə niifa bəbeng ‘ya hai nən a ənaarha wa, ana midghən sə səngga fiya ndən wa. Nanən naghā a əna əngginiya, kyadang fadwa kəshiiirha.”

⁵ Kəsər ko wan manggighən ni fər wanda kəkafek a ndəghən wa.

⁶ Tsaunən kee ndangga Yeeso kanda, “Bawa yina sayi ba ‘wan wa. Kun kam kala sayi məməl ni a fad nun.

⁷ Mbə nafiya kəshiiirha kar kun wa, amma na nda a kar nggi fa, kəsər ka ni naarha ndaarha na nda a əna tar mbəfeeya.

⁸ Kun daama hu wutsəfayidda də. Mbiya dərha hu wutsəfayidda də wa, kəsər ba wa sayid na ba ‘wan wa.”

⁹ Akwasamaddi thlək nən palth diya, tsauka a Nggalili.

Tsahad Yeeso ha hu Kən Faara

¹⁰ Amma a kwasamaddi wiina wan manggighən hu wutsəfayidda də, dəgha Yeeso də kəm, mbə a pəpal wa, amma bəbēe.

¹¹ A hu wutsəfayiddi naghā Yahudayini a kadaghən, na nda a tsakhmee, “Na niifdi a yanggi?”

¹² A hu terdi naghā fiya a kikighən fa. Fingya a ndaarha, “Ka niifa ni.”

Fingya kəm a ndaarha, “Awo, nəghən a nggaba fiya ni kee.”

¹³ Amma mbə niifa sə na mbang ndikrha a tenggən a pəpal wa, kəsər na nda a tərəm Yahudayani.

¹⁴ Kanda a maɖufud wutsəfayiddi, tərgha Yeeso dəgha ahu pəpal Kən Faara də katəranggən tsaharha ha.

¹⁵ Yahudayini kəsgha ənwulteena kanda tsakhmee nda, “Kamshidiya ‘wawa nda tsahang ha wa, kəkən walnən sənda kiya?”

¹⁶ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ənggini niya tsaharha ha ya mbə yina ni wa, amma yi Faara ni thləngga nggi ba.

¹⁷ Kala niifa wurgha əna ‘ya na mid Faara, nən a səndasə tsahad na ha yi Faara ni, mbə yina ni wa.

¹⁸ Kala nafiya na a ndikrha yi altendan, na mindan sə a falgha fiya kanda kee. Amma kala niifa na a əna taara ka a falgha fiya niifdi thləngga ndən ba, nən pər kəkafek, mbə nggabaarha wa.

¹⁹ Fərangwa na Musa ngyakhrha kun wa? Amma mbə niifa sə ahur nun ənaghā taara tə ngyahaddi wa. Kama na minnun sə a bəleewun?”

²⁰ Ndangga fiya, “Na ənkaheerha sə a fad wa, wunni na midghən sə a bəloghən?”

²¹ Nggərangga Yeeso kanda sə, “Ənadi ənwulteena tətal a far yibrha, kəsgha ənwulteena kun.

²² Malang Musa ngyakhrha kun yi thlee muwa (ko nanən kyawa ba a mii Musa wa, amma yi chichiya nun ni), kulo hai mbiya nun thlee muwa a far yibrha.

²³ Anaɖun a thlee muwa a far yibrha, kəsər amanun tədang ngyakhrha Musa in, kama na hur nun səbrha də tə nggi kəsər ka kənanang ni niifa a far yibrha?

²⁴ A ngwa dən kumarha yi yirha wa, amma ngwama kumarha yi kəkafek.”

Yeeso ni Kərasti?

²⁵ Fingya na tə tsaurha a Urshalima katərangganda tsahang mee ndan ha, “Mbə niif dani na mindan bəlang nda ya wa?”

²⁶ Kulo ndəghən ya! A ndikrha a pəpal, mbangwanda kalang sə tə 'ya dīmi wa. Nduwa mamnggini fər nda kəkafek ndəghənni Kərəsti wa?

²⁷ Amma səndəm mbədi bəna niifdi saba ya. A bəd Kərəsti ba, mbə niifa sə na a sən mbədi kyanən saba wa."

²⁸ Nəna Yeeso a tsaharhaha ahu pəpal Kən Faara, təranggən uradghən sə, "Nəghən kee, səndun nggi, tə kəm səndun mbədi kyani saba. Mbə nggi bəngga alternə ba wa, yandi thləngga nggi ba tə kəkafek ni tə kəm sənggun ndən wa.

²⁹ Amma səndi ndən kəsər bayi ba a thləmadghən, ndəghən thləngga nggi a thləmad nun ba."

³⁰ Tərgha mamnggini na mindansə a kəsəngganda; amma mbə niifa sə mbəngga dəfang haara fa wa, kəsər bəwa sayidghən ba 'wan wa.

³¹ Amma fīngya hangga ahur fīya wumngga hai fərəkəkafek nda təghən ndanda, "A ba Kərəsti ba, bənən əna ənwuteengya tə ənsakhkya hangga ma kamshidiya wa?"

Mamngya Yahudaya kadan nda kwamana a kəsəngganda Yeeso

³² Sək na Farisaya fad fīya a shishiwarha tə ndan aten Yeeso, tərgha mamnda firistaya tə Farisaya thlən fa kəla Kən Faara nda a daa nda kəsang nda.

³³ Ndəngga Yeeso kanda, "Niya tsərha tsəbaku tə kun, a nggəryi wutta thləmad yanda də thləngga nggi ba.

³⁴ Nun a kada nggi, amma mbun waleerha wa; mbədi nani sə mbun mbang dərha sadə wa."

³⁵ Ndəngga Yahudayini ndan, "Na mid niifdi dərha yaadə ya, ndanən mbəm mbang walang wa? Nduwa nən a dərha mbədadə welna nafnəm saadə tə tsaurha ahur Helenaya, ka dərgha tsahang nda Helenaya ha wa?"

³⁶ Mana midghən ndaarha, 'Nun a kada nggi, amma mbun waleerha wa,' tə kəm, 'Mbədi nani sə, mbun mbang dərha sadə wa?'"

Suhwadya yi fər aam yibrha

³⁷ A far ngwala wutsəfayiddi, ndəna manda far terdi, thliigha Yeeso sə təranggən uradghən sə ndəghən, "Ana niifa sə na tə hushimnda fa, bəgha thləmadna ba bəgha saarha.

³⁸ Kala niifa fərgha kəkafek a nggi, kəla ndana Deleewar Faara, suhwadya na fər aam yibrha nən a ngətta ba ahurghən."

³⁹ A mbədiya na Yeeso a ndaarha Səsən Faara ni, na fīngya a thlərha fərgha kəkafek a ndəghən. Amma fər wanda Səsəna 'wan wa, kəsər fərangwa Faara mamnggirha Yeeso wa.

Ngal fīya aten Yeeso

⁴⁰ Səkna fīya palthdi ndanən, ndaagha fīngya, "Kəkafek, niifdiya annabi dani."

⁴¹ Ndaagha fīngya, "Ndəghənni Kərəsti." Nggərgha fīngya tsakh mee, "Amma mbə ənaarha hai kee wa! Kəkən na Kərəsti kyarha ba a Nggalili ba?"

⁴² Mbə ndaagha Deleewar Faara, na Kərəsti a bəarha ba ahu turya Ndauda, nggətgħən nda a Mbaitalami, tala tsauna Ndauda sə wa?"

⁴³ Tsaunən kee, tsakhka mii fīya hai wumngga hai kəsər ka Yeeso.

⁴⁴ Fīngya na mindan sə a kəsəngganda, amma mbə niifa sə dəfangga haara fa wa.

Mamngya Yahudaya kar nda fərəkəkafek fa

⁴⁵ Wudna fa kəla Kən Faara a thləmad mamnda firisya də tə Farisaya, tsahang mee nda kanda, “Kama kəsang ngwa nun ba?”

⁴⁶ Nggərang ngganda mamngya firistaya sə tə Farisaya, “Mbə niifa sə ‘wagha ndikrha kəla niifdiya wa.”

⁴⁷ Ndangga Farisayini fa kəla kənda ha, “Kun kəm nggabaədə kun wa?”

⁴⁸ Na niifa sə tal ahur mamngya Yahudaya nduwa Farisaya fərgha kəkafek a ndəghən? Awo!”

⁴⁹ Amma nafini wumngga hai shiwang nda kanda kəsər səngwanda ‘ya aten ngyakhrha Musa wa.

⁵⁰ Nikodimus ‘wagha dərha thləmad Yeeso də, nəghən tal ahur ndan, tsakh mee nən,

⁵¹ “A hu ngyahad nəm məməl ni ngwang kumarha nəm niifa kəm kula ramu ‘ya ha əna nən wa?”

⁵² Nggərang ngganda sə, “Bagha ba a Nggalili kəm wa? A karatang na Deleewar Faara ngga na səndasə tə ndaarha ‘wawa Annabi kyarha ba a Nggalili wa.”

⁵³ Tərgha kowunni wudgha wure də. *

8

Kəsang nda nuneefa a əna kulafayirha

¹ Tərgha Yeeso dəgha wumnda dəfya Dzaitun də.

² A tsar kərət nggərgħən wutta a pəpal Kən Faara də, wumngga fiya thləmadghən ba, tsauka hai naghə a tsahang kanda ha.

³ Tərgha fa maləmngya ngyakhrha tə Farisaya bəng nuneefa nda ba kəsang nanda a əna kulafayirha. Ishang ngganda a mađufun fiya wumngga hai.

⁴ Ndangganda Yeeso, “Mala, kəsang đan nuđiya a əna kulafayirha.

⁵ A hu Deleewar ngyakhrha Musa ndəghən tətani a muk tur nishyina nan ya tə ferya mərgha. Nanənya, ma ndaana?”

⁶ Tsahang nanda tur miidfi ya ka a dəfang takthleera nda, təna nda wal kwamana a kəsang ngganda tə đimiyirha. Amma bərgha Yeeso hai chirelthgha a hweede tə wan haargħən.

⁷ Dəna nda mbeedə tə tsahang mee ha, nggərgħən thliirha sə ndanggən kanda, “Ana niifa sə ahur nun ənawa đimiyirha, katəranggən mukkən hai tə feera.”

⁸ Nggərgħən bəra hai naghə a chireethla a hweede.

⁹ Səkna nda kee ngəra nda hai tətəl, tətəl ka a ten shing ndən ndan dəgha hu yanda də na ngguchit. Mal Yeeso nda tə nuđi kət a mbəđi.

¹⁰ Tərgha Yeeso nggərgħən thliirha sə ndanggən nuđi, “Nuđiya ai kanda? A sə tal ahur ndan mbaangga nggo kumarha wa?”

¹¹ Ndangga nuđi, “Paba, mbə niifa sə wa.”

Tərgha ndangga Yeeso, “Ko nggini ma nggo yi kumarha sə wa, wiu fayiwa a nggərna əna đimiyirha wa.”

Yeeso ni kukwaryid kəshirha

¹² Nggərgħa Yeeso ndang nda fiya, “Nggini kukwaryid kəshirha. Kala niifa mbuwa samadna mbə tam wiirha hai hu wula wa, amma nən wal kukwaryid yibrha.”

* 7:53 7:53—8:11 Mbusə ahur fingya deleewarya kaar wa

13 Ndangga Farisayini, "Na thlæk pathla yi alten wa kee, mbæ kækafek sæ hu 'ya na a thlækrha wa."

14 Nggærangga Yeeso kanda sæ, "Ko nanæn nggini a thlækæn tæ altenna, palthdi niya thlækrha atenna kækafek ni. Kæsær sændi mbædi kyani saba tæ mbædi niya dærha saadæ. Amma kun sænggun mbædi kyani saba tæ mbædi niya dærha saadæ wa."

15 Nuwun a ngwe kumarha sæ yi thlu farha, amma nggi mbæ niifa sæ ngwang ni kumarha sæ wa.

16 Amma a ngwadi kumarha ma, 'ya niya thlækrha mæmæl ni, kæsær mbæ nggi katenna na a ænaghæn wa. Amma nggi tæ Pæpa thlængga nggi ba na a ænaghæn.

17 A hu ðeleewar ngyahad nun næghæn chichirethlee hai tæ ndaarha, nafiya særi a fær nda sheeda kækafek ni.

18 Nggi færdi sheeda a tenna, Pæpa thlængga nggi ba kæm færdæ sheeda atenna.

19 Tærgha tsahang mee nda, "Ai tsu?" Nggærangga Yeeso kanda sæ, "Tsaunæn sænggun nggi wa, Pæpa ma mbun sænggæn wa. Andam sændun nggi, nun sæn Pæpa kæm."

20 Thlækka Yeeso palthyini ya nanæn a tsaharhaha a pæpæl Kæn Faara, tsau tæ mbædi na nda dæf wudæbæl færa sæ a Faara. Amma kæsang ngwanda wa, kæsær bawæ sayidghæn ba wa.

21 Tærgha nggærgha Yeeso ndang nda kanda, "Niya wiirha, banun kada nggi, nun a mæra kee hu ðimiyid nun. Mbædi niya dærha saadæ mbun mbang dærha dæ wa."

22 Tærgha tsakhka mamngya Yahudayini mee, "Na midghæn sæ a bælanggæn fadghæn wa? Mani næn a ndaarha, 'Mbædi niya dærha saadæ mbun mbang dærha dæ wa?'"

23 Nggærangga Yeeso kanda sæ, "Kun nuwun a hweede ba, amma nggi niyi a talara hai. Kun yi kæshirha ni, nggi mbæ yi kæshidda ni ya wa."

24 Ndæghæn ðani ndang ni kun wu nun a mæra hu ðimiyid nun; kæl a færdun kækafek tæ ndaarha nggini ndani nggini, a mbæ kee wa nun a mæra ahu ðimiyid nun."

25 Tsahang mee nda, "Wunni sa?" Nggærangga Yeeso kanda sæ, "Nggini kæla ni naarha pærang nda kun ka kætæm."

26 Na fingya ængya sæ hangga na minna thlækrha a tennun, tæ kæm ngwang kumarha ni kun sæ a tenggæn. Amma mbiya ænaghæn wa, kæsær thlækki 'ya kee sæk ni hai a mii niifdi thlængga nggi ba, tæ kæm tæ kækafek ni."

27 Amma sængwanda sæ næghæn a thlæghang 'ya kanda a ten Chin wa.

28 Ndaagha Yeeso, "A sayiddi tærang nun Wan Niifa a ten kadiirha sæ, a mbæda ni nun a sændæ sæ nggini. Mbæ 'yasæ ni mbang ænaarha tafanna wa, amma ni thlæk 'ya tsahe na Pæpa ha kee."

29 Amma niifdi thlængga nggi ba næghæn a thlæmanna; malwa nggi katenna wa, kæsær ni naarha æna ængya mbænanngga hur."

30 A hu sayiddi næn naarha thlæk ænggini ya, fingya hangga færgha kækafek tæghæn.

Kækafekkirha ndana a hærworha

31 Ndangga Yeeso nafini færgha kækafek tæghæn, "A kæsfun tsahad na ha kunni na fatsahayina yi kækafek."

32 Nun a sæn kækafek, na kækafek di kæm a hærghang kun."

³³ Nggərangganda sə, "Kan chichiya Ibrahim ni, 'wa wan tsau mafayirha aki niifa hu kəshiddiya wa. Kəkən na ndaarha na hərəghang kan?"

³⁴ Nggərangga Yeeso kanda sə, "Niya pərang kəkafek kun, kala niifa na əna dīmiyirha mafad dīmiyirha ni.

³⁵ Mafarha mbə mbəd tsawudghən ni ahu wure pakwandə wa, amma wan wure wurighən ni pakwandə.

³⁶ Ana Wanda ni hərəghangga kun, kəkafek wal dūn hərəkrha.

³⁷ Səndisə kun chichiya Ibrahim ni. Amma na minnun sə a bəleewun, kəsər labar na kyawa hur nun hai wa.

³⁸ Niya a pərang 'ya kun kedee na Pəpa, amma kun nuwun a əna 'ya ndang na chinun kun."

³⁹ Nandanganda, "Ibrahim ni chinan." Nggərangga Yeeso kanda sə, "Ana wangya Ibrahim ni kun, kam ənadun ənggini ənana Ibrahim.

⁴⁰ A meghedghən na mid nun sə a bəleewun ka pərang ni kəkafek kun pəree na Faara. Ənawa Ibrahim kee wa.

⁴¹ Nuwun a əna ənggini ənana china." Nggərangga nafini Yeeso sə, "Kan mbə wangya mətərya ni wa, Chinan tal ni ndəna Faara tafadghən."

Wangya Sheetan

⁴² Ndangga Yeeso kanda, "Andam Faara ndəna chinun, kam nggəmdun nggi fa, kəsər bayi ba a thləmad Faara nanənya, kulo nggiya. Bayi ba tə səsəmda altenna wa; amma ndəghən thləngga nggi ba.

⁴³ Mani mbuwa nun a səngang əndə hai niya thləkrha? Kəsər mbun a mbang kərəs sək tsahad na ha wa.

⁴⁴ Kun yi chinun, sheetan ni, na minnun sə a əna əndanun na midghən. Ka a katəradghən tə bəl farha ni, djidangwa 'ya tə kəkafekkirha wa, kəsər mbə kəkafek sə a fadghən wa. Anadə a nggabaarha, pər nən ən ənadghən, kəsər tə nggabaarha ni, chin fa nggabaya kəm.

⁴⁵ Ka pərang ni kəkafek kun, ndən kar nun fərkəkafek tə nggi!

⁴⁶ Wunni ahur nun na mbang kyad 'ya 'wani əna dīmiyirha a tenggən? A nadi a pər kəkafek, kama nda mbuwa nun fərkəkafek tə nggi?

⁴⁷ Niifa na yi Faara nən sək ya na Faara a thləkrha. 'Ya ənagha ndən mbuwa nun a səkən kəsər mbə yi Faara ni kun wa."

Kal Yeeso Ibrahim

⁴⁸ Ndangga Yahudayini, "Nanən kee, kəkafek ni nda nan tə Samariyarha ni sa naa tə ənkaheerha fa."

⁴⁹ Nggərangga Yeeso kanda sə, "Mbə ənkaheerha sə a fadna wa, ni fərang mamnggirha Pəpa, amma kun sardun nggi.

⁵⁰ Mbiyi a kađan mamnggirha altenna sə wa; amma na yandə sə na midghən sə a maneegha ndə, ndəghənni tə ngwa kumarha.

⁵¹ Niya pərang kəkafek kun, kala niifa kəsgha labarna ha, mbə tam mərə wa."

⁵² Ndangga Yahudayini, "Nanənya səndənsə na tə ənkaheerha fa! Mər Ibrahim tə kəm mər annabiya, amma nana a ndaarha, kala niifa kəsgha labar wa ha mbə tam mərə wa.

⁵³ Na a ndaarha kalna chinan Ibrahim wa? Mərdə, annabiya kəm mər nda. Naa a ndaarha wunni sa?"

⁵⁴ Nggərangga Yeeso kanda sə, "A manang dī altenna, mamnggid dīya mbə a mii 'ya wa. Amma pəpa ndanun ndəghənni Faar nun, ndəghənni na a maneerha.

⁵⁵ Ko nanən sənggun ndən wa, amma səndi ndən. A nda di səngwi ndən wa, niya tsaurha tə nggabaarha kəla kun, amma səndi ndən tə kəm kəs di labarghən ha.

⁵⁶ Chinun Ibrahim kukwasang da fa ka a naa bad na nən ba. Na da ndən, tə kəm təkda mbənda fa.”

⁵⁷ Ndangga Yahudayini “Səlwə hurad wa kumggit tuf wa, kəkən na ndaarha nanna Ibrahim?”

⁵⁸ Nggərangga Yeeso kanda sə “Niya pərang kəkafek kun, kapa na nda nggət Ibrahim, niyi sə!”

⁵⁹ Thləkna Yeeso palthdi ya kee, haar ferya nda ka a mukkən nda. Amma bəbeegha Yeeso kyagha sə ma Kən Faara.

9

Kənanng Yeeso niifa nggət nanda kwamarən

¹ Nana Yeeso a wiirha hai, na niifa nən nggət nanda kwamarən.

² Tsahangga fatsahayighən mee, “Mala, yanggini ənagha dimiyirha nggət nanda niifdiya kwamarən, ndəghən wa nduwa fa nggətyighən?”

³ Ndangga Yeeso kanda, “Mbə niifdiya nduwa fa nggətyighən ənagha dimiyirha wa, amma nggət na ndan kwamarən tənə nda kyad tar Faara a tenggən.

⁴ Nanən bəlgha yanfaara sə, tətə ni a fad nəm a əna tar niifda nəm thləngga nggi ba. Fədikrha a tsərha hai, mbuwana niifa mbang əna taara a fədikrha.

⁵ Nani hu kəshirha, nggini kukwaryid kəshirha.”

⁶ Tərgha chakh yakhrha nən hweede hai, tətənanngən tabrha tə yadhadghən, kəmanggən a yid niifdi.

⁷ Ndanggən niifdi, “Duwa də da tsabang yidwa də ahu wutambar Siliyom” (Siliyom ndaarha ni thlənda) tərgha dəgha niifda də tsabanggən yidghən də, wudgha ba naghə a na mana hai.*

⁸ Tulayighən tə fingya nafiya na naarha naghən a hwanda tsakh mee nda, “Mbə niifda ni ya na tsaurha hai naghə a hwanda wa?”

⁹ Ndaghə fingya ndəghənni.

Fingya kəm ndanda, “Awo, mbə ndəghən ni wa thlənən ndən kee.”

Amma ndəghənggi naghə a ndaarha, “Nggini niifdi.”

¹⁰ Tsahang mee nda, “Mani nanənya na a naa mana hai?”

¹¹ Ndanggən kanda, “Niifdi na nda aarha Yeeso tətənanngə tabrha kəmee kənən a yidna ndeeghən, “Duwa hu kufad Siliyom də tsabangga yidwa də.” Diyadə tsabanggi yidna də, hərəm ni tsabang yidna də, kəlee hai kee nggi a na mana hai!”

¹² Tsahang mee nda, “Nəghən a yanggi nanənya?” Nggəranggən kanda sə, “Səngwi mbədi nanənsə wa.”

Tsahang Farisaya mee niifdi kwamandi kənnən

¹³ Tərgha dənda tə niifdi tamngga kwamarən a thləmad Farisaya də.

¹⁴ A far yibəd Yahudaya ni tətənanngə na Yeeso tabaddi inang nən yid niifda də.

¹⁵ Tsaunən kee, Farisayini kəm tsahang mee nda kwamaddi walghə kənda. Ndangga niifdi kanda, “Tətənanngən tabrha kəmee kənən a yidna, dənə tsabang nda də kəlee hai kee nggi a na mana hai!”

* 9:7 9:7 Kufad Silom na fiya barha sa ba ka a wal kənda nda

16 Ndagha finginga Farisaya, "Niifdiya bawwa ba a thlomad Faara wa, kəsər nəghən a əna taara a far Yibrha."

Ndagha finginga, "Amma kəkən na tə dımirha əna ənwulteena kəla yandıya?" A mbədiya tsakhka mii ndan hai.

17 Tərgəha nggərgəha Farisayini tsahang mee niifdi, "Tsau nən inang də yidwa də, sa a naa mana hai, mana mbang ndaarha aten niifdi kənowa ya?"

Nggəranggən kanda sə, "Annabi ni."

18 Yahudayini fərwanda kəkafek kwamarha ni niifdiya kaar na a naa maana hai nanənya wa, thlən farha nda a aah fa nggətyighən nda ba.

19 Tsahang mee nda kanda, "Wanun niya wa? Ndawun nggət wun ndən kwamarən, kəkən nən a naa maana hai nanənya?"

20 Nggərangga fa nggətyighən kanda sə, "Səndansə wanan ni ya tə kəm nggətghən ndən kwamarən."

21 Amma kan kam səngwan kwamandı wal nən, nən a na maana hai nanənya wa, nduwa niifdi inangga yidghən də wa. Tsahaman mee lee, mbə wundakhne ni wa, nən mbang thləkkən tə miighən."

22 (Thləkna fa nggətyighən ndən kee kəsər na nda a tərəm Yahudaya, kəsər nggəmnda fa tə ndaarha kala niifa ndagha Yeeso Kərəsti ni na nda a rəghang də ma kən tsahad Yahudaya.)

23 Ndən ndaana fa nggətyighən, "Mbə wundakhne ni wa; tsahaman mee."

24 Nggərgəha nda aah niifda ba nggət na nda kwamarən kaar, ndangganda, "Fərang mamnggirha Faara pər kəkafek na, kəsər səndansə niifdi kənoghə ya tə dımirha ni."

25 Nggəranggən kanda sə, "Tədımirha ni nduwa mbə tədımirha ni wa mbi sənda wa. Amma 'ya sənni sə, kaar niyi kwamarən, nanənya nggi a na mana hai!"

26 Tərgəha tsahang mee nda, "Mani əno nən? Kəkən inang nən yidwa də?"

27 Nggəranggən kanda sə, "Wadı teena pərangdı ndən kun, nggəmnggun fa wa. Mani na mid nun a nggər wun səkkən fadən? Nduwa kun kəm na mid nun sə a tsawun fatsahayighən wa?"

28 Tərgəha 'yarghən nda, ndanda, "Sa ndəna tə tsahadghən, amma kan fatsahaya Musa ni."

29 Səndansə ndik Faara tə Musa, amma niifdiya səngwan mbədi kyanən saba wa."

30 Nggərangga niifdi kanda sə, "Kulo ənwulteena a weeriya! Ine yidna nən də amma ndən sənggun mbədi kya nən saba wa?"

31 Səndəm sə Faara mbə kang thləmaarha fadımiya fa wa, amma nən kang thləmaarha nafiya fa na a fərang mamnggirha tə kəm əna 'ya nda na midghən.

32 Ka ənana nda kəshirha 'wa wum sək ndaarha na niifasə 'wagha inang yid kwamarha də wa.

33 A mbə bana niifda ba a thlomad Faara ya wa, mbə mbang əna 'ya kiya wa."

34 Nggərang ngganda sə, "Sa nggət nanda tədımirha, na midwa sə a tsahangga kan ha wa?" A mbədi kee rəkkən nda kəshaadə ma kən tsahadda ha.

Kwamayid Səsəna

35 Səkna Yeeso ndaarha rək ndan, dəgha wal niifdi ndanggən, "Fərna kəkafek tə Wan Niifa wa?"

³⁶ Nggərangga niifda sə, “Paba, wunni niifdi? Pərekən təni fərkəkafek a ndəghən.”

³⁷ Ndangga Yeeso, “Nanənya nannan, ndəghənni na a kalo sə nanənya.”

³⁸ Tərgħa ndagħa niifdi, “Chinəm, fərđi kəkafek.” A mbəđi kee tərang shilee nən Yeeso in.

³⁹ Ndangga Yeeso, “Bani ka ngwa kumarħa hu kəshihriħa ɓa, təna kwamaya na maana hai fingya na a naa maana hai tsawa nda kwamaya.”

⁴⁰ Fingya Farisaya na tsau tə thləmadghən sək nanda kee tsahang mee nda, “Yo! Naa a ndaarħa kan ma kwamaya ni wa?”

⁴¹ Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən, “Ana kwamaya ni kun, kam mbuwun tə dimiyirħa fa wa. Amma nanənya nuwun a ndaarħa nuwun a naa maana hai, dimiyid nun tsaudə.”

10

Karapu a ten təlafrħa

¹ Dəgha Yeeso mbeedə tə ndaarħa “Niya pərang kəkafek kun, kala niifa kyagħa hu chibəd chauraya hai mbə tə kwatkirma wa, amma kyagħa sa hai tə mbərħa pak, ngaara ni tə kəm təfasa farħa.

² Amma niifdi kyagħa sahai tə kwatkirma ndəna tə laf chaukhrayini.

³ Təkəla kwatkirəm ɗa ha nən a inanggən hai, chaukhrayini sənda uradghən. Nən aah chaurayighən tə thləm ndan kyanggən kanda kəshaadə.

⁴ A kyang ɗə yighən chaukhraya kəshaadə heu, nən a naarħa a mbee mbu samadghən nda, kəsər sənda uradghən.

⁵ Amma mba nda mbu samad rongħa wa, kəkafek na nda ɗaarħa ma thləmadghən kəsər sənang ngwanda urad rongħa hai wa.”

⁶ Tə karapu thləghang na Yeeso labarđi kanda sə ya, amma sənangwanda ten karapu ɗa hai ndanən wa.

Yeeso ni ka təlafrħa

⁷ Nanən kee, nggərgħa Yeeso ndaarħa, “Niya pərang kəkafek kun, nggini kwatkirəm chaukhrayini.

⁸ Nafiya heu ‘wagħa ɓa ma nggi ngaarya ni tə fa fasa faya, amma chaukhrayini kangwanda thləmaarħa kanda fa wa.

⁹ Nggini kwatkirəm ɗi; niifa kyagħa ɓa tə thləmanna nən a wal hərəkrħa. Na nda a kyarħa sahai kya nda sə, na nda a lafrħa.

¹⁰ Na ngaara kyarħa ɗə ka ɗəgha ngaara, ɓəl farħa nən tə kəm səbanggən əngya ɗə. ‘Ya ɓeegħa ɓa ka a fər yibrħa ni, yibrħa na lələgɗa.

¹¹ “Ka niifa ni nggi mbangga lafrħa. Niifa mbangga lafrħa nən fər yibəđghən ka chaurayighən.

¹² Tə laf wudəɓəla, mbə təlafrħa ni wa, tə kəm mbə yighənni chaukhrayini wa. A nadə məmeere ɓayi, nən ɗaarħa mal chaurayina nən. Tərgħa məmeere ɗi nən kəsang kanda həhathlanggən kanda ɗə.

¹³ Tə laf wudəɓəldi ɗaa nən kəsər ɓanən ka laf wudəɓəla ɓa kee, mbə ‘yasə djiɗangga tə chaukhrayini wa.

¹⁴ “Nggini təlafrħa na ngga, sənđi chaurayina, chaurayina kəm sənda nggi,

¹⁵ kəla sənna Chindī nggi; nggi kəm sənđi Chindī tə kəm fərđi yibəđna ka chaukhrayini.

¹⁶ Na fingya chaurayina sə mbuwa ahur chibəd ɗiya. Tətani kəm a ɓeɓa tə kanda. Na nda kang thləmaarħa uradna fa, na nda a tsaurħa chibrħa tal, təlafrħa kəm tal.

17 Kəsər ka əngginiya ndən nggəmna Chindī nggi, kəsər nggəmdī fa a fər yibədna ni, tənī nggər thləghən bə.

18 Mbə niifa sə na thlang sə a harna wa, kəsər nggi tə altenna ni na a fərghən. Na səsəmda sə a harna na a fərghən ni, tə kəm nggəryi thləghən bə. Səsəmdə diya thləyi ndən ahar Pəpa.”

19 Thləkna Yeeso labardī kee, nggərgha mii Yahudayini tsakhrha hai səri.

20 Fingya hangga ahur ndan ndanda, “Na ənkaheerha sə a fadghən, tə kəm təpabirha ni. Kama nda nun kang thləmaarha fa?”

21 Amma nagha fingya a ndaarha, “Niifa na tə ənkaheerha fa mbə thlək pathla kiya wa! Kəkən na ənkaheerha inang yid kwamarha də?”

Karnda Yeeso fa

22 Nanənya ndəri mbiirha ni, a Urshalima na nda a əna wutsəfayid fər Kən Faara.

23 Yeeso a wiirha hai hu kən Faardī a mbərha na nda aarha Məthləm Sulemanu.

24 Tərgha Yahudayini wuma nda a thləmadghən heu, ndang ngganda, “Pakwandə na mal kan ahu wula? Ana sa ni Kərəsti pəranggən kan a pəpəl lee.”

25 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Pərangdī ndən kun, amma fər wun kəkafek wa. Əngya ənani ahu thləm Pəpa ndən kyadgha ndaarha tə wunni nggi.

26 Amma fər wun kəkafek wa, kəsər mbə chaurayina ni kun wa.

27 Chaurayina na nda sək ‘ya niya thləkrha, səndī kanda, tə kəm na nda mbu samadna.

28 Fərang dī yibrha kanda mbuwa ngwalaarha, mba nda tam mərə wa, mbə niifa sə na thlang kanda sə a harna wa.

29 Pəpa fəreegha kanda kaldə kowunni heu, mbə niifa sə na mbang thlang kanda sə a haar Chindī wa.

30 Nggi tə Chindī nan tal.”

31 Nggərgha Yahudayini har ferya bə ka a mukəkən nda.

32 Amma ndangga Yeeso kanda, “Kyadang dī tarya kun hangga na nggəngga a thləmad Pəpa bə. Aten yanggini na minnun muk nggi kamanggən?”

33 Nggərang ngganda sə, “Mban a muk sa ka əngya na nggəngga ənana wa, amma ka labar sar farha ənana a Faara, kəsər sa niifa ni kee, nana a məməlang fadwa tə Faara.”

34 Nggərangga Yeeso kanda sə, “Mbə nəghən chichireethlee hai ahu dəleewar Ngyahad nun ndaana Faara, ‘Ndayi, faarya ni kun!’

35 Mba tam ngal Deleewar Faara wa, a ndik Faara tə nafini, aah kanda nən faarya,

36 nggi kam, Pəpa wurgha nggi thlən nən nggi hu kəshirha bə. Kəkən nun ndeerha sardī Faara kəsər ka ndaani, ‘Nggini Wan Faara’ wa?

37 A fərdun kəkafek a nggi wa, a mbi a takkwa ‘ya ndeena Pəpa a ənee wa.

38 Amma a ənadī kanda, ko nanən fəreewun kəkafek wa, kamdə a fərkəkafek nun tə ənwultənggini ənani, tərgha nun a səndasə tə kəm kuk-walang nggun hai tə ndaarha Pəpa nəghən a hurna, nggi kəm ahur Pəpa.”

39 Na mindansə a nggərgha nda kəsang nda, amma thlə farha nən a haar ndan.

40 Tərgha Yeeso wudgha samaarha də a pəm kufad Urdun də a mbədədə ‘wana Yahaya əna mbaptisəma sə. Tsauka a mbədī ‘wan.

⁴¹ Bagha fiya thlɛmadghɛn bɛ hangga. Ndanda, "Ko nanɛn 'wawa Yahaya ɛna ɛnwulteena wa, amma ɛngya heu 'wana Yahaya thlɛkrha a ten niifdiya kɛkɛfek ni."

⁴² A mbɛdi fiya hangga fɛrga kɛkɛfek a Yeeso. Yeeso.

11

Mɛrra Liyadzuru

¹ Na niifa sɛ thlɛmnggɛnni Liyadzuru mbɛ kanglangwa. Nɛghɛn tɛ tsaurha a Mbetani tal nda Mairamu tɛ Marthla.

² Mairamu diya ndɛna wanman na Liyadzuru na kalth hadghɛn, ndɛghɛnni irangga urdi Chinɛm fa a sarghɛn panggɛn dɛ tɛ was tenggɛn.

³ Wutarayini kyab na a wanmanggi ya thlɛnang labara nda Yeeso dɛ tɛ ndaarha, "Chinɛm, niifdi tɛ nggɛm nana mbɛ kanglang wa."

⁴ Sɛkna Yeeso labardi ndɛghɛn, "Wanhad diya mbɛ a bɛlang wa. Katɛra nɛn hai kee ka a manangganda Faara, tɛ kɛm walgha Wanggɛn mamnggirha a fadghɛn."

⁵ Nggɛm Yeeso Marthla tɛ wanman, tɛ kɛm Liyadzuru.

⁶ Ko nanɛn sɛkdɛ ndaarha mbɛ Liyadzuru kanglang wa, nggɛrgɛn tsaurha yi beena sɛri a mbɛdi nanɛn sɛ.

⁷ Tɛrga ndanggɛn fatsahayighɛn, "Taama wudɛm Yahudiya dɛ."

⁸ Ndangga fatsahayighɛn, "Amma Mala, ahu bɛnggini mbɛrga dɛ na mid Yahudaya sɛ muk sa tɛ ferya, na midwa sɛ a nggɛrga wutta mbɛdadɛ?"

⁹ Ndangga Yeeso kanda, "Mbɛna sayi kumkap sɛri ahu paara wa? Niifa na wiirha hai a yanfaara mbɛ kisaara wa, kɛsɛr nɛghɛn a na maana hai tɛ kukwaryid kɛshididiya.

¹⁰ Amma ana niifa a wiirha hai a fɛdikrha, nɛn kisaara, kɛsɛr mbɛ tɛ kukwaryirha wa."

¹¹ A kwasamaddi thlɛknɛn palthdiya, dɛgha mbeedɛ tɛ ndang nda kanda, "Pashid nɛm Liyadzuru a shii beena; amma niya dɛrha mbɛda dɛ di mekhngɛ sɛ."

¹² Ndangga fatsahayighɛn, "Chinɛm, ana nɛn a shii beena, nɛn a kɛnda."

¹³ Yeeso nɛghɛn a ndaarha ni mɛrna Liyadzuru, amma fatsahayighɛn na nda a numad ndagha Yeeso nɛghɛn a shii beena ni.

¹⁴ Tɛrga pɛranggɛnɛn kanda a pɛpal, "Mɛr Liyadzuru.

¹⁵ Kɛsɛr ka kun mbuwa ni a mbɛdi tɛkdi mbɛnda fa, kɛsɛr nun a fɛrkɛkɛfek, nanɛn katɛrana ɛnda hai ya mbi a mbɛdi wa. Amma tama thlɛmadghɛn dɛ."

¹⁶ Tɛrga Toma (na nda aarha Mudaarha), ndanggɛn shayighɛn fatsahaya, "Taama dɛm dɛ kɛm, dɛm mɛra heu tɛ Yeeso."

Yeeso ni yibrha tɛ thliirha sɛ hu mɛra

¹⁷ Sɛlna Yeeso dɛ, 'wanda teena pang nda Liyadzuru tɛ beena fada.

¹⁸ Mbetani nɛghɛn tsau tɛ Urshalima, sɛldɛ kilomita mahan.

¹⁹ Yahudaya hangga bagha ka nggab nda Marthla bɛ tɛ Mairamu ka mɛrra wanma ndan Liyadzuru.

²⁰ Sɛkna Marthla ndaarha Yeeso baghai, kyagha kɛshaadɛ dɛgha hwathlaghɛn fa, amma Mairamu tsauka a wuri.

²¹ Ndangga Marthla Yeeso, "Chinɛm, andam kwang naa a mbɛdiya, kam mɛra wanmana wa.

²² Amma sɛndi sɛ ko nanɛnya na Faara furo kala 'ya tsahang nana."

²³ Ndangga Yeeso Marthla, "Na wanmuwa a nggɛr thliirha sɛ."

24 Nggərangga Marthla sə, "Ha'i, səndisə nən a nggər thliirha sə a mii ngwala kəshirha na mərya a thliirha sə."

25 Ndangga Yeeso, "Nggini na thleng mərya sə, nggini yibrha. Kala fingya fərgħa kəkafek a nggi ko mərna nda na nda a thliirha sə."

26 Yandī balgha tə yibrha fərgħa kəkafek a nggi mbə tam mərə wa. Fərna kəkafek tə palthdi ya wa?"

27 Ndangga Marthla, "Ha'i, Chinəm, fərdi kəkafek sani Kərəsti, Wan Faara, na a bərha hu kəshirha bə."

Təd Yeeso

28 Akwasamadđi ndaana Marthla kee, wudgha aah wanman nən Mairamu a man patu də ndanggən, "Ba mala bə, na midghən sə a naa sanən."

29 Səkna Mairamu kee, thliigha kəkər dəgha walghən.

30 Səl wa Yeeso hur tal dā hai wa, amma tsaukwa a mbəđi kəma nən tə Marthla.

31 Yahudaya na tsətsau a thləmadghən ahur minda kanda a nggabghən, kəlana nda hai thliida sə kəkər kyagħa kəshaadə, mbu samadghən nda tamngganda ndaarha dənən ka tərha aten kwaarha də.

32 Səlana Mairamu a mbədadə na Yeeso sə nanən ndən, fəlgha hai a mbedghən ndanggən, "Chinəm, a ndam nagħa a mbəđiya, kam mərwa wanmana wa."

33 Nana Yeeso ndən a tərha, tə fingya Yahudaya mbuwa samadghən bə kanda kəm a tərha hadanggən fa, səbgha hurghən də billagħa kaan.

34 Tsakhka Yeeso mee, "Panggūn a yanggi?" Ndang ngganda, "Boba bə nagħən."

35 Təd Yeeso.

36 Ndagħa Yahudayini na kəkət mbəda, "Kəlama hai nggəmda ndən kaan!"

37 Amma fingya ndang ngganda ndan, "Niif điya inang də yid kwamarha də a mbəđi taarha. Mbuwa nən mbang 'yadang mərna Liyadzuru fa wa?"

Thleng nda Liyadzuru sə ahu mərna

38 Nggərgħən hur Yeeso səbrħa də kaan dəgha tenkwadda də. Kabērħa ni nggəlang nanda miighən tə feera.

39 Ndangga Yeeso kanda, "Kwatərə man ferda də." Amma Marthla wanman niifdi mərgħa ndanggən Yeeso, "Chinəm, nanənya nən sərħa, kəsər mərgħən tə beena fada."

40 Nggərangga Yeeso sə, "Mbə ndoyi a fərna kəkafek na a naa mamnggit Faara wa?"

41 Nanən kee kwatərang ngganda ferda də. Tərgħa kəlagħa Yeeso talara də ndəghən, "Pəpa, usadi sa səkna hwandəna.

42 Səndisə kətsar na sək hwandəna, amma thlək ni yandīya ka nafini na kəkət a mbəđiya, təna nda fərkəkafek, səna nda sə sa thləngga nggi bə."

43 Ngwalang na Yeeso thlək palth điya, tərənggən uradghən sə kaan ndəghən, "Liyadzuru kyo bə!"

44 Niifdi mərgħa kyagħa bə, nda hargħən tə sargħən kəkəna tə djarra kabad paarħa, rabang nda yidghən tə kabad paarħa. Ndangga Yeeso kanda, "Kwasaman hai wiigha!"

Wumang nda mee a bəlang ngganda Yeeso

45 Tsaunən kee, Yahudaya hangga na a thləmad Mairamu naa nanda əndi katərgħa hai fərkəkafek nda təghən.

⁴⁶ Amma fíngya ahur ndan dóna thlémad Farisaya dè dè nda pèrang 'ya kanda ənana Yeeso.

⁴⁷ Tèrgha mamnda firistaya tè Farisaya aah farha nda wumang ngganda kogmaya hai. Tсахang mee nda ndan, "Ma nən a ənarha? Kəkəfəkəfəki niifdiya ənədə ənwulteengya hangga.

⁴⁸ A malang dəm nagma a dərha mbeedə, tsəbaku kowunni nən a fərkəkəfəkəfəkə təghən. Tèrgha na Romaya a bərha bə, na nda a thlang Kən Faarnəm na chahal heu tə nafinəm."

⁴⁹ Amma tal ahur ndan na nda aarha Kayafa mamnda firis ni ahu huraddi ndəghən, "Sənggun 'ya nun a thləkrha wa!

⁵⁰ Sənggun sə wa a nggushi mərna niifa tal ka fiya, ma bəlang ngganda fiya dè kahad."

⁵¹ Labardi thləkna Kayafa ya mbə yi altənggən ni wa. Tsaunən ndəghən ni firis na manggən a sayiddi, thlək nən ndaarha bana Yeeso mərə ka Yahudaya.

⁵² Mbə ka Yahudaya kee wa, amma ka a wumənggən ten wangya Faara bə heu welgha hu kəshirha dè.

⁵³ Nanən kee ka a fardi, ndən katərang na mamngya Yahudaya kađa kwamana a bəlang ngganda Yeeso.

⁵⁴ Tsaunən kee, nggərwa Yeeso wiirha hai a pathlang Yahudaya a pəpal wa. Mal Urshalima nən dəgha a mbərha dè tsau tə kaheerha fa, ahu tala na nda aarha Ifraimu, tsauka a mbədi tə fatsahayighən.

⁵⁵ Nanənya nduwus far wutsəfayid Tədaarha bə yi Yahudaya, fiya hangga ahu chehweddi kahad 'wanda teena dóna Urshalima dè beena hangga kapa na far wutsəfayiddi bəarha bə ka a tsabang ngganda alten ndan dè.

⁵⁶ Na nda a kađa Yeeso, kanda kəkət ahu Kən Faara na nda a tsahang mee ndan, "Kəla wun hai kən? Mbə a bəarha hu wutsəfayidda bə wa?"

⁵⁷ Nanənya mamnda firistaya tè Farisaya pèrang ndan fiya tə ndaarha, kala niifa nagma Yeeso, pərgənən, tənə nda kəsang nda.

12

Irang Mairamu urdi Yeeso fa a Mbetani

¹ Takhkən beena mikki a əna Wutsəfayid Tədaarha nda, dəgha Yeeso Mbetani dè tsauka a minda ki Liyadzuru, niifdi thleng na Yeeso sə ahu mərə.

² Fughang ngganda Yeeso sə. Marthla ndəna a fə ənarhami dè, Liyadzuru kəm nəghən ahur nafini həbgha ənarhami tə Yeeso.

³ Tèrgha Mairamu tərənggən kwalaba urdi sə na sədgən mbənggən na tə wudəbəla fa əna nanda tə 'ya na nda aarha nardi, irənggən a kəsər sar Yeeso hai pənggən dè tə was tēnggən. Tèrgha ləghədgha hur mindədi tə mbənda səd urdi di.

⁴ Amma tal ahur fatshayighən na nda aarha Yahuda Iskaryoti, (na a fə Yeeso),

⁵ ndəghən, "Na urdi di tə wudəbəla fa kaan ya, səldə wudəbəl rapathlaarha yi paara haru mahan. Kamdə a hiigha dè, fərang wudəbəlghənda fa yamiya."

⁶ Thlək nən palthdi ya mbənana fa yamiya a hadang fa wa, amma ngaara ni, nanən ndəghən ni na a kəs wudəbəl ndan ha, nən naarha ngaara hasə danggən altənggən sə.

⁷ Nggərangga Yeeso sə, ndənggən, "Malang, tənən dəfang dè ka far panna.

⁸ Kətsar na fa yamiya naarha ahur nun, amma mbun naarha tə nggi kətsar wa."

Wumang nda mee a bəlang ngganda Liyadzuru

⁹ Wumna Yahudaya hai hangga sək nanda ndaarha də Yeeso mbəda də, thlii nda heu ka da nda naghən, mbə ndəghən katənggən wa amma Liyadzuru thleng nən sə ahu mərə.

¹⁰ Tərgha mamngya firistaya kada kwaman bəlla Liyadzuru nda kəm,

¹¹ kəsər ka ndəghən ni Yahudaya hangga malgha kanda fərkəkafek nda tə Yeeso.

Kyad Yeeso a Urshalima hai

¹² Dalthna mbərha hai, fiya hangga wumngga Urshalima ba ka wutsəfayid tədaarha, sək ndaarha nda na Yeeso a kwamana bayi Urshalima ba.

¹³ Nanən kee, kya shii temburu nda kya nda sə da nda hwathlaghən fa tərang ngganda urad ndan sə na nda a ndaarha, "Falama Faara! Tə parka ni niifdi bagha ba ahu thləm Chinəm. Tə parka ni Kutər Isəreela!"

¹⁴ Walgha Yeeso wan kwaara tərgha kəsərghən sə, kəla chireethleng nanda hai,

¹⁵ "A tərəm dun wa nafiya Isəreela. Kələma də Kutər nun bayi taarha, a kəsər wan kwaara."

¹⁶ A katərədgħən fatsahayighən sənəngwa nda ənda hai ya wa. Amma akwasamaddi manang nanda Yeeso, a dal teena nda hai əndi katəragha hai ya 'wan nda chireethla atənggən. Tə kəm ənang ənda nda fa ya.

¹⁷ Fiya wumngga hai na nda tə Yeeso a sayiddi aah nən Liyadzuru a ten kwaarha, thleng nən sə ahu mərəra, kanda ni na a pəranggən fīngya də əndi ənana Yeeso.

¹⁸ Ndəghənni ənagha ndən kyana fiya ba hangga ka hwathlaghən nda fa kəsər ka ənwulteena ənanən.

¹⁹ Tərgħa ndangga Farisayini ndan, "Mbə 'ya sə nəm mbang ənaarha wa. Kələma hai, kəshīirha heu dən nda də a samadghən!"

Fīngya Nggirkaya kadan nda Yeeso

²⁰ Na nafiya Nggirkaya sə ahur nafini bagha ka tərang shilee Faara teena a far wutsəfayid Tədaarha ba.

²¹ Dənda thləmad Filibus də, bagha ba a Mbatsaida na a chehweed Nggalili. Ndanng ngganda, "Mbarkama, na minnan sə a nang yirha nan Yeeso fa."

²² Dəgha Filibus ka pəranggən Andrawus də. Tərgħa kanda kyab dənda thləmad Yeeso də pəranggən nda.

²³ Nggərangga Yeeso kanda sə ndəghən, "Bad sayi ba nanənya na a manang ngganda Wan Niifa.

²⁴ Niya pərang kəkafek kun, a həfang ngwanda wan hwaliirha hai mərgha wa, nən tsaurha katənggən. Amma a mərfdə nən fər wiya hangga.

²⁵ Niifa na a nggəm yibədgħən nən a kədgəng nda, niifa kəm kargħa yibədgħən hu kəshiddiya nən wal yibrha mbuwa ngwalārha.

²⁶ Kala niifa na a əne taara, tətə ni a mbu samadna nən, kala mbərha nani sə ndəna mafadna naarha sə. Kala niifa na a əne taara, na Pəpa a manang nda.

Thlək Yeeso kwaman mərəghən

²⁷ "Nanənya na yibədna tə billaarha, mani mbang ndaarha? Ndo a ndee 'Pəpa, hərye ahu sayi səsaddiya?' Amma ənda ni bəni ba kamənggən ya!"

²⁸ Pəpa, manang thləm wa!" Tərgħa sək urārha nda hai a talara, tə ndaarha, "Wadi teena manang di, niya nggər manang nda."

29 Fiya wumngga hai sækna nanda uraddi, tamngga fingingya ndaarha tər 'yaana ni, fingingya kəm a ndaarha təthlōnda Faara ni a kalang sə.

30 Tərgħa ndagħa Yeeso, "Uraddi ya bənən bə ka kun ni, mbə ka nggi wa.

31 Nanənya sayi ni na a ngwang kumarha nda kəshiiṛha, nanənya kəm na nda a rək kutər kəshiddiya.

32 Nggi kəm, a tərən nda talara də ma kəshiddiya, niya ndusang fiya thləmadna bə."

33 Thlək nən ndən kee ka a kyad kwaman mərrəghən nən.

34 Ndangga fiya wumngga hai, "Ndangga Deleewar Ngyahad nəm kəm na Kərəsti a tsaurha pakwandə. Kama na ndaarha na Wan Niifa a mərə? Wunni 'Wan Niifdi' 'wan?'"

35 Tərgħa nggərangga Yeeso kanda sə, "Na kukwaryirha narha tə kun yi sayi ngguchit kee. Weema hai ahu kukwaryiddi ndəghən bəldə tə kun, amawana wula tsərha hai. Niifa na a wiirha hai ahu wula mbə sən mbədi nən a dərha sadə wa.

36 Fərama kəkafek tə kukwaryiddi ndəghən bəldə tə kun, tənun tsaurha wangya kukwaryiddi."

Yamid fərkəkafekkid Yahudaya

Akwasamaddi thlək nən ənggini ya, wiigha Yeeso fayighən bəbənggən fadghən ma kanda.

37 Kə nanən nən yakh əna ənwulteengya a yid ndan, bəlgħa nda kula fərkəkafek təghən.

38 Katərana ənda hai ya ka a ləđang ngganda 'ya ndaana annabi Ishaya tə ndaarha, "Chinəm, wun fərgħa kəkafek tə labar nəm? Wunni pərang na Chinəm səsəmnggitghən?"

39 Ndəghən dani mbangwa nanda fərkəkafek kəsər annabi Ishaya 'wadə teena pər dā ndən tə ndaarha,

40 "Kwamang Chinəm yid ndan, tə kəm tsang də hur ndan kakrak, amawa nanda naa maana hai, tə kəm sənang ngganda hai, bə nda thləmanna bə kənannggi kanda."

41 Thləkna Ishaya palthdi ya kəsər nadə mamnggitghən, ndən thlək nən 'ya a tenggən.

42 Fingingya hangga ahur mamnggini fər nda kəkafek təghən. Amma kanda a tərəm thləkkən a pəpal, kəsər amana Farisaya rək kanda ma kən tsahad Yahudaya.

43 Kanda mindan sə a falgha fiya kanda ma yi Faara.

Ngwa kumarha aten labar Yeeso

44 Tərgħa tərangga Yeeso uradghən sə ndəghən, "Kala niifa fərgħa kəkafek tə nggi mbə nggi kateenna fəree nən kəkafek wa, amma fər nən kəkafek tə niifdi thləngga nggi bə.

45 Kala niifa naghā nggi, nadə niifdi thləngga nggi bə.

46 Bani bə kəla kukwaryirha hu kəshiiṛha, nanən kee kala niifa fərgħa kəkafek tə nggi mbə tam naarha hu wula wa.

47 Kala niifa səkka labarna ənawa taara sə wa, mbi ngwang kumarha wa. Kəsər bayi bə ka bi ngwang kumarha kəshiiṛha wa, amma a hərgħang nggi.

48 Amma kala niifa kargħa nggi fa tə kəm thləwa labar na fa wa, na niifa sə na a ngwang kumarha sə. Labar di thləkni, ndəna nda a ngwang kumarha sə, a far ngwala kəshiiṛha.

⁴⁹ Mbiyi a thlæk 'ya tæ sæsəmnda altenna wa, amma Chindi thlængga nggi ba ndæn ndeeġha thlæk ənda ni niya thlækra.

⁵⁰ Səndisə a nadi a əna taara tæ 'ya ndanən nən bang yibrha ba mbuwa ngwalarha. Nanən kee, niyi a thlæk kala 'ya ndeena Chindi."

13

Tsabang Yeese sar fatsahayighən dæ

¹ Kapa na wutsəfayid Tədaddi baarha ba, sən Yeese sə sayid bənggən yi mal kəshiddiya wudġha thləmad Chin dæ nduwus dāba. Nggəm dæ fatsahayighən ahu kəshiddiya, kyadāng dæ nggəmnda kanda pakwandə.

² A sayiddi na Yeese tæ fatsahayighən a həb ənnarhami a figrha, 'wad Sheetan teena kyadə hur Yahuda Iskaryoti hai wan Siman ka a fər Yeese nən.

³ Sən Yeese sə Chindi fərang dæ əngya heu ahu harghən hai, tæ kəm səndasə baġhən ba a thləmad Faara, nən a nggər wutta thləmad Faara dæ.

⁴ A sayiddi na nanda a həb ənnarhami, thliiġha Yeese sə kədānggən luwudġhən hai na manggən kən ən pafarha nən mu.

⁵ Irr aama nən ahu ndaro hai, katəranggən tsabang nda sar fatsahayighən dæ nagħa pang nda saryi ndan dæ tæ ən pafaddi kən nən a mughən.

⁶ Bana Yeese thləmad Mbiturus ba, ndangga Mbiturus, "Chinəm, Sa ni tsabang sarna dæ wa?"

⁷ Nggərangga Yeese sə, "Nanənya mba sənanġ ənda hai niya ənaarha ya wa, amma a mbee ba na sənggən."

⁸ Ndangga Mbiturus, "Sa, mba tam tsabang sarna dæ wa." Nggərangga Yeese sə, "A tsabanggi sarwa dæ wa, mba nggər tsaurha tətəhad na wa."

⁹ Ndangga Siman Mbiturus, "Chinəm, mbə sarna katənggən na tsabang dæ wa, amma tsabee haryina dæ tæ tenna kəm."

¹⁰ Nggərangga Yeese sə, "A 'wad niifa teena fandə, chilbi fadġhən dæ. Balwa midġhən sə fanda wa, kəl a tsabānggən saryiġhən dæ kee. Kun nuwun chahal, amma mbə kun heu wa."

¹¹ Kəsər səndə niifdi na a fərgħən, ndən ndanən, "Mbə kun heu ni na chahal wa."

¹² Akwasamaddi ngwalang na Yeese tsabang saryi ndan dæ, kalang nggən luwuddi na manggən tsauka hai. Tsahang mee nən kanda, "Səndun əndi ənani ya wa?"

¹³ Nun aah nggi 'Mala' tæ kəm 'Chinəm,' məməl ni, kəsər ndəghən dæ nani.

¹⁴ Nanən kee, Nggini Chinəm tæ Təmaləm ndənun tsabang dī saryi nun dæ, kun kəm kamdə na a tsabang nggun sar ndan dæ.

¹⁵ Əna ni kee kəsər kun ma a ənon kəla ənanġ ni kun.

¹⁶ Niya pərang kəkafek kun, mafarha mbə kal turighən wa, təthlənda kəm mbə kal niifdi thlængga ndən ba wa.

¹⁷ Nanənya hərəm nun sən ənggini ya, a əna dūn taara sə nun wal parka.

Thlæk Yeese kwaman mərəghən

¹⁸ "Mbə aten nun heu niya thlæk labardi ya wa, səndi fiġya yini wurni hasə. Amma tətani a ləghədġha labar Faara ndaagħa; 'Yandi na a həb yadna kyakhree dæ fa ba.'

¹⁹ Niya pəranggən kun nanənya kapa nən katərarha hai, a katəra dæ hai nun a fərkəkafek tæ ndaarha nggini Kərəsti.

²⁰ Niya pərang kəkafek kun, kala niifa thləgha yandə fa thlənni dæ thlənən nggi fa; tæ kəm kala niifa thləgha nggi fa thlənən niifdā fa thlængga nggi ba."

21 Akwasamaddi thlæk næn palthdīya, billadē Yeese fa kaan ahurghæn ndəghæn, “Niya pərang kəkafek kun, niifa tal ahur nun næn a fər nggi.”

22 Tərgħa nagħa fatsahayini a kəlang ndan, wulgha tendan tē wunni næn a thlækra.

23 Tal ahur fatsahayini nggəmna Yeese tsau a thləmadghæn.

24 Tərgħa ndangga Siman Mbiturus yandī nggəmna Yeese kaan, “Tsahang mee wunni næn a thlæk pathla a tenggən.”

25 Nanən kee ndusangga tətshaddī Yeese fa ndanggən, “Chinəm, wunni niifdi?”

26 Nggərangga Yeese sə, “Yandī niya fərang kyad mburodi tawang ni hu aam kyakhna hai ndəghənni.” Tawanggən kyad mburodi ahu aam kyakhna hai fəranggənən Yahuda wan Siman Iskaryoti dē.

27 Hərəm na Yahuda thlə kyad mburodi dī kee, kyagħa Sheetan ahurghæn hai. Tərgħa ndangga Yeese Yahuda, “Əndī na midwa ənarħa, ənoğħən wed.”

28 Amma ahur ndan mbə yandā sə səngga təmāni ndang na Yeese kee wa.

29 Tsaunən Yahuda ni tē panjakwa wudəbəla ha, fīngya ahur fatsahayini tamngganda ndaarħa na Yeese a ndang nda a dəgha heng ənarħami kanda ba ka wutsəfayiddi, nduwa a dəgha fərang wudəbəla fa yamiya.

30 Hərəmna Yahuda thlə mburodi dī kee kyagħa hai kəkər a fədīkdi.

Thlæk Yeese kwaman ngaalla Mbiturus

31 Akwasamadī wiina Yahuda ndagħa Yeese, “Bad sayi ba na Wan Niifa a dərħa hu mamnggidghæn dē, kəsər a fadghæn ni na nda a manang nda Faara.

32 A wal Faara mamnggirħa a fadghæn, Faara tē altenggən næn a fərang mamnggirħa Wandī, tsu kee na Wandī a wal mamnggirħa.

33 Kun wanggina, takħkən sayi ngguchit kee niya tsaurħa tē kun. Nun a kada nggi, amma kəla ndang ni mamngya Yahudaya, niya pəranggən kun kee kəm nanənya. Mbədi niya dərħa sadə, mbun mbang dərħa sadə wa.

34 Niya fərang weerənda ngyakhərħa kun, nggəmama ndan. Kəla nggəmni kun, tsaudə tətə a nggəm ndan nun.

35 A nadūn a nggəm ndan, na fiya heu səndasə fatsahayina ni kun.”

36 Tsahangga Siman Mbiturus mee, “Chinəm, dəna yaadə?” Nggərangga Yeese sə, “Mbədi niya dərħa sadə, mbun a mbu samadna nanənya wa, amma tsəbaku ndən nun a mbu samadna.”

37 Tsahangga Siman Mbiturus mee, “Chinəm, mani mbuwa ni mbang mbu samad wa nanənya? Ngwadī fa a məri ka sa.”

38 Nggərangga Yeese sə, “Na a mərə ka nggi? Niya pəro kəkafek, kapa na kilngaara tətəarħa na a ngaal səndəna katəra mahan.”

14

Yeese ni kwamana a thləmad Chinda dē

1 Ndangga Yeese fatsahayighæn, “A billadun wa. Fərama kəkafek a Faara, tē kəm fərama kəkafek a nggi.

2 A wuri ki Pəpa na kəngya sə hangga. A mbə nanən kee wa, kam pərang dī ndən kun. Niya dərħa mbəda dē ka dī tansang mbərħa kun sə.

3 A dīdi tansang mbərħa kun sə, niya wutta ba bi dərħa tē kun thləmanna dē. Tənun tsaurħa a mbədi nani sə.

4 Mbədi niya dərħa sadə səndun kwamana.”

5 Ndangga Toma, “Chinəm səngwan mbədi na a dərħa sadə wa, kəkən nan sən kwamana?”

6 Ndangga Yeeseo, "Nggini kwamandí, nggini kəkafek dí, tə kəm nggini yibəddi. Mbə niifa sə na dərha thləmad Chin dādə wa kəl tə thləmad na.

7 A səndun nggi, nun sən Pəpa. Nanənya səndun ndən, tə kəm nadun ndən."

8 Tərgħa Filibus ndanggən, "Chinəm kyadang Chindí kan, təna ten nan dathla."

9 Nggərangga Yeeseo sə, "Məndi ha tə kun, amma Filibus balgha kula sən nggi? Kala niifa nagħa nggi nadə Chindí. Kama nda na tsahe mee, kyadang Chindí kan?"

10 Fərwa kəkafek niyi hu Chindí, tə kəm Chindí ahur na wa? Labardí niya pərang nda kun mbə labar altenna ni wa. Amma Chinda ni na a hurna, na a əna targħən.

11 Fəreema kəkafek a nda dí niyi hu Chindí, Chindí kəm ahur na. Nduwa kəm fərama kəkafek tə nggi a ten ənwulteengya nanun ənani.

12 Niya pərang kəkafek kun, kala niifa fərgħa kəkafek tə nggi nən a əna tur tardí ənani. Nun a əna əngya na məmanggən kalgha fingya yina mu ya, kəsər niya dərha thləmad Chinda də.

13 Kala 'ya hwan nun hu thləmna niya ənaghən, təna Chindí wal mamng-girha a fad Wandí.

14 Kala 'ya hwan nun ahu thləmna, niya ənanggən kun.

Dəfmee yi bad Səsəna tə Pedənda ba

15 "Ana dūn a nggəm nggi, nun a əna taara tə 'ya pərang ni kun.

16 Niya hwan Pəpa, ndəghən kəm nən a nggər fərang Təthlaara kun na a tsaurha tə kun pakwandə.

17 Ndəna Səsəna yi kəkafek. Mbə kəshiiirha a thləghən fa wa, kəsər 'wawa nda naghən wa nduwa sənggənda wa. Amma kun səndun ndən, kəsər nəghən tə kun tə kəm nən narha tə kun.

18 Mbiya mal kun kəla wumirya wa, niya barha thləmad nun ba.

19 A mbee shedda balwa kəshiiirha nggər na nggi wa, amma kun nun a na nggi. Nanən niyi tə yibrha kun kəm nun a tsaurha tə yibrha.

20 A fardí nun a səndasə niyi ahur Pəpa, kun kəm ahur na, nggi ahur nun.

21 Nafiya səkka 'ya ndani əna taara nda sə, kanda ni nggəmngga nggi. Nafiya nggəmngga nggi, na Pəpa a nggəm kanda, nggi kəm niya nggəm kanda, kyadang fanna ni kanda."

22 Tərgħa Yahuda (Mbə Yahuda Iskaryoti wa) ndəghən, "Chinəm, kama na kyad fadwa a kan kee mbə a kəshiiirha kahad wa?"

23 Nggərangga Yeeseo sə, "Nafiya nggəmngga nggi, əna taara nda tə 'ya ndani. Na Pəpa a nggəm kanda, niya baarha thləmad ndan ba tsawi tə kanda.

24 Yi nggəm ngwa nggi mbə a əna taara tə 'ya ndani wa. Labardí sək nun ya mbə nggi thləkka ndən wa, amma yi Pəpa ni thləngga nggi ba.

25 Pərang ni ənggini kun ya nggi bəldə tə kun.

26 Amma təthlaara, na Səsəna tə Pedənda, na Pəpa a thlənanğ ba ahu thləm na, nən a tsahang əngya kun ha heu, dalang ənggina nən kun in pərang ni kun.

27 Mal dí kun tə dədəmnggirha. Dədəmnggid na ni fərang ni kun. Fərang ni ndən kun mbə kəla na kəshiiirha fəra wa. A billadun wa tə kəm a tərəm dūn wa.

28 Sək dūn 'ya ndaani, 'Niya wiirha tə kəm niya nggər wutta thləmad nun ba.' A nggəm dūn nggi, nun a əna wutsəfayirha kəsər niya dərha thləmad Chin dādə, kəsər Chin dí kaldə nggi mu.

²⁹ Përang ni ndën kun nanönya kapa nën katërarha hai, kësër a katëra dfa hai nun a fërkëkafek.

³⁰ Mbiya nggër kalang kun sê hangga wa, kësër kutër këshidfiya nëghën baghai, mbê 'ya sê nën mbang ënarha a tenna wa.

³¹ Amma niyi a ëna 'ya ndeena pëpa, tëna këshiiirha sëndasë nggëm dfi Chindfi. Thlema sê tama wiim ma mbëdiya."

15

Yeeso ni ka dëf inabi

¹ Dëgha Yeeso mbeedë të ndang nda fatshayighën, "Nggini ka dëf inabidfi, Pëpa ndëna tëheddfi.

² Kala wuhwaara mbuwa nggëta, na Pëpa a kyathlang dë. Amma kala wuhwaara na a nggëta, na Pëpa a tansang, tënëng nggër chik nggëta kaan.

³ 'Wanda teena tangsang nda kun tsaudun chahal kësër ka labardfi përang ni kun.

⁴ Tsawama ahur na, nggi këm niya tsaurha ahur nun. Këla mbuwa na wuhwara mbang nggëta katenggën, kël a nadë a fad kulghën. Kun këm nuwun kee, mbun mbang ëna 'ya ngga wa kël a nadun ahur na.

⁵ "Nggini dëf inabi, kun ni wuhwarya. Ana niifa ahur na, niya naarha ahurghën, nën a nggët wan dëfya hangga. Amma a mbê të nggi wa, mbê mbang ëna 'ya wa.

⁶ A mbê niifa ahur na wa, nëghën këla wuhwar dëfrha kudmang na nda dë hwargha, bagha fiya bfa wumang ngganda hwaridghën, muwangga nda hu waddë, djang ngganda dë.

⁷ Amma anadun ahur na, labar na këm ahur nun, nun hwan kala 'ya na minnun, na nda a fëranggën kun.

⁸ Ana dun a fër wan dëfya hangga, na Pëpa wal mamnggirha, nën a kyad ndaarha kun fatsahayina ni.

⁹ Nggëmdfi kun këla nggëmna Pëpa nggi. Nanën kee tsawama a ten nggëmdë dfi kyadang ni kun.

¹⁰ A kësëdun labarna ha, nun a tsaurhahu nggëm ndëna, këla kës ni labar dfa ha përee na Pëpa, tsaudfi këm ahu nggëm ndëghën.

¹¹ Përang ni ënggina kun ya të nun wal tur wutsëfayid na, wutsëfayid nun këm tsauka lëlëgdä.

¹² Kulo 'ya ndang ni kun ya, nggëmama ndan këla nggëmnfi kun.

¹³ Mbê nggëmdä sê kalgha yandfiya wa, na a fërgha niifa yibëdghën ka pashiyighën.

¹⁴ Pashiyina ni kun, ana dun a ëna ëndfi përang ni kun.

¹⁵ Bälwi nggër aah kun mafayina wa, kësër mafarha sëngwa 'ya na turighën a ënarha wa. Ameyedghën, niya aah kun pashiyina kësër përang dfi ëngya kun heu përee na Pëpa.

¹⁶ Mbê kun wurgha nggi wa, nggi ndën wurgha kun, ndanggi kun daamadë dun fër wan dëfya hangga na tsaurha pakwandë. Tërgha kala 'ya hwanang nun Pëpa hu thlëmna nën a fëranggën kun.

¹⁷ Kulo 'ya ndang ni kun ya, nggëmama ndan.

Na këshiiirha a tsan kun

¹⁸ "A tsan këshiiirha kun, a sönunsë tsandë nggi kapa nën tsan kun.

¹⁹ Andam kun yi kəshiid fa ni ya, kam nggəm kəshiiirha ənggən. Amma tsaunən mbə yi kəshidda ni kun ya wa, wur yi kun sə hu kəshiiirha, ndəghənni tsanna kəshiiirha kun.

²⁰ Dalama teena hai tə pathla ndang ni kun, mbə mafarha kal turighən wa. A səsənda, kun kəm na nda a səsang kun. Andam ənanda taara tə 'ya ndang ni kanda, kam ənanda taara tə 'ya pərang nun kanda kəm.

²¹ Na nda a ənang tur ənggina kun fa heu ya kəsər ka thləmna, kəsər səngwanda niifdi thləngga nggi ba wa.

²² Andam bawi ba bi kalang kanda sə wa, kam mbə dimiyirha sə a fad ndan wa. Amma nanənya, mba nda fəlmee aten dimiyindan wa.

²³ Kala niifa tsangga nggi, tsan nən Pəpa kəm.

²⁴ Ənadi əngya hangga ahur ndan 'wawana niifa ənaarha. Andam ənawi ənggini ya wa, kam mbə dimiyirha sə a fad ndan wa. Amma nanənya nanda ənggini ənani, ko nanən kee tsan nda nggi tə Pəpa kəm.

²⁵ Ləghəd labardi na chichireethlee hai ahu ngyahad ndan, ndanən, 'Tsan nda nggi fa, kula nggi əna 'ya dimi.'

²⁶ Amma a ba tətəlaara ba, Səsəna na a tsahang kəkafekkid labar Faara kun ha, niya thləngang nda kun ba aki Pəpa, nən a pər 'ya heu a tenna.

²⁷ Kun kəm nun a pəranggən fingya ənggini ənani kəsər ka a katəradghən nuwun tə nggi.

16

¹ "Pərang ni ənggini kun ya amawa nun kyathla hai ma kəkafek.

² Na nda a rək kun ahu kəngya tsahad Yahudaya. Mbə ngaala sə wa, na sayi bayi kala niifa bələngga kun nən a numad ndaarha tar Faara nən a ənaarha.

³ Na nda a əna əngginiya, kəsər səngwanda Chin di nduwa nggi wa.

⁴ Pərang ni ənggini kun ya, a tsə sayi hai, nun a dal teena hai tə ndaarha 'wadi pəranggən kun. Pərang ngwi ənggini kun ya ka a katəradghən wa kəsər bal yi tə kun.

Tar Səsəna tə Pefənda

⁵ "Amma nanənya niya wiirha a thləma niifda də thləngga nggi ba, mbə niifa sə ahur nun tsahegha mee dini yaadə wa.

⁶ Kəsər ka pərang ni ənggini kun ya ndən ləghədna hur nun tə səbrha hura.

⁷ Amma niya pərang kəkafek kun, nən a tsaurha ngga a fad nun a wiidi. Kəsər a wii yi wa mbə tətəlaara a baarha ba wa, kəl a wii di. Amma a wiidi, niya thlənənggən kun ba.

⁸ A bada ba, nən a kyadang kəkafekkirha nafiya kəshiddiya aten dimiyirha, nggayirha tə ngwa kumarha.

⁹ Aten dimiyirha, kəsər kar nda fərkəkafek tə nggi.

¹⁰ Aten nggayirha, kəsər niya wiirha thləmad Chinda də, mbun a nggər na nggi balwa.

¹¹ Aten ngwa kumarha, kəsər 'wad Faara teena ngwang də kumarha kutər kəshiddiya.

¹² Na əngya sə hangga na minna pərang nda kun, amma mbun mbang kəsgən ha nanənya wa.

¹³ A bad Səsən kəkafek ba, nən a kyadang kwaman kəkafek kun heu. Kəsər mbə labar altənggən nən a pərang kun wa, amma nən a pər 'ya sək nən, tə kəm nən a pərang 'ya kun balgha bayi.

¹⁴ Nən a fəree mamnggirha, kəsər nən tərang 'ya thlək ni Pəranggənən kun.

¹⁵ Kala 'ya tsauka yi Pəpa yina ni. Ndəghən ɗa ndani, na Səsəna a pərang 'ya ndani kun ndani.

¹⁶ "Akwasamad sayi ngguchit mbun a nggər na nggi wa, akwasamad sayi ngguchit kəm nun a nggər na nggi."

Səbrha hura tə wutsəfayirha

¹⁷ Fingya fatsahayighən ndang ngganda ndan, "Mana midghən ndaarha ndang nən kəm, 'Akwasamad sayi ngguchit mbun a na nggi wa, akwasamad sayi ngguchit kəm nun a nggər na nggi'? Tə kəm ndəghən, 'Niya ɗərha thləmad Chinda ɗə?'"

¹⁸ Dənda mbeedə tə tsakh mee, "Ma nən a ndaarha 'Akwasamad sayi ngguchit'? Sənggəm ənda hai nən a thləkrha ya wa."

¹⁹ Səngga Yeeso hai na mindan sə tsahang mee aten labardi thlək nən, ndanggən kanda, "Nuwun a tsahang mee ndan ha aten labardi ndaani, 'Akwasamad sayi ngguchit mbun a na nggi wa, tə kəm Akwasamad sayi ngguchit nun a nggər na nggi'?"

²⁰ Niya pərang kəkafek kun, nun a tərha tə səbrha hura, kəshiiirha kəm nən a əna wutsəfayirha. Na hur nun a səbrha ɗə, amma na səbrha hur nun a tsaurha ən wutsəfayirha.

²¹ Ana nuneefa a nggətta hai nən tək hatta fa kaan, kəsər ɓad sayid nggətəghən ɓa. Amma a nggədang ɗə wufar wee hai, na hatta nggətədi mbədang nda, kəsər ka wutsəfayirha nggəddə wufar wee hu kəshiiirha hai.

²² Nən a tsaurha kee tə kun. Nanənya sayid səbrha hur nun ni, amma niya nggər na kun, nun a tsaurha tə wutsəfayirha fa, mbə niifa sə na thlang wutsəfayid nun hai wa.

²³ A fardi mbun a nggər tsahe 'ya wa. Niya pərang kəkafek kun, na Pəpa a fərang kala 'ya kun hwanang nun hu thləmna.

²⁴ Pa ka weeriya 'wawun tsakh 'ya tə thləmna wa. Hwanama nun a waala, tənə wutsəfayid nun ləghəta.

Kaldi kəshiiirha mu

²⁵ "Thləkki əngginiya tə karapuya. Amma na sayi ɓayi niya nggər kalang kun sə a pəpal a ten Pəpa, mbiya nggər thlək karapu wa.

²⁶ A fardi nun a hwan əngya ahu thləmna. Mbə nggi ni a nggər hwan Pəpa a meyd nun wa.

²⁷ Chindi tafadghən nəghən a nggəm kun, kəsər nggəmdun nggi tə kəm fər ɗun kəkafek tə ndaarha ɓayi ɓa a thləmad Faara.

²⁸ ɓayi ɓa a thləmad Chindi ahu kəshiid ɗaba ya, nanənya niya mal kəshiddiya wufi thləmad Chinda ɗə."

²⁹ Tərga ndagha fatsahayighən, "Yauwa! Nanənya na a tsə labaara a pəpal mbə tə karapu wa.

³⁰ Nanənya səndansə sənna əngya heu. Kamngwa a nggərgha niifa tsaho mee ha wa. Ndəghən ɗani fər nan kəkafek tə ndaarha ɓagha ɓa a thləmad Faara."

³¹ Nggərangga Yeeso kanda sə, "Fər ɗun kəkafek nanənya wa?"

³² Amma na farghən ɓayi, nanənya ma ɓaɗa ɓa, nun a weela hai, kowunni nən a ɗaarha wuri keeghən ɗə. Nun a mal nggi katenna. Amma mbiyi katenna wa, kəsər nagha Pəpa a thləmanna.

³³ Pərang ni ənggini kun heu ya tənun wal ɗəfəmmnggirha ahur nun. Nun a səsaarha kaan ahu kəshiid ɗiya. Amma 'wadi teena kal ɗi kəshiiirha mu."

17

Hwanda Yeeso

¹ Akwasamaddi ngwalang na Yeeso thlæk ændiya, kælagma talara sê hwan Faara næn ndæghæn, "Pæpa bad sayi ba na a manang nda Wandî, wandî kêm manoghæn.

² Kæsær færang na sæsæmnda aten kowunni, tænæn fær yibrha mbuwa ngwalarha a nafini færang na.

³ Kwaman da na yi wal yibrha sê mbuwa ngwalarha ya, a sæn sa nan, Faara yi kækafek, tæ Yeeso Kæræsti thlænang na hu kæshiiirha ba.

⁴ Manang di thlæmwa hu kæshiiirha, tæ ngwalang nda tardî færee na a æne.

⁵ Nanænya, Pæpa, mane a mbed wa tæ tur mamnggidî nani tæghæn kapa na nda æna kæshiiirha.

⁶ 'Wadî teena kaldî mee atenwa a nafini færee na ahu kæshiddîya. Nafiwa ni, færenna kanda ænanda taara tæ palth wa.

⁷ Nanænya sændasæ kala 'ya nani tæghæn ha kyaghæn ba a haar wa,

⁸ kæsær labardî pæree nana pærang di ndæn kanda. Thlæn ndan, tæ kêm sændasæ bayi ba a thlæmad wa, fær nda kækafek sa thlængga nggi ba.

⁹ Niya a hwanda ka kanda, mbiyi a hwanda a kæshiddîya wa, amma a nafini færee nana kæsær nafiwa ni.

¹⁰ Kala 'ya nani tæghæn yiwa ni, tæ kêm kala 'ya nana tæghæn ha yina ni, ni wal mamnggirha a fad ndan kêm.

¹¹ Nanænya balwa tsawud na sê hu kæshiiirha wa, amma na nda ahu kæshiddîya, nggi kêm niya dærha thlæmad wa dæ. Pæpa tæ Pedænda, lafu kanda tæ sæsæmnda thlæmwa, thlæmdî færee nana, tæna nda tsaurha tal kæla nanæn tal.

¹² A sayiddî nani tæ kanda, lafdî kanda tæ sæsæmnda thlæmwa, thlæm di færee nana. Kæladi kanda ha, tæ kêm mbusæ sahadgha wa kæl tal ahur ndan kee, kæl yandî wurgha fadghæn a sahadgha. Sahad næn ka a læghædgaha labar Faara na chichirethlee hai.

¹³ Nanænya niya dærha thlæmad wa dæ. Amma thlæk ni ængginiya nggi baldæ ahu kæshiiirha tæna nda wal wutsæfayirha lælægdæ ahur ndan kæla nani tæghæn ha.

¹⁴ Færangdî labar wa kanda kæshiiirha kêm kardæ kanda fa, kæsær mbæ yi kæshiiirha ni kanda wa, kæla nani mbæ yi kæshiiirha ni nggi wa.

¹⁵ Mbi a hwan sa a tærangga kanda ma kæshiiirha wa, amma ndæghang kanda hai tæ tæmbæfeddî.

¹⁶ Kanda mbæ yi kæshidda ni ya wa, kæla nani mbæ yi kæshidda ni ya wa.

¹⁷ Tsawang kanda chahal tæ kækafekkid wa, kæsær labar wa kækafek ni.

¹⁸ Kæla thlænna nggi hu kæshiiirha ba, thlændî kanda kêm ahu kæshiiirha dæ.

¹⁹ Kæsær fær di fanna kæla æn sataka kæsær ka kanda, tæna nda naarha chahal hu kækafekkid wa.

²⁰ Mbiyi a hwanda ka kanda kee wa, amma a fingya heu færgaha kækafek tæ nggi hu labar ndan.

²¹ Pæpa niya hwanda a tendan heu a tsawa nda tal, kæla nana ahur na nggi kêm ahur wa. Ngwa tsawa nda tal ahur næn tæna kæshiiirha færkækafek sa ni thlængga nggi ba.

²² Færangdî mamnggidî kanda færee nana, tæna nda tsaurha tal kæla nanæn tal.

²³ Niya naarha ahur ndan, sa kəm ahur na, tēna nda tsaurha tal kula ən 'yaara fa, tēna kəshiiirha səndasə sa ni thləngga nggi ba tə kəm nggəmna kanda kəla nggəmna nggi.

²⁴ Pəpa, na minnasə nafini fəree na ya, a na nda a thləmanna a mbədi nanisə, tēna nda naa mamnggidfi fəree nana, kəsər nggəmna nggi kapa na nda əna kəshiiirha.

²⁵ Pəpa na tə nggayirha, ko nanən səngwa kəshiiirha sa wa, amma səndi sa; nafini ya kəm səndasə sa ni thləngga nggi ba.

²⁶ Kyadang di sa kanda kəla nana, niya naarha pəranggən kanda. Tēna nggəməndədi nggəmna nggi naarha tə kanda tə kəm nee ahur ndan."

18

Kəsang nda Yeeso

(Matta26:47-56; Markus14:43-50; Luka22:47-53)

¹ A kwasamaddi ngwalang na Yeeso hwan Faardi, mal Urshalima nən tədanggən suhwad Kidron teena heu tə fatsahayighən. A pəm suhwaddi na hed dəfya dzaitun sə, kyagha sahai tə fatsahayighən.

² Yahuda fərgħa ndən kəm səndə mbədi, kəsər na Yeeso yakh naarha wumnda hai tə fatsahayighən a mbədi.

³ Nanən kee, dəgha Yahuda ahu hedda də tə sodjaya a samadghən, tə fa kəla Kən Faara, thlənang na mamngya Firis ba tə Farisaya. Kəs nda patilla ha, tə tochi, tə kari yanda.

⁴ 'Wad Yeeso teena səndə əndi dəgha katərarha hai təghən, kyagha pəpal ba tsahang mee nən kanda, "Wun nun a kadaarha?"

⁵ Nggərang ngganda sə, "Yeeso Tə Nadzarat." Ndangga Yeeso kanda, "Nggini ndəghən." Yahuda təthlərbu di kət a pathlang ndan.

⁶ A sayiddi ndana Yeeso, "Nggini ndəghən," wuda nda samarən, samarən fəla nda hweede hai.

⁷ Nggərgħən tsahang mee kanda, "Wun nun a kadaarha?" Ndag ngganda, "Yeeso Tənadzarat."

⁸ Ndangga Yeeso kanda, "Ndanggi kun nggini ndəghən. Ana nggi nun a kadaarha, malaman nafiniya wii nda."

⁹ Katəra nən hai kee ka a lədanggən labar di ndanən, "A hur nafini fəree na mbusə kədfeng ni wa."

¹⁰ Tərgħa Siman Mbiturus kədfanggən thləukh kəlargħən sə kyathlanggən thləmad mafad Firis də na manggən a yi səma. (Thləm mafaddiya Malkus).

¹¹ Amma ndangga Yeeso Mbiturus, "Wudang thləukh kəlar di hu kənggən hai. Mbuwani mbang saarha tə wuhuleu səsaarha fəree na Pəpa wa?"

Dənda tə Yeeso a mbed Mamnda firis də

(Matta26:57-58; Markus14:53-54; Luka22:54)

¹² Tərgħa Sodja yini, tə mamndə ndan tə fa kəla Kən Faara kəsang ngganda Yeeso kənanng ngganda.

¹³ 'Wa dərha nda təghən thləmad Hanana də, kəsər thləbər Kayafa ni na manda firis a sayiddi.

¹⁴ Kayafa ndən ndangga fingya mamngya Yahudaya, məməl ni a mərgħa niifa tal ka fingya fiya.

Katəra ngaalla Mbiturus

(Matta26:69-70; Markus14:66-68; Luka22:55-57)

15 Tərgha Siman Mbiturus mbu samad Yeeso nən, niifa tal ahur fatsahayighən kəm mbu samad Yeeso nən. Tətsahad dī ki Yeeso ya sən firis ndən na manggən, ndəghənggi kəm kyagha hu chelleeru firis də na manggən tə Yeeso.

16 Amma Mbiturus ishgha hai a kwakirma. Tahad tətsahad dī sənna firis ndən na manggən, wudgha, kalanggən nuda sə na a kəla kwakirma ha, a kyagha hai tə Mbiturus.

17 Nudī na a mii kwakirma ndanggən Mbiturus, “Sa mbəna tal ahur fatsahayighən wa?” Ndangga Mbiturus, “Awo, mbə nggini wa.”

18 Kəsər na mbiirha sə, mafaya hur minda tə fakəlaya ha kanda a tək waarha fa. Mbiturus kəm a thləman ndan a tək waarha fa.

*Mamnda firistaya tsahang də mee Yeeso
(Matta26:59-66; Markus14:55-64; Luka22:66-71)*

19 Tərgha firis na manggən tsahang mee nən Yeeso aten fatsahayighən tə tsahadghən ha.

20 Nggərangga Yeeso sə, “Thləkki labaaara a kəshirha a pəpal. Ni naarha tsaharha ha hu kən tsahad Yahudaya, tə Kən Faara nəm yakh wumnda sahai. Mbə 'yasə thlək ni bəbee wa.”

21 Kama nda na a tsahe mee ha? Tsahang mee fingya səkka fanna. Sənda 'ya ndani.”

22 Ndana Yeeso kee, tal ahur mamnggini na tsau təghən fa mbi Yeeso nən, ndanggən, “Na nggərang nda firis sə na manggən kiya wa?”

23 Ndangga Yeeso, “Ana 'yasə thlək ni na dīmi puruwun. Amma ana kəkafek thlək ni, kama mbina nggi?”

24 Tərgha Hanana thlənanggən Yeeso a thləmad Kayafa də na mamnda firis kəkəna.

*Ngaalla Mbiturus yi səri tə yi mahan
(Matta26:71-75; Markus14:69-72; Luka22:58-62)*

25 Nana Mbiturus kət a tək waarha fa, tsahang mee nda, “Sa mbəna tal ahur fatsahayighən wa?” Ngalgha Mbiturus ndəghən, “Awo mbiyi ahur ndan wa.”

26 Tal ahur mafaya manda firis na hurfidghən ni niifdi kyathlang na Mbiturus thləmadghən də, tsahang mee nən Mbiturus, “Mbə nadi kun təghən ahu hed dzaitun wa?”

27 Nggərgha Mbiturus ngaalghən. Tsu kee tətəagha dīyarha.

*Yeeso a mbed Mbilatus
(Matta27:1-2; 11:14; Markus15:1-5; Luka23:1-5)*

28 A tsar kyang na nda Yeeso sə a minda ki Kayafa dənda təghən minda ki Mbilatus də ngwamnad Romaya. Kyawa nda təghən a minda ki ngwamna dā hai wa. Na mindan sə a tangsang ngganda fad ndan chahal təna nda həb ənnadmid tədaarha.

29 Nanən kee kyagha Mbilatus thləmad ndan bə tsakh mee nən, “Ma ənana kamshi diya huhwa nun ndən?”

30 Nggərang ngganda sə, “A əna wa kamshidi 'ya mbuwa ngga ya wa, kam bəwan ndən bə wa!”

31 Ndangga Mbilatus kanda, “Daama dē təghən dūn ngwang kumarha tafad nun tə yinun ngyakhrha.” Nggərangga Yahudaya sə, “Ai, fərang ngwanda səsəmnnda kan na a bəlanggan niifa wa.”

32 Katərana ənda hai ya ka a ləfang ngganda labardi ki Yeeso sakh nən tə kwaman mərəghən.

³³ Tərgha Mbilatus nggərgha hur minda hai, aah Yeeso nən də tsahang mee nən, "Sani kutər Yahudaya wa?"

³⁴ Nggərangga Yeeso sə, "Tsakh mii huden wa niya wa, nduwa na fingya sə purowa labara aten na wa?"

³⁵ Nggərangga Mbilatus sə, "Mbə tə Yahudarha ni nggi wa, nafiwa ni, tə mamngya firistaya bağha tə sa thləmad na ba. Mani ənana?"

³⁶ Ndangga Yeeso, "Kutər yidna mbə yi kəshiid də ni ya wa. Andam kutəryid na yi kəshidda ni ya, kam na fatsahayina a yanda amawana Yahudaya kəseerha. Amma kutər yidna mbə yi kəshidda ni ya wa."

³⁷ Ndangga Mbilatus, "Ashe kutəra ni sa wa!" Nggərangga Yeeso sə, "Sa ndagha, kutəra ni nggi. Nggət na nda nggi hu kəshiddiya ka tardı ya, a thlək kəkafek ni. Kala niifa na midghən kəkafek, nən kee thləmarha fa."

³⁸ Tsahangga Mbilatus mee, "Mani kəkafek?"

Ngwang nda kumad mərta Yeeso

(Mattə27:15-31; Markus15:6-20; Luka23:13-25)

Tərgha kyagha Mbilatus kəsha də ndanggən Yahudayini wumngga hai, "Mbə 'ya sə dımi wal ni a fad kamshidiya wa.

³⁹ Amma na əntin nun sə kala far wutsəfayid Təfaarha, ni kalang niifa kun hai tal kəngəng nanda ahu porsəna. Na mid nun sə a kalang kutər Yahudaya ni kun hai wa?"

⁴⁰ Amma tərang ngganda urad ndan sə, "Mbə niifdiya wa, Mbarabas na mid nan!" Mbarabas kəm tə fasa farha ni.

19

¹ Tərgha Mbilatus fər Yeeso nən a sodjaya tsadaghən nda.

² Taksaagha sodjaya ənfatta teena tə ndaaha pang nggənda teena. Tərgha ba nda ba tə kabaarha tur yi kutəryirha kalang nggənda fa.

³ Ba nda thləmadghən ba na nda a ndang'ya yi waa farha, "Alvari, kutər Yahudaya!" Mbiighən nda.

⁴ Nggərgha Mbilatus kyaarha ba ndanggən Yahudayini, "Nənənya niya kyang Yeeso kun ba, na minna sə a sənunsə kəsang nggi tə dımiyirha fa wa."

⁵ Kyagha Yeeso sə tenggən fəfada tə ndaaha, tə tur kabad kutəryirha a fadghən, ndangga Mbilatus kanda, "Kələma niifdiya."

⁶ Nana mamngya firistaya ndən tə fa kəla Kən Faara tərang ngganda urad ndan sə, "Tawaman də! Tawaman də!" Ndangga Mbilatus kanda, "Damadə dın tawang də tafan nun, nggi kam nawi ndən tə 'ya na dımi fa wa."

⁷ Tərgha Yahudayini nggərang ngganda sə, "Na ngyahad nəm sə, 'ya ndaana ngyahaddi kamdə a mərgha, kəsər aaghən fadghən Wan Faara."

⁸ Səkna Mbilatus kee nggərghən chik tərəmnda.

⁹ Nggərghən kyaarha tə Yeeso ahu chelleru də tsahang mee nən ha, "Bagha ba a yanggi?" Amma nggərangwa Yeeso sə wa.

¹⁰ Ndangga Mbilatus, "Karna fa a kaleegha sə? Səngwa sə niyi tə səsəmnda ha na a kal sani hai nduwa tawo wanda də wa?"

¹¹ Nggərangga Yeeso sə, "A mbə Faara fərowa səsəmnda wa mbə 'ya sə na mbang əneerha wa. Yandı fərgha nggi ahu harwa hai kal də sa dımiyirha."

¹² Hərəm na Mbilatus sək labardı ya na midghən sə a kal Yeeso nən hai, amma Yahudayini na nda a tərang urad ndan sə, "A kal na niifda hai ya, mbə pashid Kaisar ni sa wa. Kala niifa ndaagha kutəra ni təsər Kaisar ni."

13 Sækna Mbilatus labaryini kee, kyagha ɓa tɔ Yeeso. Tɔrgħa Mbilatus tsauka aten tsənggam ngwa kumarha sɔ, a mbɔrħa na nda aarħa “feera na ngga”, Ibraniyaya na nda aaghən “Nggabbata.”

14 A far demnda wutsəfayid Tɔɔaarħa ni yanfaara a sɔrɔkrħa. Ndangga Mbilatus Yahudayini, “Kɔlama kutɔr nun ya!”

15 Amma Yahuda yini tɔrang ngganda urad ndan sɔ, “Bɔlaman, bɔlaman, tawaman dɔ!” Tsahangga mbilatus mee kanda, “Na mid nun sɔ tawang nggi kutɔr nun dɔ wa?” Nggərangga mamnda firistaya sɔ, “Mbɔ kutɔr nan sɔ pak wa kɔl Kaisar.”

16 Tɔrgħa Mbilatus fərang Yeeso nən kanda ka a tawang ngganda dɔ. Nanən kee wii nda tɔ Yeeso.

17 Tɔranggən kadidghən tafadghən a mbɔrħa dɔ na nda aarħa mbɔd ɓalhwad teena. Ibraniyaya na nda aaghən, “Nggolggota.”

18 A mbɔɔa ni tawang na nda Yeeso saadɔ tɔ nafiya sɔri, tal a yisəmadghən, tal kəm a yikawadghən.

19 Chirelthgha Mbilatus tɔ ndaarħa, “YEESO TƏNADZARAT, KUTƏR YAHU-DAYA.” Tawang ngganda chireethɔi a man ten kadiddi.

20 Yahudaya hangga karatangga chireelth ɔi kəsɔr mbɔɔi tawang na nda Yeeso saadɔ nəghən tsau tɔ Urshalima fa. Chireelth ɔiya ənagħa ndan tɔ mii Yahudaya, tɔ mii Romaya, tɔ kəm mii Helenaya.

21 Tɔrgħa mamngya firistaya ndang ngganda Mbilatus, “A chireethleng na hai ‘Kutɔr Yahudaya wa,’ amma chireethleng hai, ‘Niifɔiya ndanggən fadghən kutɔr Yahudaya ni.’ ”

22 Nggərangga Mbilatus kanda sɔ, “Ya chireethleng ni hai, chireethleng ɔi hai.”

23 Akwasamaddi tawang na sodja yini Yeeso dɔ, harang ngganda karidghən ndəghang ngganda hai mbɔdghən fada kowunni tɔ yighən. Ənagħa nda kee kəm tɔ kabadghən tsəna nda a uradghən hai ta sargħən dɔ.

24 Ndangga sodja yini ndan, “A njarang dəm kabad ɔadɔ ya wa, amma tama əna chacha nəm a tenggən tɔ wunni a hɔbang.” Katərana ənda hai ya ka a lɔɔang ngganda ‘ya ndaana Deleewar Faara, “Ndəghang ngganda karidna hai a pathlang ndan, əna chacha nda aten kabad na.” Ənda ni ənana sodjaya.

25 Nafiya ishgha tsau tɔ kadidda fa nda man Yeeso, tɔ wanman, Mairamu nu Kilobas, tɔ Mairamu magdaliya.

26 Nana Yeeso man tɔ tətshaddi keegħən nggəm nən kət tsau təghən fa, ndanggən man, “Kulo wanwa ya.”

27 Tɔrgħa ndanggən tətshaddi, “Kulo muwa ya.” Ka fardɔ dɔgha tətshaddi tɔ man Yeeso wuri keegħən dɔ.

Merra Yeeso

28 Sən Yeeso sɔ nanənya ngwalang dɔ targħən. Ka a ləghədgha ‘ya ndaana Deleewar Faara, ndəghən, “Na hushimnda fanna.”

29 Na kəthlikrħa sɔ a mbɔɔi ləɔgdɔ tɔ aam inabi chichakh. Nanən kee tətənanng ngganda soso tɔ aam inabi na chichakh, pang ngganda hu səsəala nzang pang nggənda Yeeso mii sɔ.

30 Taarang na Yeeso ndəghən, “Ngwala dɔ!” Tɔrgħa kwanggən tenggən hai kal yibədgħənən hai.

Kulth nda Yeeso tɔ peela

31 Nanənya demnda far wutsəfayid Tɔɔaarħa ni, a dalth mbɔrħa hai ndəna far yibəddi, Kəsɔr mamnda Yahudayini mbɔ mindan sɔ nagħa mɔrya nafini

aten kadfirha a far yibæddi wa, kəsər far yibæddi fara ni na manggən. Tərgha Yahudayini hwan Mbilatus nda a hwasang ngganda ndələngya nafini, tə kəm tərang ngganda mərɣina hai.

³² Dəgha sodjaya də da nda hwasang ndələngya nafini səri tawang na nda kanda də tə Yeeso.

³³ Amma ba na nda thləmad Yeeso ba kəla nda hai 'wadə teena mərɣə hwasang ngwa nda ndələnggighən wa.

³⁴ Tal ahur sodja yini kulth Yeeso nən tə peela a kəlarghən tsu kee kyagha aama ba tə faara.

³⁵ Niifdi nagma ən dī katəra hai ndən pərgha ndən. Əndi pər nən kəkəfek ni, pər nən ndən kee tənun fərkəkəfek.

³⁶ Katəra na ənda hai kee ya ka a ləghədgha labar Faara ndaa nən, "Mbə alghən sə tal hwasagha wa."

³⁷ Na labar Faara sə kəm ndaagha, "Na nda a kəlang yandī kuthlang na nda."

Pang nda mərɣa Yeeso

(Matta27:57-61; Markus15:42-47; Luka23:50-56)

³⁸ Akwasamad əngginiya, Yisufu niif Aramatiya tətəhad Yeeso ni bəbee kəsər nəghən a tərəm Yahudaya, bəgha thləmad Mbilatus ba na a fərang kwamana nən a dəgha tərang mərɣa Yeeso hai. Fərang na Mbilatus kwamana, dəgha də təranggən mərɣa Yeeso hai aten kadiddi.

³⁹ Niifdi na nda aarha Nikodimus 'wagha dərha thləmad Yeeso də a fədīkrha, takkwa də Yisufu kəsəđ urdi ha na nda aarha mur tə alos səlna hadghən kilo kumnggit mahan (30).

⁴⁰ Tərgha nafini kyab ya fadəng ngganda mərɣa Yeeso hu kabaarha na pəpet irang urdi nda fa kəla na Yahudaya ənaarha.

⁴¹ A mbədi tawang na nda Yeeso sə na heerha sə, ahu heddi na kwad mərɣa sə rana nda, 'wawa na nda pa mərɣa sə.

⁴² Tsaunən far dəmnda far yibəđ Yahudaya ni, nanən na kwarha sə tsau a mbədi, Pang ngganda Yeeso a mbədi.

20

Thlid Yeeso sə ahu mərɣa

(Matta28:1-10; Markus16:1-8; Luka24:1-12)

¹ A tsar kərət a far ladi, mbərha liwid-liwid, Mairamu Magdaliya dəgha ten kwad Yeeso də, kəlagha hai kwatərang nda fer dādə na a miı kwaddi.

² Tərgha thliigha tə dərha thləmad Siman Mbiturus də tə tətəhadđi nggəmma Yeeso ndanggən kanda, "Tərang nda Chinəm sə ahu kwarha, sənggum mbədi dəfang na nda sadə wa."

³ Tərgha nda Mbiturus tə tahad tətəhadđi katərangganda dərha a ten kwadda də.

⁴ Kanda kyab kəs dərha nda, amma yandī tətəsarha kaldə Mbiturus dərha 'wagha a ten kwadda də.

⁵ Bərgha hai kəlagha hu kwadda də na kabad pa mərda nən, amma kya wa hur kwadda də wa.

⁶ Tərgha Mbiturus bəgha a ba a kwasamarha, kyagha hur kwadda hai. Na kabad pa mərda nən a mbədi.

⁷ Tə kəm na kabadda nən fadəng na nda ten Yeeso sə ta a man patu.

⁸ Tərgha yandī tətəsarha 'wagha ten kwadda də ma Mbiturus kyagha hur kwadda hai kəm, nanən ənggini heu ya fərkəkəfek nən.

⁹ Pa ka weriya sɛnang ngwanda 'ya hai ndana Deleewar Faara, na Yeeso a thliirha sɛ hu mɛra wa.

¹⁰ Tɛrgha fatsahayini wudɛ nda wure dɛ.

Kyad Yeeso fadghɛn a Mairamu magdaliya

¹¹ Amma Mairamu Magdaliya ishgha a ten kwaddi nagma a tɛrha. Ndɛghɛn aten tɛrha bɛrgha hai kɛlagha hur kwadda dɛ.

¹² Na fa thlɛngya Faara nɛn sɛri tɛ lukkya fa pɛpɛt-pɛpɛt kanda tsɛtsau a mbɛdi pang nanda Yeeso sɛ, tal a man tenggɛn tal a man sarghɛn.

¹³ Tɛrgha tsahangga fa thlɛngya Faara mee nudɛ, "Sa nudɛya mani na a tɛrha?" Ndanggɛn kanda, "Tɛrang nda yina Chinɛm sɛ, sɛngwi mbɛdi dɛfang na nda saadɛ wa."

¹⁴ Ndɛghɛn a nggɛlang miighɛn kee, kyahar nɛn hai kɛlagha hai Yeeso kɛt. Amma sɛnangwa hai Yeeso ni wa.

¹⁵ Tɛrgha tsahangga Yeeso mee, "Sa nudɛya, mani na a tɛrha? Wun na a kadaarha?" Tamnggɛn ndaarha tɛtaara ni na ahur heddi. Ndanggɛn, "Ana sa ni tɛrangga, pɛre mbɛdi dɛfang na saadɛ di tɛrang ba."

¹⁶ Tɛrgha ndangga Yeeso, "Mairamu!" Kyahargha Mairamu man thlɛmad Yeeso dɛ ndɛghɛn tɛ mii Aramaya, "Rabboni!" Ndaarha ni "Mala".

¹⁷ Ndangga Yeeso, "A tsuwar na nggi fa wa, kɛsɛr dɛwi thlɛmad Pɛpa dɛ 'wan wa. Amma duwa thlɛmad wan manggina dɛ ndangga kanda, niya dɛrha thlɛmad Chinda dɛ tɛ yinun China, Faar na tɛ kɛm yinun Faara."

¹⁸ Tɛrgha Mairamu dɛgha thlɛmad fatsahayina dɛ ndanggɛn kanda, "Nadi Chinɛm!" Pɛrang labar dɛ nɛn kanda ndang na Yeeso.

Kyad Yeeso fadghɛn a fa tsahayighɛn

(Matta28:16-20; Markus16:14-18; Luka24:36-49)

¹⁹ Tsu a fardi a figrha a far ladi, fatsahaya Yeeso wumnda hai a mbɛrha tal, chang ngganda kwaminda a tendan dɛ, kɛsɛr na nda a tɛrɛm Yahudaya. Kula sɛndɛndan sɛ kɛla nda hai Yeeso kɛt a madufun ndan ndɛghɛn, "A tsauka dɛdɛmnggirha tɛ kun."

²⁰ Akwasamadghɛn thlɛk nɛn labardi ya kyadang haaryighɛn nɛn kanda tɛ kɛlarghɛn. Tɛrgha fatsahayini lɛgdɛ nda tɛ wutsɛfayirha, kɛsɛr nanda Chinɛm.

²¹ Nggɛrgha Yeeso ndang nda kanda, "A tsauka dɛdɛmnggirha tɛ kun. Kɛla thlɛnna Pɛpa nggi ba, niya thlɛn kun kee kɛm."

²² Tɛrgha peng bɛrɛurha nɛn kanda fa ndɛghɛn, "Thlaama Sɛsɛna tɛ Pɛdɛnda.

²³ Kala niifa chahang nun dimiyidghɛn dɛ, chahang ndan dɛ, kala niifa kɛm chahang ngwa nun dimiyidghɛn dɛ, mba nda chahanggɛn dɛ wa."

Nda Yeeso tɛ Toma

²⁴ Ahu sayiddiya, Toma tal ahur fatsahayini na thlɛm bashadghɛn Mufaarha, mbɛ ahur ndan wa a sayiddi ba na Yeeso ba.

²⁵ Nanɛn kee, ndang ngganda, "Nadan Chinɛm." Amma ndangga Toma kanda, "Mbi fɛrkɛkafek wa kɛl a nadi kwat kusa di a haarghɛn, pang nggi haar na sadɛ tɛ kɛlarghɛn wa mbi tam fɛrkɛkafek wa."

²⁶ Akwasamad bɛena uvada fa tsahayini kanda a mbɛrha tal, Toma kɛm nɛghɛn ahur ndan kwaminda chicha. Amma kula sɛndɛndan sɛ kɛla nda hai Yeeso kɛt a madufun ndan ndɛghɛn, "A tsauka dɛdɛmnggirha tɛ kun."

²⁷ Tɛrgha Yeeso ndanggɛn Toma, "Pang wan haar wa mbɛda hai ya, kɛlang harna. Tsɛwaru kɛlar na fa, tɛna malang ngaala, fɛrkɛkafek na."

²⁸ Ndangga Toma, "Yina Chinɛm, tɛ yina Faara!"

²⁹ Ndangga Yeeso, “Ka nana nggi ndən fər na kəkafek? Fa parkaya ni nafiya nawa nggi, amma fər nda kəkafek.”

Kama nda chireelth nanda deleewar diya

³⁰ Əna Yeeso ənwulteengya hangga a yid fatsahayighən chireethleng ngwana nda hai ahu deleewar diya.

³¹ Amma chireethleng na nda ənda hai ya tənun fərəkəfək tə ndaarha Yeeso ni Kərəsti, Wan Faara. A hu fərəkəfəkkid nun a ndəghən, nun a wal yibrha ahu thləmnggən.

21

Kyad Yeeso fadghən a fatsahayighən məd

¹ Tsəbaku kyadna Yeeso fadghən a fatsahayighən a mii wutambar Tibariya. Katəraghən hai kiya.

² Nda Siman Mbiturus, tə Toma na nda aarha Mudarha, tə Nataniyel bağha ba a Kaana yi Nggalili, tə wangya Dzabadi, tə fingya fatsahaya səri, kanda heu a mbərha tal.

³ Tərgha ndagha Siman Mbiturus, “Dəni ka təmnda də.” Ndangga fingya fatsahaya, “Kan ma nan a dərha də a samadwa.” Wii nda, təra nda hu kombuwol hai. Amma a fədikdi mbə ‘yasə kəs na nda wa.

⁴ A tsar kərət, ishgha Yeeso a mii kəkəshbangnda, amma fatsahayighən kukwalang ngwa nda hai təwunni wa.

⁵ Tərgha ndangga Yeeso kanda, “Wundəlaya, təna sə a haar nun wa?” Nggərang ngganda sə, “Awo.”

⁶ Ndangga Yeeso kanda, “Muwa man panggam nun hai tə man yisəməd kombuwol di nun a waala.” Nanən kee muwang ngganda hai kəla ndang na Yeeso kanda, kəs təna nda mbang ngwa nda kahang nda ahur kombuwol da ba wa kəsər ka hang nda təna.

⁷ Tərgha tətəhaddi nggəməna Yeeso kaan ndanggən Mbiturus, “Chinəm ni!” Hərəməna Siman Mbiturus səkrha, “Chinəm ni,” kalanggən luwudghən kəsər kalang da hai. Tərgha pərgha ahu aamda hai a mii kəkəshbangnda də.

⁸ Fingya fatsahaya dənda man patu də tsau tə kəkəshbangnda ahu kombuwol. Na nda a kahang panggam da sə na lələgda tə təna. Kəsər mba nda inggun tə chehweerha wa, kəla thlətta saara haru kumnggitghən mahan.

⁹ Səl na nda kəkəshbangnda də, na tsal waarha nda a mbədi tə təna a tenggən tə kəm mburodi.

¹⁰ Ndangga Yeeso kanda, “Bama ba tə fingya təngya kəs nun kukuling ya.”

¹¹ Tərgha Siman Mbiturus kyagha hu kombuwol hai kahanggən panggam di a mii kəkəshbangnda də. Nəghən lələgda tə təngya na məmanggən haru tal tə kumnggit tuf kap mahan, heu tə hang nda tənggini thluwus wa panggam di wa.

¹² Ndangga Yeeso kanda, “Bama ba bun həb ənnarhami.” A hur fatsahayini mbusə ndengga yidghən tsahang mee nən, “Wunni sa wa?” Kəsər səndəsə Chinəm ni.

¹³ Tərangga Yeeso mburodi sə fəranggənən kanda, ənagha kee tə təndi kəm.

¹⁴ Nanənya sar Yeeso yi mahan ni nən naarha kyad fadghən a fatsahayighən a kwasamaddi thleng nanda sə ahu mərra.

¹⁵ A kwasamaddi ngwalang nanda həb ənnarhami tsahangga Yeeso mee Mbiturus, “Siman wan Yahaya, nggəməna nggi ma fingyayini ya wa?”

Nggərangga Mbiturus sə, "Ha'i, Chinəm, sənnasə tafadwa nggəmdı sa." Ndangga Yeeseo, "Fərang ənnarhami wan chaurayina."

¹⁶ Nggərgħa Yeeseo tsahang mee yi səri, "Siman wan Yahaya, nggəmnə nggi wa?" Nggərangga Mbiturus sə, "Ha'i, Chinəm, sənnasə tafadwa nggəmdı sa." Ndangga Yeeseo, "Lafu chaurayina."

¹⁷ Nggərgħa Yeeseo tsahang mee yi mahan, "Siman wan Yahaya, nggəmnə nggi wa?" Səbgħa hur Mbiturus də ka tsahang na Yeeseo mee yi mahan aten ndaarha, "Nggəmnə nggi wa?" Ndanggən, "Chinəm sənnə əngya heu, sənnasə kəm nggəmdı sa." Ndangga Yeeseo, "Fərang ənnarhami chaurayina."

¹⁸ Niya puro kəkafek, a sayiddı nana wundəlarħa, na ngwarħa fa dənə a mbərħa də na midwa, amma a suhur na, na harang haar yiwa sə nggowa niifa fa dəgħa tə sa a mbərħa də mbuwa na midwa dərħa saadə."

¹⁹ (Thləkna Yeeseo ndən kee ka a kyad tur kwaman də nən na Mbiturus a mərə sə ka mananggən thləm Faara.) Tərgħa ndanggən, "Mbuwu samanna."

²⁰ Kyahargħa Mbiturus hai na tətəhadda nən nggəmnə Yeeseo kaan a mbu samad ndan. Yanda ni təngsangga Yeeseo fa a sayiddı na nanda a həb ənnarhami yi Wutsəfayid Tədəarħa tsahang nən mee Yeeseo, "Chinəm wunni na a fər sa?"

²¹ Nana Mbiturus ndən, tsahang mee nən Yeeseo, "Chinəm, niifdiya wu?"

²² Nggərangga Yeeseo sə, "Ana minna sə malang nggi tə yibrħa ta far wuttənə bə, ma njidowa? Sa mbuwu samanna."

²³ Tərgħa labardı ya welgħa də a mii fa takkwaya Yeeseo tə ndaarħa tətəhaddı ya mbə a mərə wa. Amma ndawa Yeeseo mbə a mərə wa, 'ya ndənən, "Ana minna sə malang nggi tə yibrħa ta far wuttənə bə, ma njidowa?"

²⁴ Tətəhadda ni ya, naghə ənggini heu, chirethleng nən hai tə kəm 'ya ndənən kəkafek ni.

²⁵ Na fingya əngya sə hangga ənana Yeeseo. A ndam chirethleng nda kanda hai heu, kam mbə kəshirħa mbang kəs deleewar yina ha chireelth nanda wa.

Tar fathlängya Yeeseo

Ndaagha Yeeseo nan a thlän Säsäna ba tē Pädända

¹ Tiyafulus ahu deleewar na 'wani chirethleu dē chirethleu dī änggina hai katēra na Yeeseo änaarha heu tē tsahadghän ha,

² ta fardadē tērang nanda talara dē kapa na nda tērang nda talara dē kalang dē fathlängghän sē tē thlarra Säsäna tē Pädända.

³ A hu bēndi kumnggit fada a kwasamaddi tawang nanda dē kyadē fadghän a fathlängghän sayi-sayi tē kām ahu kwamangya hangga kyadäng nän ndaarha kanda näghän tē yibrha fa. A hu bēnggini ya pērang dē labara kanda aten kutēryid Faara.

⁴ Ndēghän bäl dē tē kanda ahu sayiddi na nanda a hēb ännarhami ndänggän kanda, "A mal dūn Urshalima wa käl a thlänang Pēpa ändi kun ba ndänän. Dalama teena hai 'wadī pērang ändi kun ya.

⁵ Änagha Yahaya mbaptisēma tē aama, amma ahu bēngya na bāyi tē Säsäna tē Pädända na nda a änanng mbaptisēma kun."

Tērang nda Yeeseo a talara dē

⁶ Tērga wumngga fathlängghän hai a thlēmädghän na nda a tsahang mee ha "Chinäm na a kal Isērela hai nanänya nggērga wudang kutēyirha kan ha wa?"

⁷ Ndänggän kanda, "Faara katēnggän ndäna tē säsämnda äna bēngya, amma fērang ngwanda kwaman sändēghän kun wa.

⁸ Amma a bäd Säsäna tē Pädända aten nun ba kun nagha ndän tē yid nun, nun a wal säsämnda na a pēr labar na nun a fiya ko a yanggi ni a Urshalima, tē chehweed Yahudiya, tē Samariya dēgha ta mii ngwala kēshirha dē."

⁹ A kwasamaddi thlākän ängginiya, tērang ngganda talara sē, kanda a kēlang nda, timngga hu hashmbe dē.

¹⁰ Nana nda a tutuk yirha talara dē ka a näghän nda. Kula sändē ndän sē kēla nda hai nafiya sēri tē lukkyä fa pēpet kēkät nagha a pathlang ndän.

¹¹ Ndängganda kanda, "Nafiya Nggalili, kama na nun kēkät a kēlarha talara dē? Yeeseo tērang nda ma kun dēnda tēghän talara dē. A fara sēmän kām kēla nanun ndän a wiirha, nän a nggēr wutta ba kee!"

Mattes ndän nggērga a mbäd Yahuda

¹² Fa thlängya Yeeseo na nda a wumnda dēfya Dzaitun katērana ända hai ya, wuda nda Urshalima dē na iundēghän takh dē a säl mel tal.

¹³ Tērga kya nda hu kända dē tēnna nda aten shadghän nana nda sē tē tsaurha. Kulo thlēm nafini ya na a mbädī: Mbiturus, tē Yahaya, tē Yakubu, tē Andrawus, tē Filibus, tē Toma, tē Mbatalomi, tē Mattiyu, tē Yakubu wan Halfa, tē Siman (täsäräk chehweedghän) tē Yahuda wan Yakubu.

¹⁴ Wuma nda hai heu na nda naarha hwan Faara, tē fingya nishya hangga, heu tē Mairamu man Yeeseo, tē wan mangya Yeeseo hēshya.

¹⁵ Na farda sē wumna fatakkwaya Yeeseo hai takh nda a säl haru tē kumnggit sēri, tērga Mbiturus thliigha sē ndaagha:

¹⁶ "Wan manggina, kamdē a lēghädgha 'ya ndana deleewar Faara aten Yahuda, dēgha dē tē fa kēla Kän Faara ha na manggän ka a kēsang ngganda Yeeseo. 'Wad Säsäna tē Pädända thlākän kätäm a mii Kutēra Ndauda.

¹⁷ Yahuda näghän tal ahur näm, yi wurna nda ka äna tar dā näm ya tēghän."

¹⁸ (Yahuda hiiðe heerha tē wuðəbəl dī thlənən ka thlərbuyidghən, mukka hai tē man tenggən, dalthgha hurghən kyagha hadīghən kəshi.

¹⁹ Labar mǝrřəghən welda dē kəkar a fiya heu na a Urshalima, dəfang thləma nda mbədi tē mii Aramaya “Akeldama,” ndaarha ni “Pəpal Fara.”)

²⁰ Dəgha Mbiturus mbeedē tē ndaarha, kəsər nəghən chichireethlee hai hu ðeleewar Dzabura tē ndaarha, “Ngwa tsauka wurighən kwadwure; ko niifa ahurghən tē tsaurha tē kəm, Ngwa tərangga niifa pak mamnggitghən.”

²¹ “Tsaunən kee, tətani a wur niifa nəm na a tsaurha a mbəd Yahuda. Tətani kəm niifa ni na narha tē kəm ka a sayiddi heu nanəm tē Chinəm Yeeso.

²² Ka a fardi ənang na Yahaya mbaptisəma ta bagha farda ba tərangna nda ma thləman nəm dənda təghən talara dē. Kala niifa wur nəm nən a wum teena tē kəm hu pər labar thlid Yeeso sə ahu mǝrra.”

²³ Aah thləm nafiya nda səri: Yisufu na thləmnggən Mbarsaba na nda aarha kəm Yustus tē Mattes.

²⁴ Tərgha hwan Faara nda aten niifa kamngga a wura nda, ndaa nda, “Chinəm sa səngga hur nafiya heu, ahur nafini səri ya kyadang yandi kan wur nana,

²⁵ a tsauka tē thləndəwa a meghed Yahuda tē thlərbu ahu tar wa, kəsər kardə kan fa dəgha mbədədə kamangga fa.”

²⁶ Tərgha əna wura nda aten ndan, wur Mattes nda tsauka tē thlənda Yeeso tē fngya na kumkap tal.

2

Bad Səsəna ba tē Pədənda

¹ A far wutsəfayirha na nda aarha pentikos, wumngga fatakkwaya Yeeso hai a mbərha tal.

² Kula səndəndan sə sək fad 'ya nda a riirha kəla bəreu 'yaara a fərahk amshi hai ləðanggən wuridi nana nda sə tsətsau.

³ Tərgha na 'ya nda kəla sheneu waarha kyagha sə a pathlang ndan a ndəkrhadē tē kəm tərgha ten nggindan hai.

⁴ Ləðangga Səsəna tē Pədənda kanda heu tē kəm katərang ngganda ndikrha hai tē fngya miyi dədamən-dədamən, kala yandi fərangna Səsəna tē Pədənda kanda.

⁵ Yahudaya na a tərəm Faara, bagha ba ahu chehweeya dədamən na nda ahu Urshalima a sayiddi.

⁶ Sək na fiya wumngga hai riirha əndi kee, tərgha dāa nda ba ka ba nda na əndi katəragha hai. Kəsangga ənwulteena kanda kəsər ko wunni səkədə kanda a ndikrha tē miyi ndan a mii fatakkwaya hangga wumngga hai.

⁷ Əna ənwulteena nda, tsakhmee nda, “Nafini heu naa a ndikrha ya, mbə Nggalilaya ni wa?

⁸ Kəkən kəm kowunni ahur nəm a sək 'ya nanda ndikrha tē miighən?

⁹ Kulo kan kəm ya Fartiyaya, tē Mediyaya, tē Elamayaya, tē nafiya chehweed Mesofotamiya, tē Yahudaya, tē yi Kafadokiya, tē yi Fantus, tē yi Asiya,

¹⁰ tē yi Firijiya, tē yi Famfiliya, tē yi Masar, tē kəm yi na tsau tē chehweed Libiya dəgha Sayirin dē. Rongya bagha ba a Roma,

¹¹ Yahudaya tē kəm fngya kyahargha hai na takkwa Yahudaya Kərəstaya, tē Larabaya. Kəm heu səkədəm nafiniya a ndikrha tē mii nəm aten əngya na məmanggən ənana Faara!

12 Kanda heu na ənwulteena nda tsangga teena kanda, tsahang mee nda fandan, Tur mani ya?"

13 Amma fngya na ahur fiya wumngga hai na nda a waa farha ndaa nda, "Kanda heu tərangna mbaala kanda in!"

Mbiturus pərdə labar Faara a fiya wumngga hai

14 Tərgha Mbiturus thliighasə tə fathlängya kum kab taldı, təranggən uradghən sə ndanggən fiya wumngga hai, "Kun heu kaama thləmaarha hai ngga, wanmanggina Yahudaya tə fngya na tə tsaurha a Urshalima! A sahad dūn aten əndiya wa.

15 Fngya ahur nun a ndaarha nafiniya tərang mbaala kanda teena. Mbə kəkafek ni wa! Tsar ni 'wan ya. Mbə mbaala tərang fiya teena a tsar kiya wa.

16 Awo, 'ya nanun a tsar diya 'wad annabi Djoyel thləkkən kətəm."

17 " 'Ndagha Faara,

a mii ngwala kəshirha, niya fərang Səsənna fiya heu.

Wangginun nda həshya tə nishya na nda a thlək 'ya ndana Faara,

Wundəlayi nun na nda a na əngya kyadang ni kanda,

Tə kəm shinggi nun na nda a səsəniirha.

18 Ko aten mafayina ni nda nishya tə həshya heu,

Niya fərang səsənna kanda ahu bəngginiya,

Tə kəm nanda a pər 'ya ndani.

19 Niya kyad ənwulteena hai a frakh amshi,

Tə ənsakhrha hangga a hweede,

Fara tə waarha, tə kəm hashmbe tə ine na tikdik.

20 Na nda a tsawang yanfaara wula,

Ndərə kəm tsauka yiba kəla fara,

Kapa na mamnggit far Chinəm bərha bə.

21 Kala niifa aagha thləm Chinəm,

Nən wal hərəkrha. ' '*"

22 Nafiya Isərela, kaama thləmarha hai! Yeeso tə Nadzarat niifdi kyadang na Faara kun tə ndaarha ka niifani, ənadə ənwuteengya məmanggən tə ənsakhkya ahur nun kun tə altennun səndunsə.

23 Faara fərgha niifdiya a kun tə səndəghən, kun kəm tə thlarra fa mbəlfeyya bəlanggun tə taurha də aten kadiriha.

24 Amma Faara thləng də sə ahu mərri tə kəm thliida sə tə yibrha, kəsər mbə mərri mbang kəsgən ha a kwarha wa.

25 Ndauda kəm thləkdə pathla atənggən ndəghən, "Nadi Chinəm kətsar a thləmanna. Kəsər nəghən a yisəmanna, mbi tərəm nda wa."

26 "Nənən kee, na hurna a ləghəttə tə wutsefayirha,

Tə kəm na miina a falghən!

Na fanna a yibrha tə mbərsaarha.

27 Kəsər mba mal nggi ahu kwad mərri wa,

Tə kəmda mba nggəmfə tə Pefənduwa məlthgha wa.

28 Kyadenna kwaman yibrha,

Na ləgdeerha tə mbənafa a thləmad wa."

29 Kun wanmanggina numama aten əndiya, mbə Ndauda a ndikrha a altənggən ahu palthdi ndani ya wa, kəsər mərde pangganda, tə kəm ten kwadghən bəlgən a thləmannəm.

* 2:21 2:21 Djoyel 2:28-32.

³⁰ Amma nanən ndəghənggi annabini tə kəm sənda sə ndangga Faara har tə dəf mee, tə ndaarha nən a tərang niifa ahu chichiyighən tsawanggən ahu tsənggam nggən.

³¹ Nana Ndauda əndi baġha katərarha hai a mbee thlək pathla nən aten thlid Kərəsti sə ahu mərta tə ndaarha mal wa ndan hu kwarha wa tə kəm mbə thlu fadghən a məthla wa.

³² Faara thleng də Yeeso sə ahu mərta kəm heu na dəm ndən kəkafek ni.

³³ Nanənya fərang nda mbəd tsaurha yi tsənggam mamnggirha a talara a yisəmad Faara. Kəla ndana Chindi nən a fərang Səsəna tə Pədənda, fəranggənən kan kəm ndəghən baŋga ənda ba nun a naarha tə səkrha a weeriya.

³⁴ Kəsər Ndauda tafadghən 'wawa təra talara də wa, amma ndəghən,

Chinəm ndənggən China,

"Tsawu a yisəmanna.

³⁵ Kəl a tsawang di fa tsənggiwa,

A kamu saryi wa."

³⁶ "Nanən kee, ngwa tsauka tə sənda ko wunni a Isərela tə ndaarha Faara ənagha Yeeso diya tawang nun də a tsauka ndəghənni Chinəm tə kəm Kərəsti."

³⁷ Səkna nafini labardi ki Mbiturus tsuwar hur ndan nən fa, ndəngganda Mbiturus tə fingya fa thlənggini, "Wan manggina ma nan a ənaarha?"

³⁸ Nggərangga Mbiturus kanda sə, "Kowunni ahur nun tətani a malənggən dimiyidghən kyahargha thləmad Faara ba, ənang mbaptisəma nda ahu thləm Yeeso Kərəsti yi chakh dimiyirha, tə nun wal fərta Səsəna tə Pədənda.

³⁹ Thləkna nda pathdiya ka kun tə wangginun tə fingya mbuwa wa Yahudaya tə nafiya na Faara a aarha ba kəm."

⁴⁰ Yiyang thləmaarha nən kanda teena; tə fingya pathya hangga tə kəm hwan kanda nən, "Hərgha man fannun ahu kəshiid weeriya yi mbəlfērha."

⁴¹ Fingya thləgha palth Mbiturus kəm ənang mbaptisəma nda kanda, a fardiya chik nda tə fiya fərgha kəkafek takh nda a səl haru kumnggitghən mahan.

Wum ten fatakkwaya Yeeso

⁴² Wum teena nda tə fingya fatakkwaya Yeeso, dəf teena nda tə tsahad fa thləngya Yeeso ha tə tsau dədəmnggirha tə ndan hu kyang nda mburodi hai tə hwan Faara.

⁴³ Ko wunni tərəm Faara nən, kəsər fathlənggini a əna ənwuteengya hangga.

⁴⁴ Fa takkwaya Yeeso tsawa nda a mbərha tal ndəghang ngganda ənggindan hai na nanda təghən ha heu.

⁴⁵ Heng ngganda ənggindan də ndəghang wudəbəlghənda a fiya na tə billarha.

⁴⁶ Ka fad dəthla mbərha fa hai na nda dəfang shilee Faara teena ahu Kən Faara na a Urshalima. Na nda narha wumnda hai ahur wurayindan na nda a kyang mburodi hai həb ənnarhami nda tə wutsəfayirha tə hura tal.

⁴⁷ Na nda narha fal Faara nagha shili ndan sə a fad fiya heu. Ka parra fara fa na Chinəm narha chighang fingya kanda walgha hərəkrha. Na nda narha fal Faara nagha shili ndan sə a fad fiya heu. Ka parra fara fa na Chinəm narha chighang fingya kanda walgha hərəkrha.

3

Mbiturus kənanɡ də səfənda təhwanda

1 Na fardə sə nda Mbiturus tə Yahaya kanda diye a Kən Faara də na manggən a sayid hwanda na fiya ənaarha yi yarra yanfaara hai.

2 Ndusang nanda Kən Faara fa na a Urshalima, na niifa sə səfənda ka nggəttəghən hai na nda narha dəfang nda a kwatkirəm Kən Faara na manggən na nda aarha "Kwatkirma na ngga," ka naghə a hwanang nda fiya na kyarha a pəpəl Kən Faara bə na manggən.

3 Nanən nda Mbiturus tə Yahaya takh nda a kyarha Kən Faara də hwanang wudəbəla nən kanda.

4 Nda Mbiturus tə Yahaya irang yirha nda fa, ndangga Mbiturus, "Kəlang kan!"

5 Səfəndədi kəlanggən kanda ngga na midghən sə a fərang wudəbəla nda.

6 Amma ndagha Mbiturus, "Mbə wudəbəla sə a haar na a furoyi wa. Amma 'ya nani təghən ha ndən niya furorha. A hu thləm Yeeso Kərəsti tə Nadzarat, thliu sə wiina!"

7 Tərgəha Mbiturus kəs harghən nən yisəma, thlenggən sə. A mbədi tsu saryighən tə kukwathladghən naghə kanglang.

8 Thliigha sə harat ishgha kət tə saryighən. Katəranggən wiirha hai, kyaghə kən Faara də tə kanda naghə a wiirha hai tə pəra sə, naghə a fal Faara.

9 Fiya heu naghən nda a wiirha hai ndəghən a fal Faara.

10 Kanda kəm kukwalang ngganda hai ndəghənəni na tsaurha a mii kwakirəm Kən Faara na manggən, na hwanda wa, tərgəha ənwulteena kəsanggən kanda, ka əndi naa nanda.

Labar Mbiturus ahu Kən Faara na a Urshalima

11 Na səfəndədi tsəb tə Mbiturus tə Yahaya ha, fiya heu kəsangga ənwulteena kanda mbəna nda thləmandan bə a mbərha də na nda aarha Məthləm Sulemanu.

12 Nana Mbiturus ndən kee, ndanggən kanda, "Nafiya Isərəla, kama na teena wulang kun kee? Kama kəm nun a kəlang kan kəla tə səsəmnda alten nan ni nduwa ka takkwa nan Faara ngga ndən ənaghə ndən na kamshidi a wiirha ya wa?"

13 Faara yi Ibrahim tə Ishaku tə Yakubu, Faara yi chichiyinəm ndəghənəni manangga mafadghən Yeeso ndən kənanngə niifdiya. Yeeso dani fər nun ka a bəlang ngganda, kar nun a mbəd Mbilatuz, na midghən sə kwang a kalghənən hai.

14 Kardun tə Pəfənda tə, tə nggayirha fa, a meghedghən kada kalla niifda nun hai na bəl farha.

15 "Bəlanggən tə fər yibrha, amma thlengga Faara sə hu mərəra. Kan ni kəm naghə ndən!"

16 "A hu fərkəkəfekirha hu thləm Yeeso, ndən walna niifdi kənda ya, kun kəm 'wadun teena səndun səfənggidghən sə. Fər kəkəfek hu thləm Yeeso ndən kənanngə a yid nun."

17 "Nanənya shayina, səndisə 'ya əna nun kun tə mamnggid nun a Yeeso ka yamid sənda ni.

18 Amma Faara nəghən a ləfang nda əngya ndana annabiya aten Kərəsti tə ndaarha nən tətə ni na səsarha aten əngginiya.

19 Nanən ya malaman dimiyid nun, kyakhrun a thləmad Faara bə, tənə nda tsabang dimiyid nun də.

²⁰ Na farghæn bayi bana Chinæm hunang hur nun hai. Næn a nggær thlëang Yeeso kun hai, Kæræsti wur næn.

²¹ Tætani a tsauka a talara, pa bagha sayid dæba nanda a wudang ænggina ba heu ndana Faara a mii annabiya tæ pedænda kætæm."

²² Ndagha Musa, "Chinæm, Faara nun næn a thleng annabi kun sæ kæla nggi ahur nafi nun. Kaaman thlëmarha fa ahu ængya næn a pærang kun heu.

²³ Kala niifa kargha kang thlëmarha annabi dæ fa ya na nda a ndæghang hai tæ nafiya Faara."

²⁴ Ka aten Samaila bæ, annabiya heu thlæk nda ænggini na a katærarha hai a weeriya.

²⁵ Kun chichiiya annabi yina ni, nuwun sæ kæm ahu dæf mii dï ndangna Faara chichiyi nun. Kæsær ndangga Faara Ibrahim, "A fad chichiyiwa na nafiya kæshiiirha a wal parka."

²⁶ "Thleng na Faara mafadghæn sæ, 'waghæn thlëangnggæn kun dæ Isærelaya, ka a færang parka næn kun, kyakhrang næn kun ba ahu tar dïmiyid nun."

4

Mbiturus tæ Yahaya a mbed kognaya

¹ Nana Mbiturus tæ Yahaya a kalang fiya sæ, fïngya firistaya yi Yahudaya, tæ mamnda fa kæla Kæn Faara ha na manggæn, tæ fïngya sadukiyaya bæ nda wal kanda.

² Mamnggini ya billad nda kaan ka nana Mbiturus tæ Yahaya a tsahang fiya ha tæ ndaarha ahu thlëm Yeeso na thliirha sæ tæ yibrha ahu mæra.

³ Kæsang ngganda kanda, nanæn tsæ figrha hai muwang ngganda kanda a kændæ kæl a tsar.

⁴ Amma fiya hangga sækka labar ndan fær nda kækafek, chikka hang nda hæshya takh nda a sæl haru kumnggitghæn tuf.

⁵ Dalthna mbærha hai mamngya Yahudaya heu tæ shingya tæ fa malëmngya nyakhrha wuma nda hai a Urshalima.

⁶ Hanana mamnda firis na manggæn a mbædi, tæ Kayafa, tæ Yahaya, tæ Aledzanda, tæ fïngya hurfaya firis na manggæn.

⁷ Kyang ngganda nda Mbiturus bæ tæ Yahaya tsahang mee nda kanda, "Tæ tur yanggi sæsæmnda, nduwa kæm tæ thlëm wun ænanun ændiya?"

⁸ Tærgha Mbiturus lælægda tæ Sæsæna tæ Pedænda ndangngæn kanda, "Kun mamngya tæ shingya chehweed næm,

⁹ nun a tsahang mee kan ka æna nan 'ya ngga aten sæfændædi ya wa? Na min nun sæ a sæn kwaman dæ nun walnæn kændæ wa?"

¹⁰ Ngwa pærang nggæni kun a pæpal tæ nafiya Isærela heu, tæ ndaarha wal næn kændæ tæ sæsæmnda thlëm Yeeso Kæræsti tæ Nadzarat. Niifda ni tawang nun dæ, thleng na Faara sæ ahu mærra.

¹¹ Labar Yeeso ni thlæk na nda ahu deleewar Faara, nda næn, Ferdï kar na fa tængya, ndæn tsauka fer sar kænna.

¹² Mbæ wal hærærha sæ a ki niifa pak wa! Mbæ thlëma sæ ahu kæshiiirha fær na nda a fiya, næm wal hærærha sæ wa."

¹³ Wulangga teena mamnggini ka nana nda hæhasyid nda Mbiturus tæ Yahaya. Sænda sæ kæm fathlënggini særi ya pakhtæduya ni, karatawa nda wa. Dal teena nda hai kaar na nda tæ Yeeso.

¹⁴ Amma na nanda a na niifdi kænang nanda kæt a thlëman ndan, mbæ 'yasæ na nda mbang thlëkrha wa.

15 A mbædi kee ndang ngganda nda Mbiturus tē Yahaya a mal kænda nda. Tærgħa kokhnayini ndang ngganda ndan,

16 “Ma nēm a әнеарħa tē nafniya? Mbēm ngaala tē ndaarħa әнеawa nda әнеwulteena wa, fiya heu a Urshalima sēnda sē kee.

17 Amma a nggær nda pær labardiya wa, tama kēs thlēman ndan nēm a nggær nda pær labara ahu thlēm Yeeso wa.”

18 Tærgħa aah fathlänggina nda ba ndang ngganda kanda a nggær nda kala sē tē kēm tsaha nda ha ahu thlēm Yeeso wa.

19 Amma Mbiturus tē Yahaya nggærang ngganda kanda sē ndanda, “Tamnggun ndaarħa na mid Faara sē a færang mamnggirħa nan kun ama ndæghæn wa?

20 Mban tam malang pær ‘ya na nan tē sæk nan wa.”

21 Nggær nanda yiyang thlēmaarħa kanda teena, kal kanda nda hai. Wulangga kwamana kanda na a tsætsæl kanda nda, kæsær fiya heu kanda a fal Faara aten әнеdi katæragħa hai.

22 Niifdi kænanng nanda tsauka әнеwulteena huradghæn kaldæ kumnggit fada.

Hwan Faara yi fatakkwaya Yeeso

23 Kal na nda kanda hai, Mbiturus tē Yahaya dēnda thlēma fingingya fatakkwaya dæ pærang ænggina nda kanda ndana mamnda firistaya tē shingya.

24 Sæk nanda palthdi, tærangga fatakkwayini urad ndan sē ka a hwan Faara nda, ndaa nda, Chinēm sani na tē ngyakħrħa ha әнеagħa talara tē hweede, wuri aama tē kēm ængya heu na ahur ndan.

25 Ka kætēm thlækna pathla Sæsæna tē Pædænda tē mii mafadwa Ndauda na chichid nan, tē ndaarħa,

“Kama na nafiya mbuwa Yahudaya tē sæbrħa hura?

Kama na nda a mbætta hai aten numad ængya ka?”

26 Kutærya kæshiiħa ngwanda fa ka yanda,

Wum kutærya hai na nda a tsan Chinēm tē Kæræstidghæn.’ ”

27 Hirdus tē Mbuntus Mbilatus tē fiya mbuwa Yahudaya tē nafiya Isærela ahu wupæri diya wumang nda tendan kar nda mafadwa Yeeso tē pædænda, wurna na.

28 Kækafek, kala ‘ya әне nanda næghæn tē sænduwa kæla ndana ka kætēm næn a katærarħa hai tē sæsæmnggit wa tē nggæmnduwa kæmda.

29 “Nanænya, Chinēm suwu mbælfed ndan, færang kanlanggirħa kan mafayiwa na a pær labar wa næn.

30 Pæpænanng harwa dæ yi sæsæmnda kænda, tē kēm yi әне әнеwuteengya ahu thlēm mafadwa Yeeso tē Pædænda.”

31 A kwasamaddi hwan na nda Faara, mbædi na nanda sæ ræbgha fa, na nda heu lælægda tē Sæsæna tē Pædænda. Tærgħa pær labar Faara nda tē kanglang nggirħa.

Kala ‘ya yi fatakkwaya Yeeso yindan ni heu

32 Fatakkwayini heu hur ndan tē numad nda tal ni. Tē kēm ‘ya nana nda tæghæn ha mbæ niifa ndaarħa yighænni katænggæn wa, na nda ndæghang nda ænggindan hai a pathlang ndan.

33 Fa thlänggini tē sæsæmnda pær nanda labar thlid Chinēm Yeeso sæ ahu mærra, mamnggit nggayid Faara nagħa aten kowunni ahur ndan.

34 Mbæ yamirħa sæ a fandan wa, kæsær nafiya na tē pæpalya tē wuraya ha heng nda kanda dæ

³⁵ Ɔa nda Ɔa tē, tē wudəbəlđi fəranggənda fathlängya ndəghang nggənda nafiya mbuwa təghən ha.

³⁶ Kəla, Yisufu, na fa thlängya aarha Mbarnaba, ndəna wan tē shik farha. Tə Lawirha ni Ɔaghən Ɔa a Sayifurus.

³⁷ Na pəpal ghən sə henggən dē Ɔagha Ɔa tē wudəbəlghən fəranggənən fathlänggini ndəghang nggənda nafiya mbuwa na 'ya sə a har ndan.

5

Hananiya tə Shafratu

¹ Na niifasə thləmnggən ni Hananiya, thləm nukkun kəm Shafratu, henggən pəpal dē.

² Tə sənda nukkun sə, Ɔəbee nda ha ahur wudəbəlđi a altenggən. Amma Ɔagha Ɔa tē tahadghən dəfanggən hai a mbed fa thlänggini.

³ Tərgħa ndagħa Mbiturus, "Sa Hananiya, kama nda na malang nda Sheetan kyagħa hurwa hai, na nggəbang nda Səsəna tē Pədənda fa na Ɔəbeng nda tahad wudəbəl heddī a alten wa.

⁴ Kapa na hengdē mbə yiwa ni wa? A kwasamaddī heng nadə kəm, wudəbəlghən mbə yiwa ni əna taara na sə kəla na midwa wa? Kama na əna əndiya kee? Mbə kanni nggəbangna fa wa, amma a Faara ni."

⁵ Səkna Hananiya pathđiya, fəlgha hai mərgħa, nafiya heu səkka ndən kəm kəsangga hərənga kanda.

⁶ Thliigha wundəlaya Ɔa fadang nggənda tē kabad pa mərta təranggənda dā nda pang nda.

⁷ Tsəbaku kyagħa nukkun Ɔa, kula ndəghən sən əndasə katəragħa hai.

⁸ Tsahangga Mbiturus mee, "Pərekən, sa tē Hananiya ənda wal nun ahu pəpalđi heng nun dē?" Ndəghən, "Nəghən kee."

⁹ Tərgħa ndangga Mbiturus, "Kama nun numa 'ya kiya wumanggun mee ka a kəkəranggun Səsən Chinəm? Kulo! Sar nafini pangga chimadwa a kwatminda, nanda a tərərha kəshaadə kəm."

¹⁰ A mbəđi tsu kee fəlgha hai a mbəndan mərgħa. Bana wundəlayina Ɔa, Ɔa nda walghən məmərta tərang nggənda kəshaadə dā nda pang nda tsau tē chimadghən fa.

¹¹ Kəsgħa hərənga fatakkwaya Yeeso heu tē fingya səkka labarđi.

Fa thlängya kənanɡ nda haaya hangga

¹² Fa thlänggini ənanda ənsakhkya tē ənwuteengya hangga kyadgha səsəmnda Faara. Fa fərkəkafekkya kəsar na nda naarha wumnda hai ahu Kən Faara na manggən a mbərha na nda aarha, Məthləm Sulemanu.

¹³ Mbə niifa sə a kəshi na midghən wum teena tē kanda wa, ko nanən fiya a fərang mamnggirha kanda.

¹⁴ Həshya tē nishya hangga katərang nggənda fərkəkafek hai a Chinəm.

¹⁵ Kəsər ka ənwultenggini ənana fa thlänggini, nagħa fiya a kyang haaya Ɔa hunang nggənda kanda hai a mii kwamana fingya ahu sərya tē dənggəlyə təna shishingnda Mbiturus Ɔarha ten fingya Ɔa a na dē a mbəradə.

¹⁶ Fiya hangga wumngga hai Ɔagħa nda Ɔa ahu talya na tsətsau tē Urshalima fa, kanda a Ɔarha Ɔa tē haya, tē fingya na tē ənkaheeya fa, kanda heu wal nda kənda.

Səsad fa thlänggini kəsər ka Yeeso

17 Tərgha firis na manggən tə nafiyighən heu na nanda tə kanda, nafiniya Sadukiyaya ni na nda a sərghang fathlånggini fa.

18 Kəsang ngganda kanda, muwang ngganda kanda ahu porsəna də.

19 Amma a fidikrha bagha tətthlənda Chinəm ba inanggən kwatmingya porsən da də, kyanggən kanda hai. Tərgha ndanggən kanda,

20 “Daama ahu Kən Faara də na manggən dūn pər labar weerənda yibəddiya a fiya!”

21 Dalthna mbərha hai, fathlånggini kya nda ahu pəpəl Kən Faara də na manggən kəla thləghang na tə thlənda Faara kanda. Katərang ngganda tsaharha ha.

Firis na manggən tə fingya nanən tə kanda aah kognaya nda ba heu tə shingya Isərela. Tərgha thlən farha nda ahu porsəna də da nda bərha ba tə fathlånggini.

22 Amma səlna nafina də thlən nanda dūwa nda wal kanda a kən porsəndi wa, wuda nda thləmad mamnggina də ndaa nda

23 “Də dan də dan wal kwatmin porsəndi chicha, fa kəlaya ha kəkət a mii kwatkirəm di. Amma inang nan hai kyanan sadə, walwan niifa sə wa!”

24 Səkna mamnda fa Kən Faara ha tə mamngya firistaya kee, tərgha wulangga teena kanda təna mii ngwala əndi a ənaarha kən ya.

25 Tərgha bagha niifa ba ndanggən kanda kulo nafini muwang nun kanda ahu porsəna də kəkət a pəpəl Kən Faara na manggən kanda a tsahang fiya ha.

26 Tərgha mamnda fa kəla Kən Faara ha tə nafiyighən dənda də ka a danda bərha ba tə fa thlånggini. Amma mbə tə kanglanggirha wa, kanda a tərəmnda na də fiya muk kanda tə ferya.

27 Tərgha ba nda ba tə fathlånggini isha nda a mbed kognaya ka a tsahangga mamnda firistaya mee kanda ha.

28 Ndangganda kanda, “Yanang dan kun a pəpəl tə ndaarha a nggərdun tsaharha ha tə thləmđiya wa, amma kulo hai tsahang dūn fiya ha hangga a Urshalima, har kun a puwang hakked mərta niifdi kan fa ba ya.”

29 Amma Mbiturus tə fingya fathlångya nggərang ngganda kanda sə ndaa nda, “Tətani a fərang mamnggirha nan Faara ama ngyakhrha niifa.

30 Faara yi chichi yinan thlengga Yeeso sə ahu mərə, a kwasamaddi bəlang nun ahu taurha də aten kadirha.

31 Tərangga Faara a yisəmadghən də, tsawanggən mamnda tə kəm tə həkərha, ka a inanggən kwaman chakh dimiyirha də tə chakh dimiyirha a nafiya Isərela.

32 Kan kəm nadan əngginiya kəkafek ni, na Səsəna tə Pədənda kee kəm, fərang na Faara nafiya na sək mighən.”

33 Səkna ndan kee, səbgha hur ndan də kaan na mindan sə a bəlang ngganda kanda.

34 Amma tə farisarha sə ahur ndan na thləmnggən Ngamaliya, təmaləmnda dəlewar ngyakhrha Musa, na fiya heu a fərang mamnggirha thliigha sə ahur kogna yini ndagha a kyagha nafini kəshaadə 'wan.

35 Tərgha ndanggən kanda, “Kun nafiya Isəreela, kwarama tə əndi na minnun ənaarha a nafini ya!

36 Huraya mbərgha də na niifa sə kyagha ba na nda aarha Tudas, tsawanggən altənggən kəla manda niifa. Nafiya takkwagha ndən takh nda a səl haru kumnggit fadə. Amma bəlang ngganda, weleng ngganda fa takkwayighən də, tsauka mii ngwalan ndan ni.

³⁷ A kwasamadghən kəm a sayyid thlætta fiya, Yahuda tē Nggalilarha kyagha ba ləm fiya nən fa mbusamadghən nda, ndəghənggima bəlang ngganda, nafiya heu mbuwa samadghən weleng ngganda kanda hai.”

³⁸ “Nanənya, niya pəranggən kun kalama nafina hai ya, malaman kanda wii nda, ana numandan tē tar ndan yi farha ni mbə tēra hai wa.

³⁹ Amma ana numandan tē tar ndan yi Faara ni mbə kwamana sə a 'yadənggunun nafina fa ya wa, nun a wal altennun kee a yanda tē Faara.”

⁴⁰ Palthdi keeghən tsuwardə kanda tərgha aah fa thlənggina nən ba, tsada kanda nən. Tərgha ndangganda kanda ma nggər nda ndikrha tē thləm Yeeso wa, a mbəra kal kanda nda hai.

⁴¹ Tərgha thliigha nda sə a mbed mamnggini na nda a na wutsəfayirha tē ndaarha tsək nda a səsanda ka thləm Yeeso.

⁴² Ka fad dathla mbərha fa hai na nda narha dərha a Kən Faara tē kəm kya nda wure-wure na nda a tsaharhaha tē pər labar Faara tē ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti wa.

6

Wur nda nafiya məd

¹ A far yini na fatakkwaya Yeeso aten chikrha, tərgha finginga Yahudaya na a ndik mii Helenaya na a huhurumnda aten Yahudaya na a ndik mii Aramaya tē ndaarha mba nda dāng nu mər yindan sə hu ndək ənnarhami wa.

² Tərgha fathlənggini kumkap sərīdi wumang ngganda fa takkwayina ba heu ndaa nda, “Məməlwa wa na a mal pər labar Faara nəm, kyam hu tar ndək ənnarhami də wa.

³ Nanən ya wanmanggina, wurama həshya məd ahur nun na lələgdə tē Səsəna tē kəm na tē huteena fa. Nəm a fərang tardī kanda ya

⁴ kəm dəm mbeedə tē hwan Faara tē tsahad labar Faara ha.”

⁵ Palthdi thlək nanda mbenənggən fiya heu wumngga hai, wur nafina nda ya: Istifanus, niifa ni na tē fərkəkafek fa lələgdə tē Səsəna tē Pəđənda, tē Filibus, tē Mburokoras, tē Nikano, tē Teman, tē Mbarminas, tē Nikalas niif Antakiya mbə tē Yahudarha ni wa amma kyagha hu takkwa Yahudaya hai, nanən ya tsaudə kərəsta.

⁶ Nafini məd ya kyadāng nggənda fa thlənggini hwan Faara nda dəfang haara nda kanda teena.

⁷ Welgha labar Faara a mbəya də hangga. Nagha fatakkwaya a chikrha kaan a Urshalima, tē kəm firisyā hangga yi Yahudaya fərgha kəkafek tē Yeeso.

Kəsang nda Istifanus

⁸ Istifanus nəghən lələgdə tē nggayid Faara tē səsəmnda kəm, ənadə ənwultengya tē ənsakhkya hangga ahur fiya.

⁹ Amma farđa sə finginga nafiya ahu Kən Faara ba na ngguchit na nda aarha yi fiya hərgəhang nanda kanda hu mafayirha, katərang ngganda ngaala hai təghən. Na Yahudaya sə bagha ba a Sayirin tē Aledzandəriya tē kəm chehweed Kilikiya tē Asiya.

¹⁰ Mbusə ahur ndan na mbang tsan hutən Istifanus tē Səsən Faara na atənggən wa.

¹¹ Tərgha shiğang ngganda finginga fa bəbee a nggabang ngganda Istifanus fa tē ndaarha, “Səkđan ndən a ndik labar sar farha a Musa tē Faara.”

¹² Thlənggən hur fiya, tē shingya tē fa maləmngya deleewar ngyakhrha Musa. Kəsang ngganda Istifanus dənda tēghən a mbed kognaya də.

¹³ Nggabang ngganda fa tē ndaarha, “Niifdiya kətsar nən narha thlək 'ya dīmi aten kən hwan Faara na manggən tē kəm ngyakh Musa.

¹⁴ Kəsər sək dan ndən a ndaarha Yeeso tē Nadzarat nən chang Kən Faara hai na manggən tē kəm mbedənggən əntin Musa hai malang nanda kəm hai.”

¹⁵ Kogna yini heu irang yirha nda Istifanus fa, kəsər pəmnggən nəghən a chimnda fa kəla yi təthlənda Faara.

7

Labar Istifanus

¹ Tərgha Firis na manggən yi Yahudaya tsahang mee nən Istifanus, “Palth yiniya kəkafek ni wa?”

² Nggəməngga Istifanus ndəghən, “Wan manggina tē chinggina, keema thləmaarha fa! Faara tē mamnggitghən dədə thləmad chichid nəm Ibrahim dē ndəghən baldə a Mesopotamiya kapa nən dərha Haran dē tē tsaurha.”

³ Ndangga Faara, “Malang chehweed nggəttəwa tē hurfayiwa, dənna ahu chehweed dədə niya saworha.”

⁴ Nanən kee malangga Ibrahim chehweed Kaldiyayini tsauka a Haran. A kwasamaddi mənna chin, thlənangga Faara ahu chehweddə bə mbədi nanun sə tē tsaurha ya.

⁵ Amma Faara fərangwa langaarha a mbədiya wa, ko dəf saara tal yi chehweerha. Dəf Faara miighən a ndəghən tē chichiyighən na bəyi a samadghən nən a fərang chehweddə kanda ko nanən mbə wanggighən sə wa.

⁶ Ndangga Faara Ibrahim, “Na chichiyiwa a tsaurha ahu chehweerha pak, əna tar mafayirha nda səsəngganda kanda yi hurarha haru fada.

⁷ Amma niya səsəng chehweddə kyangga kanda ahu tar mafayirha hai, a kwasamadghən na nda a kyarha sə fəree mamnggirha nda a mbədiya.”*

⁸ “Faara kəm fərang dəf mee nən Ibrahim yi thlee muwa a fardī. Nanən tsauna Ibrahim chin Ishaku, thləng muwa nən a far bəena wuwaḍa. Tsauka Ishaku chin Yakubu, tē kəm tsauka Yakubu chin chichiya Isərela kumkap səri.”

⁹ “Kəsər chichiyyini na nda a sərghang Yisufu fa, hengganda a Masar dē kəla mafarha. Amma Faara nəghən təghən ha

¹⁰ kyanggən sə ahu billadghən heu. Fərang sənda nən Yisufu tē kəm naghə fadghən pet a mbed Fir'auna kutər Masar; nanən kee fadangga Fir'auna tsauka ngwamna hu chehweed Masar tē kəm mamnda ahu wuri kutəryidghən.”

¹¹ Tərgha miirha kyagha hu chehweed Masar hai tē yi Kan'ana. Nagha səsəarha sə kaan, tərgha chichiyinəm ngwalagha ənnarhami hai a haar ndan.

¹² Səkna Yakubu ndaarha balgha hwarma sə a Masar, thlən wanggighən nən dē ḍa nda hiirha bə, kanda tsauka chichiyinəm.

¹³ Wuttə ndan dē yi səri, Yisufu chalmang fadghənən wan manggighən, kyadang wanmanggighən nən Fir'auna.

¹⁴ Tərgha Yisufu thləngga dē a chin, Yakubu, tē hurfayighən a bə nda a Masar bə, kanda heu kumggit məd kap tuf.

¹⁵ Tərgha Yakubu dəgha Masar dē. Mərgəha a mbədi ndəghən tē chichiyinəm.

¹⁶ Mər yindan tərəngganda kanda a Shekem dē pangganda kanda ahu kwaddi hiina Ibrahim a haar wangya Hamor.

* 7:7 7:7 Katərarha 12:7; 15:13-14; Kyarhaba 3:12

17 Nduwusna sayidda ba na Faara a lədfang nda 'ya ndanən a Ibrahim, hang nda nafiñəm a Masar chikka kaan.

18 Tərgħa nggərgħa nda əna kutəra a pak a Masar səngwaa Yisufu.

19 Kutər diya huk də nafiñəm naghā a ngyabang nda fa nggətya a muwangganda wufar waya də nggət nanda ka a mərə nda.

20 A hu sayiddi nggət nda Musa, wundakhne ngga a yid Faara. Kərgħəna fa nggətyighən ahur minda yi ndərə mahan.

21 Dəfang nanda a kəshaadə, malghənda wutarad Fir'auna təranggən kərgħənən tsauka yighən.

22 Tsahang thladwayid Masarya nda Musa ha heu, ndəghən nggi kəm nəghən tə səsəmnda fa hu labara tə ən ənadghən.

23 Tsəna Musa hurarha kumggit fada, na midghən sə a weng tala nən nafiyyighən, nafiya Isərela.

24 Na wən tə Masar nən a dəghang nda tə Isərela də. Dəgha də danggən tə Isərela də sə, bəlanggən tə Masar di.

25 Tamngga Musa ndaarha na nafiyyighən a sənda sə tə ndaarha na Faara a əna taara təghən ka a hərgħanggən kanda, amma səngwa nda sə wa.

26 Dalthna mbərha hai nggərgħən weng tala kanda faddən dəgha wal Isərelaya səri a kanda ndan a yanda. Midghən sə a ndəghanggən kanda hai, ndanggən kanda, "Kun nafiñiya, nuwun a wanmanggi. Kama nda nun a yanda tə ndan?"

27 "Amma yandī na a dəghang nda shadghən də puwanggən Musa man patu də ndanggən, wunni tsawowa kutəra nan, tə ngwa kumarha aten nan?"

28 Na a bəleerha kəla bəlang na tə Masar di bərarha wa?"

29 Səknə Musa ndən kee, daagha mal chehweed də nən dəgha tsau ronggirha a chehweed Mediyən nggət wangya həshya nən səri a mbədi.

30 "A kwasamad hurarha kumnggit fada, təthlənda Faara bəgha thləmad Musa də ahu kəssa waarha ahu dəfrha ngguchit a kaheerha na tsau tə wumnda Sənai fa.

31 Nanən ndən kee, kəsgha ənwulteena ndən a mbədi. Nduwus nən də ka dəgha kəlang nda, sək urad Chinəm nən, ndanggən,

32 Nggini Faara yi chichiyiwa, Faara yi Ibrahim, tə Ishaku tə Yakubu." Tərəmngga Musa naghā fadghən a rəprha fa, nggərwa fadghən ndang nda a dəgha kəlang nda bal wa.

33 "Tərgħa Chinəm ndanggən, Kədfang paham wa hai, kəsər ishgha a mbəd tə Pədənda.

34 Nadi səsəddi na nafiña a saarha fa a Masar. Səkdī tendan ndən bəni bə a bi hərgħang nda kanda. Nanən ya duwa də, kəsər niya thlən sa a wufana Masar də."[†]

35 "Musa dani kar nanda tə ndaarha, "Wunni tsawowa kutər nan, tə tə ngwa kumad nan?" Musa dani thlənan na Faara də dəgha tsaurha kutər ndən tə kəm tə hərəkrə ndan a mii thlənda Faara kyadang nən fadghən ahu dəfəddi kəsgha waarha a kaheerha.

36 Kyanggən kanda sə ahur Masar tə ənsakhkya tə ənwulteengya hangga ənanən. Kyagha tə kanda tə hur wuri aama na yiba, tə kəm tə hur kaheerha yi huraya kumggit fada."

37 "Musa tafadghən ndanggən nafiya Isərela, 'Na Faara a thlənanng annabi kun bə kəla nggi ahur nafiñ nən."[‡]

† 7:34 7:34 Katararha 7:31-34 Kyarhaba 3:5-10. ‡ 7:37 7:37 Deleewar Ngwa Kumaarha 18:15

38 Na Musa ahur fiya wumngga hai a kaheeddi, tē tēthlōnda Faara ndik dē tēghən tē chingginəm a Wumnda Sənai. Thlōdē labara bā yi yibrha fərang nən kəm.”

39 Amma chingginəm kar nda sək miighən fa. A meghedghən karghōnda fa ndaa nda ahur ndan a nggushi wudnanda a Masar dē.

40 Ndangganda Haruna, Tangsang faarya kəm sē na a naarha a mben nēm, kəsər sənggum əndi walgha Musa diya wa kyangga kəm bā a Masar.

41 41 Əna dāharha nda kēla wan thlaarha, əngang sataka nda na nda a əna wutsəfayirha a əndi ənana nda.

42 Tərgħa Faara kyahargħa ma kanda malanggən kanda na nda a fərang mamnggirha wufəlngaarya na a fərahk amshi tsawa nda faar yindan. A hu deleewar annabiya nəghən chichirethlee hai,

Nafiya Isərəla, a nggini nun a bēe satakhkya bā tē ən fərya,

Ahu hurayini kumnggit fada a kaheeddi wa?

43 Awo, nggəmənda hur nun nəghən hu takkwa dāhaa yinun

Mbəd paa dāhad Molek

Tē wufəlngaar dāhad Rifan,

Tē əngya tak sanun tē har nun non a fərang mamnggirha kanda.

Nanən kee niya dərha tē kun hu tar mafayirha dē

A mbərha dē inggun ma Mbabila. §

44 “Chichiyinəm tərang nda cham hwan Faara a kaheeddi. Ənagħa ndan məməl kēla kyadang na Faara Musa.

45 Thlōna nda cham dāba, chichiyinəm na a kamu Djeshiwa tahang nda ha bā thlō nanda chehweddi a haar nafini mbuwa Yahudaya rəghang na Faara kanda dē. Tsauka cham di a mbədī ta thlakh mbəd Kutəra Ndauda dē.”

46 Walgha Ndauda nggayirha a mbəd Faara, hwanggəghən na a təngang mbəd tsaurha nən Faara sē yi Yakubu.

47 Amma Sulemanu ni təngga ndən.

48 Ko nanən kee, Faara Amshi mbē tsaurha ahur minda tənna niifa tē haargħən wa. Kēla ndana annabi,

49 Ndagħa Faara, “ ‘Na tsənggam nggina a fərahk amshi,

Chehweerha ndəna mbəd dēf sarna.

Tsakhka Chinəm mee,

Nun mbang tənə Kən Faara sē ngga kee wa?

Nun mbang tənə mbəd yibrha sē kee wa?

50 Mbē tē haryi na ni ənani nda talara tē hweede wa? ”

51 “Kun nafiya mbuwa wa sək ‘ya! Na huryinun kakrak mbun sək path kəkəfek wa. Pa kwandē nun narha kar Səsəna fa tē Pədōnda? Chichiyinun ənanda kee, kun kəm nuwun kee!

52 Aah ma thlēm annabi tal səsangwana chichiyinun! Bəlang nda fingyayini thlōkka labar bəd ka niifda bā Kərəsti fər nun tē kəm bəlang nun.

53 Thlēmən kee kar nun ngyakhrha Faara fa, ko nanən thlōwun ndən bā a haar fa thlōngya Faara.”

54 Ndəngga mamngya Yahudayini pəmnnggindan hai ka sərba hura sək nanda palth Istifanus.

⁵⁵ Amma Istifanus lälögda tē Sēsēna tē Pedēnda, kēlagha talara sē na kukwaryid Faara nēn a yanda hai, tē kēm na Yeoso kērēsti nēn kēt a yisēmad Faara.

⁵⁶ Ndagha, “Kulodē, nadi talara indadē haang Wan niifa kēt a yisēmad Faara!”

⁵⁷ Tērgħa nggēlang ngganda thlēmāyi ndan tē haryi ndan na nda ahuh-waarha. Da nda thlēmādgħēn dē

⁵⁸ rēghang ngganda sē ma talđi katērangganda mukkēn hai tē ferya. Fingya mamngya Yahudaya tsangga ndēn kēdangganda kabayindan hai dēfang ngganda a mbed wundēlarha na nda aarha Shawulu.

⁵⁹ Muk na ndan, hwangga Istifanus Faara, “Chinēm Yeoso, thlu yibēd na.”

⁶⁰ Bērgħa hai tē wadedghēn, tēranggēn uradghēn sē, “Chinēm, a kēsna dīmīyid ndan ha wa!” Ndanēn kee mērgħa.

8

¹ Shawulu nggēmdafa a bēllang ngganda Istifanus.

Sēsāarha welengdē fatakkwaya Yeoso hai

A fardā ni katērana sēsārha bārha ten fatakkwaya Yeoso bā na ahur Urshalima, wel nda hai kanda heu a chehweed Yahudiya dē tē Samariya. Kēl fa thlēnggini kee ndēn takhka.

² Tērgħa fingya nafiya na a tērēm Faara pang ngganda Istifanus tēnda kaan atēggēn.

³ Amma Shawulu katēranggēn sēsang fatakkwaya Yeoso hai. Na midghēsā a kwanggēn kanda hai. Nēn kyarha wure-wure nagħa a kēsang hēsħya tē nishya ka a muwanggēn kanda ahu pōrsēna dē.

Filibus pērdē labar Faara a Samariya

⁴ Fingya weleng na nda kanda hai na nda narħa pēr labar Faara kala mbārħa ndēn nda sadē.

⁵ Filibus dēdē hu wupēri Samariya dē, pērdē labar Kērēsti a mbēdi.

⁶ Fiya wumngga hai hangga kang nda thlēmārħa fa ngga, kēsēr na mindan sē a sēk labargħēn nda tē kēm na ēnwuteengya nda ēnanēn.

⁷ ēnkaheeya hangga kyagħa sē tē huhwaarħa a fad fingya fiya. Fiya hangga mērna fandān hai tē sēfēngya wal nda kēnda.

⁸ Ko wunni ahu wupēridi kēl ēna wutsēfayirħa kēsēr ka ēndi katēragħa hai.

⁹ Na niifa sē a wupēri dī tē kulaarħa thlēmnggēn Siman nēn ēna ēngya na fērang ēnwulteena Samariyayini. Nēn narħa ndaarħa mbē tē kallēghēn sē wa.

¹⁰ Nafiya Samariya heu, yi na manggēn tē na ngguchit, na nda narħa ndaarħa, “Niifđiya sēsēmnda Faara tē pamēnda ni atēggēn.”

¹¹ Na nda kan thlēmārħa fa kēsēr ka ēnwuteengya nēn narħa ēnaarħa ka kētēm.

¹² Amma fēr nanda kēkafek a Filibus pēr nēn Labara na mbēnggēn a kanda yi kutēryid Faara tē kēm aten thlēm Yeoso Kērēsti, ēnang mbaptisēma nda kanda, hēsħya tē nishya.

¹³ Siman tē tafadghēn fērdē kēkafek tē palth Filibus, ēnang mbaptisēma nda. Katēranggēn mbusamad Filibus hai kala mbārħa ndēnēn sadē, nanēn ēnwulteengya tē ēnsakhkya na Filibus a ēnaarħa wulangga teena.

¹⁴ Fa thlēnggini na a Urshalima sēkna nda ndaarħa nafiya Samariya thlēnda labar Faara fa, tērgħa thlēnang ngganda nda Mbiturus tē Yahaya a mbēda dē.

¹⁵ Səlna nda də, hwanang Faara nda kanda teena na wal Səsəna nda tə Pədənda,

¹⁶ kəsər Səsəna tə Pədənda terwa tendan hai 'wan wa, ko nanən ənang nda mbaptisma kanda hu thləm Chinəm Yeeso.

¹⁷ Tərgħa Mbiturus tə Yahaya dəfang haara nda kanda teena, wal Səsəna nda tə Pədənda.

¹⁸ Nana Siman fathlånggini fər nda Səsəndi hu dəf haara teena, fərang wudəlbəla nən kanda,

¹⁹ ndagħa "Nggima fəreema tur səsəməndədi ya, tənən narħa kala niifa dəfang ni haara teena wal Səsəna nən tə Pədənda."

²⁰ Amma ndagħa Mbiturus, "Sa tə wudəlbəl wa mərama, tamngga ndaarħa na mbaŋ heng fərħa Faara sə tə wudəlbəla wa, wa!

²¹ Ma njiđowa hu tarđiya, kəsər hurwa mbə məməl a mbed Faara wa.

²² Malang tar mbəfed wa hwan Chinəm na. Asəmħa nən choħo ən mbəfedda də na ahurwa,

²³ kəsər nađi sa hur wa səsəbadə tə kəm thluro đimiyirħa."

²⁴ Tərgħa nggəməngga Siman ndagħa, "Hwaneema Chinəm teena nađə tal ahur ənggini thlək nun ya wal nggi."

²⁵ A kwasamaddi taarang nanda Mbiturus tə Yahaya mbənda labar Faara fa tə pər labar Chinəm, wuda nda Urshalima də. A hu kwamana pər labar da nda na mbənggən ahu talya Samariya.

Filibus tə Niif Habasha

²⁶ Nanənya, tə thləngnda Chinəm ndənggən Filibus, "Thliu sə turu kwamana dəgħa a man ki pəlasarya də hu kaħeerħa, kyagħa ba a Urshalima dəgħa Nggaza də."

²⁷ A mbədi kee thlii wiigħa, dəgħa kəmarħa tə mamnda niifa tə Habasha tə dəf wudəlbəl kwatamnda Habasha na aarħa Kandis. Niifđiya dənən Urshalima də ka dəgħa dəfang shilee Faara teena.

²⁸ Nanə a wutta wuredə tsau ahu keke pərsħe nəghən a karata dəleewar annabi Ishaya a tərang uradghən sə.

²⁹ Ndəngga Səsəna tə Pədənda Filibus, "Wiudə da kəsang muwa niifđi na tə keke pərshidi."

³⁰ Tərgħa Filibus dəgħa thləmadghən də sək fadghənən a karata dəleewar annabi Ishaya, ndəngga Filibus, "Sənan na ənda hai na a karatarħa ya wa?"

³¹ Nggəmənggən, "Awo, kəkən ni sənan hai? Kəl ma fəle niifa ndən hai." Tərgħa aah Filibus nən a dəgħa tsaurħa təghən.

³² Niifđi nəghən a karata mbərħa ahu dəleewar Faara tə ndagħa:

"Dəgħa nda təghən a mbəd thlee urarħa də kəla chaukħrarħa.

Kəla na kamnda narħa tib a nađə tsəb ahu haara kanda a tsadang wasghən də,

Mbaŋgwa inang mighən hai wa.

³³ Kyala nda təghən,

Ngwəng ngwanda kumad kəkafek fa wa.

Mbə niifa sə mbaŋ kala sə aten chichiyighən wa,

Kəsər tərang nda yibədgħən ma kəshirħa."

³⁴ Mamnda tə Habashadi ndənggən Filibus, "Annabi điya path wun nən a thləkrħa? Yighən wa nduwa yi niifa pak?"

³⁵ Tərgħa Filibus katəranggən pərang labara na mbənggən aten Yeeso, katəranggən hai a mbədi karatana niifda sə.

³⁶ (Kanda ahur wiirha nduwang ngganda aama fa, ndagha niifdi, "Kulo, aama ya. Mani a 'yade mbaptisema fa?")

³⁷ Ndagha Filibus, "A fær na kækafek tē hurwa heu, niya ənorha." Nggəməngga niifdi ndəghən, "Fərdi kækafek Yeeso Kərəsti Wan Faara ni.")

³⁸ Fər ngyakhrha nən a isha nda hai. Tərgħa kanda kyab tēra nda hai kya nda ahu aam dā hai, ənangga Filibus mbaptisema.

³⁹ Kyana nda sə ahur aamdi Səsən Chinəm tərənggən Filibus wiigha təghən, niifdi kəm nggərwa naghən wa, amma wii fadghən nən tē mbənafa.

⁴⁰ Ba Filibus kyagħa bā ahu wupəri Adzotus. Fər labara nən na mbənggən a mbədi tē fīngya talya hangga a kwamana ta səlgha Kaisariya də.

9

Kyaharra Shawulu hai

¹ Shawulu tē hufrha hura aten dərha mbeedə tē səsang nda fatakkwaya Chinəm kəl bəlang nən kanda, dəgha thləma mamnda firis də.

² Kada deleewar nən, ka a dəgha təghən kən tsahad Yahudaya də na a Ndimaska, a dədə wal fatakkwaya Chinəm nən a kəsang kanda nda həshya tē nishya, bəgha kənanng kanda a wupəri Urshalima.

³ Takh nən a ndusang Ndimaska fa, djargħa kukwaryirha tenggən hai a fərakh amshi hai.

⁴ Fəlgħa hweeda hai sək urarha nən a ndang nda, "Shawulu! Shawulu! Kama nda na a səsəerha?"

⁵ Ndagħa Shawulu, "Wunni sa, Chinəm?" Nggəməngga uraddi, "Nggini Yeeso, na a səsang nda!"

⁶ "Nanən ya thliusə dəna hu wupəri də, na nda a puro 'ya na a ənarha."

⁷ Nafini na wiirha tē Shawulu ka ənwulteena na nanda mbangwa nda kala sə wa, kanda a sək urad niifa, amma mba nda a naghən wa.

⁸ Thliina Shawulu sə a hweede, amma inang nən yidghən hai mbangwa na mana hai wa. Kəs haargħən nda kya nda təghən hur wupəri hai.

⁹ Əna beena nən mahan mbə namana hai wa. A hu bənggini ya ənawa 'ya mii wa, sawa aama wa.

¹⁰ A Ndimaska na tē takkwa Yeeso sə thləmnggən ni Hananiya. Aaghəna Faara ahu səsəniirha, "Hananiya!" Nggəmənggən, "Kulo nggi ya Chinəm!"

¹¹ Ndagħa Chinəm, "Thliusə dəna minda ki Yahuda də na a mii kwamandi na nda aarha kwamana na ndip, tsakh mee na təna niif Tarsus sə a mbədi na thləmnggən Shawulu. Nanən ya nəghən a hwan Faara.

¹² A hu səsəniirha kyadang dī niifa na nda aarha Hananiya dənən dəfang haara teena tənən nggər na mana hai."

¹³ Nggəməngga Hananiya ndəghən, "Chinəm, səkdi labar kamshidiya aten səsəarha nən a fərang nda nafiya na chahal a Urshalima!"

¹⁴ Bənən Ndimaska bā tē deleewar fərang na firis na manggən ka bəgha kəsang nda fatakkwaya Yeeso na a Ndimaska."

¹⁵ Amma ndagħa Chinəm Hananiya, "Duwadə dā əna 'ya ndani. Kəsər Shawulu wurra kari tarna ni ka dəgha tē labarna a fīngya də mbuwa Yahudaya, tē kutərya tē nafiya Isərela kahad.

¹⁶ Nggi tafanna niya kyadang əngya heu nən a saarha fa ka nggi."

¹⁷ Nanən kee dəgha Hananiya də dəgha wal Shawulu. Dəfang haara nən teena ndanggən, "Wan mana Shawulu, Chinəm Yeeso walgha sa a kwamana nana a bərha mbəda bā ya. Ndəghən thləngga nggi bā təna nggər na mana hai tē kəm ləgdowa Səsəna tē Pədənda."

18 Tsu a mbædi kee, 'ya kəla bər dəfrha mukka hai a yid Shawulu, nggərghən na mana hai. Tərgha thliigha sə ənang mbaptisəma nda.

19 A kwasamadghən əna 'ya nən mii wal kanglanggirha nən.

Shawulu a Nđimaska tə Urshalima

Shawulu məngga ha a Nđimaska tə fatakkwaya Yeeso.

20 Tsu kee katəranggən pər labar Faara ahu kəngya tsahad Yahudaya nagma a ndaarha Yeeso Wan Faara ni.

21 Kala fiya səkka ndən kəsgha ənwulteena kanda, tsakh mee nda, "Mbə niifđani na a səsang tə bəlang nda fa takkwa Yeeso a Urshalima wa? Mbə banən ba ka a kəsanggən kanda tsawa nda porsəngya mamngya firis wa?"

22 Pər labar Faara na Shawulu a ənaarha aten dərha mbeedə tə kanglanggirha. Yahudaya na a Nđimaska mbangwanda ngaal əngya kyad nən tə ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti wa.

23 A kwasamad bəngya hangga, kənangga mamngya Yahudaya hai a bəlang ngganda Shawulu.

24 Amma səkka Shawulu palthđi kənang nanda hai atənggən. Nda yan fara tə fədikrha na nda narha kəlaghən fa a kwatkirəm wupəridi ka a bəlangganda.

25 Amma a fədikrha fatakkwaya Yeeso kyang ngganda kəshaadə fərghənda hai hu kutasa tə kwarra na a fad kad talđi.

26 Səlna Shawulu a Urshalima də midghən sə na wumngga hai tə fatakkwaya Yeeso, amma kanda a tərəmmggən. Nggəm ngwanda fa tə takkwa Yeeso ni wa.

27 Tərgha Mbarnaba bağha təghən thləmad fa thləngya Yeeso ba, pəranggəən kanda kwamandı nana Shawulu Chinəm ahu kwamana nən a dərha Nđimaska də. Pərangga Mbarnaba ndən kanda kəm əndi ndangna Chinəm Shawulu tə pər labar Faara ənanən tə kanglanggirha ahu thləm Yeeso a Nđimaska.

28 Tərgha fa thlənggini thlə Shawulu nda fa. A kwasamadghən nən narha kəsar a thləman nda a Urshalima, nagma a pər labar Faara tə kanglanggirha ahu thləm Chinəm.

29 Nən narha ngaala tə Yahudaya na a ndikrha tə mii Helenaya, kanda kəm a kadə kwamana na a bəlang ngganda.

30 Səknə fatakkwaya Yeeso ndən, tərang ngganda dənda təghən Kaisariya də puwang ngganda hu talghən də, na Tarsus.

31 A fardani fatakkwaya Yeeso wumngga teena na a Yahudiya, tə Nggalili tə Samariya wal nanda tsawud dəfəmmggirha, na nda a tsərha tə chikrha hu kanglanggirha. Tsaukwa fatakkwaya Yeeso tə tərəm Faara tə tək mbənda Səsəna fa tə Pəđənda.

Ənwultəngya ənana Mbiturus

32 Na Mbiturus a wəng mbəya hai hangga, bağha ahu tala ba na nafiya Chinəm sə na nda aarha Lidda.

33 A mbədi bağha wal niifa na nda aarha Iniyas mərna fadghən hai kalth hu sərə hurarha wuvada.

34 Nđangga Mbiturus, "Iniyas, Yeeso Kərəsti kənədə thliusə tərang dənggəlwə!" Tsu a mbədi kee thliigha sə.

35 Tərgha hang nda fiya na a Lidda tə Sharon kyakhra nda thləmad Chinəm ba na nanda Iniyas a wiirha hai.

36 Na tə takkwa Yeeso sə a Ndjoppa thləmmggənni Tabita, tə mii Helenaya na nda aaghən Ndokas. Nən əna nggayirha a fiya tə dəng nda fa yamiya sə kəm.

³⁷ A hu sayiddi hadgha mærgħa. Ngwang nanda fa ka ða nda pang nda hunang ngganda hai ahur kænna tøn nanda aten shadghøn.

³⁸ Nanøn na Lidda tsau tæ Ndjoppa fa sæk ndaarha nda na Mbiturus a Lidda, thløn nafiya nda dæ særi ka ða nda hwanggøn, ndang ngganda, "Usaai boba kækari!"

³⁹ Mbuwa Mbiturus samad ndan dæ, hærøm nøn ndukrha dæ, dænda tæghøn ahur kæn dædæ na aten shadghøn. Læðang nu mærya kændi kanda a tærha na nda kyad lukkya tæ shishamarya imangna Tabita kanda sæ nanøn tæ yibrha.

⁴⁰ Ndangga Mbiturus kanda a kya nda hai ma kændi. Tærgha mbærgha hai hwan Faara nøn. Kyahargħa man thlæmad mærdæ dæ ndæghøn, "Thliu sæ Tabita." A mbædi kee inanggøn yidghøn hai! Nanøn Mbiturus thliigha sæ!

⁴¹ Kæsgha Mbiturus hargħænøn thlenggøn sæ. Tærgha aah nu mæryina nøn ba tæ fingya fatakkwya Yeeso, kyadanggønøn kanda næghøn tæ yibrha.

⁴² Sækka fiya labardi ahur taldi heu, tæ kæm fiya hangga færgha kækafek a Chinøm.

⁴³ Mængga Mbiturus ha a Ndjoppa di, tsauka a ki Siman tæ huna paama.

10

Tæ thlænda Faara kalang dæ Koneliwus sæ

¹ A Kaisariya na mamnda sodja Romaya sæ thlæmnggøn ni Koneliwus, ndæghøn ni mamnda aten sodjaya haru na nda aarha, Wum ten sodja Italiyaya.

² Tæ tærøm Faara ni, kæla fingya na ahur mindæghøn. Nøn yakh færa a fa yamiya tæ kæm nøn yakh hwan Faara.

³ Na færdasæ yarna faara hai, sæsæniigha tæ ndaarha nadæ tæ thlænda Faara bayi thlæmadghøn ba. Aaghæna tæ thlænda Faara, "Koneliwus!"

⁴ Kælångga Koneliwus dæ tæ hæreenga, ndanggøn, "Paba mani?"

Ndangga tæ thlænda Faara, "Hwanduwa tæ færræwa a fa yamiya thlæ Faara ndæn tsauðæ æn ðaalani in a fadghøn!

⁵ Nanænaya thlænu fiya a Ndjoppa dæ ða nda oh niifa ba na thlæmnggøn Siman Mbiturus.

⁶ Tsaukæn a ki Siman, tæ huna paama na tæ tsaurha a mii wuri aama."

⁷ Wiina tæ thlænda Faara, aagħa Koneliwus mafaya wurighøn ba særi tæ kæm sodja tal tæ takkwa Faara, ahur fingya na a ænang taara.

⁸ Pærang ænda nøn kanda katæragħa hai thlænanggøn kanda a Ndjoppa dæ.

Mbiturus wengdæ tala Koneliwus

⁹ A bïndayidghøn nana fathlångya Koneliwus a ndusang nda wupæri ða fa, tærgha Mbiturus a mbærha sæ na ðangkam ka dægha hwan Faara. Mæmæl yanfaara a særækrha,

¹⁰ Kæsgha miirha ndæn na midghøn sæ a æna 'ya nøn mii. Amma na nanda a furha, tærangga beena dæ kyadangga Faara ænwulteena.

¹¹ Na færahk amshi nøn inðadæ, 'ya kæpakh manggøn bayi hweede hai tæ kudma fada.

¹² A hu ændi na kæpakh wu na mabi ya sæ dædamæn-dædamæn, tæ ængya na wiirha tæ hura tæ wudikkya kæm.

¹³ Tærgha ndangga urarha hai, "Thliusæ, Mbiturus, bulu kanda kiina."

¹⁴ Ndagħa Mbiturus, "Mbæ tam narha hai wa, Chinøm. Ka nani 'wawi kii 'ya 'yadana ngyakhrha Yahuda yinan wa."

¹⁵ Nggærgha uraddi kala sæ, "A anna 'ya tsabang na Faara dæ æn tsanda wa."

16 Əndi kyadang na Faara katəra mahan nanən ndən. Tərgħa əndi na kəpakh nggərgħən wutta talara də.

17 Tsauka Mbiturus hu billarha, ndəghən tə mana əndi a ndaarha kyadna Faara ya. Tərgħa a mbədi nafini thlənna Koneliwus walang nda mindədi isha nda a kəshi a mii kwatkirma.

18 Tsakh mee nda tə mbədani na Siman Mbiturus sə.

19 Nana Mbiturus a numarha aten əndi na nən, ndangga Səsəna tə Pedənda, "Bad nafiya bə mahan kanda a kada sa.

20 Thliu sə turu hai, dəna də tə kanda a karna fa wa. A billadna wa kəsər nggi thləngga kanda."

21 A mbədi kee tərgha Mbiturus hai ndəghən, "Nggini niifdi nun a kadaarha. Kama nda banun ba?"

22 Ndanggan nda, "Koneliwus mamnda sodja Romaya thləngga kan bə. Ka niifa ni nən tərəm Faara yi Isərela Yahudaya heu na nda fərang mamnggirha. Tə thlənda Faara tə Pedənda ndangga a dəna minda keegħən də tənən sək labar wa."

23 Tərgħa Mbiturus aah nafina nən bə tsawa nda ronggighən a fidikdi.

Mbiturus a minda ki Koneliwus

Dalthna mbərha hai dəgha də saman ndan, mbuwa fingya fatakkwaya Yeeseo kanda bagħa bə a Ndjoppa.

24 Dalthna mbərha hai səla nda Kaisariya də. Koneliwus a kəla kanda fa kəsər aahdə hurfayighən bə tə fingya pashiyighən.

25 Kyana Mbiturus mində dəhai kee, əna Koneliwus thləmadghən də ra kurma nən hai a mbedghən fərang mamnggirha nən.

26 Amma Mbiturus kəs hargħənən sə ndanggən, "Thliu sə! Niifa ni nggi kee kəla sa!"

27 A mbədi kee thliigha Koneliwus sə, tsə labara nda kanda kyab kya nda hu kənda də wumna fiya sa hai hangga.

28 Ndangga Mbiturus kanda, "Səndun sə ngyakhrha Yahudaya nggəm ngwa fa kəla nggi bəe minda ki niifa bə mbuwa tə Yahudarha kəla yandiya wa. Amma Faara kedee də ndən a numadi aten niifa tə ndaarha ən tsandani wa.

29 Nanən kee thlən nanda farha də a bəe bə karyi fa wa. Nanənya pəremadghən əndi aah nun nggi bə."

30 Ndagħa Koneliwus, "Beena fada mbərgħa də nggi a hwan Faara ahur kəna məməl yar yan fara hai. Kula səndəna sə, na niifa ni kət tə luwudghən a chimnda fa a mbenna.

31 Ndeegħən, 'Koneliwus, sək Faara hwanuwa, tə kəm nadə fərgəwa a fa yamiya!

32 Nanən kee, thlunu nafiya a Ndjoppa də danda aah Siman Mbiturus bə. Nəghən tə tsaurha a minda ki Siman, tə huna paama na tə tsaurha a mii wuri aama.'

33 Nanən kee ndən thlənni farha də kəkər, nəghən ngga a bəna bə. Nanənya kulo kəm ya heu, a mbed Faara ka a sək əngya nan heu purona Faara."

Thlək Mbiturus pathla a minda kii Koneliwus

34 Tərgħa ndagħa Mbiturus, "Nadi ndən ngga Faara mbə wura ha sə wa.

35 Amma nən thlə fiya fa ahu chehweeya heu na a tərəmnggən kanda kəm a əna 'ya na məməl.

³⁶ Səndisə səkdun labara na mbənggən thlənanng nanda nafiya Isərela də tə ndaarha na tsawud dədemnggirha sə a thləmad Faara ahu thləm Yeeso Kərəsti, na Chinəm heu.

³⁷ Səndun 'ya katəragha hai a chehweed Yahudiya, əndiya 'waghən katəragha hai a Nggalili a kwasamaddi katərang na Yahaya tə Mbaptisəma pər labar Faara aten mbaptisəma.

³⁸ Mbə ngaala sə wa səndun sə Faara ndən fadəngga Yeeso tə Nadzarat tə Səsəna tə Pedənda tə səsəmənda kəm. Tərgha Yeeso nagha a wiirha hai tə əna nggayirha tə kənanng nda fiya heu djithlang na Sheetan kanda hai, kəsər na Faara təghən ha.

³⁹ "Kəm fa thləngya Yeeso nadəm ənggini ənanən heu tə yid nəm a chehweed Yahudiya tə wupəri Urshalima. Bəlangganda tə taurha də aten kadiirha.

⁴⁰ Amma a kwasamad beəna mahan thləngga Faara sə ahu mərə. Tərgha Faara malənggən kyad fadghənən,

⁴¹ mbə a fiya heu wa, amma a kəm 'wana Faara wura a tsauka kəmni nagha ndən. Kəmni həbgha tə saarha tə ndəghən a kwasamaddi thliinən sə ahu mərə.

⁴² Ndənggən kəm a pər labar Faara nəm ko a yanggi ni kyad ndaarha nəm ndəghən ni wurna Faara a tsauka tə ngwa kumarha heu tə fa yibya tə mərya.

⁴³ Ndəghənni thləkna annabiya pathla a tenggən kətəm, tə ndaarha kala niifa fərgha kəkafek a ndəghən na Faara a chahang dīmiyid ndan kanda də ahu thləmnggən."

Nafiya mbuwa Yahudaya thlənda Səsəna tə Pedənda

⁴⁴ Nana Mbiturus aten thlək ənggini ya, tərgha Səsəna tə Pedənda aten nafina hai səkka labardi.

⁴⁵ Yahudaya mbuwa samad Mbiturus fərgha kəkafek na ənwulteəna nda tə ndaarha fərra Səsəna tə Pedənda irdə aten fingya hai mbuwa Yahudaya, kəm.

⁴⁶ Kəsər sək nda fandan a ndikrha tə miya dədamən-dədamən na nda a fal Faara.

Tərgha Mbiturus tsakh mee nən,

⁴⁷ "Mani 'yadəng mbaptisəma nafina fa tə aama ya, nanən thlənda Səsəna tə Pedənda kəla kəm?"

⁴⁸ Nanən kee ndagha Mbiturus a ənanng Mbaptisəma nda kanda ahu thləm Yeeso Kərəsti. A kwasamadghən hwəngga Koneliwus ndən a məngga ha tə kanda.

11

Pər Mbiturus kwamandı tsauna fingya mbuwa Yahudaya fatakkwaya Yeeso

¹ Tsəbaku fa thlənggini tə fingya fatakkwaya Yeeso na tə tsaurha a Yahudiya sək ndaarha nda fingya mbuwa Yahudaya thlənda labar Faara.

² Bana Mbiturus Urshalima ba, nafiya thləng nanda muwa kanda na nda a kikighən fa ndaa nda,

³ "Kyanna a minda ki nafiya hai thləwa muwa tə kəm həb ənnarhami tə kanda!"

⁴ Tərgha Mbiturus pərang nggənən kanda a pəpəl 'ya katəragha hai heu.

⁵ Ndəghən, Fardə sə a Ndjoppa, nani a hwan Faara, tərēegha beəna də na 'ya ni kəpakh tə kudma fada a fərakh amshi bəgha thləmadna hai.

⁶ Kəlang ni əndi na kəpakh, na mabiya ni dədamən-dədamən na a wuri tə yi kaheerha, tə fingya a kakhrha tə hura, tə wudikkya.

⁷ Sək urarha ni tə ndaarha, "Thliusə Mbiturus, bulu kanda kiina."

⁸ Nggəmənggi ndee, "Mbə tam narha hai wa, Chinəm. Ka nani 'wawi kii 'ya 'yadana ngyakhrha Yahudayi nan wa."

⁹ Nggərgħa uraddi kala sə yi səri, "A anna 'ya tsabang na Faara də ən tsanda wa."

¹⁰ Katəragħa ənda hai ya sara mahan kapa na əndi na kəpakh na tə mabiyini wutta talara də.

¹¹ A sayiddi kee nafiya mahan thlən nanda kanda ba a Kaisariya nduk nda mindəda ba nani sə.

¹² Ndeegħa Səsəna a kardī wiirha fa tə kanda wa. Wan mamnggini mikki dəfeegħa də, dan kyarha minda ki niifda hai tsakhka kan.

¹³ Pərang labar tə thlənda Faara nən kan bağħa walğən a minda keegħən, ndang nən, "Thlunu farha a Ndjoppa dun ndang nda Siman Mbiturus a bağħa ba.

¹⁴ Nən a puro kwamandı na Faara a hərworħa heu tə nafiya wuri wa!"

¹⁵ Tərgħa dəğħa Mbiturus mbeedə tə ndaarha, A mbədi di mbeedə tə pərang Labardi kanda na Mbənggən. Katərang ni hai kee, tərgħa Səsəna tə Pedənda atəndan hai, kəla 'wanən təra tennan hai.

¹⁶ Tərgħa dal teena ni hai tə palth Chinəm ndanən, "Ənagħa Yahaya mbaptisma tə aama, amma na nda a ənang mbaptisma kun tə Səsəna tə Pedənda."

¹⁷ Nanən kee, nanən fərang Faara fīngyayini mbuwa Yahudaya tur fərrədi fərang nən kan sayiddi fər nan kəkəfek a Chinəm Yeeso Kərəsti, wunni nggi na ngaalang nda Faara?

¹⁸ Hərəm nanda səkkən kee, wulangga 'ya kanda na a thləğħa nda. Katərang ngganda fal Faara hai ndaa nda, "Faara kəm fərang də fīngya mbuwa Yahudaya kwamana na malang ngganda dīmiyid ndan wal yibrħa nda mbuwa ngwalarħa."

Fa takkwaya Yeeso a Antakiya

¹⁹ Nanən ya, fatakkwaya Yeeso wel nda hai ka səsəarħa a kwasamaddi bəlang nanda Istifanus. Dənda də inggun ta Finikiya də tə Sayifurus tə Antakiya na a chehweed Suriya. Pər labar Faara nda a Yahudaya katen ndan kee.

²⁰ Fīngya fatakkwaya Yeeso thliigha a Sayifurus tə Sayirin dənda Antakiya də, katərang nda pər labara hai na mbənggən aten Chinəm Yeeso a fīngya mbuwa Yahudaya.

²¹ Səsəmənda Chinəm nəğħən tə kanda ha, fiya hangga fərgħa kəkəfek kyahar nda thləmad Chinəm ba.

²² Səkna fatakkwaya Yeeso na a Urshalima labardi, thlənang ngganda Mbarnaba a Antakiya də.

²³ Səl nən ba nanən nggayid Faara tə kanda, tək mbənda nən fa, ndanggən kanda a tsawa nda kətsar tə kəkəfek fa a Chinəm.

²⁴ Mbarnaba ka niifa ni, nəğħən ləğgdə tə Səsəna tə Pedənda tə fərkəkəfek fa kəm. Bad nda ba tə fiya hangga a thləmad Chinəm ba.

²⁵ Tərgħa Mbarnaba dəğħa Tarsus də ka dəğħa kada Shawulu.

²⁶ Dənən walang nda bağħa təğħən Antakiya ba. Kanda kyab tsawa nda a mbədi hurarħa tal kanda tə fatakkwaya Yeeso na nda a tsahang fiya ha hangga. A hu tal Antakiya ni 'wana nda aah fatakkwaya Yeeso Kərəstaya.

²⁷ A hu sayiddi, thliigha fīngya annabiya a Urshalima dənda Antakiya də.

²⁸ Tal ahur ndan na thlömnggön Anggabus thliigha sə a fara tal ahu tsawundan hai thlök ndaarha nən na miirha na kyarha hu chehweed Romaya hai kahat. Ləghədgha palth di ya a thlakh mbəd kutəryid Kalaudiyus.

²⁹ Fa takkwayini kii Yeeso na a Antakiya kənanng ngganda hai na nda a dang nda shayindan sə na a Yahudiya. Ko wunni fər 'ya nən nggəmna hurghən.

³⁰ Ənda əna nanda ya, thlənang ngganda Mbarnaba də tə Shawulu a dang ən fəryi ndan nda shingya fatakkwaya Yeeso də na a Urshalima.

12

Kutəra Hirdus kyang də fatakkwaya Yeeso hu səsəarha hai

¹ Məməl ahu sayidda niya katərang na Kutəra Hirdus kyang fingya fatakkwaya Yeeso hu səsəarha hai.

² Fər Yakubu nən wan man Yahaya a bəlang ngganda tə thlaukh kəlaara.

³ Nanən əndi ənanən mbənanng də mamngya Yahudayini, dəgha mbeedə kəsanggən Mbiturus kəm. Katəragha ənda hai ya ahu sayid Wutsəfayid Mburodi kula Mekhna.

⁴ Muwanggən hu porsəna də nagma sodjaya kumkap mikki a kəlaghən ha, na nda a mbedeghən ha sodjaya fada-fada. Na mid Hirdus sə a ngwang kumarha nən sə a mbed fiya a kwasamaddi ngwalana wutsəfayiddi.

⁵ Amma nana Mbiturus ahu porsəndi, nagma fatakkwaya Yeeso a hwan Faara kaan atenggən.

Təthlənda Faara hərgəhang də Mbiturus ahu porsəna

⁶ A fədikdi kapa na mbərha dathla hai na Hirdus a ngwang kumarha Mbiturus sə, Mbiturus kalth a shiirha kənanng nda hai tə wuyiwurya səri, a pathlang sodjaya səri kəkət atenggən tə fingya sodjaya kəm kəkət a kəla kwatkirəm porsən da ha.

⁷ Kula səndəndan sə kyagha tə thlənda Chinəm ba djargha kukwaryirha hai ahu kən porsəndi. Tsang 'ya nən fa a kakh pəniighən mekhנגgən sə ndanggən, "Thliusə kəkər!" Wuyiwur yini na a tsabad haaryighən tsama nda hai.

⁸ Tərgəha ndangga tə thlənda Faara, "Kalang luwudwa tə paham wa." Ənagma kee. Ndangga tə thlənda Faara, "Nanənya kawang kootod wa fa mbu samadna na."

⁹ Tərgəha Mbiturus mal porsən da nən mbu samadghənən. Amma ahu sayiddi wu tamnggən ndaarha nəghən a səsəniirha ni. Səngwa sə kəkafekni əndi na a katərarha hai wa.

¹⁰ Mbərang ngganda mbəd fa kəlaya hai səri, ba nda kwatkirəm da ba əna nanda tə dəbəlyə na a kyarha kəshaadə. Ingga də heu tafadghən. Kya nda kəshaadə. Katərang ngganda wiirha hai ahur kwaman taldi, tərgəha tə thlənda Faara kula səndəndan sə sahadgha ma yidghən.

¹¹ Tərgəha wudna hutən Mbiturus ba ndəghən, "Nanənya səndi sə mbə ngaala sə wa Chinəm thlənanngə təthləndəghən ba ka a həryeghən a haar Hirdus tə əngya heu na mid Yahudaya a əneegha nda fa."

¹² Sənanng nən hai kee, dəgha minda ki Mairamu də man Yahaya na nda aarha Markus, a mbədi wumna fiya sa hai kanda a hwan Faara.

¹³ Ishgha a mii kwatkirəm di dəkənən. Kyagha mafad wutararha ba na nda aarha Ruda ka bağha nggəməng nda addi na a kwatkirəm di.

¹⁴ Sənanəg nən urad Mbiturus hai, tək mbənda nən fa kaan. A meghedghən na a inanggən kwatkirma hai, wudgha hur minda də ka dəgha pəranggən fiya heu tə ndaarha, "Mbiturus kət a kwatkirma!"

¹⁵ Ndangganda, "Kyahar na hutən wa?" Djib pərrəghən nən. A mbədi ndaa nda, "Təthlənda Faarghən ni!"

¹⁶ Amma dəgha Mbiturus mbeedə tə dək kwatkirma. Inang nanda kwatkirma hai nana ndan kəsgha ənwulteena kanda.

¹⁷ Sahangga Mbiturus haara kanda a nggasa nda hai. Pərang kwaman də nən kanda hərgəhang na Chinəm na nən ahu porsəndi. Ndanggən kanda, "Pəraman ndəghən Yakubu tə fīngya wan mangginəm əndi katəragha hai." Tərgha dəgha mbərha də pak.

¹⁸ Dalth na mbərha hai, wulangga teena sodja yini aten əndi katəragha hai tə Mbiturus.

¹⁹ A kwasamaddi ndaana Hirdus a kadaghən nda walang ngwa nanda, ra mu sodja yina nən ngga. Fər kanda nən a bəlang ngganda kanda mbədi. A kwasamadghən thliigha Hirdus a Yahudiya dəgha Kaisariya də tsəgha tsəbaku a mbədi.

Mərta Hirdus

²⁰ Nanənya səb hur Hirdus də tə nafiya Taya tə Sidən. Thlən farha nda də ka də nda kada kwaman tsawud dədəmnggirha təghən, kəsər mbərsagha nda tə ənnarhami na hu chehweedghən. Nafini thlənnə nda də kada thlaara nda a har Mbilatus, tə dang nda Hirdus sə.

²¹ Səlna fardə bə nanda wuma nda hai təghən, kalangga Hirdus kabad kutəryidghən fa tsauka ahu tsənggamnggən sə thləghang pathla nən kanda sə.

²² Səkna fiya ndən tərang ngganda urandan sə ndaa nda, "Urad faarani mbə yi niifa ni wa."

²³ Tsu a mbədi kee, ka fal waana Hirdus Faara dəkka təthlənda Chinəm ndən tə wan haarha, naghə waaya a kiighən pa mərgəha.

²⁴ Amma Labar Faara na Mbənggən kəl dərha mbee də naghə fatakkwaya Yeeso a chikrha kaan.

²⁵ Ngwalang nanda Mbarnaba tə Shawulu 'ya bəngga kanda Urshalima bə, wuda nda Antakiya də, tahangganda Yahaya ha də na nda aarha Markus.

13

Wur nda Mbarnaba tə Shawulu

¹ A hur fatakkwaya Yeeso na a Antakiya na annabiya sə tə famaləmgəya: Nda Mbarnaba ni tə Siman na nda aarha "Təimnda," Lusiyos təsarirarha, tə Maana tsəgha sə tal tə kutəra Hirdus Antipas tə Shawulu.

² Fardasə na nafiniya a tərang shilee Chinəm teena, tə kar aama, ndaghə Səsəna tə Pedənda, "wureema nda Mbarnaba tə Shawulu kəsər ka taara na manggən na minna a əneegha nda."

³ Nanən kee a kwasamaddi ngwalang nanda kar aama tə hwan Faara, sang haara nda kanda teena yi parka thlən kanda nda.

Nda Mbarnaba tə Shawulu a Sayifurus

⁴ A kwasamaddi thlənnə Səsəna tə Pedənda nda Mbarnaba tə Shawulu, dənda wupəri Salukiya də, tərə nda hu kombuwol hai dənda a wutambar Sayifurus də.

⁵ Səl nanda Salamis də kya nda hu kən tsahad Yahudaya də pər labar Faara nda a mbədi. Na Yahaya Markus a samad ndan naghə a dang kanda sə.

⁶ Weng ngganda talyina hai kahat na ahu wutambar chehweddí ta Pafos dæ. A mbædani wal nanda tæmutu Yahudarha sæ, annabi tæ nggabaarha na thlæmnggæn Mba Djeshiwa*.

⁷ Næghæn a ænang taara ngwamna, Sardiyus Mbulus sæ, niifa ni na tæ sændæ kaan. Thlæn farha næn dæ dæ nda aang nda Mbarnaba ba tæ Shawulu, kæsær na midghæn sæ a sæk labar Faara næn.

⁸ Amma Alimas, tæmutu dí (thlæmnggæn ni tæ mii Helenaya), ndanggæn ngwamna dí a kang dæ thlæmaarha nda Mbarnaba fa tæ Shawulu aten 'ya nanda a thlæghang nda wa. Na midghæn sæ kyakhranggæn huden ngwamna dæ hai a færdæ kækafek wa.

⁹ Tærga Shawulu na nda aarha Mbulus, næghæn lælægda tæ Sæsæna tæ Pedænda, kælanggæn tæmutu dí hu yidsæ ndanggæn,

¹⁰ "Sa wan Sheetan ni, tæ tsan ængya heu na ngggænga! Naa lælægda tæ æn hukkyæ tæ mbæfeerha kæm. A kwan na a malang ishang nda fiya ma takkwa kækafekkid kwaman Chinæm?"

¹¹ Nanønya, na Chinæm a bang sæsæarha a tenwa ba, Na a tsaurha kwamarha. Na a mændaha mba a na yanfara wa." Tsu a mbædi kee wufirha tæ wula tærga atenggæn hai, nagma a wiirha hai tædak-tædak nagma a kada niifa na a kæs harghænæn tænæn kyadang kwamana.

¹² Nana ngwamna ændí katærga hai, færkækafek næn, kæsær kæs ænwulteena ndæn ahu tsahadfa ha sæk næn aten Chinæm.

Nda Mbulus tæ Mbarnaba a Antakiya na a chehweed Pishiidiya

¹³ Tærga Mbulus tæ ka wiyighæn mal Pafos nda, tæra nda ahu kombuwol hai dænda Pærgga dæ na hu chehweed Pamfiliya. A mbædani malna Yahaya Markus kanda wudgha Urshalima dæ.

¹⁴ Amma nda Mbarnaba tæ Mbulus wii nda tæ saara a Antakiya dæ na a chehweed Pishiidiya. A far yibrha Yahudaya kya nda hu kæn tsahad Yahudaya dæ tsawa nda hai.

¹⁵ A kwasamadfi karatang nanda dæleewar ngyakhrha Musa tæ yi annabiya, mamnggini na tæ kæn tsahadfa ha thlænang farha nda kanda dæ tæ ndaarha, "Wan manggina, ana labara sæ a mii nun a kan, thlægha madghæn!"

¹⁶ Thliigha Mbulus sæ, tæranggæn harghæn sæ ka a nggasa nda hai ndæghæn, "Nafiya Isæreela, tæ kun fingya mbuwa Yahudaya na a tæram Faara, keema thlæmaarha fa.

¹⁷ Faara yi nafiya Isæreela ndæn wurgha chichiya næm, malang dæ kanda a dænda mbeedæ ahu sayiddi na nanda a chehweed Masar. Tærga tæ sæsæmndæghæn na kanglang kyanggæn kanda sæ ahu chehweddí.

¹⁸ Kæræsgha tæ kanda ahu hurarha kumnggit fada a kaheerha.

¹⁹ Ndæghæn ænagha ndæn bæläng nanda chehweeya dæ mæd na a Kan'ana færang chehweddæ næn Isæreela tsauka langaad ndan."

²⁰ Ænggini heu ya ænadæ huraya 450. "Akwasamadghæn, færangga Faara fa ngwa kumaya kanda æna kutæyirha nda aten ndan ta hu sayid annabi Samaila dæ.

²¹ Tærga nafini hwan kutæra nda, færangga Faara Shawulu wan Kish kanda, turya Mbenjemen. Æna kutæyirha næn yi huraya kumnggit fada.

²² Amma kædangga Faara Shawulu hai fadanggæn Ndauda a meyedghæn, niifda ndana Faara, 'Ndauda wan Djesi tur niifda ni na mid hurna; næn ana ængya heu na minna a æneghæn.' "

* 13:6 13:6 Thlæmdiya tæ mii Aramayarha ni, ndaarha ni "Wan Djeshiwa"

23 “Ahu turya niifda ni ya, bang na Faara tæhærækrha ba, Yeeseo da ni ndana Faara næn a thlönang ba!

24 Kapa na Yeeseo barha ba, Yahaya pærdæ labar mal ðimiyirha tæ kæm mbaptisma a nafiya Isæreela heu.

25 Takhna Yahaya a ngwalang nda targhæn tsakh mee næn, ‘Nuwun a numad ndaarha nggini Kæræsti wa? Awo, amma næghæn bayi a samanna, tsikki na a kwasanggi sakh pahamnggæn hai wa.’

26 Wan manggina, kun wangya Ibrahim, tæ kæm kun fingya mbuwa Yahudaya na a tæræm Faara, labar hærækræ ði ya thlönang nandan kæm ba!

27 Nafiya Urshalima tæ mamnggi ndan kukwalang ngwanda Yeeseo hai wa, tæ kæm sænang ngwanda labar annabiya hai na nda karatang nda kala far yibæd Yahudaya wa. A meyedghæn bælang ngganda Yeeseo ka a læðang ngganda ængya ndaana annabiya.

28 Ko nanæn kæsang ngwanda tæ ‘ya ðimi wa, ndang ngganda Mbilatus a bælang ngganda.

29 Ngwalang nanda læðang nda ængya heu ndaana ðeleewar aten mærræghæn, tærang ngganda hai aten kadidfi pang ngganda ahu kwadda hai ra nanda ahu feera.

30 Amma Faara thlenggæn sæ ahu mærra!

31 Ahu bængya hangga kyad fadghænæn a nafini mbuwa samadghæn ka a Nggalili ba ta Urshalima dæ. Kanda ni nanænnya na a pæranggæn nafiæn.

32 Nanænnya banan ba ka a ban pærang labarði kun na Mbænggæn ya: ‘ya ndaana Faara a chichiya næm tsaudæ kækafek a thlakh mbæd nan,

33 tsaunæn thleng Faara Yeeseo sæ. Kæla nanæn chichirethlee hai ahu ðeleewar Dzabura yi særi tæ ndaarha,

‘Waana ni sa,

A weeriya tsaudi tsu.’†

34 Kæsær ndagha Faara næn a thleng sæ ahu mærra, bælwa nggær mæra wa. Næghæn chichirethlee hai kee ahu ðeleewar Faara ndaanæn, ‘Niya furo parkaddi tæ Pæðænda ndang ni Ndauda.’‡

35 A mbærha hu ðeleewar Dzabura pærda ndæn a pæpal tæ ndaarha, ‘Mba malang nda tæ Pæðænduwa mælthgha hai ahu kwaarha wa.’ §

36 “Kæsær a kwasamaddi ngwalang na Ndauda tarði na mid Faara a thlakh mbædghæn, mærga pang ngganda ahu kwat mærra chichiyighæn, mælthgha thlu fadghæn hai.

37 Amma niifdi thleng na Faara sæ ahu mæra mælthwa thlu fadghæn hai wa.

38 Tsaunæn kee wan manggina, na minna sæ a sæunæsæ ahu Yeeseo ðiya ndæn nanan a pærang ndaarha kun, nun a wal chakh ðimiyid nun sæ.

39 Kala niifa færga kækafek tæghæn næn a wal hærækrha a mbed Faara, ‘ya mbuwana ngyakhrha Musa mbang ænaarha.

40 Kwarama! A nggæmdun fa ‘ya ndaana annabiya katæragha hai tæ kun wa. Kæsær ndagha nda,

41 ‘Kaama thlæmaarha hai,

kun na a waa farha,

nama ænwulteena murun dæ!

Kæsær niya æna ‘ya a thlakh mbæd nun,

'ya mbuwa nun færkækafek tæghæn ko pærang na niifa 'ya kun atenggæn.'

„ *

⁴² Na nanda Mbulus tæ Mbarnaba a kyarha hai a kæn tsahad Yahudaya, hwangga nafini kanda a nggæra nda wutta ba banda pærang labara kanda aten ængginiya a far yibrha na bayi.

⁴³ Welna fiya hai, Yahudaya hangga tæ fingingya mbuwa Yahudaya kyagha hu takkwa æntin Yahudaya hai mbu samad nda Mbulus nda tæ Mbarnaba. Nafini særi ya ndang ngganda kanda a dænda mbeedæ tæ mbærsaarha tæ nggayid Faara.

⁴⁴ Kyahar na far yibæd Yahudaya ba faddæn, fiya hangga kaan a wupæri di wuma nda thlæman ndan ba ka a sæk labar Chinæm nda

⁴⁵ Nana mamngya Yahudaya wumngga hai, na nda a særækrha, na nda a ngaal ængya ndaana Mbulus.

⁴⁶ Tærga nda Mbulus tæ Mbarnaba kula hæreenga ndang ngganda kanda, "Kamdæ kwang a pærang labar Faara nan kun, nanæn kardun ndæn fa tæ kæm kælang dun fad nun kamngwa a wal yibrha nu mbuwa ngwalaarha wa, nanænaya nan a kyaharra thlæma fingingya dæ mbuwa Yahudaya.

⁴⁷ Kæsær kulo ændi ndang na Chinæm kan ya:

'Dæfang di kun a tsawun kukwaryirha a fingingya mbuwa Yahudaya, a bang hæærkrha nun fiya ba ta mii ngwala kæshiiirha dæ.' †

⁴⁸ Sækna fingingya yina ndæn mbuwa Yahudaya, tæk mbænda nda fa usa Chinæm nda ka labærgæn. Fingingya wurna nda ka yibrha mbuwa ngwalaarha færkækafek nda.

⁴⁹ Nanæn kee labar Chinæm welda dæ ahu chehweddæ kahat.

⁵⁰ Tærga mamngya Yahudayini shik nishya nda na a tærem Faara na fiya a færang mamnggirha kanda, tæ mamngya na ahur wupæri di. Shighang ngganda fiya fa, thleng ngganda nda Mbulus fa tæ Mbarnaba ræghang ngganda kanda sæ ma talæi.

⁵¹ Amma nda Mbulus tæ Mbarnaba dæghang ngganda tænidæ dæ na a saryi ndan a tsauka yiyi thlæmaarha ni aten ndan, dænda Ikoniya dæ.

⁵² Fa takkwaya Yeeso na a Antakiya tæk mbænda nda fa tæ kæm lægæ nda tæ Sæsæna tæ Pædænda.

14

Nda Mbulus tæ Mbarnaba a Ikoniya

¹ A Ikoniya, nda Mbulus tæ Mbarnaba kanda kyab kya nda hu kæn tsahad Yahudaya dæ kæla sæsæn nanda sahai. Pær labar Faara nda tæ sæsæmnda har fiya hangga Yahudaya tæ fingingya mbuwa Yahudaya færkækafek nda.

² Amma fingingya Yahudayini kargha færkækafek fa, shik fingingya yina nda mbuwa Yahudaya kyakhrang ngganda huden nggindan hai ma fa takkwaya Yeeso.

³ Tsawa nda Mbulus tæ Mbarnaba a mbædi beena hangga, dænda mbeedæ tæ pær labar Chinæm kula hæreenga. Chinæm Yeeso færang dæ sæsæmnda kanda a æna ænwulæteengya nda hangga, ahu æna 'ya kiya kyadang dæ ndaarha fiya labardi kækafek ni.

* 13:41 13:41 Habakuk 1:5 † 13:47 13:47 Ishaya 42:6, 49:6

4 Fiya na a wupëri dî tsaha nda hai pëmnggën sëri, fïngya a samad Yahudayini, fïngya këm fërkëkafek nda të labar nda Mbulus të Mbarnaba.

5 Tërgaha Yahudaya të fïngya mbuwa Yahudaya heu të mamnggi ndan këang ngganda 'ya hai na nda a ënang ndaa nda Mbulus të Mbarnaba, na mindan së a kësang ngganda kanda muk kanda nda të ferya.

6 Sëkna fathlängya Yeeso labardî kee daa nda të yibëd ndan. Dënda hu chehweed Likoniya dë, ahu wupëri Listra dë të Ndarbe të fïngya talya.

7 Për labar da nda na Mbënggën a mbëdî.

Nda Mbulus të Mbarnaba a Listra të Ndarbe

8 Na nanda Mbulus të Mbarnaba a Listra ba nda wal niifa sëfënnä sarghën. Ka nggëttëghën hai nëghën kee, 'wawa mbang wiirha wa.

9 Nëghën a kang thlëmaarha Mbulus fa nänën a për labar Faara. Këlang na Mbulus hu yidsë naghënë n na fërkëkafek së a fadghën na a wal kënda nën.

10 Tërgaha Mbulus tëranggën uradghën së aaghën ndanggën, "Thliu së!" Tërgaha niifdî thliigha së harat katëranggën wiirha hai.

11 Fiya na kang thlëmaarha Mbulus fa na nanda ëndî ënanën tërang ngganda urad ndan së ndaa nda të mii nda yi Likoniyaya, "Faarya ni nafini ya, banda thlëmad nëm ba ahu thlu farha!"

12 Ahu numad ndan Mbarnaba Ndzeyus ni thlëm faara yi Nggirkaya, Mbulus këm tsaunën ndëghën ni na a fër labara, aaghën nda Hemes.

13 Firis yi kën Ndzeyustën nanda a kësër wupëri dî, bagha ba të thlaarha të shiyya na të fiirha fa a kwatkirëm wupëri dë ba, kësër ndëghën të fiya heu na mindan së a ënang sataka nda kanda.

14 Amma sëkna nda Mbarnaba të Mbulus ëndî na a katërarha hai, njarang ngganda lukki ndan dë kësër mbënanng ngwa ëndî kanda na mindan ënagha wa, daa nda hur fiya dë na nda ahuhwaarha të ndaarha,

15 "Kun nafiniya, kama nun a ëna ëndîya? Nafiya ni kan këla kun! Bang nan labara kun ba na Mbënggën na a kyakhrun hai malanggun.

16 Këtëm malang dë fiya heu tërang shilee nda faarya teena na mindan,

17 amma 'wawa mal kanda kula ndëghën kyad fadghën të ëna nggayirha a fiya të ndaarha ndëghën ënagha këshiirha kahat wa. Na ëngya së nën naarha dal këm in, këla yaara nën narha bang këm hai të parkad ënnarhami të këm lëdanggën hur nun të wutëfayirha."

18 Amma ko nänën kee, nda Mbulus të Mbarnaba përpër 'yadang na ndan nafina fa a ënanda sataka kanda wa.

19 Amma fïngya Yahudaya bagha nda ba a Antakiya të Ikoniya fiya wumngga hai sëk mii ndan nda, muk Mbulus nda, kahang ngganda kësër tala dë, tamngganda ndaarha mërdë.

20 Hëramna fatakkwaya muwang madufu, tërgaha thliigha së wudgha hur wupëri dë.

Wutta Antakiya dë të Suriya

21 Akwasamadî për nanda Mbulus të Mbarnaba labar Faara a Ndërbe, wal nda fiya hangga malangga dîmiyid ndan, wudä nda Listëra dë, të Ikoniya, të Antakiya na hu chehweed Mbisidiya.

22 Kanda a fërang kaali fatakkwaya, na nda yiyang thlëmaarha kanda in na a isha nda hu fërkëkafekkid ndan të shembe. Ndangganda kanda, "Kël të sësarha kaan ndënëm kyarha hu kutëryid talara dë."

²³ Akwasamaddi wurang na nda Mbulus shingya sə hu kəngya hwan Faara, hwan Faara nda tē kar aama aten ndan na a tsauka Faara tē kanda fər nanda kəkafek təghən.

²⁴ Tərgħa kya nda tē chehweed Mbisidiya dənda Famfiliya də.

²⁵ Pər nanda labar Faara a Pərngga, dənda Ataliya də.

²⁶ A mbədani ya kya nanda hu nggirggi aama hai wuda nda Antakiya də, a mbədani kaar hwanang nanda Faara kanda in tē ndaarha a lafgha nggayid Faara kanda ahu tardī ngwalang nanda ya.

²⁷ Səl nanda ba wumangganda fatakkwaya hai pər ənda nda heu ənana Faara aten ndan, təkəm inang kwamana fingya mbuwa Yahudaya kwaminda fərəkafek hai.

²⁸ Məna ndaha a mbədi kanda heu tē fatakkwaya.

15

Wum ten mamngya a Urshalima

¹ Na nanda Mbulus tē Mbarnaba a Antakiya na a Suriya, bagħa fingya nafiya ba a Yahudiya, katərang ngganda tsahang Kərəstaya ha tē ndaarha, “Təta ni a thleng muwa nda kun, kəla tsahang na əntin Musa kəm ha, a mbə kee wa, mbun wal hərəkrha wa.”

² Nda Mbulus tē Mbarnaba ngaal nda pədaghən tē kanda. A kwasamadghən, thlən nda Mbulus nda tē Mbarnaba tē fingya fa fərəkafekkyā a Urshalima də, a thləma fathlängya Yeeso də tē shingya aten palthdi.

³ Thləna fa fərəkafekkyā a Urshalima də, isha nda hai a kwamana ahu talya Finikiya tē Samariya, pərang nggənda kanda tē ndaarha fingya mubuwawa Yahudaya fər nda kəkafek a Faara. A ten palthdiya fa fərəkafekkyā kəl əna wutsəfayirha.

⁴ Səl nanda Urshalima də, nda Mbulus tē Mbarnaba thləgha fa fərəkafekkyā kanda fa heu tē fathlängya tē shingya. Pər ənda nda ənana Faara tē kanda.

⁵ Amma fingya nafiya na a takkwa Farisaya thlii nda sə ndaa nda, “Təta ni a thleng muwa nda nafini mbuwa Yahudaya tē kəm takkwa ngyakhrha dēleewar Musa nda.”

⁶ Fathlənggini tē shingya tsawa nda hai ka tsə labara nda aten palthdiya.

⁷ A kwasamaddi ndik nanda atənggən kaan, thliigha Mbiturus sə ndəghən, “Wan manggina, səndunsə kaar yi wurgha Faara nggi ahur nun sə, ka a pərang labar Faara ni fingya mbuwa wa Yahudaya tənə nda sək Labardi na Mbənggən fərəkafek nda.

⁸ Faara, ndəghənni səngga hur kowunni, kyaddə ndaarha thlədə kanda fa fərang nən Səsəna kanda tē Pədənda kəla fərang nən kəm.

⁹ Wurwa ha sə a pathlang nəm tē kanda wa, kəsər tsuthlang də hur ndan də kəsər ka fərəkafekkid ndan.

¹⁰ Nanən kee, kama na minnun sə kəkərang nda Faara nun dəfang rəfrha na haaghən a urad nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgħa kəkafek, mbuwana kəm nduwa chichiyinəm mbang ngwanda tərang wa?

¹¹ Awo! Fər dəm kəkafek tē ndaarha ahu nggayid Chinəm Yeeso ni wal nəm hərəkrha, kəla wal nanda.”

¹² Fiya wumngga hai nggasa nda hai tətīp, na nda a kang thləmaarha nda Mbarnaba fa tē Mbulus na nanda a pərang pathla kanda aten ənsakhkya tē ənwultengya, ənana Faara tē kanda ahur nafini mbuwa wa Yahudaya.

13 Ngwalana nda, tərgha thliigha Yakubu sə ndəghən, “Wan manggina, Keema thləmarha fa.

14 Siman Mbiturus saghang da ndən kəm kwaman dī na mid Faara a wurgha hasə ahur nafini mbuwa Yahudaya tsawa nda yighən.

15 Kyaharrə da hai ki nafini mbuwa wa Yahudaya məməldə tə labar annabiya na chichirethlee hai ahu deleewar Faara tə ndaarha.”

16 “ ‘Akwasamad əndiya niya wutta ba,
Nggəryi tənang wuri Ndauda.

Chada hai niya nggər tənang,
Nggəryi thleng nda sə.

17 Fiya takhka na nda kəda Chinəm,
Fingya mbuwa wa Yahudaya heu aah ni a tsawa nda yina,

Ndagha Chinəm kee, ənagha əngginiya,*

18 Kyad nən ka kətəm.”

19 “Niyi a ndang nda kun, tama malanggəm billa nafini mbuwa Yahudaya na a kyaharra thləmad Faara ba.

20 A meghedghən, nəm a chireethleng kanda də a malang ngganda kii kala ənnarhami paa nanda dahaya sə, tə kulafayirha tə kəm kii thlu mabiya tefreng nanda urad ndan tə saa fara†.

21 Kəsər na nda karatang nda ahu deleewar ngyakhrha Musa ahu kəngya tsahad Yahudaya tə kala wupəri tə kala far yibəd Yahudaya ka chichiya hangga.”

Chireelth nda deleewar a Nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgha kəkafek

22 Tərgha fathlōnggini tə shingya, tə fatakkwaya Yeeseo heu kəla nda hai kamdə a wur nafi ndan nda thlənang ngganda kanda a Antakiya də heu nda Mbulus tə Mbarnaba. Wur Yahuda nda na nda aarha Mbarnaba tə Sila, mamngya ni kanda ahur fatakkwaya Yeeseo.

23 Kulo deleewar dī chireelth nanda haadə ya:

Deleewar diya bəghən ba a har fathlōngya Yeeseo tə shingya, wan mamnginun na a Urshalima.

A nafiya mbuwa wa Yahudaya fərgha kəkafek tə Yeeseo na a Antakiya, Suriya, tə Kəlikiya, nan a ndang'ya kun fa.

24 Səkdən ndaarha dəd fingya də a mbəda də ya, billad nda kun tə tsang teena kun tə tsahan ndan ha, amma thləngwan kanda a ndang ngganda kun kee wa.

25 Nanən kee, kan heu tsaudan hai nggəman fa a wur nafiya nan thlənanggan kanda a thləmannun də tə pashiyi nan nda Mbarnaba tə Mbulus,

26 nafini hengga yibəd ndan də ka thləm Chinəm Yeeseo Kərəsti.

27 Tsaunən kee, nan a thlənang Yahuda tə Sila kun də ka da nda pərang ənggini kun chireethleng nan kun də atənggən tə mii ndan.

28 “Nəghən ngga a Səsəna tə Pədənda tə kan kəm mbə ka a fərang rərřha nan kun pak ma fingyayini na chichireethlee hai ya wa.

* 15:17 15:17 Amos 9:11-12 † 15:20 15:20 Deleewar Kyarha ba 34:15-17; Deleewar Firistaya 17:10-16, 18:6-23

29 Malaman hëb ënarhami pang nanda daharha, të saa fara të kii thlu mabiya tefreng nanda urayindan të këm kulafayirha. A laf ðun ëngginiya, na tsawud nun a narha ngga. Mal ðan kun hu ðëdemnggirha.”

30 Nafini wii nda a Antakiya ðë, ða nda wumang nda fatakkwaya Yeeso hai fërang ðeleewar ða nda kanda.

31 Karatangga nafini tæk mbënda nda fa ka labardi sæk nda.

32 Nda Yahuda të Sila annabiya ni kanda, thlæk palthya nda hangga a Kërësta yini të fërang kanglanggirha kanda.

33 A kwasamaddi mën nanda bëena ha a mbëdi, ðëfangganda kanda ðë hu ðëdemnggirha wuða nda a thlëmad nafina ðë thlëngga kanda ða.

34 †

35 Amma nda Mbulus të Mbarnaba tsawa nda a Antakiya, a mbëdi kanda të fyinga hangga na nda a tsahang fiya ha të pë labar Chinëm a kanda.

Tsakh nda Mbarnaba hai të Mbulus

36 A kwasamad bëngya ndangga Mbulus Mbarnaba, “Tam wuðum ðëm weng tala fatakkwaya Yeeso na ahu tal yini ‘wanëm pë labar Chinëm së, ðëm na kanda tënaa nda kën.”

37 Na mid Mbarnaba së a tahang ngganda Yahaya Markus ha ðë.

38 Amma Mbulus mbë midghën së a tahang ngganda Yahaya Markus haadë wa, kësër maldë kanda a Pamfiliya të këm kardä fa na a ðënda mbeedë të tardi.

39 A mbëdi kya nda hu ngaala hai kaan pa dëgha nda hai. Tërangga Mbarnaba Yahaya Markus kya nda hu kombuwol hai ðënda Sayifurus ðë.

40 Amma Mbulus wur Sila nën wii nda, fa fërkëkafekya hwan nggayid Chinëm nda a tëranggën kanda ðë ðëdem.

41 Kya nda të Suriya të Kilikiya ka ða nda fërang kanglanggirha fatakkwaya Yeeso.

16

Tahang nda Mbulus të Sila Timoti haadë

1 Nda Mbulus të Sila ‘wa ðërha nda Ndarbë ðë a ðënda Listëra ðë. A mbëdi na të tsaharha ha së, thlëmnggënni Timoti man të Yahudarha ni fërga kækafek, amma chin të Helenarha ni.

2 Fa takkwaya Yeeso na a Listëra të Ikoniya kanda a falghën.

3 Nanën kee, na mid Mbulus së a tahang ngganda Timoti haadë, thleng muwanën kësër ka Yahudaya na a mbëdi, kowunni sëndasë chin të Helenarha ni.

4 A sayiddi nanda a wiirha, na nda a takkwa tala-tala kanda a thlëghanggën fiya ‘ya kënanng na fathlängya hai të shingya na a Urshalima na a laf kanda nda.

5 Fa takkwaya Yeeso na nda aten chikrha hu fërkëkafek të hang nda fiya kafad dalthla mbërha fa hai.

Aagha Faara Mbulus a Makidoniya ðë

6 Mbulus të ka wiyyighën weng ngganda chehweed Firijiya hai të Nggalatiya, kësër Sësëna të Pëðënda ‘yadàng ðë thlæk labar Faara kanda fa a chehweed Asiya.

† 15:34 15:34 Fyinga chirethya na nda të mbëdghën 34 ndaanën: Amma këlana Sila hai nëghën mëmël tsauka hai a mbëdi

7 Səlnanda mii chehweed Misiya, tər mindan sə dərha a Mbitiniya də, amma Səsən Yeeso nggəməngwa kanda fa wa.

8 A megheedghən, kya nda tər Misiya səla nda a Turuwas də.

9 A fədikrha, səsəniġha Mbulus tər niif Makidoniya kət naghā a hwanggən tər ndaarha, “Bo Makidoniya ba, ba dang nda kan sər.”

10 Nanən kee, ngwan fa ka a dən Makidoniya də, tər numad ndaarha Faara aagha kəm a dəm thləghang Labara na Mbənggən a kanda.

Fər kəkafekkid Lidiya

11 Kyan ahu kombuwol hai a Turuwas, dən Samutarki də, dalthna mbərha hai tərən hai a Niyapolis.

12 Thlen a mbədi dən Filibi də manda wupəri na ahu chehweed Maki-doniya. Wupəri ni tənna kutəriyd Roma; tsawan yi beena hangga a mbədi.

13 A far yibəd Yahudaya dən kəsər wupəri da də a mii kufaarha, a mbədi nan a numad ndaarha nan a wal mbəd hwan Faara. Tsawan hai, katərangan kalang nishya sər wumngga hai a mbədi.

14 Tal ahur nishyini na a kang thləmaarha kan fa thləmnggən Lidiya na heng kabaya na tər wudəbəla fa, bəghən ba a wupəri Tayatira, nən tərang shilee Faara teena. Chinəm inanggən hurghən də thlə labar Mbulus nən fa.

15 Ənang mbaptisəma nda heu tər nafiya wurighən, hwan kan nən a dən wuri keeghən də ndəghən, “A nggəmdun fa tər fərəkəfek ni nggi a Chinəm, bama ba bun tsaurha a wuri kyana.” Djib hwan kan nən pa dən də.

Mbulus tər Sila ahu porsəna

16 Na farfa sə kan diye a mbəd hwan Faara də, kəman tər mafad wee nuwun nəghən tər ənkəheerha fa yi kularha. Walang də kəna turighən sə kaan ahu tar kuladdi.

17 Nən takkwa samad nan naghā ahuhwaarha tər ndaarha, “Nafiniya mafaya Faara Amshi ni, ba nanda ba ka a pərang kwaman wal hərəkrha nda kun!”

18 Bengya hangga nən naarha ndaarha kee. Tərgha Mbulus səbgha hurghən də, kyahargha hai ndanggən ənkəheddi, “A hu thləm Yeeso Kərəsti nduwu hai təghən!” Tsu kee ndəkka hai təghən.

19 Kəlaana turid mafad wee nuwun da hai kwaman walləndan nggəldə, kəsang ngganda Mbulus tər Sila dənda tər kanda ahu kasudə a mbed fa ngwa kumaya də.

20 Dənda tər kanda a mbed mamngya fa ngwa kumaaya də, ndaa nda, “Nafiniya Yahudaya ni, na nda tsang teena nafinan kaan.

21 Na nda tsahang əntingya kanha mbuwa məməl tər kəm Romaya.”

22 Fiya wumngga hai a mbədi katərang ngganda har nda Mbulus tər Sila tər yanda, mamngya fa ngwa kumaaya ndanggən fingya fiya a kədang ngganda kanda hai tawalth, dək kanda nda.

23 A kwasamaddi dək nanda kanda muwang ngganda kanda hu porsəna də ndang ngganda fa kəla mbəda ha a kəla kanda nda ha ngga.

24 Tər kəla kən porsən dāha kəm hərəm nən səkkən kee muwanggən kanda a kambərhadə kaan pang ngganda saryindan ahu dərha hai.

25 A manad fədikrha nda Mbulus tər Sila na nanda a hwan Faara tər aagha əmshe yi fal Faara, naghā fingya porsəngya a kang thləmaarha kanda fa.

26 Kula səndəndan sər, rəbgha chehweerha fa heu tər sar kən porsən di. Tsu kee kwat mingya porsən di heu ina nda də, wuyiwurya kənan nanda porsəngya sər heu kwasa nda hai

²⁷ Mehenna të kəla mbəda ha a beena, kəla hai kwatmingya heu inda də. Kəfanggən thlau kəlarghən sə na midghən sə a bəlanggən fadghən, ahu numadghən tamnggən ndaarha porsənggini heu kyanda sə.

²⁸ Amma tərangga Mbulus uradghən sə kaan ndanggən, “A ənang na wundərha fadwa fa wa, kan heu nan a mbədiya!”

²⁹ Tə kəla porsən də ha ndaagha a bəng patilla nda ba, mbəngga a kənda də bərga hweeda hai të kurumnggən a mbəd nda Mbulus të Sila, nagha fadghən heu a rəbrha fa.

³⁰ Kyagha të kanda kəshaaba tsahang mee nən kanda, “Kun mamngya, mani ənaarha tənı hərəkrha?”

³¹ Ndang ngganda, “Furu kəkafek a Chinəm Yeeso, na wal hərəkrha heu të wuriwa.”

³² Tərga pərang labar Chinəm nda të fingya heu na a minda keeghən.

³³ A fədikdi wu të kəla porsən dəha harənggən kanda, tsabəng wundəyi ndan nən kanda də. A mbədi kəm ənang mbatisəma nda heu të wurighən.

³⁴ Tərga bəgha të kanda minda keeghən bə fərang ənnarhamı nən kanda. Ndəghən të fa wurayighən heu na nda a əna wutsəfayırha kəsər kanda heu fər nda kəkafek a Faara.

³⁵ Dalthna mbərha hai, thləngga fa ngwa kuma yini farha a thləmad të kəla porsən dədə të ndaarha: “Kalu həshyina hai ya.”

³⁶ Tə kəla porsən dəha ndanggən Mbulus, “Fa ngwa kumaaya thləngga bə a kal sa ni hai të Sila. Nanənya weema ahu dədemnggirha.”

³⁷ Amma nggərangga Mbulus nafina sə thlən nanda kanda bə, “Dək nda kan a pəpal kula kanda ngwang kumarha kan sə, muwang ngganda kan ahu porsəna də kan kəm wangya Romaya ni kan. Nanənya na mindan sə kee ween bəbəe? Kəkafek mbə ənaarha hai kee wa! Ndaaman kanda a bə nda bə tafandan bə nda kal kan hai.”

³⁸ Nafini thlən nanda bə dənda də də nda pəranggən fa ngwa kumaaya, sək nanda ndaarha nda Mbulus të Sila wangya Romaya ni tərma nda.

³⁹ Banda hu kən porsən də bə hwan kanda nda a chahənggən nda kanda də, kyang ngganda kanda sə ma porsən di mal wupəri də nda.

⁴⁰ A kwasamaddı kya nanda Mbulus sə të Sila ahu porsən di, dənda wuri ki Lidiya də. A mbədani wumna nda sa hai të fatakkwaya Yeeso fərang kanglanggirha nda kanda a wii nda.

17

Nda Mbulus të Sila a Tasalonika

¹ Kya nanda Mbulus të Sila të Amfipolis të Apoloniya, bə nda Tasalonika bə na kən tsahad Yahudaya sə.

² Kəla səsənnə Mbulus sa hai kyagha hu kən tsahad Yahudayina də, a far yibəd Yahudaya katəra mahan a miighən a miighən tsə labara nən të fiya ahu dəleewar Faara.

³ Pərang nggənən kanda a pəpal 'ya ndana dəleewar Faara të ndaarha Kərəsti səsəədə të kəm thliida sə hu mərə. Ndanggən kanda, “Yeeso di niya pərang nda kun ya Kərəsti də ni.”

⁴ Fingya Yahudaya nggəmnda fa wum teena nda të nda Mbulus të Sila, kəla ənana Helenaya hangga na a tərəm Faara të man nishya na të thləma in.

⁵ Amma nagha Yahudayini a sərəkrha, də nda wumang fa thləməngya bə ahu kasu, thliigha kakyathlanga sə a wupəri di. Da nda minda ki Djason də

na nda a kaða nda Mbulus tɔ Sila ka a kyang ngganda kanda ahur fiya ɓa wumngga hai.

⁶ Amma nawa nanda kanda, kahang ngganda Djason ɓa tɔ fingya fatakkwaya Yeeso ɓa nda tɔ kanda a mbed mamngya wupɔri ɗa ɓa na nda ahuhwaarha, “Nafini ya kanda ni na a tsang teena fiya hu kɛshiiirha kahat nanɔnya kulo kanda ya.

⁷ Djason thlɔɗɔ kanda fa a minda keeghɔn. Kanda heu kar nda ɔna taara tɔ ngyakhrha Kaisar, na nda a ndaarha wai na kutɔra sɔ pak, yandɪ na nda aarha Yeeso.”

⁸ Sɔk nanda kee, fiya wumngga hai tɔ mamngya wupɔri ɗi sɔbgha hur ndan ɗɔ tsangga teena kanda.

⁹ Tɔrgha ndang ngganda Djason tɔ fingya a fɔr wudɔbɔla nda a malang ngganda kanda wii nda.

Nda Mbulus tɔ Sila a Mberiya

¹⁰ Tsɔna fidikrha hai, Fa takkwaya Yeeso thlɔnang ngganda nda Mbulus tɔ Sila a Mberiya ɗɔ. Sɔl nanda a mbɔɗa ɗɔ, kya nda ahu kɛn tsahad Yahudaya ɗɔ.

¹¹ Nafiya Mberiya kal nda Tasalonikaya hakkilo, kɛsɔr thlɔnda labar ɗa fa tɔ haara kikyab na nda naarha huleu labar Faara kɛtsar tɔna nda sɔn kɛkafekkid palthɗi pɔrang na Mbulus kanda.

¹² Yahudaya hangga fɔrgha kɛkafek, kɛla ɔnana Helenaya, man nishya na tɔ thlɔma in tɔ hɛshya hangga.

¹³ Sɔkna Yahudaya na a Tasalonika ndaarha na Mbulus a pɔr labar Faara a Mberiya, ɗɔnda mbɔɗaɗɔ kɛm, ɗa nda shihang fiya fa wumngga hai tɔna nda thleng yanda.

¹⁴ Fa takkwaya Yeeso na a mbɔɗi thlɔnang ngganda Mbulus a mii wuri aama ɗɔ, amma nda Sila tɔ Timoti tsawa nda a Mberiya.

¹⁵ Nafini ɗafangga Mbulus a Atina ɗɔ ndanggɔn kanda ɗa nda pɔrang ndaarha Sila tɔ Timoti ɓa nda walghɔn wed.

Mbulus a Atina

¹⁶ Nana Mbulus a kɛla kanda fa a Atina, thleegha hurghɔn nanɔn talɗi lɔghɔɗɗɔ tɔ ɗahaya.

¹⁷ Nanɔn kee, ɗɔgha hu kɛn tsahad Yahudaya ɗɔ ka ɗɔgha tsɔ labara tɔ kanda tɔ Helenaya na a tɔrɔm Faara. Ka fad ɗathla mbɔrha fa hai nɔn naarha ɗɔrha hu kasu ɗɔ nagma a kalang fingya sɔ wal nɔn a mbɔɗi.

¹⁸ Fingya fa malɔmngya Abikuriyaya tɔ Sɔtɔkiyaya katɔrang ngganda ngaala hai tɔghɔn ka pɔrang nɔn labar Yeeso kanda tɔ thliidghɔn sɔ ahu mɔrra.

Nanɔn kee tsakhka fingya mee, “Mana tɔ pɔpɔthɗi a ndaarha ya?” Tɔ kɛm ndagha fingya, “Na midghɔn sɔ pɔr labar weerɔnda faarya nɔn.”

¹⁹ Tɔrgha ɗɔnda tɔghɔn ahu wum ten fa sɔngya ɗɔ a mbɔrha na nda aarha Aropaggus ndang ngganda, “Pɔrang labara kan ngga aten weerɔnda tsahadɗa ha kyawa ɓana ɓa tɔghɔn ya.

²⁰ Nana a lɔɗang thlɔman nan tɔ palthya pak, na minnan sɔ a sɔn ɔnggina nan ya ngga.”

²¹ (Atinaya heu tɔ rongya na tɔ tsaurha a mbɔɗi na nda naarha tsaurha hai kee kɔl tsɔ labara aten weerɔnda palthɗi kyagha ɓa.)

²² Thliigha Mbulus sɔ ahu wum tendɪ na a Aropaggus ndɔghɔn, “Nafiya Atina! Nadi kun nafiya ni na mindan tɔrang shilee faarya teena hangga.

²³ Kəsər a nađi a wiirha hai ahur talđi ya ni naarha kəlang nda ənggini nun naarha tərang shilee kanda teena, tə kəm nađi mbəd nji sataka tə chireethla a man tenggən tə ndaarha, 'A Faara səngwa wa nəm'. Tur faardı nun a tərang shilee teena səngwa wa nun, ndəghənni ni a pərang nda kun."

²⁴ "Faardı ənagha kəshiiirha tə əngya heu na ahurghən ndəghənni Chinəm yi talara tə hweede, mbə tsaurha ahu kəna tənna fiya wa.

²⁵ Mbəm fərang 'ya tə haara wa, mbə kađa thlaara a haar niifa wa, kəsər ndəghən tafadghən nən fərang yibrha fiya tə fingya əngya heu.

²⁶ A fad niifa tətəl ndən ənanən turya fiya dədamən-dədaməm ahu kəshiiirha kahat. Kapa nən əna kanda səndə sayi kamngga tə kanda tə kəm mbərha kamngga a tsawa nda sə."

²⁷ "Ənana Faara ndən kee tənna fiya kadaghən asəmha na nda walang ngganda, ko nanən mbə inggən ma kəm wa."

²⁸ "Kəsər nəghəm tə tsaurha ahurghən, tə wiirha hai, ndən nanəm sə a weeriya."

Kəla ndaana fa amshiiyi nun, "Kəm wanggighən ni."

²⁹ "Tsaunən kəm wangya Faara ni, məməlwə numam tə ndaarha Faara nəghən kəla dāharha taksa fa mbər əngya tə dəbəla, nduwa feera nduwa dərfa wa.

³⁰ Kətəm djifangwa Faara tə yamid sənda fiya wa, amma nanənya ndənggən fiya heu ko a yanggini a malang ngganda dāhayi ndan kyakhra nda thləmadghən bə.

³¹ Kəsər dəfang də fara hai nən a ngwang kumarha kəshiiirha yi kəkafek tə haar niifdi wur nən. Kyadang də niifdi kowunni a pəpəl tə thləng nən sə ahu mərta."

³² Hərəm nanda sək labara aten thliirha sə ahu mərta, fingya waghən nda, fingya ndanda, "Na minnan sə a nggərgha pərang palthđi kan ya."

³³ Tərgha malgha Mbulus kogna yini.

³⁴ Amma fingya mbu samadghən nda tsawanda fa fərkəkafekkya. A hur ndan na Ndiyoniisyus sə nəghən tal ahur kogna yini, tə nuneefa kəm na thləmnggən Ndamaris tə fingya hangga.

18

Mbulus a Koronti

¹ A kwasamadghən, malgha Mbulus Atina dəgha a Koronti də.

² A mbəđi wal tə Yahudarha nən sə na thləmnggən Akila, wan chehweed Pontus. Bəghən bə a Italiya kanda tə nukkun Pərisila, kəsər kutəra Kəlaudyus ndənggən Yahudaya heu a mal Roma nda. Dəgha Mbulus də ka a na kanda nən,

³ kəsər nanən targhənni taksa chaama kəla na nanda, tsauka a thləman ndan əna taara nən tə kanda.

⁴ Kala Far Yibrha nən tsə labara tə Yahudaya tə Helenaya ahu kən tsahad Yahudaya, na midghən sə a ləm kanda nən fa.

⁵ Bana nda Sila bə tə Timoti a Makidoniya, dəfgha Mbulus teena hu pər labar Faara hai, naghəna a kyadanggən Yahudaya tə ndaarha Yeeso ndəna Kərəsti.

⁶ Amma ngaalang ngganda Mbulus na nda a 'yarghən, dəghanggən tinid dā dā na a fad luwudghən ndənggən kanda, "A tsauka hakked nun atennun! Mbə dimiyirha sə a fanna wa. Nanənya niya dərha a ki nafiya də mbuwa wa Yahudaya."

7 Tərgħa Mbulus mal kən tsahad Yahudayina nən dəgha minda ki Titiyus Djustus də, tə tərang shilee Faara teena. Na kwatkirəm nggən tal tə kən tsahadda fa.

8 Tərgħa Kəripus mamnda kən tsahad Yahudaya, heu tə wurighən fər nda kəkafek a Chinəm. Fingya Korontiyaya hangga səkka ndən fərkəkafek nda ənang mbaptisəma nda kanda.

9 Fardə sə a fidikrha kyadangga Faara 'ya Mbulus ahu səsəniirha, ndanggən, "A tərəmna wa; duwa mbeedə tə labar wa, a nggasna hai wa.

10 Niyi tə sa ha, mbə niifa sə dək sa nduwa əno 'ya nən fa wa, kəsər na nafina sə hangga ahu wupərđi ya."

11 Nanən kee, tsauka Mbulus yi hurarha tal tə mbeera, naghə a tsahang labar Faara kanda ha.

12 Amma a thlakh mbəddi na Nggaliyo ngwamna a chehweed Akaya, wumangga Yahudaya tendan ka a thlengganda Mbulus fa ba nda təghən mbed ngwamna ba ka a ngwang kumarha nən sə.

13 Ndanda, "Niifdiya nəghən a ləm fiya fa a tərang shilee nda Faara teena ahu kwamana 'yadana ngyahad nəm."

14 Nana Mbulus a kalgha sə kee, ndangga Nggaliyo Yahudaya, "Kun Yahudaya, a ndam kəsənggun kamshidiya tə dīmiyirha fa nduwa ənadə 'ya na manggən mbuwa wa ngga, kam niya kang thləmaarha kun fa.

15 Amma nanən nəghən aten tsakh mee ni ahu labara tə aten thləmngya tə kəm ngyahad nun, ngwalaman palthđi tafad nun, mbi ngwa kumarha aten əngya kiya wa."

16 Nanən kee, rəghənggən kanda də ma kən ngwa kumaddi.

17 Tərgħa kyakhrang ngganda Sostanus teena mamnda kən tsahad Yahudaya dəkkənda a kwatkirəm kən ngwa kumaddi. Amma djidəngwa 'ya Nggaliyo wa.

Wud Mbulus a Antakiya də na a Suriya

18 A kwasamad əndiya məngga Mbulus ha a Koronti. Tərgħa mal fatakkwaya Yeeseo nən kyaghə hu kombuwol hai, mbughə nda Pəriskila tə Akila samadghən, dəna nda Suriya də. (Kapa nən wiirha thlərdəng də tenggən də a Kankiriya kəsər ka dəfmee ənanən.)

19 Səla nda a Afisa də, a mbəđi malghə Mbulus Pəriskila hai tə Akila. Tərgħa ndəghənggi tafadghən kyaghə ahu kən tsahad Yahudaya də ka a tsə labara tə Yahudayini.

20 Hwənggənda a məngga ha, amma kargha fa.

21 Amma kapa nən wiirha ndənggən kanda, "A nggəm Faara fa, niya nggər wutta ba." Tərgħa kyaghə ahu kombuwol hai mal Afisa nən.

22 Tərnən hai a Kaisariya, dəghə ka ndəng'ya fatakkwaya Yeeseo də na a mbəđi a mbərgħa a Antakiya də.

23 A kwasamaddi mənən ha a Antakiya, thliighə dəghə mbəya də hangga a Nggalasiya tə Pilisiya, naghə a dəng nda fatakkwaya Yeeseo sə na a tsawa nda tə kanglangirha hu chinəm.

Pər Apolos labar Faara a Afisa

24 Na tə Yahudarha sə thləmnggənni Apolos, bəghə Afisa ba. Nggətghə ndan a wupəri Aledzandariya, tə mbərmee ni səndə labar Faara kaan.

25 Tsahang nda kwamən Chinəm ha, tə kəm nəghən a tsahang fiya ha tə mbənafarha fa. Tsahadghən ha aten Yeeseo nəghən məməl. Ko nanən, mbaptisəma yi Yahaya ndən sənən kee.

²⁶ Katèranggən ndikrha hai tē kanglanggirha hu kən tsahad Yahudaya. Səkna nda Pəriskila tē Akila ndən aaghən nda a minda kyandan dē pərang kwaman Faara nda məməl.

²⁷ Nana mid Apolos dərha a Akaya dē, fatakkwaya Yeeso chihang kanglanggirha nda tē kəm chireethleng ngganda fatakkwaya Yeeso dē na a mbədi tēna nda thləghən fa. Sələnən mbədādē, thlar fīngya nən kaan fərgħa kəkafek tē nggayid Faara.

²⁸ Kəsər kaldē Yahudayina mu ngaal nən tē kanda hu yid fiya hangga, kyafanggənən kanda tē ndaarha hu dēleewar Faara Yeeso ni Kərəsti.

19

Mbulus a Afisa

¹ Nana Apolos a Koronti, tər Mbulus kwamana ahu chehweddī dəgha Afisa dē. A mbədani dənən wal fatakkwaya Yeeso sē.

² Tsahang mee nən kanda, “Fər nun kəkafek thlədun Səsəna tē Pefənda fa wa?” Nggərang ngganda sē, “Awo, kyawan sən ndaarha na Səsənasē tē Pefənda wa.”

³ Tsakhka Mbulus mee, “Tur yanggi mbaptisəma ənang nanda kun?” Ndang ngganda, “Mbaptisəma yi Yahaya.”

⁴ Ndagħa Mbulus, “Mbaptisəmad Yahaya yi mal dīmīyirha ni. Ndaggən fiya a fərkəkafek nda tē niifa na bayi a samadghən, ndəna Yeeso.”

⁵ Sək nanda kee, ənang mbaptisəma nda kanda ahu thləm Chinəm Yeeso.

⁶ Dəfang na Mbulus haara kanda teena, bagħa Səsəna tē Pefənda tendan hai, na nda a ndikrha tē miya pak tē kəm na nda thlək labara bagħa hai a thləmad Faara kəla annabiya.

⁷ Kanda həshya kumkap səri ni.

⁸ Tərgħa Mbulus kyagħa hu kən tsahad Yahudaya dē nagħa a pər labar Faara tē kanglanggirha yi ndəree mahan, nagħa a ləm kanda fa tē thləghang labar Kutəryid Faara kanda.

⁹ Amma fīngya kar nda labarghən fa. Na nda a ndikrha mbuwa ngga a pəpal aten kwaman Chinəm. Malangga Mbulus kanda, wiigha tē fatakkwaya Yeeso dā nda naarha tsə labara kətsar a mbəd tsaharha ha na a Təranus.

¹⁰ Huraya səri kanda a ənaarha kee, tēna Yahudaya tē Helenaya na tē tsaurhahu chehweed Asiya sək labar Chinəm.

Wangya Skiva

¹¹ Fərang Faara səsəmnda Mbulus a əna ənwulteengya nən na məmanggən.

¹² Ko ən pa farha nduwa shishimar tsuwargha ndən fa, a dāng ndan haaya dē, na nda kənda tē kəm ənkaheeya na a fad ndan a kyarha sē.

¹³ Fīngya wumten Yahudaya na a wiirha hai tala-tala kanda a kyang ənkaheeya sē katərang ngganda əna taara hai tē thləm Chinəm Yeeso. Na nda a ndaarha, “Niyi a ndorha hu thləm Yeeso, na Mbulus a pər labarghən, kyosə!”

¹⁴ Wangya həshya məd yi Skiva mamnda firis Yahudaya kanda na a əna əndiya.

¹⁵ Fardasə nggərangga ənkaheddī kanda sē, “Səndī Yeeso, tē kəm səndī Mbulus, amma wunni kun?”

¹⁶ Tərgħa niifdi na tē ənkaheddā fa pərgħa tendan dē har kanda nən yanda kal kanda nən mu heu. Dək kanda nən kya nda sē tē dāarha ahur mindədi tawalth tē wundiya fa a fad ndan.

17 Sækna Yahudaya ndən tē Helenaya na tē tsaurha a Afisa, tərma nda heu, fərang mamnggirha nda thlēm Chinəm Yeeso kaan.

18 Fingya hangga fərgha kəkafek kya nda pəpəl bə na nda a thlək ən mbəlfēeya ndan.

19 Fa kulaya hangga kyagha bə tē deleewar kulayid ndan njang ngganda dē a yid fiya. Kirsang nanda deleewar kula yini nən səl wudəbəl rapathlaarha yi beena haru kumnggidghən tuf (50,000).

20 Nanən kee, labar Chinəm aten dərha mbeedə fiya hangga kaan a fərəkafek.

Kakyathlaanga a Afisa

21 A kwasamad əndi katərgha hai ya, mid Mbulus dərha Urshalima dē, nən a kyagha tē Makidoniya tē Akaya. Ndəghən, “A kwasamaddi dīni mbədə dē, tsaudə tēta a dī Roma dē.”

22 Thlən nafiya nən dē səri na a dāng sē nda Timoti tē Irastus a ‘wa nda mbee, a Makidoniya dē, ndəghənggi tsəgha tsəbaku hu chehweed Asiya.

23 Məməlla sayiddi thliigha kakyathlaanga aten takkwa kwaman Chinəm.

24 Tē bəla na nda aarha Ndemetiriyus, na bəl kən dāhad Atemis nggu-ngguchit tē wurirha, walang dē tar wudəbəla fa bəlya sē hangga.

25 Wumanggən kanda thlēmədgħən bə tē fingya na a əna tur tardī, ndanggən kanda, “Wayə, səndunsə nəghəm a wal wudəbəla ahu tar dī kyanəm ya.”

26 Kəla nanun ndən tē kəm səkun na niifdiya Mbulus a ləm fiya fa hangga a Afisa dī ya tē chehweed Asiya heu. Ndəghən, faarya ənana niifa mbə faarya ni wa sam.

27 “Na wad sē mbə ka tar nəm na thlēmnggən a weela dē katənggən wa, amma kən dāhad Atemis nən a səbrha dē, tē kəm Atemis tafadghən na nda a dəfang shilee teena ahu chehweed Asiya heu tē kəshirha, nən a kədeng mamnggidghən.”

28 Sək na ndan kee, səbgha hur ndan dē katərang ngganda ahuhwaarha hai, “Atemis yi Afisaya nən tē mamnggirha!”

29 Tsəbaku hur wupəri heu tsə teena nda. Kəsangga fiya nda Nggayus tē Aristakus kawiya Mbulus a Makidoniya bə, kowunni kəl dərha mbəd wumteena dē.

30 Na mid Mbulus sē a kyagha hur fiya dē wumngga hai, amma karang fatakkwaya Yeeso fa.

31 Ko fingya mamngya na hu chehweddī, pashiya Mbulus, thlənang labara nda dē a kyadə a mbəd wumten dā dē wa.

32 Fiya wumngga hai na nda ahu tsə teena. Fingya na nda ahuhwaarha aten ‘ya tətəl, fingya aten ‘ya pak. Fiya hangga səngwanda əndi bəngga kanda mbədə bə wa.

33 Yahudayini puwang ngganda Aledzanda a mbeedə, na a thlək ‘ya nən a fiya. Təranggən harghən sē na a nggasgha fiya hai ka kalənggən kanda sē aten ‘ya wumangga kanda hai.

34 Amma sənang nanda hai tē Yahudarha ni, kanda heu tərang ngganda urad ndan sē na nda a mbeela fa yi sayi səri nē ndaarha, “Atemis yi Afisaya nən tē mamnggirha!”

35 Tē chirethla wupəri dī nggasənggən fiya hai wumngga hai ndəghən, “Nafiya Afisa, kəshirha heu sənda sē wupəri Afisa ndəghənni tē Mamnda Atemis ha, tē shishing ndəghən mukka hai a talara a kəm.

³⁶ Tsaunən kee, mbə ngaala sə ahu palthdi ya wa, nggasama hai a ənadun 'ya kula numaarha wa.

³⁷ Ba dūn tə nafini mbəda ba ya, mbə ngaar nanda a kən dahad nəm wa tə kəm sar wa nda dahadnəm wa.

³⁸ A nadə Ndemetirus tə fa taryighən na nda tə billaarha aten kowunni, na kən ngwa kumarha sə, dənda də da nda huhwaarha.

³⁹ Ana 'ya sə pak na minnun a thluwun daama təghən a mbed shingya wupəri də.

⁴⁰ Kəla nanənya, nəghəm ahu waarha a nadəm a mbeela fa kiya wa kəsər ka əngya na a wiirha hai a weeriya. Nanən mbə ten palth kakyathlang də sə ya wa, mbə 'yasə nəm thləkrha aten əndi nun a ənaarha nanənya wa."

⁴¹ A kwasamaddi ngwalang nən palthghən kal fiya nən hai.

20

Kyad Mbulus Makidoniya hai tə Helas

¹ Ngwalana kakyathlaanga, tərgha Mbulus aah fatakkwaya Yeeso nən, a kwasamaddi fərang nən kanglanggirha kanda, dəgha Makidoniya də.

² Dəgha mbəya də hangga naghə fərang kanglanggirha fatakkwaya Yeeso tə palthya hangga ta səlgha a Helas də.

³ Tsauka a Helas yi ndəee mahan. Nanən a ngwarha fa nən a təra ahu kombuwol hai ka a dəgha Suriya də, ashe Yahudayini kənanə nda hai na a ənang 'ya nda fa, tərgha wudgha kyagha tə Makidoniya.

⁴ Nda Sufata wan Farus a Mbiriya, tə Aristakus, tə Sakundus, nafiya Tasalonika, tə Nggayus niif Ndarbə, tə Timoti, kanda nda Tikikus tə Tarofimus, nafiya Asiya, na mindan sə a dənda Suriya də təghən.

⁵ Nafiniya 'wa nda mbeedə kəla kan nda fa a Torawus.

⁶ Ngwalana wutsəfayid mburodi kula mekhna thlen a Filibi tə nggirgi, akwasamad beena tuf dən wal fingsayini a Torawus tsawan a mbədi yi beena məd.

Ngwala mii wii tal Mbulus a Torawus

⁷ A katəra thlətta beena wuman hai ka a ndəhanggan mburodi hai. Tərgha Mbulus pərang labar Faara nən kanda. Na midghən sə mal kanda a dalth mbərha hai dəgha mbeedə tə pər labar Faara ta manad fidikrha də.

⁸ A hu kəndi tənna nda aten shadghən wumnan sa hai na patillaya sə hangga.

⁹ Na niifa sə tsauka hai a kwat kənna thləmnggən Yutikus, na beena a səsang nda a sayiddi na Mbulus a pər labar Faara. Tərgha tərangga beena Yutikus də, mukka hai a kwat kəndi tənna nda aten shadghən yi mahan, tərang ngganda sə məmərə.

¹⁰ Nanən kee, tərgha Mbulus hweeda hai, bərgha ten wanda hai fəbānggən, ndagha, "A billadun wa, bəlghən tə yibrha."

¹¹ Tərgha nggərgən wutta talara sə kyānggən mburodi də hai kyan heu. Dəgha mbeedə tə pərang labar Faara kanda har dalthgha mbərha hai a wiigha.

¹² Tərgha nafini tərang ngganda wundələddi wure də tə yibrha na nda a əna wutsəfayirha.

Thliigha Mbulus a Torawus dəgha Militus də

¹³ Wiigha Mbulus tə saara a Asus də. Kan kəm dən mbədədə tə nggirgi ka a təranggan.

14 Dənən wal kan a Asus, təranggan tə nggirggi a Mitilin də.

15 Dalthna mbərha hai thlen tə nggirggi sələn Kiyos də. Nggərna mbərha dathla hai tədan a Samos də. A kwasamad beena tal sələn a Militus də.

16 Mbə mid Mbulus sə a ishgha hai a Afisa wa, kəsər mbə midghən sə a mbədgha hai a Asiya wa, nəghən a yawiirha na a səlgha a Urshalima də wed, a nadə a ənaarha hai a far Wutsəfayid Pentikos.

Ndik Mbulus tə shingya Kən Faara a Afisa.

17 A Miletus ni thləna Mbulus farha də a ang shingya Kən Faara nda ba na a Afisa ba nda walghən.

18 Ba nanda walghən, ndanggən kanda, “Kun tafad nun səndun tur tsawud na a sayiddi nani tə kun ka a fardı dəfang ni sarna a chehweed Asiya hai.

19 Ənangdı taara Chinəm kula manang alteena tə thlee hura kəm, ko nanən saadı kəkərta fa tə tar mbəlfeerha əneena Yahudaya fa.

20 Səndun sə karwi pərang ‘ya kun na thlar kun wa, tə kəm tsahangdı kun ha a pəpal tə wure-wure.

21 Pərangdı ndən Yahudaya tə fingya mbuwa Yahudaya na a malangganda dımiyid ndan kyakhra nda thləmad Faara ba fərkəkafek nda a Chinəm Yeeso.”

22 “Nanənya, Səsəna tə Pədənda a shik nggi, ka a dı Urshalima də, səngwi əndı dəgha katərarha hai tə nggi a mbədi wa.

23 ‘Ya sənni sə kee kala wupəri dəni saadə na Səsəna tə Pədənda naarha kəs thləmanna tə ndaarha nda dərha hu porsəna də tə səsaarha na nda a kəla nggi fa.

24 Amma nggi mbiyi a kəlang yibəna kəla ‘ya ni wa, na minna sə kee a ngwalanggi tardı fəree na Chinəm Yeeso a ənee, tar pər Labara na Mbənggən yi nggayid Faara.”

25 “Nanənya, səndisə mbusə ahur nun pərang ni labar Kutəryid Faara na nggər na nggi wa.

26 Tsaunən kee, niya pərang ndaarha kun a weeriya mbə hakked niifa sə atenna wa.

27 Pərangdı ‘ya kun heu na mid Faara a sənggunən.”

28 Kələma altənnun ha tə nafiya fərangna Səsəna tə Pədənda kun a laf kanda nun. Tsawama kəla falafya nafiya Faara. Chibədghən ni hiinən tə far Wanggən.

29 “Səndı sə a kwasamaddı malni kun, na məmereeya a kyarha hur nun hai mba nda a mal chibədđi wa.

30 A hur nun kəm na fingya sə na a thliirha sə thlək palth nggəbaarha nda ka a kyang ngganda fingya sə ahu fərkəkafekkidđi, təna nda mbu samandan.

31 Nanən kee kwarama! Dalama teena hai hurarha mahan ‘wawi malang kəs thləman nun nda fidikrha tə yanfaara tə aam yirha wa.”

32 Nanənya wumangdı kun tə Faara tə labar nggayidghən, na mbang təngang kunsə fərang langaarha nən kun heu tə fingya dəfang nən haara teena.

33 “Wawi suna wudəbəl niifa nduwa karidghən wa.

34 Səndunsə ənayı taara tə harna kəni fadna sə tə fingya nani tə kanda.

35 A hu əngya ənani heu, kyadang dı ndən kun tə ndaarha, tətə ni a əna taara nun kiya tənun thlar fingya mbuwa təghən ha. Nam a dal teena hai tə palth Chinəm Yeeso ndaanən, ‘Nagha parka sə kaan hu fəra ma thlərha.’ ”

36 A kwasamaddı ngwalang nən labara, bərgəha hai tə kanda heu hwan Faara nda.

³⁷ Kanda heu muk tərha nda fəbghən nda.

³⁸ 'Ya səbanga hur ndandə kaan kəsər ka labarghən ndanən mba nda a nggər nang yirha fa wa. Tərgha dəfang ngganda ahu nggirggi də.

21

Wii tal Mbulus a Urshalima də

¹ A kwasamaddi mal nan kanda, kyan hu nggirggi hai dan Kos də. Dathna mbərha hai səlan Rodes də thlen a mbədi kəm dan Pataara də.

² Dan wal nggirggi na a dərha Finikiya də, kyan sa hai wen.

³ Akwasamad di na nan Sayifurus mbəran də tsanggan a man kodnan də, dan Suriya də. Təran hai a Taya, mal nggirggi da nan ka haarang ngganda rəfha hai ahurghən.

⁴ A mbədi wal fatakkwaya nan tsawan tə kanda yi beena məd. Nagha Səsən Faara a shik kanda ndang ngganda Mbulus a dədə Urshalima də wa.

⁵ Amma ləghədna bən tsawud nan tə kanda, wudan ban wal nggirgidi dan mbeedə tə winnan. Fa takkwayini heu kanda tə nishyindan tə wanggindan dəfang ngganda kandə ma wupəridi. A mii wuri aamdı bəran hai hwan Faara nan.

⁶ A kwasamad di ndək nan hai tə ndan, kyan hu nggirggi hai kanda kəm wuda nda wure də.

⁷ Dan mbeedə tə winnan a Taya səlan Tolemayis də, a mbədi ndang'ya nan fa fərkəkafekkyā. Tsawan tə kanda yi beena tal.

⁸ Dalthna mbərha hai, nduwan Kaisariya də, tsawan a minda ki Filibus tə pər labar Faara. Nəghən tal ahur nafini məd wur nanda na a ndək ənnarhami də.

⁹ Na wutarayighən sə fada na nda thlək 'ya na a katərərha hai a mbee.

¹⁰ A kwasamaddi tsau nan a mbədi yi beena hangga bagha annabi ba a Ndjuyiya thləmnggən ni Anggabus.

¹¹ 'Bana Anggabus thləman nan ba, təranggən ən kənda mu Mbulus, kənanngən saryighən tə haryighən təghən. Tərgha ndəghən, "Ndagha Səsən Faara, 'Na mamngya Yahudaya a kənanngə nda tə ən kən muwa kəla yandıya a Urshalima fəranggənda nafiya mbuwa wa Yahudaya.' "

¹² Səknan ndən kee, kan tə fīngya fatakkwaya na a mbədi, hwan Mbulus nan a dədə Urshalima də wa.

¹³ Amma ndagha Mbulus, "Kama nun a tərha? Kun a thləng hurna! Nggi ngwadı fa mbə ka muweeghanda hu porsəna də a Urshalima kee wa, amma a məri ka Chinəm Yeeseo."

¹⁴ Mbang ngwanan kyakhrang hurghən hai, ndan kee, "Kəl 'ya ənana Faara."

Səl Mbulus a Urshalima də

¹⁵ Akwasamad əndıya ngwanggan rəf yinan dan Urshalima də.

¹⁶ Fīngya fatakkwaya na a Kaisariya mbunda samannan. Dənda tə kan minda ki Manason də, tə Sayifurus tal ahur fatakkwaya kətəm.

¹⁷ Səl nan Urshalima də thləgha fatakkwaya kan fa ngga.

¹⁸ Dalthna mbərha hai, kan nda Mbulus dan thləmad Yakubu də, shingya Kən Faara heu na nda a mbədi.

¹⁹ Ndagga Mbulus 'ya kanda pərang 'ya nən kanda heu ənana Faara ahur nafiya mbuwa wa Yahudaya ahu targhən.

20 Søk nanda əndi kee fal Faara nda. Tərgħa ndang ngganda Mbulus, "Nannan, wan man, Yahudaya hangga fərgħa kəkafek, kanda heu tər mindan sə a takkwa ngyakhrha Musa.

21 Amma pərang ndan kanda tə ndaarha, na tsahang Yahudaya ha na tə tsaurha ahur fīngya mbuwa wa Yahudaya a malangganda tsahad ɔeleewar Musa. Nana a ndang nda kanda a thleng nda muwa wanggindan wa nduwa kəm takkwa əntin nəm nda wa.

22 Nanənya ma nəm ənaarha? Kəsər na nda a sək ndaarha kəkafek banna ba."

23 Nanən kee əno 'ya nan a thləworha. Na nafiya sə faɔa a thləman nəm a mbəɔiya ɔəfgħa mee.

24 Duwadə tə kanda ahu Kən Faara ɔə yi Yahudaya ɔə wumteena tə kanda ahu tsuthlang kanda ɔə tə kəm tii wudəbəl thlərəttə ndan. A ənanna kee na fiya sənda sə palthɔi na nda a səkra atenwa nggabaarha ni, sa kəm əna taara na tə 'ya ndaana ngyakhrha Yahudaya.

25 "Amma fatakkwaya mbuwa Yahudaya, chireethleng ɔan kanda ɔə tə ndaarha: A malang ngganda əna 'ya mii thleng nanda ɔaharha, tə saa faara, tə kii mabi tefreng nanda uradghən tə kulafayirha."

26 ɔalthna mbərha hai harangga Mbulus nafini tsabanggən fadghən ɔə heu tə kanda. Tərgħa ɔəgha hu Kən Hwan Faara ɔə yi Yahudaya ka a pərang ndaarha nən kanda ɔad far ləghəttə bən tsabrha fandan ba, farɔa ni na nanda a əna sataka a kowunni ahur ndan.

Kəsang nda Mbulus

27 Takhna bəndi məd a ləghəttə, fīngya Yahudaya ɔagħa ba a chehweed Asiya na Mbulus nda ahu Kən hwan Faara yi Yahudaya. Shik fiya nda a kəsang ngganda,

28 tərang ngganda urad ndan sə, "Nafiya Isəreela, ɔaaman kan sə! Niifɔani ya na tsahang fiya ha heu ko a yanggi ni aten tsan nafiənəm tə ngyakhrə nəm tə mbəɔiya kəm. Mbə kee ma wa ba ɔə ba tə Helenaya a kən ɔə ba ya nagħa a səbang nda mbəɔa ɔə na tsətsabadə ya.

29 Nanda Trofimus tə Afisarha ahu wupəri tə Mbulus tamngga nda ndaarha ba Mbulus təghən kən hwan Yahudaya ba."

30 Thliigha wupəriɔi kahad na nda a kyarha ba a mbəya ba ɔəɔamən. Kəsang ngganda Mbulus kahang ngganda kəsha ba ma kən hwan Faarɔi nggəlang ngganda kwatkirma kəkər.

31 Nana mindan a bəlang ngganda, səlgha labara thləmad mamnda sodjaya Roma ɔə tə ndaarha wupəri ahu tsəteena.

32 Tsu kee har fīngya sodjaya nən tə mamnggindan ɔaa nda mbəɔa ɔə wumna fiya sa hai. Nana fiya mamnda sodjaci tə sodjayighən, malang ngganda ɔək Mbulus.

33 Ndagħa Mamnda sodja yini a kəsang ngganda kənanng ngganda tə wuyiwurya səri. Tərgħa tsakh mee nən tə wunni ndəghən mani ənanən.

34 Fīngya ahur fiya wumngga hai thlək 'ya nda kiya, fīngya kəm pak. Nanən mamnda sodja ɔi walwa kəkafekkid palthɔi wa kəsər ka mbeela, ndəghən a ɔənda tə Mbulus a mbəd tsawud sodjaya ɔə.

35 ɔəna Mbulus a mbəd təra sə, kakyathlaanga mulɔa hai kaan, tərgħa tərangga sodja yini ura ka hang nda fiya.

36 Fiya wumngga hai na a mbu samad ndan tərang ngganda urad ndan sə na nda a ndaarha, "Bəla man, bəla man!"

Kalang Mbulus fiya sə wumngga hai

³⁷ Na sodja yini a dərha tə Mbulus a mbəd ndan də, tsahang mee nən mamnda sodja yini, “na nggəm fa a kaloyi sə wa?” Nggərangga mamnda sodja dā sə, “Mbāng na mii Helenarha wa?”

³⁸ Mbə sa ni tə Masar di thlengga yanda tə kəm bāngga fa bəl faaya haru kumnggidghən fada a kaheerha ba ahu benggini mbərgha də wa?”

³⁹ Nggərangga Mbulus sə, “Nggi tə Yahudarha ni, bəyi ba a Tarsus na a chehweed Silisiya, wupəri na manggən. Niya hwan sa, male kalanggi nafina sə ya.”

⁴⁰ Wal nən kwamana a haar mamnda sodja di, ishgha a mbəd tərā tərang haara nən fiya sə a nggasa nda hai. Nggasa nanda hai, ndanggən kanda tə mii Aramayarha:

22

¹ “Kun na wanmanggina tə chinggina keema thləmarha fa pərang əndani kun katəragha hai, ka kyadāng ndaarha ni kun əna wii ‘ya na dimi wa.”

² Sək nandan kalang də kanda sə tə mii Aramayarha, nggərgħanda nggasa titib.

³ Tərgħa Mbulus ndanggən kanda, “Tə Yahudarha ni nggi, nggətgha nda nggi a Tarsus, a wupəri Silisiya. Manggi sə a Urshalima, a kamu Nggamaliyel ni tsaha ni əngya heu aten ngyakhrha tə əntin chingginəm. Sərəkdi fərang mamnggirha Faara, kəla nanun a ənarha a weeriya.

⁴ Səsang di nafiya na a takkwa kwaman Yeeso. Nggi a fər kanda a bəlang ngganda kanda, nggi a kənanang nda fiya həshya tə nishya, muwanggi kanda ahu porsəna də.

⁵ Mamnda Firistayini tə kwagnaya həu na nda pər ‘ya atenna. Kəsər a haar ndan ni thləni deleewar di a bānggəni wanmangginəm ba Yahudaya na a Ndimaska. Dəni mbədādə ka kəsanggi fatakkwaya, a bēe tə kanda a Urshalima ba, ka a səsang ngganda kanda.”

⁶ “Nani aten kwamana, takhdi a səla Ndimaska də yanfaara a sərəkra, tərgha djargħa kukwaryirha a mbəda hai nani sə.

⁷ Fəli hweeda hai sək urarha ni a ndeerha, ‘Shawulu, Shawulu, kama nda na a səsəerha?’”

⁸ “Nggini na Yeeso tə Nadzarat na a səsang nda.”

⁹ Nafini na a thləmadna nanda kukwaryiddi, amma sənangwanda uradfa hai na kalee sə wa.

¹⁰ “Tərgħa tsakh mee ni ndee, ‘Chinəm, ma ni ənarha?’ Ndagħa, ‘Thliusə, kyo ahur Ndimaska hai, a mbədani nanda pəro ‘ya na a ənarha.’”

¹¹ “Kwamadi ka djarra kukwaryidda hai, nafini nani tə kanda ndən kəsgħa harna ahur Ndimaska də.

¹² Na niifasə tə tsaurha a mbədi thləmnggən Hananiya, bəgha thləmanna ba. Niifani na a tərang shilee Faara teena tə kəkafekkirha tə kəm a laf ngyahad nəm, Yahudaya həu a falghən.

¹³ Bəgha thləmanna ba ndeeghən, ‘Wanmana Shawulu, no mana hai!’ Tsu a mbədi kee nee a naghən.”

¹⁴ Tərgħa ndagħa Hananiya, “Faara yi chichiyinəm wurdə sa ka a sən ‘yana na midghən tə kəm na Nggayid Yandā na sək uradghəna.

¹⁵ Na a tsaurha tə pər labargħən də a fiya heu aten ‘ya naa nana tə sək nana.

¹⁶ Nanənya mana a kəlarha? Thliusə əno mbaptisəma nda tsabə dimiyid wa nda də tənə naarha aah thləm Chinəm.”

17 "Wud ni a Urshalima dæ, nggi a hwan Faara ahu kæn Yahudaya kyadeegha Faara 'ya ahu sæsæniirha.

18 Na Yeeso ni a ndeerha, 'Thliu sæ kækær! Malu Urshalima wed, kæsær nafini a mbædiya mba nda færkækafek tæ labardi na a thlækrha atenna ya wa.' "

19 Nggi kæm ndee, " 'Chinæm, nafini ya sændasæ ni naarha dærha hu kæn tsaharha dæ tætal, tætal nggi a kænang tæ dæk fingya færgha kækafek a sa.

20 Bælang nanda tæ pær labar wa Istifanus, nggi tæ altenna kæt a mbædi, kænang pama ni kanda mu, nggi kæm kælægha karid nafina ha bælangga.'

21 "Tærgha Chinæm ndeeghæn, 'Duwadæ, niya thlæn sa a mbærha dæ iunggæn a thlæmad nafiya dæ mbuwa wa Yahudaya.' "

22 Nafini wumngga hai kang thlæmaarha nda Mbulus fa ta mii ngwala palthgæn bæ. Tærgha tærang ngganda urad ndan sæ, "Weema tæ niif diya dæn bælang nda! Kamngwa a mal kamshi dæ næm tæ yibrha hu kæshiirha ya wa!"

23 Na nda a huhwarha kanda a muwang parkoyindan dæ, nanda a thleng tæniirha sæ.

Kyad Mbulus fadghæn tæ Romarha ni

24 Nanæn kee, mamnda Sodja Romadi ndagha a dænda tæ Mbulus a mbæd tsawud sodjaya dæ a tsahang mee nda ha tsadaghæn nda tæ wutæterha, ka a sæn 'ya nda katæragha hai na fiya a huhwarha kee.

25 Amma a kwasamaddi kænang nanda ka tsadaghæn nda, tærgha ndangga Mbulus mamnda sodja na kæt a mbædi, "Ashe næn mæmæl ndana ngyakrha a tsada niifa nda tæ Romarha, sa kula ngwang kumarha sæ wa?"

26 Sækna sodja Roma yi ndæn kee, tærgha dægha thlæmad mamndæda dæ ndanggæn, "Mana ænarha miya? Niifdiya fa tæ Romarha ni,"

27 Tærgha mamndædi ndanggæn Mbulus, "pære kækafek, tæ Romarha ni sa wa?" Nggæmangga Mbulus, "Ghæng."

28 Tærgha ndagha mamndædi, "Nggi fa tiidi wudæbæla hangga ka a tsawi tæ Romarha." Ndagha Mbulus, "Nggi nggætta tæ Romarha ni."

29 Nafini na mindan sæ a tsahang mee nda ha nggæranda samarha dæ tsu. Mamndædi tæ altenggæn sænnænsæ Mbulus tæ Romarha ni tæramngga, kæsær 'wadæ teena ndadæ a kænang ngganda tæ kæm tsadaghænda.

Mbulus a mbed kognaya

30 Dalthana mbærha hai mamndædi na midghæn a sæn kækafekkid huhwad Yahudaya aten Mbulus, tærgha kwasanggæn hai, aah mamngya firistaya næn tæ kognaya heu a wuma nda bæ. Tærgha bæghaba tæ Mbulus ishinggæn a mbendan.

23

1 Tærgha Mbulus irang yirha næn kognayina fa ndagha, "Kun wanmang-gina, ngwalangdi tarna a Faara ahu kwamana na mæmæl heu ta weeri dæ bæ ya."

2 Sækna Hananiya palthdi keeghæn kee ndanggæn nafini na tsau tæ Mbulus fa a mbighænda.

3 Tærgha Mbulus ndanggæn, "Na Faara a mbi sa, sa fad kænna ni kæmonda tæ penti pæpet, tsaua a mbædi nana a ngwe kumarha sæ aten ngyakrha, amma sa tæ altenwa hwasang na ngyahaddi ndana a ndæk nggi nda!"

4 Fingya na kækæt tsau tæ Mbulus fa ndang ngganda, "Firis na manggæn yi Faara ndæna 'yaara?"

5 Ndangga Mbulus kanda, "Wanmanggina sängwi sə ndəghənni firis na manggən wa, kəsər ndagha deleevar Faara, 'A thləkna 'ya na dīmi aten mamnda nafiwa wa.' "

6 Kəlaana Mbulus hai, fīngya kognaya Sadukiyaya ni, fīngya kəm Farisaya, təranggən uradghən sə ndagha, "Wanmanggina, tə Farisarha ni nggi, chichiyina wai kee. Niyi ahu kəkərta kəsər ka nana mbərsad na aten thliirha sə ahu mərta."

7 Ndana Mbulus kee, thliigha kakyathlaanga sə a pathlang Farisaya tə Sadukiyaya, ndəkka kognayina hai mbədghən səri.

8 Kəsər ndagha Sadukiyaya mbə thliirha sə hu mərta wa, mbə fathlängya sə wa, nduwa səsəngya, amma Farisaya fər nda kəkafek tə ənggini həu.

9 Tərgħa thliigha kakyathlaanga sə kaan, fīngya fa maləmgya ngyakhrha Musa na Farisaya thlii nda sə kət ngaala nda tə kanglanggirha. Ndanda, "Nawan 'ya na dīmi a fad niifdiya wa. Ana səsəna ni nduwa, təthlənda Faara ndikka təghən wu?"

10 Kakyathlang dī mul dā hai kaan har mamnda sodja dī tərəmgga na dā nda thlusang nda Mbulus hai kushir-kushir. Ndanggən sodja yini a dā nda tərang Mbulus tə kanglanggirha ma thləmad ndan, bā nda təghən mbəd tsawud sodjaya bā.

11 Tsəna fidīkrha hai ishgha Chinəm kət a thləmad Mbulus ndanggən, "Ishiu tə kanglanggirha, kəla pərna labarna a Urshalima, tsawo dā fa tətə a pərgħəna a Roma."

Kənanng nda hai a bəlang ngganda Mbulus

12 Dalthna mbərha hai, kənanngga Yahudayina hai tə dəf mee mba nda a həbrha nduwa saarha wa kəl ma bəlang nda Mbulus.

13 Nafini ənagħa tar mbəfeddī kal nda kumnggit fada.

14 Dənda thləmad mamngya firistaya də tə shingya ndanda, "Kənanng dān hai tə dəf mee tə ndaarha mban a həbrha tə sarha wa kəl ma bəlang dān Mbulus.

15 Nanənya, kun tə kognaya ndaman mamnda sodjaya a bəgha təghən a mbed nun bā, kəla na minnun sə a nggərwan tsahang mee ha ngga, kanggi kəm nan nggungwa fa a bəlanggan kapa nən bərha bā."

16 Amma səkna yangan Mbulus pathla dī kənanng nanda hai, dəgha mbəd tsawud sodja yina də pərang nggəən Mbulus.

17 Tərgħa Mbulus aah tal nən ahur sodja Romayini ndanggən, "Duwa tə wundələddi a thləmad mamnda də na pathla sə na midghən pərang nda."

18 Nanən kee, sodjadi təranggən wundələddi dəgha təghən thləmad mamndəda də. "Mbulus wan tə porsəndiya, ndən aagħa nggi, hwan nggi nən a bēe tə wundələddi a thləmad wa bā ya, kəsər na 'ya sə miighən nən a pərərha."

19 Tərgħa mamndədī kəsənggən har wundələddi dəgha təghən man patu də, tsahang mee nən ha, "Mani a mii wa?"

20 Ndagħa, "Mamngya Yahudaya kənanng nda hai nanda hwan sa dəna tə Mbulus a mbed kognaya də a bīnda, kəla na mindan sə a nggərgha nda tsahang mee ha ngga.

21 Amma a nggəməng kanda fa wa, kəsər fiya kal nda kumnggit fada tsəb nda hai ka a bəlang ngganda. Nanənya dəf nda mee mba nda a həbrha tə sarha wa kəl ma bəlang nda. Na nda a kəla sa fa kee a nggəmana fa,"

22 Tərgħa mamndədī kəs thləmadghənən ndanggən, "Ma pərang nan niifa tə ndaarha thləyed nan wa."

Thlönang nda Mbulus a thlomad Ngwamna Felis dā

²³ Tərgħa aagħa mamnda sodja yini səri ahur sodjayighən ndanggən kanda, “Ngwama fa kəsər nun a dərħa Kaisariya dā a fidikrħa, tē sodjaya haru kumnggit səri, tē sodjaya a kəsər pərsaya kumnggit məd, tē sodjaya na yanda tē peela haru kumnggit səri.

²⁴ Kadaman pərsaya Mbulus sē nən a tərħa dūn təghən thlomad Ngwamna Felis dā kula ‘ya tsəwargħən.”

²⁵ Tərgħa chireelth deleewar dā nən ya a ngwamna:

²⁶ A har Kalaudiyus Lisiyas, a Alvəri, Ngwamna Felis. Nda ‘ya fa hangga.

²⁷ “Kamshidiya, kəsang Yahudaya, takħ nda a bəlang, diya dā tē sodjaya kəkər thlanggi sē, kəsər səkdī ndaarħa tē Romarħa ni.

²⁸ Na minna sē a sən ‘ya ni ənənən ndən dēni təghən a mbed kogna yindan dā.

²⁹ Walanggi əndī ndana nda ənadē nəghən aten ngyahad ndan ni, amma əndī nda nanda ənadē tsəkkwa a kənanng gnganda nduwa bəlang ngganda wa.

³⁰ Ndee nanda kənanng nda mee na nda a bəlang nda, ndən thlönang ni a thlomad wa bā kəkər. Tē kəm ndang nggi nafini huhwaagħa ndən a pəro ənda nda ənənən.”

³¹ Nanən kee, sodja yini tərangganda Mbulus a Antifatiris dā a fidikrħa kəla ndang nanda kanda.

³² Dalthna mbərħa hai mal sodjaya na a tər pərsaya dānda mbee dā təghən, kanda nggi kəm wudā nda mbəd tsawud sodjaya dā.

³³ Səlna sodja yini na tər pərsaya a Kaisariya dā, fərang deleewar dā nda ngwamna, mal Mbulus nda a hargħən.

³⁴ Karatang na ngwamna deleewardī, tsahang mee nən Mbulus tənən tē tsaurħa a manggi. Səknən ndaarħa nən a Kilikiya,

³⁵ ndagħa, “Niya ko thləmarħa fa a bəd nafina bā huhwagħa sa.” Tərgħa ngwamna ndagħa a kəsghən nda ha ahu pərsəna na a wuri ki Hirdus tənən.

24*Ngwang nda kumarħa Mbulus a mbed Felis*

¹ Akwasamad beena tuf tərgħa mamnda Firis Hananiya bagħa bā tē fingya mamngya Yahudaya, tē kəm tē təngwa kumarħa nanda aarħa Tartulus, a huhwa Mbulus nda a mbed ngwamna.

² Aah nanda Mbulus a kəndā, katərang ngga Tartulus huhwa Mbulus hai a mbed ngwamna ndagħa, “Alfari, tsaudan dədemnggirħa kaan a kamuwa, kəsər sa na kəlarħa mbeedē, mbedəng na əngya hai ahu chehweddiya.”

³ “Kəsər ka ənggini na heu ya, Alfari, nan tē usaarħa kaan a thləmadwa dā.

⁴ Amma mbə midna sē a dāhanggi midwa dā wa, hwanni sa a kee thləmarħa na fa tē ‘ya niya pərorħa aten niifdiya.

⁵ Walang dān kamshidiya na pəpeethla sē miighən, nən barħa tē kakyath-laanga a pathlam Yahudaya bā ko a yanggini ahu kəshiddiya. Ndəghənni mamnda aten Nadzaraya ndəna nafiya na mbu samad Yeeseo.

⁶ Har ma na midghən sē a kyalgha tē Kən Faara na a Urshalima, ndəghənni kəsang nan.

7 *

8 A ranna mu palthda ha ya na walang kəkafekkidghən tafadwa."

9 Yahudaya kəm kənanng nda pama kanda mu, nggəma nda fa tə ndaarha naghən kee.

10 Fərang na ngwamna kwamana Mbulus a kalgha sə, ndagha, "Alvari, səndi sə sani tə ngwa kumarha yi chehweddiya yi huraya hangga; tə wutsəfayirha niya kyang altenna sə.

11 A rad na mughən ha ngga na sənda sə kalwa beena kumkap səri dəni Urshalima ka hwan Faara də wa.

12 Nafiya huhwagha nggi nawa nda nggi a ngaala tə niifa ahu Kən Faara na a Urshalima wa nduwa kəm thlenggi kakyathlanga ahu kən tsahad Yahudaya wa, nduwa kəm ahu wupəri wa.

13 Mba nda mbang kyado 'ya huhwana nda nggi atenggən wa."

14 'Ya tal nggəmni fa atenggən, niya takkwa Faara yi chichiyinəm tə kwamandı nda nanda mbə kəkafek ni wa, tə kəm niya fərkəkafek ahu 'ya chireethläng nanda ha a deleewar ngyakhrha Musa tə deleewar Annabiya.

15 Fərdi kəkafek a Faara, kəla ənana nafini ya, tə ndaarha na thliirha sə ahu mərri, nda nafiya ənagha nggayirha tə fa mbəfeeya.

16 Nanən kee, djitiirha na a tsawi tə nggayirha a mbed Faara tə fiya.

17 "A kwasamad huraya hangga, bəe Urshalima ba tə ən fərra nafina a fa yamiya tə kəm əna sataka ni a Faara.

18 Nafini huhwaagha nggi nanda nggi ahu Kən hwan Faara na a Urshalima nani a ngwalang tsabang altenna də. Mbə fiya sə wumngga hai a thləmanna wa tə kəm mbə kakyathlaanga sə wa.

19 Amma na fingya Yahudaya sə bagha ba a chehwed Asiya a mbədi, ana 'yasə a mii ndan na nda a thləkrha atenna, kamdə nanənya a na nda a mbədiya.

20 Tsahang mee nafini na a na a mbədiya dımiyid ma walna kognaya Yahudaya atenna,

21 ana palth dani thləkni na tətəl keeya, tərang ni uradna sə a mbed ndan tə ndaarha, 'A ten palth thliirha sə hu mərri na nanda a ngwee kumarha sə a mbed nun a weeriya.' "

Kəs nda Mbulus ha a Kaisariya

22 Felis kəm səndə əngya hangga aten kwamana Yeeso, ishənggən ngwa kumaddı ndagha, "Kəl ma bad mamnda Lisiyaya ba 'wan ndən ni a ngwalang ngwa kumad nun."

23 "Ndangga Felis mamnda sodja Romaya a kəla Mbulus nən ha, amma malənggən kal farha nən hai tə kəm a 'yadəng də kwamana pashiyighən a fərang 'ya nda na midghən wa."

24 Akwasamad bəngya ngguchit, bagha Felis ba tə nukkun Durusila tə Yahudarha. Thlən farha nən a ba nda ba tə Mbulus, kang thləmarha nda fa thlək nən pathla aten fərkəkafek a Kərəsti Yeeso.

25 Nana Mbulus a tsə labara tə kanda aten nggayirha, tə kəs alteena, tə kəm ngwa kumarha na bayi. Kəsgha hərəenga Felis ndagha, "Tsək də kee nanənya wiu. A waldı kwamana niya nggər aagha sa ba.

26 Na midghən sə a fərangya Mbulus wudəbəla, nanən kee nagha a thlən farha a thləmadghən də atenggən, atenggən nagha a tsə labara təghən."

* **24:7 24:7** Fingya chirethya na nda tə mbədghən 6b ndaanən: Ndaan kwang a ngwang kumarha nan sə kəla ndaana ngyahad nan. Tə kəm mbədghən 7 ndaanən: Amma mamnda Lisiya bagha ba thlanggən sə a har nan tə kanglanggirha.

²⁷ A kwasamad hurarha səri, Pokiyus Festus tsaukwa ngwamna a megghed Felis. Felis kəm na midghən sə a wal nggayirha nən a mbed Yahudaya malanggən Mbulus ahu porsəna.

25

Mbulus a mbed Festus

¹ Akwasamad mbeena mahan səlha Festus a Kaisariya ba ka a kəs targhənnən yi ngwamna, thliigha a Kaisariya dəgha Urshalima də.

² A mbədani huhwaana mamngya firistaya tə fingya mamngya Yahudaya Mbulus a mbedghən.

³ Hwan Festus nda kəkar a wudang ngganda Mbulus Urshalima də kəsər ngwanda fa a tsəbghən nda fa a kwamana ka bəlang ngganda.

⁴ Amma Festus nggəranggən kanda sə ndagha, “Kəs nda Mbulus ha a Kaisariya, nggi tafanna tsəbaku niya dərha mbəda də.

⁵ Fingya mamngginun mbu samadna nda da nda thlək 'ya atenggən, a ənadə 'ya na dīmi huhwa ghənun.”

⁶ A kwasamadfi tsaunən mbeena uvada nduwa kum tə kanda, wudgha a Kaisariya də. Dalthana mbərha hai kyagha kən ngwa kumadghən də ndagha a bang Mbulus ba.

⁷ Səlha Mbulus ba, Yahudayini bəgha ba a Urshalima thlii nda sə muwang ngganda madufu, na nda a dahang palthya fa, mbuwa kəkafek.

⁸ Amma Mbulus ngaal ənggina nən thlək nanda atenggən ndagha, “Ənayı 'ya na dīmi aten ngyakhrha Yahudaya, nduwa a Kən hwan Faara na a Urshalima, nduwa a Kaisar wa.”

⁹ Tərgha Festus, na midghən sə a əna 'yanən na a mbəranggən Yahudayini, ndanggən Mbulus, “Na midwa sə a dəna Urshalima də dī nggo kumarha sə aten əngginiya wa?”

¹⁰ Nggəmangga Mbulus, “Nanənya niyi a kən ngwa kumad Kaisar, mbəda niya kamngga a ngwee kumarha nda sə. Mbə 'yasə na dīmi ənang ni Yahudaya fa wa, sa tə altenwa ma sənnasə.

¹¹ Ana 'yasə na dīmi ənani kamngga a bəleewun, karwi fa wa. Amma ana palthyini dēheena Yahudayina fa ya mbə kəkafek sə wa, mbə niifa sə tsəkka a fərang nggi nən kanda wa. Niyi a hwan Kaisar!”

¹² A kwasamadfi kənanng na Festus pathla hai tə kogna yini, ndanggən Mbulus, “Hwanna a nggərgha huhwad wa a mbed Kaisar də, na dərha mbed Kaisar də.”

¹³ A kwasamad bəngya ngguchit, Kutəra Anggiripa tə wan man Mbanis banda Kaisar ba ka ba nda ndang Festus aalee.

¹⁴ Nanən na nda a məndaha a mbədfi, tsəgha Festus labara aten ngwa kumad Mbulus tə kutəra. Ndagha, “Na niifa sə a mbədīya malena Felis ahu porsəna.

¹⁵ Nani a Urshalima, mamngya firistaya tə fingya shingya Yahudaya huhwanda niifdiya na a ngwang kumad mərri ni sə.

¹⁶ Ndanggi kanda, mbə əntin Romaya ni kənanng nggəm niifa kapa nəm ngwang kumarha wa, kəl ma fərang dəm kwamana kalgha sə aten əndi huhwa na ndan kamanggən ka a thlanggən fadghən sə.”

¹⁷ “Ba nanda tə nggi mbəda ba ya, mbəd wii hai tə palthdi wa, amma dalthna mbərha hai thlən farha ni bēe niifda nda ba.

¹⁸ Thliina nafina sə huhwaagha ndən, mbə pathla sə na dīmi thlək nanda atenggən niya kya numarha wa.

19 Ameyedghən, na palthya sə yi ngaala thlæk nanda aten takkwad ndan təkəm niifa mærgħa na nda aarha Yeeso na Mbulus a ndaarha næghən təkəybrħa.

20 Wuleegħa 'ya na a ənee na a ramu palthda ni ha ya, tsakh mee ni tənən nggəm fa dægħa Urshalima dək dək nda ngwang kumarħa sə a mbədī aten palth yini ya.

21 Amma ndagħa Mbulus a malghən nda ahu porsəna, kəl sayiddī ngwalang na Kaisar ngwang kumarħa. Nanən kee fərgħəni a kəsghən nda ha ta sayiddī niya thlənanggən Kaisar dək."

22 Tərgħa Anggiripa ndanggən Festus, "Na minnasə a sək fad niifda ni ya tafadna." Nggərangga Festus sə, "A bīnda na sək fadghən."

Mbulus a mbed Anggiripa

23 Dalthna mbərħa hai səkə nda Anggiripa bə tək Mbanis tək karid kutəryid ndan fa nagħa fiya a fərang mamnggirħa kanda, mamngya sodjaya tək mamngya wupəri dī a samad ndan. Thləngga Festus farħa a kya nda bə tək Mbulus.

24 Ndagħa Festus, "Kutərə Anggiripa, tək fīngya na a mbədīya, nadun niifdīya! Yahudaya heu huhwan ndan a mbenna a Urshalima tək mbədīya kəm na mindansə a bəlang ngganda.

25 Amma kəlang ni nawī 'ya ənanən tsəkka a bəlang ngganda wa. Nanən kee, ndəghən a dək Kaisar ngwang kumarħa sə, ndən ndani niya thlənang a Roma dək.

26 Amma mani a chireethleng nda Kaisar dək? Kəsər mbə pathla sə tefen kəsang ni təghən wa. Nanən kee, ndən bəni təghən mbennun bə heu, mbə kəla sa mawa kutərə Anggiripa, a radəm mugħən ha ngga, niya wal 'ya niya chireethleng nda hai.

27 Kəsər ahu numadna mbə məməl thlənang nda niifa na ahu porsəna a Kaisar dək kula 'ya dīmi atənggən wa."

26

1 Tərgħa ndangga Anggiripa Mbulus, "Fəronda kwamana na a kalana sə." Tərangga Mbulus haargħən sə katəranggən ndīkrħa hai ndəghən,

2 "Kutərə Anggiripa, pet fanna a weeriya mbang ni isħa a mbedwa ka a kyanggi altenna sə aten palthya thləkna Yahudaya atenna.

3 Nanən sənang əntin Yahudaya hai tək fīngya əngya na nanda a ngaalang nda teena. Nanənya niya hwan sa kərsu kee thləmaarħa na fa.

4 "Yahudaya heu sənda tur tsawud na ka nggi ngguchit, ka a katəradghən a kyanan, tək kəm a Urshalima.

5 Ka kətəm sənda nggi na nda mbang thlək 'ya atenna, ana mindan sə, ahu takkwa kəkəfekkid nan, tək Farisarħa ni nggi.

6 Nanənya niyi a mbedwa ka a ngwee kumarħa na kəsər fərdī kəkəfek tək 'ya ndangna Faara a chichiyinəm ka kətəm.

7 Nda fədīkrħa tək yanfaara tur yinəm kumkap səri dəfang nda shilee Faara teena kaan, kanda a kəla parka fa ndanən. Kutərə Anggiripa, kəsər ka numaddīya, fīngya mamngginəm ndən huhwaanda nggi.

8 Mani nən naarħa sə ahur nun na ndaarħa mbə ənaarħa hai thləngga Faara mərya sə wa?

9 "Wadī numad ndaarħa a əna 'yani heu ni mbang ka a 'yada thləm Yeeso ni tək Nadzarat.

10 Əndani ənani a Urshalima. Tə səsəmnda mamnda firistaya muwangdı fatakkwaya Yeeseo ahu porsəna də. Har ma nggəmdi fa a bəlang nda kanda.

11 Saara hangga ni naarha kyarha hu kən tsahaya Yahudaya də ka a səsang ngganda kanda, tə kəm ni naarha thləghang palthya kanda fa na dimi. A hu təbənggid na a tendan, ni dərha hu chehweed kəshi də nee a səsang kanda."

12 "Fardasə nggi ahu kwaman dərha Ndimaska də, nggungwa fa tə səsəmnda mamnda firistaya.

13 Yanfara a sərəkra, Alvari, nani hu kwamana, na kukwaryirha ni a talara hai, kukwaryidghən kaldə yanfaara, djargha tenna hai tə kawiyina.

14 Kan heu fəlan hweeda hai, sək urarha ni tə mii Aramiya, 'Shawulu, Shawulu, kama nda na a səsəerha? Nəghən pədaghən a fadwa a yana aten 'ya na minna.'

15 "Tərgha tsakh mee ni, 'Wunni sa Chinəm?' Ndagha Chinəm, 'Nggini Yeeseo na a səsang nda.

16 Nanənya thliusə! Kədo ni fanna ka a furo taara ni (mafayirha ni) tə kəm pər ənda na nana tə 'ya niya kyadorha.

17 Niya hərworha a haar nafiwa tə fingya mbuwa Yahudaya. Niya thlən sa a thləmad ndan də,

18 də inang yiyi ndan də tə kəm kyakhrangga kanda ahu kukwaryirha ba. Thlangga kanda sə a haar Sheetan bəna tə kanda a thləmad Faara bə tənə nda wal chakh dimiyirha a thlədang ngganda kanda ahur nafiya Faara hai fərgha kəkafek a nggi."

19 "Nanən kee, Kutəra Anggiripa, nggəm di fa tə səsəniddi bagha hai a talara.

20 'Wayi katərang pər labar Faara hai a Ndimaska, tə a fingya na a Urshalima tə chehweed Yahudiya heu tə kəm nafiya mbuwa Yahudaya, tə ndaarha a malang ngganda dimiyid ndan kyakhra nda thləmad Faara bə a əna əngya nda kyadgha ndaarha malang nda dimiyid ndan.

21 Ndəghənni kəsəena Yahudaya a pəpəl Kən Faara na a Urshalima na mindan sə a bəleegha nda.

22 Amma dəd Faara sə ta weeri bə ya, ndən nani kət a mbədiya ka a pəranggəni wundakhnaya tə shingya. Pərangdi ndən kanda 'ya ndaana annabiya tə Musa nən a katərarha hai.

23 Kəkafekni Kərəsti nən a səsəarha, nən a 'wa thliirha sə ahu mərə, nən a bəng kukwaryirha nafiighən bə tə fingya mbuwa Yahudaya."

24 Mbulus kula ngwalang palthghən kee tərgha Festus təranggən uradghən sə ndəghən, "Sa Mbulus kyahar hutən wa! Karatadwa mulda hai kyakhrang də hutən wa hai."

25 Nggərangga Mbulus sə ndəghən, "Kyaharwa hutənna hai wa, Alvari, 'ya niya thləkrha kəkafek ni.

26 Sən kutəra ənggina sə ya, ndən niya kal farha hai tə thləkrəghən. Səndisə kutəra Anggiripa səndə ənggini niya thləkrha heu ya kəsər əna wa ndan bəbee wa.

27 Kutəra Anggiripa fərna kəkafek tə annabiya wa? Səndisə fərna kəkafek."

28 Tərgha ndangga Anggiripa Mbulus, "Tamngga ndaarha a sayi ngguchit kiya na mbang ləm nggi fa tsawi Kərəsta wa?"

29 Ndagga Mbulus, "Ko sayi ngguchit nduwa beəna hangga, niyi a hwan Faara tə ndaarha mbə sa katenwa wa, heu tə fingya na a kee thləmarha fa a weeriya tsawa nda kəla nggi, amma mbə tə wuyiwurdi ya wa."

³⁰ Tərgħa kutəra, tə ngwamna tə Mbanis tə fīngya tsau nanda a mbərħa tal wii nda.

³¹ Mal kəndə nda, na nanda a ndikrħa tə ndan, ndanda, "Niifdiya mbə 'yasə ənanən tsəkka a bəlanggəm wa, nduwa muwang nggəm ahu porsəna də wa."

³² Kutəra Anggiripa ndanggən Festus, "A mbə nggərna kamshidī huh-waarħa a mbed Kaisar wa, kam nəm a kalghən hai."

27

Dənda tə Mbulus a Roma də

¹ Səlna fardə bə ngwan fa dən Italiya də ahu kombuwol, Mbulus tə fīngya porsənaya fər kanda nda a haar mamnda sodja Romaya hai na nda aarħa Djuliyos nəghən tal ahu sodjaya na a haar Kaisar.

² Kya nan ahu kombuwol hai a Adəramitiyom, na a dərħa ahu fīngya talya də na chehweed Asiya, thlii wiirħa nan a ten wuri aamdī. Aristakus niif Tsalonika na a chehweed Makidoniya nəghən ahur nan.

³ Dəlthna mbərħa hai səlan a Sidon də, Djuliyos ənang nggayirħa nən Mbulus malanggən dəgha wal pashiyighən təna nda fərang 'ya na midghən.

⁴ Mal nan Sidon, naghə bəreurħa a tsang hura kan fa, dən də tsau tə wutambar Sayifurus fa tənən hərəkrħa ma bəreudī.

⁵ Mbərang nan wuri aamdə hai na a Silisiya tə Pamfiliya, səlan a Mira də na a chehweed Lisiya.

⁶ A mbədani walna mamnda Sodja Romaya dī kombuwol yi Aledzandəriya na dərħa Italiya də, kyanggən kan sa hai.

⁷ Əna bəngya nan hangga a kwamana kəsər naghan a wiirħa samma-samma pərpər səl nan a Kənidus də. Malang ngwana bəreudī kan dərħa mbeedə, kyan tə man fad wutambar Kəriti na tsau tə Salmoni fa.

⁸ Pərpər mbərang nan mbədə hai bən mbərħa bə na nda aarħa, mbəd hərgħang nda kombuwol, tsau tə tal Lasiya fa.

⁹ Mbəd dən hai kaan a mbədī, tsauka wiin nan pədaghən kəsər nanənya mbər kar aama də. Nanən kee, kəsgha Mbulus thləman ndan ndəghən,

¹⁰ "Waya, ahu widdī kyanəm ya na ən tərəmdə sə a mbee nanənya, kombuwol nəm tə rəfənnəm na nda a səbrħa də kaan, heu tə yibya hangga na nda a sahatta."

¹¹ Amma mamnda sodja Romaya dī kardə kang thləmaarħa Mbulus fa kəl yi tə hur kombuwoldī tə niif Kombuwoldī.

¹² Nanən mbəd hərəkrħa nggirggi Likiya mbə ngga na a ənaghə nggirggiya fegrħa sə wa, kəsər ka ən diya, hang ndəndan ndanda a nggushi dənda mbeedə tə wiirħa təna nda səla Finikiya də anadə a ənaarħa hai əna fegrħa nda a mbədī. Finikiya mbəd isha nggirggiya ni na a Kəriti na a man kii pəlasarya tə həmdə yanfaara fa tə kəm man kii wufaya tə həmdə yanfaara fa.

Bereu 'yaara hu wuri aama

¹³ Katərang na bəreurħa bərħa bə a man kii pəlasarya bə, tamngganda ndaarħa wal nda əndī na mindan; tərgħa kwasang ngganda nggirggi ndan hai wii nda tə mii wuri aam Kəriti.

¹⁴ Tsəbaku, bəreurħa bəgha bə kaan a wutambar də bə a man kii wufaya tə man kyad fara.

¹⁵ Kəsangga bəreu 'yaardi nggirggi də hai mbangwa nji teena ahu bəreu dādə wa, malanggan kee naghə bəreudī a pughang kandə.

16 Mbərang nan wutambar da hai ngguchit na nda aarha Kauda, pəpəpə mbang nan kənanng nda nggirggi da hai na ngguchit na a saman nan.

17 A kwasamaddi kahang nanda Nggirggi da ba na ngguchit kənanng ngganda sakhkya a fad kombuwol di na manggən amanən də fəla də. Na nda a tərəmnda na da nda dərha hu chehweed Sərtis də.

18 Nana aamdi a əna kudufulla, nagha a tətənanng kan, dalthna mbərha hai katərang ngganda thlahang fingya rəf yinan haadə na ahur nggirggi di ahu aama də.

19 Afar beena yi mahan muwang ngganda fingya kari taara də yi nggirggi di.

20 Bengya hangga kyawa yanfaara ba wa, nduwa wufəlnaarya, nagha bereurha a piirha kaan, numan tə ndaarha mban a hərəkrha wa.

21 A kwasamaddi mənna nafina ha na ahur nggirggi di kanda kula wal ənnarhami, tərgha Mbulus thliigha sə a mbed ndan ndəghən, “Waya, a ndam kwang kee dūn thləmaarha fa kəla ndangni kun a mal dūn wutambar Kəriti wa, kam kya wum hu səsadda hai ya wa.

22 Amma nanənya, niya ndang nda kun kərsaama, kəsər mbə niifa sə na a kədeng yibədgən wa, kəl nggirggi di kee ndən nəm a kədeng nda.

23 Fədik di mbərgha də tə thlənda Faara nani yighənni tə kəm niya tərang shilee teena ishdə a thləmadna,

24 ndeeghən, ‘A tərəmna wa, Mbulus. Na isha a mbed Kaisar nggo kumarha nən sə. Faara hu nggayidghən fərdə hərəkrha a fiya heu ka sa.’”

25 Nanən kee kərsaama kəsər fərdi kəkafek a Faara nən a katərarha hai kəla pəree nən.

26 Amma tətəni a puwangga bereurha kəm a wutambarra də.

Tim Nggirggi hai

27 A fidik kumkap fada nagha bereudi aten puwang kandə a ten wuri aam Adəriyatik, a manad fidikrha fa hur nggirggi yini sənang ngganda hai takhdan a ndusang chehweerha fa.

28 Kəkərang ngganda kudim ndəghən səldə saara haru tə kumnggit səri. Tsəbaku nggərgha nda kəkərang nda kudim ndəghən kəla nda hai saara kumnggit wutarihe.

29 Ka tərəmnda nadə nggirggidi dək ferya fa, kal dəbəlya nda hai fada na həhaaghən a kamu wuri aamda hai tə man samadghən ka a ‘yadang wiirha nən fa, hwan Faara nda a dalthga mbərha hai wed.

30 Tərgha fa hur nggirggi di na mindansə a da nda, tərə nda hu kombuwol da hai na ngguchit kəla nanda a kal dəbəla hai na haaghən a man mbee.

31 Amma ndangga Mbulus mamnda sodjadi tə fingya sodjaya, “A ishwa nafini a thləmad nggirggidi ya wa, mbun a hərəkrha wa.”

32 Nanən kee sodja yini thləng nggand sahad kombuwoldi kəsgha ndən ha malghənda hwagha də.

33 Takhna mbərha a dathla hai ndangga Mbulus kanda heu a həb ənnarhami nda. Ndəghən, “Bengya kumkap fada mbərgha də nuwun ahu billarha kaan ənawun ənnarhami wa.

34 Niya ndang nda kun nanənya, ənama ‘ya mii tənun wal kanglanggirha. Mbə niifa sə na a kədeng ko was tenggənni wa.”

35 Tərgha tərənggən mburodi sə usa Faara nən a mbendan heu. Kyanggən hai nagha a kiighən.

36 Wal kanglanggirha nda əna ənnarhami nda mii.

37 Kan heu haru səri tə kumnggit məd kap mikki na ahur nggirggidi.

³⁸ Ngwalang nanda hëb ännarhami, thlahang ngganda haad nggirgida ha dë na nda a irang wan hwalirha dë ahur wuri aama hai.

³⁹ Dalthna mbërha hai, sëangwanda chehweddä hai na nanda së wa. Amma na mbäd tsëchelhomnda, ndanda a nggushi dëna nda të nggirgidi a mbädädë ananda a mbang nda.

⁴⁰ Tërgha thleng ngganda sakhkini na të dëbël yini hëhaaghën mal kanda nda ahu wuri aamdï, të këm kwasangganda sakhkina hai na kyakhrang nda nggirgidi. Tërgha thlengganda shishamarda së na a mbed nggirgidi a bërurha tënë puwang kanda a mii këkëshbangnda dë.

⁴¹ Amma nggirgidi tsuwar chehweerha nën kyagha kamughën dë mbangwa tsë 'ya fa wa. Tërgha nggirgidi nagma a fëladë ka kudufulla aamdï.

⁴² Sodja yini na mindan së a bëlang ngganda porsën nggini ama nanda pëpeethla hërgha nda.

⁴³ Amma mamnda sodja Romadi na midghën së a hërghanggën Mbulus karanggën kanda fa. Ndanggën kanda yi mbangga aama 'wa përa nën pëpeltgha a mii këkëshbangnda dë.

⁴⁴ Tërgha ndanggën fingya kës katako ndan nduwa kukutathla nggirgidi. Kanda heu hërgha nda sëla nda mii këkëshbang nda dë.

28

Mbulus a wutambar Malta

¹ A kwasamadï hërök nan kan a këkëshbangnda, ndën sæk nan të ndaarha nan a wutambar Malta.

² Nafiya wutambar di ängang nggayirha nda kan kaan. Thlën nda kan fa, dzëghang waarha nda kan së, kësër na 'yaara a baarha heu të mbiirha.

³ Damna Mbulus hwarirha bë, nanën a sang nda hu waarha hai kyagha kwadwasaarha së ka thlerra waddi billagha ndën, këtghënë a haarghën.

⁴ Nafiya wutambar di na huthlin dë nda nggawal-nggawal a haar Mbulus ndangganda ndan, "Niifdiya të bël farha ni, ko nanën hërök dë ahu wuri aama, faar ngwa kumarha mbë a malang të yibrha wa."

⁵ Amma Mbulus yiranggën huthlin dë dë mukka ahu waarha hai ko 'ya walghën.

⁶ Fiya a numad ndaarha nën a hëthla hai nduwa fëlgha hai mërgha. Amma tsëna nda tsëbaku mbë 'yasë walgha ndën wa, nggërang ngganda numad ndan hai ndanda kamshidiya faara ni.

⁷ Tsau të mbëdi katërana ënda hai të Mbulus na wure së manggën yi Pubiliyus, mamnda wutambar di. Thlë kan nën fa a minda keeghën të wutsëfayirha, bëena mahan ndëghën a fërang ännarhami kan.

⁸ Chin Pubiliyus ahu sëra, fadghën bëe të këm fau a billaghën. Kyagha Mbulus thlëmadghën dë, hwan Faara nën, sang haara nën fa këngga.

⁹ Katërana ënda hai kee, tërgha haaya na ahu wutambar di bë nda bë wal kända nda.

¹⁰ Nagma nafini a fërang mamnggirha kan ahu kwamangya hangga. Takh nan a wiirha, fërang ëngya nda kan hangga na minnan.

Mbulus a Roma

¹¹ A kwasamad ndëree mahan kyan hu nggirggi Alidzandariya tsauka hai a wutambardi a ndëri mbiirha. Na nggirgidi të tända mudad faarya Kasto të Polus.

¹² Kya nan Sirakus hai ëna bëena nan mahan a mbëdi.

¹³ Thlen dan Rigiyum də. Dalthna mbərha hai piigha bəreurha ba a man ki pəlasarya. Akwasamad beena səri səlan Putiyoli də.

¹⁴ A mbədi dan wal fingya fatakkwaya, hwan kan nda əna beena nan məd tə kanda a dan Roma də.

¹⁵ Səknə fatakkwaya ndaarha naghan bayi, thlii nda hwathla kanda fa hu Kasu Apiyus, fingya kəm ba nda wal kan a mbərha na nda aarha Kən rongya mahan. Nana Mbulus nafini kee usa Faara nən wal kanglanggirha nən.

¹⁶ Səl nan a Roma də, malangganda Mbulus tsauka hu kən rongya katenggən tə sodjadı na a kəlaghən ha.

Pər Mbulus labar Faara a Roma

¹⁷ Akwasamad beena mahan, aagha Mbulus shingya Yahudaya ba. Wumna nda ba, ndangga Mbulus kanda, “Wanmanggina, ko nanən mbə 'ya sə ənang ni nafinəm fa nduwa əntin chichi yi nəm wa, kəseegha nda a Urshalima fər nggi nda a Romaya.

¹⁸ Tsahe mee nda ha ngga, na mindan sə a kal nggi nda hai, kəsər mbə 'ya sə ənani tsəkka a bəleegha nda wa.

¹⁹ Amma mamngya Yahudaya kara nda fa, tsaweeghən fa tətə a dı a mbed kutərə Kaisar dəgha ngwee kumarha sə, ko nanən bawi mbədə ba ya ka huhwa nafinani wa.

²⁰ Nanən kee, ndən kadā ni kwamana a na kunni ka a kalanggi kunsə kiya, kəsər kəneegha nda tə wuyiwurdi ya aten niifdi na Isərelaya a kəlarha fa, Kərəsti. Fərđi kəkafek 'wadə teena bədə ba.”

²¹ Nđang ngganda, “Wal wan deleewar a Yahudiya ba atenwa wa, mbə nafinəm Yahudaya bagha ba a mbədi thləkka 'ya atenwa nduwa tsəgha labara mbuwa ngga atenwa wa.

²² Amma na minnan sək 'ya nan fərna kəkafek atenggən, kəsər sən dan sə fiya ko a yanggini a thlək 'ya dımi aten takkwad Yeeseo.”

²³ Fərđasə ngwa nda fa kanda hangga ka da nda wal Mbulus, ba nda mbədə ba nanən sə tə tsaurha. Ka a tsar ta figrha də, ndəghən a thləghang labar kutəryid Faara kanda. Na midghən sə a ləm kanda nən fa ka a thlə Yeeseo nda na fa. Ənaghən taara tə deleewarya Musa tə yi annabiya.

²⁴ Fingya nggəm nda fa tə labarghən, amma fingya fər wa nda kəkafek wa.

²⁵ Nggəmgwa nda fa tə ndan wa katərang ngganda wiirha hai a kwasamaddı ngwalana Mbulus palthghən tə ndaarha, “Pər Səsəna tə Pədənda kəkafek a chichi yinun ndanən ahu deleewar Ishaya,

²⁶ “Duwa thləmad nafina də ndangga kanda,

Nun sək 'ya amma mbun a sənang hai wa;

Nun a na 'ya amma mbun kukwalang hai wa.

²⁷ Kəsər hur nafiniya nəghən kakrak;

Mba nda sək 'ya tə thləma yi ndan wa,

Tə kəm nggəlang nda yi yi ndan.

Kam nandan tə yi yi ndan,

Səgha nda kəm tə thləma yi ndan,

Sənang ngganda hai tə hur ndan,

Kyakhra nda hai,

Kəngangi kanda.*

* 28:27 28:27 Ishaya 6:9,10

²⁸ Tsaunən kee, na minna sə a sənunsə 'wanda teena thlənang nda labar hərəkrha Faara a fingya də mbuwa wa Yahudaya, na nda a kang thləmaarha fa!"

²⁹ Hərəm nən ndaarha kee, tərgha thliigha Yahudaya sə na nda a ngaala kaan a pathlang ndan.†

³⁰ Hurarha səri Mbulus tsau ahu mindədi nanən a tiirha, nagha a thlə fiya fa heu bəgha thləmadghən ba.

³¹ Kula tərəm nda ndəghən a pər labar kutəryid Faara tə tsaharhaha aten Chinəm Yeeso Kərəsti, mbə niifa sə mbangga 'yadənggən fa wa.

---

† 28:29 28:29 Fingya chireelthya kaar mba nda tə mbədiya wa

Romaya

Nda'ya

¹ Nggi na Mbulus, mafad Yeeseo Kæræsti, aah na nda nggi ka a tsawi tæthlænda Yeeseo, wuwura ka a pær labar Faara ni.

² Labarði na mbænggøn ya ndøn dæfna Faara miighøn ka kætøm a mii annabi yighøn, kæla nanøn chichireethlee hai hu deleewar labar Faara tæpedænda.

³ Labarði na Mbænggøn ya aten Wanggøn ni, Chinøm Yeeseo Kæræsti, ahu thlu farha turya Ndauda ni.

⁴ Kyad ndan a pæpal tæ ndaarha Labarði na Mbænggøn ya aten Wan Faara ni thliigha sæ ahu mæra tæ sæsæmnda Sæsæna tæ Pedænda. Ndæghøn ni na Yeeseo Kæræsti na Chinøm.

⁵ A fadghøn ni ndøn wal nøm nggayirha tæ aarha na a tsawi tæ thlændæghøn tæni aah fiya bæ a færkækafek nda tæghøn na a færang mamnggirha nda thlæmnggøn.

⁶ Tsuwar yandi kun fa ya, kun aah na nda a tsawun yi Yeeseo Kæræsti.

⁷ A kun heu na a Roma, nggæmna Faara, aagha kun a tsawun nafiyighøn tæpedænda. Ngwa tsauka nggayirha tæ tsawud dædemnggirha yi Faara na yinøm china tæ køm Chinøm Yeeseo Kæræsti a tsauka tæ kun.

Hwanda Faara yi usarha

⁸ A katæradghøn niya 'wa usa Faara ahu Yeeseo Kæræsti ka kun heu, kæsær na nda a thlæk labar færkækafekkid nun ko a yanggi ni hu kæshiiirha.

⁹ Kæsær Faara niya ænang taara tæ hurna tætal ahu pær Labarghøn na Mbænggøn yi Wanggøn, ndøn shedagha nggi tæ ndaarha ni naarha dæl kun in kæsar ahu hwanda Faara niya ænaarha,

¹⁰ kala sayi a nadi a hwan Faara. Niya hwan Faara tæ ndaarha, ana nggæmnda hurghøn ni, a wal kwamana ni di thlæmad nun dæ.

¹¹ Kæsær næghøn a kukwashe fa a na kun ni a danggi kun sæ tæ færra sæsæna na a færang kaali nøn kun.

¹² 'Ya na minna, nda nggi tæ kun a færang kaali nøm ndan hu færkækafek.

¹³ Shayina na minna sæ a sænunsæ, saara hangga nggi a ngwarha fa na a di thlæmad nun dæ, amma walwi kwamana wa. 'Ya tæna minna thlæmad nun dæ ka di haathla ahur nun kæla æna ni ahu fingya mbuwa Yahudaya.

¹⁴ Na hakked fiya sæ a tenna, fiya na a wupæri tæ fingya mbuwa a wupæri, fingya na tæ sændæ tæ fingya mbuwa tæ sændæ, tæta ni a pærang labarghøn ni kanda heu.

¹⁵ Næghøn a kukwashe fa na a pærang Labaara ni kun na Mbænggøn a kun na tæ tsaurha a Roma.

¹⁶ Kæsær shidæe wa pær labar Faara ni wa, kæsær sæsæmnda Faara ni na a æna taara ka a hærhanggøn kowunni færga kækafek. 'Waghøn aten Yahudaya tækøm dægha ten fingya dæ mbuwa Yahudaya.

¹⁷ Kæsær ahu Labar dæ ni na Mbænggøn ya kyadna Faara nggayiddi, nøm wal nggayiddi 'yahu færkækafek, ka a katæradghøn ta mii ngwaladghøn dæ. Kæla nanøn chichireethlee hai ahu labar Faara tæ ndaarha, "Niifa na tæ nggayirha fa nun tsaurha tæ færkækafek fa."

Sæb hur Faara aten dîmiyirha.

18 Kəsər kyad Faara səbrha hurghən hai a talara, aten yamid takkwa Faara, tə tar mbəlfēerha na fiya a ənaarha na nanda a kar kəkafek fa ka tar mbəlfed ndan.

19 Kəsər 'ya nəm mbang sənda aten Faara nəghən a pəpal a fad ndan, kəsər Faara ndən kyadangga ndən kanda a pəpal.

20 Ka əna nanda kəshirha ən ənad Faara mbuwa nəm naarha, kəla səsəməndəghən yi pakwandə, tə targhən, nad yirha ndən a pəpal, sənang dūn əngya hai əna nanda. Nanən kee mbə 'ya sə na fiya mbang ndaarha wa.

21 Ko nanən sənda Faara, mbangwa nda tərang shilee in tə ndaarha ndəghən ni Faara wa, nduwa usaghən nda wa, amma numad ndan tsaudə mere kee, hur ndan yi nuryirha kəm tsaudə wulghən.

22 Tamngganda ndaarha na nda ndəndəl ashe nurya ni kanda.

23 Kyakhrang ngganda mamnggit Faara hai mbuwa mərə tə dāharha na kəla niifa na mərə, tə kəm dāhaya na kəla wudikkya, mābiya, tə fīngya na kākhrha tə hura kəla nda hulthne tə tusalya.

24 Tsaunən kee malangga Faara kanda dənda mbeedə tə əna tar dīmīyirha tərna mindan. Nanən kee, na ndaa əna ən tsanda a pathlang ndan.

25 Kyakhrang ngganda kəkafekkid Faara hu nggabaarha də. Na nda a tərang shilee əngya teena əna nanda ma Faara tafadghən, tsauka ndəghən ni tsəkka a fal ghənda pakwandə. Atsaukake.

26 Nanən kee, ndəghən dani malang na Faara kanda dənda mbeedə tə suna əna tar ən shilee tə ən tsanda. Nishyi ndan kəm mbedəng ngganda hunarha hai nuneefa tə həshneefa tsauka məməl ka kya nanda əna kəshirha, ahu hunarha hai tə shayi ndan nishya, kamngwa wa.

27 Tsaunən sunan ndan kyadə hur ndan hai, tərgha həshya kəm malang ngganda hunarha hai tə nishya kamngga ka kya nanda əna kəshirha. Nagha həshya a əna ən shilee tə ndan. Ahu əna 'ya kiya aang nda tsətsəlla alten ndan fa bə.

28 Tsaunən numawa nda tə ndaarha kamdə a kəs sənda Faara nda ha na nanda təghən ha wa, malangga Faara kanda dənda mbeedə tə numad əngya kamngwa wa a ənaghən nda.

29 Na nda lələgdə tə kala tur yanggi mbəlfēerha, tə dīmīyirha tə suna, tə tsan ndan, tə sərəkkirha, tə bəl farha, tə yanda, tə hukrha, tə kəs ndan hur tə kiki farha.

30 Na nda səb thləma, na nda a kar Faara fa, tə 'yar farha, tə taala, na nda kada kwaman tar mbəlfēerha, tə yamid fərang mamnggirha fa nggətyindan.

31 Mbə hakkilo sə a fad ndan wa, mba nda tə kəkafek fa wa, mba nda nggəm ndan wa, tə kəm mba nda hadang ndan fa wa.

32 Səndasə tə ndaarha, ndagha ngyakhrha Faara, fīngya na a əna ənggini ya kamdə a mərə nda. Amma mbə ka a na nda a dərha mbeedə tə ənaghən kee wa, amma kənanng paama nda fīngya yina mu na a əna kanda.

2

Məməl ni ngwa kumad Faara

1 Nanən kee, mbə 'yasə na mbang ndaarha wa, ko wunni sa, sa na a ngwang kumarha niifa sə pak. Kəsər a sayiddi na a ngwa kumarha aten niifa, na a ngwang kumarha fad wa ni sə. Kəsər sa tafadwa na a ngwa kumaddi na a əna tur ənggini kəm.

2 Nanənya səndəm sə ngwa kumad Faara aten nafiya na a əna tur əngginiya məməl ni.

³ Sa na niifa mere. Sa na a ngwang kumarha fingya sə na a əna tur əngginiya. Amma sa tafadwa a ənarha kee. Tamngga ndaarha na hərəkrha ma ngwa kumad Faara wa?

⁴ Nduwa dəm na hang nda nggayid Faara, tə munyadghən, tə yamid huf hurghən nən a ənaarha atenwa wa? Ashe səngwa sə tə ndaarha nggayid Faara atenwa ndən nən a kyorha hu kwaman kwa pəma ba wa?

⁵ Amma ka kakrakkid tenwa tə kakrakkid hurwa, na a wumang səbrha hura altenwa fa hai a far səbrha hur Faara, a far ngwa kumad nggayid Faara nən a kyarha pəpəl ba.

⁶ Na Faara a teng kowunni aten 'ya ənanən.*

⁷ A fingya na a nji teena tə əna nggayirha, kafa mamnggirha nda tə manang alteena tə yamid mərra, kanda ni na Faara fərang yibrha kanda mbuwa ngwalarha.

⁸ Amma fingya na a nggəm alten ndan, kar nda fərkəkafek fa kəl takkwa mbəlfəerha na səbrha tə hufrrha hura sə aten ndan.

⁹ Na billarha tə səsaarha a kəla fingya fa na a əna mbəlfəerha, nən a 'waarha tə Yahudaya ta ten fingya də mbuwa Yahudaya.

¹⁰ Amma fingya na a əna nggayirha na Faara a fərang mamnggirha tə tsawud dədəmnggirha, nən a 'waarha tə Yahudaya a dəgha ten fingya də mbuwa Yahudaya.

¹¹ Kəsər Faara mbə wura hasə wa.

¹² Fingya ənagha dīmiyirha səngwanda Deleewar Musa wa, na nda a ngwang kumarha kanda sə aten dīmiyirha əna nanda mbə tə ngyakhrha Musa wa. Amma fingya ənagha dīmiyirha sənda Deleewar Musa, na nda a ngwang kumarha kanda sə tə 'ya ndaana Deleewar dī.

¹³ Mbə sək 'ya ndaana Deleewar ndəna tsang fiya tə nggayirha fa a mbed Faara wa, amma əna taara tə 'ya ndaana Deleewar.

¹⁴ Fingya mbuwa Yahudaya mba nda tə Deleewar ngyakhrha Musa wa, kanda tafad ndan kyad ndan a pəpəl 'ya kamngga a əna nda tə 'ya kamngwa a əna nda, ko nanən fərang ngwanda dəleewar ngyahad Musa kanda wa.

¹⁵ Ən ənan ndan kyaddə ndaarha əndi ndaana Deleewar dī nəghən chichireethlee hai ahur ndan. A hu numad ndan a fara səmən nən ndang kanda ənawa nda ngga wa, a fara səmən kəm ndanggən kanda ənanda ngga.

¹⁶ Labar dani na Mbənggən ya niya pəra, na fara bayi na Faara, ahu Kərəsti Yeeso, a ngwang kumarha kowunni ahu 'ya na bəbəe na ahur ndan.

Yahudaya tə tsahad Musa

¹⁷ Kun na a aah fad nun Yahudaya kun a mbərsaarha tə Ngyahad Faara, non a taala tə Faara.

¹⁸ Səndun 'ya na midghən, səndun 'ya na məməl kəsər tsahang nda kun ha aten ngyahaddi.

¹⁹ Sənnasə sani təkəs kəkəlad kwamaya ha, tə kəm sani kukwaryid fingya na hu wula,

²⁰ tə tsətsəl nurya, tə tsahang nda wundakhnaya ha, kəsər ahu ngyahaddi ya na lələgdə tə sənda tə kəm kəkəfek.

²¹ Sa na a tsahang niifa ha, mba a tsahang alten wa ha wa? Sa na a pər labar Faara tə ndaarha a ngaarna wa, amma sa mba a ngaara wa?

²² Sa na a ndang nda fiya a ənanda kulafayirha wa, mba a əna kulafayirha wa? Sa na a tsan daharha, amma mba a ngaara hu kən daharha wa?

* 2:6 2:6 Dzabura 62:12; Karapu 24:12

²³ Sa na a taala tē ngyakhrha, mba a sēbang thlēm Faara dē tē hwasang nda 'ya ndaana ngyahaddi wa?

²⁴ Kēla nanən chichireethlee hai hu dēleewar Faara, "Ka pusususuyid nun ni, na fīngya mbuwa Yahudaya a sēbang thlēm Faara dē."

²⁵ Thlee muwa nēghən ngga, a nanna a takkwa 'ya ndaana ngyakhrha. Amma a hwasang na 'ya ndaana ngyakhrha tsauna kēla thleewa muwa wa sam.

²⁶ Ana fīngya thlee wa muwa a əna taara tē 'ya ndaana Faara, mbəna Faara tsawang kanda kēla nafiya thleegha muwa wa?

²⁷ Ai, Yi mbuwa tē Yahudarha thlee wa muwa kēsgha ngyakhrha Faara ha ngga nən a nggo kumarha sē sa na tē Yahudarha thleegha muwa na tē ngyakhrha Faara ha amma ənawa taara sē wa.

²⁸ Mbə 'ya na a kēshi ndəna tsaworha tē Yahudarha wa, mbə thlee muwa yi pam farha nəm a naarha wa.

²⁹ Awo, ka tē Yahudarha ndəna niifa na tsawudghən məməl tē Faara. Thlee muwa yi kəkafek ndəna thlee muwa yi hura hu Səsəna, mbə tē əna taara tē 'ya na chichireethlee hai hu ngyakhrha wa. Niifa na kēla kiya nən kadfa faala a har Faara, mbə falla fiya wa.

3

Na Faara tē Kəkafek fa

¹ Nanən kee, mani chighəd tsaurha tē Yahudarha? Mani ngga hu thlee muwa?

² Ai nēghən sē kaan hu kwamangya hangga. Yi tal, Yahudaya ndən fərang nanda labar Faara kanda.

³ Amma ana fīngya sē mbuwa tē fərkəkafek wu? Yamid fərkəkafekkid ndan tsaudə mbə Faara naarha tē kəkafek fa kəsər ka fīngya nafiya mbuwa tē kəkafek fa wa?

⁴ Sam mbə kee wa, Faara nēghən tē kəkafek fa, ko nanən kowunni nən nggabaarha. Kēla nanən chichireethlee hai, "A səngga fiya sē na kəkafek sē a fadwa, a kalna sē, tē kəm na a thlang fadwa sē hu ngwa kumarha."

⁵ Amma ana yamid nggayid nəm ndən na a kyad nggayid Faara a pəpəl, ma nəm ndaarha? Nəm a ndaarha na yamid nggayirha sē a fad Faara ka kyad nən səbrha hurghən aten nəm wa? Niyi a kala sē kēla na niifa ndikrha fa.

⁶ Ko ngguchit! A nadə kee, kəkən na Faara tsaurha tē ngwang kumarha kəshirha?

⁷ Na niifa ngaala tē ndaarha, "A tsau nggabad na nən kyad kəkafekkid Faara a pəpəl chik mamnggit ghənən, Kama nda na nda nggər ngwe kumarha sē tē ndaarha tē dīmirha ni nggi?"

⁸ Kama mbuwa nəm ndaarha, "Taama əna mbəfeerha nəm təna əngya na ngga kyarha bə ahurghən?" Kēla na fīngya thlək əngya yi səb thləma na nda a ndaarha, məməl ni a ngwang kumarha nda kanda sē.

Mbə niifa sə na tē nggayirha fa wa

⁹ Yo, ma nəm ndaarha mbiya? Kəm na Yahudaya kal dəm fīngya fiya wa? A yanggi! Ko ngguchit! 'Wa dəm teena thlək dəm ndən tē ndaarha, Yahudaya tē fīngya mbuwa Yahudaya heu na tē aibe fa, tē kəm kanda heu na nda a kamu səsəmnda dīmiyirha.

¹⁰ Kēla nanən chichireethlee hai ahu Dēleewar Faara tē ndaarha, "Mbə niifa sē na tē nggayirha fa wa, ko tətəl.

¹¹ Mbə niifa sə na a səng hai wa, mbə niifa sə kəm na a kada Faara wa.

¹² Kanda heu kang nda kəsəra Faara, kanda heu tsau nda nafiya kee mere.

Mbə ka niifa sə wa ko tətal.

¹³ Ka urad ndan nəghən kəla kwat mərta tsahai, tsau sheneu ndan yi hukrha. Ləbar ndan nəghən kəla yarhafəd hulthne.

¹⁴ Yakh nda 'yar farha, tə ndikrha i ikh.

¹⁵ Yakh nda bəl farha ka ka,

¹⁶ Kala mbərha ndəna nda sadə kəl səbrha hura tə səb əngya.

¹⁷ Səngwa nda kwaman dədəmnggirha wa.

¹⁸ Mba nda tərəm Faara wa sam."

¹⁹ Nanənya səndəm sə tə ndaarha kala 'ya ndaana ngyakhrha, nəghən aten fīngya na a kamu ngyakhrha, ənana ndan kee ka amawana fiya kala sə, tə kəm bənggən kəshīrha ba heu a kamu ngwa kumad Faara ba.

²⁰ Tsaunən kee, mbə niifa sə na tsaurha kula dīmiyirha a yid Faara ka nanən a əna 'ya ndaana ngyakhrha wa, 'ya na ngyakhrha a ənaarha a sənəm sə tə ndaarha ənadəm dīmiyirha.

Nggayirha hu fərkəkafek

²¹ Amma nanənya, a malang dəm ngyakhrha səndəm nggayid Faara, ngyakhrha tə annabiya fər nda shedawa atənggən,

²² Nggayid dī ki Faara ya, nəm walghən hu fərkəkafek a Yeeso Kərəsti tə fīngya heu fərgħa kəkafek, mbə kyad dədəmənggirha sə pathlang nda Yahudaya tə nafiya mbuwa Yahudaya wa.

²³ Kəsər fiya heu ənanda dīmiyirha, kəfīnda ma kutəryid Faara.

²⁴ Amma fərfa nggayid Faara a fiya ka ni, kowunni waldə tsaurha kula dīmiyirha a mbed Faara hu pəla ənana Kərəsti Yeeso.

²⁵ Fər Faara Yeeso a tsauka sataka hu tər hakked dīmiyid nəm, kəsər hu irra far satakh kən də na nda a chahang dīmiyid ndan fiya də hu fərkəkafekkid ndan. Ənana Faara kee ka a kyad nggayid ghənən, ka a lədanggən kərəssəghən na a malanggən dīmiyiddi 'wana nda ənaarha kaar.

²⁶ Ənanən kee ka a kyad nggayidghən nən hu kəshīid weeriya, a kyad ndaarha nən nəghən tə nggayirha fa təkəm hərəhanggən fīngya yini fərgħa kəkafek tə Yeeso.

²⁷ Ma nəm a taala atənggən? Mbə 'ya sə wa. Kama ni nanəm a taala? Ka kwaman laf ngyakhrha Musa wa? Awo, kəl tə fərkəkafek.

²⁸ Kəsər fər dəm kəkafek tə ndaarha hu fərkəkafek ni ndəna niifa tsaurha kula dīmiyirha fa a mbed Faara, mbə tə takkwa ngyakhrha wa.

²⁹ Ndo Faara yi Yahudaya ni katen ndan kee wa? Mbə Faarani yi fīngya kəm mbuwa Yahudaya wa? Ha 'i yi ndan Faara ni kəm,

³⁰ Tsaunən na Faara tal kee. Nən a tsawang nafiya kəm thleewa muwa tsawa nda chahal a fadghən hu fərkəkafek.

³¹ Tsaunən kee, kar nəm ngyakhrha fa tə fərkəkafek wa? Mbu ənaarha hai kee wa, amma nəm a kəs ngyahadda ha.

4

Fərkəkafekkid Ibrahim

¹ Yo, manəm ndaarha aten, ndəghən na Chichid nəm hu thlu farha? Ma wal nən sə atənggən?

² Ana kəkafek ni Ibrahim waldə hərəkrha hu əna taara, na 'yasə wal nən na a əna taala nən sə, amma mbə a mbed Faara wa.

³ Ma ndaana deleewar Faara? “Fər Ibrahim kəkafek a Faara, kəsər ka kee nəghən tə nggayirha fa a mbed Faara *

⁴ Nanənya a əna niifa taara, wudəbəla na nda a teng nda mbə fəra ni wa, amma yi kəna targhən ni.

⁵ Amma na nafiya a naarha tə nggayirha fa, mbə ka taryinda wa, amma kəsər ka fərkəkafekkid ndan tə Faara na chahang dimiyid ndan fiya də.

⁶ Kəla ndaana Ndauda parkayid di fərang nanda niifa ndangna Faara nəghən tə nggayirha fa, mbə ka taara ənənən wa.

⁷ Fa parkaya ni nafini chahang nanda dimiyid ndan kanda də, təkəm tsəbang nanda dimiyid ndan.

⁸ Tsau parka aten niifa mbuwana Chinəm tam dəl dimiyidghən in.”

⁹ Nanənya, na parkaddi ya aten nafiya thleegha muwa kee nuwa? Nduwa heu tə fingsayini thleewa muwa wa? Kəla nəm a ndaarha ahu labar Faara na chichireethlee hai, “Thlə Faara Ibrahim fa kəsər ka fərkəkafekkidghən.”

¹⁰ Aten mani ndang nanda kee? Ntang nanda kee akwasamaddi thleng nanda muwa wa, nduwa kapa na nda thleng muwa wa? Mbə a kwasamaddi thleng nanda muwa wa, amma kapa na nda thleng muwa.

¹¹ Thlee mudī ənənən ənsakhrha ni, tsauka nggayidghən ndəghən kula thlee muwa. Nanən kee, tsaudə china yi səsəna a fingsya heu fərgha kəkafek ko thlee wanda muwa wa, na nda a tsaurha tə nggayirha fa kəsər ka fərkəkafekkid ndan.

¹² Tə Ibrahim kəm chin fa thlee muya ni, mbə fa thlee muya kee wa, amma fingsya takkwagha tur fərkəkafekkidghən kapa nən thlee muwa.

Dəfmi Faara nəm walghən hu fərkəkafek

¹³ Mbə hu ngyakhrha dəfna Faara miighən nən a fərang langad kəshiiirha Ibrahim tə wanggighən wa, amma kəsər ka nggayirha kyagha ba hu fərkəkafek.

¹⁴ Andam dəfmi Faara nəghən aten nafiya na a takkwa ngyakhrha, kam fərkəkafek mbə hu 'ya wa na dəfmidi kəm a tsaurha mere.

¹⁵ Kəsər ngyakhrha nən bang səbrha hura ba, amma a mbərha mbuwana ngyakhrha sə mbə aibe naarha sə wa.

¹⁶ Tsauənən kee, dəfmee mbərsaghən aten fərkəkafek. Tsaudə hu nggayirha ni fərang nanda chichiya Ibrahim heu, mbə a fingsya na a takkwa ngyakhrha wa amma a fingsya na tə fərkəkafek tur yi Ibrahim. Ndəghənni tsauka yinəm chiina heu.

¹⁷ Kəla nanən chichireethlee hai, “Tsawo di chin chehweeya hangga,” Ndəghənni na yinəm chiina a a mbed Faara fər nəm kəkafek təghən, Faara na fər yibrha a mərya, na aah əngya ba mbuwa sə na nda sə.

¹⁸ Fər Ibrahim kəkafek aten shiteena, ko nanən mbə 'yasə kamngga na a shiteena nən wa, na a tsauka chin chehweeya hangga, kəla ndaana deleewar Faara, “Na chichiya wa a tsaurha hangga kəla wufənggərya.”

¹⁹ A hu sayiddi səl hurad Ibrahim haru, amma mbid wa fərkəkafekkidghən dəwa nanən fadghən suhur də takhdə a mərə, Saratu kəmda mbərang də hurad nggəttəghən hai.

²⁰ Malwa fərkəkafekkidghən ndən wa, Wulang ngwa teena tə dəfmi Faara wa, Fərkəkafekkidghən ləđang də tə səsəmnda, nagha a fal Faara.

²¹ Fərdə kəkafek tə ndaarha na Faara tə səsəmnda na a əna əndənən dəf nən miighən kamangghən.

* 4:3 4:3 Katərarha 15:6

²² Ndəghən ɗa ənaɣha ndən, “Kirasang nanda, Nəghən tə nggayirha fa.”

²³ Ndaddi “Kirasang nda nəghən tə nggayirha fa” chireethleng ngwanda hai ka ndəghən katenggən wa,

²⁴ amma ka kəm ni, na Faara a kirasang nggayirha, kəm fərgha kəkafek a ndəghən thlengga Yeeso Chinəm sə hu mərɾa.

²⁵ Fər na ndan a mərgha ka ɗimiyid nəm. Thleng nda sə tə yibrha kəsər ka a tsawum kula ɗimiyirha a mbed Faara.

5

Shaulirha tə Faara

¹ Tsaunən kee, tsau nəm kula ɗimiyirha fa a mbed Faara hu fərəkəfək, nəm a tsau ɗədemnggirha tə Faara hu chinəm Yeeso Kərəsti,

² A hurghən ni wal nəm kwaman fərəkəfək ahu nggayid ɗaɗə ish nəm sə nanənya. Nanən kee, nəghəm a taala hu shiteena yi mamnggit Faara.

³ Mbə kee mawa, nəghəm a əna wutsəfayirha hu səsad nəm, kəsər səndəmsə na səsaaɾha ɓang kərəsta ɓa,

⁴ kərəsta nən ɓang hakkilo ɓa na ngga, hakkilo na ngga kəm nən ɓang shiteena ɓa.

⁵ Mbə shiteena kyang kəm hu shilee hai wa, kəsər nggəmnɗa Faara irang ɗa ndən kəm hur nəm hai hu Səsəna tə Pəɗənda, fərang nanda kəm.

⁶ A hu məməlla sayi, kəm ɓaldə kula naaɾha tə səsəmnɗa fa, mərgha Kərəsti ka fa ɗimiya.

⁷ Yani na pəɗaghən na a mərgha niifa kəsər ka niifa natə nggayirha fa. Ko nanən asəmha na niifa sə na mɓang ndeng yidghən a mərgha ka məsələmnɗa niifa.

⁸ Amma kyadang Faara nggəmnɗəghən kəm tə ndaaɾha, kəm ɓaldə fa ɗimiya, mərgha Kərəsti ka kəm.

⁹ Tsaunən wal ɗəm tsawud nafiya mbuwa tə ɗimiyirha fa a mbed Faara ka irra far Kərəsti ɗə, sakwata nanənya, na nda a hərghang kəm ka ndəghən hu səbrha hur Faara ɗə.

¹⁰ A naɗə, a sayidɗa ni nanəm a əna təsaryirha tə Faara ndən tangsang nanda pathlang nəm tə Faara hu mərɾa Wanggən, sakwata nanənya ‘wanda teena tangsang nda pathlang nəm tə Faara, nəm a wal hərəkrha ka tsawud Wanggən.

¹¹ Mbə ka yandɗi kee ya wa, amma kəm nəm əna wutsəfayirha tə Faara, hu Chinəm Yeeso Kərəsti, kəsər ndəghən ni taksangga pathlang nəm tə Faara.

Mərɾa hu Adamu yibrha hu Kərəsti

¹² Tsaunən kee, kəla kyana ɗimiyirha hu kəshiiɾha ɓa tə fad niifa tal, ɗimiyidɗi ya ndən ɓangga mərɾa ɓa. Nanən kee, tsau mərɾa aten kowunni hu kəshiiɾha, kəsər kowunni ənaɗə ɗimiyirha.

¹³ Kəsər kapa na nda fər ngyakhrha, na ɗimirha sə hu kəshiiɾha, amma mbə kirasang nda ɗimiyirha sə aten kowunni a mbə ngyakhrha sə wa.

¹⁴ Heu təkée ka a sayid Adamu ɗəgha hu sayid Musa ɗə, əna mərɾa kutaryirha aten fiya heu, ko aten fingya ənawa ɗimiyirha kəla ənana Adamu kar nən miɗi Faara fa. Na Adamu kəla Kərəsti ɓalgha kula ɓarhaba.

¹⁵ Amma mbə fərrəɗi tal ya wa, aten ɗimiyid Adamu tə nggayid fərɾa Faara. Kəsər kəkafek ni mər fiya ɗə hangga ka ɗimiyid niifɗi tal taarha. Amma mul nggayid Faara hai, nanən kee fərrəghən ni ka a fiya hangga hu nggayid niifɗi tal ya, Yeeso Kərəsti.

¹⁶ Færra nggayid Faara mbəm kəkərang nda tē 'ya na dīmiyid niifa tal bang nda ba wa. Ngwa kumad Faara takkwaghən dīmiyirha tal banga mæra ba, amma færrædi takkwaghən aibeya hangga tsangga fiya kula dīmiyirha fa.

¹⁷ Kəsər anadə ka aibed niifa tal, ənanə mærra kutəyirha aten kowun ka niifdi talya, tsaudə fīngya walgha nggayid Faara hangga tē færrəghən ka yi nggayirha na nda a əna kutəyirha təghən hu tsawud ndan tē niifdi tal na Yeeso Kərəsti.

¹⁸ Tsaunən kee, ka aibed niifa tal bang də mærra ten fiya ba heu, nəghən kee kəm kəsər ka tar nggayid niifa tal ndən tsawangga kəm nafiya mbuwa tē dīmiyirha fa a mbed Faara, banga kal farha ba hu tsawud fiya heu.

¹⁹ Kəsər kəla nanən ka yamid fər mamnggid niifa tal ndən tsangga fiya hangga tē dīmiyirha, nəghən kee kəm kəsər ka fər mamnggid niifa ta nafiya hangga na nda a tsaurha tē nggayirha fa.

²⁰ Fər nanda ngyakhrha tənə aibe chikrha. Amma a chik dīmiyirha, na nggayirha a chikrha kaan,

²¹ Nanən kee kəla ənanə dīmiyirha kutəyirha tē mærra, nəghən kee kəm na nggayirha a əna kutəyirha hu nggayidghən na a banga ghən yibrha ba mbuwa ngwalarha hu Yeeso Kərəsti na Chinəm.

6

Mærra hu dīmiyirha, yibrha hu Kərəsti

¹ Manəm ndarha mbiya? A dəm mbeedə tē əna dīmiyirha tənə nggayirha mula hai wa?

² Sam, mbə tam ənarha hai wa, kəm mərəgha ka dīmiyirha, kəkən nəm nggər tsaurha ahurghən?

³ Nduwa sənggun sə wa, kəm heu ənang nanda mbaptisəma kəm tē Kərəsti Yeeso, ənang nanda mbaptisəma kəm hu mærrəghən də.

⁴ Pangganda kəm təghən hu mbaptisəma pang ngganda kəm təghən, tsaudəm tal təghən, nəghəm tal kəm hu mærrəghən, kəsər kəla thleng nanda Kərəsti sə hu mærra tē mamnggit Chindī, nəghəm kee kəm na tsawun hu weerinda tsaurha.

⁵ Tsaunən nəghəm tal təghən ahu mærrəghən, nəm a thliirha sə kəm hu yibrha də kəla ənanən.

⁶ Səndəmsə suhurra fad nəm tawang nda də təghən aten kadīirha, amawana dīmiyirha wal səsəmnda aten nəm, amawa nəm tsaurha mafad dīmiyirha.

⁷ Kəsər kala niifa mərəgha hərək də ma dīmirha.

⁸ Nanənya a mər dəm tē Kərəsti, fər dəm kəkafek tē ndaarha nəm a tsaurha təghən

⁹ Səndəmsə hərəmna Kərəsti thliirha sə hu mærra, mbə a nggər mæra balwa, balwa səsəmnda mærra sə a tenggən wa.

¹⁰ Mərđi mər nən, mərəghən katəra tal, hwasanggən səsəmnda mærra, amma nanənya nanən tē yibrha fa, tsaukən tē mamnggit Faara.

¹¹ Nanən kee, kun kəm tsawaman fad nun nuwun məmərə hu səsəmnda dīmiyirha, amma nuwun tē yibrha fa hu tsawud dədemnggirha tē Faara hu Yeeso Kərəsti.

¹² Tsaunən kee, a malangdun dīmiyirha əna kutəyirha nən tē thlu faddi kyanun na mæra ya wa, non a takkwa ən mbəlfeddī na midghən wa.

¹³ A fərđun kala mbəd njid fannun ka ən tar mbəlfērha nun yi dīmiyirha wa. A meyedghən, fəraman fad nun Faara heu, kəsər mər đun, amma

nanənya nuwun tə weerinda yibrha. Nanən kee, ənama taara kamngga tə fad nun heu ka mamnggit Faara.

¹⁴ Kəsər mbə dīmiyirha nggər tsaurha turi nun wa, kəsər mbun a kamu ngyakhrha wa, amma a kamu nggayid Faara.

Tsaurha mafarha hu nggayirha

¹⁵ Manəm ndaarha? Nəm a əna dīmiyirha kəsər mbəm a kamu ngyakhrha wa amma a kamu nggayirha? Sam, mbə tam ənaarha hai wa.

¹⁶ Sənggun sə tə ndaarha a fər dūn fad nun a kala niifa non a fərang mamnggirha kəla mafarha wa? Tsau dūn mafad niifdi nun a fərang mamnggirha, ko mafad dīmiyirha ni kun, na a dərha tə kun hu mərta də, nduwa fər mamnggirha a Faara na a dāng kun hu nggayirha də.

¹⁷ Usa dəm Faara. Kaar tsau dūn mafaya a dīmiyirha, amma nanənya tə hura tal thlədun əndi tsahang nanda kun ha.

¹⁸ Nanənya hərghang nda kun sə hu tsawud mafayid nuna hu dīmiyirha, tsaudun mafaya yi nggayirha.

¹⁹ Niyi a kalang kun sə kəla na niifa kaala sə, kəsər səndisə kədi dūn hu thlufarha. Kəsər kəla 'wanun fər fad nun kəla mafaya a ən tsanda nəm a naarha, tə kəm non a chik dərha mbeedə tə əna tar mbəlfəerha, nəghən kee kəm nanənya kəl a fər fad nun nən tsawun mafaya a nggayirha, ka a tsawun nafiya na wuwura chahal yi Faara.

²⁰ A sayiddi tsau nun mafaya a dīmiyirha, mbə 'yasə njidangga kun tə nggayirha wa.

²¹ Ma wal nun sə tə ənggini əna nun fardī kəsna shilee kun nanənya? Mii ngwala ənggini heu ya mərta ni.

²² Amma nanən hərghang nda kun hu tar dīmiyirha tsaudun mafaya Faara, nun a tsaurha chahal tə yibrha mbuwa ngwalarha.

²³ Kəsər kəna dīmiyirha mərta ni, amma fərta Faara ndəna yibrha mbuwa ngwalarha hu Kərəsti Yeeso Chinəm.

7

Bal wum a kamu səsəmnda ngyakhrha wa

¹ Shayina, səndunsə ngga, kəsər niyi a ndikrha tə nafiya səngga ngyakhrha tə ndaarha ngyakhrha nən naarha tə səsəmnda fa aten niifa balgha hai tə yibrha.

² Hu sakrha ndagha ngyakhrha, nuneefa kakhka nəghən a kamu ngyakhrha chimadghən a bal də hai tə yibrha, amma a mər chimadghən balwa ngyakhrha kakhrha sə atənggən wa.

³ Nanən kee, a bal chimadghən hai, a kakh də niifa pak ənadə kulafayirha. Amma a mər chimadghən balwa a kamu ngyakhrha kakhrha wa, tə kəm ənawa kulafayirha a kakh də niifa pak wa.

⁴ Nanən kee, shayina, kun kəm mər dūn hu ngyakhrha ahu fad Kərəsti. Tsaudun yi yandī thləng nanda sə hu mərta, tənun tsaurhahu kwamana na ngga na a mbənanggən Faara.

⁵ Kəsər a sayiddi nanəm ahu thlufarha, na ngyahaddi naarha shik sunad dīmiyid nəm, nən əna taara hu thlu fad nəm, tar nəm heu nən bəng mərta ba.

⁶ Amma nanənya hərghang nda kəmsə hu ngyahaddi, kəsər mər dəm ka ndəghən balwa səsəmdəghən a əna taara aten nəm wa. Nanənya nəm a əngang taara Faara hu weerinda kwamana hu Səsəna tə pedənda, mbə ahu hurad chirethla ngyakhrha wa.

Ngyakhrha tə Dimiyirha

⁷ Manəm ndaarha mbiya? Ngyakhrha tafadghən dimiyirha ni wa? Awo, ko ngguchit. Kəsər ngyakhrha ni ənagha ndən sənni dimiyirha. A ndawa ngyakhrha, "A sunad na ən niifa wa," kam səngwi əndi na nda ndaarha suna wa.

⁸ Amma tə ngyahadda ni, ndən wal na dimiyirha kwamana shik nən kala tur yanggi suna alteena na ahur na. Kəsər a mbə tə ngyahaddi wa, kam na dimiyirha məmərə.

⁹ Tamnggi tə yibrha fa a sayiddi səngwani ngyakhrha, amma bana ngyakhrha ba, thliigha dimiyirha sə tə yibrha, tərgha nggi məri.

¹⁰ Walang di tə ndaarha ngyahaddi kwang ndən kamngga bağa ba tə yibrha, a meyedghən bağa ba tə mərä.

¹¹ Wal dimiyirha kwamana hu ngyahaddi, hukdə nggi kəse mərə nən fa.

¹² Nanən kee, na ngyahaddi chahal, əngya ndanən nəghən chahal, tə nggayirha fa təkəm nəghən ngga.

¹³ Amma 'ya na ngga ndəna kəse mərə fa wa? Awo ko ngguchit. Əna dimiyirha taara tə 'ya na ngga kəse mərə nən fa, ka a kyad ndirwid ghənən yi dimiyirha a pəpal. Ənagha dimiyirha taara tə ngyakhrha Faara na ngga ka lədagğən ən mbəfedghən.

¹⁴ Səndəmsə ngyakhrha yi səsəna ni, amma nggi mbiyi chahal wa. Henda də kəla mafarha a dimiyirha.

¹⁵ Sənanğwi ənda hai əna ni wa. Kəsər əndi na minna a əne ənawi ndən wa, amma əndi kar ni ndən niya ənarha.

¹⁶ Amma a ənadi əndi mbuwana minna a əne, nggəmdı fa tə ndaarha na ngyahaddi ngga.

¹⁷ Kəla nanən, mbə nggini tafanna a nggər ənaghən wa, amma dimiyid dani na ahur na a ənaghən.

¹⁸ Kəsər səndisə tə ndaarha mbə 'yasə ngga tsauka ahur na wa, hu dimiyid na yi thlufarha. Kəsər tər minna sə na a əna 'yani na ngga kwang, amma mbi mbang ənaghən wa.

¹⁹ Kəsər mbiyi a əna ənggini na ngga na minnasə wa, amma mbəlfərha ndən ni ənarha kətsar.

²⁰ Nanənya a ənadi əndi mbuwana minna a əne, mbə nggini tafadna a ənaghən wa, amma dimiyirha ni natə tsaurha ahur na, na a ənaghən.

²¹ Nanən kee walang di tə ndaarha na ngyahaddi a əna taara. Ana minna sə əna 'ya ni na ngga, na mbəfeddi narha tsau tə nggi fa.

²² Nggi ahur na sə na minnasə ngyahad Faara kaan

²³ Amma nadi ngyakhrha pak a əna taara ahur na. Ngyakhrha a yanda tə ngyahaddi na a hutenna. Tsawedə hu porsəna yi ngyahad dimiyirha na a əna taara ahur na.

²⁴ Tsaudi ən kawa. Wunni hərye ahu faddi na a mərə ya?

²⁵ Kəl usaarha a Faara, həryegha hu Yeeso Kərəsti Chinəm. Nanən kee, nggi tafadna hu hutenna mafad ngyakhrha Faara ni nggi, amma ahu thlu fadna yi dimiyirha mafad ngyakhrha dimiyirha ni nggi.

8

Yibrha hu Səsəna

¹ Nanən kee, mbə ngwa kumarha sə aten fingya na yi Kərəsti Yeeso wa.

² Kəsər hu Kərəsti Yeeso ngyahad Səsəndi na fər yibrha hərwo də hu ngyahad dimiyirha tə mərə.

³ Kəsər 'ya mbuwana ngyakhrha mbang ənaarha kəsər ka kədiina thlu farha, Faara əna da ndən. Thlən Faara Wanggən ba katenggən na kəla thlu fad nəm yi dīmiyirha ka a tsauka satakh dīmiyirha, tə kəm walenggən səsəmnda dīmiyirha də na hu thlu farha.

⁴ Əna na Faara kee kəsər kala 'ya ndana ngyakhrha a ənam tənən ləghətta a tennəm, kəm mbuwana tsawud nəm yi thlu farha, amma yi Səsəna.

⁵ Fingya na a tsaurha hu yi thlu farha na hakkilon ndan naarha aten 'ya na mid thlufarha, amma fingya tsauka yi Səsəna na hakkilon ndan naarha aten 'ya na mid Səsəna kee.

⁶ Ana hakkilo aten thlu farha nən bəng mərta ba, amma ana hakkilo aten Səsəna nən bəng yibrha ba tə tsawud dədemnggirha.

⁷ Hakkilo na thlufarha a əna taara təghən tsaudə nəghən a yanda tə Faara, fərwa altenggən tə tsahad ngyakhrha Faara wa, təkəm mbə mbang wa.

⁸ Ndən ənagha ndən fingya bəlgəha a kamu dīmiyid thlufarha mba nda tam əna 'ya na a mbənggən Faara wa.

⁹ Kun kam mbə tsawud thlufarha nanun sə wa, amma yi Səsəna, ana kəkafek ni na Səsən Faara tsau ahur nun. Ana niifasə mbuwa tə Səsən Kərəsti, mbə yi Kərəsti ni kanda wa.

¹⁰ Amma ana Kərəsti ahur nun, ko nanən na fannun a mərə kəsər ka dīmiyirha, na Səsəndi fər yibrha kəsər ka nggayirha.

¹¹ Ana Səsən Faara thlengga Kərəsti sə hu mərta ahur nun, ndəghənggi thlengga Kərəsti sə hu mərta nən a fərang yibrha fannun na məməra kəsər ka Səsənggən na ahur nun.

¹² Nanənke, shayina na taara sə a har nəm, amma mbə ka a tsawum kəla na mid thlu fannun wa.

¹³ Kəsər ana tsawud thlu farha nanun sə, nun a mərə, amma a nadun hu tsawud səsən di təkəm bəlanggun tar dīmiyid nun, nun a wal yibrha.

¹⁴ Kəsər fingya na Səsən Faara a naarha tə kanda, wangya Faara ni.

¹⁵ Səsən di thlənun mbə tsang kun mafaya wa, tənun tsaurha tə hərənga fa faddən wa, amma Səsən di thlənun tsang də kun wanggighən. Nanənya nəm aaghən "Abba, Pəppa."

¹⁶ Səsən di tafadghən nəghən a fər shedawa heu tə yinəm səsəna tə ndaarha wangya Faara ni kəm.

¹⁷ Tsaunən kəm wanggighən ni, tsau dəm fa har langaayighən. Kəkafek, kəm heu tə Kərəsti tsau dəm fa har langaaya mamnggit Faara. A nadəm a wum teena hu mamnggidghən, nəm a wumteena kəm hu səsadghən.

Mamnggirha na bayi

¹⁸ Niyi a naghən, səsəarha nəm a saarha fa nanənya, mbəm kəkərang tə mamnggiddi na nda a kyadang kəm a mbee wa.

¹⁹ Kəkafek, əngya heu ənana Faara kukwasang kanda fa na a bəgha fardə ba na Faara a kyad tə mingya ni ka wangya.

²⁰ Kəsər əngya ənana Faara wulang teena kanda na a sən ənda nda na mindan, mbə tə nggəmnda hurghən wa. Faara ndən tərna midghən a naghə sə kee hu shiteena

²¹ Tə ndaarha, əngya ənanən a wal hərəkrha nda hu tar mafayirha yi məthla hai, na a wal mamnggid wal alteena nda yi wangya Faara.

²² Kəsər səndəmsə ta weeri də ba ya əngya ənana Faara heu na nda chichim hatta farha fa, kəla hatta nggəttə.

²³ Mbə əngya ənana Faara kee ndəna chichimnda wa, amma heu tə kəm na tə Səsəna fa tsauka katəra fərra Faara, nəm chichimnda kəm, nanəm a kəla Faara fa tsawanggən kəm wanggighən, təkəm hərəhanggən pofad nəm.

²⁴ Kəsər hu shiiten dani ya walnəm hərəkrha. Amma a nadəm əndi nəm a shiteena kamanggən, balwa shiteena ni wa. Wunni nggər shang teena əndi 'wanən waala?

²⁵ Amma a nadəm a shang teena əndi nawa nəm, nəm kərəsta kəlaghənəm fa.

²⁶ Na Səsəna kee kəm, nən dang kəmsə ahu kədin nəm. Kəsər sənggum 'ya nəm hwanang Faara atənggən wa, amma səsən di tafadghən a meyed nəm nən hwanang kəmsə tə huhurumngya tə labarya mbuwa nəm mbang pəra.

²⁷ Faara səngga 'ya na ahur nəm səndə numad Səsəna, kəsər na Səsəna a hwan Faara a meyed nafiya na chahal aten 'ya na mid Faara.

²⁸ Səndəmsə tə ndaarha hu əngya heu na Faara əna taara ngga ka fīngyayini nggəmngga ndən, aah nanda kan a əna 'ya nda na midghən.

²⁹ Kəsər fīngyayini 'wana Faara sənda ka kətəm, tsawang də kanda a na nda kəla wanggən, təna Wandī tsaurha wan 'warha ahur wan manggighən.

³⁰ Fīngyayini wurna Faara, kanda ni kəm aah nən, fīngyayini aah nən, ndən tsawang nən kanda kəm nafiya na chahal a mbedghən, fīngyayini tsawang nən kanda nafiya na chahal a mbedghən, kanda ni kəm manang nən.

Nggəmnda Faara hu Kərəsti Yeeso

³¹ Ma nəm ndaarha aten ənggini ya? Ana Faara tə kəm wunni mbang əna təsaryirha tə kəm?

³² 'Yadawa Faara Wanggən wa, amma fərda ndən ka kəm heu, mbə fərang əngya kəm heu tə haara tsahai wa?

³³ Wunni mbang huhwa nafini wurna Faara? Faara tafadghən ndagha mba nda tə aibe fa wa.

³⁴ Wunni tsəkka na a ndagha na niifasə tə aibe fa? Mbə Kərəsti Yeeso ni, mərgha, thləng nanda sə hu mərə tə yibrha, na tə tsaurha a yisəmad Faara, ndəghən ni na a hwan Faara ka kəm.

³⁵ Wunni tsaghang kəmhai tə nggəmnda Kərəsti? Səsaarha, nduwa billarha, nduwa miirha, nduwa yamirha, nduwa kakyathlaanga, nduwa mərta?

³⁶ Kəla nanən chichireethlee hai, tə "Kəsər ka sa ni kyanəm hu mərta hai kətsar, tərgha nda kəm kəla chaukhrarha na nda thləng uradghən,"

³⁷ Awo, ahu ənggini heu ya kal dəm ndaarha nafiya ni walgha həbrha kee, yandīya nəghən ahu niifdi nggəmngga kəm.

³⁸ Səndīsə mbə 'yasə na ndəghang kəmhai tə nggəmdəghən wa, ko mərta ni ko yibrha, ko fa thləngya Faara, ko ənkaheeya, ko nanənya, ko a far bīnda, ko səsəmngya dədamən dədamən na a talara,

³⁹ ko nzang, ko kudimnggən, ko ngguchit hu 'ya ənana nda, tsəkka na mbang tsahang kəmhai tə nggəmnda Faara hu Kərəsti Yeeso Chinəm wa.

9

Wur Faara Isareela

¹ Kəkafek niya thləkrha mbə niya nggabaarha wa, hutenna, hu Səsəna tə Pəfənda, nən fər shedawa,

² tə ndaarha thlee hurna kaan, təkəm niyi tə səbrha hura kətsar.

³ A ndam kwang shiwed nda, ndäyenda hai tē Kərəsti kəsər nafina, kanda na turyina,

⁴ nafiya Isəreela. Kanda ni tsawang nən kanda wanggighən, kyadang mamnggitghən nən kanda, dəfmee nən tē tē kanda fərang ngyakhrha nən kanda, fərang də kwaman tərang shilee teena yi kəkafek, tē kəm thlə dəfmi ghən nda.

⁵ Kanda na chichi yindan, Ibrahim, tē Ishaku tē Yakubu. Yeeso tafadghən nanən hu thlu farha turya Isəreela ni. Niya hwan Faara, na a əna kutəyirha heu, a fal thləm nggənəm pakwandə. A tsaukwa kee.

⁶ Mbə kədiina labar Faara wa. Mbə fiya heu na turya Isəreela na Isəreelaya wa.

⁷ Mbə turya Ibrahim ni heu wangya Ibrahim wa. Amma a meyedghən kəla ndaana dəleewar Faara, “Tē Ishaku ndəna nda a kirasang nda tur yiwa.”

⁸ Nəm mbang ndaarha, mbə tsaurha turya Ibrahim, ndəna bang tsaurha bə wangya Faara wa, amma kəl wangya dəfmee ndəna nda kirasang kanda hu turya Ibrahim.

⁹ Kulo əndi ndaana dəfmi Faara ya, “A məməlla sayi niya wutta bə, na Saratu a nggət wee həshin.”

¹⁰ Wandiya chichid nəm ni na Ishaku. A sayiddi kahang nən Rəfkatu nggəddə mudaya.

¹¹ Kapa na nda nggət mudayini nduwa kapa na nda əna ‘ya ngga nduwa mbuwa ngga təna wurra Faara tsaurha kəla tərna midghən.

¹² Mbə tē taara wa amma tēghən aah nən fiya, pərang ndan tē ndarha, “Na təpamənda a ənang taara təfeewunda.”

¹³ Kəla nanən chichirethlee hai, “Nggəmdi Yakubu, kardī Isuwa fa.”

¹⁴ Yo, manəm ndaarha? Əna Faara yamid nggayirha wa? Awo ko ngguchit!

¹⁵ Kəsər ndangga Faara Musa, “Kala niifa wurni na a hadang nggi fa, ndəna a hadee fa, təkəm kala niifa wurni na a hadeeghən fa ndənən a hadee fa.”

¹⁶ Nanən kee mbə aten əndi na mid niifa nduwa shembedghən wa, amma ka hadang na Faara fa.

¹⁷ Kəsər ndangga dəleewar Faara Fir’auna, “Tsawo ni kutəra tēni kyad səsəməndəna ni a fadwa, təkəm a pər thləmna nda a Kəshiiirha kahad.”

¹⁸ Tsaunən kee, na Faara hadang niifa fa nggəmna hurghən, təkəm tsangghən hur niifa kakrak tərna midghən.

¹⁹ Na mbang ndeerha, “Mani balna Faara a naa kəm tē aibe fa? Wunni kar ənda fa na mid Faara?”

²⁰ Amma wunni sa niifa tē wasa in, na mbang ngaala tē Faara? ‘Ya tən nanda nən ndang nda niifdi təngga ndən, “Kama nda tənna nggi kiya?”

²¹ Akwasamadhən heu, mbə tē tənda bərha tē tabrha mbang kyakhrang tabrha hai kəla tərna midghən, təkəm nən mbang əna taara tē ta’alla tabrha tal tən bəya nən səri, tal bəd sakhdaarha, tahadghən yi əna taara kee wa.

²² Andam na Faara, ana midghənsə nən kyad səbrha hurghən tē səsəməndəghən a pəpal, amma tē kərəsta kaan aten fīngyayini na səbrha hurghən a narha tendan tsəka a mərə nda.

²³ Təkəm na midghən sə a kyad mamnggidghən, a fīngya nən a hadang fa, tē fīngya dəf nən ka kətəm ka mamnggidghən.

²⁴ Nəghəm kəm ahur nafini wur nən, ahu Yahudaya tē fīngya mbuwa Yahudaya.

²⁵ Kæla pær næn hu ðeleewar Hodzaya, "Nafini mbuwa nafina, niya aah kanda nafina. Tækəm fingya nggəm ngwa ni, niya aah kanda nafiya nggəmni."

²⁶ Tə kəm, "Məməl a mbəddi ndangna nda kanda, 'Mbə nafina ni kun wa,' a mbəda ni kəm na nanda aah kanda, 'Wangya Faara na tə yibrha fa.' "

²⁷ A ten Isəreela tərang annabi Ishaya uradghən sə ndəghən, "Ko na hang nda nafiya Isəreela kəla wuchehweed wuri aama, kəl tahad ndan ni kee na wal hərəkrha."

²⁸ Kəsər na Chinəm a ngwang kumarha kəshiirha kəkar mbə kukwasa wa.

²⁹ Kəla 'wana annabi Ishaya thləkrha, "A mbə malang na Chinəm na manggən chichiya kəm hai wa, kam tsawang nda kəm kəla Sodom, nam kəla Nggomara."

Yamid fərkəkafekkid Isəreela

³⁰ Manəm ndaarha, mbiya? Nafiya mbuwa Yahudaya kafa wanda nggayirha wa, amma wal ndan, ndəna nggayirha hu fərkəkafek.

³¹ Amma Isəreela kadan nda nggayirha tsauka hu takkwa ngyakhrha, walwa nda kwamana na a ləfang ngganda 'ya ndana ngyakhrha wa.

³² Ma ənagha ndən kee? Kəsər ish wanda aten fərkəkafek wa amma aten taara əna nanda. Tsaunən kee, kii saara nda tə, "fer kii sardi."

³³ Kəla nanən chichireethlee hai, "Dəfang di feera hai a Sihiyona na kyang fiya hu kii saara hai tə feera na a fəlanggən kanda hai, kala niifa fərgħa kəkafek təghən, mbə kyarha hu shilee hai wa."

10

¹ Shayina, əndi na minna tə hwan Faara na a walgha nafina Isəreelaya hərəkrha.

² Ni fər shedawa tə ndarha na mindan ənang taara Faara, amma sənangwa nda hai wa.

³ Hərən nən naarha sənangwa nda nggayid Faara hai wa, na mindan sə kafa yi alten ndan, fər wanda alten ndan hu nggayid Faara wa.

⁴ Kərəsti ndəna nggəl mii ngyakhrha, kala niifa fərgħa kəkafek nən naarha tə nggayirha fa.

Hərəkrha yi kowunni ni

⁵ Chirelthgha Musa aten nggayirha tsauka yi ngyakhrha: "Kala niifa ənagha əngginiya a əna taara nən sə."

⁶ Amma nggayirha tsauka hu fərkəkafek ndəghən, "A ndanna ahurwa, 'Wunni a təra talara də?' " Ka dəgha barha hai tə Kərəsti.

⁷ "Nduwa, 'Wunni a dərha mbəd tsawud merya də?' " Ka dəgha thleng Kərəsti sə hu mərta.

⁸ Amma ma nən a ndaarha? "Na labardi tsau tə sa fa; nəghən hu miwa tə hurwa," ndəna labar fərkəkafek nəm a pəra.

⁹ A pər nan tə miwa tə ndaarha, Yeeso ndəna Chinəm, tə kəm fərna kəkafek ahurwa tə ndaarha thleng Faara sə ahu mərta, na wal hərəkrha.

¹⁰ Kəsər tə hura ni na niifa fərkəkafek ndəna tsaurha məməl a mbed Faara, tə mee kəm nəm pərgħən ndənəm wal hərəkrha.

¹¹ Kəsər ndagħa ðeleewar Faara, a "Kala niifa fərgħa kəkafek təghən mbə kyarha hu shilee hai wa."

¹² Kəsər mbə tsawud dədamən nggirha sə a pathlang Təyahudarha tə fingya mbuwa Yahudaya wa, kəsər Chinəm dani tal, ndəna chinəm heu, ndəghən ni na fər parka a kala niifa aagħa ndən.

¹³ Kæla ndaana labar Faara, "Kala niifa aagha thlëm Chinëm nən wal hærækrha."

¹⁴ Amma kækən nanda aaghən kanda kula færkækafek? Kækən nanda færkækafek aten niifdi 'wawa nanda sæk labarghən? Kækən nanda sækken a përang ngwa niifa ndən kanda wa?

¹⁵ Kækən na niifa pë labar Faara a thlën ngwa nda kanda wa? Kæla nanən chichirethlee hai, "Ya ni na ngga a nafini bægha ba tē Labara na Mbënggən."

¹⁶ Amma mbæ Isæreelaya heu færgħa kækafek tē Labardi na Mbënggən wa. Kæsær ndagħa Ishaya, "Chinëm, wun færgħa kækafek tē labardi sæk nən a mi nan?"

¹⁷ Nanən kee, kyagħa færkækafek ba hu sæk labara, sækra këm labar Kæræsti ni.

¹⁸ Amma tsakh mee ni, "Sækkwa nda Labardi wa?" Kækafek sæk ndan. Kæsær "Sæk nda urad ndan hu kæshiiirha heu, sæk fiya labar ndan ta mi ngwala kæshiiirha dæ."

¹⁹ Amma nggæryi tsakh mee, "Sënanngwa na Isæreelaya hai wa? 'Wagħa Musa ndaarha, 'Ni kyang kun hu særækrha hai tē nafini mbuwana chehweed nun tal, tē këm niya sëbang hur nun dæ tē nurya nafiya.' "

²⁰ Tærgħa tærangga Ishaya uradghən së ndæghən, "Waled nafiya kada wa nggi, kyadang di fadna nafiya tsakhkwa nggi".

²¹ Amma aten Isæreela ndæghən, "Hu parra fara heu tærang di harna së a nafiya mbuwa fær mamnggirha tē fngya na tendan kakrak".

11

Karwa Faara Isæreela wa

¹ Niya tsakh mee, karna Faara nafiyighən wa? Awo, ko ngguchit! Nggi tafad na tē Isæreelarha ni, chichit Ibrahim, turya Mbenjemen.

² Karwa Faara nafiyighən wur nən ka kætəm wa. Sënggun ændi ndana labar Faara aten hwan nda Faara ænana annabi Iliya aten Isæreelaya ndanən,

³ "Chinëm, bælang nda annabi yiwa heu, fælang nda mbæd fær satakħ kiiwa dæ, takħkən nggi katenna kee, nggi ma min ndan së bæleerha."

⁴ Ma nggærang na Faara sæ? Nggæranggən së tē ndaarha, "Dæfang di fngya dæ kumnggitghən mæd 'wa wagħa tærang shilee dæhad Mba'al teena".

⁵ Næghən kee këm hu kæshiid weeriya na fngya së takħka, wurna nda kanda ka nggayirha.

⁶ Wurræ di ki Faara ya kæsær ka nggayidghən ni, mbæ aten taara ænana nda ngga wa. Kæsær ana wurra Faara næghən aten 'ya ænana fiya, bælwæ nggayidghən tsaurha ka nggayirha wa.

⁷ Kæn mbiya? Kæfeng Isæreela ændi nən a kadaarha. Kæl nafiya ngguchit ni kee ahur ndan wur nanda walgha, amma fngya takħka tsë tendan kakrak,

⁸ Kæla nanən chichirethlee hai tē ndaarha, "Færang Faara sësən yamid sændæ kanda, mbæ yindan namana hai wa, thlëmad ndan këm mba nda sæk 'ya wa, ta weeri dæba ya."

⁹ Ndagħa Ndauda, "Ngwa tsauka wutsæfayid ænnad ndan mi ka takħthleera tē lashi, fær kii saara, tē 'ya na mid ndan a wudgha tendan dæ.

¹⁰ Ngwa wulgha yindan ama nanda namana hai, kæbgħa kæsær ndan pakwandæ."

Hærækrha fngya mbuwa Yahudaya

11 Niya nggər tsakhmee, kiina Isəreelaya saara, mbangwa nda thliirha sə wa? A yanggi, ko ngguchit. Kəsər ka dımiyid ndan, səl hərəkrha ten fıngya də mbuwa Yahudaya ka a kyang ngganda Yahudaya hu sərəkkirha hai.

12 Amma ana dımiyiddi ənana Isəreelaya bang də parka kəshirha ba, təkəm, ka kədiina nda, bang də parka fıngya ba mbuwa Yahudaya, nanən kee, na hang nda parkaddi ya a tsaurha kəkən a kyahar nda thləmad Faara ba.

13 Nanənya niyi a ndikrha tə kun mbuwa Yahudaya. Tsaunən nggini tə thlənda Yeeso yi fıngya mbuwa Yahudaya, niyi a taala tə tarnə,

14 hu shiteena kiya ni kyang shayina Isəreelaya hu sərəkkirha hai, tənı hərəhang fıngya ahur ndan.

15 Kəsər a tsau karrə ndan nən bang kwaman shaulirha ba a pathlang Faara tə kəshirha, na thlən ndan fa tsaurha kəkən? Nən a tsaurha wal yibrha ni a fıngya mərəgha.

16 A fər nda katəra mburodi ngguchit a Faara na chahal, na mburodi heu tsaurha chahal. Ana thlar dəfrha chahal, na wuhwar yini naarha chahal kəm.

17 A kyathlang nda wuhwarya də panəm, tərang ngganda wuhwar dəfəd dzaitun na a kaheerha, wumang ngganda kanda kakhrha. Kun mbuwa Yahudaya, nuwun kəla dəfəd dzaitun yi kaheerha, kun ni wumang nanda tə kul di ya, ndəna Yahudaya, a fad ndan ni nun a wal parkaya Faara.

18 A tər dın fad nun kaldın fıngya wuhwar yini kyathlang nanda kanda də wa. A ənadun kee, a sənunsə, danggun thlar də sə wa, amma thlar dani dangga kun sə.

19 Na ndaarha, "Ai kyathlang nda wuhwar də də tənə nda wumang nda kan."

20 Nəghən kee, kyathlang nanda kanda də kəsər fər wanda kəkafek wa, amma kun ish dın ngga hu fərəkəkafek. Nanən kee, ma tal dın wa, amma tərmana Faara.

21 Kəsər a malangwa Faara ka wuhwar di wa, kun kəm mbə malang kun wa.

22 Tsaunən kee, kəla nana Faara tə hadang nda farha ni fa təkəm nəghən ngyangthlang. Nəghən ngyangthlang a fıngya mbuwa fərəkəkafek təghən, amma nən naarha tə hakkilo fa a kun a nadun naarha a dərha mbeedə tə fərəkəkafek təghən. Amma a malang dın fərəkəkafek təghən na nda kyathlang kun də ma kul di.

23 A dəwa nafiya Isəreela mbeedə tə yamid fərəkəkafek wa, na nda a wumang kanda, kəsər na Faara tə səsəmnda fa na a nggərgən wumang kanda.

24 Kun mbuwa Yahudaya nun kəla dəfəd dzaitun yi kaheerha kyathlang nanda də, nggəra nda wumang kakhrha kanda tə yi wure pa nanda. Əndi ənanda ya mbu hu əntin kakhrha dəfya dzaitun wa. Nanən kee, na Yahuda yini kəla dəf dzaitun yi wure, nən kukwasang Faara fa nggərgən wumang wuhwar yini kyalthgha də hu kul dəf yi ndan sə.

Na Faara hadang kowunni fa

25 Nanən kee shayina, a nzəm dın ndaarha nuwun tə thladwayirha fa wa, mbə miina sə a tsawun tə yamid sənda aten kəkafekkiddi na bəbee ya wa. Fıngya Isəreelaya na ten ndan kakrak, amma kəl a kyad nafiya ba hangga mbuwa Yahudaya hu kutəryid Faara də.

²⁶ Ahu kwamana kiya na Isəreelaya heu a wal hərəkrha. Kəla nanən chichireethlee hai, "Təhərəkrha nən a kyarhaba a Sihiyona, nən a kyakhrang yamid takkwa Faara ba na ahu Yakubu.

²⁷ Dəfmiina ni tə əna ni tə kanda tə ndaarha niya चाहंग dīmiyid ndan kanda də."

²⁸ Nafiya Isəreelaya hangga nanənya a tsaurha təsarya Labara na Mbənggən, tənən dang kun sə. Amma kanda ni nggəmna Faara, parkayid chichi yindan.

²⁹ Kəsər fərra Faara tə aadghən mbə tam kyakhrang hai wa.

³⁰ 'Wanun tsaurha nafiya mbuwa manang Faara, amma nanənya hadang nda kun fa ka yamid fər mamnggit ndan.

³¹ Nanən kee, kanda kəm kar nda mii Faara fa na nda hadang Faara fa kəla hadang na Faara kun fa.

³² Kəsər kənanng Faara kowunni ka kar mii ndan fa təna nda hadang Faara fa heu.

Falla Faara

³³ Ai kuđimnda thladwayirha tə sənda Faara! Mbəm mbang kəkərang nda ngwa kumadghən wa, təkəm kwamanggən kal də sənda niifa mu.

³⁴ Kəla ndaana deelewar Faara, "Wun 'wagha sən hur Chinəm? Wun 'wagha tsaurha pashid shawaradghən?"

³⁵ "Ma 'wana niifa fərang Faara tsauka tətə a tenggənən?"

³⁶ Kəsər a fadghən ni ba, tə ahurghən təkəm a ndəghən ni na əngya heu. Ngwa tsauka mamnggirha yighən ni pakwandə. Atsaukake.

12

Sataka yi wal yibrha

¹ Nanən kee, shayina, kəsər ka nanəm a hadang Faara fa, niya hwan kun, fərama fad nun sataka yi wal yibrha na chahal tə ən thlərha a Faara. Kwaman dani ya nun a tərang shilee Faara in yi kəkəfek.

² A nggəm dūn fa dūn mbeedə tə əna ən kəshiddiya wa, amma malaman Faara kyakhrangghən hutən nun hai tsawun weerinda nafiya. Hu kiya ndən nun a sən 'ya na mid Faara a fad nun, ndəna 'ya na ngga, na lələgda mbənanngga Faara.

³ Kəsər ka nggayiddi fəree na Faara niya ndang nda kowunni ahur nun, a numadun tə alten nun kal yandə nən mu kamngga a non wa, amma kowunni numagha ngga, məməl tə kəkərra fərkəkəfek fərang na Faara kun.

⁴ Kəla nana mbəd njiya sə hangga ahu farha, kala mbəd njirha kəm mbə tar ndan heu tal wa.

⁵ Nəghən kee kəm, ko nanən nəghəm hangga, nəghəm tal hu Kərəsti. Kala niifa kəmni ndan.

⁶ Nəghəm tə fərra Faara dədamən aten nggayirha fərang nanda kowunni ahur nəm. Ana fərrə nəm yi thlək 'yani ndana Faara na bəbee, tətəni a ənəghən nəm tə fərkəkəfekiddi nanəm təghən ha.

⁷ Ana yi əna tar Faara ni, kəl a ənəghən nəm, ana tar tsaharha ni ha, kəl a tsəham ha ngga.

⁸ Ana fərrə nun yi fərang kaali ni ndan ni, kəl a dəm mbeedə tə fər kaali. Ana yi fəra ni, kəl a fərom tə haara tsahai a kowunni. Ana yi mamnggirha ni, ənəghən tə thladwayirha. Ana yi hadang nda ndan ni fa, ənəghən tə wutsəfayirha.

Kyad nggəmnda hu əna taara

⁹ Ngwa tsaukwa nggəm ndə nun yi kəkafek. Tsanama ən mbəlfēerha, dāma mbeedə tə əna 'ya na ngga.

¹⁰ Nggəmama ndan kəla nuwun a wan manggi, fəraman mamnggirha ndan ma yandī nun a ənang nda alten nun.

¹¹ A tsauna səsahwa wa, a meyedghən ənang taara Chinəm tə hurwa heu.

¹² Ənama wutsəfayirha hu shiteena, kərsaama hu səsarha, non naarha hwan Faara kətsar.

¹³ Ndəgha man 'ya hai nanun təghən ha tə nafiya Faara na chahal ana 'yasə na mindan. Nama a thlə rongya fa tə hura tal.

¹⁴ Fəraman parka nafiya na a kar kun fa, fəraman parka kanda a shiwang dūn kanda wa.

¹⁵ Ənama wutsəfayirha tə fīngya na a əna wutsəfayirha; naama a tərha tə fīngya na a tərha.

¹⁶ Tsawama dədem tə ndan. A taldūn kaan wa, amma fərama fannun wumteena nun tə pakhtaduya. A tərna fadwa na ndədəl wa.

¹⁷ A nggərang dūn ndan sə mbəlfēerha tə mbəlfēerha wa. Ənama 'ya kamngga a yid fiya.

¹⁸ Ənama 'ya nun mbang ənaarha, na a tsawun dədem tə kowunni.

¹⁹ Shayina a nggərang dūn haara ndan sə wa, amma malaman səbrha hura Faara. Kəsər nəghən chichireethlee hai, "Nggəra haara mu yina ni, nggini a ənaghən," Chinəm ndagha kee.

²⁰ A meyedghən, "Ana təsar wa a miirha; fərang ənnarhami, a nadə a hushimnda fərang 'ya saagha. Ahu kiya na a wumang tsal waarha teena."

²¹ A malang dūn mbəlfēerha kal kun nən mu wa, amma kalama mbəlfēerha mu tə əna nggayirha.

13*Fəraman mamnggirha mamngya*

¹ Kowunni tətə ni na a fərang mamnggirha nən mamngya, kəsər bagha kutəryirha bə a haar Faara, mbədī na fīngya a əna mamnggirha sə Faara ndən dəfgha kanda sə.

² Nanən kee, kala niifa na a əna kakyathlanga tə mamngya nəghən a əna kakyathlanga tə 'ya dəfna Faara hai, təkəm fīngya na a ənaarha kee na nda a kyang fandan hu ngwa kumarha hai.

³ Kəsər mamngya mba nda tərmanğ nda fīngya na a əna 'ya məməl wa, amma kəl fīngya na a əna aibe. Na midwa sə a tsawana kula tərəm kutərya wa? Əno 'ya na məməl, kanda kəm na nda a manorha.

⁴ Kəsər mamngya fa tarya Faara ni ka a dāngganda kun sə. Amma a nanna a əna aibe, kəkafek na a tsaurha tə hərəenga, kəsər mbə ka ni na manda kəs thləukh kəlara ha wa. Mafaya Faara ni kanda, na nda tsətsəl fīngya səbangga hur Faara də ənagha mbəlfēerha.

⁵ Nanən kee tsaudə tətə a fərang mamnggirha nun mamngya, mbə ka tsətsəlla Faara wa, amma ka nagha ten nun tonsong.

⁶ Ndəghən dani nun naarha tii tsamnda, kəsər mamngya fa tarya Faara ni, na nda fər sayin ndan hu əna tar kutəryirha.

⁷ Teeman kumarha kowunni na a takkwa kun. Ana tsamnda alten nun ni teeman də, ana tsamnda rəfīnun ni fəramadghən. Fərang mamnggirha niifa kamngga, təkəm tərman shilee niifa in kamngga.

Nggəm ndan ndən ləđangga ngyakhrha

⁸ Ma takkwa niifa kun kumarha wa, kəl kumad nggəm ndan kətsar, kala niifa nggəmngga kowunni ləđang də 'ya ndana ngyakhrha.

⁹ Kəsər ndagha ngyakhrha, "A ənanna kulafayirha wa, a bəlna farha wa, a ngaarna wa, a sunanna 'ya wa," tə fingya ngyakhkya wum ngganda heu ahu ndaarha, "Nggəmu tuladwa kəla nggəmna altenwa."

¹⁰ Nggəmnda mbə ənang 'ya tularha fa mbuwa ngga wa. Tsaunən kee, nggəmnda ləghəttə 'yani ndaana ngyakhrha.

Nduwus ben wutta Kərəsti ba

¹¹ Ənama əndiya, kəsər səndun sayiddi nanəm sə nanənya. Bad sayi ba na mekh nun sə a beena, kəsər sayiddi na nanda a hərəghang kəm nduwus dəba ma sayiddi 'wa nəm fərkəkafek sə.

¹² Tsə fədikrha inggun, takh mbərha a dəthla hai. Taama malang nggəm əngya nəm ənaarha hu wula, kalang nggəm karid yandənəm yi kukwaryirha.

¹³ Tama tsawum nafiya kamngga na ahu kukwaryirha, mbə tə yakh kədə tək mbənda fa tə nggaala tə mbaala wa, mbə tə əna 'ya nggəmna hura tə kulafayirha wa, mbə tə yanda tə sərəkkirha wa.

¹⁴ A meyedghən, tsawama kəla Chinəm Yeeso Kərəsti. A nggəmdun fa numon aten ən mbəfeerha na mid thlu farha wa.

14

A fərang na aibe shadwa wa

¹ Thlama fingya fa kədiina fərkəkafekkid ndan, təkəm a ngaal dūn tə kanda aten 'ya na nanda a numarha nəghən məməl nduwa mbə ngga wa.

² Fərkəkafekkid niifa nggəməng dəfa a həb komani nən, amma niifa kədiina fərkəkafekkidghən kəl ən hudaarha nən ənaarha mi.

³ Niifa na həb kala tur ənnarhami a sarang də niifa də mbuwa həb kala tur ənnarhami wa. Kəmda niifa kəl shii kyakhna nən həbrha a ngwang na kumarha niifa na a həb kala tur ənnarhami wa, kəsər 'wad Faara teena thləda ndən fa.

⁴ Wunni sa na ngwang kumarha mafad niifa? Turi ndan ni ndəna kəlang nda tə ish nda nduwa fəl nda hai. Na nda a mbang isha, kəsər Chinəm ndəna mbang ishang kanda sə.

⁵ Nəghən kee kəm, na fingya saghang paara fara sə kaldə fara səmən. Fingya a numarha kəm kala paara fara nəghən tal. Kowunni ahu numad ndan na nda səndasə.

⁶ Kala niifa tərangga fara sə kaldə fingya fara, ənanən kee a mananggən Chinəm. Fingya na əna kala tur ənnarhami, əna nanda kee ka a mananggən Chinəm, tsaunən na nda usa Faara kapa na nda həb ənnarhami. Fingya kəm na kar həb fingya ənnarhami kəm, nana mindansə a əna 'ya nda na mbəhang nda Chinəm kəsər na nda naarha usa Faara.

⁷ Kəsər mbəm a tsaurha ka alten nəm wa, təkəm mbəm a mərə ka alten nəm wa.

⁸ A tsau dəm, tsau kəm ka Chinəm, a mər dəm, mərəghəm ka Chinəm. Nanən kee, kə tsau nəm tə yibrha fa, kə mər nəm, kəm yi Chinəm ni.

⁹ Kəsər kakee, ndən mərəna Kərəsti nggərgən thliirha sə tə yibrha ka tsauka Chinəm yi fa yibya tə mərəya kyab.

¹⁰ Kama nda na fərang aibe shadwa? Kama nda na sarang shadwa də? A sənəm sə kəm heu nəm a isha a mbed tsənggam ngwa kumad Faara.

11 Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, “A tsaudə niyi tə yibrha fa, ndagha Chinəm, kala wadeerha nən a bəra hai a mbed na, kala sheneurha kəm nən a pərgħən tə miighən fal Faara nən.”

12 Nanən kee kowunni ahur nəm nən a pər əndi ənənən tə miighən a Faara.

A kyang na fɪngya hu kii saara hai wa

13 Tsaunən kee, tama malang nggəm ngwang kumarha ndan sə. A meyedghən, numo tə ndaarha a dəf na fer kii saara nduwa 'yahu kwamana na a fəlanggən shadwa hai wa.

14 Səndisə tə ndaarha Chinəm Yeeso, mbə 'yasə mbuwa tə paarha fa wa. Amma ana niifa sə ndagha na 'yasə mbuwa chahal, a fadghən ni ndən mbuwa nən chahal.

15 A billa shadwa kəsər ka ənnarhami na həbrha, mbə tsawud nggəm ndan nana sə wa. A tsau ənnarhami na həbrha səbānggən shadwa də mərna Kərəsti kamānggən wa.

16 Tsaunən kee a malang na 'ya na a həbrha tsauka ən shilee a Kərəsti wa.

17 Kəsər kutəryid Faara mbə labar həbrha ni tə saarha wa, amma yi nggayirha ni, tə tsau dədemnggirha tə wutsəfayirha hu Səsəna tə Pədənda.

18 A nanna a ənang taara Kərəsti kiya nən mbənang Faara təkəm na fiya thləghən fa.

19 Nanən kee taama ndənggəm yid nəm əna 'ya nəm na bāng tsawud dədemnggirha bə tə fər kaali a ndan.

20 A weleng na tar Faara də ka ənnarhami wa. Ənnarhami heu na nda chahal, amma mbə ngga wa a tsau ənnarhami na niifa həbrha kyang niifa hu kii saara hai wa.

21 A nggushi malangna kii thluwa nduwa sa aam inabi na nduwa əna 'yana pak na kyang shadwa hu kii saara hai.

22 Nanən kee kala fərkəkafekkid wa aten əngginiya kəsuwun ha pathlang wa tə Faara. Tə parka ni niifdi fərangwa aibe fadghən tə ndaarha nəghən ngga.

23 Amma a nanda tə ngaala aten 'ya na nda həbrha, na Faara a ngwang kumarha kanda sə a həb ndan, kəsər ənawa ndan hu fərkəkafek wa. Kala 'ya mbuwa hu fərkəkafek dimiyirha ni.

15

Əno 'ya na a mbənānggən fiya mbə a sa wa

1 Kəm natə tə shembe fa hu fərkəkafek tama thlar fɪngya nəm mbuwa tə shembe fa, a nggəm dəm alten nəm wa.

2 Kowunni ahur nəm əna əngya nən na a mbənānggən tuladghən, təna nda wal kaali hu fərkəkafek.

3 Kəsər Kərəsti nggəm ngwa alten nggən wa, amma kəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha, “Tur 'yarrə di əno nanda fa wuddə tenna bə.”

4 Kəsər kaar ənggini chireethleng nanda hai heu, ka a tsahang ngganda kəm ha ni, kəsər a tsawum tə shiteena hu kərəsta tə fər kaali fərang na Labar Faara kəm.

5 Faara na fər kərəsta tə kaali fərang tur huden da nən kun na a tsawun tə ndan kəla ənana Kərəsti Yeeso,

6 təna numad nun tə urarha tal tənun tərang shilee Faara in na Chindī yi Chinəm Yeeso kərəsti.

7 Thlama ndan fa, kəla yandī thləna Yeeso kun fa ka a manang ngganda thləm Faara.

⁸ Kəsər niya ndang kun tē ndaarha tsau Kərəsti mafarha yi Yahudaya a meyed kəkafekkid Faara, ka a ləghədgha dəfmi dī fərang nən chichiyyi nəm,

⁹ təkəm təna fīngya ni mbuwa Yahudaya tərang shilee Faara in kəsər ka hađang nanda fa. Kəla nanən chichireethlee hai tē ndarha, “Tsaunən kee, niya fal sa ahur fīngya mbuwa Yahudaya, niya aah amshe yi fal thləm wa.”

¹⁰ Nggərgħən ndaarha, “Ənama wutsəfayirha kun mbuwa Yahudaya, tē nafiyighən.”

¹¹ Nggərgħən ndaarha, “Falama Chinəm, kun mbuwa Yahudaya heu, ngwa manangga fiya heu.”

¹² Ndagha kəm, ndagha Ishaya, “Niifa ahu turya Djeeshi a thlidsə, na a barha ba bagha əna kutəryirha a ten fīngya yini mbuwa Yahudaya, na shiiten ndan a naarha a tenggən.”

¹³ Ngwa tsauka Faara yi shiteena, ləđanggən kun heu tē wutsəfayirha tē tsawud dədəmnggirha hu fərkəkafekkid nun təghən, təna shiiten nun tsərha tē səsəmnda Səsəna tē Pedənda.

Tar Mbulus a fīngya mbuwa Yahudaya

¹⁴ Shayina nggi tafadna səndī sə nanənya nuwun lələgdə tē nggayirha təkəm sənda tē tsahang ndan ha.

¹⁵ Ko nanən chireethleng dī kun də a pəpal kaan aten fīngya əngya ka a nggəryi dəalang nggən kun in, kəsər ka nggayiddī fəre na Faara,

¹⁶ tsawee nən tē tar Kərəsti Yeeso a fīngya mbuwa Yahudaya. Fəree də tar firistayirha a pər labar Faara ni, təna fīngya mbuwa Yahudaya tsaurha sataka ən thlərha a Faara, tsawang na Səsəna tē Pedənda kanda chahal.

¹⁷ Tsaunən kee waldī ən taala hu Yeeso Kərəsti hu tardī niya ənang nda Faara.

¹⁸ Mbi əna yamid thləmaarha ndiyi aten 'ya pak wa kəl 'ya ənana Kərəsti a fadna hu kyadang kwamana fīngya mbuwa Yahudaya a fərkəkafek nda tē Faara hu labarna tē taara niya ənaarha,

¹⁹ tē səsəmnda ən sakhkya tē ənwultengya, heu kəm tē səsəmnda səsən Faara. Nanəm kee ka a Urshalima ba dəgha Ilirikum də, pər dī Labara na Mbənggən yi Kərəsti.

²⁰ Kətsar nən naarha kukwase fa na a pər labar Faara ni a mbərha səngwa nanda Kərəsti sə, ama wani chik tənda a mbəđi mbukh na niifa sahai.

²¹ A meyedghən kəla nanən chichireethlee hai, “Fīngya pərang ngwa nanda labarghən kanda təna nda naghən, təkəm fīngya 'wa wa səkkən təna nda sənang hai.”

²² Ənda kəseegha hai ya səl wani kyanun də.

Ngwad Mbulus fa a wii tala nən a Roma də

²³ Amma nanənya ngwalang dī tarna hu chehweeyini ya, tsaunən huraya hangga tər minna na a na kun ni.

²⁴ Ngwadī fa a əne kee a sayiddī dəni Səpen də. Niyi a shiteena a na kun ni ana dī a mbəradə na a thlar nggi nun hu winna a mbəda də, a kwasamadđi tək ni mbənda tsaurha fa tē kun yi sayi ngguchit.

²⁵ Nanənya, niyi hu kwaman dərha Urshalima də kəsər a dī thlar nafiya Faara na chahal a mbəđi.

²⁶ Kəsər kən hwan faarya na a Makidoniya tē Akaya tər hur ndan a fərang ngganda fa yamiya na ahur nafiya Faara na chahal a Urshalima.

²⁷ Na nda tē wutsəfayirha fa a ənaghən nda, tsawang də kanda fa kəla kumarha ni a fad ndan. Kəsər a tsaudə Fīngya mbuwa Yahudaya wal nda

yi ndan səsən parka yi Yahudaya, fərang na Yahudaya kumarha kanda na a ndəgha nda tē kanda əngya yi parkaya.

²⁸ Nanən kee, akwasamaddi ngwalang ni tardī ya səndīsə kowunni waldə yighən, niya weng tala kun a nadi a mbəra Səpen də.

²⁹ Səndīsə a dədi thləmad nun də, niya bərha ba lələgdə tə parkad Kərəsti fa.

³⁰ Niya hwan kun, shayina, hu Chinəm Yeeso Kərəsti təkəm tə nggəmnda fər na Səsəna, deemasə tə hwan Faara kaan kəsər a nggi.

³¹ Hwaneema Faara sə təni wal hərəkrha a haar nafiya mbuwa takkwa Faara na chahal a Yahudiya, kəsər thlaara niya fəra tsauka ən thlərha ni a fad ndan.

³² Nanən kee, a nggəm Faara fa niya səla thləmad nun də tə wutsəfayirha fa, yibi a thləmad nun.

³³ A tsauka dədəmnggid Faara tə kun heu. Atsaukake.

16

Nda'an Mbulus

¹ Niya ndang nda kun kulo wan manəm Fibi ya ka nuneefa ni. Nəghən a əna taara hu kun hwan Faara na a Kangkiriya.

² Thləmadghən fa hu thləm Chinəm hu kwamana kamngga a thlə niifa nəm fa na chahal. Ana thlaara sə na midghən damansə, kəsər ndəghən tafadghən nən yakh dəng nda fiya sə, təkəm heu tə nggi.

³ Ndaman 'ya Pərisila fa tə Akwila, pashiya tarna ni hu Kərəsti Yeeso,

⁴ heng nda yibəd ndan də kəsər ka nggi. Mbə nggini katenna na a usa kanda wa, amma heu tə fa takkwaya mbuwa Yahudaya.

⁵ Ndaman 'ya fatakkwaya fa na yakh wunda hai a wuri kya ndan. Ndaman 'ya pashid na fa Ipenetus, ndəghən ni 'wagha thlə Kərəsti a chehweed Asiya.

⁶ Ndaman 'ya Mairamu fa, ndəghən ishgha kaan hu ənang taara kun.

⁷ Ndaman 'ya Anduronikus tə Djuniya hurfid na tə Yahudarha muwang nanda kan kyab hu porsəna. Sən fiya kanda kaan ahur fathləngya Yeeso, kanda 'wagha fərkəkafek a Kərəsti ma nggi.

⁸ Ndaman 'ya Amfiliyatus fa, pashid na hu Chinəm.

⁹ Ndaman 'ya Urbanus fa pashid tar nan hu Kərəsti təkəm ka pashid na Sitakis.

¹⁰ Ndaman 'ya Apeles fa, sənna fiya nggayidghən hu Kərəsti. Ndaman 'ya fa wuraya Aristobulus fa.

¹¹ Ndaman 'ya wanmana fa kan ndan Yahudaya, Hiradiyon. Ndaman 'ya fa wuraya Narkisus fa na hu Chinəm.

¹² Ndaman 'ya Tarafina fa tə Tirayifusa, Nishyini ya na nda a əna taara kaan hu Chinəm, tə Farsis, tahad nuneefa kəm ənagha taara kaan hu Chinəm.

¹³ Ndaman 'ya Rufus fa na wuwura hu Chinəm, tə man, tsauka iiya kəm.

¹⁴ Ndaman 'ya Asinkiritus fa, tə Fileggon, tə Hermes, tə Paturobas, tə Hermas, tə fīngya shayinəm heu na a wumteena tə kanda.

¹⁵ Ndaman 'ya Filologgus fa, tə Djuliya, tə Niriyus, tə wanman na nuwun, tə Olimfas, tə kəm fa fərkəkafekya heu na a wumteena tə kanda.

¹⁶ Ndaman 'ya ndan fa tə fəbrha yi na chahal. Fatakkwaya Kərəsti heu kanda a ndang 'ya kun fa.

Mii ngwala labar Mbulus

¹⁷ Niya hwan kun shayina, kwarama tē nafiya na barha ba tē tsakh teena hai ahur nun, na kyang kun hu kii saara hai, mbuwa mēmēl tē tsahaddi wal nun. Nama inggun ma kanda.

¹⁸ Kēsēr tur nafini ya mba nda a ənang taara Chinəm Kərēsti wa, amma kəl 'ya na mid ndan kee. Na nda naarha huk fiya tē mii mbənda.

¹⁹ Kowunni səkḁə labar fər mamnggid nun a Chinəm. Nanən kee niyi lələḁḁa tē wutsəfayirha kēsər ka kun. Amma na minnasə a tsawun tē ndəndəlyirha aten 'ya na ngga, a kyang ḁun tennun hu tar mbəlfēerha hai wa.

²⁰ Faara na tē tsawud ḁəḁemnggirha fa nən a ishang Sheetan hai a tsauka a kamu saryi nun. Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso tē kun ha.

²¹ Timoti pashid tarna, a ndang 'ya kun fa, Nda Lusiyus, tē Djason, tē Sosifata hurfayina Yahudaya kəm a ndang 'ya kun fa.

²² Nggi, Tertiyus, tē chirelthgha ḁeleewar ḁiya a ndang 'ya kun fa hu Chinəm.

²³ Turina Nggayus nan wumnda hai a minda keeghən, a ndang 'ya kun fa. Irastus, tē kəs wudəbəl tala ha, tē wan manəm Kwartus kanda a ndang 'ya kun fa.

²⁴ Ngwa tsauka ḁəḁemnggid Chinəm Yeeso Kərēsti tē kun ha heu. Atsaukake.

Mii ngwala hwanda Faara yi Mbulus

²⁵ Nanənya mamnggirha yi Faara ni, ndəghən tsəkka na a fərang kaali nən kun hu fərəkəfek, aten Labara na Mbənggən thlək ni aten Yeeso Kərēsti, tē kəm kyatta kəkəfekkid əndi na bəbēe ka kətəm.

²⁶ Amma nanənya pər ndan, kəla chireelth na annabiya sək fiya ndən heu, kəla ndana Faara yi pakwandə, təna fingya mbuwa Yahudaya səkəkən fərəkəfek nda fərang mamnggirha nda.

²⁷ Ngwa tsauka fər mamnggirha yi Faara na tē thladwayirha fa pakwandə, hu Yeeso Kərēsti. Atsaukake.

1 Korontiyaya

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar dāba ya ahar Mbulus aah na Faara ka a tsauka tēthlōnda Kārēsti Yeeso tākēm wan manēm Kastanisū,

² a fatakkwaya Faara na a Koronti, a kun aah na Faara a tsawun nafiyighən na chahal hu Kārēsti Yeeso. Kēla ʔananən a fiya heu ko a yanggini na a aah thlēm Chinēm Yeeso Kārēsti, yindan Chinēm tē yinēm.

³ Ngwa tsauka nggayirha tē tsawud dēdemnggirha yi Faara na Chindī tē Chinēm Yeeso Kārēsti tē kun.

Usa Mbulus Faara

⁴ Kēsār ni naarha usa Faar ka kun, kēsār nggayidghən fārēghən a kun, tsau nun nanənya yi Kārēsti Yeeso.

⁵ Kēsār ka nanun hu Kārēsti wal dūn ʔngya na nggōngga hangga, hu labara tē sēndē nun heu,

⁶ ndən kyadgha ndaarha 'ya pērang ni kun aten Kārēsti kākafek ni.

⁷ Nanən kee kēdēng nggun fēra sēsēna nanun a kēla wutta Chinēm Yeeso Kārēsti fa ba a kukwasang kun fa wa.

⁸ Nən a kēs kun ha ngga non kanglang kula ʔn 'yaara a fad nun ta fardā dē na Chinēm Yeeso Kārēsti a wutta ba.

⁹ Faara ndən na a ʔna ʔndiya, kēsār nēghən tē kākafek fa a ʔna ʔnda nən ndanən, kēmdā aah dē kun a mbən ndan nun fa tē Wanggōn, Chinēm Yeeso Kārēsti.

Tsakhrrha hai ahu kən hwan Faara

¹⁰ Hwanni kun, hu thlēm Chinēm Yeeso Kārēsti, a tsawun dēdem tē ndan. Ana tsakhrrha sē a pathlang nun wa. A meyedghən a nagha miī nun tal. Wuma ma teena ngga, nagha numad nun tal tē 'ya na mid nun ʔnaarha tal.

¹¹ Kēsār fīngya nafiya baḡha ba a wuri ki Kuluwi pērenda ndaarha a pēpal, shayina, nuwun a yanda tē ndan.

¹² 'Ya niya ndaarha, fīngya a ndaarha, "Nggi yi Mbulus ni," fīngya a ndaarha, "Nggi yi Apolos ni," fīngya a ndaarha kēm, "Nggi yi Mbiturus ni," nduwa, "Nggi yi Kārēsti ni."

¹³ Ndee tsakh Kārēsti hai wa? Mbulus ni tawang nanda dē ka kun wa? Nduwa ʔnangganda Mbaptisēma kun hu thlēm Mbulus wa?

¹⁴ Usadī Faara ʔnang ngwa ni mbaptisēma niifa tal ahur nun, kēl Kēribus tē Nggayus,

¹⁵ nanənya mbē niifa sē na ndaarha ʔnangganda mbaptisēma kanda hu thlēmna wa.

¹⁶ (Ha'i, ʔnangdī mbaptisēma nafiya wuri Istifanus ma, amma a mbē fīngya yini ya wa mbi sēnda tē ʔnangdī mbaptisēma niifa pak wa.)

¹⁷ Ai, thlēm ngwa Kārēsti nggi ba ka bi ʔna mbaptisēma wa. Thlēm nən nggi ba ka bi pēr Labara na Mbēnggōn, mbē tē thladwayid sēnda niifa wa, ka tērāmnda nadē fiya tsē teena aten sēsēmnda mērra Kārēsti aten kadīirha.

Kārēsti Sēsēmnda tē thladwayid Faara ni

¹⁸ Labar mērra Kārēsti aten kadīirha, labar nuryirha ni a fīngya na hu kwaman sahatta, amma kēm walgha hērēkrha sēndēm sēsēmnda Faara ni.

¹⁹ Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha “Niya tsawang thladwayid niifa na ndəndəl mere, tə kəmda niya dəfang sənda fingya na tə sənda fa kaan man patu də.”

²⁰ Ai nafini na ndəndəl? Ai famaləmgnya ngyakhrha? Ai fingya na a ndaarha sənda 'ya? Kyad wa Faara ndaarha thladwayid kəshiddiya nuryirha ni wa?

²¹ Nanən kee, ahu thladwayid Faara, ahu thladwayid kəshiirha səngwa ndan wa. Mbənang də Faara ahu nuryid pər labardi ka a hərghanggən fingya fərgha kəkafek.

²² Yahudaya kanda a kəda ənsakhkya, Helenaya kəmda kanda a kəda thladwayirha,

²³ Kəm a pər labar Kərəsti mərgha aten kadiirha, mbənang ngwa Yahudaya wa, Helenaya a ndaarha kəmda mbə ka 'ya ni wa.

²⁴ Amma fingya aah na Faara kanda hu hərəkrha bə, Yahudaya tə Helenaya kyab, Kərəsti ndəna səsəmda Faara təkəm thladwayid Faara.

²⁵ Ahu 'ya nəm a kələng nda tar nuryirha ni ənana Faara ya kaldə ndəndəlyid thladwayid niifa mu, mərta fad Faara hai kaldə kanglanggid niifa mu.

²⁶ Shayina, dalama teena hai a sayiddi aah nanda kun. Mbuwun hangga na ndəndəl hu yid fiya hu kəshiddiya, mbuwun hangga na mamngya wa, mbuwun hangga na wangya mamngya wa.

²⁷ A meydghən Faara nən wur əngya kələng na kəshiirha ən nuryirha ni kəsər ka fərang shilee nən fingya ndagha na nda ndəndəl, təkəm nən wur əngya mbuwa tə səsəmda fa ka fərang shilee nən fingya ndagha na nda tə səsəmda ha.

²⁸ Faara wurdə əngya karna kəshiirha, tə əngya ndəfang ngwa kəshiirha, ka a kyadanggənən kəshiirha əndi kələng nanda ka 'yani mbə 'yani a yidghən wa.

²⁹ Nanən kee, mbə niifasə na taala a mbed Faara wa.

³⁰ Wumang Faara kun tə Kərəsti Yeeso. Tsang Faara Kərəsti a tsauka thladwayid nəm, A fadghən ni na wal nəm nggayid Faara fa, tə tsaurha chahal tə wal pəla.

³¹ Nanən kee kəla ndana dəleewar Faara, “Kala niifa na midghən taala tətə ni a talgha tə 'ya ənana Chinəm.”

2

Labara aten Kərəsti tawang nanda də

¹ A sayiddi bəni thləmad nun bə shayina, pəranggi labar Faara kun na bəbēe tə mbang mee tə thladwayirha wa.

² A sayiddi tsauni tə kun, mbə 'ya sə na minna wa, kəl labar Yeeso Kərəsti tə mərəghən aten kadiirha.

³ Bəni thləmad nun bə, mər fadna hai, fadna a rərpha fa kaan tə tərəmda,

⁴ tsahad na ha tə pər labar Faara ənani nəghən a pəpal. Mbə tə thladwayid thlufarha tə mbang nda mee wa, mbərsayi tə səsəmda Səsəna tə Pədənda.

⁵ Tsaha ni ha tə pər Labar Faara kee kəsər amana fərəkəfekkid nun naarha aten thladwayid niifa amma hu səsəmda Faara.

Pər Səsəna Thladwayid Faara

⁶ A nadi ahur nafiya shingga hu fərəkəfek, ni tsə labara tə thladwayirha, amma mbə tur thladwayid kəshiirha wa, nduwa a kutərya yi kəshiirha mbuwa kwas mbətta wa.

⁷ Amma thladwayid di ni a thlærha ya thladwayid Faara ni na bəbee. Thladwayidghən yi wulteena ni na bəbee. Ənagha Faara ndən kapa na nda əna kəshirha ka mamnggid nəm.

⁸ Amma kutərya kəshiid weeriya kukwalang ngwa nda hai wa; andam kukwalang nda hai kam tawang ngwanda Chinəm də tə mamnggid wa.

⁹ Kəla nanən chichireethlee hai, “Mbə yirha sə nagha ndən wa, mbə thləmarha sə səkka ndən wa, təkəm mbə huteena sə numagha ndən wa, əngginiya ndən ənana Faara a fingya nggəmmngga ndən.”

¹⁰ Amma a kəmni pər na Faara ənggini 'yahu Səsənggən. Kəsər Səsənggən ndən kadagha əngya heu na bəbee kudimnggən yi Faara.

¹¹ Mbə niifa sə na sən numad niifa wa, kəl səsən niifdi tafadghən, nəghən kee kəm mbə niifa sə na sən numad Faara wa kəl Səsən Faara.

¹² Thlədəm Səsən Faara, mbə səsən kəshirha wa, tənəm sən əngya fərangna Faara kəm.

¹³ Nanan a pərang ənggini kun ya, mbəm a ndikrha tə thladwayid thlu farha wa. A meyedghən, nan a ndikrha tə labaara fərang na Səsəna kan, nan a əna taara tə labar Səsəna ndən nan a pər kəkəfekkid Səsəna.

¹⁴ Niifa mbuwana səsəndi təghən fa, mbə thlə əngya yi Səsən Faara wa. Kəsər ən nuryrha ni a fadghən təkəm mbə sənang kanda hai wa, kəsər tə Səsəna ni nəm sənggən.

¹⁵ Niifa na tə səsən di nən mbang kəkərang əngya heu, amma niifa mbuwa tə səsən di mbə niifa sə na mbang kəkərang wa.

¹⁶ Kəsər, “Wunni sən numad Chinəm? Wun səngga 'ya ngga na mbang tsahang ha?” Amma kəm numad nəm yi Kərəsti ni.

3

Tsakhrha hai hu kən hwan Faara

¹ Shayina, a sayiddi nani tə kun mbiyi a kalang kunsə kəla nafiya na tə səsəna wa. Niyi a kalang kunsə kəla nafiya na yi kəshiddiya nduwa nuwun kəla wufar waya hu Kərəsti.

² Kərdi kun tə mbee, mbə tə jaarha wa, kəsər ngwa wun fa tə 'ya na kakrak wa. Pa nanənya bəl wun kula ngwarha fa.

³ Bəlwun tə tar thlu farha ha. A nadun a sərəkraha, kun a yanda tə ndan, ndən kyadgha ndaarha mbun tə səsən di wa, nuwun kəla nafiya kəshiddiya.

⁴ A nda niifa ahur nun “Nggi niyi takkwa Mbulus,” yandı kəm a ndaarha, “Nggi niyi takkwa Apolos,” mbə nuwun a ənaarha kəla nafiya kəshiddiya wa?

⁵ Akwasamadghən, wunni Apolos? Wunni Mbulus? Kəm mafaya Faara ni kee ahurghən ni thlə nun Labaara na Mbənggən. Kowunni ahur nəm ənadə tərđi fərang na Chinəm kəm.

⁶ Nggi ndən həfəngga wiidfa hai. Apolos ndən irangga aama mu. Amma Faara ndən na tsang sə.

⁷ Nanən kee, mbə niifdi həfəgha ndən tə yandı irangga aama ndən ənagha 'ya wa, amma Faara na a tsang əngya sə heu.

⁸ Nda tə həfrha, tə yandı irgha aama mu na numad ndan tal, nanda a wal kəna tar ndan məməl hu tar ndan.

⁹ Kəsər kan kyab fa tarya Faara ni, kun ndəna hed Faara, tənda Faara.

¹⁰ Kəsər ka nggayid Faara na a tenna, nggini mbuhangga təndəfa hai kəla tə mbang tənda. Nanənya fingya ni a njirha sə. Amma kala niifa na a njirha sə tətə ni a kwargha.

¹¹ Mbə niifasə pak na nggər mbukh təndəfa hai ma yandī 'wa nanda mbuhwang hai wa, ndəna Yeeso Kərəsti.

¹² Kala niifa njigha aten mbukh təndəfiya tə təfasa, nduwa tə wurirha, nduwa tə ferya na nggəngga, nduwa tə dəfrha nduwa tə hwaliirha nduwa tə kofa,

¹³ amma a far ngwa kumarha, na nda kuchibang kala tur taara ənana tətəndəfi pəpal sə. Tə waarha na nda kəkərang tur nggayid tar niifa.

¹⁴ A bəl təndəfi sə, na tətəndəfi a wal kənaghən.

¹⁵ A i tardədə, mbə 'yasə na tətəndəfi a waala wa. Amma na tə tətəndəfi a wal hərəkrha, amma kəla niifa hərəkka tə hur sheneu waarha.

¹⁶ Sənggənsə kun tafad nun wuri Faarani, təkəm Səsən Faara nəghən ahur nun wa?

¹⁷ A səbang niifa Kən Faara də, na Faara a bəlang nda niifdi. Kəsər Kən Faara nəghən chahal, kun tafad nun Kən Faara ni.

¹⁸ A nggaba niifa fadghən hai wa. A nanna a numad ndaarha na ndəndəl kəla nana kəshirha, tsang fadwa nurghən təna ba tsaurha ndəndəl,

¹⁹ kəsər thladwayid kəshidfiya nuryirha ni hu yid Faara. Kəla nanən chichireethlee hai, "Nən kəsang thladwayid niifa hu ndəndəlyid ndan."

²⁰ Tə kəm, "Chinəm səndasə numad nafiya na ndəndəl ka ni kee."

²¹ Nanən kee a talɖun aten niifa wa. Kəsər əngya heu yinun ni,

²² ko Mbulus, nduwa Apolos, nduwa Mbiturus, nduwa kəshirha, nduwa yibrha, nduwa mərra, nduwa əngya nanənya, nduwa əngya na bayi. Ənggini heu ya yinun ni,

²³ kun yi Kərəsti ni, Kərəsti kəm yi Faara ni.

4

Tar fathləngya

¹ Numama aten nan tə ndaarha fatarya Kərəsti ni kan, dəfang nanda kan aten kəkafekkid Faara na bəbee.

² Niifa dəfang nanda aten 'ya kamdə a tsauka tə kəkafek fa.

³ 'Yani ngguchit a fanna a ngwe ɖun kumarha sə nduwa ngwa kumad niifa. Nggi ma ngwang nggi kumarha altenna wa.

⁴ Ndawi ko ənadi 'ya mbuwa ngga wa, mbi ndaarha kəm ənadi 'ya na ngga wa. Chinəm ndən na a ngwe kumarha sə.

⁵ Nanən kee a 'wadun teena ngwang kumarha nun niifa farghən kula bərhaba wa, kələma wutta Chinəm fa ba. Nəghən ni na a kyang əngya kəshaaba na bəbee hu wula, chaləm numad kowunni nən. A mbədaniya na kowunni a wal faala kamngga a har Faara.

⁶ Shayina, kəsər ka kun ni ənani taara tə Apolos tə nggi a tsauka ənsakhrha, ka tsahənggən kun ha təma na labardi na chichireethlee hai a ndaarha, "A mbərang ɖun ənda hai chireethleng nanda hai wa." Na minnasə a malənggun ndaarha tal ahur nan kaldə shadghən mu.

⁷ Wunni ndowa kalna fingya? Mbə Faara ni furowa əngya nana təghən ha wa? Anaɖə kee kama na a taala aten əngya nana təghən ha kəla mbə Faara fərowa ndən wa?

⁸ Nuwun a numad ndaarha 'wadun teena wal ɖun əngya na mid nun. Nuwun a numad ndaarha nanənya 'wadun teena tsaudun fakənya. Katərang ɖun tsau kutəryirha hai hu kutəryid Faara kula kan. A ndam kwang katərang ɖun tsau kutəryirha hai, kəl tsau kutəryirha nəm heu tə kun.

⁹ Niyi a numarha naghən kəla kyad na Faara ndən a pəpal tə ndaarha kan fathləngya Yeeso dənggəl mee ni ahu əngya heu, kəla porsənaya kəsang nanda kanda hu yanda dənə nda bəlang kanda, tsau dan kəshirha heu njang nda yirha kan fa, fathləngya Faara tə fiya.

¹⁰ Nurya ni kəm ka nanəm hu Kərəsti, amma kun nuwun ndəndəl tə Kərəsti. Mbə kanglanggirha sə a fad nan wa, amma kun nuwun tə kanglanggirha fa. Sarang nda kan də, amma kun manang nda kun.

¹¹ Nanənya ma miirha a kəs kan tə hushimnda, kukwasharya ni a fad nan, kanda a dək kan təkəm mbə wuri nan sə wa.

¹² Kan a əna taara ngga tə har nan. A shiwang nda kan nan dəfang parka kanda teena, a səsang nda kan nan kərəsta.

¹³ A thlək nafiya 'ya mbuwa ngga aten nan, kan nan thlək 'ya na ngga aten ndan, nan kəla ten kirəfrha hu yid kəshirha tə kəm nan kəla deng ngwa mbərha hu yid fiya heu pa weeri dāba ya.

¹⁴ Mbə ka a fərang shilee ni kun chireethleng ni kun də wa, amma a kəs thləmad nun ni kun kəla wanggina nggəmni.

¹⁵ Ko nuwun narha tə fatsahaya ha kumnggit kum hu Kərəsti amma mbuwun tə chingya hangga wa, kəsər nggini chinun hu Kərəsti Yeeso pər ni Labaara na Mbənggən a kun.

¹⁶ Kəsər kee, niya hwan kun, tsahama tə nggi.

¹⁷ Kəsər ndəghən dani, thlənang ni Timoti kun də waana na tə kəkafek fa nggəmni hu Kərəsti, nən a d'alang kwaman takkwa Kərəsti kun teena, kəla tsaha ni ha hu kən hwan Faara ko a yanggi ni.

¹⁸ Fingya ahur nun kanda a taala, kəla mbiya nggər wutta thləmad nun də wa.

¹⁹ Amma tsəbaku a nggəm Faara fa niya nggər wutta thləmad nun də, di na nafini na a tərang tendan sə, tə səsəmnda mani sə a fad ndan.

²⁰ Kəsər kutəryid Faara mbə labaara ahu mee kee wa, amma yi səsəmnda ni.

²¹ Yanggi na minnun? A bəe bə tə wutəterha ka a tsətsəl kun ni wa, nduwa bəe bə tə hur nggəmnda tə səsən sammayirha wa?

5

Kar Mbulus kulafayirha fa

¹ Pərendan naghən kee tə ndaarha ahur nun na fingya sə na a əna kulafayirha, kamngwa a nagma sə ko ahur nafiya səngwa Faara wa. Nagha niifa a hunaarha hai tə nu chin.

² Non a taala təghən, amma kamdə nagma ən səbrha hura ni tə ən shilee, Rəghaman niifda də ya ma hur nun.

³ Ko nanən mbi a thləmad nun nanənya wa, niyi a thləmad nun hu səsəna. Ahu thləm Chinəm Yeeso 'wadi teena ngwang di kumarha niifdi ənagma əndiya, kəla niyi a thləmad nun.

⁴ Sayiddi wum nun hai hu thləm Chinəm Yeeso, niyi a thləmad nun hu səsəna tə səsəmnda yi Chinəm Yeeso,

⁵ Fərama niifdiya a Sheetan tənə faddi keeghən na dīmi mərə na a walgha yibədgəhən hərəkrha a fara na Chinəm a wutta bə.

⁶ Mbə tallə nun ngga wa. Ashe, sənggun sə mekhna ngguchit a kurdang dəm tə humbarha nən safang heu wa?

⁷ Iraman hur mehen ðimiyid ðaððə, tənun tsaurha chahal. Tərgha nun a tsaurha kəla weerinda mburodi ənana nda kula mekhna, kəla sənni nuwun kee. Kəsər Kərəsti tsauka wan kamnda Wutsəfayid Tədaarha, ənanda sataka sə.

⁸ Tsaunən kee, tama əna wutsəfayidda nəm mbə tə mburodi yi hura mekhna yi kar ndan fa tə mbəlfəerha wa, amma tə weerinda mburodi na kula mekhna na ngga yi kəkafek,

⁹ 'wa ni chireethleng kun də kaar yi, ndanggi kun a wum dūn teena tə nafiya na a əna kulafayirha wa.

¹⁰ Mbiyi a ndaarha fingya fərwa kəkafek na a əna ðimiyid kulafayirha, tə suna, tə ngaara, tə takkwa dəharha wa. Anadə kee kəl tətani a mal kəshidda nun ya.

¹¹ Amma nanənya niya chirethleng kun də tə ndaarha a tam dūn wum teena tə niifa ndagha kərəsta ni mbə nagha əna kulafayirha, tə suna, tə takkwa dəharha, tə 'yar farha, tə tנגgal mbaala, tə ngaara, a kyadun həb ənnarhami tə tur nafini ya wa.

¹² Ma djidəgha tə ngwang kumarha fingya mbuwa yinəm? Mbə fingya na ahur nəm ndə nun ngwang kumarha kanda sə wa?

¹³ Faara ndən na ngwang kumarha fingya mbuwa yinəm. Ndagha Deleewar Faara, rəghama təmbəfeddi ya ahur nun.

6

A huhwa dūn ndan wa

¹ Ana 'yasə a pathlang nun tə shadwa kərəsta, kama nun dərha thləmad fa yamid kəkafekkyə də ngwang kumarha nda kun sə? A meyedghən mani mbuwa nun dərha mbed nafiya Faara də na chahal?

² Nduwa sənggun sə na nafiya Faara na chahal ni a ngwang kumarha kəshiiirha wa? Ana kunni a ngwang kumarha kəshiiirha, tsək kun na a ngwa kumarha nun aten 'ya ngguchit wa?

³ Sənggun sə tə ndaarha nəm ngwang kumarha fathləngya Faara sə wa? Sakwata əngya tsauka yi tsawud kəshiddi ya wa!

⁴ Ana ən huhwarha sə, kama nun dərha təghən mbed fangwa kumaya də mbuwa nafiya Faara?

⁵ Pər ni ndən kee ka a kyon hu shilee hai. Mbə niif nun narha sə na tə thladwayirha ahur nun na mbang ngwang kumarha kun sə a pathlang nun tə ndan Kərəstaya wa?

⁶ Amma a meyedghən na niifa huhwa shadghən a mbed nafiya fərwa kəkafek!

⁷ A huhwa dūn ndan a mbədiya kyaddə ndaarha 'wadun teena fəldun hai kaan. Mbə nggushi nggəməng na əndi huhwa nanda sa atənggən wa? Mbə nggushi kərəs na huk sa nda wa?

⁸ A meyedghən kun tafad nun ni na a əna 'ya mbuwa ngga tə kəm non a huk shayi nun fa fərkəkafekkyə!

⁹ Sənggunsə tə ndaarha nafiya fa mbəlfəeya mba nda wal kutəryid talara wa? A huk dūn alten nun wa. Fingya na a əna ðimiyid kulafayirha, nduwa fingya na a takkwa dəharha, nduwa susuwaya, nduwa həshya na a hunarha hai tə ndan həshya,

¹⁰ nduwa ngaarya, nduwa nafiya na tə suna, nduwa fa sa mbalya, nduwa nafiya na 'yar farha, nduwa fa fasa farha, ko tətəl ahur ndan mbusə na kyarha hu kutəryid Faara də wa.

11 Fingya ahur nun 'wanda ɛnaarha kee. Amma nanɔnya tsabang nda kun dɛ, nuwun chahal, tsaudun mɛmɛl a mbed Faara ahu thlɛm Chinɛm Yeeso Kɛrɛsti tɛkɛm Sɛsɛn Faar nɛm.

Falama Faara tɛ fannun

12 Fingya ahur nun ndagha nda, "Waldɛ kwamana na a ɛna ɛngya ni heu", amma mbɛ ɛngya heu na ngga a fadwa wa. Ko nanɛn kɛm, "Waldɛ kwaman ɛna ɛngya ni heu", mbi tam tsaurha mafad komani wa.

13 Nduwun, "ɛnagha anda ɛnnarhami ka hura, hura kɛm ka ɛnnarhami na Faara a bɛlang kanda kyab." ɛna wanda farha ka kulafayirha wa, amma a Chinɛm, Chinɛm kɛm ka farha.

14 Na faara a thleng kɛm sɛ hu mɛra tɛ sɛsɛmndɛghɛn, kɛla thleng nɛn Chinɛm sɛ hu mɛra.

15 Sɛnggunsɛ fannun mbɛd njiya Kɛrɛsti ni wa? Kɛkɛn na niifa tɛrang mbɛd njiya Kɛrɛsti tsawangɛn mbɛd njiya susuwarha? Mbɛ tam ɛnaarha hai wa.

16 Sɛnggunsɛ wa, kala niifa wumangga fadghɛn tɛ susuwarha, tsau nda farha tal wa? Kɛsɛr chirethleng nda hai, "Kanda kyab tsau nda farha tal."

17 Amma kala niifa wumangga teena tɛ Chinɛm, tsau nda tɛtal hu sɛsɛna.

18 Malaman kulafayirha, kala fingya ɛmiyirha na fiya a ɛnaarha tsuwar wa fad ndan fa wa. Amma fingya na a ɛna ɛmiyid kulafayirha, ɛnang nanda ɛmiyirha fandan fa.

19 Sɛnggunsɛ fad nun kɛn Sɛsɛna tɛ Pɛfɛnda ni na ahur nun fɛrang na Faara kun wa? Mbɛ yi altennun ni kun wa, amma a Faara,

20 tiigha kaan aten nun. Tsaunɛn kee mana man thlɛm Faara tɛ pofad nun.

7

Tsaharhaha aten kakhrha

1 Nanɛnya aten billad nun chireethlee nun ba. Nɛghɛn ngga a tsuwar niifa nuneefa fa wa.

2 Amma kɛsɛr amana niifa kyarha hu kɛkɛrɛa kulafayirha hai, kala hɛshneefa tsauka tɛ nukkun, tɛ kɛm kala nuneefa tsauka tɛ chimadghɛn.

3 Chimarha lɛfangɛn yighɛn 'ya kamngga yi kakhrha a nukkun, nudɛ kɛm waikee a chimadghɛn.

4 Kɛsɛr mbɛ nudɛ naarha tɛ sɛsɛmnda fadghɛn wa, kɛl chimadghɛn, nɛghɛn kee kɛm chimadghɛn mbɛ naarha tɛ sɛsɛmnda fadghɛn wa kɛl nukkun.

5 A 'yadɛng dɛn fannun ndan wa. ɛnamadghɛn tɛ nggɛmnda hur nun fa dɛgha hu sayi dɛ ngguchit, tɛnun kɛsang altennun ngga hu hwan Faara. Akwasamadghɛn a nggɛr wun parha hai kɛsɛr amawana Sheetan huk kun ka yamid kɛrɛsɛsɛ nun.

6 Pɛrang ni ɛnggini kun 'yahu shawara, mbɛ ngyahang ni kun sahai wa.

7 Andam na fiya heu kɛla nggi kwan. Amma kowunni ahur nun tɛ yighɛn fɛra fɛrang na Faara, niifa tal tɛ tur yandɛ fɛra ha ya, tahadghɛn kɛm tɛ tur yandɛ fɛra ha taarha.

8 Aten fingya balgha kula kakhrha tɛ fingya mɛrna chimayi ndan, niya ndang nda kanda a nggushi tsau nanda kula kakhrha kɛla nani.

9 Amma a mba nda a mbang kɛsɛ alten ndan wa, kamdɛ a kahaa nda amawa nanda kyarha hu susuwayirha hai.

¹⁰ Nafiya kakhka niya ndang nda kanda mbə labar altenna wa amma yi Chinəm, ma ndək nuneefa hai tə chimadghən wa.

¹¹ Amma a ndəkda hai təghən, kəl tətə tsauka kee kula kakhrha, nduwa nggərgha nda tangsang mii ndan tə chimadghən. Chimarha kəm a tamdə kal nukkun hai wa.

¹² A fingya niya ndang nda kanda, mbə Chinəm ndagha kee wa, ana yandı sə na tə nukkun fərwa wa kəkafek tə Chinəm a nggəmđa fa a tsauka təghən, a tamdə kalghən hai wa.

¹³ Nuneefa kəm natə chimarha fərwa wa kəkafek tə Chinəm nggəmđa fa a tsauka təghən, a tamdə kalghən hai wa.

¹⁴ Chimarha fərwa kəkafek tə Chinəm nən a narha chahal kəsər ka nudi keeghən, nuneefa kəm fərwa kəkafek tə Chinəm nən a narha chahal a fad chimadghən. A mbə kewa mbə wanggiwa narha chahal wa, amma nanənya tsau nda chahal.

¹⁵ Amma ana mid chimaddi nduwa nudi fərwa wa kəkafek tə Chinəm na midghən sə ndəkrha hai tə ndan, malaman kanda ndəgha nda hai. Tsaunən chimarha nduwa nuneefa na kərəsta mbə tətə ni a tsawa nda wa, kəsər aana Faara kəm a tsawun dəfem.

¹⁶ Sa nuneefa kəkən sənnasə na mbang hərghang chimadwa wa? Sa chimarha kəkən sənnasə na mbang hərghang nda nuwa wa?

Tsawu kəla aah na Faara sa

¹⁷ Kowunni ahur nun dəgha mbeedə tə tsaurha a mbədi dəfona Chinəm sahai, tə kəm tsawana kəla kyana Faara 'wa aah sa ba. Əndə pərang ni kən hwan Faarya heu.

¹⁸ Na niifasə 'wagha teena thlee də muwa a sayiddi aah na ndan wa? A nggərdə tsaurha kula thlee muwa wa. Na niifasə thleewa muwa a sayiddi aah na ndan wa? A thlee də muwa bal wa.

¹⁹ Mbə 'yani thlee muwa wa, yamid thlee muwa kəm mbə 'yani wa. Takkwa 'ya ndana Faara ndən kamngga.

²⁰ Kowunni ahur nun tsauka kəla nanən a sayiddi aah na Faara kun.

²¹ Mafarha ni sa a sayiddi aah na nda sa wa? A billad na wa. A nanna mbang wal kwaman altenwa, kadu.

²² Ana mafarha ni sa a sayiddi aah na Chinəm sa ba, walna alten wa nanənya hu Chinəm. A naa tə altenwa a sayiddi aah na Chinəm sa ba, nanənya mafad Kərəsti ni sa.

²³ Hiigha nda kun ba pədaghən, nanən kee a tsaudun mafaya fiya wa.

²⁴ Shayina, koma nana niifasə a tsauka tə Faara kəla nanən a sayiddi aah nən ndən ba.

Wutaraya tə nishya mərna chimayi ndan

²⁵ Nanənya aten tsakh miiwa aten wutaraya balgha kula kakhrha. Mbə 'yasə pəree na Chinəm a thləghang nggi kanda wa. Amma Chinəm ka hadang ni fa fəree də sənda na fiya fərkəkafek təghən, ndən niya thləworha ya.

²⁶ Kəsər ka səsaarha nasə a weeriya, niyi a numarha a nggushi tsauna niifa kəla nanən.

²⁷ Ana kakhrha sə a atenwa, a ndək dūn hai wa, A mbə kakhrha sə atenwa wa, a kadanna kakhrha wa.

²⁸ Amma a kakh na ənawa dīmiyirha wa, ko wutararha ni kakhka ənawa dīmiyirha wa. Amma fingya kakhka na a kyarha hu billarha hai hu tsawud ndan, nana minnasə a hərghang nggi kun hu billad diya.

²⁹ 'Ya niya thlækra shayina, takhka ðengya ngguchit. Nanønya ta mbeedø fíngya kakhka na nda a tsaurha kèla 'wa wanda kakhrha wa;

³⁰ fíngya na a tərha na nda tsaurha kèla mba a tərha wa, fíngya natø wutsəfayirha fa na nda a tsaurha kèla mba nda tø wutsəfayirha fa wa, fíngya hiigha øngya na nda a tsaurha kèla mbø 'yasø a har ndan na a kəsə nda ha wa;

³¹ fíngya na mindan øn kəshiiirha, ba nanda naarha kèla mbø 'yasø na a kəsə nda ha wa. Kəsər kəshiddiya kèla sən nəm ndən nən a ngwalarha.

³² Na minnasø nduwun hai tø billarha. Niifa mbuwa tø kakhrha nən billarha kee tø øngya na mid Chinəm, təkəm kəkən nən ənarha na a təkka Chinəm mbənda fa.

³³ Amma niifa natø kakhrha nən billarha tø øn kəshiiirha, kəsər midghənsø na a təkka nukkun mbəndafa,

³⁴ tsakh hutenggøn hai səri. Nunefa mbuwa tø kakhrha, nduwa wutararha nən billarha tø tar Chinəm, kəsər na midghənsø nagha chahal hu farha tø səsənggøn. Amma nuneefa natø kakhrha nən billarha tø øn kəshiiirha, kəsər nən əna 'ya na a mbənanggøn chimadghən.

³⁵ Thlæk ni ndən kee ka a dānggøn kun sə, mbø a ndelth kunni wa, amma ka a nagha tsawud nun məməl kula tsakh huteena hai hu ønang taara Chinəm.

³⁶ Ana niifa sə kadagha wee nuwun ka kakhrha, nagha ønang 'ya wutaradda fa mbuwa ngga har mbərgħa sayid kahadghən dø, a balgha midghən sə a kahanggøn, nən mbang kahang nda, mbø 'yasø dīmi a hurghən wa.

³⁷ Amma ana niifasø kəm ishgha hu numadghən ngyahang ngwanda sahai wa, nən mbang kəsang nda altenggøn, mbø kakhrha wa, ənadø ngga.

³⁸ Nanən kee niifa kahangga kyamadghən ənadø 'ya na ngga, yandī kəm kahang ngwa wa ndən na məməl kaan.

³⁹ A bal chimad nuneefa hai tsaudø nukkun. A mər chimadghən nən kal farha hai kakh niifa nən tərna midghən, amma a nggəmdø Chinəm.

⁴⁰ Amma hu numad na nən narha tø wutsəfayirha a tsaudø kèla nanən, hu numad kəm niyi tø Səsən Faara fa.

8

Həb ənnarhami pang nanda daharha

¹ Nanønya aten ənnarhami pang nanda daharha. Səndəmsø "Kəm heu nəghəm tø huteena fa." Amma huteena nən bang taala ba, nggəmda nən bang taksaarha ba.

² A tər niifa fadghən səndø 'ya, balghən kula sən 'yasø kamngga a sənggənən.

³ Amma kala niifa nggəmnngga Faara, sən Faara ndən.

⁴ Aten həb ənnarhami pang nanda daharha, səndəm sə hu kəshiddiya daharha mbø a mii 'ya wa, tø kəm mbø Faara sə pak wa, amma kəl tətəl kee.

⁵ Kəsər ko nanən na fíngya sə na nda aarha faarya a talara tø hweede, kèla nanən na faarya sə hangga tø chinəm kəm hangga,

⁶ amma a fad nəm Faara tətəli ni, ndəghənni na Chindī ønagha øngya heu, ahurghən ni nanən sə. Kəmda Chinəm tətəl ni kee, ndəna Yeeso Kərəsti, ahurghən ni əna nanda øngya heu, ahurghən ni kəm nanən sə.

⁷ Amma mbø kala niifa na tø sənda əndiya wa. Fíngya səsəngga hai tø tar daharha a həb nda ənnarhami na nda numad ndaarha ənnarhami ni

pang nanda daharha. Tsauna numad ndan mbə kudimnggən wa, na nda a naghən tsənda paarha fa həb nanda ənnaddami, a mbədiya na fad ndan mərə hai.

⁸ Ənnarhami mbə dang kəm tsau thləmad Faara də wa. A həb wum ndən wa mbə 'yasə nəm kədeng wa, A həb dəm ndən mbə 'yasə nən chighang kəm wa.

⁹ Amma kwarama nadə tsawud alten di kyanun ya kyathlang fingya hai mbuwa tə shembe tsawun ən kii saara a kanda.

¹⁰ Kəsər anad niifa sa, sa səngga 'ya a həb ənnarhami pang nanda daharha, mbənən wal kaali a kədi hutənggən həb ənnarhami kəm Pang nanda daharha wa?

¹¹ Nanən kee kəsər ka sənduwa shadwa mbuwa tə shembe a mərə, kyana Kərəsti mərə ka ndəghən.

¹² Ahu ənang dīmiyirha shad nun fa kiya, ndə nun ənang dīmiyirha Kərəsti fa kəsər ənang dūn wundərha hutənggən fa kədiigha.

¹³ Tsau nən kee, ana 'ya niya həbrha a kyang shadna hu dīmiyirha hai, mbi tam nggər kii thluwa wa, ka amawa ni kyang shadna hu dīmiyirha hai.

9

'Ya kamngga tə tar Təthlənda Yeeso

¹ Mbiyi tsahai wa? Mbə tətəhənda Yeeso ni nggi wa? Nawi Yeeso na Chinəm wa? Mbə kəsər ka tarna ni tsaunun yi Chinəm wa?

² A mbə tətəhənda Yeeso ni nggi a fingya wa, tətəhənda Yeeso ni nggi a kun. Kəsər kun ndən tsauka shedawa a tenna tə ndaarha nggi tətəhənda Chinəm ni.

³ Ənda ni nggərang fingya sə ya a tsahənda mee aten mamnggit na.

⁴ Kamngwa na a wal ənnarhami nan tə saarha a harnun wa?

⁵ Kamngwa na a wen hai tə nishyi nan kərəsta kakh nan, kəla fingya fathləngya Yeeso, tə wanmangya Chinəm tə Mbiturus ənaarha wa?

⁶ Nduwa nggi tə Mbarnaba ni kee na əna taara həbənggan fad nan wa?

⁷ Wunni əna tar sodja nagha a həbəng fadghən? Wunni həf hed inabi mbə kii wan dəfyighən wa? Wunni tə chibrha, kədənggən sa bithlaarha?

⁸ Nani a pərgən kee ka nggəmnda hur niifa wa? Mbə kee ndaana deleewar ngyakhrha Musa wa?

⁹ Kəsər nəghən chichireethlee hai ahu deleewar ngyakhrha Musa, "A pang na pupusa mabi mii a sayiddi na nanda a pər hwarma wa." Billagha Faara aten kwel kee wa?

¹⁰ Mbə nən a ndikrha aten nan wa? Kəkafek kəsər ka kəmni chirethleng nanda hai. Kəsər kamdə yandı hudagha tə yandı pərangga də na nda a shiiten wal ənnarhami.

¹¹ A həf dan wid səsəna ahur nun, mul nən hai a halth dan ənnarhami kəla yi kəshiddiya a fad nun wa?

¹² A dang dūn fingya sə pərangga labar Faara kun, kamngwa na a wal thlaara nan kal kanda nan wa? Amma 'wa wan wal kwamana kee wa. A nggushi kərəs nan tə kala 'ya nanan təghən ha heu ma tsawan fer kii saara a Labaara na mbənggən yi Kərəsti.

¹³ Sənggənsə, fingya na a əna taara hu Kən Faara na nda wal ənnarhami hu Kən Faara wa, kəmda fingya na a əna taara a mbəd nji sataka a mbədani na nda wal yi ndan hu ən sataka wa?

¹⁴ Nəghən kee kəm, ndagha Chinəm nafiya na a pər Labaara na Mbənggən a mbədə ni na nda wal thlaara.

15 Amma nggi kam mbusə ko tətəl ahur kwamanggini ya ənani taara sə wa, mbə ka nani a chireethleng hai a əneegha nda kee wa, kəsər a nggushi mər ni ma 'yadee taala nda fa tə tarna.

16 Ko nanən pər Labaara na Mbənggən mbə 'yani kamngwa a əna taala ni təghən wa. Tsaunən ndən kyana Faara fəreerha a ənee. Ən kawa ni a fanna a pər wii Labardi na Mbənggən ya wa!

17 Andam niyi a ənaghən tə altenna kam niya wal tiirha. Amma mbi wura hasə wa, kəsər Faara ndən dəfeegha ndən hu haar na hai.

18 Mani kəna tarna? Pər Labaara na mbənggən təkə ni ənaghən. Mbə tə altenna niya pər Labardi na Mbənggən ya wa.

Fər Mbulus fadghən ka a pər Labaara nən na mbənggən

19 Ko nanən niyi tə altenna mbiyi a har niifa wa, tsaudi mafarha a fiya heu ka a banggi fiya ba hangga a thləma Kərəsti ba.

20 Anadi tə Yahudaya, tsawanggi fanna kəla Təyahudarha ka a ləmanggi Yahudaya thləma Kərəsti ba. Anadi tə fingya na a takkwa ngyakhrha Yahudaya, tsawi kəmda niifa na a takkwa ngyakhrha. Ko nanən mbiyi a takkwa ngyakhrha wa, ənani kee tənə bang nafini na a takkwa ngyakhrha thləmad Kərəsti ba

21 A sayiddi nani tə fingya mbuwa Yahudaya kanda mbuwa takkwa ngyakhrha, tsawi kəmda kəla yi mbuwa takkwa ngyakhrha tənə bang kanda thləmad Kərəsti ba. Amma karwi ngyahad Faara fa wa, niyi a əna taara tə ngyakhrha Kərəsti.

22 A sayiddi nani tə fingya kədiina fərkəkafekkid ndan, tsaudi kəla kanda, kəsər na minnasə a ləmanggi fa yamid fərkəkafekkyə thləmad Kərəsti ba. Tsaudi kəla kala əngya turya fiya heu, kəsər ko tə kəkən ni a hərəhang nggi fingya.

23 Ənani əngya heu ka a pər Labaara ni na Mbənggən tənə wal yina parka.

Mbulus məməlang də fərkəkafekkid fatakkwaya tə yanda tə daarha

24 Sənggənsə tə ndaarha ahu pəpəla daarha kowunni nən kyarha hu dəarha hai wa, amma niifa tal ni kee na a həbang nda wa? Nanən kee nama a darha kee tənən wal kənaghən.

25 Kala nafiya na a bashad pəpəla daarha na nda tsaharha ngga. Na nda ənaarha kee tənə nda wal kənaghən mbuwa mənəda ha, amma kəm nəm ənaarha kee tənəm wal kənaghən yi na tsaurha pakwandə.

26 Tsaunən kee, mbiyi a darha kula mbərha niya dərha sadə wa, mbiyi a yanda kəla tə yanda tə dəwumnda na dək bəreurha wa.

27 Tsətsəl ni fanna ne kəla tə pəpələd daarha, na a tsaharha na a tsauka ka 'ya. A mbə kee wa, niyi a tərəmnda akwasamaddi pər ni labar Faara a fingya, nggi tə altenna ba nda rək nggi.

10

Kəs thləmarha aten takkwa daharha

1 Shayina, mbə minnasə a tsauka kula səndənən wa, chichiye nəm kar wiigha nda heu akamu hashmbe, kya nda tə wuri aama.

2 Ənang nda mbaptisəma kanda heu ka takkwa Musa ahu hashmbidi tə wuri aamdi.

3 Kanda heu həb nda ənnadfa mii na yi səsəna,

4 kanda heu kəm san nda aamdi na yi səsəna. Kəsər saagha nda aama ahu feera na yi səsəna yandi wiigha tə kanda, ferdi kəm ya Kərəsti ni.

5 Amma tækkwa Faara mbænda fa tæ finginga wa, nanæn kee bælångganda kanda pangganda kanda a mbæya dædamæn a kaheerha.

6 Nanænya katærana ænggina hai ya ka tsauka ænsakhrha aten næn, amawa næn æna tar mbæfeerha kæla æna nanda.

7 Nanæn kee a tærang shilee dæhaya teena kæla ænana finginga ahur ndan. Næghæn chichireethlee hai, “Nafini tsau nda hai hæba nda, saa nda, thlii nda sæ basha nda.”*

8 A ænadæm kulafayirha kæla ænana finginga ahur ndan wa, kyangga fiya 23,000 hu mæra hai paara tal.

9 Kamngwa a kækærang nggæm Kæræsti†, kæla ænana finginga mæ nanda dæ ka kætta huthlingya wa.

10 A huhurum dæn kæla ænana finginga wa, bælångna tæthlænda Faara yi mæra kanda.

11 Katærana ænggina hai tæ kanda ya ka tsauka ænsakhrha a kæm. Chireeth-
leng nanda hai ka a kæs thlæmad næn næn kæm bælgaha hai hu kæshiid weeriya.

12 A numad na ish na ngga, kwaru nadæ fæla hai.

13 Mbæ kækæra sæ hu tsawud nun nanænya pak ma yandï ‘wana finginga saarha fa wa. Na Faara tæ kækafek fa. Mbæ færang kækæra kun kalgha kun mu wa. A wal dæn kækæra, næn kyadö kwaman kyarha sæ tæna kæræsta.

Malaman wutsæfayid dæharha

14 Nanæn kee shayina kun nggæmni, naama inggun ma takkwa dæhaya.

15 Niya a ndikrha tæ nafiya na ndændæl. Kælaman tafad nun ana ændï niya thlækrha kækafek ni.

16 Wuhuleu dï hwan næn Faara a dæf parka næn sahai, mbæ wum teena ni hur saa far Kæræsti wa? Kii næn mburodi dï kyang næn hai, mbæ nanæn a tsau dædemnggirha tæ fad Kæræsti wa?

17 Kæsær mburodi tal ni, kæm na hangga farha tal ni, kæsær kæm heu næn a kii mburodi dï tal.

18 Numama aten nafiya Isæreela. Mbæ na nanda tal wumngga hai kiigha thlu sataka fæ nanda a mbæd nji sataka wa?

19 Ma niya ndaarha? Ænnarhami færang nanda dæharha ndæna ‘ya wa, nduwa dæharha ndæna ka ‘ya wa?

20 Awo, niya a ndaarha satakhi kini ya, færang nggandan ænkaheeya, mbæ a Faara wa. Mbæ minna sæ kæm non a wum teena tæ ænkaheeya wa.

21 Mbun saarha tæ wuhuleu Chinæm nggær wun saarha tæ wuhuleu ænkaheeya kæm wa. Mbun hæb ænnarhami a mbæd hæb ænnadmid Chinæm, nggær wun hæb yi ænkaheeya kæm wa.

22 Nana mid næn nzæwar mii Chinæm tænæn særækrha wa? Kal næn ndæn shembe wa?

Nama a manang thlæm Faara kætsar

23 Na finginga sæ na nda ndaarha, “Malenda kwamana a æna komani” amma mbæ ængya heu na ngga a fadwa wa. Ndagha na, “Malenda kwamana a æna komani” amma mbæ komani na mbang dösæ wa.

24 A billad na tæ ‘ya na ngga a fadwa kee wa, amma numo aten ‘ya na ngga a finginga fiya.

25 Nanæn kee, kyama thluwa heu na nanda a heng dæ hu kasu, kula kun tsakh mee tæ ‘ya karna mid nun.

* 10:7 10:7 Kyarhaba 32:6 † 10:9 10:9 Ndagha finginga deleewarya Chinæm

²⁶ Kəsər ndagha Deleewar Faara, “Kəshiiirha tə əngya na hurghən heu yi Chinəm ni.”

²⁷ Ana niifasə fərwa wa kəkafek tə Faara aagha kun ka həb ənnarhami də a minda keeghən na midwa sə a dəna də, həbama kala ənnarhami na a mbed nun kula kun tsakhmee tə ‘ya karna mid nun.

²⁸ Amma a ndang niifa kun, “Ənnaddəmi ya, yi pa dəharha ni,” a həb dən wa, kəsər ka niifdi pərangga ndən kun, kəsər ka ‘ya karna mid nun.

²⁹ Niyi a ndaarha ka numad niifdi aten ‘ya na ngga tə mbuwa ngga, mbə yiwa wa. Kama na numad niifa ‘yadə wal altenna fa?

³⁰ A usadi Faara aten ənnad na mii, kama nda na nda thlək ‘ya mbuwa ngga atenna ka həb ənnarhami usa ni Faara atənggən?

³¹ Nanən kee kala ‘ya nun a saarha, nduwa həbrha, nduwa ‘ya nun a ənaarha, ənamadghən heu kəsər ka mamnggit Faara.

³² A tsaudun fer kisaara a Yahudaya nduwa finginga mbuwa Yahudaya, nduwa fatakkwaya wa.

³³ Ənama kəla niya ənaarha. Mbi əna ‘ya na mbəneeghən wa, amma ni əna əngya kamngga a mbənənggən fiya təna nda wal hərəkrha.

11

¹ Tsahama nggi kəla tsaha ni Kərəsti.

Tsaharhaha aten nggəlanda teena

² Niyi a fal kun kəsər nun naarha dəl nggi teena, kəsər kəsədu n tsahaddaha tə kəkafek ‘wani tsahang kun ha kəla malang ni ndən kun ha.

³ Amma na minnasə a sənunsə turi həshneefa ndəna Kərəsti. Turi nuneefa kəm ndəna chimarha, turi Kərəsti kəm ndəna Faara.

⁴ Kala həshneefa hwangga Faara nduwa thləkka ‘ya kyadna Faara tenggən nggənggəla sarang də turighən də.

⁵ Kala nuneefa hwangga Faara nduwa thləkka ‘ya ndaana Faara tenggən tsahai, sarang nən turighən də nəghən tal a thlərdang də tenggən də.

⁶ A mbə mid nuneefa sə kənannggən tenggən wa, nən mbang tsadang was tenggən də. Amma tsaunən ən shilee a fad nuneefa a tsadang də was tenggən də, nduwa thlərdanggən də, kamdə a kənannggən tenggən.

⁷ Kamngwa həshneefa lələbanggən wasghən wa, kəsər nəghən kəla tə kəm mamnggit Faara ni. Amma nuneefa nəghən a kyad mamnggit həshneefa.

⁸ Kyawa həshneefa bə a fad nuneefa wa, amma nuneefa ndən kyaghən bə a fad həshneefa.

⁹ Əna wanda həshneefa ka nuneefa wa, amma ənagha nda nuneefa ka həshneefa.

¹⁰ Kəsər ka fathləngya Faara, a lələbangga nuneefa tenggən a kyad ndaarha nən nəghən a kamu səsəmnda chimadghən.

¹¹ Amma hu Chinəm mbə nuneefa naarha katənggən kula həshneefa wa, həshneefa kəm mbə naarha katənggən kula nuneefa wa.

¹² Kəsər ənagha nda nuneefa a fad həshneefa, həshneefa kəm nuneefa nggətgəha ndən, ənggini heu ya Faara ndən ənagha ndən.

¹³ Kəlaman tafad nun. Məməlni ana nuneefa a hwan Faara mal tenggənən tsahai?

¹⁴ Ən tiina tsahang da ndən kəm ha tə ndaarha ən shilee ni ana was ten həshneefa həling.

¹⁵ Nəghən ngga a fad nuneefa ana was tenggən dzang, kəsər fərang nanda wasa dzang ka a kənannggən tenggən.

¹⁶ Ana niifasē na tē ngaala mii atenggən, mbə əna 'ya sē dədamən hu kən hwan Faara wa.

Səbang nda ənnadmid Chinəm də

¹⁷ Aten əngginiya, fal yi kun wa. Mbə ka 'yasə ngga hu wum ndənun hai wa, nəghən ka kee.

¹⁸ A katəradghən səkdi ndaarha a wum dūn hai hu kən hwan Faara nun kyad dədamən nggirha, niyi a ndaarha nəghən kəkafek.

¹⁹ Kəsər tətani a naghə kyad dədamən nggirha sə a pathlang nun, tənə niifa sənang fingya hai na ahur nun na tē kəkafek fa kaan.

²⁰ A sayiddi wum nun hai heu a mbərha tal mbə nana mid nun ənnad mid Chinəm wa,

²¹ kəsər a nadun a həbrha fingya kəl yi ndan kee ndən na nda ənaarha mii mba nda həbrha tē fiya wa. Nanən kee niifa tal tē miirha fa, niifa tal kəm tərangga mbaala in.

²² Mbə wurayinun sē mbuwa nun həbrha tē saarha sē wa? Nduwa nun a fərang shilee fingya mbuwana 'yasə a har ndan na ahur kən hwan Faara? Mani ndang nda kun? A fal kunni wa? Kəkafek mbə ahu yandfiya wa.

Həb ənnadmid Chinəm

²³ Əndi fərang ni kun ya, thləyi ndən bə a har Chinəm, tē ndaarha, Chinəm Yeeso a fədikdi fər na ndan təranggən mburodi sē,

²⁴ akwasamaddi usa nən Faara, kyənggən hai, ndəghən, "Fadna ni ya, fər nanda kəsər ka kun. Nama naarha ənaarha kee tənun dəl nggi teena."

²⁵ Nəghən kee kəm akwasamad ənnadfa mii, təranggən wuhuleurha sē ndəghən, "Wuhuleu diya yi weerinda dəfmiina ni tē kun ənana nda tē farna, nama naarha ənaarha kee kətsar tənun dəl nggi teena."

²⁶ Kala fara kii nun mburodi diya tē saarha tē wuhuleu di ya, nanun a pər mərə Chinəm ni dən, kəl a nggər də wutta bə.

²⁷ Nanən kee, kala niifa kiigha mburodi di ya, saagha tē wuhuleu diya na yi Chinəm kamngwa wa ənadə dīmiyid sarang nda far Chinəm də.

²⁸ Kəl kələng na niifa fadghən ngga kapa nən kii mburodi di tē saarha tē wuhuleu di.

²⁹ Kala niifa kiigha mburodi di tē saarha tē wuhuleu di fərangwa mamnggirha Chinəm, aang nən ngwa kumad Faara tenggən fa bə.

³⁰ Ndən ənagha ndən fingya ahur nun mba nda tē shembe wa, tē kəm mba nda kanglang wa, fingya ma mər nda də.

³¹ Amma a kələng dəm fad nəm ngga 'wan, mba nda ngwang kumarha kəmsə wa.

³² Ana Chinəm ni a ngwang kumarha kəmsə, tsətsəl nanda kəm amawa nəm mərə heu tē kəshirha.

³³ Shayina, a wum dūn hai heu kun a həb ənnarhami, kələma ndan həbun heu.

³⁴ Ana niifa sē na miirha a kəsə, əna 'ya nən mii a wuri, amawa nun aang ngwa kumarha fad nun fa bə. Aten fingya əngya kəm a badfiya bani kyadəng kwamənggən kun.

12

Fərra Səsəna tē Pedənda

¹ Nanənya shayina aten fərra Səsəna mbə minna sē a tsawun kutənggən wa.

² Səndunsə sayiddi nanun kun kula kyarha hu kərəstayirha hai, sakh dang nda kun hu kwamangya hangga non a takkwa dahaya mbuwa kalasə.

³ Nanən kee na minnasə a sənunsə tə ndaarha mbə niifasə na Səsən Faara a shikkən na mbang ndaarha, "Shiwang nda Yeeso wa." Mbə niifasə kəm na mbang ndaarha, "Yeeso Chinəm ni," kəl nanən tə Səsəna tə Pədənda.

⁴ Na tur fərra səsəna sə dədamən, amma Səsən də ni tal fərgħa ndən.

⁵ Na kwaman tər tarya sə hangga, amma Chinəm tal ni.

⁶ Na tarya sə hangga, amma Faara tətəl ni na shik kanda heu hu ko yanggi ni.

⁷ Kowunni ahur nəm waldə fərra Səsəna ka a dānggən kəmsə heu.

⁸ Na Səsəndi fər labar thladwayirha niifa, a niifa pak kəm fərang labar sənda nən.

⁹ Səsən dani na fərang fərkəkafek niifa, Səsən dani kəm na fərang səsəmnda niifa yi kənanng nda haarha.

¹⁰ Na Səsəndi fərang nda niifa səsəmnda yi əna ənwultengya, a niifa pak kəm fərang pər əngya kyad nən, a niifa kəm səsəmnda yi hwathlang nda Səsən Faara hai tə səsəngya pak. Niifa pak kəm fərang mbang ndikrha tə tur miyya dədamən tə pər 'ya nda nanda tə tur miyya pak.

¹¹ Ənggini heu ya Səsən dani tal na a ənaghən tə kəm fərang nggənən kowunni kəla tərna midghən.

Kəm heu farha tal ni tə mbəd njiya hangga

¹² Kəla nana thlu farha tal, faddi kəm tə mbəd njiya hangga, ko nanən na mbəd njiyini hangga, farha tal ni, nəghən kee kəm tə Kərəsti.

¹³ Kəsər ənannganda mbaptisəma kəm heu tə Səsəna tal a tsawum farha tal, Yahudaya nduwa nafiya mbuwa Yahudaya, mafaya nduwa nafiya mbuwa mafaya, fərang nda Səsəndi kəm tal a sam.

¹⁴ Nanən kee mbə mbəd njirha tal ni hu faddi wa, amma mbəd njiya hangga.

¹⁵ Andam na saara a ndaarha, "Mbə haara ni nggi wa, mbiyi hu farha wa," mbə nzang tsaurha fa mbəd njirha hu faddi wa.

¹⁶ A ndaa thləmaarha kəm, "Tsaunən mbə yirha ni nggi wa, mbə mbəd njirha ni nggi hu faddi wa," mbə 'yadāng tsaurha fa a naghə mbəd njirha hu faddi wa.

¹⁷ Andam farha heu yirha ni, kəkən na naa 'ya? A tsau faddi heu thləmaarha, kəkən na sək 'ya?

¹⁸ Amma fad nəm heu nəghən tə mbəd njiya hangga, dəfang Faara kala mbəd njirha a mbərha na midghən tsauka sə.

¹⁹ Ana faddi heu tə mbəd njirha tal, na tahad faddi tsaurha kən?

²⁰ Kəla nanən mbəd njiya hangga ni, amma farha tal.

²¹ Mbə yirha ndang nda haara, "Njidewa 'ya tə sa wa." Nduwa teena ndānggən sarya, "Njidewa 'ya tə kun wa!"

²² Mbə kee mawa, mbəd njirha nəm a naarha mbə tə shembe wa ndən tsauka kadghən.

²³ Mbəd njiya nəm a naa kanda kəla kədi shili ndan ma fingya, kanda dani nəm fərang mamnggirha. Mbəd njiya kəm mbuwa nəm a naarha nəm laf kanda ngga.

²⁴ Mbəd njiya na ngga hu yirha mbə 'yasə nəm ənang kanda wa. Taksa Faara farha tsānggən fingya məd njiya mbuwa tə shilee fa na nda tə mamnggirha,

²⁵ tənə wum teena naarha sə, na nda a laf ndan ha ngga.

²⁶ A wal mbəd njirha tal wundərha fa, kanda heu na nda tək hattəghən fa, a fal nda mbəd njirha tal, kanda heu na nda əna wutsəfayirha.

²⁷ Kun heu fad Kərəsti ni, kowunni kəm mbəd njidghən ni.

²⁸ Kulo mbəd njiya ya dəfang na Faara kanda ahur kən hwan Faara, yi tal fathləngya Yeeso, yi səri ndəna annabiya, yi mahan ndəna fatsahaya ha, tə fīngya na əna ənwultəngya, tə fīngya na tə fəra yi kənanng nda haya, tə fathlarya, tə fīngya na a laf fiya hu kən hwan Faara, tə fīngya na ndikrha tə miya pak.

²⁹ Fiya heu ni na fathləngya Yeeso wa? Fiya heu ni na annabiya wa? Fiya heu ni famaləmnəngya wa? Fiya heu ni na əna ənwultəngya wa?

³⁰ Fiya heu ni natə fəra yi kənanng nda haya wa? Fiya heu ni natə fəra yi ndikrha tə miya dədamən wa? Fiya heu ni na mbang kyakhrang ndikrha hai wa?

³¹ Amma a nggushi kukwasang na fəra kun fa na mam, niya kyadang kwamana kun na ngga kalgha yanda mu ya.

13

Kwaman nggəmnda

¹ Ko mbang ni ndikrha tə miya yi fiya, nduwa tə yi fathləngya Faara, amma a mbə nggəmnda sə ahur na wa, tsaudī kəla ndəndolong nduwa huho 'yok na riirha kee.

² Ko niyi tə fərra thlək əngya kyadna Faara, nggi a sənang kulish əngya hai heu, ne tə huteena fa, tə fərkəkafek fa ngga, ni mbang kyakhrang mbəd tsawud wumnda hai, amma a mbə nggəmnda sə ahur na wa, niyi mere kee.

³ A fərdi əngya nani təghən ha heu a fa yamiya, kə fəni fadna njeğha nda də tə yibrha, a mbə nggəmnda sə ahur na wa, mbə 'yasə chiye nən wa.

⁴ Na nggəmnda tə kərəsta fa tə nggayirha, mbə nggəmnda sərəkra wa, mbə taala wa, təkəm mbə tərang altənggən sə wa,

⁵ mbə naarha ngyangthlang wa. Mbə wurahasə wa, mbə hufrha hur wed wa, mbə kəs ndan ha wa.

⁶ Mbə nggəmnda əna wutsəfayirha tə tar mbəfeerha wa, amma kəl nən əna wutsəfayirha tə kəkafekkirha.

⁷ Nggəmnda nən kərəsta ko hu mani, tə fərkəkafek ko hu mani, tə shiteena ko hu mani, tə ndiyirha ko hu mani.

⁸ Mbə nggəmnda tam ngwalaarha wa. Amma thlək əngya kyadna Faara, tə ndikrha tə miya, tə huteena yi sənda heu bənən ngwalarha.

⁹ Kəkafek ləghədwa səndə nəm wa, təkəm thlək əngya kyadna Faara mbə lələğda wa.

¹⁰ Amma a fara bəna yanda bə na lələğda, yi mbuwa lələğda nən a mberədə.

¹¹ A sayiddi nani wundakhne, ni ndikrha kəla wundakhne. Ni numarha kəla wundakhne, səndəna kəm yi wundekehneyirha ni. Amma a sayiddi shing ni, malang di ən wundekehneyirha.

¹² Nanənya nəghəm a naa əngya kəla nəm kəlang kanda hu tolokar, amma na fara bayi bə nəm naa kanda yirha tə yirha. Nanənya mbə səndə nəm lələğda wa, amma na fara bayi bə nəm sən əngya heu, kəla sənna Faara kəm ngga.

¹³ Nanənya tsau ənggini na mahan ya, ndəna fərkəkafek, shiteena tə nggəmnda. Amma yandi na manggən ahur ndan ndəna nggəmnda.

14

Thlæk 'ya ndana Faara

¹ Ngwa tsauka nggəməndə nun a mbee, təkəm kukwasangga fərra Səsəna tə Pedənda kun fa, mbəma kəla yi thlæk 'ya ndaana Faara wa.

² Kala niifa na a ndikrha tə miya pak mbə a ndikrha tə fiya wa, amma tə Faara, mbə niifasə na sən əndi nən a ndikrha wa kəsər nəghən a thlæk 'ya na bəbee tə səsəmnda Səsəna.

³ Amma yandī na a thlæk 'ya ndaana Faara nəghən a fərang shembe fīngya, fərang kaali nən kanda, nggab kanda nən.

⁴ A ndik niifa tə miya pak, dāng nən fadghən sə. Amma a thlæk niifa 'ya ndaana Faara nən a dāng kən hwan Faara sə tənən dərha mbeedə.

⁵ Na minnasə kun heu a ndiyun tə miya pak, amma ndik 'ya ndaana Faara ndən tərna miina. Niifa na a ndik 'ya ndaana Faara kaldə niifa na a ndikrha tə miya pak, kəl ana niifasə na a kyakhrang 'ya hai na a thlæk rha tənə fiya heu na ahur kən hwan Faara wal kaali.

⁶ Nanənya shayina a baadi thləman nun bə ne a ndikrha tə miya pak, ma nən chighang kun? Amma a bāng dī 'ya kun bə kedee na Faara, nduwa sənda nduwa 'ya ndee nən a thlæk kən ni nduwa tsahad labar Faara ha ndəna dāng kunsə.

⁷ Nəghən kəla əngya mbuwa tə yibrha fa kəla nda mbəmbeerha nduwa perima, kəkən na niifa kukwalang ənda hai na perima a ndaarha nduwa mbəmbeerha mbə kəl kyana urad ndan sə dədamən wa?

⁸ A kyawa pii kodwomnda sə kaan yi aah farha wa, wunni ngwarha fa a ka yanda də?

⁹ Nən naarha kee tə kun kəm. A ndik dūn tə mee səngwa nəm, kəkən na niifa sən əndi na a thlæk rha? Na a ndikrha kee hu bəreurha də.

¹⁰ Na tur miya sə hangga hu kəshirha, kanda heu na nda ngga.

¹¹ A mbi a sək tur miidi wa, tsauđi ronga a niifdi na a ndikrha, niifdi na a ndikrha kəm ronga ni a fadna.

¹² Nəghən kee kəm tə kun. Tsaunən na fərra Səsəna a kukwasang kun fa kəl ndeng nun yid nun fər shembed nun nən tənun dāng kən hwan Faara sə dərha mbeedə.

¹³ Nanən kee, kala niifa na a ndikrha tə tur miya, kəl a hwan Faara nən na a fərang sənda nən yi kyakhrang nda 'ya hai thlæk nanda.

¹⁴ Kəsər a hwan dī Faara tə tur miya pak, səsənna ni na a hwanda, amma səngwi əndi niya thlæk rha wa.

¹⁵ Nanən kee mani ənaarha? Niya hwan Faara tə səsəna, niya hwan Faara kəm tə səndəna. Niya aah amshe tə səsəna, niya aah amshe kəm tə mee sənni.

¹⁶ Kəsər a nanna a fal Faara ni kee tə səsəna, kəkən na fīngya səngang hai na a fal Faara heu tə kanda? Kəkən na nda wum teena tə sa hu usaarha tsaunən səngangwanda ənda hai na a thlæk rha wa?

¹⁷ Usadna ngga, amma dāngwa fiyasə na a sək sa wa.

¹⁸ Usadi Faara mbang ni ndikrha tə tur miya pak ma kun heu.

¹⁹ Amma hu wumten fatakkwaya hai a nggushi thlæk ni mee tuf sək kəna fiya ma thlæk palthya ni haru kum tə miya mbuwana fiya sək rha.

²⁰ Shayina, a numadun kəla wundakhnaya wa. A meyedghən tsawama kəla wufar waya hu tar əna mbəfeerha, amma tsawama tə numad shingya.

21 Nəghən chichireethlee hai ahu Deleewar Faara, “Niya kalang nafina sə tə tur miya pak, tə barmi rongya. Amma ko nanən mba nda kee thləmarha fa wa.” Chinəm ndagha kee*
 22 Ndikrha tə tur miya pak ənsakrha ni, mbə yi fa fərkəkafekkya ni wa, amma a nafiya fərwa kəkafek. Thlək 'ya ndana Faara yi fa fərkəkafekkya ni, mbə yi nafiya ni fərwa kəkafek wa.

23 A tsaudə, wum fatakkwaya hai na nda heu a ndikrha tə tur miya pak, ana rongya sə nduwa fingya sə fərwa kəkafek kyagha ahur nun ba, mbəna nda ndaarha kyaharna huden nun wa?
 24 Amma anađun heu a thlək 'ya kyadang na Faara kun, tərgha fingya sə fərwa kəkafek nduwa fingya səngwa 'ya na a katərarha hai kyanda hur nun ba, na nda a naa dımiyid ndan a pəpəl ngwang kumarha nda fandan sə tə 'ya thlək nun.

25 Na nanda a kathləmaarha hai 'ya na bəbee ahur ndan kyadə kəshaaba, na nda bəra hai tə wadəndan fərang mamnggirha nda Faara, ndanda “Kəkafek Faara nəghən ahur nun.”

Kwaman tərang shilee Faara in

26 Nəghən kee shayina, a wumđun hai heu ka a fal Faara nun, niifa tal a aah amshe yi fal Faara, tal kəm a tsaharhaha, tal a pər 'ya kyadangna Faara, tal a ndikrha tə miya pak, tal a kyakhrang ənda hai thlək nanda. Amma ənggini heu ənanun ya tətani a chik kun heu nən.

27 Ana fingya sə na ndikrha tə miya pak, a tsauka nafiya səri, a padıda hai nafiya mahan. A nanda a ənaghən, ənaghənda tətəl tətəl, niifa tal kəm a pər əndi thlək nanda.

28 Amma a mbə niifa sə a mbədi na a pər əndi thlək nən wa, tsaudə təta a nggasa nda tip ahu kən hwan Faara na midghən ndikrha tə miya, a ndikka kee a fad ndan tə Faara.

29 A nagha annabiya səri nduwa mahan na a thlək 'ya kyadna Faara, fingya kəm a kəkərang əndi thlək nanda.

30 Ana niifasə kyadangna Faara 'ya tsau hai, yandı 'wagha katərang ndikrha hai nggasgha hai.

31 Hu kwamana kiya, kun heu na Faara kyadang 'ya kun tətəl tətəl, kowunni kəm nən wəl tsaharhaha tə fər kaali.

32 Dalama teena hai, annabiya na a thlək 'ya kyadangna Faara kanda na nda laf səsən ndan malang kwamana nda shayindan.

33 Kəsər Faara mbə yi tsə teena ni wa, amma yi tsawud dədemnggirha ni, kəla nanən hu wumnda nafiya Faara hai na chahal.

34 A tsauka nishya tətıp a wum fa takkwaya hai, məməlwə na a kala nda sə wa. Kəl a fər altendan nda, kəla ndaana ngyakhrha.

35 Ana 'yasə na mindan a sənggənda, tsahang mee nda chimayi ndan a wuri. Kəsər ən shilee ni kalgha nuneefa sə hu kən hwan Faara.

36 Katəragha labar Faara hai tə kun wa? Nduwa kun katen nun ni kee səl nən thləmad nun də?

37 Ana niifasə tərgha fadghən annabi ni, nduwa nəghən tə fərra Səsən Faara, a sənggasə əndi niya chireethleng hai Faara ndən ndeegha kee.

38 A kukwalangwa niifa ənda hai ya wa, ndəghənggi ma mba nda a kukwalang hai kəm wa.

* 14:21 14:21 Ishaya 28:11,12

³⁹ Nanən kee shayina, a kukwasangga thlək əngya kun fa kyadna Faara, təkəm a 'yadang dūn ndikrha niifa fa tə miya pak wa.

⁴⁰ Amma tətə ni a əna əngya nun heu ngga, tə kəm məməl.

15

Thlid Yeeso sə hu mərri

¹ Nanənya shayina, niya dalang Labardi kun in na Mbənggən 'wani pərang nda kun, thlənun ish nun təghən ngga.

² Hu Labar dani na Mbənggən ya nun wal hərəkrha, a kəsəndun labar daha ngga pərang ni kun. A mbə kee wa, fərkəkafekkid nun mere ni.

³ 'Ya thləni bə ndən pərang ni kun tə ndaarha, mərgha Kərəsti ka dīmīyid nəm, kəla ndaana Deleewar Faara,

⁴ pang nda, thləngganda sə hu mərri akwasamad beena mahan kəla ndaana Deleewar Faara.

⁵ Kyaddə fadghən a Mbulus. Tərgha a dəgha kyad fadghən a kumkap səri dī.

⁶ Akwasamadghən, kyaddə fadghən a shayinəm kalgha haru tuf hu sayi tal, hangga ahur ndan bəlgəha nda hai, fīngya kəm shinda beena.

⁷ Tərgha dəgha kyadang fadghən Yakubu, təkəm a fathləngya Yeeso heu,

⁸ a mii ngwaladghən heu, bəgha thləmad na bə kəm, ko nanən niyi kəla niifa nggət nanda hu sayi kamngwa wa.

⁹ Kəsər nggini ngguchit ahur fathləngya Yeeso heu, tsəkki na a aah nggi nda təthlənda wa, kəsər səsang dī fiya na a takkwa Faara.

¹⁰ Amma kəsər ka nggayid Faara ni tsauni kəla nani ya, nggayiddi əne nən tsauka mere wa. Ənadi taara kaan kaldi kowunni ahur ndan, ko nanən mbə nggini a ənaghən wa, amma nggayid Faara ni na tə nggi ha.

¹¹ Yo, ko nggini nduwa kanda, naghan a pər labar Faara ni, ndəghən dani fər nun kəkafek.

Thlid mərriyə sə

¹² Amma a pər nda labar Faara tə ndaarha thlid Kərəsti sə hu mərri, kəkən na fīngya ndaarha ahur nun mbə mərri thliirha sə wa?

¹³ A mbə mərri thliirha sə wa, thliiwa Kərəsti sə wa.

¹⁴ A thliiwa Kərəsti sə wa, pər labar Faara nan a ənaarha mere ni, fərkəkafekkid nun kəm mere ni.

¹⁵ Tərgha fər dəm shedawa nggabang nda Faara fa, kəsər ndaghəm thləng Faara Kərəsti sə hu mərri. Amma mbə kəkafek sə ahu 'ya thlək nan wa a mbə mərri a thliirha sə wa.

¹⁶ Kəsər a mbə mərriyə a thliirha sə wa, ko Kərəsti ni thliiwa sə wa.

¹⁷ A thliiwa Kərəsti sə wa, fərkəkafekkid nun mere ni, ta weeri dā bə ya bəl wun hu dīmīyid nun.

¹⁸ Tərgha fīngya kəm mərgha hu Kərəsti, mər nda də.

¹⁹ Ana shiiten nəm hu Kərəsti nəghən kəla tsawud nəm katənggən kee, nəm kal fiya heu na a hadangganda kəm fa.

²⁰ Amma kəkafek thləng nda Kərəsti sə hu mərri, ndəghən ni katəra nakhda wan dərriha aten nafiya shiigha beena.

²¹ Tsaunən kyagha mərri bə a fad niifa, thliirha sə hu mərri kəm kyaghən bə a fad niifa.

²² Kəla kyana mərri bə a fad Adamu, nəghən kee kəm kala niifa tsauka yi Kərəsti na nda a fərang yibrha.

²³ Amma na nda a thleng kowunni sə tətakkwa, Kərəsti ndəna katəra nakhda wan dəfɾha, a tərgha fɾngya na yighən a fara nən a wutta ba.

²⁴ Tərgha akwasamadghən a baĝha mii ngwaladghən ba, a nadə a wudang kutəryiddi Faara ha na Chindi, akwasamaddi weleng nən kutəryirha də, tə mamnggirha tə səsəmnda.

²⁵ Tsaudə tətə a ənaĝha Kərəsti kutəryirha ishənggən fatsənggighən hai tə sarghən.

²⁶ Təsaara yi mii ngwalarha na nda a bəlang ndəna mərɾa.

²⁷ Kəsər ndaĝha Deleewar Faara, “Dəfang Faara əngya heu a kamu mamnggitghən ba.” Ndanən “əngya heu na nda a kamu mamnggitghən,” Faara tafadghən mbə a hura wa, ndəghən ni dəfangga əngya heu a kamu səsəmnda Kərəsti.

²⁸ Tərgha, nana əngya heu a kamu mamnggitghən, Wandī kəm nən a tsaurha a kamu mamnggit Faara, Faara fərangga mamnggirha Wanggən tsauka aten əngya heu, ndəghən ni a tsaurha aten əngya heu ko a yanggini.

²⁹ Nanənya a mbə mərya a thliirha sə wa, mana fɾngya yini ənaarha ənang nanda mbəptisəma kanda a meyed mərya. A mbə mərya a thliirha sə sam wa, kama na nda ənang mbəptisəma fiya ka kanda?

³⁰ Kama nən kyang fad nəm hu səsaarha hai kətsar?

³¹ Kətsar ni naarha ka kəfarha tə mərə, shayina, kəla nanən kəkəfek ni naarha taala aten nun hu Kərəsti Yeeso tsauka Chinəm.

³² A yandī tə mabi heeya a Afisa, ahu shiiten niifa, ma chiye nən? A mbə mərya a thliirha sə wa, “Taama kim sam, kəsər a binda nəm a mərə!”

³³ A huk nda kun wa: “Tsaarha tə fa mbəlfeyya na nda səbāng ka niifa də.”

³⁴ Wudaama hu numad nun ba na ngga, malaman əna dīmiiyirha. Kəsər fɾngya ahur nun səngwanda Faara wa. Thlək ni ndən kee tənə shilee kəsang kun.

Weerinda fad nəm a kwasamad thliirha sə hu mərə

³⁵ Amma na fɾngya a tsakhmee ndanda, “Kəkən na nda thleng mərya sə? Na nda thliirha sə tə tur yanggi farha?”

³⁶ Sa nura! ‘Ya həf na mbə kyarha sə tə yibrha wa kəl a mərdə.

³⁷ ‘Ya həf na kəm, mbə ndəna kad əndi na a kyarha sə wa, wiirha ni kee, ko yi wan hwaliirha, nduwa tur wiirha pak.

³⁸ Amma Faara ni na fərang farha wiirha kəla tərna midghən, kala wiirha tə tur yighən farha.

³⁹ Mbə thluwa tur tal wa. Fiya tə tur yi ndan, mabiya tə tur yi ndan, wudikkya tə tur yi ndan, təngya kən tə tur yi ndan.

⁴⁰ Na farha sə yi talara, na farha sə kəm yi hweede. Amma mamnggit yi talara pak, mamnggit yi hweede kəm pak.

⁴¹ Yanfara tə mamnggitghən, ndəree tə yighən, wufəlngarya tə yindan. Na mamnggit wufəlngaara sə kəm pak ma shadghən wufəlngaara.

⁴² Na thlid mərya naarha kee. ‘Ya həfang nanda hai nən məthla, ‘ya thleng nanda sə kəm mbə tam məthla wa.

⁴³ Na nda həfang hai kula mamnggirha, na nda thleng sə kəm tə mamnggirha. Na həfang hai kula shembe, na nda thleng sə tə shembe.

⁴⁴ Na nda həfang hai hu thlufarha, na nda thleng farha sə hu səsəna. Ana thlu farha sə, na farha sə kəm yi səsəna.

⁴⁵ Nəghən chichireethlee hai, “Adamu katəra nanda ənaarha, tsaudə niifa tə yibrha.” Amma Adamu nggəlgha mee kəm ndəna fər yibrha yi səsəna.

⁴⁶ Amma mbə yi səsəna ni 'wagha wa, yi thlufarha 'wagha kapa yi səsəna.

⁴⁷ Katəragha nda əna niifa hu kəshirha, tə pəpər chehweerha; amma niifa yi səri bəghən bə a talara hai.

⁴⁸ Fingya na yi chehweerha na nda kəla niifdi əna nanda tə chehweerha, fingya na yi talara na nda kəla niifdi na a talara.

⁴⁹ Tsaunən nəghəm kəla niifdi əna nanda tə chehweerha, a fara səmən bə nəm tsaurha kəla niifdi na a talara.

⁵⁰ 'Ya niya pərang kun shayina, mbə ənaarha hai thlufarha tə fara wal kutəryid Faara nən wa, nəghən kee kəm məthla mbə har langaad 'ya mbuwa məthla wa.

⁵¹ Kama thləmaarha hai, niya pərang 'ya kun na bəbēe. Mbəm a shirha heu wa, amma kəm heu na nda a kyakhrang kəm hai,

⁵² hu shibrha yirha, hu ngwala sək pii kodwomnda. A pinda kodwomnda, fingya mərgha na nda a thleng kanda sə tə farha mbuwa məthla, kəm natə yibrha fa na nda a kyakhrang kəm hai.

⁵³ Faddi kyanəm na məthla ya tətə ni na a kyakhrang ngganda hai hu farha də mbuwa məthla hai, farha na mərə kəm tətə ni na a kyakhrang ngganda hai hu farha də mbuwa mərə.

⁵⁴ A kyakhrang nda fadda hai kyanəm na məthla 'yahu yandafə mbuwa məthla hai, təkəm faddi kyanəm na mərə ya kyakhrang ngganda hu yandafə mbuwa mərə, a fardə ni labardı na chichireethlee hai a ləghəttə, "Kal ndan mərə mu, bəlang nda.

⁵⁵ Sa mərə kalwanda sa mu wa? Sa mərə ai yar hafəd wa?"

⁵⁶ Dimiyirha ndəna yar hafəd mərə, səsəmggit dimiyirha ndəna Deleewar ngyakhrha.

⁵⁷ Amma malaman usaarha tsauka yi Faara, fərangga kwaman kal farha kəm mu hu Chinəm Yeeso Kərəsti.

⁵⁸ Tsaunən kee, shayina nggəmni, ishama ngga. A tsang 'ya kun fa wa. Kətsar nama yakh əna tar Chinəm, kəsər səndunsə taara nun a ənaarha hu Chinəm mbə tsaurha mere wa.

16

Dang nda nafiya Faara sə

¹ Nanənya aten tsakh mii nun aten wudəbəla wumang nun hai a nafiya Faara na chahal a Urshalima. Na minnasə a ənaghənun məməl kəla ndang ni nafiya Faara na a Nggalatiya.

² A katəra paara yi beəna məd kowunni ahur nun kada 'ya nən, nagha a dəfang də kala 'ya wal nən ha, mbə kəl a bənibə a wum 'ya nun wa.

³ A bədibə niya thlən nafini nggəmna hur nun wur nun, chireethleng deleewar ni kanda sə a dənda tə yinun fəra a Urshalima də.

⁴ A nadə məməl ni a dıyadə, na nda mbang mbu samadna.

Ngwad Mbulus fa yi wii tala

⁵ Niya weng tala kun bə, akwasamaddı weng ni chehweed Makidoniya hai, kəsər niya kyarha tə Makidoniya.

⁶ Asəmha niya tsərha tsəbaku a kyanun, a nadə a ənarha hai ngwalagha fegrha nggi a mbədi, tənun deərha sə kala mbərha niya dərha saadə.

⁷ Mbə nggəmnda hurna ni a nadı a mbərıdə nanənya naa kunni kee wa, na minnasə a nggəm Chinəm fa mənıha a thləmad nun.

⁸ Amma niya naarha a Afisa ta far wutsəfayid Pentikos də,

⁹ Kəsər inenda kwamana hai manggən yi taara na ngga, ko nanən na fa sarya sə hangga.

¹⁰ A bad Timoti ba, ngwa kal farha nən hai a thləmad nun, kəsər ndəghənggi ma nəghən a əna tar Chinəm kəla niya ənaarha.

¹¹ A sar niifa ndən wa. Anadə a wutta thləmanna ba fəraman 'ya nən a kəsa ha ba, kəsər niyi a kəlaghən fa tə fīngya shayinəm.

¹² Aten shadnəm Apolos, fərang dī kaali na a dəgha wal kun tə fīngya shayinəm, amma mbə midghənsə dəgha wal kun nanənya wa. Nən a baarha ba a waldə kwamana.

Mii ngwalad labar Mbulus

¹³ Tsawama nggungwa fa, ishun ngga hu fərkəkafek, non tə kaali fa tə shembe.

¹⁴ Kala 'ya nun a ənaarha ənamadghən tə nggəmnda.

¹⁵ Səndunsə tə ndaarha wuri Istifanus kanda ni 'wagha thlə labar Faara a Akaya, fər nda fad ndan ka a ənang taara nda nafiya Faara na chahal. Hwanni kun shayina,

¹⁶ fəraman mamnggirha tur nafini ya, təkəm a kowun wumngga teena hu tardī ya tə səsaarha ka ndəghən.

¹⁷ Ənadī wutsəfayirha bana Istifanus ba tə Fartunatus, tə Akaikus, tsawee dafa kəla kun bəgha ba.

¹⁸ Kəsər ən kaali ni a fadna kaan, kəla nananda a kun. Tur nafiniya kamdə a wal faala nda.

Mii ngwala nda ən Mbulus

¹⁹ Kən hwangya Faara na a Asiya kanda a ndang'ya kun fa, nda Akila tə Mbərəskila, heu tə fatakkwaya na wumnda hai a minda kya ndan kanda a ndang'ya kun fa kaan hu thləm Chinəm.

²⁰ Shayinəm heu na a mbədiya kanda a ndang'ya kun fa. Ndaman 'ya ndan fa tə fəbrha yi nggəmnda na chahal.

²¹ NNGI MBULUS NDƏNA A CHIREETHLENG NDA ƏNDA HAI YA TƏ HARNA.

²² Ana niifasə mbuwa a nggəm Chinəm tsaudə shiwang nda. 'Boba, Chinəm.

²³ A tsauka nggayid Chinəm Yeeso tə kun.

²⁴ A tsauka nggəmdəna tə kun heu hu thləm Kərəsti Yeeso.

2 Korontiyaya

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar daba ya a har Mbulus, tæthlænda Yeeso Kæræsti wurna Faara, tæ wan manæm Timoti, a nafiya Faara na a Koronti, heu tæ nafiya Faara na chahal a Akaya.

² A tsauka nggayirha tæ dædemnggid Faara Chinæm tæ yi Chinæm Yeeso Kæræsti a nagha tæ kun.

Usa Mbulus Faara na a nggab fiya heu

³ Parka yi Faara ni, Chin Chinæm Yeeso Kæræsti, Chindî na fiya hadang fa, tæ nggab farha.

⁴ Nggab kæm hu sæsad næm heu, tæ næm mbang nggab fingya ahu sæsaarha na nanda sæ, tæ tur nggabrha kæm wal næm a fad Faara.

⁵ Kæsær kæla mul na sæsad Kæræsti hai a kæm, næghæn kee kæm mul nggabre næm hai ka Kæræsti.

⁶ A nadan a sæsaarha, nan a saghæn fa ka nggabre nun, tæ hærækræ nun, a wal dan nggabrha, wal nan ndæn ka nggabre nun, na a færang kæræsta kun hu tur sæsaddi næm a saarha fa ya.

⁷ Na shiiten nan tæ kun kanglang, sændansæ kæla nanun a wum teena tæ kan hu sæsad nan, nuwun kee kæm a wum teena tæ kan hu nggabre nan.

⁸ Shayina, mbæ minna sæ a tsawun tæ yamid sænda wa, aten sæsaarha saanan fa a Asiya. Sæsaadan kaan, kalgha kan mu, har takh dan a mæra.

⁹ Kan ndaghan kee nan a mæra. Amma katæra næn hai kee kæsær a malanggan mbæsarha tæ alten nan mbæsan tæ Faara, na a thleng mærya sæ.

¹⁰ Ndæghæn hærghangga kan sæ hu tur sæsad mærræ diya, ndæghænni kæm na a nggær hærghang kan. Ndæghæn ndæn shang nan teena fa næn a nggær hærghang kan,

¹¹ a sayiddi nun a dang kansæ tæ hwan Faara aten nan. Nanæn kee, fiya hangga na nda a usa Faara a meyed nan, kæsær ka parkaddi ænang nanda kan, thlæna Faara hwanda fiya hangga æna nanda a tennan.

Kyakhrang Mbulus hutenggan hai

¹² 'Ya ænagha ndæn nanan a taala, fær huden nan shedawa tæ ndaarha tsawud nan hu kæshiddiya næghæn chahal tæ hura tal mbæ kæla tsawud nan tæ kun mawa, ænaghan ndæn tæ mbæsarha tæ nggayid Faara, mbæ tæ thladwayid kæshirha wa.

¹³ Chireethleng ngwan 'ya kun dæ mbuwa nun mbang karatang sænanggun hai wa. Niyi a shiteena tæ ndaarha, a fara sæmæn banun a sænang hai ngga,

¹⁴ kæla katærang nun sænang ænggina hai ya. A fara na Yeeso a wutta bæ banun sænang ænggina hai ngga, non a taala tæ kan, kæla nanan kæm a taala tæ kun.

¹⁵ Kæsær nggæmfi fa kee, ndæghæn ni na katæra bæra thlæmad nun bæ, na a wal parka nun katæra særi.

¹⁶ Na minnasæ a weng tala ni kun a nadi a dærha Makidoniya dæ, nggæryi kyarha tæ thlæmad nun a nadi a wutta bæ a makidoniya, na minnasæ kæm a dæewun sæ a nadi a dærha Yahudiya dæ.

¹⁷ Nun a numad ndaarha hu ngwad di kyana ya sɛngwi 'ya niya ɛnaarha wa? Nduwa nuwun a naghɛn ngwa ni fa yi thlu farha, a ndee, "Yo" nggɛryi wutta ba ndee, "Awo" wa?

¹⁸ Kɛla nana Faara tɛ kɛkafek fa, 'ya nanan a thlɛghang nda kun mbɛ naarha a pathlang "Yo" tɛ "Awo" wa.

¹⁹ Kɛsɛr Wan Faara, Yeeso Kɛrɛsti, nggi, tɛ Sila tɛ Timoti pɛrang nan labarghɛn kun, mbɛ "Yo" sɛ tɛ "Awo" wa, 'ya tsauka yi Faara "Yo" ni kɛtsar.

²⁰ Kɛsɛr dɛfmi Faara heu nɛghɛn lɛlɛgɛda hu Kɛrɛsti, tɛ ndarha "Yo", tɛ kɛm hu Kɛrɛsti nɛm ndaarha, "Atsaukake", a mamnggit Faara.

²¹ Faara ndɛn wumangga kan tɛ kun ishim tɛ shembe hu Kɛrɛsti. Ndɛghɛnni wurgha kan,

²² ndɛghɛn dɛfangga njaara kɛm fa hu ndaarha kɛm yighɛn ni. Tɛ kɛm ndɛghɛn ni fɛrangga Sɛsɛnggɛn kɛm ahur nɛm hai hu ndaarha kala 'ya ndaanɛn ba nɛm walghɛn a mbee.

²³ Faara ndɛna shedawanna ndani kɛsɛr a nggɛr di chighang sɛsaarha kun wa ndɛghɛn wudwa ni Korinti dɛ.

²⁴ Mbɛ nanan a ngyabang kun hu 'ya hai nun a fɛrkɛkafek tɛghɛn wa, amma nanan a ɛna taara heu tɛ kun, kɛsɛr ka wutsɛfayid nun, aten kɛkafekkid nun ni kɛm, ish nun tɛ shembe.

2

¹ Nanɛn kee, niyi a numad ndaarha mbi nggɛr weng tala kun na a dɛng sɛbgha hura ni kun dɛ wa.

² Kɛsɛr a sɛbang di hur nun dɛ, wunni takhka na a fɛre wutsɛfayirha nɛn, a mbɛ kun sɛbang ni hur nun dɛ wa?

³ Ndɛn dɛ Chireethleng ni kun dɛ kɛla ni tɛ ɛnaarha, nɛn dɛ tsaurha a ba di ba, a sɛb hurna dɛ tɛ fɛngyayini na fɛree wutsɛfayirha wa. Kɛkafek sɛndun sɛ heu wutsɛfayid na nɛn kyarha ba ahu wutsɛfayid nun.

⁴ Kɛsɛr chireethleng nggi kun dɛ nggi hu billarha har tɛ amyirha kaan, mbɛ ka a kyanggi kun hu sɛbrha hura hai wa, awo, kɛsɛr ka a kyadɛng nggɛmndɛna ni kun.

Chakh dɛmiyirha a niifa

⁵ A bang niifa sɛbrha hura ba, mbɛ nggi katenna bang nɛn ndɛn ba wa, amma bang nɛn ndɛn kun ba.

⁶ Niifdiya, tsɛtsɛlla ɛnang na fiya hangga ahur nun tsɛk dɛ kee.

⁷ Nanɛnya, a nggushi chahang nun ndɛn dɛ, tɛ kɛm nggab wunun, nadɛ sɛbrha hura kaan kalghɛn mu.

⁸ Kɛsɛr kakee, niya hwan kun, nggɛra man kyadɛng nggɛmndɛ nun.

⁹ ɛndi ɛnagha ndɛn chireethleng ni kun dɛ tɛni sɛndasɛ tɛnun mbang kɛrɛsta tɛ kɛkɛrrɛdi ya, non kɛm a ɛna taara tɛ 'ya ndang ni kun.

¹⁰ A chahang dɛn dɛmiyirha kowunni dɛ, nggi kɛm chahang di ndɛn dɛ. ɛndi chahang ni ndɛn dɛ kamanggɛn, ana 'yasɛ pak kamngga a changgɛnɛm dɛ, kɛsɛr ka kun ni chahang ni ndɛn dɛ a mbed Kɛrɛsti.

¹¹ ɛnani kee nadɛ Sheetan dathlang kɛm fa. Tsaunɛn sɛndɛm thlad-wayidghɛn heu.

Fatarya weerɛnda dɛfmeɛ

¹² A sayiddi bani a Toruwas ba ka bi pɛr Labaara na Mbɛnggɛn yi Kɛrɛsti, wal di ine Chinɛn kwamana hai.

¹³ Amma hunawa hurna hai wa kɛsɛr dɛwi wal wanmana Titus a mbɛdi wa. Nanɛn kee mal fɛngya fatakkwaya ni di Makidoniya dɛ.

14 Usaarha a Faara na dang kamsa te wal hbrha hu Karesti. Faara kam a dang kamsa hu per sonda Karesti nem ko a yanggini, sendadiya kam naghon kala sad urdi.

15 Kaser a fad Faara kam sad Karesti ni hu fingya walgha hbrkha, te fingya sahadgha.

16 A wumten fingya, sad merra ni, a fingya kam, sad yibrha ni. Wunni tsakka na a ona tur tarda nen ya?

17 Mban a tsam Labar Faara ka a wal chikrha nan kala na fingya hangga onaarha wa. A meyedghon, naghan a thlak Karesti a mbed Faara te kakafek, kala nafini thlonna nda kanda ba a thlomad Faara.

3

1 Nem a nggar fal ten nem fadon wa, nduwa na mid nan deleewar faala a kun, nduwa a haar nun wa?

2 Kun te altennun kunni deleewar nan, yandi chirethleng nanda hai ahur nun, kaser kowunni a songgonon, tekam karatanggon.

3 Kyad dun ndaarha kun deleewar ni bagha ba a kii Karesti, kaser ka tar nan, mbe yandi chirethleng nanda hai te ashilee wa, kal yandi na te Sason Faara na te yibrha. Mbe aten feera wa, kal yandi na ahur fiya.

4 Hahasid fiya ndon nanem tghon hu Karesti a mbed Faara.

5 Mbe 'yasem nem mbang kyatta te ndaarha te mbang nde nan ni nana ona tardi ya wa. Mbang nde nan kyaghon ba a haar Faara.

6 Ndeghon ni farranga mbang nda kan hu tsawud nan fa tarya weeronda dofmeembe te yandi na chichireethlee hai wa, amma yi Sasona, kaser chirelth di, nen bal farha, Sasona kam nen fer yibrha.

7 Ana tardi bang merra ba chirethleng nanda hai aten feera, bada ba te mamnggirha kaan har mbangwa Isereelaya kalang yid Musa wa kaser ka kukwaryidghon padigha hai kaan, ko nanon mberda de.

8 Mbe mamnggit tar Sasona kal yandi mamnggirha ya wa?

9 Ana tardi na a bang ngwa kumarha fiya te mamnggirha kaan kiya, taara na a bang nggayirha ba nen a naarha manggon kaan.

10 Kaser 'ya kaar na te mamnggirha fa kaan, mbe mamnggirha se a fadghon nanonya wa, a kakarang dom te mamnggirha nanem tghon nanonya.

11 Ana 'ya na mberade te mamnggirha fa, yi pakwandu, kakafek nen naarha te mamnggirha fa kaan.

12 Tsaunen naghon te shiteena kiya, mbe taromnda se a fad nan wa.

13 Mban kala Musa wa, lelambangga yidghon amana Isereelaya naa mamnggit djarra kukwaryiddi na a mberade.

14 Amma tse hur ndan kakrak ta weeri daba ya, balgha lelabrha ten da se a nanda karata deleewar ngyakhrha. Kal hu Karesti ni kee katenggon ndona lelabrha ten di haara de.

15 Ta weeri daba ya, kala sayi a nanda a karata deleewar ngyakhrha Musa, lelbeddi ya nen nggelang hur ndan.

16 Amma a sayiddi kyaharna niifa thlomad Chinem ba, na lelbeddi a haara de.

17 Chinem ndona Sasona, kala mberha na Sason Chinem se, a mbeda ni na wal alteena se.

18 Kan heu harang nanda lelbedf da de a tennan naghan a kyad mamnggit Chinem, na kyakhrang kan hai tsawan kala ndeighon, hu mamnggirha yi chikrha, kaser baghon ba a fad Chinem na Sasona.

4

Kəna hu wuchiwiltəya

¹ Nanən kee, ka hadang nəm Faara fa ndən na nəm tə tardı ya, mbə fad nəm a mərə hai wa.

² Kar dən tar ən shilee fa na bəbee, mban hukrha wa, nduwa nggaban hai tə labar Faara wa, a meyedghən naghan a pər kəkafekkirha a pəpəl. Nan pər kəkafek a mbed Faara kowunni na tə kəkafek fa nən a sənggənən.

³ Ko nana labardı nan a pəra nəghən bəbee, nən naarha bəbee kee a fingya na a sahatta.

⁴ Sheetan faara yi kəshiddiya tsang də hur nafiya fərwa kəkafek kakrak, amawa nanda naa kukwaryid labara na Mbənggən na a kyad mamnggit Kərəsti, ndəghən na kəla Faara.

⁵ Kəsər labara na Mbənggən nan a pəra mbə yi alten nan ni wa, nan a pər ndaarha Yeeso Kərəsti ndəna Chinəm, kan kəm mafayinun ni kəsər ka Yeeso.

⁶ Kəsər Faara ndən ndagha, “Ngwa yangga kukwaryirha hai hu wula,” ndəghən ni yangga hai ahur nəm, ka a fərang kukwaryid sənda nən kəm atən mamnggit Faara hu yid Kərəsti.

⁷ Amma nəghəm tə tur kənadi ‘yahu wuchihultəya, ka a kyad mamnggit ənwultən səsəndə də nən ya kyaghən ba a thləmad Faara mbə a fad nan wa.

⁸ Səsang nda kan ko tə manggi ni, amma kalwanda kan mu wa, ko səngwa nan ‘ya nan a ənaarha, malang ngwan shiiten nan wa.

⁹ Səsang nda kan, amma kar wa Faara kan wa, dəghang nda kan hweede hai, amma bəlang ngwanda kan wa.

¹⁰ Kətsar nəghəm a wiirha hai tə mərə Yeeso ahu farha, tənəm kyad tsawud Yeeso a fad nəm.

¹¹ Kəm balgha tə yibrha fa, kətsar tsawud mərə nanəm sə kəsər ka Yeeso, tənə nda naa tsawud Yeeso hu faddi kyanəm ya yi mərə.

¹² Nanən kee, mərə nəghən a əna taara ahur nan, amma yibrha nəghən a əna taara ahur nun.

¹³ Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, “Fərdi kəkafek, ndən kal ni sə.” Tsaunən nəghəm heu tə səsən fərkəkafek, ndən fər nan kəkafek kəm kal nan sə.

¹⁴ Kəsər səndəm ndaarha ndəghən ni thlengga Chinəm Yeeso sə hu mərə, nən a thleng kəmsə heu tə Kərəsti, nən a bəng kəm a mbedghən ba heu tə kun.

¹⁵ Ənggini heu ya ka a dānggən kun sə ni, kəla na nggayid Faara a weela ten fiyadə hangga, na usaarha a naarha sə kaan yi manang nda Faara.

Tsaurha tə kəkafekkirha

¹⁶ Tsaunən kee, mərwa fad nan hai wa. Ko nanən fad nəm na yi mərə nən səbrha də, amma a hura na fad nəm naarha nggəra hai kala parra fara.

¹⁷ Səsaddi kyanəm ya nəghən ngguchit mbə kwas mbəra də wa. Ndəghən ni na a walang mamnggirha kəmsə mbuwa ngwalarha mbuwa nəm mbang sakhən.

¹⁸ Kəsər mbə əngya na yirha a naarha ndən nəm a kəlang wa, kəl fingya mbuwa nəm naarha. Kəsər əngya nəm a naarha mba nda kwas mbəradə wa, fingya mbuwa nəm naarha kəm, nən tsaurha pakwandə.

5

Mbəd tsawud nəm a talara

¹ Kəsər səndəmsə a chang nda chamda hai kyanəm yi kəshiddiya, na tən ndənəm sə a thləmad Faara, kəna a talara mbuwa tam chaarha hai yi pakwandə, tən ngwana niifa tə haara.

² Kəsər hu chamdi ya nəm chichimnda, nagha a kukwasang kəm fa kyangganda kəm hu wurida hai kyanəm na a talara kəla kalla lukrha.

³ Kəsər a ngwang nda kəm fa təghən, mba nda ba wal kəm tawalth wa.

⁴ A sayiddi bal nəm hu chamdi ya, nəm naarha chichimnda kəsər ka billarha nanəm sə, kəsər mbə nana minnəm sə a kalang ngganda luwudda hai a fad nəm ya wa, amma ka a ngwang ngganda kəm fa tə yi talara, kəsər 'ya na məmərə nən wal yibrha.

⁵ Faara ndən ənagha kəm a tsawum kiya, ndəghən fərangga Səsəna kəm a meyd ən dəfrrha də, kəsər ka 'ya na bayi a mbee.

⁶ Tsaunən kee, nəghəm tə həhasyrha fa kətsar. Səndəmsə tə ndaarha, tsawud nəm hu kəshiddi ya, nəghəm ndəndəgha hai tə Chinəm.

⁷ Kəsər tsawud fərkəkafekkirha nanəm sə, mbə yi naarha tə yirha wa.

⁸ Nəghəm tə həhasyrha fa tə kəm na mid nəm sə ndəkrha hai tə faddi ya, dəm tsaurha tə Chinəm a talara.

⁹ Nanən kee na mid nəm a əna 'ya nəm na a mbənanngən, ko nəghəm hu faddi ya, ko mbuwum sə wa.

¹⁰ Kəsər kəm heu tətə ni a wuməm hai a mbed tsənggam ngwa kumad Kərəsti, kəsər kowunni nən a wal kəna əndi əna nən hu faddi ya, ko nəghən ngga, ko mbə ngga wa.

Labar shaulirha

¹¹ Nanən kee, hərəm nəm sən tə mani tərəm Chinəm, nəghəm a djitiirha a ləm fiya nəm ba. Kəsər sən Faara kəm kwarkwar, niyi a shiiten ndaarha səndun kan ahur nun.

¹² Mbə nanan a nggər fal fad nan a kun wa, amma ka a fərang kwamana nan kun non a taala tə kan, tənun nggərang fngya yina sə na a taala tə 'ya nəm a naarha tə yirha kee, ma yi hura.

¹³ A tsaudə kəla sauta nəm ni, kəsər ka Faara ni, ana hutən nan məməl, kəsər ka kun ni.

¹⁴ Nggəmənda Kərəsti ndən kyadəngga kwamana kəm, kəsər səndəmsə, mər niifa ka fiya heu, tsaunən kee mər nda də heu.

¹⁵ Mər nən ka fiya heu, tsaunən kee fngya balgha hai mba nda tsaurha ka fad ndən bal wa, amma a niifdi mərgha ka kanda, nggər nanda thləng sə.

¹⁶ Nanən kee, nanənya ta mbeedə, mban nggər tər niifa yi kəshirha ni wa. Ko nanən kaar tərghən Kərəsti kee, amma nanənya mban nggər ənaarha kee wa.

¹⁷ Nanən kee, kala niifa na hu Kərəsti, tsaudə weerənda niifa, hurad əngya heu mbər dādə, kyad weerəndəghən ba.

¹⁸ Ənggini heu ya Faara ndən ənagha ndən, ndəghən ni ənangga shaulirha kəm təghən hu Kərəsti, fərang tar shaulirha nən kan a fiya,

¹⁹ Shauli Faara kəshirha ta fadghən hu Kərəsti, kirasang ngwa dīmiiyd fiya atən ndən wa, ndəghən fərangga labar shaulirha kəm.

²⁰ Nanən kee, fathləngya ni kəm yi Kərəsti, kəla na Faara a ndikrha tə kəm. Nan a hwan kun a meyd Kərəsti, shaulima tə Faara.

²¹ Səngwa Kərəsti dīmiiyrha wa, kyang Faara hu dīmiiyrha hai kəsər ka kəm, tənəm wal nggayid Faara.

6

¹ Nanan a əna taara tə Faara naghan a hwan kun a thlədun nggayid Faara mere wa.

² Kəsər ndəghən, “Səkdi fadwa a sayid nggayirha, thlardi sa a far wal hərəkrha.” Niya ndang nda kun, nanənya nun a wal nggayid Faara, nanənya kəm far wal hərəkrha.

Səsad Mbulus

³ Mbə mid nan sə a tsawang nggan kowunni ən kii saara wa, ka amawa nanda 'yar tar nan.

⁴ Amma a meyedghən, ahu 'ya nan a ənaarha heu nan kyad fad nan fa tarya Faara. Kan a kərəsta tə səsaarha, tə kətəlla, tə billarha,

⁵ tə sa dəkrha fa, tə kənda hu porsəna, tə wal wundərha fa, tə kətəlla tə taara, tə yamid beena, tə miirha,

⁶ tə naarha chahal, tə sənda, tə kərəssa tə nggayirha, hu Səsəna tə Pəfənda na tə kan ha, tə nggəmnda,

⁷ tə pər kəkafekkirha, tə səsəmnda Faara. Kəs dən karid nggayirha ha a har yisəma tə yikawa.

⁸ Kanda a manang nda kan, kanda kəm a kyala tə kan, tə səbang thləm nan də, tə fal kan. Tərgħa nda kan fa nggabaya ni, amma nan thlək kəkafek.

⁹ Sən fiya kan, tər kan nda kəla səngwanda kan wa, kəla naghan a mii mərə, ko nanən kee naghan tə yibrha fa, tsətsəl nda kan, ko nanən kee bəlang ngwanda kan wa,

¹⁰ hu səbrha hura, parang kan tə wutsəfayirha fa. Hu yamiiya, kan kəm a ənang kəna fiya hangga. Mbə 'yasə a har nan wa, kan ni kəm na tə əngya ha heu.

¹¹ Kun Korontiyaya, pərang dən kəkafek kun a pəpal, tə kəm na hur nan tsahai a kun.

¹² Bəbəngwan hura kun wa, kun ndən bəbəngga hura kan.

¹³ Niya a ndikrha tə kun nanənya kəla wanggina, kun kəm inaman hur nun də a kan.

Kəs thləmarha aten daharha

¹⁴ Ma wum dən teena tə nafiya fərwa kəkafek wa. Kəkən na tar nggayirha wumnda hai tə yi mbəlfəerha? Nduwa, na kukwaryirha tsaurha tə wula?

¹⁵ Pashid Kərəsti ni Sheetan wa? Na 'yasə wumangga nafiya na a takkwa Chinəm tə fingya fərwa kəkafek wa?

¹⁶ Yanggi dəfəme ni a pathlang nda kən Faara tə daharha? Kəsər kəm wuri Faara ni na tə yibrha fa. Kəla ndana Faara, “Niya tsaurha tə kanda ha, wii hai kəm ahur ndan, niya tsaurha Faara a kanda, kanda kəm tsawa nda nafina.”*

¹⁷ Tsaunən kee, “Kyama sə ahur ndan, wura man fad nun də ma kanda, Chinəm ndən ndagħa kee, A tsuwar dən 'ya fa na tə paarha fa wa, nggi kəm niya thlə kun fa,†

¹⁸ tsawi china a kun, kun kəm tsawun wanggina nda həshya tə nishya, Chinəm na tə səsəmnda ha heu ndən ndagħa kee.”‡

* **6:16 6:16** Edzekiyel 37.27; 1 Kor 3.16; 6.19 † **6:17 6:17** Ish 52:11 ‡ **6:18 6:18** Sam 7.14; 1 Tar 17.13; Ish 43.6; Irm 31.9

7

1 Tsaunən kee Shayina, nanən nəghəm tə dəfmi yini ya, kəl a tsawum chahal ma əngya mbuwa chahal na səbang fad nəm də, tə səsəna kəm. Taama tsawum lələgdə chahal na a fərang mamnggirha Faara.

Wutsəfayid Mbulus

2 Niya ndang nda kun inaman hur nun kandə. Mbə niifa sə ənang nan aibe fa wa, mbə niifa sə səbang nan 'ya fa wa, mbə niifa sə huk nan wa.

3 Ndawi kee ka a fərang aibe ni kun wa. Kəsər 'wadi teena pərang di ndən kun nggəm dan kun kaan, mbə 'yasə na ndəghang kəm hai wa, ko hu mərə ni, mərəm kyab nduwa wal yibrha kyab.

4 Nggəmđi fa tə kun kaan, niyi a taala tə kun kaan. Waldi kaali kaan. Hu səsəd nan heu niyi lələgdə tə wutsəfayirha.

5 Kəsər ko a sayiddi banan chehweed makidoniya ba, yib wan wa, amma wal billarha kan kaan, a kəshi kakyathlanga, ahur yi nan hərəenga.

6 Amma Faara, ndəghən na fərang kaali fiya na tə səbrha hura, wal dan kaali tə bad Titus ba.

7 Mbə ka bad Titus ba kee ndən nan a əna wutsəfayirha wa, amma waldə kaali a fad nun. Pərang da ndən kan tə ndaarha na mid nun sə na nggi, tə səbrha hura ənanun aten ənggini katəragha hai, tə fər ten nun na a deewun sə. Ən dani ya nggərgha fəree wutsəfayirha kaan.

8 Kəsər ko səbang ni hur nun də hu dəleewar di chireethleng ni kun də, ənawi masəndi kee təghən wa, ko nanən kaar ənadi masəndi kee, kəla ni hai dəleewar di səbang də hur nun də, amma yi beena ni ngguchit kee.

9 Nanənya niyi tə wutsəfayirha fa, mbə ka səbang ni hur nun də wa, kəl səbrha hur nun kyang də kun hu kwamana hai. Amma səbrha hura ənanun ndən malang nun dīmiyid nun, kəsər tur yanda ni na mid Faara a nagha nafiyighən təghən fa, nanən kee ənang ngwa 'ya kun fa mbuwa ngga wa.

10 Kəsər səbrha hura yi tərəm Faara ndəna kyang niifa hu mal dīmiyirha hai wal hərəkrha nən, mbə masəndi kee sə wa, amma səbrha hura yi kəshiirha nən bang mərəna ba.

11 Tur yandi səbrha hura ya nəghən hu kwamana na mid Faara. Bangga 'ya kun ba na ngga, kyang də kun hu əna əngya hai na ngga, na mid nun sə kyadang nda fiya ənadun 'ya məməl. Səb hur nun də aten dīmiyirha. Na mid nun sə a əna 'ya nun ndaana Faara. Na mid nun sə nggər əna 'ya na ngga. Na mid nun sə a əna 'ya nun mbənanngga Faara. Na mid nun sə a tsətsəl kowunni nun ənagha aibe. A hu ənggini heu ya kyad dūn ndaarha nuwun tə kəkafek fa. Ənadun əngya heu kamngga hu palthdiya.

12 Ya ənagha ndən chireethleng ni kun də, mbə a ten niifdi ənagha aibe wa nduwa kəm aten niifdi ənang nanda aibe fa wa, amma a kyadang ngganda kun a mbed Faara hu fər alten nun a kan ənanun.

13 Hu ənggini heu ya wal dan kaali. Hu chighəd kaali di wal nan, tək dan mbənda fa nanan Titus a əna wutsəfayirha, kəsər ka kun heu fərangga kaali, huna hurghən hai.

14 Kəsər ko ndang ni, niyi a taala tə kun, fəree wun shilee wa. Kəla ni naarha pərang kəkafek kun, kyaddə ndaarha taala niya ənani a tennun a Titus kəkafek ni.

15 Nanən kee nggəmnda Titus aten nun nəghən aten chikrha, kala sayiddi nən dāl teena hai tə kun hu mamnggirha nun fərang nda, təkəm thlənun ndən fa tə da shilee hai tə fər mamnggirha kaan.

16 Niyi tə wutsəfayirha, kəsər mbərsadi tə kun kaan.

8

Fəra tə hura tsahai

¹ Nanənya shayina, na minnan sə a sən ən danun bəng na nggayid Faara hu kən hwan Faara nafiya Makidoniyyaya bə.

² Kəsər kətəl nda fa kaan hu səsaarha kya nanda sahai, amma ka nana nda tə wutsəfayirha fa kaan ndən ənağha ndən fər nanda tə hura tsahai, ko nanən fa yamiya ni kanda kaan.

³ Kəsər səndisə fərğha nda hu 'ya na nanda təğhən ha, har kalğha kanda mu. Kanda tə fad ndan,

⁴ hwanda kan kaan ka a wal kwaman fəra nda ka dāng ngganda nafiya Faara sə. Təna nda wal kwaman kyarha hur nafiya hai na a thlar nafiya na chahal na hu chehweed Yahudaya.

⁵ Kaldə 'ya kya nəm shiteena atənggən, katərang ngganda 'wa fər alten ndan a Chinəm, tərğha a fər alten ndanda a kan kəla na mid Faara a əna nda.

⁶ Kəla nan hai kee hwan dan Titus kəla 'wanən katərang hai, a dəğha mbeedə ngwalənggən əna tar nggayiddi ahur nun.

⁷ Tsaunən nuwun a əna 'ya ngga kiya hu fərəkəfəfek, hu labaaara, hu sənda, tə njiteena, tə nggəməndə nun a kan, kəl a dən mbeedə tə əna tar nggayiddi ya kəm.

⁸ Mbiyi a ndaarha tsaudə tətə a ənağhənun wa, amma nana minna sə a kəkərang nggi kəkəfekkid nggəməndə nun ni, tə kəkərang nda djiten fingya.

⁹ Kəsər səndun nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti, ko nanən tə kənani, tsaudə tə yamirha kəsər ka kun, kəsər hu yamidghən, ndənun a tsaurha tə kəna ha.

¹⁰ Kulo 'ya niya ndang nda kun ya. A kwasarha, kun 'wagha fəra, nggər wun tsaurha nafiya 'wagha djiteena tə ənağhən.

¹¹ Nanənya ngwalaman tarđi katərang nun hai. Djiteena kyad nun a katəradghən a məməlgha tə fərrənun. Fərama 'ya kamngga tə wallə nun ha.

¹² Kəsər anadə tə nggəməndə hur nun, na nda a thlə fərrəđi, hu 'ya nana niifa təğhən ha, mbə hu 'ya kəm mbuwa na niifa təğhən ha wa.

¹³ Mbə niyi a ndaarha a dāng ngganda fingya sə kun a kətəlla fa wa, amma ka a nagha 'ya məməl,

¹⁴ nanənya ana 'yasə a harnun kəl thlar fingya yina nun tə 'ya na mid ndan. Təna nda thlar kun hu wallə ndan ha tə 'ya na mid nun a fara səməən kəm, a mbədiya komani məməldə,

¹⁵ kəla nanən chichireethlee hai tə ndaarha, "Yandı wumangga hai hangga, wumang ngwa hai kalğha 'ya na midghən wa, yandı wumangga hai ngguchit kəm, kədəng ngwa 'ya na midghən wa."

Thlənda Titus a Koronti də dəğha thlə ənda ba fər nanda.

¹⁶ Usadı Faara, kəsər ka nggayidghən tsawang nən hur Titus məməl kəla na mid na ənaarha a kun.

¹⁷ Mbə nggəm nən fa tə hwandə nan kee wa, amma tərna midghən dərha thləmad nun də tafadghən.

¹⁸ Kələma hai ya thlənanğ dan shad nan də a samadghən, falna nafiya kən hwan Faara heu ka targhən yi pər Labar Faara nən a ənaarha.

¹⁹ Wurna fiya ndən na ahu kən hwan Faara nagha a takkwa kan ahu əna tar nggayiddi nanan a ənaarha kəsər ka manang nda thləm Chinəm, tə kyad djiten nan yi thlaara.

²⁰ Naghan a dā 'yaara hai, tə kwamandı nan a ənaarha tə fərrəđi.

²¹ Kəsər na minnan sə a əna 'ya nan məməl mbə a mbed Chinəm kee wa amma a mbed fiya kəm.

²² Naghan kəm a thlənang tahad shad nan də a samad nafini səri ya. Saara hangga kan a kəkərang targhən, na taara a kukwasang fa tə kəm na kəkəfek sə a fadghən. Nəghən a kukwasang fa kaan a dəgha thləmad nun də ka a thlar kun nən, kəsər ka nən fa mbərsa nən tə kun.

²³ Titus kəm, pashid tarna ni ahur nun, kəla fingya shayi nan, thlə nanda kanda hu kəngya hwan Faara də, yi manang nda Kərəsti.

²⁴ Tsaunən kee, kyadaama tur nggəməndə di nanun təghən ha a nafini ya a kəngya hwan Faara heu, tə ndaarha kəm taala nan a ənaarha a tennun kəkəfek ni.

9

Thlaara a nafiya Faara

¹ Mbə kəl chirethleng ni kun də aten thlaara a nafiya Faara na chahal a Urshalima wa,

² səndisə nəghən a kukwasang kun fa a furun. Niyi a taala atənggən a nafiya na a chehweed Makidoniya. Niyi a ndaarha, "Nafiya Faara na a chehweed Akaya ngwanda fa ka a kwasarha a fər yi ndan thlaara nda." Tur djiten di nanun təghən ya thleng də fingya sə hangga.

³ Amma niya thlənanang shayina də ya, kəsər nadə tallə nan aten nun tsaurha mere, tənun tsaurha nggungwa fa, kəla ndani aten nun.

⁴ Kəsər a bad nafiya Makidoniya ba a samadna, bəgha wal kun ngwa wun fa wa, na shilee a kəsang kan, sakwata kun, kəsər ka nggəm nan fa tə kun.

⁵ Tsaunən kee, niyi a numarha kamdə a hwan shayina nan ya a weng tala nda kun kapa na sayiddi bərhəba, ka a ngwalang ngganda ngwarha fa aten fəra tə hura tsahai dəf nun mee kaman nggən. A tsauka fərrədi tə hura tsahai mbə tə ngyabrha wa.

Faara na midghən tə fəra tə wutsəfayirha

⁶ Dalama teena hai tə labərđiya, "Amma kala niifa həfgha ngguchit nən hathla ngguchit, amma kala niifa həfgha hangga, nən hathlang hai hangga."

⁷ Kowunni ahur nun fərgħa kəla tərna hurghən, mbə tə ndaarha a səndi kee wa nduwa tə ngyabrha wa, kəsər Faara na midghən tə fəra tə wutsəfayirha.

⁸ Na Faara a fərang parka kun hangga kalgha 'ya na mid nun, kəsər kətsar a wal kala əngya nun hangga na mid nun ənaarha hu əna taara na ngga.

⁹ Kəla nanən chichirethlee hai hu Deleewar Faara, "Hu fəra na harghən tsahai, fərang də fa yamiya tə haara tsahai, nggayidghən mbə tam ngwalarha wa."

¹⁰ Faara ndəna a fər wiirha a tə həfrha, ndəghən ni na a fər ənnarhami ka a həbəm, nəghən kee kəm nən a fərang kun nggərgħən chik wallu nun ha, halth nggayirha nun hangga.

¹¹ Kətsar na Faara fərang kəna kun hu kwamangya hangga, tənun fəra tə haara tsahai kala sayi. Nanən kee fiya hangga na nda a usa Faara hu fəra nun a thlənanang kanda də a harnan.

¹² Tardı nun a ənaarha ya, mbə ka a dənggən nafiya Faara sə na chahal katen ndan wa, amma na fiya hangga a chik usarha a Faara.

¹³ Tar nggayiddi kyanun ya, kyad nən fərkəkafekkid nun ni, na fīngya a manang thləm Faara kəsər nggəm dūn fa tə labar Kərəsti, kəmɗa kəsər ka fərənun haara tsahai ənang nun kanda tə fīngya.

¹⁴ Kanda kəm nanda a hwanang Faara kun sə, na nda naarha ɗal kun teena kəsər ka nggayid Faara kalgha mbərha mu kyadang nən kun.

¹⁵ Taama usa Faara nəm kəsər ka nggayid fərrəghən kalgha mbərha mu!

10

Kal Mbulus sə aten targhən hu kən hwan Faara

¹ Nggi Mbulus tafadna niya hwan kun tə sammayirha tə hakkilo tur yi Kərəsti, nggi na nda aarha, “Bayirha” a nadi a thləmad nun, amma, “tə ndeethla” a mbi a thləmad nun wa.

² Niya hwan kun a nggehe dūn hu ngyangthlanggirha hai a ba di ba wa, kəsər səndisə niya naarha ngyangthlang aten nafini na a numarha tə ndaarha əndi nan a ənaarha ya yi kəshiirha ni.

³ Ko nanən nəghəm hu kəshiirha, mban a yanda kəla na kəshiirha ənaarha wa.

⁴ Kəsər karid yanda nanan təghən ha, mbə karid yanda kəshiirha ni wa, yi səsəmnda Faara ni, na changgəlang mbəya hai na kəkanglang tə ngaala yi ngabarha.

⁵ Kan nan changgəlang kala 'ya hai na 'yada sənda Faara, nan wudang kala tur yanggi huteena ba naghə a əna taara tə 'ya ndaana Kərəsti.

⁶ Naghan nggungwa fa kəm a tsətsəl kowunni nan kargha əna taara fa tə 'ya ndaana Kərəsti, a hərəm dūn ləɗang 'ya ndaana Kərəsti.

⁷ Nuwun a kəlang əndi na yid nun a naarha kee. A nggəm niifa fa tə ndaarha ndəghən nggi yi Kərəsti ni, ngwa ngərgha numarha ngga, kəla nanən yi Kərəsti ni, kan kəm nan kee.

⁸ Nanən kee, ko ənani taala aten səsəmnggid di fərang na Chinəm kan ka a ɗang nggan kun sə, mbə waleng nggan kun ɗə wa, mbə shilee a kəseerha wa.

⁹ Mbə minnasə a nzmənggənun tə ndaarha nana minna sə a tərmang nggi kun tə deleewar yina wa.

¹⁰ Kəsər ndagha fīngya, “Deleewar yighən na nda haaghən tə shembe kaan, amma a kəma dūn hai yirha tə yirha mbə həhasasə sə a fadghən wa, tə kəm mbə 'ya sə hu labarghən wa.”

¹¹ Tur nafiniya kamɗə a səna nda sə tə ndaarha 'ya nanan a thləkrha hu deleewar nan a sayiddi mbuwa nan a thləmad ndan, ndəghən ɗani nan a thləkrha a sayiddi nanan a thləmad ndan.

¹² Kəsər kan billa wan na a məməlang nggan fad nan tə fīngya na mindan puwang fad ndan mbeedə wa. Amma tur fīngya na kəkərang fad ndan tə ndan, tə kəm məməlang ngganda fad ndan tə ndan, mba nda ndəndəl wa.

¹³ Amma kan mban taala kal mbəra nən mu wa, kəl nan taala tə taara kyadang na Faara kan a pəpəl, wumngga heu tə kun kəm

¹⁴ Mban ɗərha ɗə inggun hu taala wa, kəla 'wa wan weng tala kun wa, kəsər kan 'wagha ɗərha thləmad nun ɗə tə Labaara na Mbənggən yi Kərəsti.

¹⁵ Mban taala kalgha mbərha mu ahu taara ənana fīngya wa. Amma nan a shiteena nana fərkəkafekkid nun aten chikrha, na tar nan a chik ɗərha mbeedə a pathlang nun kəm,

¹⁶ tənən mbang pər labar Faara hu chehweeya na inggun ma kun. Kəsər mban taala aten taara 'wana nda ənaarha a mbəd tar niifa wa.

17 Amma, "Kala niifa na a taala, tɔta ni a talgha tɔ Chinɛm."

18 Kɛsɛr mbɛ niifa na a fal fadghɛn ndɛn na nda nggɛm fa tɛghɛn wa, kɛl yandɪ fal na Chinɛm.

11

Mbulus tɔ fa thlɛngya Yeeso fa nggabaya

1 Niya a shiteena tɔ ndaarha kɛrsaama tɔ nuryid na. Kɛrsaama tɔ nggi!

2 Niya sɛrɛkrha aten nun kɛla na Faara sɛrɛkrha. Nuwun kɛla wuronga dɛf ni miina nun a kakh chimarha tal, ndɛna Kɛrɛsti.

3 Amma niya a tɛrɛmnda, nɛn dɛ naarha kɛla kyadɛng na huthne ndɛndɛlyid nggabaarha Hauwawu, nadɛ numad nun sakhdɛng kun malang-gun kɛkafekkid 'ya na chahal ndaana a Kɛrɛsti.

4 Kɛsɛr nun yakh thlɛ nafiya fa pɛpa na bɛng labar Yeeso kun bɛ pak ma yandɪ Yeeso pɛrang nan kun, nduwa thlɛ sɛsɛna nun pak ma sɛsɛn dɪ thlɛnun, nduwa Labaara na Mbɛnggɛn ma yandɪ 'wa nun thlɛrha a har nan.

5 Mbiyi a numad ndaarha nafini nun aarha "Mamngya fathlɛngya Yeeso" kal nda nggi wa.

6 Ko nanɛn tsahe wanda kwaman ndikrha ha wa, niya tɔ sɛnda. Kyadɛng dɛn ɛndɪ kun 'yahu kwamangya hangga.

7 Pɛrang dɪ Labar Faara kun na Mbɛnggɛn tɛka. Manang ngwi tenna wa, kɛsɛr ka a manang ngganda kun. ɛnadɪ dɪmi wa?

8 Nani a ɛna taara tɔ kun, na fɪngya kɛn hwan Faara dɛesɛ, nɛn naarha kɛla niya fasa kanda ka a ɛnang taara ni kun tɛka.

9 A sayiddɪ nani a thlɛmad nun bɪllayi kun a dɛewun sɛ ana minna wudɛbɛla wa. Fa takkwaya bɛgha bɛ a Makidoniya fɛreenda 'ya na minna. Tsauki billarha a kun kaar wa, tɛkɛm mbi tam tsaurha billarha a kun wa.

10 Kɛla nana kɛkafekkid Kɛrɛsti ahur na, mbɛ niifasɛ hu chehweed Akaya heu na mbang ndeerha a malang nggi taala wa.

11 Kama nda niya ndaarha kee? Nggɛmngwa ni kun wa? Sɛn Faara sɛ nggɛmdɪ kun.

12 Niya dɛrha mbɛɛdɛ tɔ ɛna 'ya ni yakh ɛnaarha. Tɛni 'yadɛng kwamana nafina fa na a ndaarha na nda mɛmɛl tɔ kan hu ɛnggini na nda a taala atɛnggɛn.

13 Nafiniya fa nggabaya fathlɛngya Yeeso ni, na nda a nggaba fiya hai hu tar ndan, tɛrgha nda fad ndan kɛla fathlɛngya Kɛrɛsti.

14 Ma wulang teena kun wa, kɛsɛr ko sheetan ni tɔ altɛnggɛn tɛrdɛ fadghɛn kɛla tɛthlɛnda kukwaryirha ni.

15 Kɛsɛr kakee, mbɛ ɛnwulteena ni wa, a tɛr mafayighɛn fad ndan hai kɛla mafaya nggayirha. A mi ngwaladghɛn na nda a wal kɛnaghɛn mɛmɛl tɔ 'ya ɛnana nda.

Sasad Mbulus ka Kɛrɛsti

16 Niya nggɛr thlɛkɛn, a tɛr niifa nggi nura ni wa. Amma a tɛrdun nggi kee, kɛl thlɛ nggi nun fa kɛla nun thlɛ nura fa, kɛsɛr tɛni taala ngguchit.

17 Ahu taala niya ɛnaarha, mbiyi a kaala sɛ kɛla na Chinɛm ɛnaarha wa, a meyedghɛn niya a ndikrha fa kɛla yi nuryirha.

18 Tsaunɛn fiya hangga a taala tur yi thlu farha, nggi kɛm niya ɛnaarha kee.

19 Kɛsɛr kun nuwun ndɛndɛl kaan, amma kun a tsaurhahu wutsɛfayirha tɔ nurya.

²⁰ Kəkafek, kun a mbang tsaurha tē niifa kyangga kun hu tar mafayirha hai, nduwa huk kun nən, nduwa tsəgha hasə tē kun, nduwa təranggən tenggən sə, nduwa mbi kun nən hu kəmeegha.

²¹ Na shilee kəseerha a ndadi kədi dan ma əna ənggina nan ya, ana niifasə na a taala aten 'ya nggi kəm ni ənaarha kee, niyi a ndikrha fa kəla nura.

²² Nafiya Ibraniyaya ni kanda wa? Nggi kəm niyi kee. Nafiya Isareelaya ni kanda wa? Nggi kəm niyi kee. Turya Ibrahim ni kanda wa? Nggi kəm niyi kee.

²³ Mafaya Kərəsti ni kanda wa? Niyi a ndikrha fa kəla təpabirha, amma kaldi kanda tsaurha ka mafarha. Kaldi kanda əna taara kaan, kənənda hu porsəna saara hangga, saadi dəkra fa tē wutəterha, tē kəm kətsar takhdī a mərə saara hangga.

²⁴ Sara tuf tsada na Yahudaya nggi tē wutəterha kumnggit mahan kap wutarihe.

²⁵ Sara mahan kanda a dək nggi tē səsaaala, sara tal kanda a mbəmba nggi tē ferya. Sara mahan nggirgi aama timda hai, nggi ahurghən. 'Wadi mənda pari hu wuri aama.

²⁶ Kətsar nggi hu wiirha, səsaađi tē aam afa afa tē kəm a haar fa fasa faaya, səsaađi a har nafina Yahudaya tē nafiya mbuwa Yahudaya, səsaađi hu wupəriya, səsaađi a kaheerha, səsaađi hu wuri aama, səsaađi a har nafiya ndagha fər nda kəkafek ashe fa fərəkəkafekya fa nggabaya ni.

²⁷ Kətəl dī fa kaan, kulo yamid shibeena saara hangga. Saadi miirha fa tē hushimnda, saara hangga ni naarha kula ənnarhami. Kəse mbiirha saara hangga tē yamid ən kaala fa.

²⁸ Ma fingya yini ya, kala parra fara ni billarha tē laf fa takkwaya hu kən hwan Faara heu.

²⁹ Wunni mbuwa tē shembe, təkwa ni yamid shembedghən fa? Wunni kyagha hu dīmiyirha hai billawa nggi fa?

³⁰ A əna dī taala, niyi a taala aten fingya əngya kyadgha yamid shembed na.

³¹ Faara chin Chinəm Yeeso Kərəsti, tsauna faala ka manggən pakwandə, səndasə mbə nggabarha niya thləkrha wa.

³² A Ndimaska ngwamna dī na a kamu kutəra Aretis, dəf də nafiya a kwakirəm wupəri Ndimaska kəsər a kəseegha nda,

³³ amma dəfeegha nda hu kutasa hai fər nggi nda hai tē kwad halth maana yi Ndimaska həyi ma ndəghən.

12

Əngya kyadang na Chinəm Yeeso Mbulus

¹ Tsawee dafa tətə a dī mbeedə tē əna taala. Ko nanən mbə a deesə wa, niya ndikrha aten əngya kedee na Chinəm kəla səsəniirha tē əngya na bəbee.

² Səndi niifa hu Kərəsti huraya kumkap fada mbərgha dē tərang nanda talara dē yi mahan. Ko hu farha ko mbə hu farha wa, mbi sənda wa, kəl Faara ndən səngga ndən.

³ Kəla ndaani, səndi niifdiya, ko hu farha ni, ko mbə hu farha wa, mbi sənda wa, amma Faara ndən səngga ndən,

⁴ kula səndəghənsə tərangga Faara a mbərgha dē na ngga a talara. Səkdə əngya mbuwa nən mbang thləkrha, tur ənggini mbuwa na niifa mbang kalasə atənggən.

⁵ Ni taala aten niifdiya, amma mbi taala a altenna wa, kəl aten yamid shembed na.

⁶ Kəsər ko nana mid na taala, mbi tsaurha nura wa, kəsər kəkafek ndən niya thləkrha. Amma mbiya ndikrha kaan atenggən wa, kəsər mbə minna sə a falgha niifa nggi ma 'ya nanən hu tsawud na wa, nduwa sək nən ahu labar na wa.

⁷ Kəsər ni də taala tə ənwultenggini kedee na nda, thlənən nda ndaha ba hu thlu fadna, təthlənda Sheetan ni thləna nda ba ka bağha səsəerha tə kəm 'yade taala nən fa.

⁸ Katəra mahan nggi a hwan Faara ka a ndəgheghən hai təghən.

⁹ Amma nggəreghən sə, "Nggayid na tsuwodə, səsəmnggit na nəghən manggən hu yamid shembe." Tsaunən kee, niya nggər taala kaan tə wutsəfayirha aten yamid shembed na, tənə səsəmnggit Kərəsti tsaurha a tenna.

¹⁰ Tsaunən kee, nggəmđi fa tə yamid shembed na, tə 'yaara, hu kətəlla fa, hu səsəarha, hu billarha kəsər ka Kərəsti. A sayiddi mbuwa ni tə shembe, hu sayidda ni, ni naarha tə shembe.

Billad Mbulus ka fa takkwaya na a Koronti

¹¹ Ənədi nuryirha, amma kunni keegha sahai. Kunni kəm kamngga a fal nggi nun. Ko nanən mbiyi a mii 'ya wa, tsauka tə ndaarha mamngya fa takkwaya Yeeso na yinun kal nda nggi wa.

¹² Tsaunən kee, ənədi ənwultengya hangga ahur nun, kərəs ni hu əna tar na. Ənwultenggini ya pər ndan tə ndaarha nggi təthlənda Yeeso ni yi kəkafek.

¹³ Hu yanggi kwamanggi ni kyadgha ndaarha mbuwun tal tə fingya kən hwan Faara? Kəsər ka karang ni kun fa a thlar dən nggi tə wudəbəla wa? Nanən kee, chehema dımıd dadə ya!

¹⁴ Nanənya, ngwadi fa na weng tala ni kun yi mahan. Mbiya kətəlang kun wa, kəsər kun ndəna minna, mbə wudəbəl nun wa. Kamngwa wundakhnaya tər rəfəd chinggindan nda wa, amma chingya ndəna tər rəfəd wanggindan.

¹⁵ Nanən kee, ni tək mbənda fa a bəlang dı 'ya nani təghən ha heu tə altəna ka a danggi kun sə. A nggəmđi kun kaan, nun thlahang nggəməndə dā hadə wa?

¹⁶ Nun a nggəm fa tə nggi, tə ndaarha tsaukwi haghən a kun wa. Amma na niifa ndaarha ənang ni thlərbuyirha kun, wal yi kun tə kwaman nggabaarha.

¹⁷ A hur nafini thlənang ni kun də na yanda sə hukka kun wa?

¹⁸ Hwandı Titus a dəgha thləman nun də, thləndı wanma nəm də a samadghən. Nduwa huk na Titus kun wa? Mbə Səsəna tal na a laf kəm wa? Mbə kwamana tal nəm a takkwarha wa?

¹⁹ Nuwun a numad ndaarha nan a thlang fad nan sə a har nun wa? Awo, nəghan a ndikrha kəla na mid Kərəsti ndiyim a mbed Faara. Shayina nggəm ni, kala 'ya nəm a ənaarha, nan a ənaghən ka a danggən kun sə.

²⁰ Kəsər niyi a tərəmnda, a badıba, mbi ba wal kun kəla na minna wa, kun kəm mbun ba wal nggi kəla na mid nun wa. Niyi a tərəmnda asəmha nagma yanda sə, tə sərəkra, tə hufrha hura kaan, tə nggəm alteena, tə səb thləma, tə kiki ndan, tə manang alteena, tə kakyathlanga.

²¹ Niya tərəmnda a nggər dı wutta thləmad nun də, na Faar na a tse ngguchit a mbed nun, tə kəm səbgha hurna də kəsər ka fingya ənagha dımiyirha kaar, malang ngwanda dımiyid ndan wa, ən tsanda, tə əna kulafayirha, tə ən shilee kyana nda sahai.

13

Nggalmi kəs thləmad Mbulus

¹ Yandfiya ndəna wii tal na yi mahan a thləmad nun də. Kəla ndaana deleewar Faara, "Təta ni a kyagha 'ya ba a mii shedawaya səri nduwa mahan."

² Hu wii tal na yi səri 'wadi teena kəsdi thləmad nafini ənagha dimiyirha tə fingya heu a malangganda əna dimiyirha. Nanənya mbuwani a thləmad nun, niya nggər kəs thləmad nun, kəsər a badiəba mbə niifa sə hərəkrha ma tsətsəlla wa.

³ Na minnun sə a kyadəng ndaarha ni kun na Kərəsti a ndikrha tə nggi. Mbə kədəng nən shembe hu ən ənadghən a fad nun wa, amma nəghən tə səsəmənda fa ahur nun.

⁴ Ko tawang na nda də hu yamid shembe aten kadiirha, amma tə səsəmənda Faara ni nanən tə yibrha fa. Ko nanən mbəm tə shembe ahurghən wa, amma tə səsəmənda Faara nəm a tsaurha təghən ahu taara nan a ənaarha a kun.

⁵ Kəkəraman fad nun ko nuwun a takkwa Yeeso Kərəsti tə kəkəfek, nama naarha kəkərang nda fad nun. Sənggənsə tə ndaarha na Yeeso Kərəsti ahur nun wa? Amma a mbə Kərəsti ahur nun wa, tsaudə fəldun hai hu kəkərrədi.

⁶ Niyi a shiteena nun a səndasə fəlwum hai hu kəkərdi wa.

⁷ Amma naghan a hwan Faara nun də əna 'ya mbuwa ngga. Mbə ka a nagma fiya ndən tsauka kəla pedna fad nan hu kəkərrədi wa, amma a sənənsə ənadun əndi kamngga, ko nanən asəmha nəghəm a naghən fəldəm hai.

⁸ Kəsər mbə 'yasə nəm ənang nda kəkəfek fa wa, amma kəl a kəkəfek kee.

⁹ Nan naarha tə wutsəfayirha fa a mban tə shembe fa wa, amma kun nuwun tə shembe fa. Naghan a hwan Faara a tsawun lələgdə kəla nanun kaar.

¹⁰ Ndəghən dani niya chireethləng ənggini kun hai ya nggi kula naarha a thləmad nun, kəsər a badiəba, nən ba tsawee fa ne ngyangthlang a kun ni tə səsəməndədi fəree na Faara a fərang kaali ni kun, mbə a wələng nggi kun də wa.

Mii ngwala nda ən Mbulus

¹¹ A mii ngwaladghən shayina, kəl fara səmən. Djitima tsawun lələgdə kəla nanun kaar. Səghama hwandəna. A tsauka numan nun tal tə ndan, tsawama dədəm tə ndan, hu tsaurha kiya Faara na tə nggəmənda tə dədəmnggirha nən tsaurha tə kun.

¹² Ndəman 'ya ndan fa tə fəbrha yi nggəmənda na chahal.

¹³ Nafiya Faara na chahal heu a ndang'ya kun fa.

¹⁴ Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti, tə nggəmənda Faara, tə wumten tsawud dədəmnggit Səsəna Tə pedənda tsauka tə kun heu.

Nggalatiyaya

Deleewar Mbulus chireethleng nan Nggalatiyaya dā

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Mbulus, tēthlōnda Yeeso Kārēsti, mbē nafiya nduwa niifa aagha nggi wa, amma Yeeso Kārēsti tē Faara na Chindī, thlengga Yeeso sē ahu mārā.

² Shayina na heu na a thlōmanna kanda a ndang 'ya fatakkwaya kōngya hwan Faara fa na a Nggalatiya.

³ A tsauka nggayirha tē dōdemnggirha yi Faara na Chindī tē Chinōm Yeeso Kārēsti tē kun.

⁴ Ndōghōnni fōrgha yibōdghōn ka dīmīyid nōm a hōrghanggōn kōm ahu kōshīd mbōlfēddī nanōm sē ya, kōla sakhna Faara na Chindī.

⁵ Fōraman mamnggirha Faara pakwandō. Atsaukake.

Labara na Mbōnggōn tal ni

⁶ Kēs ānwulteena nggi. A hu bōngya ngguchit na minnun sē a malanggun Faara wurgha kun tē nggayid Kārēsti kōkar. Tōrgha minnun kyaharra hu weerinda "Labara dō na Mbōnggōn" pak.

⁷ Amma kōkafek mbē "Labara sē na Mbōnggōn" pak wa, amma na nafiya sē na a tsang teena kun na mindan sē a mbedeng ngganda kōkafekkid Labara hai na Mbōnggōn yi Kārēsti.

⁸ Amma kō kōmni, nduwa tēthlōnda Faara a talara hai, a pōrang labar Faara kun pak ma yandīya, na Faara a shiwang nda.

⁹ Kōla 'wa nan teena pōr dān ndōn kōtōm, niya nggōr pōranggōn kun, a pōrang niifa labara kun pak ma yandī pōrang nan kun ya, na Faara a shiwang nda.

¹⁰ Nana minnasē a thlōgha fiya nggi fa wa, nduwa Faara wa? Nduwa tamnggun ndaarha nana minna sē a thlōk 'ya ni na a mbōnanggōn fiya wa? Awo, andam niyi a thlōk 'ya na a mbōnanggōn fiya kee, kam tsauki mafad Kārēsti wa.

Wurna Faara Mbulus

¹¹ Shayina, na minna sē a sōnunsē, labardi na Mbōnggōn pōr ni kyawa bā a mīi niifa wa.

¹² Mbē a har niifa thlōni labardiya wa, tē kōm mbē niifa ni tsahegha ndōn ha wa, Yeeso Kārēsti tē altenggōn kedeegha ndōn.

¹³ Sōk dūn tur tsawud na kaar tam ni a takkwa Yahudaya, sōsang ni fatakkwaya Faara, har na minna sē na a bōlanggi kanda.*

¹⁴ Sōndunsē kal dī fīngya shayina tsōnan sē hu takkwa Yahudaya aten sōrōk āntin chichiyi nōm.

¹⁵ Amma Faara tē nggōm ndōghōn wurghōn nggi kapa na nda nggōt nggi, aah dō nggi hu nggayidghōn, tōkdō mbōnda fa

¹⁶ kedee Wanggōn tōni pōr labara atenggōn a pathlang nafiya mbuwa Yahudaya. Katōra nōn hai kee, tsahanggi mee niifa wa.

¹⁷ Dōwi Urshalima dō a thlōmad fathlōngya dō 'wagha ma nggi wa, amma kēs kwamana ni a chehweed Arabiya dō, tsōbaku wudī a wupōri Ndimaska bā.

* **1:13 1:13** Tar Fathlōngya Yeeso 8:3; 22:4-5; 26:9-11

¹⁸ A kwasamad huraya mahan ndən dēni a Urshalima dē, di na Mbiturus. Tsawi tēghən yi bēngya kumkap tuf.

¹⁹ Nawi fīngya fathlōngya wa kəl Yakubu wanman Chinəm.

²⁰ Əndi chireelth ni kəkafek ni, mbiyi a nggabārha wa, a mbed Faara thlākni ndən.

²¹ A kwasamadghən wii ahu Chehweed Suriya dē tē Kelikiya.

²² A sayiddi fatakkwaya Yeeso na ahur Kən hwan Faara na a Yahudiya, sēngwanda nggi tafan ndan wa.

²³ Sək fiya ndaarha, "Niifda ni tamngga səsang kəm ya ndəghənni na a thlək labar fərkəkafek na midghən bəlang nda kaar."

²⁴ Fal nda Faara kəsər ka nggi.

2

Fīngya fathlōngya Yeeso thlənda Mbulus fa

¹ A kwasamad huraya kumkap fada nggəryi wutta a Urshelima dē. Nggi tē Mbarnaba wudgha dē, tahang nggan Titus hadē kəm.

² Dəghi mbədədə kəsər Faara ndən kedēegha ndən ahu səsəna 'ya na midghən a əne. Səl ni a mbədə dē tsawan hai tē shīngya Kən Faara bəbee. Thlēghang Labar dani kanda na Mbənggən yandı pərang ni fīngya mbuwa Yahudaya. Na minna sə a sənīsə nadə pəpəla dan na tsaurha mere.

³ Pashid wiid na Titus, ko nanən tē Helenarha ni, mbə niifa sə ndangga tətani a thlēng muwa nda wa.

⁴ Thliigha labar da sə ya kəsər ka fīngya shayinəm fa nggabaya kyagha bə bəbee. Kyana nda ba ka səbang ngganda wal alteena dē nanəm tēghən ahu Yeeso Kərəsti, na mindan sə a tsawang ngganda kəm mafaya.

⁵ Amma nggəməng ngwan kanda fa ko ngguchit wa, kəsər na minnan sə a kəs kəkafekkid labar da nan ha na mbənggən ya ka kun.

⁶ Amma fīngya kamngga a na nda mamngya, mbə 'yasə djiđegha tē wunni kanda wa. Mbə Faara a tattaha wa. A hur mamnggini mbə 'yasə chik nanda aten labar na wa.

⁷ A meyedghən, tər nda ndaarha fərena Faara taara na a pərang labar da ni na mbənggən ya a fīngya mbuwa Yahudaya, kəla fərang nən taara Mbiturus a pər labara nən na mbənggən a Yahudaya.

⁸ Kəsər Faar dani ənagha taara ahur Mbiturus kəsər a tsauka tē thlənda Yeeso a Yahudaya, ndəghən ənagha taara kəm ahur na a tsawi təthlənda Yeeso a nafiya mbuwa Yahudaya.

⁹ Nda Siman Mbiturus, tē Yakubu, tē Yahaya kandani sənna nda fərang nanda mamnggid fatakkwaya kanda, thlə kanda fa kan tē Mbarnaba tē hura tətəl. Nggəm dan fa a dan thlēghang labara Faara fīngya mbuwa Yahudaya, kanda kəm dənda a thləmad Yahudaya dē.

¹⁰ Ndangga nda kan a nan naarha dəl fa yamiiya in kee, nggi kəm ənda ni na mina a ənee ya ka kətəm.

Yanang Mbulus Mbiturus a Antakiya.

¹¹ Bana Mbiturus a Antakiya bə, tərgha yanang di hu yidghən sə, kəsər ka 'ya ənanən mbuwa ngga.

¹² Kapa na fīngya yini thlənna Yakubu kanda səla bə, na Mbiturus yakh həb ənnarhami tē fīngya mbuwa Yahudaya fərgħa kəkafek. Amma a kwasamaddi səlna nafina bə, tərgha kyanggən fadghən mu nggərwa həb

ənnarhami tə fīngya yini mbuwa Yahudaya wa, kəsər nəghən a tərəm nafiyyini na mindansə a thleng muwa nda nafiya mbuwa Yahudaya.

¹³ Nanən kee, fīngya Yahudaya na Kərəstaya takkwanda thlərbuyid Mbiturus, tsang teena nda Mbarnaba kyangganda hu thlərbuyid ndan hai.

¹⁴ Amma kəla ni hai mba nda a takkwa kəkafekkid labar Faara wa, ndanggi Mbiturus a mbed ndan heu, “Tsaunən tə Yahudarha ni sa, malangga takkwa ngyakhkya Yahudaya tsawana kəla nafiya mbuwa Yahudaya. Kama kəm na a kyang nafiya mbuwa Yahudaya ahu əntin Yahudaya hai?”

Hərghang nda Yahudaya tə fīngya mbuwa Yahudaya

¹⁵ “Kəm kyab Yahudaya nggətgha kəm, mbə fa dīmiya kəla nafiya mbuwa Yahudaya wa.

¹⁶ Təkee, səndəm sə mbə niifa narha chahal a mbed Faara ka nanən a takkwa dəleəwar ngyakhrha Musa wa, amma kəl fərkəkafek a Yeeso Kərəsti. Nanən kee, kəm kəmda fər dəm kəkafek a Yeeso Kərəsti nəm a naarha chahal hu Kərəsti mbə takkwa ngyakhrha wa, kəsər a nadəm a əna taara tə ngyakhrha mbə niifa sə na naarha chahal a mbed Faara wa.

¹⁷ Ana min nəm sə tsawum chahal a mbed Faara hu fərkəkafek tə Kərəsti, bə nda wal kəm tə dīmiyirha kəsər ka malang nəm takkwa ngyakhrha. Kyad nən ndarha kyang na Kərəsti kəm hu dīmiyirha wa? Awo, ko ngguchit.”

¹⁸ “A nadi a nggər tənang nda əngya chang ni hai kaar, tsaudī tə dīmiyirha.

¹⁹ Kəsər ka tsahad ngyakhrha Musa tsaudī məmərə aten ngyahaddi, malang dī əna taara tə ‘ya na midghən təni tsaurha yi Faara.

²⁰ Tawang nda suhurra fadna də tə Kərəsti. Nanənya mbə nggini tə tsaurha wa, amma Kərəsti ni na tə tsaurha ahur na. Nanən kee, tsawuddi nani sə təghən yi farha yi kəshiddiya fər ni kəkafek tə Wan Faara, nggəmngga nggi, fər nən altenggən ka nggi.

²¹ Kalwi kəshibu tə nggayid Faara fa wa, kəsər ana dəm a wal nggayirha hu ngyakhrha, tsaudə mərgha Yeeso ka kee.”

3

Takkwa Ngyakhrha nduwa fərkəkafek a Yeeso wa.

¹ Kun nurya Nggalatiyaya, wun mbəlfēegha kun? Kyadang dī ndən kun a pəpəl mərta Yeeso Kərəsti aten kadiirha.

² Nanənya na minna sə a tsahang mee ni kun tətəl kee. Thlənun Səsən Faara ka labar ngyakhrha Musa wa, nduwa fər nun kəkafek ka labara sək nun aten Kərəsti wa?

³ Tur nuryid mani əna nun ya? Katərang nggun tsawun nun hai hu Səsən Faara, amma kama na minnun sə ngwalang nda hu tar thlu farha?

⁴ Səsən nun aten əngya hangga tsaudə ka kee wa? Kəkafek ni tsaudə ka kee wa?

⁵ Niya nggər tsahang mee kun ha, fərang na Faara səsən nggən kun, əna ənwultengya nən ahur nun, kəsər ka nanun a takkwa ngyakhrha wa, nduwa kəsər ka fər nu kəkafek tə labara səknun aten Kərəsti wa?

⁶ Kəlamən Ibrahim, “Fərdə kəkafek tə Faara, ndən thlədang na Faara ahu tar nggayidghən hai.”

⁷ A sənunsə, nafiya fərgha kəkafek a Faara tsau nda wangya Ibrahim.

⁸ Labar Faara na chichirethlee hai ka kətəm kyaddə ndaarha fīngya mbuwa Yahudaya, na Faara thlə kanda fa kəsər ka fərkəkafekkid ndan. Ndən pərang na Faara labara Ibrahim na mbənggən tə ndarha, “Na fiya heu a wal parka hai a fadwa”.

⁹ Nanən kee, fīngya fərgħa kəkafek tə Kərəsti na nda a wal parka heu nda Ibrahim, kəsər ka fərkəkafekkidghən.

¹⁰ Amma kala nafiya mbərsagħa tə ngyakhrha shiwang nda kanda. Kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarħa, “Kala niifa ənawa taara tə ‘ya na ahu ngyakhrha Musa heu shiwang nda.”

¹¹ Nanənya nəghən a pəpal tə ndarħa mbə niifa wal nggayirħa a nadə a takkwa ngyakrħa Musa wa, kəsər ndagħa deleewar Faara, “Kala niifa natə nggayirħa fa, nən a wal hərəkrħa a fərdə kəkafek tə Faara.”

¹² Kwaman fərkəkafek nəghən pak ma takkwa ngyakhrħa, kəla ndanən, “Kala niifa ənagħa taara tə ‘ya ndana ngyakhrħa nən wal yibrħa.”*

¹³ Amma nanənya Kərəsti pəl də kəm ama shiwid takkwa ngyakrħa, tərang də dīmiyid nəm də, a kwasamaddī tawang na nda də a ten kadīirħa, kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarħa, “Kala niifa wagħang nanda də a urad dəfərħa shiwang nda a mbed Faara.”

¹⁴ Ahu Kərəsti Yeeso ni, fərangna Faara parka a nafiya mbuwa Yahudaya tə tur parka fərang nən Ibrahim, kəm na fa fərkəkafekkya, hu kəkafek tənəm wal Səsəna tə Pedənda dəfna Faara miighən.

‘Ya ndəghang ngga pathlang nda Ngyakhrħa hai tə dəf mii Faara

¹⁵ Shayina, niya fərang ənsakhrħa kun aten əngya səsən nun sahai, ana nafiya sə səri kənanngga ‘ya hai təkəm nggəm nda fa a tsauka kee, mbə niifa sə na mbedəng hai wa nduwa fahwanggən də wa.

¹⁶ Faara dəf də miighən tə Ibrahim a chichiyighən. Ndawa Deleewar Faara, “Chichiya wa,” a fiya hangga, amma “Chichidwa,” tal ni kee. Chichiddiya Kərəsti ni.

¹⁷ ‘Ya niya ndaarħa, dəf Faara mee tə Ibrahim təkəm tsaudə kee. Bagħa nda ba tə ngyahad Musa akwasamad huraya 430, mbə mbang mbedəng nda dəfmiđi ənana Faara kətəm wa.†

¹⁸ Andam tsaudə əna taara nəm tə ngyahad Musa tənəm wal parkaya Faara, kam parka yini ya mbə barħa thləmad nəm ba kəsər dəfmi Faara wa. Amma Ibrahim aten dəfmi Faara ni wal nən parka.

¹⁹ Ana də kee, kən bəna nda ba tə tsahad ngyakhrħa Musa? Chik na ndan tə tsahadda ha ya ka a kyad dīmiyid fiya nən a pəpal. ‘Bana nda ba təghən a kyat ndarħa nən na nda a əna taara sə tə fardadə na chichiya Ibrahim a barħaba, nanən ndəghən ni dəfna nda miidī atənggən. Fathləngya Faara ndən fərgħa ngyahaddī ya, a har niifa hai na a pathlang nda niifa tə Faara.

²⁰ Nanənya tə tsaurħa a pathlang nəm nən thlaara ana fiya hangga a kənanng pathla hai. Amma Faara na tal ənawa taara tə tətəsurħa a pathlanga, a sayiddī dəf nən mee a Ibrahim wa.

‘Ya na mid Faara a tsauka Deleewar Ngyakhrħa

²¹ Na ngyakhrħa əna təsaryirħa tə dəfmi Faara wa? Awo, sam mbə kewa! Kəsər andam na ngyahaddī fər weerinda yibrħa, kam nəm wal nggayirħa hu ngyakhrħa.

²² Amma ndagħa deleewar Faara, kəshīirħa heu na nda a kamu səsəmnda dīmiyirħa, nanən thlədəm dəfmi Faara yi hərəkrħa hu fərkəkafek tə Yeeso Kərəsti.

²³ Amma kapa na sayid fərkəkafek barħaba, ngyahaddī ya kənanng də kəm kəla porsənaya, kəl sayiddī na fərkəkafek a kyarħaba.

* **3:12 3:12** Livitikus 18:5 † **3:17 3:17** Kyarħaba 1240

²⁴ Nanən kee, ngyakrha kəlagha kəm ha kapa na Kərəsti barhaɓa, ndəghən lafgha kəm tənəm tsaurha tə nggayirha a mbed Faara hu fərkəkafek.

²⁵ Nanənya ɓana fərkəkafek ɓa, mbə ngyakrha ni a kəla kəm ha ɓalwa.

²⁶ Nanənya tsaudun ka wangya Faara kəsər ka fərkəkafekkid nun hu Yeeso Kərəsti.

²⁷ Kəsər kun heu ənang nanda mbaptisəma kun hu Yeeso Kərəsti tsaudə kaldun Yeeso Kərəsti fa.

²⁸ Balwa aarha sə tə Yahudarha nduwa finginga mbuwa Yahudaya wa, mafarha nduwa niifa mbuwa mafarha wa, həshnefa tə nuneefa wa. Nanənya kun heu nuwun tal hu Yeeso Kərəsti.

²⁹ A tsaudun yi Kərəsti, tsaudun ka wangya Ibrahim. Nun a har langad əndi dəfna Faara miighən aten Ibrahim.

4

¹ Niyi a ndaarha, tə har langaarha a ɓaldə wundakhne, kalwa mafarha wa, ko nanən əngya heu na ahur wuri di yighən ni.

² Nən narha ahar niifa kərang ngga sə ta far dādə dəfna chin miighən.

³ Nəghən kee kəm tə kəm kapa nəm sən kwaman Kərəsti, nəghəm kəla wundakhnaya, mafaya ni kəm hu səsəmgnya səsən kəshiddiya.

⁴ Amma a sayiddi ɓana fardə ɓa, tərgha thlənanggən wanggən ɓa nggətna nuneefa, nggətna nda kamu ngyakhrha Musa.

⁵ Ka a hərghanggən finginga na a kamu ngyakhrha tənən tsang kəm wangya Faara.

⁶ Nanənya tsau nəm wanggighən, ndəghən ni thlənang na Faara Səsən wanggən ahur nəm hai. Səsən diya aaghən Faara, "Abba, Pəpa."

⁷ Nanən kee, ɓal wa mafarha ni sa wa, amma wan Faara. Tsaunən wee ni sa yi Faara, tsawod Faara tə har langadghən.

Billad Mbulus kaan aten Nggalatiyaya

⁸ Kaar, səngwa nun Faara, nun naarha tərang shilee dāhaya in təkəm tsawun mafaya a finginga əngya mbuwa faarya.

⁹ Amma nanənya səndun Faara, nduwa ndam kəm sən Faara kun, kama nda nun nggər wutta ahu səsəmda səsəngya kəshiiirha də mbuwa tə shembe? Kama nun nggər tsaurha mafaya a ndəghən fadən?

¹⁰ Nun kəs bengya ha, tə ndəriya tə sayi tə huraya.

¹¹ Niyi a tərəmda ka kun. Tsaudə səsanna mere ni sani fa ka kun.

¹² Niya hwan kun shayina, tsawama kəla nggi, kəsər nggi tsaudi kəla kun, mbə 'yasə 'wanun əne fa mbuwa ngga wa.

¹³ Səndunsə sayiddi nana fadna bee, ndən pərang ni labara kun na mbənggən a katəra ɓad na ɓa.

¹⁴ Ko nanən beerha faddi kyana billa də kun fa kaan, malee wun nduwa kar nggi nun fa wa. A meyedghən thlədun nggi fa kəla təthlənda Faara a talara hai, nduwa Yeeso Kərəsti fa tafadghən.

¹⁵ Tək dūn mbənda fa kaan a fardi! Nanənya, ai wutsəfayiddi əna nun ka nggi? Səndisə a fardi anadə a ənaarha hai kam kədfang dūn yiyi nun hai fəree kənun.

¹⁶ Tsaudi təsar nun kəsər thləghang ni kəkafek kun wa?

¹⁷ Nafiniya kəs nda kun ha ngga, amma mbə hu kwamana na ngga wa. Mbə mid ndan sə a wum teena nun tə nggi wa tənən naarha kala 'ya heu non naarha dərha thləman ndan də.

18 Ana niifasə na midghən sə a ənang 'ya nən kun na ngga nəghən ngga; malaman kanda ənaghən nda kətsar, mbə kəl nani a thləmad nun wa.

19 Kun wanggina, katəra səri ni nanənya niya tək hatta nggətənun fa, təkəm niya dərha mbeedə tək tur səsaddiya kəl ma tsau Kərəsti ahur nun.

20 Andam kwang niya a thləmad nun nanənya, kam niya kyakhrang uradna hai. Kəkəfek billadī kaan ka kun.

Karapu aten nda Hadjara tək Saratu

21 Pəremadghən, kun na minnun sə takkwa ngyakrha dəleewar Musa, səkkun əndī ndana ngyahaddī wa?

22 Kəsər nəghən chichirethlee hai tək ndarha, wangya Ibrahim səri ni həshya, tal wee nggət na mafarha, tahadghən kəm wan nudi na tək altenggən.

23 Wan mafad nudi, nggətgha ndan kəla nanda nggət wundakhnaya. Amma tahad wandī na nggətina nudi na tək altenggən nggətgha ndan hu dəfrha mii Faara.

24 Nishyini kyab ya tsau nda ən sakhrha aten dəf mii Faara səri. Nuneefa yi tal, Hadjara, ndən tsauka wumnda Sənai thləna fiya ngyakhrha sə kyangga kanda hu mafayirha hai.

25 Nanənya Urshalima nəghən kəla wumnda Sənai ahu chehweed Arabiya, kəsər ndəghən tək wanggighən tsau nda mafaya hu ngyakhrha.

26 Amma tahad nudi, Saratu ndəna ameyed Urshalima na a talara, nəghən tək altenggən, təkəm manəm ni.

27 Kəsər nəghən chichirethlee hai tək ndarha, "Əno wutsəfayirha sa nuneefa na kwarenga mbuwa nggətta, tərang urad wa sə huhwana sa 'wa wagha tək hatta ngətta fa, kəsər wangya nudi malna chimadghən tsənda hangga, kal nda wangya nudi na chimadghən sə."

28 Nanənya shayina, kun kəmda wangya dəfmeə ni kəla Ishaku.

29 Kəla nanən kaar wandī nggət nanda yi thlu farha thləng də wanda fa nggət nanda tək səsəmnda Səsən Faara. Ta weeriba ya nəghən kee.

30 Amma ndagha labar Faara kən? "Rəwu mafad nudiya tək wanggən, kəsər mbə wan mafad nudi har langaarha kyab tək wan nudi mbuwa mafarha wa."

31 Nanən kee shayina, mbə wangya mafad nuda ni kəm wa, amma wangya nuda ni mbuwa mafarha.

5

Wal alteena hu Yeeso Kərəsti

1 Kəsər Yeeso Kərəsti ndən hərghangga kəm tənəm tək mbənda fa tək wal alten nəm. Nanən kee, ishama tək kanglanggirha hu fərkəkəfek. A nggəm dūn fa nggər wun tsaurha mafayirha hu ngyakhrha Musa wa.

2 Kama thləmarha hai, nggi, Mbulus, niya ndang nda kun, a nggəmdūn fa thləng muwa nda kun wa, tsaudə mbə 'ya sə dang na Kərəsti kun sə wa.

3 Niya nggər ndang nda kun, kala niifa nggəmngga fa thləng muwa nda, tsaudə tətə ni takkwa ngyahad Musa nən.

4 Kunna na minnun a wal hərəkərha nun a mbed Faara non a takkwa ngyakhrha dəleewar Musa, tsaudə kyang dūn alten nun sə hu takkwa Yeeso Kərəsti, nuwun inggun ma nggayid Faara.

5 Amma kəm na hu Səsəna nəghən a kukwasang kəm fa ka a thlə nggayid Faara nəm tək fərkəkəfek dəf nən miighən.

6 A nadəm a takkwa Yeeso Kərəsti nda thləng nanda muwa kəm nduwa thləngwa nda kəm wa mbə 'yasə ahurghən wa. 'Ya kamngga ndəna fərkəkəfek tək nggəm ndan kee.

⁷ A katëradghën kun a dërha mbeedë kaan, wun 'yadangga takkwa kəkafek kun fa?

⁸ Huwuddiya bawa ba a thlëma Faara aagha kun wa.

⁹ Mekhna ngguchit nën safang nda mburodi.

¹⁰ Mbësadi të Chinëm ndën mbuwa nun sək mii niifa pak ma yina. Yandï na a billa kun ya na nda ngwang kumarha së, ko ndëghënni wun.

¹¹ Shayina, andam bal yi a përl labar Faara aten thlee muwa, kəla ndana fïngya niyi a ənarha, kama balna nda a səsëerha? Andam balwi a përl labar hërəkra hu kadid Kərəsti wa kam tsaukwi ən kii saara a fïngya.

¹² Niyi a ndaarha nafini na a billa kun ya a nggushi tsau nanda fïrya.

¹³ Shayina, aah nanda kun ka a wal alteena nun, amma a tsawang dūn wal alten dï ya tsawun hu səsəmnda dïmiyirha wa. A meyedghën ngwa tsaukwa nggəmnda ahur nun non a ənang taara ndan.

¹⁴ Kəsər ngyakhrha Deleewar Musa nəghën aten labara tal, ndəna, "Nggəmu tuladwa kəla alten wa."

¹⁵ Amma ana dūn a kət ndan, kun a kii ndan. Kwarama, nun a bəlang nda ndan.

Səsən Faara të yi thlu farha

¹⁶ Nanən kee niya ndang nda kun ana Səsən Faara a laf kun, mbun əna tar thlu farha wa.

¹⁷ Kəsər 'ya na mid thlu farha mbə ndəna mid Səsən Faara wa, Səsən Faara kəm mbə midghən sə 'ya na mid thlu farha wa. Kanda kyab na nda a yanda të ndan, nanən kee, mbun mbang əna 'ya na minnun wa.

¹⁸ Amma ana Səsən Faara ni a kəla kun ha, mbun nggər naarha a kamu ngyakhrha Musa wa.

¹⁹ Tar thlu farha nəghën a pəpal, bəreukirha, të kulafayirha, të suna ən kəshirha,

²⁰ të takkwa dāharha, të thlërəfyrha, kar ndan fa, të sərəkirha, të sərbrha hura, të nggəm alteena, të ndəkra hai të ndan.

²¹ Tə kəs ndan hur, të sa mbaala, të fïngya əngya, niya kəs thləman nun kəla 'wani ənang nda kun kaar, të ndarha nafiya na a əna tur əngginiya mba nda wal kutəyid Faara wa.

²² Amma 'ya na Səsən Faara ənarha ndəna, nggəmnda, të wutsəfayirha, të tsau dədēmnggirha, të kərəsta, të hakkilo të nggayirha, të kəkafekkirha.

²³ Tə sammayirha, të kəs alteena, mbə ngyakhrha sə 'yadagha əngginiya wa.

²⁴ Fïngya na yi Yeeso Kərəsti tawang nda ən thlu farha də të ən mbəfeeya heu aten kadirha. Balwanda nda a takkwa tur əngginiya wa.

²⁵ A tsau dəm yi Səsən Faara, tama wiim hai kəm të Səsən dï.

²⁶ Ana dəm a taala wa. Ana dəm a səbang hur ndan də wa. Ana dəm a suna ən fiya wa.

6

Daman ndan sə

¹ Shayina, a nadun niifa kyadë hu tar dïmiyirha hai, kun na të Səsəna të Pədənda wudaman hu kwamana ba na ngga. Amma ənamadghən të sammayirha, kəsər nun də mukra hu kəkərra hai kəmdə.

² Daman ndan sə, anadun a dāng sə ahu 'ya kiya ləfang nun ngyahad Kərəsti.

³ Ana niifa a numad ndaarha ka niifa manggən, amma mbə kewa, huk nən altenggən.

⁴ Kowunni kəkəranggən targhən, a nagha a taala a tafadghən, mbə kəl kəkərang nən altenggən tə shadghən wa.

⁵ Kəsər kowunni nən a tər rəfəd altenggən.

⁶ Kala niifa tsahang nanda labar Faara ha, nən ndəghang ənggighən hai na ngga tə niifdi tsahangga ha.

⁷ A nggaba dūn altennun wa. Kəsər mba ndəndəlang nda Faara fa wa. Na niifa wumang ənnarhami ahu 'ya həf nən.

⁸ Kəsər yandī həfgha yi thlu farha, nən a dāng ahu mərri də. Amma a həf də yi Səsəna tə Pefənda nən a dāng ahu yibrha də mbuwa ngwalarha.

⁹ Nanən kee, a təkədə kəm tə əna əngya na ngga wa. Kəsər a takkwa kəm mal əngya nəm na ngga nanəm a ənaarha wa, na sayi bayi ba nəm halth yi parka.

¹⁰ Nanən kee, a wal dūm kwamana, tama dānggəm fiya sə heu, kəla shayinəm na hu Kərəsta.

Mii ngwala shawarid Mbulus

¹¹ KĀLAMAM TUR CHIREELTH DĪ NA MĀMANGGĒN NIYA CHIREETHLENG KUN DĒ TĒ HARNĀ

¹² Nafiyini na a taala tə alten ndan, kanda ni na a ngyabang thlee muwa kun fa na mindansə ana kanda nda ngga. Na nda a ənaarha kee kəsər na nda a tərəm səsaddi na nda a kyarha sahai kəsər ka kadid Yeeso.

¹³ Ko nafini thleng nanda muwa kanda, mba nda a takkwa 'ya ndaana ngyakhrha deleewar Musa wa. Na mindan sə a thleng muwa nda kun tənə nda narha taala tə ndaarha kanda kyangga kun hu thlee muwa hai.

¹⁴ Amma nggi kəm mbi tam taala tə altenna wa, kəl aten kadid Chinəm Yeeso Kərəsti. Kəsər sunanna heu tauda də aten kadiddi, Suna ən kəshirha heu kəm mərədə ahur na.

¹⁵ Mbə 'ya sə hu thleegha muwa nduwa niifa thlee wa muwa wa, 'ya kamangga kee a tsauka niifa weerənda nggəta.

¹⁶ Ngwa tsauka dədemnggirha tə nggayid Faara tə fingya takkwagha əndi thlək ni ya, kəmda aten ka nafiya Isəreela yi Faara.

¹⁷ A kwasamadghən, a nggər dūn billa nggi aten ənggini bal wa, kəsər kwad wundəyini na a fadna ya, kyaddə ndarha mafad Yeeso ni nggi.

¹⁸ Nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti, a tsauka tə səsən nun, shayina. Atsaukake.

Deleewar Mbulus a Afsaya.

Ten labaara.

Mbulus ndən chirethgha deleewar diya a sayiddi nanən ahu porsəna a Roma, asəmha ahu hurarha kumnggit mikki a kwasamad nggətta Yeeso. Thlənang na Mbulus deleewar diya a Afsaya də tə numa ndaarha a ngwalang nda karatang nda, nggəra nda thlənanggən fingya də pak fakkwaya.

'Ya na manggən ahu deleewar diya ndəna kwamana ənana Faara na a wumanggən nafiya na ahu kəshirha həu a kamu ngyakhrha Yeeso Kərəsti ba, mbə ma fiya kee wa, amma heu tə yibya heu ənana Faara a talara tə hweede.

Deleewar diya fərang də kaali fiya na a tsawa nda ahu kwamana na a kyad ndaarha tsau nda tal yi kəkafek, mbə ahu mee kee wa.

Ahu deleewar diya katəranggən tsə labaara hai aten wum teena, kyaddə kwamana wurna Faara nafiighən, kyadə kəm nggayidghən hu kwaman chakh dīmiyid ndan ənang nən kanda, kyang nən kanda sə ahu ngyakhrha dīmiyirha kəsər ka mərri Kərəsti Yeeso, tə dəf nən miighən hu tar Səsəna tə Pedənda.

A hu deleewar diya na karapuya sə kyadgha wum ten nafiya Faara tə Kərəsti. Saghang nda nafiya Kərəsti tə fad niifa, Kərəsti kəm ndəna teena. Saghang nda kanda sə tə wuronga, Kərəsti kəm ndəna wutsamnda. Saghang nda kanda sə tə dəf sar kənna na tsauka tə shembe. Ənana Faara əndiya kəsər a tərəng ngganda thləmnggən sə.

Əngya na ahurghən

Katəra labara 1:1-2

Tsaurha tə ndan tal hu Kərəsti 1:3-3,21

Kwamana na kyad ndaarha nəghəm tal 4:1-6,20

Mii ngwala labaara 6:21-24

Deleewar Mbulus chireethleng nən Afsaya də

¹ Kyagha deleewar dəba ya a har Mbulus, wurna Faara ka a tsauka təthlənda Yeeso Kərəsti. Niyi a chireethleng nafiya Faara də na chahal a Afisa, nafiya na a dərha mbeedə tə fərkəkafek fa ahu Yeeso Kərəsti.

² Ngwa tsauka nggayirha tə tsawud dədəmnggirha yi Faara na yinəm China tə Chinəm Yeeso Kərəsti a tsauka tə kun.

Parkaya yi Səsəna ahu Kərəsti

³ Tsau faala yi Faara tə Chin Chinəm Yeeso Kərəsti. Fərangga parka kəm a talara hai tə kala Səsən parka hu Kərəsti.

⁴ Kapa nən əna kəshirha, nggəm Faara kəm wurdə kəm ahu Kərəsti a tsawum chahal kula ən 'yaara hu yidghən.

⁵ Faara 'wadə teena kətəm na a tsawum fa wurayighən tə wumang nda kəm a thləmadghən ba tsawum wanggighən ahu Yeeso Kərəsti. Əndani na midghən ya a ənagha, ka a mbənannggən kaan.

⁶ Nanən kee faala ma Faara kəsər ka mamnggit nggayidghən fərang nən kəm təka ahu Wanggən nggəm nən.

⁷ Kəsər ka far Kərəsti ndən wal nəm pəla, ndəna, chahang nda dīmiyid nəm kəm də. Kəsər ka nggayidghən mulgha hai,

⁸ fərang nən kəm hangga heu tə thladwayirha tə sənda.

⁹ Nanənya kyadəng Faara səndəghən kəm na bəbee aten Kərəsti, 'ya ənənən ka a ləđənggən 'ya na midghən ahu Kərəsti.

¹⁰ A ləghəd sayi, na Faara a əna əngya heu na midghən, na Kərəsti a wuməng əngya heu na a talara tə na a hweede naghə a harghən.

¹¹ Kəsər ka nanəm hu Kərəsti, thlə dəm langaarha a har Faara, kəsər kətəm 'wadə teena wurdə kəm, tsənggən əngya əna nda kəla na midghən ənaarha.

¹² Taama kəm Yahudaya 'waghə shiteena tə Kərəsti tama tsawum fal mamnggitghə nəm.

¹³ Nanənya kun mbuwa Yahudaya sək dūn labar kəkafek dī kəm, labardī na mbənggən yi hərəkrha. A sayiddī fər nun kəkafek tə Kərəsti, fərang Faara Səsəna kun tə Pedənda kəla dəf nən miighən kətəm, tsaudə kəla ənsakhrha na kyat ndarha kun yighən ni.

¹⁴ Səsən tə pedənda ndən kyadəngga ndarha kəm dəf Faara miighən a nafiyighən, ndən kyadəngga ndaarha kəm na Faara a fərang alteena fīngya tsauka yighən. Taama fal mamnggitghən nəm.

Hwan Mbulus Faara ka nafiya Afisa

¹⁵ Nanən kee, sək ni labar fərəkəfekkīd nun fər nun a Chinəm Yeeso, tə kəm nggəm ndənun a nafiya Faara na chahal,

¹⁶ malənggwi usa Faara ka kun wa. Ni naarha hwan Faara ka kun kətsar,

¹⁷ hwan Faara ni Faara yi Chinəm Yeeso Kərəsti, tə Chīndī na manggən, fərang Səsəna nən kun yi thladwayirha tə sənda tənun chik sənggən ngga.

¹⁸ Niya hwan Faara a inənggən hur nun də na kukwaryidghən nun, tənun sən təmani shiiten dī aah nən kun ka kamənggən, tə kəm sən hangnda mamnggit parkayidghən dəf nən miighən a nafiyighən na chahal.

¹⁹ Niya nggər hwanda kəm tənun sən mamnggit səsəməndəghən kalgha mbərha mu, na a əna taara ahur nəm, kəm fərgə kəkafek. Səsəməndəfī na əna taara ahur nəm, nəghən tal tə mamnggit səsəməndəfī.

²⁰ Ndən ənaghə taara ahu Kərəsti a sayiddī thləng nanda sə hu mərri, tə kəmda fərang də tsənggam tsaurha a yisəmadghən a talara.

²¹ A mbəda ni na Kərəsti a əna kutəryirha sə aten kutərya heu tə səsəmənda, nduwa tə shembe tə kutəryirha. Nəghən tə thləma kalgha thləma mu heu na nda a fəra, mbə hu kəshiiddī kee ya wa, ta hu kəshirha də na bayi

²² Faara dəfang də komani a kamu sar Kərəsti, tsau də teena yi kutəryid əngya heu, ka a thlar Kən hwan Faara nən*

²³ na fadghən, nəghən lələgdə hu Kərəsti, kəla nanən tə altənggən ləđəng nən əngya heu.†

2

Thliirha sə hu mərə ahu yibrha də tə Kərəsti

¹ Kətəm nuwun məmərə hu səsəna, kəsər ka kar mii nun fa tə dīmīyirha.

² Takkwa dūn kwaman kəshiddīya əna taara nun tə 'ya na mid ənkəheerha. Nəghən ni na a əna kutəryirha hu kəshīirha, tə kəm na Səsənggən tə səsəmənda fa aten kowunni mbuwa əna taara tə 'ya na mid Faara.

³ Kəm heu nəghəm kee kətəm, kəm a takkwa 'ya na mid thlu fad nəm, nəghəm a takkwa 'ya na mid fad nəm tə numad nəm kee, hu kiya kəsər ka ən ənad thlu farha, kəm kaar bad səbrha hur Faara a tənəm bə kəla nanən aten fīngya wangya kəshiddīya.

* 1:22 1:22 Dzabura 8:7 † 1:23 1:23 Kolosiyaya 1:18

⁴ Amma na niifa haɗang Faara fa kaan, tɔ kɛm nggɛmndɔghɛn a kɛm mulɗahai,

⁵ ko nanɛm mɛmɛra ka dimiyid nɛm, fɛrang yibrha nɛn kɛm sɛ heu tɔ Kɛrɛsti. (Kɛsɛr ka nggayid Faara ni hɛrghang nanda kun.)

⁶ Thlenggɛn kɛm sɛ tɔ Kɛrɛsti Yeeso, fɛrang mbɛd tsaurha na kɛm a talara tɔghɛn.

⁷ ɔnana Faara ɔndiya kɛsɛr ka kɛshirha na bayi a kyad nggayid ghɛnɛn mbuwa nɛm mbang sakhkɛn, naɗɔ kɛmhai tɔ nggayid ɗi keeghɛn kyadang nɛn kɛm hu Yeeso Kɛrɛsti.

⁸ Kɛsɛr ka nggayid Faara ni wal nun hɛrɛkɛrha hu fɛrkɛkafek. Yandiya mbɛ ka 'ya ɛna nun yi alten nun ni wa, fɛrra Faara ni

⁹ mbɛ ka ɛna taara wa, naɗɔ niifa taala.

¹⁰ Kɛsɛr kɛm karid tar Faara ni, ɛnanɛn hu Yeeso Kɛrɛsti tɛnɛm ɛna taara na ngga, 'wanɛn fɛrang kɛm ka kɛtɛm a ɛnam.

Tama tsawum tal tɔ Yeeso Kɛrɛsti

¹¹ Tsaunɛn kee, ɗalama teena hai tɔ tsawud nɛn kɛtɛm kun mbuwa Yahudaya ni nggɛtɔgha kun aah nanda, "nafiya thleewa muwa" a mii finginga aagha fad ndan, "nafiya thleegha muwa" (kulo hai mbiya thlee mu ɗiya, yi thlu farha ni kee na nda ɛnaarha tɔ haara.)

¹² Dalama teena hai a sayiddi nanun ndɛndɔgha hai tɔ Yeeso, rongya ni kun mbuwun ahur nafini wurna Faara wa. Mbuwun ahur ɗɛf miiddi wa, tsawud nun hu kɛshiddiya mbuwun tɔ shiteena tɔ kɛm mbuwun tɔ Faara wa.

¹³ Amma nanɛnya nuwun hu Kɛrɛsti Yeeso, kun kɛtɛm nuwun inggun tɔ Faara, amma nanɛnya banda ba tɔ kun tsau tɔ ndɔghɛn fa ahu far Kɛrɛsti.

¹⁴ Kɛsɛr kɛrɛsti tafadghɛn bang ɗɔ tsawud ɗɛɗemnggirha kɛm ba. Wumang nɛn Yahudaya tɔ finginga mbuwa Yahudaya tsawa nda nafiya tal, hu farghɛn irang nɛn ɗɔ aten kaɗiirha, changgɛn kalman ɗa hai ndɔghangga kanda hai tsawangga kanda tɛsaryi.

¹⁵ Malanggɛn ɛna taara tɔ ngyakhkya Musa wumanggɛn Yahudaya tɔ finginga mbuwa Yahudaya tsawa nda nafiya tal. ɔnanɛn ndɛn kee ka a tsawum hu ɗɛɗemnggirha.

¹⁶ ɔnanɛn kee kɛm ka a tangsanggɛn pathlang ndan kyab tɔ Faara. A tsawa nda farha tal hu mɛrrɔghɛn a ten kaɗiirha. Ndɔghang ɗɔ kanda hai tɔ tsawud tɛsaryiddi nana nda sɛ kɛtɛm.

¹⁷ Ba ɗaba tɔ pɛrang Labara kun na mbɛnggɛn yi tsawud ɗɛɗemnggirha, a kun mbuwa Yahudaya na inggun tɔ Faara, tɔ Yahudaya kɛm na tsau tɔ Faara fa.

¹⁸ Kɛsɛr ka Kɛrɛsti ni kɛm kyab nɛm mbang ɗɛrha thlɛmad Pɛpa ɗɔ hu Sɛsɛna tal.

Kɛn Faara yi Chinɛm

¹⁹ Nanɛn kee, kun mbuwa Yahudaya, mbɛ rongya ni kun balwa, kun nafiya ni na tɔ altendan heu tɔ nafiya Faara na chahal. Kun wangya wuraya na yi Faara.

²⁰ Kun heu nuwun kɛla kɛnna tɛnna nda aten mbukhrha kɛnna hai ɛnana fathlɔngya Yeeso tɔ annabiya, Yeeso Kɛrɛsti tafadghɛn ndɛna fer sar tɛndɛɗi.

²¹ A hurghɛn ni Wumna tɛndɛɗi heu tsɔgha sɛ tsauka Kɛn Faara chahal yi Chinɛm.

²² A hurghɛn ni kɛm tɛnna nda kun heu ka a tsawun a mbɛrha na Faara sɛ tɔ tsaurha tɔ Sɛsanggɛn.

3

Pər Mbulus Labar Faara a nafiya mbuwa Yahudaya

¹ Tsaunən kee, nggi Mbulus wan porsəna ka Kərəsti Yeeso ka kun mbuwa Yahudaya.

² Səndisə səkdun labara aten nggayid Faara fəree nən tar dīya ka a thlar kun ni,

³ Kəla 'wani chireethleng 'ya hai kedəna Faara ənwulteena ənənən.

⁴ A karatang dūn əndi chireethleng ni hai, nun a walang 'ya sənni aten Kərəsti.

⁵ Amma kaar əndi na bəbee ya pərangwandan fiya wa, kəla pərang na Səsəna tə Pədənda fathləngya Faara tə annabiya na chahal,

⁶ ndəna, pər labaara na Mbənggən yi Yeeso Kərəsti, fīngya mbuwa Yahudaya tsau nda fa har langaarha kəla kəm Yahudaya. Kəm tə kanda tsau dəm thlu farha tal. Kanda kəm na nda wal yindan kənaghən ahu dəfmi Faara a kəm hu Yeeso Kərəsti.

⁷ Tsawed nda fa tətə a əna tar pər labarda ni na mbənggən hu fərra nggayid Faara tə səsəməndəghən na a əna taara ahur na.

⁸ Ko nanən nggini ngguchit ahur nafiya Faara na chahal, nggini fəree nanda nggayid dīya ka a pər labar dani ahur nafiya mbuwa Yahudaya aten Kərəsti mbuwa nəm mbang kirasang nda kənaghən.

⁹ Wurna nda nggi ka thləghang nggəni fiya heu kwaman dī na bəbee bəbeng na Faara ka kətəm, ənagha əngya heu.

¹⁰ Na midghən sə nanənya nafiya na hu Kən hwan Faara, a pər sənda Faara nda dədamən-dədamən a kutərya tə səsəmənda ha a talara.

¹¹ Ənda na midghən Faara ya ka kətəm, ləfang də 'ya na midghən hu Yeeso Kərəsti Chinəm.

¹² Kəsər ka fərkəkafekkid nəm a ndəghən, nanənya ndənəm mbang dərha thləmad Faara də kula hərəenga.

¹³ Nanən kee, niya hwan kun, a mər fad nun hai ka səsaddi niya səsərha fa ka kun ya wa, səsaddiya kəsər ka a manangganda kun.

Hwan Faara ka nafiya Afisa

¹⁴ Kəsər ka kee niyi a bəra hai tə wadəf na a mbed Chindi,

¹⁵ ahurghən ni na fa wurayighən heu na a talara tə hweede a wal ka thləm ndan sə.

¹⁶ Niyi a hwanggən a fərang mamnggit kənaghənən kun tənən fərang shembe nən tsawun tə səsəmənda Səsənggən a hur nun,

¹⁷ tənə Kərəsti tsaurha ahur nun hu fərkəkafek. Niya hwan Faara a non kanglang, kəmda non a tsərha hu nggəm ndan

¹⁸ tənun wal səsəmənda sənang nda hai, kun tə fīngya na chahal heu, tənun sən hangnda nggəmənda Kərəsti, ndəna kəthləng ndəghən tə nzanggidghən, tə kudimnggidghən.

¹⁹ Tə kəm a sən nggəmənda Kərəsti nun, ko nanən mbəm sənang hai heu wa, ləgdun ngga tə sənda Faara.

²⁰ Mamnggirha heu yi Faara ni, na səsəməndəghən a əna taara ahur nəm, heu tə əngya mbangwa nəm hwanə, nduwa numawa nəm.

²¹ A tsauka mamnggirha tə Faara ahu Kən hwan Faara tə kəmda Yeeso Kərəsti pakwandə! Atsaukake.

4

Tsaurha tal tə ndan hu Kərəsti

1 Tsaunən kee, kəla nani hu porsəna kəsər ka Chinəm, niya hwan kun tsawama tē ndan hu kwamana aah na nda kun kamanggən.

2 Kətsar tsawama məsələmnda nafiya tē sammayirha, tē kərəsta. Munyaama tē ndan hu nggəmnda.

3 Ndeeman yid nun laf wumten də nun ha kyanun fərang na Səsəna kun, ahu dədəmnggidfi wumangga kun heu.

4 Thlu farha tətəl ni, Səsəna tē Pədənda kəm tətəl ni, kəla na shiteena aah nanda kun kamanggən tətəl ni,

5 na Chinəm tal, fərkəkafek kəm tətəl ni, tē mbaptisma tətəl.

6 Faara tal Chin kowunni heu, na aten əngya heu, ahu heu kəmnda.

7 Amma fərang Kərəsti nggayirha kowunni ahur nəm.

8 Kəla ndana labar Faara,

“A sayiddi tər nən talara sə
har də porsəngya haadə,

Fərang də ən ənaarha fiya dədəmən-dədəmən.”*

9 (Mani ndarha “tərdə talara sə”? Nəghən a kyad ndaarha tərda hai ta kamu chehweerha də.

10 Niifdi tərgha hai, ndəghənni kəm tərgha talakh talara sə, ka a ləgdanggən talara tē hweede heu.)

11 Ndəghənni kəm fərangga fīngya fathləngya Yeeso, fīngya annabiya, fīngya fa pər Labara na Mbənggən, fīngya pastoya tē famaləmgya,

12 ka a ngwanggən nafiya Faara fa na chahal ənang taara nda yi tənang nda fad Kərəsti,

13 Nən a dərha mbeedə kee kəl a səl wumten nəm hu fərkəkafek tē sən Wan Faara tsawum lələgda tsəkka yi Kərəsti.

14 Tərgha mbəm a nggər tsaurha kəla wundakhnaya wa, nduwa tsawum kəla fīngya na nanda tsang teena kanda tē tur tsaharhaha na a kyakhrang hutən ndan hai, nafiya na ndəndəl kanda a nggəba kanda tē huk kanda tē ‘ya əna nanda.

15 Ameyedghən, a pər kəkafek nəm hu nggəmnda, manəm sə heu ahurghən ndəghənggi na teena, ndəna Kərəsti.

16 Kəsər ndəghənni wumangga mbəd njiya farha heu chik tsərha nda kala mbəd njirha əna targhən nda hu nggəmnda.

Weerinda yibrha hu Kərəsti

17 Niya ndang nda kun, niya nggər ndang nda kun hu thləm Chinəm, tē ndaarha a nggər dūn tsaurha kəla nafiya mbuwa Yahudaya wa, mbuwana numad ndan məməl

18 hutən ndan lələgda tē wula. Ndəghang nda kanda hai tē yibrha na Faara a fəra, kəsər ka yamid səndəndan, tē hur ndan na kakrak.

19 Mbə shilee sə a yid ndan wa fər nda fad ndan ka tar kulafayirha, na nda sunad kala ən tsanda.

20 Mbə kee tsaha nun aten Kərəsti wa.

21 Səndisə pərang nda labara kun atənggən tsau nən nafiighən ni kun, tsahang nda kun ha aten kəkafek na ahu Yeeso.

22 Nanən kee, malaman dīmiyid nun tē ən ənad nun yi kaar, ən ənaarha na səhang kun də kəsər ka nggəm əngya mbuwa ngga.

23 Ngwa kyakhrangga səsəna numad nun hai.

* 4:8 4:8 Dzabura 68:18

²⁴ Tɔrɔmɔ wɛɛrɛnda tsaurha ɛnana Faara na kɛla altenggɔn, yi nggayirha, tɔ tsaurha yi kɛkafek chahal.

²⁵ Tsaunɛn kee, malaman nggabaarha, kowunni nagma a thlɛghang kɛkafek nɛn tuladhɛn, kɛsɛr kɛm ni ndan heu.

²⁶ A sɛb hur nun dɛ, a nggɛmdun fa kyangga sɛbrha hura kun hu dimiyirha hai wa, tɛ kɛm a nggɛm dɛn fa hɛmnga yanfaara hai hur nun sɛsɛba dɛ wa.

²⁷ Amma a malang dɛn kwamana Sheetan wa.

²⁸ Niifa na a ngaara a nggɛrdɛ ngaara wa. Ameyedghɛn ɛna taara nɛn yi kɛkafek tɔ harghɛn, tɛnɛn wal 'ya ha a fɛranggɛn fa yamiya.

²⁹ A kyad labara ba mbuwa mbɛnggɛn a mii nun wa, kɛl tur labara na mbɛnggɛn na fɛr kaali yi taksarha tɛ ndan, hu ɛnaarha kiya nɛn dɛng nda nafina sɛ na a sɛkkɛn.

³⁰ Kwarama nun dɛ sɛbɛng hur Sɛsɛna Tɔ Pedɛnda dɛ yi Faara na tɔ yibrha. Dalama teena hai a tsauka Sɛsɛndi shedawa aten nun na a kyad ndarha a fara sɛmɛn nun a wal alten nun hu dimiyirha.

³¹ Ndɛghama hai tɔ tur labara na i'ikh, tɔ hufrha hura, tɔ sɛbrha hura tɔ yanda, tɔ 'yar farha tɔ sɛb thlɛma tɔ kala tur yanggi kaara.

³² ɛnanan nggayirha ndan, non a hadang ndan fa, non a chahang dimiyirha ndan dɛ kɛla chahang na Faara dimiyid nun kun dɛ hu Kɛrɛsti.

5

Tsaurhahu kukwaryirha

¹ Tsaunɛn kun wangya Faara ni nggɛm nɛn, tsahama tsaurha kɛla ndɛghɛn,

² tɛ kɛm tsawama yi nggɛm ndan, kɛla nggɛmna Kɛrɛsti kɛm, fɛr nɛn fadhɛn ka kɛm, sataka na sɛdghɛn mbɛnggɛn, sataka yi Faara.

³ Amma ahur nun a sɛk nda ko labar kulafayirha wa, ko tur yanggini, nduwa nagma suna sɛ ahur nun wa, kɛsɛr kamngwa tɛ nafiya Faara na chahal wa.

⁴ Nɛghɛn kee tɛ labara na mbuduhul tɛ palthya yi nuryirha nduwa na i'ikh kamngwa tɛ kun wa. Ameyedghɛn nama narha usa Faara.

⁵ A sɛnunsɛ tɛ ndaarha, niifa na a ɛna pateyirha nduwa susuwayirha, nduwa suna, tsau dɛ tal tɛ takkwa dɛharha, mba nda wal langaarha hu kutɛyid Kɛrɛsti tɛ yi Faara wa ko ngguchit.

⁶ A nggaba niifa kun tɛ labarya mere wa. Kɛsɛr tur ɛnggini ya ndɛna sɛbɛng hur Faara dɛ aten nafiya ɛnawa taara tɛ 'ya ndanɛn.

⁷ Tsaunɛn kee a wumɛdun teena tɛ kanda wa.

⁸ Kɛsɛr kun kaar nuwun hu wula, amma nanɛnya, wal dɛn kukwaryirha a fad Chinɛm. Nanɛn kee, tsawama nafiya na hu kukwaryirha,

⁹ Kɛsɛr kukwaryirha na ahur nun ndɛna bɛng 'ya ba na ngga, tɛ tsawud nggayirha tɛ kɛkafek.

¹⁰ Tsahama ɛngya na a mbɛnanggɛn Chinɛm.

¹¹ Ndɛghama hai tɛ ɛn wula mbuwa ngga, a meyedghɛn pɛramadghɛn.

¹² Kɛsɛr ɛn shilee ni a pɛr ɛnggina nɛm na nda a ɛnaarha bɛbɛe.

¹³ A ba ɛnggini a mbɛd kukwaryirha ba, kowunni nɛn naghɛn.

¹⁴ Kɛsɛr kukwaryirha ndɛn kyangga 'ya pɛpal ba. Ndɛghɛnni nda nanda,

“Mekhnu sa na a shiirha!

Thliu sɛ hu mɛrra!

Na Kɛrɛsti a fɛro kukwaryirha.”

15 Nanən kee, kwarama tə tsawud nun. A tsaudun kəla nurya wa, amma tsawama kəla nafiya na ndəndəl.

16 Ənama taara tə kwamana wal nun yi nggayirha, kəsər bənggini nanəm sə yi mbəlfəerha.

17 Tsaunən kee a nadun nurya wa, kəl sən 'ya nun na mid Chinəm.

18 A nggal dūn tə aam inabi wa, yandī na dāng kun hu ən shilee də wa. Ameyedghən ləgdaama tə Səsəna tə Pedənda,

19 kalaman ndan sə tə labarya yi Dzabura, tə amshiya yi faala, tə amshiya yi səsəna. Aama amshe a Chinəm tə hur nun heu.

20 Kətsar nama narha usa Faara China ənagha əngya heu, ahu thləm Chinəm Yeeso Kərəsti.

Tsawud nishya tə həshya hu kakhrha

21 Fəraman altennun ndan hu Kərəsti.

22 Nishya na tə kakhrha teena fəraman fannun a chimayinun kəla nun ənənggən Chinəm.

23 Kəsər chimarha ndəghən ni aten nukkun, kəla na Kərəsti aten Kən hwan Faara, Ndəghənggi tafadghən ndəghənni tə hərəkrha faddī.

24 Kəla fərna fatakkwaya alten ndan a Kərəsti, nishya kəm fərama alten nun a chimayi nun ko hu mani.

25 Kun həshya nggəməmə nishyinun kəla nggəməmə Kərəsti fatakkwayighən hər fər nən yibədgən ka kanda

26 ka a nagma chahal, tsabənggən də tə aama tə səsəməmə labərgən.

27 Əna nən kee fər nən altənggən a walgha fatakkwaya mamnggirha na chahal kula ən 'yaara fa nduwa ən tsanda nduwa 'ya dīmi.

28 Nəghən kee kamdə, həshya a nggəm nishyindan nda kəla nggəm nanda fad ndan. Kəsər kala niifa nggəməngga nukkun, nggəm nən altənggən.

29 Mbə niifa sə 'wagha kar fadghən wa, amma nən narha həbəng nda kəlaghən nən ha ngga, kəla na Kərəsti laf fatakkwayighən,

30 kəsər kəm ndan ni hu fadghən.

31 Kəla ndana Deleewar Faara,

“Na niifa mal man tə chin,
Thləthləbənggən nukkun fa,
kanda kyab tsawanda thlu farha tətəl.”

32 Ən dīya nəghən bəbee kudimnggən kaan, amma niyi a ndaarha Kərəsti ni tə fatakkwaya.

33 Nanən kee, kala həshnefa tətani a nggəm nukkun nən kəla nggəm nən altənggən, kala nuneefa kəm tətə ni a fərang mamnggirha nən chimadghən.

6

Tsawud wundakhnaya tə fa nggətyindan

1 Kun wundakhnaya, tərəman shilee fa nggətyinun teena kəsər kun yi Chinəm ni, kəsər ndəna məməl.

2 Ngyakhrha yi tal əna nanda tə dəfmee ndəghən, “Tərang shilee nda muwa tə tsu teena,

3 tənə tsawud nun naarha ngga, tə kəm na yibəd nun a naarha dzang hu kəshirha.”

4 Kun chingya, a sɔ̀bang dɔ̀n hur wangginun dɔ̀ wa; a meyedghɛn, fɛraman kanda sɔ̀ hu kwamana na ngga, tɛ kɛm tsaha man labar Chinɛm kanda ha.

Mafaya tɛ tuwurrayindan

5 Kun mafaya, tɛraman shilee tuwurrayinun teena na hu kɛshiirha. Fɛraman mamnggirha kanda, koma nun a ɛnarha ɛnamadghɛn tɛ hura tɛtali, kɛla nun a ɛnang Kɛrɛsti.

6 A fɛrang dɔ̀n mamnggirha kanda ka tɛrɛm hu yirha tɛnɛn mbɛnang fiya wa. Amma kɛla mafaya yi Kɛrɛsti, ɛnama 'ya na mid Faara tɛ hura tɛtali.

7 ɛnama taara tɛ hura tɛtali, kɛla nun a ɛnang taara Chinɛm ni, mbɛ fiya wa.

8 A sɛnunsɛ, na Chinɛm a fɛrang kɛnaghɛn kowunni ahur nɛm kala 'ya ɛna nɛm ngga, ko mafaya ni, nduwa nafiya na tɛ alten ndan.

9 Kun tuwuraya, kunggi ma ɛnaman mafayinun kee. A nadun a tɛrmang kanda wa. A sɛnunsɛ kun kyab na tuwuri nun tal a talara, ndɛghɛnggi kɛm mbɛ wura hasɛ wa.

Kɛsɛmnda Faara

10 A mii ngwaladghɛn tsawama tɛ shembe ahu Chinɛm tɛ sɛsɛmnda mamnggitghɛn.

11 Ngwama fa tɛ kɛsɛmnda yanda yi Faara fɛrang nɛn kun, tɛnun mbang pa kɛfarha tɛ Sheetan ana midghɛn huk kun.

12 Kɛsɛr mbɛm a yanda yi thlu farha tɛ fara wa, amma tɛ sɛsɛn kɛshiid mbɛlfɛeya mbuwa nɛm naarha, tɛ kutɛrya tɛ fɛngya na tɛ tɛ sɛsɛmnda ha, tɛ fɛngya na tɛ kutɛryid kɛshiid wula a har ndan.

13 Tsaunɛn kee, kalamam kɛsɛmnda yanda heu yi Faara, tɛnun mbang isha a fardɛ mbuwa ngga na bɛyi. A kwasamadɛdi ngwalang nun yanda nun narha tɛ shembe isha kɛt.

14 Ishama tɛ shembe, kɛkafek tsauka kɛla ɛn kɛn munun, nggayid Faara na kɛsɛm ndɛghɛn laf kun nɛn,

15 na a kyad ndaarha ngwa dɔ̀n fa ka a pɛr Labaara nun na Mbɛnggɛn kɛla pa pakhma yi tsawud dɛdɛmnggirha.

16 Ngwa tsauka fɛrkɛkafek kɛsɛm ndɛnun tɛnun mbang bɛlang wad hafya hai na tɛ mbɛlfɛddi a chaarha ba.

17 Tɛrama tɛtar tasau yi hɛrɛkrha, tɛ kɛm thlaukh kɛlar Sɛsɛna, ndɛna labar Faara.

18 Hwanama Faara kɛtsar tɛ sɛsɛmnda Sɛsɛna. Hwanama Faara aten ɛngya dɛdamɛn-dɛdamɛn. Kɛsɛr non a kɛla alten nun ha ngga a sayiddi nun a hwanda aten fatakkwaya heu.

19 Nggi kɛm Hwaneema Faara in, tɛna Faara fɛre 'ya kamngga a thlɛyi, pɛr Labarghɛn ni na Mbɛnggɛn yi ɛnwulteena a fiya kula hɛrenga.

20 Kɛsɛr ka labardɛ na mbɛnggɛn ya ndɛn tsauni a meyed Yeeso, ko nani hu pɛrsɛna. Hwaneema Faara in tɛni pɛr labar Faara kamngga a ɛne.

Mii ngwala nda 'ya

21 Tikikus, wanmanɛm nggɛm nɛm, na a ɛna taara hu kwamana na ngga a Chinɛm, Nɛn a pɛrang 'ya kun heu, tɛnun sɛn 'ya niya ɛnarha tɛ kwamandɛ niya ɛnaghɛn.

22 Thlɛnni ndɛn thlɛman nun dɛ kɛsɛr a sɛn 'ya nun nanan a hurghɛn, tɛ kɛm fɛrang kaali kun nɛn.*

* 6:22 6:22

²³ Shayina, ngwa tsauka dɔdɔmnggid Faara na chindɪ, tɔ Chinɛm Yeeso Kɛrɛsti tɔ nggɛmnda tɔ fɛrkɛkafek tɔ kun.

²⁴ Ngwa tsauka nggayid Faara aten kowunni nggɛmngga Chinɛm Yeeso Kɛrɛsti tɔ nggɛmnda mbuwa tam ngwalarha. Atsaukake.

Filibiyaya

Nda 'ya

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har nda Mbulus tē Timoti mafaya Yeeso Kārēsti, a fīngya heu na a takkwa Yeeso Kārēsti na tē tsaurha a Filibi heu tē shīngya tē fīngya na a dāng kun sē.

² Ngwa tsauka nggayid Faara na yinēm China tē Chinēm Yeeso Kārēsti tē kun.

Hwanda Mbulus aten fatakkwaya Yeeso

³ Ni naarha usa Faara a sayid dī dāl ni teena hai tē kun.

⁴ Kēsār a nādī a hwan Faara a tennun ni ənaghən tē wutsəfayirha.

⁵ Təkdi mbənda fa kēsər wum dēm teena hu pər labara na Mbənggən, ka a katərādgən ta weeri dā bā ya.

⁶ Səndīsə Faara katərāngga tar dā hai na ngga ya ahur nun, nən a dərha mbeedə tēghən kee ta fardā dē na Yeeso Kārēsti a wutta bā.

⁷ Məməl ni a fadna a ni naarha dāl kun teena heu kəla ənani tē wutsəfayirha, kēsər nuwun ahur na, nuwun a wum teena tē nggi ahu nggayid Faara, heu tē muwenda hu porsəna dē ish ni aten kəkafekkid Labara na Mbənggən.

⁸ Faara səndāsə nggəm dī kun tē kəm nən a kukwase fa a na kunni tē tur nggəmənda Yeeso Kārēsti na niifa hadāng fa.

⁹ Hwandəna kee, a mulgha nggəməndə nun hai, hu huteena tē sənda kwaman Faara.

¹⁰ Nən dāng kunsə a wur 'ya nun kamngga, kēsər a fara na Kārēsti a wutta bā a nən chahal kula ən 'yaara.

¹¹ Ngwa tsaukwa yibədwa lələgdā tē nggayid tarwa kyaghaba hu fərkəkafekkid wa hu Yeeso Kārēsti. Katəra nən hai kee kēsər ka a manang ngganda thlēm Faara ni, tē falləghən kəm.

'Ya na mid Mbulus a pər Labara nda na Mbənggən

¹² Shayina, na minna sə a sənunsə, əndī katərāgha hai tē nggi ya nggər dē inang kwamana hai na a dəgha labar Faara mbeedə.

¹³ Kowunni, heu tē sodjaya na a kəla minda ki kutəra ha tē chehweddi kahad səndāsə muwegha nda hu porsəna dē kēsər ka nani mafad Kārēsti.

¹⁴ Kēsər ka nani hu porsəna fa takkwa Chinēm heu wal nda kanglanggirha na a pər labar Faara nda kula hərəenga.

¹⁵ Fīngya na nda pər labar Kārēsti ka sərəkkihə tē nggəm alteena kee, amma fīngya na nda əna yindan yi nggayirha.

¹⁶ Na nda a pər labar Faara yi nggəmənda, səndāsə fəree nanda tar dīya a tsawi kəsəmənda yi pər Labara na mbənggən.

¹⁷ Fīngya yini taarha na nda a pər labar Kārēsti yi nggəm alteena kee, mbə tē hura tal wa, na mindan sə a səsəe ahu porsəna.

¹⁸ Amma mbə 'yasə wa. Ko na nda a sak 'ya ngga nduwa mbuwa ngga, nduwa kəkafek ni na nanda a pər labar Kārēsti, niyi tē wutsəfayirha, kəkafek niya chik dərha mbeedə tē əna wutsəfayirha.

¹⁹ Səndīsə ahu hwandə nun a tenna heu tē thlarra səsən Yeeso Kārēsti səndīsə na nda a kal nggi hai.

²⁰ Niya a nzəm ndaarha mbə 'yasə na keerha hu shilee hai malang nggi tar na wa, amma niya tə fərkəkafek na a tsawi tə kanglanggirha hu Yeeso kəla kaar. Fərđi kəkafek tə ndaarha ngwa manang ngganda thləm Kərəsti a fad na ko nggi tə yibrha fa nduwa a mərđi.

²¹ A fad na yibrha yi Kərəsti ni, a mərđi walla chikrha ni.

²² Amma a mərđi wa, niya əna taara kaan yi Kərəsti. Nanən kee səngwi əndi na minna wura wa.

²³ Tsakh tenna hai səri. 'Ya na minna a đi thləmad Kərəsti də tsawan kyab, yandiya ndəna məməl a fanna.

²⁴ Amma kəsər ka kun na minnun sə a ne tə yibrha fa.

²⁵ Səndisə nəghən kee, səndisə kəm niya naarha tə kun heu tənun wal chikrha tə wutsəfayirha, hu fərkəkafekkid nun.

²⁶ A nggər đi wutta thləmad nun də, nun a wal ən taala kaan tə Yeeso Kərəsti kəsər ka əngya nən a ənaarha a tenna.

Tsawama kəla wangya talara

²⁷ 'Ya kamngga, tsawama kəla wangya talara, na a wuddi ka kəlang kun ba ko wudwi də wa, a sək ndaarha ni, ishdun ngga, mii nun tal hu 'ya nun a ənaarha kəsər ka fərkəkafekkid đi yi Labar Kərəsti na mbənggən.

²⁸ A tərəm đun fatsangginun wa. Tsawama tə həhasyirha ndəna a kyad ndaarha na nda a bəlang kanda, kun kəm na nda a hərgəhang kun, ko Faara tafadghən.

²⁹ Kəsər fərangwa kwamana kun na fərkəkafek nun hu Kərəsti Yeeso kewa, amma a səson kəm ka ndəghən.

³⁰ Kun a habbaarha tə tur yandı nanun sani fa, ndəghən ni kəm sək nun bal ni fadghən.

2

Tsawama tə məsələmnda Kərəsti

¹ Nuwun a wal kaali ka tsau nun yi Kərəsti wa? Nduwa nuwun a wal nggabrha ahu nggəm ndəghən wa? Nduwa nuwun ahu tsawud dəfemnggirha hu Səsəna wa? Nduwa kəm nuwun a nggəm ndan tə hadang nda ndan fa wa?

² Niya hwan kun, ngwa ləghədgəha wutsəfayid na ahu tsawud nun tə numarha tal, tə nggəmnda tal, non hu səsəna tal tə 'ya na minnun tal.

³ Ana đun a əna 'ya tə nggəm alteena nduwa tə manang nda alteena wa, amma tsawama məsələmnda nafiya. Kowunni naghə tər shadghən niifa ni kalghə ndən mu.

⁴ A kəlang na 'ya na midwa kee wa, amma kəlang əngya na mid fingya kəm.

⁵ Tsawama tə halla Kərəsti Yeeso fa.

⁶ Ko nanən Faara ni ndəghən, məməlangwa fadghən tə Faara na a kəsgəhənən tə shembe wa.

⁷ Tsawanggən altənggən kəla mbə ka niifa ni wa, tərghən fadghun kəla mafarha, ahu thlu farha nggət na ndan, kyad fadghənən kəm hu thlu farha.

⁸ Tsaunən kəla niifa, manang ngwa altənggən wa, tə kəm naghə a əna taara tə 'ya na mid Faara tə kəm nggəm đə fa na a mərghə, mərə kəla tə mbəfeerha aten kadiirha.

⁹ Tsaunən kee, fərang Faara mamnggirha kaan, dəfang thləma nən kalghə tur thləma,

¹⁰ Kəsər ka thləm Yeeso kala niifa nən a bərang nda hai tə wadəghən, a talara tə kəshirha tə kamu chehweerha.

¹¹ Kala sheneurha nən a ndaarha Yeeso Kərəsti Chinəm ni, kəsər a manangganda Faara na Chindi.

Ngwa djargha kukwaryid nun hai hu kəshirha

¹² Tsau nən kee, kun shayina nggəm ni, niya hwan kun, kəla nun yakh nggəm miina fa hu sayiddi nani tə kun, ko mbuwa ni a thləman nun nanənya, daama mbeedə tə əna taara tə 'ya nun a səkrha a miina. Ndeeman yid nun tə əna taara tənə kwaman hərəkrə nun kyarha pəpal ba, ənamadghən tə tərəm Faara, naghə fad nun a rəpəra fa.

¹³ Kəsər Faara ndəna a əna taara ahur nun, tənun əna 'ya tərna midghən.

¹⁴ Kala 'ya nun a ənaarha ənamadghən kula huhurumnda nduwa ngaala,

¹⁵ tənun tsaurha kula ən 'yaara fa, non chahal kəla wangya Faara mbuwa tə dīmiyirha fa ahu sayid kəshiddiya na ten fiya kakrak, fa mbəfeeya naghə kukwaryid nun a djaara hai ahur ndan kəla kukwaryirha hu kəshiddiya.

¹⁶ Tə kəm kəsəama labar wal yibrha, tənə wal ən taala a far bad Yeeso ba səsanna tə tarna mbə tsaurha mere wa.

¹⁷ Amma ko na nda ireedə kəla ən saarha yi fəra a mbəd fər sataka tə əna taara kyagha ba ahu fərkəkafekkid nun, niyi tə wutsəfayirha tə kun heu.

¹⁸ Nanən kee kun kəm təghə mbənda fa əna wutsəfayirha nun tə nggi.

Timoti tə Abaforiditus

¹⁹ Niyi a ndaarha a nggəm Chinəm Yeeso fa, tsəbaku niya thlənang Timoti a thləman nun də, tənə wal kaali a səkdī labar nun ba.

²⁰ Mbə niifa sə nani təghən kəla Timoti wa billagha kaan tə kun wa.

²¹ Kowunni kəl 'ya billagha kanda fa kee, mbə yi Yeeso Kərəsti wa.

²² Amma kun səndun tsawud Timoti, əna dan tar pər Labaara na Mbənggən kəla nda wee tə chin.

²³ Tsaunən kee niyi a ndaarha niya thlənang a thləman nun də a hərəm dī sək 'ya na a katərarha hai tə nggi.

²⁴ A nggəm Chinəm fa tsəbaku nggi tafanna ma niya dərha də.

²⁵ Amma kəla dī hai kəm kamdə a nggəryi thlənang Abaforiditus kun də wan maana. Pashid tarna ni, nan a əna tar sodja kyap, təthləndə nun ni puwang nun ba ka bagha dəesə.

²⁶ Nəghən a kukwasang fa ka a na kun nən heu, tə kəm billa də kaan kəsər səkdun ndaarha mbə kanglang wa.

²⁷ Kəkafek haddə kaan har takhdə a mərə. Amma hadang Faara fa, mbə ndəghən katənggən wa, heu tə nggi. A mbə kee wa kam na hurna a səbrha də kaan.

²⁸ Tsaunən kee ndən ndaani niya nggər thlənggən a thləman nun də tənun naghən tək mbənda nun fa, nggi kəm mbi billarha kaan wa.

²⁹ Thlamadghən fa tə wutsəfayirha ahu thləm Chinəm. Fəraman mamngirha tə fingya na kəla ndəghən.

³⁰ Takhdə a mərə kəsər ka tar Kərəsti. Nəghən a fər yibədgən kəsər a deeghən sə tə taara yi mbangwa nun ənaarha.

¹ A mii ngwala labarna, pashiyina, ənama wutsəfayirha tə Chinəm. Mbə billa nggi fa a nggəryi chireethleng kun də aten ənggini 'wani pərang kun wa, kəsər a ənədi kee nən a dāng kun sə.

² Kwarama tə wufayini ya na a əna tar mbəlfəerha, na a ndaarha kəl thleena niifa muwa ndənən wal hərəkrha.

³ Kəsər kan ni fathlee muya yi kəkəfek, kan na a fərang mamnggirha Faara tə səsənggən, na a əna taala tə Yeeso Kərəsti, mbərsa wan tə tar thlu farha wa.

⁴ Ko nanən nggi ni mbang mbərsaarha tə tar altenna. Ana niifa sə na a ndaarha nəghən a mbərsaarha tə tar altənggən, nggi kaldi ndən mu.

⁵ Thleegha nda muwa a sayiddi səl ni beena wuvada, nggi tə Isəeela ni, turya Mbenjemen, wangya İbraniyaya. Aten tsahad deleewar ngyakhrha Musa, nggi tə Farisarha ni.

⁶ Niya a ndi farha hai aten takkwa ngyakhrha Musa, ni naarha səsang nda fa takkwaya Yeeso. Aten nggayirha niyi a takkwa ngyakhrha məməl.

⁷ A fərdi numayi tə ndaarha ka 'ya niya ənaarha. Amma nanənya kəlang di mbə ka 'yani wa kəsər ka Kərəsti.

⁸ Tsawang di əngginiya mbə ka 'yani wa, kəsər ka sənda Kərəsti Yeeso Chinəm. Kəsər ka ndəghən ni malang ni əngya heu, tsawang nggi kanda əngya ni mere kee təni wal chikrha ka tsauna Kərəsti yina,

⁹ təni tsaurha ahurghən. Mbə ka nggayid na niya laf ngyakhrha deleewar Musa wa, kəsər ka nggayid di ni waala a fad Yeeso hu fərkəkəfek.

¹⁰ Na minna sə a səsəe təghən, tsawi kəla ndəghən ahu mərəghən, na miina sə a səsəe təghən, tsawi kəla ndəghən ahu mərəghən,

¹¹ na minnasə ko kəkən ni a wal thliirha ni sə ahu mərə hu yibrha də.

Ndiyirha hu 'ya na minnəm

¹² Mbiyi a ndaarha 'wadī teena waldī əngginiya wa, nduwa tsawi kəla Yeeso wa. Amma niyi a ndeng yidna təni wal əndi kyana Yeeso Kərəsti kəs nggi ha kamənggən.

¹³ Awo, Shayina, nawi fanna kəsdi ndən ha wa. Amma djanggi yirha 'ya tal kee, mbəde 'ya mbərgħa də, niyi a ndeng yinna a əna ənda ni na a mbee.

¹⁴ Niyi a ndeng yinna a wal əndani na miina, təni wal kəna əndi kyana Faara aah nggi talara hai hu Kərəsti Yeeso.

¹⁵ Tsaunən kee kəm shinggi ahu səsəna tama nam tə tur hallədi thləkni ya. Amma ana fīngya sə na tə 'ya mii pak, na Faara a kyadənggən kun a pəpal.

¹⁶ 'Ya kamngga tama dəm mbeeədə təghən kee.

¹⁷ Shayina, takkwama 'ya ənani, tə kəm kələman wid fīngya na məməl kəla nəm ənaarha.

¹⁸ Kəla ni 'wani pərang nda kun, nanənya ma niya nggər pəranggən kun, tə aam yirha hu yidna, na fīngya sə ahu windan hai, kyaddə ndarha fatsangya kadid Kərəsti ni.

¹⁹ A mii ngwaladhən na nda a dərha ahu hwanga də. Faar ndan hur ndan ni. Yamid shili ndan ndəna nda taala sə, numan ndan heu nəghən aten ən kəshirha.

²⁰ Amma wangya kutəryid talara ni kəm, nəghən a kukwasang kəm fa kəla bəd Təhəkrə nəm fa Chinəm Yeeso Kərəsti, a talara hai.

²¹ Ndəghənni tə səsəmənda na a bəng əngya bə heu a kamu kutəryidghən bə. Tə səsəmənggit də ni keeghən nən a kyakhrang mərə fad nəm hai tsawanggən kəla fadghən yi mamnggirha.

4

¹ Tsaunən kee, shayina nggəmni, tsawama tē shembe hu Chinəm. Nggəmđi kun har nəghən a kukwaseefa a na kunni. Shayina kunni wutsəfayid na tē kəna tarna.

Isha tē shembe ka Chinəm

² Niya a hwan Yudiya tē Səntiki, a tsaukwa mii ndan tal hu Chinəm.

³ Sa na ka pashid tarna na tē kəkafek fa, niya hwan sa dang nishyina sə kyab ya na a tsawa nda dədəm tē ndan, kəsər habban nda tē nggi ahu pər Labardi na Mbənggən ya. Ənanda taara heu tē Kəlamen tē fīngya pashiya tarna, kanda na thləm ndan chichireethlee hai ahu Deleewar fər Yibrha.

⁴ Tsawama kəsər tē wutsəfayirha fa ahu Chinəm, niya a nggər ndaarha tsama tē wutsəfayirha fa.

⁵ Kərsaama tē kowunni, a sənunsə takh chinəm a baarha ba.

⁶ A billadun tē koma wa, amma kala 'ya katəragha hai pəra man ndəghən Faara hu hwanda tē usa Faara kəm.

⁷ Dədəmnggid Faara, kalgha sənda niifa mu, nən a laf hur nun tē hutən nun ahu Kərəsti Yeeso.

⁸ A mii ngwaladghən shayina, kala 'ya na tē kəkafek fa, komani yi fər mamnggirha, komani na məməl, komani na chahal, komani yi nggəmnda, komani yi suna, a na 'ya sə na ngga kaan, nduwa yi faala, numama aten əngginiya.

⁹ Ənama taara tē 'ya tsaha nun tē thlənun, tē kəm sək nun, tē nanun a fadna. Faara na tē tsawud dədəmnggirha ha nən a naarha tē kun ha.

Usa Mbulus Filibiyaya ka fərrə ndan

¹⁰ Ənadi wutsəfayirha kaan tē Chinəm kəsər nanənya kyaddə ndaarha nggərdun billarha tē nggi. Kəkafek billadun tē nggi, amma wal wun kwamana kedee kunun wa.

¹¹ Mbə nani a ndarha kee ka yamirha wa, kəsər tsaha di kərəsta tē 'ya na a harna.

¹² Səndi kwaman tsawud na ko hu yamirha ko hu walaha. Ni mbang kərəs tsaurha ko nəghən kəkən, ko hu mirha ni ko hu nggaala, ko hu yamirha ko hu walaha.

¹³ Ni mbang əna əngya heu hu Kərəsti na a fəre shembe.

¹⁴ Ko nanən kee, dee dun sə a sayiddi nani hu səsəarha.

¹⁵ Kun Filibiyaya səndunsə hu sayiddi katərang ni pər Labar da hai na Mbənggən, malni chehweed Makidoniya mbə nafiya sə na a takkwa Yeeso wumngga teena tē nggi hu fəra tē thlərha wa kəl kun katen nun kee.

¹⁶ Kəsər ko a sayiddi nani a Tasalonika, nun thləne əngya də na minna.

¹⁷ A ndaadun na minna sə a fəre 'ya nun wa, awo, 'ya niya kadaarha kee tənun wal kəna tar nun.

¹⁸ Nanənya kala 'ya na minna asə a harna kalgha mbərha mu, tsau nən waldı əngya fəre nun a har Abaforiditus. Fər yini ya na sədgən mbənggən, sataka ni kəm na Faara a thlərha tē wutsəfayirha.

¹⁹ Na Faar na a fərang əngya kun na mid nun mamnggid kənaghən hu Kərəsti Yeeso.

²⁰ Mamnggirha tsaudə yi Faara na Chindı pakwandə. Atsaukake.

Ngwala mii nda 'ya

²¹ Ndaman 'ya nafiya Faara fa hu Yeeso Kərəsti.

Shayina nanan a mbədiya kanda a ndang 'ya kun fa.

²² Nafiya Faara heu na a mbəfiya kanda a ndang'ya kun fa, mbə kəlama finginga na a minda ki Kaisar wa.

²³ Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun. Atsaukake.

Kolosiyya

Deleewar Mbulus chireethleng nən Kolosiyya də

¹ Kyagha deleewar dā bā ya a har Mbulus təthlənda Yeeso Kərəsti wurna Faara ka a tsauka tə pər labar Yeeso Kərəsti kanda kyab tə Timoti wan manəm.

² A fa fərkəkafekkyā Yeeso Kərəsti na tə tsaurha a Kolosiya. Ngwa tsauka dədəmnggid Faara Chinəm tə nggayidghən aten nun.

Usaarha tə hwan Faar Mbulus

³ Kəsər nan naarha usa Faara, Chin Chinəm Yeeso Kərəsti, ana dān a hwan Faara a ten nun.

⁴ Kəsər sək dān labaara aten fərkəkafekkid nun a Yeeso Kərəsti tə nggəmnda nun a ənang nda nafiya Faara heu.

⁵ Kəsər ka shiteena nanun təghən aten 'ya dəfang na Faara kun də a talara. 'Wadun teena sək dūn ndən ka a fardī sək nun Labaara yi kəkafek na Mbənggən.

⁶ Labardī na Mbənggən bəgha thləmad nun bā nəghən a weela hu kəshirha də kahad, a kyakhrang wid fiya hai hangga. Kəla kyakhrang nən wid nun hai ka a fardī sək nun labar nggayid kəkafekkid Faara.

⁷ Tsaha wun 'ya aten Labardī na Mbənggən pərangna Abafaras kun pashid tar nan nggəm nan. Ka mafad Kərəsti ni nəghən a əna tar kəkafekkirha a meyd nun.

⁸ Ndəghənni kəm pərangga labara kəm aten nggəmnda a fiŋgya fərang na Səsəna tə Pedənda kun.

⁹ Nanən kee, ka a fardī sək nan fad nun malang ngwan hwan Faara aten nun wa. Hwan dān Faara a ləfanggən kun tə sənda nggəmna hurghən kəmda fərang huteena nən kun tə thladwayirha yi Səsəna.

¹⁰ Tərgha tsawama hu kwamana na məməl kəla na mid Chinəm kəmda kətsar nən əna əngya mbənangga. Ahu tsawud nun ənama tur əngya heu na nggəngga, non naarha tsərha tə chik sənda Faara.

¹¹ A fərangga Faara kaali kun yi kanglanggirha hu səsəməndəghən, tənun naarha tə munyarha tə mbənafa fa tə kərəsta.

¹² Nama naarha usa Chindī kətsar, ndən tsawangga kəm wal nəm kənaghən ahu əngya dəfang nən nafiyyighən də ahu kutəryid kukwaryirha.

¹³ Ndəghənni hərəhangga kan bā ahu kutəryid wula, dəgha tə kan hu kutəryid Wanggən də nggəm nən.

¹⁴ A fadghən ni wal nəm hərəkrha, chahang də dimiyid nəm kəm də.

Mamnggit Yeeso Kərəsti

¹⁵ Kərəsti nəghən məməl kəla Faara mbuwa nəm naarha tə yirha. Wan 'waarha ni aten əngya ənana nda heu hu kəshirha.

¹⁶ Kəsər a fadghən ni ənana Faara əngya heu na a talara tə hweede, na yirha a naarha tə fiŋgya mbuwana yirha naarha, tə kutəryirha, nduwa səsəmngya a talara, nduwa kutərya. Ənagha Faara kəshirha heu a fadghən tə kəm a ndəghən.

¹⁷ Na Kərəsti sə kapa na nda əna əngya heu, ndəghənni kəsgha əngya ha heu ənana Faara a mbərha na ngga.

¹⁸ Ndəghənni teena yi farha, ndəna fatakkwaya, ndəghənni katərarha tə 'waagha thliigha sə ahu mərə, tənən tsaurha ndəghən tafadghən 'wagha ma əngya heu.

¹⁹ Kəsər Faara tafadghən ndən ndaagha na wanggən a tsaurha lələgda kəla Faara.

²⁰ A fad wanda ni ndana Faara nən a bəng kəshiiirha heu a thləmadghən ba. Nən a bəng tsawud dədəmnggirha ba aten farghən irang nən də aten kadiirha. Wudanggən əngya ba heu ənənən a thləmadghən ba, əngya na hu kəshiiirha nduwa na a talara.

²¹ Kaar yi nuwun inggun ma Faara. Fa tsan nggighən ni kun kəsər ka numad tar mbəlfed nun.

²² Amma nanənya, wudang Faara tsawud dədəmnggirha ba ka mərə Kərəsti hu farha a tsawanggən kun chahal a mbedghən kula ən 'yaara.

²³ Amma tətə ni a dun mbeedə tə fərkəkafek ishun ngga aten kəkafek. A nggəmdun fa wudun samaddə ahu kaali fərang ni kun a sayiddi səknun labardi na mbənggən. Labardi na mbənggən ya pər ndan də ahu kəshiiirha də kahad, nggi Mbulus ndən wurna nda a tsawi mafad Faara a pərghəni də.

Tar Mbulus a fa takkwaya Yeeso

²⁴ Nanənya niyi a tək mbənda fa kəsər ka səsəarha niya ənaarha aten nun. Kəsər ahu səsadda ni ndən niya lədag 'ya takhka yi səsad Kərəsti a meyed fadghən, ndəna fa takkwayighən.

²⁵ Faara ndən wurgha nggi ka a tsawi mafad fa takkwaya Yeeso, a pər labar Faara ni na lələgda,

²⁶ Labardiya, nəghən bəbee ka kətəm. Amma nanənya kyadə pəpal ba a nafiya Faara.

²⁷ Na mid Faara sə a sən kəna tə mamnggirha yi Kərəsti yi nafiya ni mbuwa Yahudaya kəmda. Əndani na bəbee ya, na Kərəsti ahur nun. Ndən fərangga shiteena kun na a pər mamnggid ghən nun.

²⁸ Kərəsti ni nan a pər 'ya atənggən, tə sənda nanan təghən ha heu, nan kəs thləmaarha, tə tsahang nda kowunni ha. A ba dan tə kanda thləmad Faara ba, na minnan sə a tsawa nda kəla Kərəsti. Na minnan sə a tsənda kəla nafiya Kərəsti.

²⁹ Ndəghən dani niya əna taara kaan kəmda niyi a əna taara tə səsəmda heu fəree nən.

2

¹ Na minna sə a sən tur tar da nun niya djitiirha ka kun, tə fingya fa fərkəkafekkya na a Lawudikiya, heu tə fingya kəm 'wawaa na nggi.

² 'Ya na minna a wal kaali nda ahur ndan tə kəm wumangga nggəm kanda, tənə nda wal shiiten sənda kaan, tə sən ənwuliten tar Faara na bəbee, ndəna Kərəsti tafadghən.

³ A hurghən ni bəbeng na nda kəna thladwayirha sə tə sənda heu.

⁴ Pərang ni ndən kun amawa na niifa huk kun tə mii mbənda.

⁵ Ko nanən nggi tafadna mbiyi a thləmad nun hu thlu farha wa, amma hu səsəna niyi tə kun. Niyi tə wutsəfayirha fa kaan sək ni ishəun ngga, kun a dərha mbeedə ahu fərkəkafek hu Kərəsti.

Na wal weerinda yibrha sə hu takkwa Yeeso

⁶ Hərəm nun thlə Yeeso Kərəsti fa tsauka Chinəm, daama mbeedə tə tsaurha ahurghən.

⁷ Ngwa nagha thlar nun kudimnggən ahurghən, tēngga yibəd nun atēnggən. Tənun tsaurna kanglang hu fərkəkafek, kəla tsaḥang na nda kun ha, dūn mbeedə tə usaghən kətsar.

⁸ Kwarama a nggaba niifa kun tə sənda kəshiddiya tə kəm sənda yi hukrha wa, kyagha nda ba a fad fiya, tə səsəmnda səsəngya yi kəshiddiya, kyawa ba a har Kərəsti wa.

⁹ Kəsər ahu Kərəsti ni ləghədna əngya Faara sə heu hu farha.

¹⁰ Kun kəm tsau dūn lələgdə ahurghən, ndəghən na manggən aten kutəryirha tə səsəmnda.

¹¹ A hurghən ni thleng na nda muwa kun, mbə thlee mbuwa na niifa mbang ənaarha, amma yandī ənang na Kərəsti kun, tsahangga kun hai tə ən ənad nun yi dimirha.

¹² Kəsər pang nda kun tə Kərəsti hu mbaptisma. Thleng nda kun sə kəm heu tə Kərəsti hu fərkəkafekkid nun ahu səsəmnda Faara thlengga sə ahu merra.

¹³ Kar nuwun məmərə kəsər ka dīmiyid nun tə kəm kəsər tsahang ngwanda kun hai tə dīmiyid nu yi thlu farha wa. Amma thleng Faara kun sə tə yibrha ahu Kərəsti. Kəsər chahang də dīmiyid nəm kəm də.

¹⁴ Fahwang Faara ənda də chireethleng na nda hai mbuwa ngga a tennəm tərənggən də ahu tawang nda də aten kadīirha.

¹⁵ Thlang də karid yanda yi kutərya tə səsəmngya, fərang shilee nən kanda a pəpal, kal nən kanda mu aten kadīirha.

Takkwa ngyakhkya tsəkkwa wa

¹⁶ Tsaunən kee a nggəmdūn fa ngwang ngga niifa kumarha kun aten 'ya nun a hərbha tə saarha wa, nduwa far laf wutsəfayirha, nduwa kyad ndərid wutsəfayid teera, nduwa far yibəd Yahudaya wa.

¹⁷ Ənggini heu ya shishing nda ni kee aten 'ya na bayi kyadəng nən fiya, amma Kərəsti ndəna kadghən.

¹⁸ Tsaunən kee, a nggəmdūn fa hukka fiya kun tə kyad ndaarha mba nda a manang alten ndan wa tə kəm na nda tərang shilee fathləngya Faara in, kəsər kyadəng Faara 'ya kanda. Ka numad dīmiyid ndan na nda a taala.

¹⁹ Bəl wanda tə Kərəsti wa, ndəghən na teena hu thlu farha heu. Kərəsti ndən wumangga farha tə maasa tə mbəd njiya, nən naarha tsərha kəla na mid Faara.

²⁰ Tsaunən mur dūn tə Kərəsti, tə kəm ndəghang də kun hai tə səsəmnda ənkəheeya kəshiddiya. Kama nun a əna əngya mbuwa ngga kəla kun yi kəshīirha ni? Kama nda nggəm nun fa tə ngyakhkya kəshiddiya ənana fiya tə ndaarha,

²¹ "A kəsang na wa! A taarang na wa! A tsuwar nan fa wa?"

²² Tur ngyakhkini ya yi tsahad thlu farha ni mbuwa kwas təla də, ana dūn a əna taara sə.

²³ Tur ngyakhkini ya nəghən tə thladwayirha, tə tər shilee yi alteena, na nda a numad ndaarha mba nda a manang alten wa, amma na nda a səsang fandən ni kee. Amma tur ngyakhkya kiya mbə səsəmnda sə na a dānggən niifa sə 'yadəng 'ya nən fa nggəmna thlu farha fa wa.

3

¹ Tsaunən thleng nda kun sə hu weerinda yibrha tə Kərəsti, dəfaman yirha əngya fa na a talara hai a mbədi na Yeeso Kərəsti sə tə tsaurha a yisəmad Faara.

² Numama a ten əngya na talara, mbə aten ən kəshirha wa.

³ Kəsər mər dūn, yibəd nun nəghən bəbee tə Kərəsti hu Faara.

⁴ A bəd Yeeso bə tsauka yibəd nun hu kəshiddi ya, nun a naarha təghən heu hu mamnggitghən.

Tsaurha chahal

⁵ Nanən kee, bəlamən dīmiyid di tə ən kəshirha tərna mid nun, kəla, bərəukirha, kulafayirha, suna, mbəlfērha, kwidhura ndəghən nggima tar dāharha ni.

⁶ Kəsər ka əngginiya, ndəna hur Faara səbrha də aten fīngya kargha takkwaghən fa.

⁷ Kaar nun ənaarha kee, nun naarha wiirha hai hu tur əngginiya.

⁸ Amma nanənya tətani a nduwun hai tə əngginiya kəla nda; hufirha hura, kar farha, tə mbəlfērha, səb thləma nduwa kyagha labāara bə a miirwa mbuwa ngga

⁹ A nggabəng dūn ndan fa wa, tsaunən malang dūn tur tsawud nun yi thlu farha tə tar mbəlfērha yi kaar.

¹⁰ Nanən kaldūn weerinda farha fa, tsaudūn nafiya pak. Tərdūn weerinda tsaurha na nda kyakhrang hai hu sənda shishingnda tə nggəttəwa.

¹¹ Tsaunən wal dūn weerinda tsaurha, bəlwa ndaarha sə tə Yahudarha nduwa mbə tə Yahudarha wa, nduwa tə thleegha muwa tə yandi thlee wa muwa, təmbəng nduwa dalthwa wa, nduwa niifa na tə altənggən nduwa mafarha. Kərəsti ndəghən ni əngya heu, nəghən kəm ahur nəm.

¹² Wurna Faara kun tsawun nafiyyighən na chahal nggəm nən kaan. Nanən kee, tətani non a hadang ndan fa, ənaman nggayirha ndan, malaman manang nda alteena, tə hakkilo, tə munyarha.

¹³ Kərsaama tən ndan. Chahaman dīmiyirha ndan də, ana 'yasə a pathlang nun tən ndan, chahaman ndəghən ndan də kəla chahang na Chinəm dīmiyid nun kəm də.

¹⁴ Ahu əngya heu, nggəmnda ndəna manggən ma əngya heu, kəsər nggəmnda ndəna wumang əngya heu hu tsaurha tal.

¹⁵ Ngwa tsauka dədemnggid Kərəsti ahur nun, kəla nanəm tal aah nanda kun a tsawun hu farha tal. Tsawama nafiya na yakh usa Faara kətsar.

¹⁶ Ngwa tsauka labar Kərəsti ahur nun kətsar kəla mbəd dəf wudəbəla. Non naarha tsahang nda ndan ha, kəs thləman ndan nun hu thladwayirha. Non naarha aah amshi yi Dzabura tə yi fal Faara, tə yi səsəna, non naarha kəm usa Faara ahur nun.

¹⁷ Kala 'ya nun a ənaarha, yi labāara nduwa yi taara, ənamadghən ahu thləm Chinəm Yeeso, non naarha usa Faara na Chindi hu fadghən.

Tsaharhaha a wuri Kərəstaya

¹⁸ Kun nishya na a chimarha, fərama fad nun a chimayi nun, kəla nafiya tsauka yi Chinəm.

¹⁹ Kun həshya kəm nggəmama nishyi nun. A nadūn ngyangthlang a tendan wa.

²⁰ Kun wundakhnaya səghama mii fanggətyi nun ko ahu mani, kəsər ndəna mid Chinəm.

²¹ Kun chingya a billadūn wangginun wa, kəsər na hur ndan səbrha də mərgha fad ndan hai.

²² Kun mafaya fəraman mamnggirha turayinun na ahu kəshiiirha ko ahu mani. A ənadun taara ka nana nda a na kun təna nda fal kun wa. A meyedghən ənama taara pathlang nun tə Faara, kəla nafiya na a tərəm Chinəm.

²³ Kala 'ya nun a ənaarha, ənamadghən tə hura tal kəsər nun a ənanggən Chinəm ni, mbə a niifa wa.

²⁴ A sənunsə na Chinəm a fərang langaarha kun yi kəna tar nun. Kəsər nuwun a əna taara yi Chinəm Kərəsti.

²⁵ Tə əna tar mbəlfēerha kəm, nən a wal kəna tar mbəlfedghən, kəsər mbə Faara tattaha wa.

4

¹ Kun na tə mafaya ha ənaman nggayirha kanda, a sənunsə na tuwuri nun sə kəm a talara.

Fər kaali yi hwan Faara

² Nama naarha a hwan Faara kətsar, tsawun nggungwa fa tə usa Faara kəm.

³ Hwana man Faara kansə kəm, təna Faara inang kwamana kan hai na a pər labarghə nan. Pər labar ənwulten tar Faara nan na bəbee, ndəna labar Kərəsti. Kəsər ka labar dani ya muweena nda hu porsəna də.

⁴ Hwaneema Faara in təni pər labardi na bəbee ya ngga, kamngga a əne.

⁵ Nama ndəndəl tə tsawud nun tə fīngya fərwa kəkafek tə Yeeso, tə kəm ənama taara ngga tə kwamana wal nun.

⁶ Kətsar nagha labar nun mbənggən, tə kəm sən kwamana nun kamngga na nggəranggun fiya sə.

Ngwala mii nda'ya

⁷ Na Tikikus a pərang 'ya kun a tenna. Ka niifa ni ahu tar Faara. Kan təghən nan a əna tar Chinəm.

⁸ Niya thlənggən a thləman nun də ka dəgha fərang kaali kun tə kəm pərang 'ya nən kun na nan ahurghən.

⁹ Nən a tahang nda Onisimus hadə wan tal nun, na nda a pərang 'ya kun na a katərarha hai a mbədiya.

¹⁰ Aristakus nanan hu porsəna tal a ndang'ya kun fa, tə Markus wanman Mbarnaba. Pərang ndan kun yi tə ndaarha, a bad Markus bə thlamadghən fa tə haara kikyab.

¹¹ Djeshiwa na nda aarha Djustus kəm a ndang'ya kun fa. Ngwala nafiya Yahudayina ni ya mahan na ahur nafiya nan a əna taara yi Kutəryid Faara, nggab nda nggi kaan.

¹² Niif nun na nda aarha Abafaras mafad Yeeso Kərəsti a ndang'ya kun fa. Nən naarha kətsar a hwan Faara a tennun na a tsawun tə kanglanggirha ahu əngya na mid Faara.

¹³ Niyi tə wutsəfayirha fa a pərang ndaarha ni kun nəghən a əna taara kaan ka kun tə kowunni na a Lawudikiya tə Hirapolis.

¹⁴ Təpuwuddi Luka nggəm nəm tə Ndimas kəm, kanda a ndang'ya kun fa.

¹⁵ Ndaman 'ya shayinəm fa na a Lawudikiya tə Nimfa kəm tə fa takkwaya na a wumnda hai a minda keeghən.

¹⁶ A kwasamaddi karatung nun dəleewar di ya, karata man ahu kən hwan Faara kəm na a Lawudikiya. Kun kəm karata man dəleewar di thlənang nan nafiya Lawidikiya də.

¹⁷ Ndaman Arkibus a kwargha ngwalanggøn tardı fərang na Chinəm ahu harghøn hai.

¹⁸ Nggi, Mbulus, tə harna niya chireethleng nda ənna kun fa ɗə. Dalama teena hai niyi hu porsəna. A tsauka nggayid Faara tə kun.

1Tasalonikaya

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar da ba ya a har nda Mbulus, ta Sila, ta Timoti. Chireethleng nandan a fatakkwaya Yeese da na a Tasalonika a nafiya Faara na Chindi ta Chinam Yeese Karesti. Ngwa tsauka nggayirha ta tsawud da demnggirha ta kun.*

Far kakafekkid Tasaonikiyaya ta tur tsawud ndan

² Nan naarha usa Faara kesar ka kun heu, nan naarha kam hwanang Faara kun teena ketsar.

³ A nadan a hwan Faara aten nun nan dal teena hai ta tar farkakafekkid nun nanun taghon a mbed Faara Chinam, ta dərha mbeeda nanun taghon hu nggəmnda, ta karesta kesar ka shiteena nanun taghon aten Chinam Yeese Karesti.

⁴ Sandansə Shayina, nggəmna Faara kun wurnon kun a tsawun nafighon.

⁵ Kesar bang dan Labaara kun ba na Mbənggən, mbə labaara katənggən wa, amma ta səsəmnda, ta Səsəna Tə Pedənda pərangga kakafek kun. Səndun tur tsawud nan əna nan ta kun ka a thlar kun nan.

⁶ Tsawun nafiya tsahagha ta kan, ta kam Chinam, thlə labar Faara nun ta wutsəfayirha fəna Səsəna Təpedənda, ko nanən səsaa dun kaan.

⁷ Kesar ka kee tsawun ən sakhrha a fa takkwaya heu na a chehweed Makidoniya ta Akaya.

⁸ Nanənya labar Faara wel da da kesar ka kun mbə a chehweed Maki-doniya ta Akaya kee wa, amma farkakafekkid nun a Faara sak fiya ndon ko a yanggi ni. Tsawun kee, mbə minnan sə kalang sə a tenggən wa.

⁹ Kesar fiya ni tafad ndan na a thlək labar thlon nan fa əna nun, ta kam ndəghon nun hai ta tar daharha, kyakhrun thləmad Faara ba, ka a tərang shilee nun Faara ən na ta yibrha ta kakafek.

¹⁰ Nun naarha kəla bad Wanggən fa ba a talara hai. Faara ndon thlengga Wan da sə ahu mərya, ndəna Yeese ndəghon ni na a thlang kam sə ahu səbrha hur Faara na bayi.

2

Tar Mbulus a Tasalonika

¹ Shayina, kun tafad nun sandunsə bad nan thləmad nun ba tsauka mere wa.

² Kəla sənunsə tək dan səsəarha fa a Filibi. Amma fərang Faara kaali kan na a pərang Labar da nan kun na Mbənggən atənggən, ko nanən kar fiya labarghən fa.

³ Kesar labar di pərang kun mbə nggabərha sə wa, nduwa mbəlfēerha, nduwa hukrha wa.

⁴ A meydghon nan narha pər 'ya na mid Faara, kesar kəlang da kan kam dan a pər Labaara nan na Mbənggən, mbə ka a mbənanggən fiya wa, amma Faara ndəghon na a kəkərang nda hur nəm.

⁵ Wawan thlək labar yi mbənda mee ka a ləm kun nan kee wa, ta kam mban ta numad suna ahur nan wa. Faara ndəna shedawan nan.

* 1:1 1:1 Tar Fathlengya 17:1

⁶ Mban a kada faala a fad fiya wa, mbə a fad nun wa, kala ko wunni. A ndam na minnan sə kee, kəla nanan fa fathlɔngya Kərəsti kam kada dan thlaara a har nun.

⁷ A meyedghən nəghəm kəla wundakhnaya ahur nun, kəla na maana kər wangghən.

⁸ Kəsər nggəm dan kun kaan mbə ka a pərang Labar Faara nan kun na Mbənggən kee wa, amma heu tə yibəd nan kəm.

⁹ Shayina, dalama teena hai tə taara əna nan. Əna dan taara nda fədikrha tə yanfara amawa nan səsang kun a sayiddi nan a pərang labar Faara na mbənggən kyagha ba ahu thləm Faara.

¹⁰ Nadun əndi nan a ənaarha, Faara kəm wai kee, nanan chahal, tə nggayirha, tə kəkafekkirha ahu ən ənan nan a kun fa fərkəkafekkya.

¹¹ Səndunsə ənang dan əngya kun heu kamngga, kəla na china ənang nda wangghən.

¹² Hwan dan kun, fərang kaali nan kun, tə nggab kun nan, na a tsawun ahu kwamana na məməl a mbed Faara, ndəghən ni aagha kun ahu kutəryidghən də tə mamnggidghən.

¹³ Tsaunən kee, malang ngwan usa Faara kəsər fər dūn kəkafek tə labar Faara pərang nan kun. Labardi yi Faarani mbə yi niifa ni wa. Thləwun ndən tə ndaarha labar Faara ni, nanənya nəghən a əna taara ahur nun.

¹⁴ Kun shayina tsahama nafiya na a takkwa Faara hu Yeeso Kərəsti, na hu chehweed Yahudiya, kəsər səsadun ahar nafiya chehweed nun, kəla səsə nanda ahar Yahudaya.*

¹⁵ Yahudaya ni bəlangga Chinəm Yeeso tə annabiya, kanda ni kəm rəkka kan. Na nda naarha səbang hur Faara də kaan, tə kəm na nda kar kowunni fa! †

¹⁶ Na nda karang kan fa a pərang labar Faara nan fiŋya mbuwa wa Yahudaya, kəsər amawa nda wal hərəkrha. Ahu ənaarha kiya na nda chik kyarha hu dīmiyirha hai. A kwasamadghən səb hur Faara də kaan tə kanda.

Na mid Mbulus sə a nggərgħən weng tala Tasalonikaya

¹⁷ Kun shayina, akwasamaddi tsakh nəm hai, na tennan tekħ tə kun habba dan na a nggərgħan wutta thləmad nun də, a nggərgħəm kəmarha hai na ndan nəm.

¹⁸ Mbə ngaala sə wa na minnan sə a wudan thləmad nun də, nggi na Mbulus, na minna sə a nggər yi dərha də saara hangga, amma kəsə Sheetan hai.

¹⁹ Akwasamadghən heu mani ən shiiten nan tə wutsəfayid nan, tə kəm tallə nan a mbed Chinəm a wudda ba, mbə kunni wa?

²⁰ Kəkafek kunni ən tallə nan tə wutsəfayid nan.

3

¹ Nanən kee mbang ngwa nan kərəsta, ndan kamdə a mal kanda a Atina katen nan.

² Thlən dan Timoti pashid nan hu tar Faara a thləmad nun də ka a fərang kaali nən kun ahu fərkəkafekkid nun,

³ amana səsaddi kyakhrang huden nun hai. Kun tafad nun səndunsə nəm a tək səsəarha fa,

⁴ A sayiddi nanan tə kun 'wa dan pəranggən kun tə ndaarha, nəm a tək səsəarha fa. Tsaudə kee kəla sənnunsə.

* 2:14 2:14 Tar fathlɔngya 17:5 † 2:15 2:15 Tar fathlɔngya 9:23,28, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13 18:12

⁵ Nanən kee, mbang ngwa ni kərəsta, ndən thlən ni Timoti a sək labar fərəkəfekkid nun ni. Tərəm dī nən də narha tē thlərbuddi, Sheetan huk dē kun, tsauka tar nan mere.

⁶ Amma nanənya wudna Timoti a thləmad nan ba bang dē labaara kan ba na mbənggən aten fərəkəfekkid nun tē nggəm ndan. Nggərghən ndang nda kan nuwun a dal teena hai tē kan kətsar, tē kəm nəghən a kukwasang kun fa a na kan nan kəla na mid nan kəm a na kun nan.

⁷ Nanən kee shayina, ahu səsad nəm tē kətəllə nəm fa wal dəm kaali kəsər ish dūn ngga hu fərəkəfekkid nun.

⁸ Nanənya nəm a nggər chik wal shembe tsaunən ish dūn ngga hu Chinəm.

⁹ Tur yanggi usaayi nan a əngan nda Faara ka kun, ka wutsəfayirha nanəm təghən aten yinəm Faara ka kun?

¹⁰ Nda yanfara tē fədīkrha nan naarha hwan Faara na a nggərghan na kun na a dāng nggan kun sē tēna fərəkəfekkid nun chikrha.

¹¹ Ngwa tangsangga Faara na Chindī tē Chinəm Yeeso kwamana dē na a dan wal kun.

¹² Ngwa chighangga Chinəm hur nggəm ndan kun tē fiya heu kəla nanan təghən a kun.

¹³ A fərangga Chinəm kərəsta kun, tənun narha chahal kula ən 'yaara a mbed Faara na Chindī. Ngwa tsauka kee a sayiddi na Chinəm Yeeso a wutta ba tē nafiyghən heu na chahal.

4

Tur tsawuddi na mid Faara

¹ A mii ngwaladghən shayina, nan a hwan kun, nan kəm a kəs thləmad nun kəsər ka Yeeso tē ndaarha, tsawama hu kwamana na məməl na a mbənənggən Faara, kəla tsahang nan kun ha. Ko nanən nuwun tē tsaurha kee, amma nan a fərang kaali kun na a nggər wun chikkən.

² Kəsər səndun ənggini tsahang nan kun ha tē ngyahad Chinəm Yeeso.

³ Tsaunən kee, 'ya na mid Faara a tsawun chahal, nama inggun ma kulafayirha.

⁴ Kowunni ahur nun sən kwaman da nən na a kəs altənggən tənən nagma chahal tē mamnggirha,

⁵ kula suna naarha ahur nun non kəla nafiya səngwa wa Faara wa.

⁶ Atam niifa huk shadghən tətakkwarha nduwa səbanggən hurghən dē kadā nukkun nən wa, kəsər na Chinəm a ngwang kumarha tur ənggina sē ya, kəla pərang nan kun a katəradghən kəs nan thləmad nun.

⁷ Aawa Faara kəm a tsawun kula naarha chahal wa, amma a nam chahal.

⁸ Tsaunən kee, kala niifa kargha tsahadā fa ya, mbə kar nən niifa fa wa, amma Faara ndən kar nən, ndəghən fərang Səsənggən kun Təpədənda.

⁹ Aten nggəm ndan, kamngwa a nggərghən chireethleng nda kun dē wa, kəsər kun tafad nun tsahang Faara ndən kun ha tē ndaarha, nggəmama ndan.

¹⁰ Kəkafek, nuwun a nggəm shayi nun heu na a chehweed Makidoniya. Nanən kee na minnan sē a chik dərha nun mbeedē tē nggəm ndan.

¹¹ Dəfaman kəs alten nun a mbee, nun narha əna tardī na a mbed nunya təkəm nama a əna taara tē haryi nun kəla pərang nan kun.

¹² A nadun a ənaarha kiya nafiya mbuwa wa Kərəstaya, na nda fərang mamnggirha kun təkəm a mbərsa dūn tē niifa wa.

Wutta Chinəm ba

¹³ Amma shayina, mbə minnan sə a tsawun tə yamid sənda aten fingya mərgha wa, nanən kee, nadə hur nun səbrha də kəla fingya mbuwa tə shiteena.

¹⁴ Kəsər kətəm fər dəm kəkafek mər Yeeso, nggər də thliirha sə, tə kəm səndəmsə ngga a wuddaba, na Faara a thleng fingya yina sə tə yibrha mərgha fərgha kəkafek.

¹⁵ Nan a pəranggən kun kəla ndaana tsahad Chinəm Yeeso, kəm balgha tə yibrha fa a fara na Chinəm barha ba, mbəm 'wa thliirha ma fingya 'wagha mərə wa.

¹⁶ Kəsər Chinəm tafadghən nən a tərə hai a talara, təranggən uradghən sə naghā a aah farha, tə urad təthlənda Faara na manggən, tə pii kodwomnda yi aah Faara. Fingya mərgha fərgha kəkafek tə Yeeso kanda ni na 'wa thliirha sə.

¹⁷ Tərgha kəm balgha tə yibrha fa, na nda a tərang kəm də tə kanda ahu hashmbe dəm kəmarha tə Chinəm a fərakh amshi. Nəm a tsaurha tə Chinəm pakwandə.*

¹⁸ Tsaunən kee nama a fərang kaali ndan aten labardi ya.

5*Ngwama fa ka bad Chinəm ba*

¹ Nanənya shayina aten sayi nduwa fara na ənggini a katərarha hai ya, mbə kəl nggər nan chireethleng kun də wa.

² Kəsər kun tafad nun səndun sə a fara na Chinəm a barha ba nən naarha kəla bad ngaara ba a fədikrha.*

³ A sayiddi na fiya a ndaarha, "Nan a tsau dədemnggirha tə kwassa hura hai." Kula səndəndan sə kəl bagha səsaarha a tendan ba kaan, mbə kwaman hərəkrha sə wa, kəla na hatta hur nggəttə kəsang nuneefa na ahur.

⁴ Amma kun shayina mbuwun hu wula wa, na də fardi wal kun ya kula səndənun sə kəla ngaara.

⁵ Kəsər kun heu wangya kukwaryirha ni kun, yi yanfara kəm. Kəm mbə yi fədikrha ni nduwa wula wa.

⁶ Tsaunən kee a shii dəm kəla na fingya ənaarha wa. Amma taama tsawun nggungwa fa nam a kəlarha də.

⁷ Kəsər fingya na a shiirha na nda ənaghən a fədikrha, fingya kəm a fədikrha ndəna mbaala tərang kanda in.

⁸ Amma tsaunən kəm yi yanfara ni, taama ngwam fa, kal luwud dəbəla nəm yi fərəkafek tə yi nggəmnda, sheng teena nəm walla hərəkrha fa tsauka ndəna tətər dəbəl nəm.†

⁹ Wurwa Faara kəm ka a naghā səbgha hurghən aten nən wa, amma na midghən sə a wal hərəkrha nəm ahu Chinəm Yeeso Kərəsti.

¹⁰ Ndəghən ni mərgha ka kəm, kəsər ko nanəm tə yibrha fa, nduwa mər dəm a fara wud nən ba, a tsawun təghən.

¹¹ Tsaunən kee nama a fərang kaali ndan, non a dāng ndan sə, kəla nanun a ənaarha nanənya.

Ngwalad mii yiyi thləmarha

* **4:17 4:17** 1Kor 15:51-52 * **5:2 5:2** Matta. 24:43, Luka. 12:39, 2Mbit. 3:10 † **5:8 5:8** Ish, 59:17; Afisaya. 6:13-17

¹² Amma nan a hwan kun, shayinan, nama a fərang mamnggirha fingya na a əna taara kaan ahur nun, mamnggi nun ahu Chinəm na a fərang labar Faara kun.

¹³ Fəraman mamnggirha kanda ngga tə nggəmnda kəsər ka tar ndan. Tsawama dədem tə ndan.

¹⁴ Nan a hwan kun shayinan, yana man fingya na səsahun, fəraman kaali fingya na tə shilee yid. Daman fingya sə mbuwa kəkanglang. Kərsaama kəm tə kowunni.

¹⁵ Kwarama nun də nggərang mbəfeerha niifa sə tə mbəfeerha. A meyedghən əna man nggayirha ndan tə kəm a kowunni.

¹⁶ Kətsər nama tə wutsəfayirha.

¹⁷ A malang dūn hwan Faara wa.

¹⁸ Ko a huma ni usama Faara, kəsər ənda na mid Faara a kun 'yahu Kərəsti Yeeso.

¹⁹ A bəlang dūn wad Səsən Faara hai wa.

²⁰ A sardūn 'ya thləkna annabiya wa,

²¹ Kəkəraman əngya heu, kəs fingya yina nun ha na ngga.

²² Malaman kala tur tar mbəfeerha.

Ngwalad mii nda 'ya

²³ Ngwa tsauka Faara tafadghən na a fər tsawud dədemnggirha, a tsabanggən kun də heu non chahal. A laf səsən nun nən, tə yibəd nun, tə fad nun heu, a tsawun nafiya mbuwa tə dimiyirha fa a fara na Chinəm Yeeso Kərəsti a wutta bə.

²⁴ Yandı aagha kun nəghən tə kəkafek fa, nən a ənaghən.

²⁵ Shayina, hwanaman Faara kan teena.

²⁶ Ndaman 'ya shayinəm fa heu tə nggəmnda yi fa takkwaya.

²⁷ Hwanni kun tə thləm Chinəm, karataman deleewar diya a fatakkwaya heu.

²⁸ Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun.

2 Tasalonikaya

Deleewar Mbulus chirethleng nən Tasalonikaya dā

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har nda Mbulus, tē Sila tē Timoti. Chirethleng nggan ndən fatakkwaya Yeeso dā na Tasalonika, a kun tsauka yi Faara na Chindī tē Chinəm Yeeso Kərəsti. *

² A fərangga Faara na yinəm China, tē Chinəm Yeeso Kərəsti nggayirha kun tē tsawud dādemnggirha.

Hwan Faara tē usaarha

³ Shayina, kamdā a usa Faara nan kətsar kəsər ka kun, tsaunən fərkəkafekkid nun aten chikrha kaan, heu tē nggəməndə nun a ndan aten chikrha.

⁴ Ndən ənagha ndən, nan taala tē kun ahur fingya fatakkwaya Yeeso, kəsər ka kərəssə nun, tē fərkəkafekkid nun tē səsaaarha nanun ahurghən.

⁵ Ənggini heu ya kyaddə ndaarha ngwa kumad Faara mbə wura hasə wa, məməl dūn a tsawun hu kutəryid Faara kəsər aten kutəryidda ni ya nun a səsaaarha kamanggən.

⁶ Na kəkafek sə a fad Faara, kəsər nən a səsang fingya yini səsangga kun,

⁷ amma nən a yibang kun ahu səsaaarha nanun sə tē kan kəm, a sayiddi na Yeeso a barha hai a talara heu tē mamngya fathləngya Faara.

⁸ Tē sheneu waarha, nən a səsang fingya kargha sənda Faara, kəmda tē fingya kargha əna taara tē Labara na mbənggən yi Chinəm Yeeso.

⁹ Na nda a tək səsaaarha fa yi mərə pakwandə, tsaha nda hai ma yid Chinəm tē səsəmənda mamnggidghən. †

¹⁰ A fardī nən a wutta ba, nafiyyghən heu na nda a fərang mamnggirha. Kala niifa fərga kəkafek na nda a na ənwulteena tē Chinəm, kəsər fərdun kəkafek tē 'ya pərang nan kun.

¹¹ Nanən kee nan naarha hwan Faara a ten nun kətsar, tē ndaarha a tsawun ngga tē Faara aagha kun. Nan a hwan Faara a fərang səsəmənda kun na a ləgdənggun ənggini heu na nggəngga nun a ənaarha hu fərkəkafek.

¹² Nan a hwan Faara tənə nda manang nda thləm Chinəm Yeeso ahur nun, kun kəm ahurghən, hu nggayid Faara tē Chinəm Yeeso Kərəsti.

2

Na təmbəlfeddi a 'wa barha ba, ma Chinəm

¹ Shayina aten wutta Chinəm Yeeso Kərəsti ba nəm a wumnda thləmadghən ba. Nan a hwan kun,

² a billa dūn nduwa thliigha hakkilod nun kəkər aten ndaarha far bad Chinəm ba 'wadə teena bada ba wa. A fər dūn kəkafek tē kanda wa, ko ndaana nda hu labara yi səsəna səkna ndan, nduwa səsəna kyadgha ndən, nduwa wal na nda deleewar a haar nan ba wa.

³ A nggəm dūn fa nggabagha niifa kun wa. Kəsər mbə fardī a barha ba kee wa, kəl katərana kakyathlaanga hai aten Faara kyagha təmbəlfedda ba 'wan, ndəghənggi kya nanda əna mərə kamanggən.

* 1:1 1:1 Tar Fat. 7:1 † 1:9 1:9 Ish. 2:10

⁴ Na tæmbælfeddi næn tærang altenggæn sæ tæ kæm mbæ midghæn sæ a sæk 'ya næn tsauka yi Faara, nduwa kala 'ya na nanda a tærang shilee teena wa. Næn a tsaurhahu Kæn Faara ndagha ndæghæn ni Faara.

⁵ Dal wun teena hai 'wadi pæranggæn kun a sayiddi nani tæ kun wa?

⁶ Nananya sændun ændi 'yadangga bærha fa ba, kæsær na nda a kyadghæn a mæmælla sayidghæn.

⁷ Kæsær sæsæmnda tæmbælfeddi katærang dæ æna taara hai bæbee, næn a tsaurha bæbee yandi 'yadangga baarha fa ba malang dæ kwamana.

⁸ Tærga na tæmbælfeddi a kyarha ba, amma a bad Chinæm Yeeso ba, næn a bælång nda tæ sæsæmnda bereu yibædghæn.

⁹ Bad tæmbælfedda ba ya næn a naarha tæ sæsæmnda Sheetan fa, næn a æna tar ænwulteena, tæ ænsakhkya yi nggabaarha dædamæn-dædamæn,

¹⁰ næn naarha huk finginga na ahu kwaman mærra. Na nda a mæra kæsær kar nda nggæm kækafek fa na a wal hærækrha nda.

¹¹ Nanæn kee na Faara a thlæång sæsæmnda sahatta huteena kanda fa ba ka a færkækafek nda tæ labar nggabaarha.

¹² Tærga na nda a ngwang kumarha finginga sæ kargha thlæ kækafek fa amma na nda a tæk mbænda tar mbæfeerha fa.

Tsawama tæ shembe hu kækafek

¹³ Amma kan shayina tsaudæ tæta a usa Faara nan ka kun kæsær, kun shayina nggæmna Chinæm, kæsær a katæradghæn wur Faara kun ahur finginga 'wagha a wal hærækrha nun ahu tar Sæsæna hu færkækafek.

¹⁴ Aaghæn kun ka a wal hærækrha nun a sayiddi pærang nan Labara kun na Mbænggæn, tænun wal mamnggit Yeeso Kæræsti.

¹⁵ Tsaunæn kee shayina, kærsaama, kæs ænggina nun ha tsahang nan kun ha, ko hu pær labar Faara ni, ko ahu dæleewar chireethleng nan kun dæ.

¹⁶ Nananya Chinæm Yeeso Kæræsti tafadghæn, tæ kæm Faara na chindi kyanum, nggæmdæ kæm ahu nggayidghæn yi pakwandæ nggab næn kæm tæ shiteena.

¹⁷ A nggab kun næn tæ kæm færang kaali næn kun ahu kala 'ya nun a ænaarha tæ thlækrha.

3

Hwana man Faara kan teena

¹ A mii ngwaladghæn shayina, hwana man Faara kan teena tæna labar Chinæm Yeeso weela dæ kækær, tænan wal mamnggirha kala mbærha dænæn saadæ, kæla 'wanæn bærha thlæmad nun ba.

² Hwanama Faara, kæmda, tænan wal hærækrha a har fa mbæfeeya, kæsær mbæ fiya heu natæ færkækafek fa wa.

³ Amma Chinæm næghæn tæ kækafek fa, næn færang kaali kun laf kun næn amana tæmbælfeddi ænang 'ya kun fa.

⁴ Mbæræsa dæn tæ Chinæm kæla nun a ænaarha, dæama mbeedæ tæ æna taara tæ 'ya pærang nan kun.

⁵ Nananya ngwa kyakhrangga Chinæm huten nun aten nggæmnda dæ yi Faara, tæ kæræsta kæm hu Kæræsti.

Kæs thlæmaarha aten sæsaukirha

⁶ Nananya shayina, nan a ndang nda kun ahu thlæm Chinæm Yeeso Kæræsti, ndæghama hai tæ sæsaukya finginga fa færkækafekky mbuwa a takkwa ænggini tsahang nan kun ha.

⁷ Kəsər kun tə altennun səndunsə kamdə a takkwa tur ənggina nun tsahang nan kun ha, kəsər a sayiddi na nan tə kun mbə səsaukya ni kan wa.

⁸ 'Wa wan thlə ənnarhami a har niifa kula kan tiğhən wa. Nan əna taara nda fədikrha tə yanfaara, amawa nan kətəlang kun fa.

⁹ Nan mbang ndang nda kun fəraman ənnarhami kan, amma na mid nan sə a tsawan ənsakhrha a tsaha kan nun.

¹⁰ Ko a sayiddi na nan tə kun, ndanggan kun, "Kala niifa kargha əna taara fa a fərang dūn ənnarhami wa."

¹¹ Kəsər sək dan ndaarha fingya ahur nun na səbrha a yid ndan. Mbə 'ya sə na nda ənaarha wa kəl muk mee hu laɓar fiya hai kee.

¹² Tur nafiniya, nan a ndang nda kanda, nan kəm a kəs thləmad ndan ahu thləm Chinəm Yeeso Kərəsti, əna taara nda, na nda naarha həɓang fad ndan.

¹³ Amma kun shayina a dakh mid nun də tə əna əngya kamngga wa.

¹⁴ Ana niifa sə kargha mii nan fa ahu deleewar diya, a wum dūn teena təğhən wa təna shilee kəsang.

¹⁵ Amma a tsawan dūn kəla təsara wa, kəl a kəs thləmadghə nun kəla wanmana.

Mii ngwala nda ən Mbulus

¹⁶ Nanənya Chinəm na tə dədemnggirha ha, ndəghənggi tafadghən fərang dədemnggirha kun kətsar, ko hu mani. A tsauka Chinəm tə kun heu.

¹⁷ NNGI NA MBULUS, KULO NDA ƏNNA YA CHIRETHLENG NI HAI TƏ HARNA NI ƏNAAARHA KEE TƏ DELEEWARYA HEU NI CHIREETHLA TƏNƏN KYAD NDAARHA KYAGHƏN BA A HARNA.

¹⁸ Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti tə kun heu. Atsaukake.

1 Timoti

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Mbulus, tēthlōnda Yeeso Kārēsti, fadang nda tē sēsēmnda Faara tē Hērākranēm tē kēm Yeeso Kārēsti nēm shengteena fa.

² A Timoti ka waana ahu fērkkāfek. Ngwa furowa Faara na China tē Kārēsti Yeeso na Chinēm nggayirha, a hadowun fa, tē dādēmnggirha.

Yiyi thlōmarha aten tsahad nggabaarha

³ Nani a wiirha a Makidoniya dē, hwanđi sa a tsawa na a Afisa 'wan tēna kēs thlōmad fīngya nafiya a mbēđi a malang ngganda tsahan ndan ha yi nggabaarha.

⁴ Kamdē a kēs thlōmad ndan na a malang ngganda mbōtta hai aten sāk asōđaya mbuwana kākāfek, tē thlōtta thlōmngya chichiiya mbuwana mii ngwaladghēn sē. Kēsēr tur ēngginiya nēn baarha bā tē ngaala. Mbē dang niifa sē a ēna tar Faara nēn tē fērkkāfek.

⁵ Fēni ngyahaddīya tēna fatakkwaya Yeeso narha tē nggēmnda fa bāgha bā ahu hura na chahal tē hura tsahai na, tē kad fērkkāfek.

⁶ Amma fīngya famalēmngya sē 'wanda teena kyalth nda hai ma ten labarđiya kahad, mbēđa nda hai tē thlōk labar nuryirha.

⁷ Na mindan sē a tsawanda kēla fa malēmngya ngyakhrha Musa. Amma sēngwanda 'ya nanda thlōkrha wa, a sakwata ēndi na nda njib ndaarha sēnda 'ya na nda a thlōkrha.

⁸ Sēn dēm sē tē ndaarha na ngyahaddi ngga, a ēna dēm taara sē ahu kwamana na mēmēl.

⁹ Sēn dēm sē kēm tē ndaarha, mbē ka nafiya mbuwa đimi ēna nanda ngyakhkya wa, kēl nafiya mbuwa takkwa ngyakhrha tē sāk 'ya, tē nafiya mbuwana ēn ēnandan kēla yi Faara, tē nafiya na đimi, tē nafiya mbuwana hur ndan pēpet, tē nafiya na sar Faara, tē nafiya na bōlang chinggindan, ko manggindan, tē fa bēl faaya.

¹⁰ Ngyakhkini ya ēna nan ndan ka kulafaya, nduwa hēshya na mēnda tē hēshya, nduwa nishya na mēnda tē nishya nduwa fa ngar faaya, nduwa fa nggabaya tē niifa na pēr nggabaarha ko ndanēn nēn a pēr kākāfek, tē kēm kala 'ya heu mbuwa mēmēl tē tsaharha ha yi kākāfek.

¹¹ Tsahadda ha ya nēghēn mēmēl tē Labara na Mbēnggēn yi Faara na tē parka na manggēn fēre nanda hu haara hai a pērgēn ni dē.

Usarha ka nggayid Faara

¹² Niya usa Kārēsti Yeeso Chinēm, fōreegha kanglanggirha. Kēlēedē ka niifani nggi wurnēn nggi ka a ēnang taara ni.

¹³ Ko nanēn kētēm ni naarha sar Kārēsti, tē mbēlfeerha sēsangga nafiyighēn. Amma hadang đī fa kēsēr 'ya ēna ni heu nēghēn hu yamid sēnda ni tē yamid fērkkāfek.

¹⁴ Nggayid Chinēm kēlēedē kaan tē kēm fēre dē fērkkāfek tē nggēmnda bāgha bā a thlōmad Kārēsti Yeeso.

¹⁵ Labarđiya kākāfek ni, tē kēm kowunni a fērkkāfek nēn tēghēn. Kārēsti Yeeso bānēn hu kēshiiirha bā ka a hērghanggēn fa đimiya ahur ndan heu nggi kalgha kanda tē đimiyirha.

¹⁶ Amma keḏee Faara nggayirha, nggi kalgha nafiya ḏimiyirha, Yeeso Kərəsti kərəs ḏə tə nggi kaan ka tsawi ənsakrha ka fiya heu baġha fərkəkafek təġhən tə kəm wal yibrha nda mbuwa ngwalarha.

¹⁷ Ngwa tsauka mamnggirha tə faala a Faara pakwandə. Ndəġhənni kutəra yi pakwandə, mbuwa nəm naarha, mbuwa məra; ndəġhənni Faara katənggən. A tsaukwa kee.

¹⁸ Timoti, waana, niya pəro palthḏiya kəsər ka 'ya 'wa na annabiya pəra a ten wa ka kətəm. Kəsər ahu laf əngginiya na mbang yanda ngga kəla ka sodja.

¹⁹ Kəsü fərkəkafekkid wa ha ngga ahu Kərəsti. Tsawu tə hura tsahai, kəsər fiŋya nafiya tə thləmən kar nda əngginiya; kəsər ka əndiya ndən ənagha ndən fəlna nda hai.

²⁰ A hur ndan na Himeniyus sə tə Aledzanda, fərang ni Sheetan ka tsahang huteena nən kanda ha ka malang ngganda sar Faara.

2

Kwaman tərəng shilee Faara teena

¹ Niya ndang nda kun, 'waama hwanang Faara fiya teena heu. Hwana man Faara a ḏənggən kanda sə na a haḏənggən kanda fa, tə kəm usəġhənən ka kanda.

² Hwana man Faara kutərya teena kiya tə fiŋya mamngya, tə nəm tsau ḏəḏemnggirha kula mbeela, tə tərəm Faara tə hura chahal.

³ Tur hwandəḏi ya nəġhən ngga, nən mbənang Faara tə Hərəkrənəm.

⁴ Na mid Faara sə kowunni a hərəkka tə kəm a sən kəkafekidfa nən heu.

⁵ Faara nəġhən tətəl, Yeeso Kərəsti ni katənggən na baŋ kəm thləmad Faara ba. Yeeso kəkafek niifa ni, fərdə fadġhən ka a hərəhənggən kəm.

⁶ Fərdə yibəḏġhən ka heng wal alteena nən kəmsə. Kyadang Faara əndi kəm ya ahu məməlla sayi.

⁷ Ndəġhən ḏani ənagha ndən wurna Faara nggi a tsawi tə təthlənda Yeeso tə kəm tə pər Laḃar Faara na Mbənggən. Niya pər kəkafek, mbi a nggabaarha wa. Thləngga Faara nggi ba a tsahang nggi nafiya ha mbuwa Yahudaya aten fərkəkafek tə kəkafek.

⁸ Nanən kee a wum ḏun hai ka ḏəfang shilee nun Faara in, na mid na sə həshya tərəng ngganda haryindan sə na chahal a talara sə hwan Faara nda, kula səbrha hura ko ngaala tə ndan.

⁹ Akwasamad yandiya na mid na sə nishya a ngwang ngganda fandan fa tə kari kamngga, a sakḏəfang nda wasyindan wa, nduwa kal kari nda fa na tə wudəbəla fa wa nduwa kən ən urarha nda əna nanda tə təfasa fiŋya əngya na chimnda fa.

¹⁰ Amma nishya ndagha nggəmənda Faara, kamḏə a əna əngya nda na ngga.

¹¹ Ngwa tsauka nishya fa thlə tsaharha ha tətəp tə fər mamnggirha.

¹² Fəranggi kwamana nishya a tsahang ngganda həshya ha wa nduwa a tsawa nda aten ndan wa. A kathləmaarha nda hai tətəp.

¹³ Kəsər Faara 'wəġhən əna Adamu ambəra əna Hauwawu nən.

¹⁴ Mbə Adamu ni nggaba nanda wa, amma nuda ni nggaba nanda tsaunən tə ḏimiyirha.

¹⁵ Amma nishya na nda a wal hərəkrha ahu nggəta a ḏənda mbeedə hu fərkəkafek tə nggəmənda tə hura chahal, tə kəs alteena.

3

Mangya Kən Faara

¹ Nəghən kəkafek tə ndaarha kala niifa na midghən sə tsaurha shingnda aten fatakkwaya taara ni na ngga.

² Mamnda tsaukwa kula ən 'yaara a mbed fiya, a tsauka tə nuneefa tətal, kəsanggən altenggən, niifa ni huhwar, na a takkwarha tə altenggən ngga, na thlə rongya fa, mbangga tsaharha ha.

³ A tsauka niifa ni mbuwa sa aam inabi ni na a təranggən teena wa, niifa mbuwa yanda, amma tsauka məsələm nda niifa, mbuwa nggəm kakyathlaanga fa, tə kəm mbə niifa ni na yakh nggəm wudəbəla wa.

⁴ Tətani a tsauka niifa na mbang laf wurighən ngga, tə wanggighən ana nda a fərang mamnggirha ahu 'ya na heu.

⁵ Kəsər niifa mbang ngwa wa laf wurighən ngga, kəkən nən mbang kəla nafiya ha na takkwa Faara?

⁶ A tsaudə weerənda niifa ni fərgha kəkafek wa, kəsər nən manang nda altenggən ka wurna ndan wet, na nda a ngwang kumarha sə kəla Sheetan.

⁷ Tə kəm, nafiya mbuwa fatakkwaya, thlək 'ya ngga a tenggən amawanən mukrha ahu takthlər sheetan hai fəlgha hai tsauka ən shilee.

⁸ Nəghən kee kəm ahu fingya nafiya na a əna taara ahur fatakkwaya, tətani a tsawanda nafiya ni na nda fərang mamnggirha kanda, na tə ən ənandan ngga, mba nda tə mee səri wa, mbə nafiya na sa aam inabi kaan wa nduwa nafiya na ngingiləm tə wudəbəla wa.

⁹ Tətani a kəs fərkəkafekkid nəm ha kyadang na Faara kəm tə hura tsahai.

¹⁰ Tətani a 'wa nda teena kəkərang ngganda kanda a mbə ən 'yaara sə a fad ndan wa, ngwa tsawa nda fa tarya.

¹¹ Nəghən kee kəm nishyindan a tsawa nda kula ən 'yaara fa, mbə fa kikifaya wa, nafiya kəsangga alten ndan, kanda a əna 'ya tə kəkafek ahu əngya heu.

¹² Niifa na a əna taara ahur fatakkwaya, a tsaukwa tə nukkun tətal, na mbang laf wanggighən tə fingya fa wurayighən ngga.

¹³ Nafiya na a əna taara ngga ahur fatakkwaya na nda wal kənaghən, na nda fərang mamnggirha kanda ma fiya, tə kəm na nda wal chikrha kanlanggirha hu fərkəkafekkid ndan hu Yeeso Kərəsti.

¹⁴ Niya chireethləng ənggini kun də nanənya, ko nanən na mid na sə dərha thləmad nun də a mbee.

¹⁵ Amma a mbəddi hai, na sən kwamana na fiya a takkwarha tə altendan ahu Kən Faara. Nafiya ni yi Faara na tə yibrha fa, ndəna həhərshe tə sar kəna na a kəs kəkafek ha.

¹⁶ Mbə ngaala sə wa 'ya na bəbee aten fərkəkafekkid nəm nəghən manggən: bagha Yeeso bə ahu thlu farha. Kyad ndan tə kəkafek ni hu Səsəna tə Pədənda, nad fa thləngya Faara ndən. Pər nda labar Yeeso a chehweeya. Fiya na ahu kəshirha fər nda kəkafek təghən, tərang nda talara də hu mamnggirha.

4

Yiyi thləmarha aten tsaharha ha yi nggabarha tə ka kəna

¹ Səsən Faara tə Pədənda thlək də ndən a pəpəl tə ndaarha, a mii ngwala kəshirha fiya hangga nanda kyaharra ma fərkəkafekkid ndan. Nanda takkwa səsəngya yi nggabarha tə tsaharha ha tur yi ənkaheeya.

² Tur fa tsahayini ya fa thlêrbuaya ni tē fa nggabaya. Nanda nggaba fandan fatakkwaya ni, amma mbē huryi ndan tsahai wa.

³ 'Yadāng nda kakhrrha fiya fa tē hāb fīngya ənnayami. Amma Faara ənaghā ənnayini mii, tēna fīngya fērgħa kəkafek tē kəm səngga kəkafekkid labarghən na nda thlē ənnaddami usaghənda.

⁴ Kəsər 'ya ənana Faara heu nəghən ngga, mbē 'yasə nəm kaara wa, a thlédəm ndən tē usaarha.

⁵ Sən dēm sē nəghən chahal ka 'ya ndana Faara, tē kəm hwanda nəm a ənaarha kapa nəm əna 'ya mii.

Tə taara na ngga yi Yeeso Kərəsti

⁶ A tsahangna ənggini fatakkwaya ha ya, na tsaurha ka mafad Yeeso Kərəsti. Na kyad ndaarha tsənnā ahu labar fərkəkafekkid nəm tē tsahadda ha ngga takkwana.

⁷ Nō inggun ma sək əngya ka ka tē asədād nuryirha. Tsətsəlu altenwa tsawa na kəla na mid Faara.

⁸ Kō nanən tsətsəl thlu farha nən ngga, amma tsaurha kəla na mid Faara kalda ndən kō ahu yanggi kwamana, kəsər nən barha bā tē parka yi yibrha nanənya tē yi na bayi.

⁹ Labardiya kəkafek ni, kowunni a thlėghənən fa.

¹⁰ Nəm a əna taara kaan tē səsarha ka a fērgħa fiya kəkafek, kəsər shiiten nəm nəghən a thlėma Faara na tē yibrha fa, tē hērgħang nda fiya heu, mbē kəla nafiya fērgħa kəkafek mawa.

¹¹ Tsahang ənggini fiya ha ya njib kowunni na a tsahaghənən.

¹² A nggəmna fa a sargha niifa sa kəsər ka nana wundakhne wa. Tsawu ənsakhrha a nafiya heu fērgħa kəkafek ahu 'ya na thlėrha, tē kwamana na wiirha, ahu nggəm nduwa, fərkəkafekkid wa, tē tsawudwa chahal.

¹³ Kapa ni barha bā, dū mbeedə tē karata deleewar Faara a fiya, tē pər labar Faara tē tsaharha ha.

¹⁴ A malang na ənfəra tē pedənda fərona Faara wa a sayiddi kal na annabi sē wumna shingya Kən Faara hai dəfo nanda haara teena.

¹⁵ Tsahu ənggini ya tē sammayirha. Furu altenwa a kanda, tēna kowunni na dədwa mbee dē.

¹⁶ Kwaru wiid wa hai, tē kəm a sənəsə 'ya na tsaharha ha aten Faara nəghən mēməl. Kətsar dū mbee dē tē əna əngginiya, kəsər a ənanna kee na hērgħang alten wa tē fiya na sək fadwa.

5

Əngya kamngga a ənaghā fīngya fatakkwaya

¹ A yanang na shingnda tē njaara wa, hwanuwun tē sammayirha kəla yiwa china. Wundəlaya kəm, kalang kanda sē kəla wan manggiwa.

² Fərang mamnggirha suhurya nishya kəla manggiwa, kalang wangya nishya sē kəm kəla wan manggiwa tē hura chahal.

³ Dang nishya mərya sē na a kafa thlaara tē kəkafek.

⁴ Amma ana nu mərra sē na tē wanggighən sē nduwa kaghayighən, a takkwa samad Faara nda 'wan, na nda a əna taara tē əndi tsahana nda. Na nda a kəlang hurfayindan, na nda a dāng chinggindan sē tē kaghayindan kəla 'wa na nda ənang kanda, kəsər nən mbənanng nda Faara.

⁵ Nu mərra na midghən thlaara mal nandan katənggən nən shengteena Faara fa tē kəm nən dərha mbeedə tē hwan Faara nda fidikrha tē yanfaara a danggən sē.

⁶ Amma nu mærra na tsaurha ka tæk mbænda fa kee, 'wadæ teena mærdæ ko bal næn a yibrha fa kæsær tsakh pathlanggæn hai tæ Faara.

⁷ Pærang ænggini fatakkwaya ya amawana kowunni tsaurha æn 'yaara ahu ænggiya.

⁸ Nafiya mbuwa dang hurfayindan sæ, mbæ kæla ma nafiya nananda ahur minda tal wa, kaar nda 'ya fær næn kækafek atenggæn. Tur nafini ya kal nda nafiya færwawa kækafek sæbrha dæ.

⁹ Kapa næn thlædang nda nu mærra ahur nishya mærya hai na fatakkwaya dang kanda sæ, kæl a kaldæ hurarha kumnggit mikki, tæ kæn ka nuneefa ni hu sayiddi bal na chimadghæn hai.

¹⁰ Tætani a færangga fiya mamnggirha kæsær ka 'ya ænanæn na ngga. Kærang dæ wanggighæn sæ ngga wa? Næn thlæ rongya fa tæ ænnarhami wa? Næn ænang taara fingya fatakkwaya kula manang nda altenggæn wa? Næn dang nda nafiya sæ na hu billarha wa? Næghæn nggungwa fa kætsar ka a æna 'ya næn na ngga wa?

¹¹ Nishya mærya balgha weeræn, a thlædang dæn kanda ahu nishya mærya hai wa, kæsær bænda narha ngingilæm tæ hæshya ndusænggæn hurndan dæ ma Kæræsti, tærga mindan dærha chimaddæ.

¹² A nggær nda kakhrha na Faara a tsætsæl kanda, kæsær hwasang nda dæf mii ndan 'wa nanda ænaarha*.

¹³ Mbæ ma kee wa, na nda tsaha sæsæukirha, na nda naarha wii hu wuraya. Mbæ tsawud sæsæukirha kee wa, amma har tæ kiki farha fa tæ kyarha hu 'ya hai mbuwa yindan, nanda thlæk ængya kamngwawa.

¹⁴ Nænæn kee niya ndang nishya mærna chimayindan balgha weeræn, a nggærgha nda dærha chimaddæ, nggæt wundakhnaya nda, kæla wurayindan nda ha. Tærga tæ tsanda mbæ mbang thlæk 'ya dæmi aten ndan wa.

¹⁵ Kæsær fingya nishya mærya balgha weeræn 'wanda teena kyahar nda hai ma Faara, mbusamad Sheetan nda.

¹⁶ A na nuneefa sæ tæ færkækafek na hurfayighæn sæ mærna chimayindan, tætani a danggæn kanda sæ, a færang dæ hær fatakkwaya wa. Tærga na fatakkwaya dang nda nishya mæryina sæ mbuwana fa thlarændan sæ.

¹⁷ Shingya na æna tar ndan mæmæl kamdæ a færang mamnggirha nda kanda, tæ kæn teng ngganda kanda ngga, mbæ kæla ma nafiya na æna taara kaan yi pær labar Faara tæ tsaharha ha wa.

¹⁸ Kæsær ndagha dæleewar Faara, "Mbæm nggælæng mii kwel anadæ a dæk hwarma tæ wiirha hai atenggæn wa"[†], tæ kæn, "Tæ taara kamdæ teng thlæthlæn ndæghæn nda"[‡].

¹⁹ A kangna thlæmaarha huhwaarha fa aten shingnda wa, kæl ana nafiya sæ særi nduwa mahan bægha bæ tæ tur huhwaddi.

²⁰ Kala shingnda ænagha 'ya na dæmi kæs thlæmadghænun a mbed fattakwaya heu tæna fingya tæræm Faara ngga.

²¹ A mbed Faara tæ Kæræsti Yeeso tæ fathlængya Faara na wuwura, niyi a kæs thlæmad wa a takkwa ænggina na ya a wurna hasæ wa, nduwa kar yandæ na ya, nggæm yi dæ na taarha wa.

²² A nanna kækaryirha hu dæfang nda niifa a tsauka shinggæn aten tar Chinæm wa. A ænanna 'ya na dæmi kæsær ka ænana fingya wa, amma tsawu chahal.

* **5:12 5:12** Kæsær dæf nda mee kætæn mba nda nggær dærha chimaddæ wa ndæn thlædang nanda kanda ahur nishya mærya hai ka a dangga fatakkwaya kanda sæ. † **5:18 5:18** Dæleewar Nggær Kumaarha 25:4 ‡ **5:18 5:18** Luka 10:7

²³ A sanna aama kee wa, so aam inabi ngguchit ka hatta hurwa tē beerha farha na tē ənorha.

²⁴ Dimiyid fīngya nafiya nəghən a pəpal, tē kəm dīmiyid ndan 'wadə mbeedə kapa na nda ngwang kumarha kanda sə. Amma fīngya dīmiyid ndan nən kyarha pəpal ba a samarha.

²⁵ Nəghən kee kəm tarya na ngga nanda a pəpal, ko mba nda a pəpal ma wa, mba nda narha bəbee wa.

6

¹ Fatakkwaya na hu tsawud mafayirha ana nda a fərang mamnggirha turayindan amana thləm Faara tē tsahadghən ha tsaurha ən shilee.

² Fīngya mafaya na turayindan fatakkwaya, a fərang mamnggirha nda kanda kaan, kəsər kanda ni a wan manggi ahu Kərəsti. A ənang taara nda kanda kaan, kəsər thlarredī kyandan a dāng turayindan sə nggəmna nda kanda kaan. Tsahang ənggini fatakkwaya ha ya, fərang kaali kanda a ənaghənda.

Yiyi thləmarha aten tsaharhaha yi nggabarha

³ Fīngya nafiya na nda tsaha 'ya ha mbuwa kəkafek məməlwa tē tsahad Chinəm Yeeso Kərəsti wa. Mba nda tsahang əngya fiya ha na dāng nda fiya sə əna 'ya nda kəla na mid Faara wa.

⁴ Tur nafini kargha fa na nda taala tē alten ndan, amma mbə 'ya sə sən nanda wa. Na nda numa mbəlfēerha hu ngaala aten labarya. Nanda barha ba tē sərəkra, tē yanda, tē 'yar farha, tē numad mbəlfēerha aten ndan,

⁵ tē pəpeethla tē ndan. Mba nda mbang dəghang 'ya hai na ngga tē mbuwa ngga wa. Mba nda mbang sən 'ya na kəkafek wa. Na nda numarha takkwa Faara kwaman wal kəna ni.

⁶ Kəkafek ni! Ana hur niifa huhuna hai tē 'ya nanən təghən ha, na kəna sə kaan ahu takkwa Faara.

⁷ Kəsər bawum hu kəshirha ba tē 'ya ha wa, tē kəm mbəm a kyarha sə tē 'ya ha wa.

⁸ Amma ana ənnarhami sə tē luwud kaala fa, əngginiya ma tsəghang dē kəm kee.

⁹ Nafiya na mid ndan kəna nanda kyarha hu kəkərra hai, tē takhthler ən nuryirha hangga tē nggəm əngya mbuwa ngga, tē 'ya na huk kanda səba nda dē.

¹⁰ Kəsər nggəm wudəbəla ndəna kul mbəlfēerha. Fīngya nafiya ahu nggəm kəna kyahar nda ha ma fərkəkafek, muwang ngganda fad ndan ahu sərba hura hai kaan.

Nggəlmi yiyi thləmaarha

¹¹ Amma sa, niif Faara, dəu ma ənggini ya, kadu nggayirha, ən ənad wa a nagma kəla yi Faara, tē fərkəkafek, tē nggəmnda, tē kərəsta kula huhwafyirha.

¹² Yanu ka yanda yi fərkəkafek. Thlu kənanghən yi yibrha mbuwa ngwalarha furo na Faara a sayiddi pərna ndaarha fər na kəkafek a Yeeso Kərəsti a mbed fiya hangga səkka fadwa.

¹³ Niya hwan sa a mbed Faara na fər yibrha a əngya heu, tē kəm Yeeso Kərəsti pər nən kəkafek a mbed Mbuntus Mbilatus.

¹⁴ Niya ndorha, lafu ngyakhkini ya tē hura chahal, amawana niifa wal sa tē 'ya dīmi nanənya ta fardə dē na Chinəm a wutta ba.

¹⁵ Nən a barha ba a fardī sakhna Faara. Faara katenggən ndəghənni kutəra kamngga a falghənəm, Kutər kutərya, Chinəm yi chingya.

¹⁶ Ndəghənni katənggən mbuwa tam mərri, nən tsaurhahu kukwaryirha mbuwana niifa ndusang fa. 'Wawana niifa tə yibrha naghən nduwa na mbənggən naghən wa. Mamnggirha, tə səsəmnda yighənni pakwandə. Atsaukake.

¹⁷ Pəranggən nafiya na tə kəna ha ahu kəshiddiya a tərang nda altendan sə nduwa shengteena nda kəna fa, kəsər wudəbəla mbə kwas ngwalaarha wa. Amma a shengteena nda Faara fa na fərang əngya kəm heu, na mid nəm ka tək mbənda nəm fa.

¹⁸ Pəranggən kanda əna nggayirha nda, əna tarya nda nggəngga tə kənayindan, nagma harndan tsahai a fingya mbuwana 'yasə a har ndan. A ndəghang ngganda əngya hai fərang na Faara kanda tə fiya tə hura tal.

¹⁹ A nanda a ənaarha kee dəfang kəna altendan də a talara, a tsauka kul tsawud ndan a mbee, təna nda wal ka yibrha.

²⁰ Timoti, kulo 'ya ha fərona Faara hu haara hai. Ma wumna teena tə fiya na a thlək labar sar Faara wa, tə kəm no inggun ma fiya kargha kəkafekkid tsaharhaha yi Faara. Na nda ndaarha na nda a tsaharhaha yi kəkafek, amma mbə kəkafek ni wa.

²¹ A hu takkwa tur tsahayini ya fingya nafiya 'wanda teena kyath nda hai ma fərkəkafek. Nggayid Faara a tsauka tə kun.

2 Timoti

Nda ən Mbulus a Timoti

¹ Kyagha deleewar daba ya a har Mbulus, tæthlænda Yeeso Kæræsti, wurna Faara a tsauka tæthlænda Kæræsti Yeeso. Thlænna nda nggi a dî pær 'ya ndanən a fingya aten yibrha ahu færkækafek hu Yeeso Kæræsti.

² A Timoti ka waana. Ngwa furowa Faara na China tæ Kæræsti Yeeso na Chinəm nggayirha, a hadowun fa, tæ dædemnggirha.

Fær kaali tsawud kækafek

³ Usadî Faara niya ənang taara, kæla ənana chichiyina tæ hura tsahai, nda fædîkrha tæ yanfaara ni naarha dæl sa in ahu hwan Faara niya ənæarha.

⁴ Daldî teena hai tæ aam yidwa a sayiddî ndæk nəm hai, na minna sæ a na sa ni tæni læghætta tæ wutsæfayirha.

⁵ Daldî teena hai tæ færkækafekkid wa tæ hura tal, kæla ənana kaghad wa Loyis tæ muwa Yunis, sændîsæ nanənya tur færkækafekkid ndan ndæna a dærha mbeedæ tæ kanglanggirha ahurwa.

⁶ Nanən kee niya dælokæn in a hønangga wad ənfera tæ pedænda færona Faara a sayiddî dæfoni haara teena.

⁷ Kæsær Faara færangwa sæsən hæreenga kəm wa, amma yi sæsəmnda tæ nggæmnda tæ kæs alteena.

⁸ Nanən kee a shidodæ a pærang labar Chinəm na fingya wa. A shidodî wa, ko nanən niyi ahu porsæna ka Kæræsti wa. Tæ sæsəmnda færona Faara, nggo fa a sæsæna tæ nggi ka a pær Labara na Mbænggæn, mbærsana tæ sæsəmnda Faara

⁹ Faara ndən hærghangga kəm, ndæghænni wurgha kəm a nagha tsawud nəm chahal. Əna nən ənđiya, mbæ ka taara əna nəm wa, amma kæsær ənda ni na midghæn kætəm kapa na nda əna kæshirha, ka a kyad nggæm ndæghæn nən tæ nggayidghæn a kəm ahu Yeeso Kæræsti.

¹⁰ Nanənya kyadang nda ndən kəm a pæpal ahu båd Kæræsti Yeeso tæ hækrænəm, ahu kæshirha bæ, kalgha sæsəmnda mærra tæ kəm kyadang dæ kwamana kəm yi yibrha pakwandæ ahu Labardî na Mbænggæn.

¹¹ Wur Faara nggi a tsawi tæ pær labar Faara, tæthlænda, tæ kəm tæmalæmnda yi Labardî na Mbænggæn ya.

¹² Ndæghæn dæ ənagha ndən niya sæsæarha ahu porsændî ya. Amma shidewa wa, kæsær sændî niifdî fæni kækafek a ndæghæn tæ kəm sændî sæ nən a laf əndî færee nən ta fardæ dæ nən a wutta bæ.

¹³ Kæsu kwaman tsahadda ha kyana tsahoni ha. Dælu teena hai a nana tæ færkækafek fa tæ nggæmnda nana tæghæn ahu Yeeso Kæræsti.

¹⁴ Tæ thlarra Sæsæna tæ Pedænda na ahur nəm, no naarha laf kækafekkid Labardî na Mbænggæn tsahoni ha tæ sammayirha.

¹⁵ Kæla sænna sæ, fatakkwaya heu bægha bæ a chehweed Asiya kenda kæsæra, ko nda Paidjelus tæ Hamodjenis ni ma winda.

¹⁶ A kyadangga Faara nggayirha Onesiporus heu tæ wurighæn kæsær nən naarha bærha thlæmanna bæ færee kaali. Shidangwa ka nani ahu porsæna wa.

¹⁷ Banən a Roma bæ, kætælgha ka kadæ nggi nən waleeghæn.

¹⁸ Ngwa kyadangga Faara nggayirha Onesiporus a fara wudna Kæræsti bæ. Sænna sæ tafad wa dæeda sæ kaan ahu sayiddî nani a Afisa.

2

Ka Sodja Yeeso Kæræsti

1 Sa waana Timoti, no kanglang ahu nggayirha færona Faara ahu Yeeso Kæræsti.

2 Sækna fanna tsahangdi ængya fiya ha hangga thløgħa ndæn fa. Tsahang kækafekkini ka fiya ha kanda køm tsahang nggønda fingya ha.

3 Kæræsti tæ sæsaaarha tæ nggi kæla ka sodja Yeeso Kæræsti.

4 Kæla sodja Kæræsti, a kyang na fadwa hu ængya kæshiiirha hai wa, kæsær a ænanna kee mba æna 'ya na a mbønanggøn mamnduwa wa.

5 A naa niifa a pæpæla ðaarha, a takkwawa ngyakhrha wa mbæ wal kænaghæn wa.

6 Tæ hudæaarha ænagħa targhæn ngga ndæghænni a 'wa tæk mbænda ænnad hedghæn mii.

7 Numo aten 'ya niya thlæworha. Chinæm Faara ndæna a færo sændæ ænggini heu ya.

8 A mbæðodæ tæ ndaarha Yeeso Kæræsti niifa ni nggæt nanda ahu turya Ndauda hai thliigha sæ ahu mærra wa. Labar ðani na Mbænggøn niya pæra ya.

9 Kæsær ka Labardi na Mbænggøn niya pæra ya, niyi a sæsaaarha kænæegħa nda tæ wuyiwurra kæla tæ ðimirha. Amma mbæ niifa sæ na mbang kænang labar Faara wa.

10 Tsaunæn kee kæræsti tæ ængya heu, kæsær ka fingya wurna Faara, tæna nda færkækafek a Kæræsti Yeeso hærgħa nda, wal mamnggirha nda mbuwa ngwalaarha.

11 Labara ni na kækafek ya: A mær ðæm tæ Kæræsti næm a tsaurha tæghæn.

12 A kæræs ðæm næm a tsau kutæryirha tæghæn. A ngaal ðæm ndæn, næn a ngaal køm.

13 A mbæ kækafek sæ a fad næm wa, ndæghænggi na kækafek sæ a fadghæn, kæsær mbæ kar altænggøn wa.

14 No a ðalang ænggini fiya teena ya, ndang kanda ahu thlæm Faara a malangganda yanda tæ ndan. Ngaala kæla yandiyæ mbæ ka 'yani wa, kæl næn sæbæng fingya ðæ na a ka thlæmaarha hai.

15 Øno taara ngga a fara kyadæng na fadwa Faara næn a mbønang nda, tsawu tæ taara mbuwana targhæn shidæng nda, tæ køm tsawu tæ taara na tsaha ka labar ða ha mæmæl.

16 A kyang na fadwa ahu palth nuryirha tæ køm mbuwa ngga wa, kæsær fingya na a thlæk tur palth nuryiddiyæ na nda tsaurha inggun ma Faara.

17 Labaryindan næn weela ðæ kæla wundærha na hæthwud mbuwa kænda. Himeniyus tæ Pilitus na nda kee.

18 Malang nda labar kækafekkirha, na nda a pær nggæbaarha, ndanda thlid mæryæ sæ 'wadæ teena tsæða hai; ka tur labaryini ya 'yadæng færkækafek fingya fa.

19 Amma kækafekkid Faara tsaudæ kæla ðæf sar tænda na tæ feera nanæn chichireethlee hai tæ ndaarha, "Sæn Chinæm nafiya na yighæn,"* tæ køm, "Fingya na a ndaarha kanda yi Chinæm ni tètani a malang ngganda tar mbæfeerha."

20 Ahu mindæ na manggæn fingya bæya tæ ðengya ænagħa ndan tæ tæfæsæ fingya køm tæ wurirha. Fingya ænagħa nda kanda tæ ðæfrha tæ køm tabrha.

* 2:19 2:19 Deleewar Thlætta 16:5

Dengya əna nanda tə təfasa tə wurirha ka tar teera, dengya əna nanda tə dəfrha tə yi tabrha ka tar hur minda.

²¹ A tsauna kula ən 'yaara, na tsaurha kəla deng tar Faara. Na naarha chahal, nggungwa fa ka turi wa a əna taara nən tə sa ngga.

²² Kyang fadwa sə ma 'ya na dīmi na mid wundəlaya. Takku əngya kamngga məməl a ənana. Kadu fərkəkafek tə nggəmənda tə sawud dədemnggirha, tə kəm əno wutəfayirha tə fīngya na a tərang shilee Chinəm teena tə hura chahal.

²³ Niya nggər ndaarha no inggun ma labar nuryirha, tə ngaala kaka na bang yanda bə wa.

²⁴ Niifa na a ənang taara Chinəm mbə yanda wa, a meyedghən tsaudə tətə a naghə əna nggayirha a fiya heu. Tsaudə kəm tətə a tsahanggən fiya ha məməl aten kəkafekkid labar Faara, a kərəsgha tə fīngya na tendan kakrak.

²⁵ A naghə tsahadghən ha tə sammayirha a fīngya kargha kəkafek fa. Asəmha na Faara a kyaarha hurndan hai malang ngganda dīmiyid ndan sən kəkafek nda,

²⁶ tənə hutən ndan wutta bə hərəgha nda ma takthler sheetan. Kəsang takthler Sheetan kanda tənə nda əna 'ya na midghən.

3

A mii ngwala kəshirha

¹ A sənəsə, Timoti, a mii ngwala kəshirha na səsəarha a naarha sə kaan.

² Kəsər na fiya a nggəm alten ndan kee tə nggəm wudəbəla. Na nda naarha taala tə tərang nda tendan sə, na nda 'yar farha ka ka, tə sar fa nggətyindan, tə yamid usaarha, tə kəm mba nda tərəm Faara wa.

³ Mba nda nggəm ndan wa, mbə chakh dīmiyirha sə wa, na nda nggabang nda fiya fa ka ka, mba nda mbang kəsang alten ndan wa, na nda əna tar mbəfəerha, na nda tsan 'ya na ngga.

⁴ Na nda heng nda pashiyi ndan a fa saryi ndan, kala 'ya na nda ənaarha mba nda numang wa, na nda lələgdə tə tər alteena, tə nggəmənda mbənafa ma Faara.

⁵ A kəshi na nda kyad ndaarha na nda a takkwa Faara, amma kar nda səsəmənda Faara fa na a kyad ndaarha fatakkwaya ni. Ndusu də ma tur nafiniya.

⁶ Tur nafinani ya na yakh dərha a minda ki fiyaədə na nda a ləm nishya fa mbuwa ndədəl kəsang na dīmiyirha kanda hai, tə kəm numad ən mbəfəeya a əna taara tə kanda.

⁷ Tur nishyini ya yakh nda takkwa weerənda tsaharha ha, amma mba nda sənang kəkafekkirha hai wa.

⁸ Kəla kətəm sarang nanda Djenes tə Djambres* Musa də, na famaləmmnggini kee ya, sar nda palth kəkafek kəl numad ən mbəfəerha, fərkəkafekkid nafiniya nəghən ka kee.

⁹ Amma mba nda mbang dərha də inggun tə tar nuryid ndan wa. Na fara sə bəna kowunni sənang hai, kəla 'wanən katərərha hai tə nda Djanəs tə Djambres.

'Ya ndana Mbulus a Timoti a ənaghə

* 3:8 3:8 Nafiniya fa kulaya ni sargha Musa a mbed Fir'auna (Kyarhaḅa 7:11-22)

¹⁰ Amma sa Timoti sænna 'ya tshang ni fiya ha, tɔ tsawud na, tɔ 'ya na minna a ɔnee. Sænna fɛrkɛkafekkid na tɔ sɛsadna. Sænna nggɛmndɔna tɔ kɛrɛssɔna.

¹¹ Sænna kaara tɔ sɛsaarha saani fa. Heu sænna tur sɛsaddi saani fa a Antakiya tɔ Ikoniya tɔ Listɛra, amma hɛryed Chinɛm ahurghɛn.

¹² Kɛkafek, kala niifa na midghɛn sɛ a ɔna 'ya nɔn na a mbɛnanggɛn Faara tɔ kɛm fɛrdɛ kɛkafek a Yeeso Kɛrɛsti, nɔn a taarang sɛsaarha fa a har fiya.

¹³ Amma fa mbɛlfeeya tɔ fa nggabaya na nda naarha chik sɛbrha dɔ. Na nda naarha nggaba fiya, kanda ma na fiya naarha nggaba kanda.

¹⁴ Amma sa, duwa mbeedɔ tɔ fɛrkɛkafek aten ɔnggini tsaho nanda ha. Sænna sɛ nɛghɛn kɛkafek tɔ kɛm sænna nafini tsahowa ha.

¹⁵ Tsahonda Labar Faara ha tɔ Pedɔnda ka sa ngguchit, tɔ kɛm fɛron nda sɛnda yi wal hɛrɛkrha ahu fɛrkɛkafek a Yeeso Kɛrɛsti.

¹⁶ Labar Faara heu kyaghɛn ba a mii Faara, tɔ kɛm nɛghɛn ngga a ɔna taara nɛm sɛ ahu tshang kɛkafekkid labar Faara fiya ha, a yanang nggɛm fiya aten 'ya ɔna nanda mbuwa ngga. Labar Faara nɛghɛn ngga ahu tangsang nda fiya a mbɛrha kyalth nanda sa hai tɔ kɛm tshangngɛn fiya ha a ɔna 'ya nda kamngga.

¹⁷ Kwaman Faara niya na a ngwangngɛn nafighɛn fa a ɔna tarya nda heu na ngga na midghɛn a ɔna nda.

4

¹ A mbed Faara tɔ Kɛrɛsti Yeeso, tɔ ngwang kumarha a nafiya bɛlgha tɔ yibrha fa tɔ mɛrya, a wudda ba ka bagha ɔna kutɔryirha, niya ndorha:

² Puru labar Faara. Nggo fa a pɛr labar dɔ na ahu sayiddi na mid fiya sɛ tɔ sayiddi mbuwa na mid ndan sɛ. Kɛrsu lumu fiya fa, yanang kanda, fɛrang kaali nafiya tɔ tsaharha ha ngga.

³ Kɛsɛr na fara bayi bawaa na fiya nggɛr kang thlɛmaarha tsahad kɛkafek fa. Na nda a takkwa nggɛmnda hur ndan tɔ kɛm na nda kada famalɛmngya a pɛrang 'ya nda kanda na mindan sɛkrha.

⁴ Mbɛ mid fiya sɛ a kang thlɛmaarha kɛkafekkid labar Faara fa wa. A meyedghɛn na nda kang thlɛmaarha asɔdaya fa mbuwa kɛkafek.

⁵ Amma kɛsu altenwa ngga, kɛrsu tɔ sɛsaarha, puru labar Faara, ɔno taara heu fɛrona Faara.

⁶ Niya pɛro palthdi ya, kɛsɛr bad sayidda ba na nda fɛr yibɛdna ka sataka a Faara. Nduwus bɛn mɛrrɛna ba.

⁷ Yandi ngga, ngwalangdi tardi ndeena Yeeso Kɛrɛsti a ɔnee, tɔ kɛm kɛs di fɛrkɛkafekkid na ha.

⁸ Nanɔnya kɛna tarna a kɛla nggi fa, kɛna ɔna 'ya na mid Faara, bana Chinɛm, tɔ ngwa kumad kɛkafek fɛreerha a fardi. Kɛna di ya mbɛ a nggi katenna wa, amma a fɛngya heu na a kɛla badghɛn fa ba.

Nggɛl mii labar Mbulus

⁹ Ndeng yidwa ba wal nggi wet.

¹⁰ Mal Ndemas nggi dɛdɛ Tsalonika dɔ kɛsɛr nggɛmdɔ ɔn kɛshiiirha. Kɛresɛn dɛdɛ Nggalatiya dɔ, tɔ kɛm Titus dɛdɛ Ndalmatiya dɔ.

¹¹ Kɛl Luka kee ndɔna a thlɛmadna. A nanna a barha ba tahang Markus ha ba, kɛsɛr banɔn dɛesɛ ahu tarna.

¹² Thlɛndi Tikikus a Afisa dɔ.

¹³ A nanna a barha ba tahee luwud mbinna ha ba malni a har Karbus a Toruwas. Tə kəm tahang deleevar yina ha ba, mbə kəla finglyayini na chireelth yighən ahu pama wa.

¹⁴ Aledzanda təbəla hukdə nggi kaan. Chinəm banən ngwang kumarha sə aten 'ya ənanən.

¹⁵ Kwaru wun, kəsər tsandə tsahannəm ha aten Kərəsti.

¹⁶ A fardı 'wa nanda barha tə nggi a thləma tə ngwa kumarha ba, mbə niifa sə a samadna wa. Kowunni maldə nggi. Niya hwan Faara a kirasang də tur əndi mbərna nda fa ya aten ndan wa.

¹⁷ Amma Chinəm Yeeso ishdə tə nggi fəree kanglanggirha nən, a pər Labara ni na Mbənggən ngga təna fingya mbuwa Yahudaya heu səkkən. Həryegha Kərəsti a mii ləfariya.

¹⁸ Na Chinəm a həryerha ahu tar mbəlfəerha heu, nən a təreerha də tə sammayirha ahu Kutəryidghən də a talara. Mamnggirha heu yi Faara ni pakwandə. Atsaukake.

Ngwala mii nda ən Mbulus

¹⁹ Ndang 'ya Mbəriskila fa, tə Akila tə minda Onesiforus.

²⁰ Na Arastus a Koronti, malyi Tərufemus fadghən bee a Miletus.

²¹ Bəba wet kapa ndəri mbiirha tsərha hai. Nda Yubulus, tə Fudens, tə Lainus, tə Kaludiya heu tə fatakkwaya Yeeso kanda a ndo 'ya fa.

²² A tsauka Chinəm tə səsənwa ha, tə kəm nggayidghən a tsauka tə kun heu.

Titus

Nda ən Mbulus fa

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Mbulus, mafad Faara tēthlōnda Yeeso Kērēsti. A chik pēr labar fēr kəkafek ni a fīngya fērgha kəkafek wurna Faara. Tshang ngi kanda ha a sən kəkafek nda na a kyad ndaarha na nda a wiirha hai ahu kwaman Faara mēməl,

² ahu shiteena yi wal yibrha mbuwa ngwalaarha. Faara mbuwa nggabaarha ndən fərangga dēf miighən kəm ka a katərad kəshīirha.

³ Tərgha a mēməlla sayiddi pēr da ndən hu labarghənən, fəre na ndan hu haara hai ndaana Faara tē hērəkṛē nəm.

⁴ Niya chireethleng nda Titus dē ka Waana hu fēr kəkafek nanəm tēghən. Ngwa tsauka nggayirha tē dēdemnggirha yi Chinəm Faara tē Yeeso Kērēsti tē hērəkṛē nəm naghā tē kəm.

Tar Titus a Kiriti

⁵ Mal ni sa a Kiriti ka a ngwalangga tahad tar nəm, tē kəm fadangga Mamngya ahu talya heu kēla pēro ni.

⁶ A naghā mamnda kula ən 'yaara a mbed fiya, tsauka tē nuneefa tal. Wanggighən kəm fər nda kəkafek tē Yeeso Kērēsti. Wanggighən a sən kanda nda mbə waya ni mbuwa əna bēreukirha nduwa sarfarha wa.

⁷ Tsaunən kee, mamnda na a əna taara hu kən hwan Faara a naghā niifa ni sənna nda na ən ənadghən ngga. Mbə niifa ni na ngyangthlang wa, nduwa niifa na hufrha hur ka ka wa. A tsauka mbə sa mbaala nduwa yakh yanda tē fiya wa. Mbə niifa ni na suna wudəbəla wa.

⁸ A meyedghən tsauka niifa ni na thlə rongya fa, niifa na midghən əna 'ya na ngga, niifa ni mbuwa ngingiləm, niifa ni chahal, niifa ni na tē kəkafek fa, tē kəm niifa ni na a kəs altenggən ngga.

⁹ Kala mamnda wurna a tsauka fērdē kəkafek kanglang tē labar Yeeso, fərang kaali fīngya hu pēr labar Faara tē tsaharha ha yi kəkafek, a tangsanggən fīngya na a sərək tsahadghən ha.

¹⁰ Na fīngya sē hangga na a əna kakyathlanga, na thlək labarya kaka, mbə kēla fīngya Yahudaya wa tsauka fatakkwaya.

¹¹ Təta ni a yanang ngganda kanda a nggasa nda hai, kəsər thleng nda hutən fa wuraya kaan tē tsahang 'ya kanda ha kamngwa wa ka wudəbəla.

¹² Ko niif ndan tal tsauka annabi thlək dē ndaarha, "Kiritaya kətsar fa nggabaya ni kanda, fa mbəlfēeya, na sər rha a yindan, fa kwaya hur ni kanda."

¹³ Labardi ya kəkafek ni. Tsaunən kee yanang kanda ngga, tēna nda naarha kanglang hu fēr kəkafek,

¹⁴ tēna nda malang sək asədad Yahudaya, tē kəm takkwa ngyakhkya fiya malangga fēr kəkafek.

¹⁵ Kala 'ya na chahal yi nafiya ni natə hura chahal. Amma mbə 'yasə na naarha chahal a fad fīngya fər wa kəkafek nduwa chahalla hura kəsər ən ənad ndan tē hutən ndan heu mbə chahal wa.

¹⁶ Sən ngganda Faara hu mee kee, amma hu tar ndan mēməl wa tē sēnda Faara wa. Kar Faara kanda, mba nda fər mamnggirha wa, mba nda əna 'ya na ngga wa.

2

Kwaman tsawud Kærastayirha

1 Amma sa tæta ni a tsahangga fiya ha ængya na mæmæl tæ tsahad kækafek.

2 Tsahang suhurya hæshya ha a kæs alten nda ngga, færing mamnggirha nda, tsawa nda mæsælæmnda nafiya, isha nda ngga ahu færkækafek, tæ nggæmnda tæ kæræsta.

3 Tæ kæm tsahang suhurya nishya ha a tsawa nda nishya kamngga tsau na nda fatakkwaya, mbæ fa nggabaya aten fingya wa, nduwa fingya ngwanang na sa aam inabi kanda. A tsahang ængya nda fiya ha na ngga,

4 tæna nda tsahanggæn wangya nishya ha na a nggæm chimayi ndan nda tæ wanggindan.

5 A tsahang ngganda kanda ha kæm a kæsangganda alten ndan, a na nda chahal, æna taara nda ahu wura yindan, færing mamnggirha nda chimayi ndan, ama waana niifa sar labar Faara.

6 Næghæn kee kæm yanang wundælaya a kæs alten ndan nda ngga.

7 Ahu ængya heu kyadu fad wa niifa ni sa na a æna taara ngga, tsauka æn tsaharha. Ndeng yidwa tæ tsahad wa ha tæ kækafek,

8 tæ kæm labæara na ngga mbuwa na æn 'yaara sæ ahurghæn. Ahu 'ya kiya na færing shilee fa kar yiwa, a walwa nda 'ya na nda a thlækrha aten næm wa.

9 Ndang mafaya a færing mamnggirha nda tæwura yindan ko hu ma ni, tæna nda tæk mbændæ ndan fa. A nggærang nda pathla kanda mii wa,

10 nduwa ngaarang ngganda kanda. A meyedghæn a kyad ndaarha nda ka nafiya ni kanda na tæ kækafek fa. Ahu 'ya heu æna 'ya nda na a manang nda tsahadda ha na aten Faara Tæhækræ næm.

11 Kæsær Faara kyaddæ nggayidghæn ka a hærghanggæn fiya heu.

12 Nggayid di ya næghæn a tsahang ndaarha kæm ha a malang nggæm ængya mbuwa ahu kwaman Faara, tæ nggæm æn kæshiirha, kæs altennæm næn ha ngga. A tsawum ka nafiya na a æna 'ya na ngga, a tsawum nafiya na tæ kækafek fa yi Faara ahu kæshiiddi ya.

13 Hu sayiddi næm a kæla shiteena ahu parka na bæyi ndæna wutta Faara bæ hu mamnggidghæn tæ Tæhækræha Yeeso Kæræsti.

14 Yeeso ndæn færga fadghæn ka a hærghanggæn kæm ahu tar mbæfæerha, kæsær tsawanggæn fingya chahal a altenggæn a tsawa nda nafiya tærna mid ndan fingya mbuwa na sæbrha yid ndan ahu æna taara na ngga.

15 Tsahang ænggini fiya ha ya, færing kaali fingya na a sæk sa, tæ kæm yanangga kanda ngga. A nggæmna fa sargha niifa tsahad wa ha wa.

3

Halla fa Takkwaya Yeeso

1 Dælånggæn fatakkwaya teena a færing alten ndan nda, færing mamnggirha nda mamngya tæ kutærya, ngwa nda fa ka a æna taara nda na ngga.

2 Ndang kanda a chahang nda labæara niifa sæ mbuwa mbænggæn wa, a tsawa nda hu dædæmnggirha, ana ten ndan kakrak wa, a tsauka æn ænan ndan ngga a fiya heu.

3 Kaar nurya ni, mbæm færing mamnggirha wa, kæl æna ængya mbuwa ngga. Suna æn kæshiirha dædamæn dædamæn thluranggæn kæm, tsauka tsawud næm yi kwidhura ni tæ kæs ndan ha ahur. Kargha fiya kæm, kar kanda næm kæm.

4 Amma a sayiddi kyana nggayirha tæ nggæmnda Faara a pæpal bæ,

⁵ hærghang dæ kəm. Əna nən kee mbə ka əna nəm əngya na ngga wa, amma kəsər hadang nəm fa ndən tsabang nən kəm dæ ahu Səsəna Təpədənda fərangga weerənda nggəttə kəm tə yibrha.

⁶ Fərang Faara Səsəna kəm hai Təpədənda hangga ahu Yeeso Kərəsti Təhərəkə nəm.

⁷ Kəsər ka nggayidghən ni chahang na Faara dīmiyid nəm kəm dæ nanəm a shang teena haar langaad yibrha fa mbuwa ngwalaarha.

⁸ Labardiya kəkafek ni. Na minna sə a ngərgha chik pər əngginiya ngga, kəsər fīngya fərgha kəkafek a Faara dənda mbeedə tə əna əngya na ngga. Əngginiya na nda ngga kaan, tə kəm na nda dang nda kowunni sə.

⁹ Amma malaman ngaala mere, tə kirəssa thləm chichiya, tə kakyathlanga aten ngyakhkya Yahudaya. Əngginiya mbə ka əngya ni wa.

¹⁰ Ana niifa sə na a thlək labara na tsahang teena hai ahur nun kəsü thləmad ndan yi tal tə yi səri. Akwasamadghən nduwu hai tə kanda.

¹¹ A sənanasə nafiya kəla yandīya mba nda hu kwaman kəkafek wa, dīmiyid ndan ngwang dæ kumarha kanda sə.

Ngwalad mii pathla

¹² Na minna sə thlən Artimas ni nduwa Tikikus a thləmad nun dæ, ndeng yidwa banaba ba wal ngi a Nikafolis, kəsər na minna sə a əna fegrha ni a mbədi.

¹³ Əno 'ya na a mbang ənaarha dangga Dzinəs sə tə mbərmeə, tə Apolos tərə nda hu kwamana hai. Dang kanda sə ma kədeng nda 'ya wa.

¹⁴ Təta ni nafi nəm a tsaha fər alten ndan nda hu əna əngya na ngga, na nda a dang ndan sə hu əngya kamngga na mindan. A tsau nda nafiya mbuwa əna taara wa.

¹⁵ Nafiya nanan heu a mbədiya kanda a ndo'ya fa. Ndag'ya shayi nəm fa na hu fərəkafek. Ngwa tsauka nggayid Faara tə kun heu.

Filimon

Chirethleng Mbulus Filimon dā

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Mbulus chang nanda hu porsəna dā ka thlēm Yeeso Kərəsti, tē kəm a har wan manəm dā Timoti tē Filimon pashid tar nəm nggəm nəm.

² Tē kəm wan manəm Afiya tē Arkibus pashid tar sodjad nəm, tē fatakkwaya Yeeso na wumnda hai a minda kyawa.

³ Ngwa tsauka nggayid Faara na Chindi tē tsawud dādemnggirha tē yi Chinəm Yeeso Kərəsti tsauka tē kun.

Hwan Faara a Filimon

⁴ Kətsar a nadi a hwanda ni usa Faara ka sa,

⁵ kəsər səkdi fərkəkafekkid wa ahu Chinəm Yeeso tē kəm nggəmnda nana tēghən a nafiya Faara.

⁶ Niyi a hwan Faara tē ndaarha tsawud dādemnggid nəm tē ndan fa takkwaya nən a kyado sənda ənggini nanəm tēghən hu Kərəsti.

⁷ Sa wanmana, nggəm nduwa fəree dā wutsəfayirha kaan tē kaali, kəsər hur nafiya Faara wal nda kaali a fad wa.

Kalang Mbulus Filimon sə aten Onisimus

⁸ Tsaunən kee, ahu Yeeso Kərəsti ni mbang ndorha a əna 'ya na kamngga.

⁹ Amma kəsər ka nggəmni sa na minna sə hwan sa ni nggi Mbulus, nggi suhurgha nanənya, nggi kəm na ahu porsəna kəsər ka Yeeso Kərəsti.

¹⁰ Niya hwan sa a meghed waana Onisimus ahu Kərəsti, tsaudi kəla Chin, nani ahu porsəna.

¹¹ Kaar dōwasə wa, amma nanənya kəkafek nēghən a dang kəmsə kyab.

¹² Niyi a wudang thləmad wa dā, ndəghənggi mbənegha hur kaan.

¹³ Na minnasə a tsauka a thləmanna a mbədiyahu porsəna tənən deesə ahu tar Labaara na Mbənggən.

¹⁴ Amma mbə minnasə a əna 'ya ni kula sənduwa wa, ama nən naarha nggayid wa a fadna ba tsaurha təta ni.

¹⁵ Asəmha əndi ənagha ndən mal Onasimu sa yi beena ngguchit təna nggər thləghən fa tsauka tē sa pakwandə.

¹⁶ Balwa kəla mafarha a sa wa. Kaldə mafarha, kəsər ka wanmana ni nggəm nəm. Nanənya nən a dərha sə kaan, ahu tsawudghən niifa tē shadnəm hu Chinəm.

¹⁷ Nanən kee ana pashid tarwa ni nggi, thluwun fa kəla na thlə nggi fa.

¹⁸ A əno Onisimus 'ya fa mbuwa ngga nduwa thlədə kumarha a harwa nggini a teukən.

¹⁹ NNGGI MBULUS NIYA CHIRETHLEU ƏNDA HAI YA TƏ HARNA TƏ NDAARHA NNGGINI A TEUKƏN. MBƏ SEE DALONI NDƏN IN FƏREE NA YTBƏD WA.

²⁰ Nanən kee wanmana hwan ni sa əne 'ya tal kee ka thləm Chinəm. Tərang hurna sə hu Kərəsti.

²¹ Mbərsadi ndən chirethleu ni deleewar dādə ya, səndisə na əna əndi hwan ni sa kamənggən ko kal yandə nən mu ya.

²² Takh 'ya tal faddən, takse kənna sə dəni tsaurha sə, kəsər fərdi kəkafek na Faara a sək hwandə nun na a wudəeghən thləman nun dā dādem.

Mii ngwala nda'ya

²³ Na Abafaras a ndang 'ya kun fa nan ahu porsəna kyab ka thləm Yeeso Kərəsti.

²⁴ Tə kəm da na nda Markus tə Aristakus tə Ndimas tə Luka nan a əna taara.

²⁵ Ngwa tsaukwa nggayid Chinəm Yeeso Kərəsti tsauka tə səsən nun. Atsaukake.

Ibraniyaya

Kalgha Faara sə tə mii Wanggən

¹ Kaar, kalang Faara chichiyinəm sə ahu kwamangya hangga tə kəm hu sayi hangga tə mii annabiya.

² Amma ahu bəngginiya na yi mii ngwala kəshirra, kalang də kəm sə tə mii Wanggən. Tə Wan da ni ənana Faara əngya heu, təkəm wur da ndən a thlə əngya nən heu.

³ Ndəghən ni kukwaryid mamnggid Faara tə kəm ndəghən ni thləgha Faara fa. Ndəghən ni kəsgha əngya heu ahu labarghən na tə səsəmnda. A kwasamaddi tsabang nən kəm də hu dimiyid nəm, tsauka a talara a yisəmad Faara na tə səsəmnda fa kaan.

Kal Wandī fathləngya Faara

⁴ Nanən kee wal mamnggirha nən kalgha fathləngya Faara kəla dəfang na nda thləma kalgha yi ndan mamnggirha.

⁵ Kəsər mbə təthlənda Faara sə 'wana Faara ndang nda, "Waana ni sa,

Tsaudi Tsu a weeriya."

Nduwa kəm,

"Niya tsaurha Chin,

Ndəghənggi kəm tsauka Waana wa."*

⁶ Amma 'wanən thlən Wan 'wadghən hu kəshirra də, ndəghən,

"Ngwa fərangga fathləngya Faara mamnggirha."*

⁷ Aten fathləngya Faara, ndaaghən,

"Na Faara tsang fathlənggighən kəla səsəna,

mafayighən kəm tsawa nda kəla sheneu waarha."*

⁸ Amma aten Wandī ndəghən,

"Tsənggam kutəryid wa, Faara,

nən a tsaurha pakwannī də,

Səsal kutəryid wa yi nggayirha ni

⁹ Tar nggayirha ndəna midwa,

Kar na tar mbəfeerha!

Tsaunən kee, yiwa Faara ndən dəfowa aten shayiwa,

kəmo fəfeerha nən fa yi mbəna farha."**

¹⁰ Ndəghən kəm,

"Ka a katəradghən, Chinəm,

Sa ənagha kəshirra,

Talara kəm tar harwa ni.

¹¹ Na nda a ngwalarha,

Amma sa na a naarha sə;

kanda heu na nda a təla də kəla kabarha na kabaarha ənaarha.

¹² Na a fadang kanda kəla bər kabarha,

Na nda a nggərang kanda hai kəla na niifa mbedəng karidghən hai.

Amma sa mba tam kyaharra hai wa,

* **1:5 1:5** Dzabura2:7; 2 Samaila7:14; 1 Deleewar fa səngya17:13 * **1:6 1:6** Deleewar nggər ngwa kumarha32:43 * **1:7 1:7** Dzabura104:4 * **1:9 1:9** Dzabura45:7-8 * **1:9 1:9** Dzabura45:6,7

Mbə hurad wa tam ngwalarha wa.”*

13 Ahur fathlängya Faara mbusə 'wana Faara ndang nda,
“Tsawu a yisəmanna
kəl tsawang ni fatsanggiwa
akamu saryiwa.”*

14 Fathlängya heu səsən fatarya ni kee. Thlənna Faara kanda ka a dangganda finglyayina sə na har langaad hərəkrha.

2

Yiyi thləmaarha aten kyathla hai

1 Tsaunən kee, taama kwarəm aten əngya sək nəm, a kwar wum wa nəm a kyathla hai ma kwamana.

2 Tsaunən labardı thlək na fathlängya Faara kəkafek ni, finglya kargha takkwaghən, nduwa kar da fa a əna taara nda təghən wal nda yindan tsətsəlla kamngga a kanda.*

3 Kəkən nəm wal hərəkrha a kar wum tə mamnggid hərəkrha wa? Kəsər Chinəm tafadghən, ndən katərangga pərrəghən hai, finglya səkka ndən kanda pərangga ndaarha kəm kəkafek ni.

4 A mbədiya chikka Faara yighən shedawa aten yindan tə ənsakhkya, tə ənwultengya tə əngya məmanggən dədamən-dədamən, tə fərra Səsəna tə Pədənda dədamən-dədamən, ndəghang nən də kəla tərna midghən.

Tsau Yeeso Niifa

5 Malangwa Faara ndən fathlənggighən əna kutəryirha nda aten Kəshiddi na bayi nəm a ndikrha atənggən nanənya wa.

6 Amma na mbərha sə hu dəleewar Faara ndagha:

“Mani nafiya tə waasa in na billarha tə kanda,
Nduwa wan niifa na lafrha?

7 Tsang na kanda ngguchit ma fathlängya Faara,
Fadang na kanda tə yi mamnggirha tə həhasyirha,

8 fərang səsəmnda kanda aten əngya heu.”

Malang də əngya heu a kamu ndan, mbə 'ya sə dəfang na Faara man patu də ma kanda wa. Ko mbuwa nəm nanənya a naa əngya heu na a kamu ndan wa.†

9 Amma kəm nadəm Yeeso, tsauka ahu sayi ngguchit a kamu fathlängya Faara, nanənya fadang nda nəghən tə mamnggirha tə həhasyirha hu səsədgən yi mərta. Nanən kee, ka nggayid Faara ni, kəsna Yeeso mərta fa ka kowunni.‡

10 Kəsər məməl ni ənanən əngya heu təkəm nana əngya sə heu, ahu bang nda wundakhnaya ba hangga ahu mamnggirha ba. Nanən kee, məməl ni tsang nən tə inang nda kwaman hərəkrə ndan hai chahal hu səsəarha.§

11 Kəsər ndəghən na a tsang niifa chahal tə finglya 'wa nanda tsang kanda chahal, na nda hu minda tal. Nanən kee mbə shilee kəsang Yeeso a aahdə kanda shayighən wa,

12 ndəghən,

* 1:12 1:12 Dzabura102:25-27 * 1:13 1:13 Dzabura110:1 * 2:2 2:2 Ibraniyaya 1:1; Nggurub ngwa kumarha 33.2; Tar fathlängya 7:53; Ibraniyaya 10:28 † 2:8 2:8 Dzabura 8:4-6; 1Korontiyaya 15:25 ‡ 2:9 2:9 Tar Fathlängya Yeeso 2:33; 3:13; Filibiyaya 2:9; Filibiyaya 2:7-9; Yahaya 3:16; 2 Korontiyaya 5:15 § 2:10 2:10 Romaya 11:36; Luka 24:26; Ibraniyaya 7:28

“Niya pær thløm wa a shayina.

Niya fal thløm wa a pathlang fiya a wum nda hai ka a törung shilee nda
Faara in.” *

¹³ Nggørghøn ndaarha,
“Niya mbørsaarha tæghøn.”

Tæ køm,

“Kulo nggi ya tæ wanggini færee na Faara.”†

¹⁴ Tsau nøn wanggini na nda tæ thlu farha fa tæ fara, ndæghænggi køm
tsaudæ kee. Əna nøn kee kæsær hu mærræghøn, bəlang dæ səsəmnda tæ kæs
mæra ha, ndəna Sheetan, ‡

¹⁵ kwasanggøn fyinga hai hu tsawud ndan na a əna tar mafayirha kæsær
ka tərøm mærra. §

¹⁶ Kæsær kækafek mbə fathlængya Faara nøn a dang kanda sə wa, amma
chichiya Ibrahim.

¹⁷ Tsaunøn kee, ngwa tsauka kəla kanda, ko kəkən ni tsauka tæ hadang
nda fiya fa tæ firis na manggøn tæ kækafek fa hu tar Faara. Tənøn fər sataka
yi chahang dīmiyid ndan fiya dæ. *

¹⁸ Kæsær ndæghøn tafadghøn tæk dæ səsəaarha fa a sayiddi kəkərang na nda,
tsæk dæ køm na a danggøn fyinga sə a nanda a kəkərang kanda.†

3

Kal Yeeso Musa mu

¹ Tsaunøn kee shayina fatakkwaya na chahal, kun pet na fad nun walgha
addi na a talara, sheeman teena Yeeso fa, nəm aarha tæthlənda Faara tæ køm
firis na manggøn sheeda nəm. *

² Ənadə taara tæ kækafekkirha a niifdi thlængga ndən ba, kəla ənana Musa
kækafekkirha ahu targhøn ahur nafiya Faara.†

³ Heu tæ kee, wal Yeeso færra mamnggirha kaan ma Musa, kəla niifa tængga
kəna kaldə kəndi mamnggirha.

⁴ Kæsær kala wure na niifasə tængga ndən, amma tæ tən əngya heu Faara
ni.

⁵ Nana Musa tæ kækafek fa ahu əngya heu a mbed nafiya Faara, fərdə
shedawa tæ əngya bəna Faara thləkrha a mbee.‡

⁶ Amma Kərəsti næghøn tæ kækafek fa tsaunøn ndæghøn ni Wee na aten
nafiya Faara heu. Køm ni wurighøn, a dædəm mbeedə tæ shembe tæ shiiten
dī nəm a taala sə.

Kəs thləmaarha aten yamid fərkækafek

⁷ Nanən kee, kəla ndana səsəna tæ Pedənda,
“A weeriya a sæk dūn kwad uradghøn,

⁸ a na hur nun kakrak wa,
kəla əna nun kakyathlanga,

a sayid kəkərra na a kaheerha wa.

⁹ A mbədi kəkəree na chichiya nun sə,
ko nanən nanda taara ənani yi huraya kumnggit fafa.

* **2:12 2:12** Dzabura 22:22 † **2:13 2:13** Ishaya 8:17; Ishaya 8:18; Yahaya 10:29 ‡ **2:14 2:14** Yahaya
1:14; 1 Korontiyaya 15:54-57; 2 Timoti 1:10; 1 Yahaya 3:8 § **2:15 2:15** 2 Timoti 1:7 * **2:17 2:17**
Filibiyaya 2:7; Ibraniyaya 5:2; Ibraniyaya 4:14,15; 7:26,28; Ibraniyaya 5:1 † **2:18 2:18** Ibraniyaya
4:15 * **3:1 3:1** Ibraniyaya 2:11; Ibraniyaya 2:17; Ibraniyaya 4:14 † **3:2 3:2** Deleewar thlətta 12:7
‡ **3:5 3:5** Kyarhaba 14:31; Deleewar thlətta 12:7

- 10 Ndəghən dani səbna hurna də tə nafiya kəshiid fardī ndən ndaani,
'Na ahur ndan inggun ma nggi,
kar əna 'ya ndang ni kanda.'
- 11 Hərəmna hurna səbrha də aah Faara ni ndee,
'Mba nda tam kyarha hu yibədna hai wa.' "§
- 12 Shayina, kwarama, nadə hur nun naarha tə mbəlfēerha, tə yamid fərkəkafek, na a kyakhrun hai malanggun Faara na tə yibrha wa.
- 13 Amma nama narha fərang kaali ndan kala dathla mbərha fa hai. Ənama taara tə fara nəm aarha, "Weeriya," amana niifa narha tal ahur hukrha dīmīyirha ndən nagha hurghən kakrak.*
- 14 Nəm a wumteena tə Kərəsti a ish dəm tə shembe kəla 'wa nəm fərkəkafek ta mii ngwaladghən də. †
- 15 Kəla ndaana nda,
"A weeriya a səkđun uradghən,
A tsang đun hur nun kakrak kəla a sayid kakyathlang dī wa."‡
- 16 Nda wunni səkka uradghən, nggəra nda əna kakyathlaanga təghən? Mbə nafina ni kyang na Musa kanda sə a chehweed Masar wa?§
- 17 Nda wunni səbna hur Faara də tə kanda yi hurarha kumnggit fada? Mbə nafina ni ənagha dīmīyirha, mərna nda a kaheerha wa?
- 18 Nda wunni aah na Faara thləmnggən aten ndan tə ndaarha mba tam wal yibrha a mishim ndəghən wa? Mbə nafina ni kargha miighən fa wa?*
- 19 Kəla nəm hai kee ashe ka yamid fərkəkafekkid ndan ni walwa nanda yibrha a mishim ndəghən.†

4

Far yibəd nafiya Faara

1 Tsaunən kee, hərəmna dəf miighən yi kyarha hu yibrha hai bəlghən sə, tama kwarəm kaan, amana tal ahur nun kədfeng kyarha sahai.

2 Kəsər sək dəf Labardī na Mbənggən kəla kanda kəm, amma labardī dang ngwa kanda sə wa, thləwa ndan fa tə kəkafekkirha wa.

3 Amma kəm fərga kəkafek, kəm ni na a kyarha hu yibədda hai. Dalama teena hai tə labar Faara ndanən, "Səb hurna də aah ni thləmna tə ndaarha, 'Mba nda tam kyarha hu yibrha hai wa.' " Ndaana Faara kee ko nanən 'wadə teena ngwalang də targhən ka a sayiddi ənanən kəshiirha.

4 Kəsər ahu ma mbərha thlək də labar beena yi məd tə ndaarha, "Afar beena yi məd yib Faara ahu targhən ənanən heu."

5 Tə kəm nggər nda thləkkən tə ndaarha, "Mba nda tam kyarha hu mbəd yibəd na hai wa."

6 Kaar pər nda labardī ya na mbənggən aten yibəddi, amma fīngya pərang na nda Labar Faara kanda kyawa nda sahai wa kəsər fərwanda kəkafek təghən wa.

7 Tərga nggərgən dəf fara, aaghənən, "Weeriya". Thləkkən fardiya akwasamad huraya hangga a mii Ndauda, kəla ndaana labar Faara na chichireethlee hai kaar, "A weeriya a sək đun urad Faara, a tsang đun hur nun kakrak wa."

§ 3:11 3:11 Ibr 4.3,5; Dzabura 95.7-11 * 3:13 3:13 Ibraniyaya 10:24,25; Afisaya 4:22 † 3:14 3:14

Mbədghən 6 ‡ 3:15 3:15 7:8; Dzabura 95:7,8 § 3:16 3:16 Deleewar Thlətta 14.29; Dzabura 106.26

* 3:18 3:18 Deleewar thlətta 14:20-23; Ibraniyaya 4:6 † 3:19 3:19 Yahaya 3:36

⁸ A ndam fərang Djeshiwa yibrha kanda, kam nggər wa Faara sakh fara səmən yi far yibrha wa.

⁹ Ta weeri dāba ya Balgha far yibəddā sə ya yi nafiya Faara.

¹⁰ Kəsər kala nafiya kyagha hu yibəddā hai ki Faara ya, yib nda hu tar ndan kəla yibna Faara ahu yighən taara.

¹¹ Tsaunən kee, taama djitəm na a kyam hu yibəddā hai ya, amawana niifa kyarha hu yamid kar mii Faara fa kəla ənana nafiya Isəreelaya.

¹² Kəkafek, na labar Faara nəghən tə yibrha fa, tə shembed taara kəm. Chimndghən kaldə yi thlaukh kəlara na tə mee səri. Nən kyathla ta ahur niifa də, ndəghanggən səsəna hai tə yibrha, tə kəm ta hu shileerha də. Nən sənang numad 'ya hai na mid niifa tə numadghən.

¹³ Mbə 'yasə ənana nda hu kəshirha na bəbee a yid Faara wa. Əngya heu nəghən a pəpal hu yidghən ndəghən nəm a fərang kirəssa əngya əna nəm.

Yeeso ndəna mamnda Firistaya

¹⁴ Tsaunən nəghəm tə mamnda Firis ha, Yeeso Wan Faara dəgha talara də ta mbed Faara də, taama ishim aten fərkəkafekkid nəm kəla ndaa nəm.

¹⁵ Kəsər mamnda Firis dī kyanəm ya mbə yandā ni mbuwa nəm hadang fa ka kədi nəm wa. Amma nəghəm tə mamnda Firis kəkərang na nda hu kwamangya hangga kəla nanəm, amma ndəghən nggi mbə tə dīmiyirha fa wa.

¹⁶ Tsaunən kee taama nam hwas-hwas dəm də tsau tə tsənggam kutəryid Faara fa, tənəm hadang nda fa kada nggayirha nəm na a dāng kəm sə ana mid nəm sə thlaara.

5

¹ Kala manda Firis na nda wurghən sə ahur fiya kəsər a əna tar Faara nən a meyed fiya, ndəghən ni fər ən fəra tə əna sataka yi chakh dīmiyirha.

² Tsaunən ndəghənggi nəghən tə yighən kədiirha, nən mbang takkwarha tə fīngya na tə yamid sənda tə sammayirha tə fīngya na a kyathla hai.

³ Ndəghən da nən əna sataka yi altənggən yi chakh dīmiyirha tə yi fiya kəm.

⁴ Mbə niifa sə na wur fadghən tsauka mamnda firis ka nana midghən a fərang mamnggirha nda wa. Na niifa mbang tsaurha firis na manggən kee a aah Faara ndən kəla aah nən Haruna.

⁵ Nəghən kee kəm, mbə Kərəsti ni wurgha altənggən tsauka Firis na manggən wa. Faara ndən wurgha ndən, ndən ndangna Faara, "Waana ni sa. A weeriya tsaudī Tsu."

⁶ Nggəghən ndaarha a mbərha pak, "Firis ni sa pakwandə, kəla saghang na Melkidzedek hai."

⁷ A sayiddi na Yeeso hu kəshirha, hwan də Faara tə tərha kaan har tə aam yirha, a niifdi na mbang hərgəhang nda ma mərta. Sək Faara hwandəghən kəsər nən əna taara tə 'ya ndang na Faara tə fərang mamnggirha.

⁸ Ko nanən Yeeso Wan Faara ni, tsaha də əna taara hu əngya sanən fa.

⁹ A sayiddi tsaunən lələgdə, tsauka ndəghən ni kwaman hərəkrha yi pakwandə a fīngya heu na a əna taara tə 'ya ndaanən,

¹⁰ ahu kiya ni fadāng na Faara tsauka Firis na manggən kəla saghang na Melkidzedek hai.

¹¹ Aten labar diya na engya sə hangga na minnan thləkrha, amma nəghən pədaghən na a pərang nggənan kun, kəsər mbun mbang sənanğ 'ya hai wed wa.

¹² Kam də kun nanənya tsawun fa tsahaya ha, amma na mid nun sə a nggəgha niifa tsahanggən kun ha aten engya kamngga hu labar Faara. Kəl bi thlaarha kee ndən bəlna mid nun, ma yaarha.

¹³ Kala niifa tsauna bi thlaarha ənnadghən mii, wufar wee ni, səngwa əna kwaman 'ya na ngga wa.

¹⁴ Amma ənnarhami na kakrak ndəna yi fingya mangga, na a əna taara tə numad ndan kətsar, na a hwathlang ngganda 'ya hai na ngga tə tar mbəlfəerha.

6

¹ Tsaunən kee, taama malang nggəm djib katəra tsaharhaha 'wa nəm waala aten Kərəsti, dəm mbeedə, tə chik sənda. Kamngwa a nggəghəm katərang tsaharhaha aten mal dīmiiyirha aten engya na bəng mərə ba tə fərkəkafek a Faara wa,

² təkəm sək labara aten mbaptisma, tə fər parka, tə yi thliirha sə hu mərə, tə ngwa kumad ngwala kəshiirha.

³ A nggəm Faara fa, nəm a dərha mbeedə.

⁴ Kəsər nəghən pədaghən mbənggəm wudəng fingya thləgha labardə fa nggərə nda samarha də. Fingya 'wa nanda bəng kanda hu kukwaryid Faara ba, taaranga engya fa na ngga a talara, wal nda yindan Səsəna tə Pədənda,

⁵ təkəm taaranga mbənda labar Faara fa tə səsəmnda kəshiirha na bayi.

⁶ Amma fingya wudgha samarha də hu fərkəkafekkid ndan mbə kwamana sə na a wudəng nggəm kanda ba na a mal dīmiiyid ndanda wa. Kəsər na nda a nggər tawang Wan Faara də aten kadīirha, fərang shilee nda a pəpəl.

⁷ Chehweerha na a sang aam 'yaara na a bərha tenggən hai kətsar, na kyang həfya sə fər ənnarhami nən ka a thlar fingya yina nən na a hudaghən, nən wal parkad Faara.

⁸ Amma ana chehweerha a kyang ndakhkya sə tə hwaliya mbə ngga wa, na Faara a shiwang nda. A kwasamadghən nən a djirha də.

⁹ Shayina, ko nanən thlək dən tur labardiya, səndansə nun a thlə parka na ngga yi hərəkrha na fingya a waala.

¹⁰ Faara mbə tə yamid nggayirha fa wa. Taara ənanğ nun tə nggəmnda kyadəng nun hu thlaara a nafiyighən, kəla nanun a dərha mbeedə tə dəng kanda sə.

¹¹ 'Ya na minnan ndəna kowunni ahur nun na a djitigha kee ta mii ngwaladghən də, təna ənggini nun a shiteena atənggən ləghəttə.

¹² Mbə minnan sə a tsawun nafiya na tə səbrha yid wa, amma tsahama fingya yini hu fərkəkafek, tə kərəsta har langaad dəf mii da nda.

Kəkafek ni dəf mii Faara

¹³ A sayiddi dəfna Faara miighən a Ibrahim, dəf də miighən tə aah thləmnggən. Tsaunən mbə niifa sə kalgha ndən na a aah thləmnggən nən wa, ndən aah nən thləmnggən.

¹⁴ Ndagha Faara, "Kəkafek, niya fəro parka, niya tsawang chichiyiwa na nda hangga kaan."

¹⁵ A kwasamaddi kərəs na Ibrahim kaan, tərgha fərangga Faara əndi dəf nən miighən.

¹⁶ Na fiya aah Faara aten niifa kalgha kanda mamnggirha. Aah Faara ndəna a kyad mii ngwala ngaala.

17 Nəghən kee kəm, ana mid Faara sə a kyad ndaarha nən 'ya ndanən kəkafek ni a nafiya dəfnən miighən nən aah thləmnggən ka a kyanggən ngaala də ahur ndan a kyad ndaarha nən mbə tam kyakhrang miighən hai wa.

18 Na əngya sə səri mbuwa tam kyaharra hai, mbuwana Faara nggabarha atenggən. Nanən kee kəm walgha mbəd tsaurha nən a fərang kaali kəm kaan na a kəs ənda nəm ha nəm a shang teena fa na a mbed nəm.

19 Shiiten di kyanəm ya kəkafek ni nən ishang hutən nəm. Nən kyarha hura də kaan, ta kəsər shishamar də də na a mbərha chahal a talara.

20 Yeeso ndən 'wagha kyarha mbəda də a meyed nəm, tsaunən ndəghən ni Firis na manggən yi pakwandə kəla saghang na Melkidzedek hai.

7

Tsaurha Firis tur yi Melkidzedek

1 Melkidzedek kutər Salem ni, tə kəm Firis yi Faara na manggən kalgha mbərha mu. Kəmaghən tə Ibrahim a sayiddi nən a wutta ba a kwasamadfi həb nən yanda ənanən tə kutərya kal nən kanda mu, kəma na nda hai, dəfang parka nən in.

2 Tərgħa Ibrahim fərang ənfəra nən tal hu kum yi əngya wal nən ba hu yanda. Thləm Melkidzedek ndaarha ni, "Kutəra yi nggayirha." Təkəm, "Kutər Salem ni," ndaarha ni, "Kutər tsawud dədəmnggirha."

3 Mbə chireethla sə kyadgha chin Melkidzedek tə man nduwa turyighən wa. Mbə katəra bənggən sə nduwa mii ngwala tsawudghən wa. Amma firis ni ndəghən yi pakwandə, nəghən kəla Wan Faara.

4 Kəlaman tur mamnggid niifdiya. Ko Ibrahim riigha mii na chichid nəm fərang də tal hu kum əngya har nən ba ka yanda.

5 Nanənya deleewar ngyakhrha Musa kyaddə ndaarha turya Lawiya tsauka firis na nda thlə ənfəra tal hu kum a haar nafiya Isəreela ko nanən turya Ibrahim ni.

6 Amma Melkidzedek mbuwa tur Lawiya, thlədə ənfəra a haar Ibrahim, dəfang parka nən Ibrahim teena ndəghənggi 'wagha thlə dəfmi Faara.

7 Mbə ngaala sə wa yi na fər parka kaldə yandı na a thlə parka mamnggirha.

8 A mbədiya, firistaya na hu turya Lawiya nafiya ni mərgha, na nda thlə ənfəra tal hu kum a haar fiya. Amma aten Melkidzedek, thləgha ənfəra a haar Ibrahim thlək ndan tə ndaarha nəghən tə yibrha fa.

9 Nanən kee, nəm ndaarha Lawi tafadghən, tsauka turyighən ni na thlə ənfəra, fərdə yighən ənfəra haadə a haar Ibrahim,

10 kəsər a sayiddi kəmana Ibrahim hai tə Melkidzedek nggət wanda Lawi 'wan wa, amma nəghən hu turya chichidghən.

Na Yeeso kəla Melkidzedek

11 Nanən kee, a ndam firistayirha yi Lawiya nəghən məməl tə yi deleewar ngyakhrha Musa fərang na nda Isəreelaya, kama na firis nggər kyarha ba pak, na məməl tə tur yi Melkidzedek, mbə tur yi Haruna wa.

12 Kəsər a nggərang nda kwaman firistayirha hai, tsaudə tətə ni a nggərang ngganda tsahad ngyakhrha hai kəm.

13 Kəsər firisdi nəm a thlək ənggini atenggən ya, nəghən hu turya pak, mbə niifa sə kəm ahur tur yini 'wagha əna tar firis a mbəd nji sataka wa.

¹⁴ Kəsər nəghən a pəpal tə ndaarha Chinəm bağhən ba ahu turya Yahuda, mbə 'ya sə 'wana Musa thləkrha aten firistaya tə ndaarha na nda kyarha ba ahu turya Yahuda wa.

¹⁵ Labardı thlək nəm ya tsaudə kəkafek, hərəm nən naarha na firis sə na kəla Melkidzedek kyagha ba.

¹⁶ Ndəghənggi tsauka firis mbə ka ngyakhrha nduwa əntin thlufarha wa, amma nəghən aten səsəmnda yibrha mbuwana mii ngwaladghən sə.

¹⁷ Kəsər pər ndan tə ndaarha, "Firis ni sa yi pakwandə, kəla tur yi Melkidzedek."

¹⁸ Malang nda tsahad kaar a man patu də kəsər ka yamid səsəməndəghən tə yamid thlarəghən.

¹⁹ Kəsər tsahad dəleewar Musa mbə tsawang 'ya lələgda wa. Amma nanənya na shiteena sə na ngga kaan ndusangga kəm thləmad Faara ba.

²⁰ Yandıya mbə kula tə aah thləm Faara wa. Fingya tsauka firisyə, aah wa nda thləmnggən Faara wa.

²¹ Amma aahdə thləm Faara kyanən hu tar firis hai ndangna Faara, "Chinəm aah də thləm Faara mbə tam hwasang 'ya ndanən wa, 'Firis ni sa pakwandə.'"

²² Kəsər ka aah Faardı ya, Yeeso ni katənggən na mbang tsawang nda dəfmi diya tsauka ngga tə Faara.

²³ Firisyə yi kaar na nda hangga, kəsər mərta ndən 'yadangga mana kanda fa a dənda mbēedə tə tar ndan.

²⁴ Amma kəsər na Yeeso tə yibrha fa pakwandə, Yighən firistayirha yi pakwanni də.

²⁵ Tsaunən kee, nən mbang hərəghəng nda nafiyə bağha thləmad Faara ba tə man fadghən. Kəsər nən naarha tsə labaara tə Faara a meyed ndan.

²⁶ Tur mamnda firis dani ya na mid nəm kəsər nəghən chahal, chahal kula ən 'yaara fa, nəghən inggun ma fa dīmiya, tə mamnggirha a talakh talara.

²⁷ Mbə kəla fingya mamngya firistaya wa. Mbə midghənsə naghə a fər sataka kətsar wa. 'Waghən fər sataka ka dīmiyid aal fadghən, a nggəghə ənaarha ka dīmiya fiya. Fərgən sataka katəra tal ka dīmiyid ndan a sayiddi fər nən fadghən.

²⁸ A hu dəleewar ngyakhrha Musa na nda wur mamnda firis hu kədiirha nanənsə ahur fiya. Amma aah thləm Faara, bağhən ba a kwasamad ngyahaddi, wurghən Wandı, tsauka chahal pakwandə.

8

Yinəm Mamnda Firis ndəna Kərəsti

¹ 'Ya nəm a ndaarha nanənya ndəna, nəghəm tə Mamnda firis na tsau hu tsənggam kutəryirha a yisəmad Faara a talara,

² tə əna taara a mbərha na chahal, ahu ka chamdı na ngga ənana Chinəm, mbə yandı ənana niifa wa.

³ Kala mamnda firis targhən ni fər ənfəra tə sataka, nanən kee mamnda firis di kyanəm ya tətani a fər 'ya nən.

⁴ Andam nəghən hu kəshiiirha ni, kam mbə tam tsaurha firis wa, kəsər na firistaya sə na fər satakhkya kəla sakhna dəleewar ngyakhrha.

⁵ Na firistayini ya əna tar ndan a mbərha na chahal na kəla əngya na a talara. Kəsər a sayiddi na Musa a taksa chama yi Faara, kəs nda thləmadghən tə ndaarha, "A sənəsə a əna əngya na heu kəla kyado ni a wumnda."

⁶ Amma nanənya fərang nda tar firis Yeeso yandí na ngga kaan kalgha yi kaar, kəla nana weerinda dəfmídi ngga kaan, nanən Yeeso ni ishgha a pathlang Faara tə fiya. Kəsər ənagha ndan aten weerinda dəfmee na ngga.

⁷ Kəsər andam mbə 'yasə đimi aten dəfmídi na kaar ya wa, kam mbəm nggər kada dəfmee pak wa.

⁸ Amma Faara nadə đimiyid nafiyighən ndən ndaanən, "Na sayi bayi, ndana Chinəm,

niya nggər fər weerinda dəfmee tə nafiya Isəreela həu tə nafiya Yahuda.

⁹ Mbə a naarha kəla dəfmídi ənani tə chichiyindan wa,

a fardí kəs ni haar ndan kyang ni kanda sə hu chehweed Masar,

kəsər ish wanda aten dəfmína wa,

kang kəsəra ni kanda, Chinəm ndagha kee.

¹⁰ Kulo weerinda dəfmína ni ya, niya ənarha tə nafiya Isəreela, ndagha Chinəm,

niya chireethləng nggyahad na hai ahu hutən nggindan tə hur yindan.

Niya tsaurha Faar ndan

kanda kəm nafína.

¹¹ Mba nda nggər tsahang tula yindan ha,

nduwa nggədayi ndan tə ndaarha, 'sənnə Chinəm.'

Kəsər ko wunni nən a sən nggi,

katərarha aten təfeewunda dəgha hu təpamənda də.

¹² Kəsər niya chahang đimiyid ndan kanda də,

təkəm mbi nggər đal đimiyid ndan teena balwa."

¹³ Ndiikna Faara aten weerinda dəfmee, tsang də yi katəradghən suhurghən. Təkəm 'ya na yi kətəm, tsaudə suhur də, tsəbaku nən a sahatta.

9

Hurad ngyakhrha aten tərang shilee Faara in

¹ Hu katəra dəfmee a pathlang Faara tə nafiya Isəreela, na kwaman tərang shilee Faara in sə, tə mbəd tərang shilee Faara in hu kəshiiirha.

² Na kəngya sə səri ahu cham Faardí. A hu yandí kənnə na a mbee na mbəd dəfəd patilla sə, tə tebər, tə mburodi dəfang nanda də. Yandí mbərha ya ndən na nda aarha mbərha na Chahal.

³ A pəm shishamar đí ndəghang nanda kənda sahai, na kənnə sə yi səri na nda aarha mbərha na Chahal kaan.

⁴ A hur kəndí na mbərha sə tangsang nanda tə təfasa ndəna nda nji urdi sə na sədghən mbənggən a tenggən, tə akwati dəfmee. Ənggini na səri ya kəmang nda fadghən tə təfasa. Ahur akwatid dəfmídi na tasau sə yi əna nanda tə təfasa na tə Manna ahurghən, tə səsəl Haruna təfgha shee, tə mbəd chireethla yi feera səri yi dəfmídi.

⁵ Aten Akwatidí na əngya sə taksa na nda tə pakhkya fa na a kyad mamnggit Faara, kanda ni na fərang mishimnda mbədí na nda aarha mbed tər hakked đimiyirha. Amma nanənya mbəm mbang kala sə tətəl tətəl a tenggən wa.

⁶ A wumang nanda ənggina hai ya kiya, na firistaya kətsar narha kyarha hu kən yi tal də, nanda narha ənna tar firis yindan sə.

⁷ Amma mamnda Firis katənggən ndəna kyarha hu kən yi səri də, nən kyarha mbədədə saara tal hu hura kee. Mbə kyarha mbədədə kula fara wa, nən əna sataka yi altənggən, təkəm fiya ənagha đimiyirha kula səndəndan sə.

⁸ Hu kiya Səsəna tə Pəfənda a kyaddə ndarha kwaman kyarha a mbəfadə na Chahal ingwadə a bal Chamda sə kət wa.

⁹ Yandıya ənsakhrha ni a kəshiid weeriya. Nən a kyat ndarha ən fər yini tə satakhkini na nanda a fəra mbə tsang hur nafini na a tərəng shilee Faara in ləğda wa.

¹⁰ Tur ənggini ya nəghən a ten həbrha tə sarha tə tsabya dədamən-dədamən. Tur əngginiya ngyakhkya ni kee a ten thlu farha na a ənagha fiya taara təghən kapa na weerindəghən bərha bə.

Far Yeeso ndana ka far sataka

¹¹ Amma bəd Kərəsti bə ndən tsaunən ka mamnda Firis a ten əngya na nggəngga nasə nanənya. Kyadə hur Chamda də ənawana niifa tə haara, mbə tur yandı əna nanda kəshiihrha wa.

¹² Kyadə mbəfadə na chahal kaan sara tal kee. Kyawa sadə tə far 'walya nduwa yi wan thlaaya wa, amma tə yighən fara, walang nən kəmsə hərəkrha yi pakwandə.

¹³ Ngyakhrha Musa kyaddə ndaarha nanda washang far 'walya tə far kwelya tə fish wan thlaaya a fiya fa ənagha ən tsanda. Yandıya ndəna tsang fīngya natə paarha fa tsawa nda chahal hu farha.

¹⁴ Nənən yandıya kəkafək ni, ma nəm ndaarha tə far Kərəsti? Ndəghən mbuwa tə ən 'yaara fa, fərdə altənggən a Faara hu Səsəndi tə Pəfənda yi pa kwandə, kəkafək na fərdi tsabang numad nəm də, hu əna əngya mbuwa ngga kəsər ka dəfang shilee nəm Faara in na tə yibrha.

Ləghəd dəfmi di hu mərri Yeeso

¹⁵ Tsaunən kee, Kərəsti ndən ishgha hu weerinda dəfmi diya, kəsər nafiya aah nanda na nda a thlə langaarha yi dəfmi di pakwandə, kəsər 'wadə teena mərde shaulənggən fiya ahu dimiyid ndan kətəm ahu katəra dəfmee.

¹⁶ A mal niifa dəf miğhən hai aten langadghən, kəl a mər niifdi a tsə labaara nda atənggən.

¹⁷ Kəsər dəfmee aten langaarha mbə əna taara wa kəl a mər niifdi, kəsər mbə əna taara a bal niifdi tə yibrha wa.

¹⁸ Ndən ənagha nden dəfmi di yi kətəm mbə tam əna taara wa kəl tə irra fara də.

¹⁹ Akwasamaddi pərangna Musa əndi fiya na ahu ngyahaddi, tərənggən far wan thlaaya sə tə yi 'walya, wumənggən tə aama, nggəghən tərəng wuhwar dəfrrha sə na nda aarha isob, tə was chaurarha na yiba tə fərdi washang nggənən deleewar tsahadda fa tə fiya kəm.

²⁰ Tərgha ndəghən, "Yandıya ndəna fərdi tsaukwa yi dəfmi di ndaana Faara a ləfghən nun".

²¹ Təkəm washang nggən fərdi aten chamdi, tə aten kari heu na nanda manang thləm Faara təghən.

²² Ndagha ngyahad Musa kala əngya kəl ana nda chahal tə fara, mbə chakh dimiyirha naarha sə a irr wa fara də wa.

²³ Tsaudə tətə ni əngginiya ana nda məməl, tsawa nda ən sakhkya na a talara na nda chahal. Amma əngya na a talara tafad ndan kamdə a na nda chahal, tə satakhkya na ngga ma fīngya yini ya.

²⁴ Kəsər Kərəsti kyawa mbərha də na chahal tənna niifa wa, ənsakhrha ni kee kəla mbərha. Dəghən talara də tafadghən, ka dəgha kyad fadghən a mbed Faara kəsər ka kəm.

²⁵ Mbə dənən talara də ka a nagha a fər altenggən atenggən-atenggən wa, kəla na firis na manggən kyarha mbərha də na chahal ka fad hurarha fa, tə fara mbuwa yighən.

²⁶ A nadə kee, kəla tək Yeeso səsərha fa atenggən-atenggən, ka a katəra əna kəshirha. Amma nanənya kyaddə altenggən katəra tal kee hu ngwala mii kəshirha kəsər ka a tranggən səsəmda dīmiyirha də hu fər satakh fadghən.

²⁷ Kəla na niifa mərə katəra tal, akwasamadghən kəl ngwa kumad Faara,

²⁸ nəghən kee kəm fər Kərəsti fadghən katəra tal kəsər ka a təranggən dīmid fiya də hangga. Ndəghən nggi kəm nən a nggər wutta bə yi səri, mbə ka a təranggən dīmiyirha də wa, amma kəsər a hərghanggən fīngya na bədgħən bə a kukwasang kanda fa.

10

Satakh Kərəsti katəra tal ni kee təkəm a heu

¹ Ngyahad deleewar Musa nəghən kəla mishimnda əngya ni na ngga bəlgħa bəyi a mbee, mbə kad ənggina ni ya wa. Nanən kee tsəkkwa kala fīngya na a ndusang Faara fa tsawa nda lələgdə aten satakhkini na nda fəra ka fad hurarha fa wa.

² A ndam na ngyahaddi mbang, kam malang nda əna sataka. Hərəmna nafiya na dəfang shilee Faara teena 'wanda teena tsau nda chahal, bəlwa nda nggər numarha aten dīmiyid ndan bəlwa.

³ Amma aten turya satakhkini ya, na dəl dīmiyirha in sə ka fad hura fa,

⁴ kəsər mbə tam ənarha hai far kwelya tə yi 'walya tsuthlang nda dīmiyirha də wa.

⁵ Tsaunən kee, sayiddi bəna Kərəsti hu kəshirha bə, ndəghən, "Satakhkya tə ən fərya mbə midwasə wa, amma farha ndəna a ngweerha fa təghən.

⁶ Mba tək mbənda fa tə sataka yi njirha tə yi tsuwulth dīmiyirha wa.

⁷ Tərgħa ndee, 'Kulo nggi ya, Faara, bəni bə a əna 'ya ni na midwa, kəla nanən chichireethlee hai aten na ahu ngyakhrha.' "

⁸ Katəragħən ndaarha, "Satakhkya, tə ən fərya, tə satakhkya yi njirha, tə satakhkya yi tsuthlang nda dīmiyirha də, mbə midwa sə wa, mba tək mbəndə ndan fa wa." Ko nanən fəna ndan kəsər ka 'ya ndana ngyakhrha.

⁹ Tərgħa ndəghən, "Kulo nggi ya Faara, bəni bə a əna əndani na midwa." Dəfanggən katəra dəfmee a man patu də ka a əna taara nda tə yi səri.

¹⁰ Kəsər ka nggəmda Faara fa tsau dəm chahal hu fərra satakh fad Yeeso Kərəsti katəra tal tə heu kəm.

¹¹ Kala parra fara kala firis nən isha aten tərgħən, nən fər tur sataka tal mbuwa tam tsabang dīmiyirha də.

¹² Amma Kərəsti fərdə fadghən sataka katəra tal yi kakwan, tərgħa tsauka a yisəmad Faara,

¹³ ka a fərdi nəghən a kəla fətsangghən fa na a tsawa nda a kamughən.

¹⁴ Kəsər ka fər sataka katəra tal tsawang də nafiya Faara a na nda chahal pakwandə.

¹⁵ Səsəna təpedənda kəm fərdə shedawa, kəsər ndəghən,

¹⁶ "Yandīya ndəna dəfmiina niya ənarha tə kanda, a kwasamad sayiddi, ndagħa Chinəm, niya dəfang ngyahad na ahur ndan hai, təkəm chireethləng nggi hai ahu hutən ndan."

¹⁷ Tərgħa ndəghən, "Mbi dəl dīmiyid ndan teena tə aiben ndan bəl wa."

18 A chahang nda dimiyirha dɛ, balwa satakh dimiyirha sɛ wa.

Taama dɛm mbeedɛ tɛ naarha tsau tɛ Faara fa

19 Nanɛn kee, shayina, fɛrang far Yeeso kaali kɛm na a mbanggɛm dɛrha mbɛda dɛ na chahal.

20 Ndɛghɛn inangga kwamana kɛm hai, ndɛna kwaman yibrha, tɛ shishamar di thlɛwusgha, ndɛna fadghɛn.

21 Nɛghɛm tɛ firis na manggɛn na a ɛna kutɛyirha hu wuri Faara,

22 Nanɛn kee taama ndusɛm a thlɛmad Faara dɛ tɛ hura tsahai, tɛ hɛhasyirha baɣha ba hu fɛrkɛkafek. Tama tsawum tɛ hura chahal, naghahur nɛm tsahai kula ɛn 'yaara a fad nɛm, tɛ kɛm fad tsab dɛdɛ tɛ aama na ngga.

23 Tama kɛs shiiten dɛ nɛm ha kula rɛbrha fa, fɛr nɛm shedawa tɛ shembe kɛsɛr niifdi dɛfgha mee a kɛm nɛghɛn tɛ kɛkafek fa.

24 Tama kada kwamana nɛm na a dɛnggɛm ndan sɛ hu nggɛmnda tɛ ɛna tarya na ngga.

25 A malang dɛm wumteena kɛla na fɛngya ɛnaarha wa. A meyedghɛn, taama fɛrang kaali nɛm ndan, kɛla sɛnnunsɛ takh far Chinɛm a nduwussa ba.

26 A dɛdɛm mbeedɛ tɛ ɛna dimiyid thlɛmɛn a kwasamaddi wal nɛm sɛnda yi kɛkafek, mbɛ fɛr sataka sɛ takhka na a tsabanggɛn dimiyid nɛm dɛ wa.

27 'Ya takhka kee kɛl kɛla ngwa kumarha fa tɛ thlerra waarha na a njang nda fa sarya faara dɛ.

28 Kala niifa kargha ngyakhrha Musa fa na nda a bɛlang nda kula hadang nda fa, aten 'ya thlɛkna shedawaya sɛri nduwa mahan.

29 Nafiya na a wal tsɛtsɛlla kaan ndɛna fɛngya kargha Wan Faara fa. Kanda ni nafiya ɛnagha ɛngya mbuwa chahal a far dɛfmidɛ tsawangga kanda chahal. Fɛngya ni kɛm sargha Sɛsɛna tɛ Pɛdɛnda baɣga nggayid Faara ba. Sɛnggɛnsɛ nafiya kiya kamdɛ naghah tsɛtsɛllɛ ndan pak ma fɛngya fiya wa?

30 Kɛsɛr sɛndɛm niifdi ndagha, "Nggɛr haara mu yina ni, niya tiighɛn." Nggɛrghɛn ndaarha, "Na Chinɛm a ngwang kumarha nafiɣhɛn sɛ."

31 ɛn tɛrɛm nda ni na a kyagha niifa hu har Faara hai na tɛ yibrha ha.

32 Dalama teena hai tɛ tsawud kɛtɛm akwasamaddi wal nun kukwaryid Faara. Kɛsɛn nun kaan hu yanda lɛghɛdgha tɛ sɛsaarha.

33 Fara sɛmɛn na fiya a 'yar kun sɛsangganda kun a mbed fiya. Fara sɛmɛn kɛm na nda wumang kun tɛ nafiya na a sa tur sɛsadda fa ya.

34 Nuwun a sɛsaarha kɛla fɛngya na hu porsɛna, kun a kyad wutsɛfayirha akwasamaddi thlang nanda karid nun, kɛsɛr sɛndun sɛ mbɛ ngaala sɛ wa nun a wal kɛnaghɛn na ngga yi pa kwandɛ.

35 Nanɛn kee a muwang dɛn hɛhasyidda dɛ kyanun ya wa, kɛsɛr na kɛnaghɛn sɛ kaan.

36 Kamdɛ a kɛsun nanɛnya, tɛnun dɛrha mbeedɛ tɛ ɛna 'ya na mid Faara. Nun a wal ɛndi dɛf nɛn miighɛn a kun.

37 Kɛsɛr "takhkɛn ngguchit, ndɛghɛn ndagha nɛghɛn bayi nɛn a barhaba mbɛ a tsɛrha titing wa.

38 Nafina na tɛ nggayirha fa na nda a tsaurha tɛ kɛkafek fa. Amma a wud niifa tal ahur ndan a samarha dɛ, mbi tɛk mbɛnda fa wa."

39 Amma kɛm mbɛghɛm ahur nafini na wutta samarha dɛ sakhda nda wa, kɛm nɛghɛm ahur nafini fɛrgha kɛkafek walgha hɛrɛkrha.

11

Kyad fərkəkafekirha

¹ Nanənya fərkəkafek 'yani nəm shiteena atenggən, tsauka 'ya ni mbuwa nəm mbang naarha tə yirha.

² Hu fərkəkafek ni walna nafiya kaar faala a har Faara.

³ Hu fərkəkafek ni sənang nəm hai tə ndaarha tə thləghəd Faara ni əna nanda kəshirha, heu tə əngya nəm naarha, kyagha nda ba hu əngya mbuwa nəm a naarha.

Həshya fərgħa kəkafek

⁴ Tə fərkəkafek ni fərna Habila sataka na ngga a Faara kalgha yi Kayinu. Hu fərkəkafekkidghən ni wal nən faala a har Faara tə ndaarha nəghən tə nggayirha fa. Ko nanən Habila mərdə, amma kəsər ka fərkəkafekkidghən balghən aten kaala sə.

⁵ Tə fərkəkafek ni tərang nanda Enok talara də, kəsər amawa nən mərta. Ndagħa Deleewar Faara, nawa ndan wa kəsər tərang Faara də. Kapa na nda tərang fər nda shedawa tə ndaarha ənadə 'ya mbənanngga Faara.

⁶ A mbə tə fərkəkafek wa mbəm tam ənaarha hai əna 'ya nəm na a mbənanngən Faara wa. Kəsər kaala niifa na ndusang Faara fa tətani a fərkəkafek nən tə ndaarha na Faara sə nən a fər kəna taara a nafiya kadagħa ndən.

⁷ Tə fərkəkafek Nuhu, a sayiddi yiyang nanda thləmarha fa aten əngya nawa na yirha, hu tərəmnda yi na chahal taksa nggirgi aama nən ka a hərəhəngən nafiyyəghən. Hu fərkəkafekkidghən ngwang də kumarha kəshirha sə, tsauka tə har langaad nggayirha na kyarha ba hu fərkəkafek.

⁸ Tə fərkəkafek Ibrahim ənadə taara tə 'ya ndangna Faara a dəgha mbərha dənən a thlə langadghən sə, kula ndəghən sən mbədi nən dərha saadə.

⁹ Tə fərkəkafek tsaudə kəla rongə hu chehweddi dəfna Faara mighən nən a fərangən. Tsauka hu chamgya, kəla ənana Ishaku tə Yakubu, kanda tsauka kəm fa har langaad dəf miidfi.

¹⁰ Kəsər Ibrahim nəghən a kəla wupəri da fa tənna Faara, wupəri di tənna Faara.

¹¹ Tə fərkəkafek ni ko Saratu ni waldə wee həshin, ko nanən kwarenga ni, ko nanən Ibrahim suhur də kaan a sayiddi. Fərdə kəkafek tə ndaarha na Faara a kəs dəf miighən.

¹² Nanən kee, a fad niifa tal, suhurgha takħka a mərə, ndən nggətgha turya hangga kəla wufəlgarya a fərakh amshi, təkəm kəla wuchehweed kufaarha na a mi wuri aama mbuwa nəm mbang thlədang.

¹³ Nafini heu ya mərgha nda də hu fərkəkafek. Thləwanda ənggini dəfna Faara mighən wa, amma nagħa nda ənggina də ya inggun, təkəm nggəmnda fa tə ndarha rongya kanda aten kwamana hu kəshiddi ya.

¹⁴ Nafini na ndaarha kiya, kyat nən ndaarha na nanda a kəlarha mbeedə a wal chehweerha nda yi altendan.

¹⁵ Andam na nda a numarha aten chehweddi mal nanda a samarha, kama wal nda kwaman wutta də.

¹⁶ Amma dəf nda teena aten chehweerha na ngga kaan a talara. Ndəghən dəni shidang ngwa nən Faara a aaghən nda Faar ndan. Kəkafek, tangsang də wupəri kanda sə.

¹⁷ Tə fərkəkafek ni Ibrahim a sayiddi kəkərang nanda, fər nən Ishaku ka sataka. Wato, ndəghən thləgha dəf miidfi nəghən nggungwa fa a fər wangən nən na tətəl kee,

18 ko ndang na Faara, "A fad Ishaku ni na nda thlɔfang nda tur yiwa."

19 Ibrahim numadɛ tɛ ndaarha, Faara ndɛna mbang thleng mɛrya sɛ. Hu karapu, thleng ngganda Ishaku sɛ hu mɛrra.

20 Tɛ fɛrkɛkafek fɛrang Ishaku parka Yakubu tɛ Isuwa aten ɔngya na bayi a mbee.

21 Tɛ fɛrkɛkafek, Yakubu a sayiddi nanɛn a mɛra, fɛrang dɛ parka wangya Yisufu kyab, tɛrang dɛ shilee Faara in a sayiddi teheng nɛn fadghɛn aten sɛsalghɛn.

22 Tɛ fɛrkɛkafek a sayiddi takh na Yisufu a mɛra, ndik dɛ aten kyad wangya Isɛrelaya sɛ a chehweed Masar, tɛkɛm maldɛ pathla hai aten pangnda aal yighɛn.

23 Tɛ fɛrkɛkafek ni a sayiddi nggɛt nanda Musa bɛbengga fa nggɛtyighɛn ndɛree mahan. ɛnanda kee kɛsɛr sɛnda sɛ tɛ ndaarha wandiya nɛghɛn ngga, tɛkɛm tɛrɛm ngwanda tɛ 'ya ndaana kutɛra wa.

24 Tɛ fɛrkɛkafek sayiddi manna Musa sɛ, kar dɛfa a aaghɛn nda wan wutarad Fir'auna.

25 Wurdɛ a sɛsagha tɛ nafiya Faara ameyed tɛk mbɛnda fa hu dɛmiyarha yi beena ngguchit.

26 Numadɛ a sɛsaagha ka Kɛrɛsti ma wal kɛna Masar nɛn, kɛsɛr njang dɛ yirha 'ya nɛn a waala a mbee.

27 Tɛ fɛrkɛkafek ni malna Musa Masar, tɛrɛm ngwa sɛbrha hur kutɛra wa. Njidɛ teena dɛrha mbeedɛ kɛla nanɛn a njang yirha yandi mbuwana yirha a naarha.

28 Tɛ fɛrkɛkafek ni laf na Musa wutsɛfayid tɛdaarha dɛ, tɛkɛm wash dɛ fara a mii kwad kirma kɛsɛr amawana tɛthlɛnda Faara bɛl fad wan 'waya tsuwar wan 'waya Isɛrelaya fa.

29 Tɛ fɛrkɛkafek ni kyana Isɛrelaya dɛ tɛ wuri aama na yiba kɛla aten chehweerha na hwarghɛn. Amma na mid Masar yini ɛnaarha kɛla kanda hwaɛ nda dɛ.

30 Tɛ fɛrkɛkafek ni chana kalthman Djariko hai, akwasamadɛ tiurang nanda hai yi beena mɛd.

31 Tɛ fɛrkɛkafek ni Rahab sɛsuwaddi, bɛlang ngwanda hɛu tɛ nafini kargha mee fa wa, kɛsɛr thlɔdɛ fa harmu chehweddɛ tɛ dɛdemnggirha.

32 Ma ni nggɛr ndaarha? Mbɛ kwamana sɛ a harna na kalisɛ aten Nggidiyon, tɛ Mbarak, tɛ Samsɛn, tɛ Yefta, tɛ Ndauda, tɛ Samaila, tɛkɛm annabiya wa.

33 Tɛ fɛrkɛkafek ni thlang nanda kutɛryirha, ɛna nggayirha nda, wal nanda ɔngya dɛf nanda mighɛn tsauka kɛkafek, nggɛlang nanda mii lɛfariya.

34 Bɛlangganda sheneu waarha hai, hɛrgħa nda ma chimnda thlaukh kɛlara. Tsangganda sɛsaukhkirha tsauka kanglang. Rɛk sodjaya chehweeya nda.

35 Fingya nishya thlɛnda mɛr yindan thleng nanda kanda sɛ hu mɛrra. Fingya ahur nafiniya sɛsang nda kanda, amma kanda kɛm kar nda fa a kal kanda nda hai, tɛna nda wal thliirha sɛ hu mɛrya hu tsaurha dɛ na ngga.

36 Fingya waa kanda nda, tsadɛ kanda nda, fingya kɛm kɛnang ngganda kanda tɛ wuyiwurra, muwangganda kanda hu porsɛna dɛ.

37 Fingya bɛlang ngganda tɛ mukrha tɛ ferya, fingya kudmangganda kanda hai sɛri, fingya kɛm bɛlangganda kanda tɛ thlaukh kɛlara. Na nda a wiirha hai tɛ pam chauraya tɛ pam 'walya a fad ndan. Tsawa nda hu yamirha, tɛ sɛsarha, tɛ kɛm kyala nda tɛ kanda.

³⁸ Mbə kəshiddi ngga a kanda ya wa. Na nda a wiirha hai kəla rongya a kaheerha tə wumngya. Na nda naarha mənɔda a kabeeya, tə kwaya na kamu chehweerha.

³⁹ Nafini həu ya ko fal na Faara kanda aten fərkəkafekkid ndan, amma ko nanən kee, thləwanda ən dəf miidi wa.

⁴⁰ Kəsər Faara 'wadə teena fərang də 'ya kəm na ngga, nanən kee mba nda tam ləghəttə kula kəm wa.

12

Tsətsəlyid Faara kyad nən nggəmnda

¹ Tsaunən kee, nanən muwang fa shedawa kəm maɔufu, tama muwanggəm kala 'yaɔə na a 'yaɔənggən kəm fa. Taama muwanggəm ɔimiyrha də kəsgha kəm ha kenkeng, tama kəm kəsəm tə pəpəla ɔadɔi na a mbed nəm.

² Tama irang yirha nəm Yeeso fa, ndəghən na katəra fərkəkafekid nəm təkəm tə ɔangga ləghəttə fərkəkafekkid nəm ɔa. Kəsər ka wutsəfayirha na a mbəɔghən, kərəs də kaɔiddi, tsawang də ən shilee kəla mbə 'yani wa, nanənya nəghən tsau a yisəmad tsənggam kutəryid Faara.

³ Numama tə niifdi kərəsgha tə kaara ənangna fa ɔimiya fa, amawana mid nun ɔakhrha də, nduwa malanggun shiiten nun.

⁴ A hu yan ndənun tə ɔimiyrha, tsəkkwa na a irgha yinun fara də wa.

⁵ Mbəɔang nən kun tə labar fər kaali ndangna Faara kun kəla na china ndang nda wanggighən wa? Ndanən, "Waana, kothləmaarha hai ana Chinəm a taksorha, ma malang na sheng teena fa anaɔə a yanorha wa.

⁶ Kəsər na Chinəm tsətsəl kala niifa nggəm nən, təkəm nən tangsang kala niifa thlənən tsauka wanggən."*

⁷ Kərsaama tə səsərha nun a tək fa, a tsauka tsətsəlla ni na Faara a ənang nda kun kəla wanggighən. Na wee sə mbuwa na chin tsətsəlla wa?

⁸ A tsətsəl wanda kun kəla na wundakhnaya waala wa, wumiterya ni kun, mbə wangya hur minda ni kun wa.

⁹ Mbə kee ma wa, naɔəm tur tsətsəlla ənang na chingginəm kəm, fərang mamnggirha nəm kanda atənggən. Ashe, məməlwə a nggəməm fa tə tsətsəlla Chinəm yi Səsəna, kəsər ka a wal yibrha nəm wa?

¹⁰ Chingginəm yi thlu farha nanda tsətsəl kəm yi sayi ngguchit kee yi nggəmnda hur ndan, hu numad ndan nəghən ngga, amma Faara nən tsətsəl kəm kəsər ka a ɔənggən kəmsə, hu ənaarha kiya nəm a tsaurha nafiya na chahal, kəla ndəghən.

¹¹ Mbə tsətsəlla sə nəm tək mbəndəghən fa hu sayiddi na nanda a ənaghən wa, nən hatta fa. Amma a kwasamadghən nən ɔang tsawud ɔəɔəmnggirha ɔa tə nggayirha a fingya walgha tsətsəlla təghən.

¹² Tsaunən kee pəpənəman haryi nun də tə wadəeyi nun targha,

¹³ Pəpənənggun kwamangya də na ngga a saryi nun, kəsər amawana səfəngya wal tsərbathla, a meyedghən wal kənda nda.

Yiyi thləmarha aten kar nggayid Faara fa

¹⁴ Kaɔama tsawud ɔəɔəmnggirha tə kowunni, tsawama kəm chahal, kəsər mbə niifa sə na naa Chinəm wa kəl a naɔə chahal.

* 12:6 12:6 Karapu 3:11-12

¹⁵ Kwarama nadə niifa kədfeng nggayid Faara. Kwarama nadə niifa tsaurha ndəghən ni kul ndikrha səghən na bang nda səbrha ba, səbanggən fiya də hangga.

¹⁶ A sənunsə, a əna niifa kulafayirha, nduwa mbə tərəm Faara wa kəla Isuwa henggə mamnggidghən də yi wan 'warha ka deng ənnarhami tətali kee.

¹⁷ Akwasamadghən, kəla sənnunsə, ana midghən sə a har langad parkad da nən, kar ndan fa. Mbə 'yasə nən mbang ənaarha na a nggəranggən ənda hai ənan nən wa, ko nanən na midghən sə a wudənggən parkadda nən ba tə aam yirha.

¹⁸ Bawun ten wumnda Sənai ba nəm mbang tsuwara fa wa, ko a thləmad waarha ba na kəssa wa, ko a thləmad wula ba na tikdik wa, nduwa kad 'yaara,

¹⁹ nduwa pi kodwomnda, nduwa urarha na a ndikrha fa fingya na a səkkən a hwana nda tə ndarha a dənda mbeedə tə kalang nda kanda sə wa.

²⁰ Kəsər mbangwanda kərəsta tə 'ya ndaana nda, "Ko mabi ni tsuwargha wumndəfa fa, kəl a muk kanda nda har mərə nda."

²¹ Əndi na nanda ya tsaudə ən tərəmnda ni kaan, ndən ndaana Musa, "Fadna a rəbrha fa kəsər ka hərəenga."

²² Amma bađun wumnda Urshalima ba, wupəri Faara na tə yibrha fa, Urshalima yi talara, tə wumten wutsəfayid fathləngya Faara mbuwa nəm mbang thlədfang nda kanda.

²³ Bađun thləmad fa takkwaya ba wan 'waya na thləmnggi ndan chichireethlee hai a talara. Bađun thləmad Faara ba na ngwang kumarha kowunni sə, tə thləmad səsəngya nafiya Faara na tə nggayirha fa lələgda.

²⁴ Bađun thləmad Yeeso ba, ndəghən ishgha tə weerinda dəfmee a pathlang Faara tə fiya, təkəm fardı irang nanda də na a ndikrha fa ngga kaan ma far Habila.

²⁵ Kwarama, a kardun yanda fa na a ndikrha fa wa. A sənunsə nafiya kargha sək Musa fa yiyangga thləmarha kanda fa hu kəshiddiya hərəkkwa nda wa. Kəkən nəm wal hərəkrha a kar dəm yanda fa na a yiyang thləmarha kəm a talara hai?

²⁶ A sayiddi urad Faara tsang də 'ya kəshiirha fa. Amma nanənya dəf də mee tə ndaarha, "Niya nggər tsang 'ya kəshiirha fa, mbə kəshiirha katənggən kee wa, amma heu tə talara."

²⁷ Labardi ya, "Katəra tal faddən," kyadgha ndaarha na nda a kədfang ənda də tsang nanda 'ya fa, wato nanda a kədfang ənggina də əna nanda, tənə ənggini mbuwa tsə 'ya fa tsaurha.

²⁸ Tsaunən nəm a thlə kutəryirha mbuwa tsə 'ya fa, tama tsawum tə usarha, tərang shilee nəm Faara in kamngga hu tərəmnda tə fər mamnggirha,

²⁹ kəsər Faar nəm kəssa waarha ni.

13

Satakhkya na mbənanng Faara

¹ Dama mbee də tə nggəm ndan yi wanmanggirha.

² A malang dūn ənanng nggayirha nun rongya wa, kəsər hu əna 'ya kiya ndən ənanng na fingya taara fathləngya Faara, kula səndə ndan sə.

³ Dalama teena hai tə fingya kənanng nanda kanda hai hu porsəna, tsauka kəla nuwun kəkəna heu tə kanda. Təkəm fingya na nanda a səsəng kanda, tsauka kəla kunni na a səsarha tə kanda.

⁴ Kun heu a fərang mamnggirha nun kakhrha. Ngwa tsauka wusər kahad nun chahal, kəsər na Faara ngwang kumarha nafiya sə na əna susuwayirha təkulafayirha.

⁵ Nama inggun ma nggəm wudəbəla, usama təkə 'ya nanun təghən ha. Kəsər ndagha Faara,

"Mbi tam mal sa wa,

Mbi tam kar sa fa wa."

⁶ Nanən kee, taama nam hwas-hwas ndam,

"Chinəm təkhlarrə na ni,

mbi tam tərəm nda wa.

Mana niifa təkə wasa in əneerha?"

⁷ Dalama teena hai təkə mamnggi nun pərangga Labar Faara kun. Kəlaman tsawud ndan, tsahama tur tsawud fərkəkafekkid ndan.

⁸ Yeeso Kərəsti ndəghən dəkə na a bərarha, təkə weeriya təkə pakwandə.

⁹ Ma sakhdang weerinda tsahaya huden nun wa. Kamdəkə a wal kaali nəm təkə nggayid Faara, mbəkə təkə ən tiina dədəmən-dədəmən yi həkə ənnarhami mbuwa thlar nafiya na a takkwaghən.

¹⁰ Nəghəm təkə mbəd nji sataka mbuwana ko firistaya yi Cham Faara həkərrha səkə.

¹¹ Na mamnda firis dərha təkə far mabiya a mbərha dəkə na chahal kəkə a fəkə sataka nən yi chakh dīmiiyirha, amma thlu mabiyyini nanda njang nda dəkə a kəsər mbəd.

¹² Nəghən kəkə kəm səsagha Yeeso a kəsər wupəri kəkə a tsanggən fiya chahal təkə farghən.

¹³ Nanən kee tama kyam səkə dəm thləmadghən dəkə, a kəsər mbəd dəkə, kəsəm təkə tur sara sanən fa.

¹⁴ Kəsər kəshiddiya mbəkə wuri tsawud nəm ni yi pakwandə wa; amma nəm a kadəkə wupəri na bayi.

¹⁵ Tsaunən kee, tama dəm mbee dəkə fəkə sataka yi fal Faara hu Yeeso, ndəna falla pəkə mamnggid thləmnggən.

¹⁶ Ma malang dūn əna nggayirha təkə wumteena təkə 'ya nanun təghən ha wa, kəsər tur satakhkini ya nən mbənanng Faara.

¹⁷ Fəraman mamnggirha mamnggi nun təkəm fəra man aal tennun kanda, kəsər na nda kəla yibəd nun ha kəla nafiya na a fəkə kirəssa tar ndan. A fərang dūn mamnggirha kanda na nda a əna tar ndan təkə wutsəfayirha, a mbəkə kee wa, na nda a ənaghən təkə sərha hura, anadəkə kee mbəkə 'yasəkə nən dang kun səkə wa.

¹⁸ Hwanaman Faara kan teena. Sən fad nan səkə na hur nan chahal, na mid nan səkə a əna 'ya nan na ngga kətsar.

¹⁹ Niya hwan kun, a hwane Faara nun teena tənii wutta thləman nun dəkə tsəbaku.

Parka təkə ngwala mii labara

²⁰ Faara na fəkə dədəmnggirha ndən thlengga Yeeso Chinəm səkə hu mərta. Yeeso nanənya na təkə lafrha na manggən ənana nda taara təkə farghən kəkə a tangsanggən dəkə mii Faara yi pakwandə təkə chibədghən.

²¹ Ngwa fərangga Faara əngya kun na nggəngga kəsər kəkə ənanun əngya na midghən, ngwa əna taara nən ahur nəm mbənanngga hu Yeeso Kərəsti ndəghən tsauna mamnggirha təghən pakwandə. A tsauka kee.

²² Niya hwan kun shayina, kəsəama təkə yiyyi thləmaddi ya, kəsər mbəkə labara ni nzang chireethlōng ni kun dəkə wa.

²³ Na minnasə a sənunsə tə ndaarha wanmanəm Timoti kal ndan ɓa hu porsəna. A bada ɓa wet, nan a ɓarha ɓa kan kyab a ɓan na kun.

²⁴ Ndaman 'ya mamnggi nun fa tə nafiya Faara na a mbədi. Nafiya Faara na a Italiya kanda a ndang 'ya kun fa.

²⁵ Nggayid Faara a tsauka tə kun həu.

Yakubu

Nda ən Yakubu fa

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Yakubu mafad Faara tē yi Chinəm Yeeso Kārēsti. Niya chireethlenggən turya dē kumkap səri yi Yahudaya fərgha kəkafek welgha hu chehweeya dē. Niya ndang'ya kun fa.

Fərəkafek tē kārēsta

² Kun wanmanggina hēshya tē nishya, a kyadun hu kəkərā hai ngwa tsauka ən mbənafarha fa a fad nun.

³ Kəsər səndun sē a kəkərang nda fərəkəfekkid nun, na kərəssə nun naarha kanglang.

⁴ Nanən kee, malang kərəssə wa tsəgha ngga, na naarha kanglang ahu ən ənad wa tē kəm nggungwa fa ka əngya heu, mbə 'ya sē na kədeng nda wa.

⁵ Ana niifa sē ahur nun na midghən huteena, a hwan Faara nən, kəsər na Faara fəra haara tsahai a fiya heu kula kada 'ya dīmi, nən a fəranggən.

⁶ Amma a hwan dā ndən, tətani a fərəkəfek nən kula ngaala, kəsər niifa ngalgha nəghən kəla kudufulla wuri aama na thlumbərā pengdē naghā a kyaharra hai.

⁷ Tur niifdiya, a numadē nən wal 'ya a har Chinəm wa.

⁸ Mba nda ishang numad ndan a mbərha tal wa. Na nda dərha mbeedē wuda nda samarha dē ahu əngya na nda ənarha heu.

Fa kənaya tē fa yamiya

⁹ Fatakkwaya na tē yamirha fa na 'ya sē a harndan na nda taala kamanggən, kəsər na nda manggən a mbed Faara.

¹⁰ Fatakkwaya na tē kəna ha na 'ya sē a harndan na nda taala kamanggən, kəsər na nda ngguchit a mbed Faara. Na nda a hwaara kəla fit hwalirha.

¹¹ Yanfara na yanggən a kyada bā nən hwarang nda hwalirha dē kaan; na fitghən hərə dē, təlgha ndəttəghən dē. Nəghən kee kəm, fa kənaya na nda a ndəkra hai tē əngya nana nda a ənarha heu.

Səsaarha tē kəkərā

¹² Tē parka ni niifdi kərəsga ahu kəkərā, kəsər a kərəs dē kəkərā, nən a thlə kənaghən yi yibrha ndana Faara nən a fərang nda nafiya nggəmngga ndən.

¹³ Ana 'ya sē kyangga niifa hu tar mbəfeerha hai, a nda dē Faara kəkərangga wa. Kəsər mbəm kəkərang nda Faara tē mbəfeerha wa, nduwa kəkəranggən niifa a əna tar mbəfeerha nən wa.

¹⁴ Kəkərā nən baarha bā ahu 'ya dīmi na mid nəm, ləm kəm nən wiigha tē kəm.

¹⁵ Ənggini na dīmi tərna mid nəm nən dərfa hur nggət tar mbəfeerha nən. Tē kəm tar mbəfeerha a shing dē, nən nggət mərā.

¹⁶ Wan manggina hēshya tē nishya nggəmni, a nggabanda kun wa.

¹⁷ Kala 'ya na ngga tē ənfəra na lələgdā bəghən bā a thləmad Chindī na ahu kukwaryid talara, mbuwa kyaharra hai kəla mishimnda na kyaharra hai.

¹⁸ Nggəm dā fa a fərang yibrha nən kəm hu labarghən na kəkafek, ahu əngya ənənən heu tsau dəm wuwura ma fingya.

Thlə labar Faara tē əna taara sē

¹⁹ Wan manggina nggəmni, nama a kathlëmarha hai këkar, a kaldun së këkar wa, të këm a sëb hur nun dë wet wa.

²⁰ Kësër sëbrha hur niifa dë mbë barha ba të tsaurha na mid Faara wa.

²¹ Tsaunën kee tëtani a malanggun ën mbëfëeya heu na a fad nun. Kula manang nda alteena thlaama labar Faara hëf nën ahur nun hai tsëkka a hërghanggën kun.

²² Amma a kang dun thlëmarha labar Faara fa kee wa. Tëtani a ëna 'ya nun ndanën. A mbë kee wa nun a nggaba alten nun.

²³ Kala niifa sëkka labardi amma ënawa taara së wa, nëghën këla niifa këlangga yidghën ahu tolokar.

²⁴ A kwasamaddi këlang nën fadghën, wii fayighën nën tsu kee mbëdfangga yiddi keeghën.

²⁵ Amma tëtani a këlana ahu ngyakhrha na lëlgdë, të sammayirha, na a kyosë hu dëmiyirha. A kannä thlëmarha hai ëna taara na tëghën, të këm mbëdowa wa, na Faara fëro parka ahu 'ya na ënarha heu.

²⁶ A nanna a numarha të ndaarha tëtakkwarha ni sa, amma mbang ngwa kësang miiwa wa, na a nggaba altenwa, takkwad wa kani kee.

²⁷ Dëfang shilee Faara teena na Chindi të hura chahal kula ën 'yaara hu yidghën ndëna: dang wumirya së të nishya mërna chimayi ndan na a sësäarha. Të këm a nggëmna fa a tukhbowä tsawud dëmiyid këshiddiya wa.

2

Tëtani fa fërkëkafekkya a malang ngganda wurä hasë

¹ Wan manggina hëshya të nishya, ahu tsawud nëm fa fërkëkafekkya ahu mamnggit Chinëm Yeeso Kërësti, a wur dun hasë wa.

² A ndam bad niifa hu wumten nun ba nggungwa fa të wulenduwa yi tëfäsa të kari ngga, të këm kyagha të yamirha ba të kukwasharya fa.

³ A fërang dun mamnggirha niifdi ngwagha fa të kari ngga ndon, "Kulo mbëd tsaurha na ngga ya." Amma ndanggun të yamid di, "Ishiu a mbëddi taarha" nduwa "Tsawu a hweede a man sarna."

⁴ Kyad wa nun kaara a pathlang nun wa? Tsaukwa wanun këla fa ngwa kumaya të numad mbëfëerha wa?

⁵ Keema thlëmarha fa, wanmanggina hëshya të nishya nggëmni: Wurwa na Faara të yamirha hu këshiddiya tsauka të këna hu fërkëkafek wa? Mbë kanda ni na har langad kutëryid Faara ndanën nën a fërang fïngya nggëmngga ndën wa?

⁶ Amma kun sardun të yamirha. Mbë fa kënaya ni na kyaala të kun dënda të kun ahu kën ngwa kumarha dë wa?

⁷ Mbë kanda ni na a sar Yeeso Kërësti, thlëma na të mamnggirha sënna nda kun tëghën wa?

⁸ Nën narha ngga a laf dun ngyakhrha Faara kutër nëm chireethleng nanda hai ahu dëleewar Faara të ndagha, "Nggëmu tuladwa këla altenwa."

⁹ Amma anadun a wurä hasë ënadun dëmiyirha. Hwasang dun 'ya ndana ngyakhrha.

¹⁰ Kësër kala niifa lafgha ngyakhkya heu, amma a hwasang dë tal ahurghën, të dimid ni këla yandi hwasangga ngyakhrha Faara heu.

¹¹ Kësër ndagha Faara, "A ënanna kulafayirha wa," të këm ndëghën, "A bëlna farha wa." A ënawa kulafayirha wa, amma bëlna farha, tsauna të hwasang nda ngyakhrha.

¹² Nanən kee kala 'ya na a thləkrha, nduwa 'ya na a ənaarha, dalu teena hai na nda a nggo kumarha sə tə ngyahaddi kyowa sə hu dīmiyirha.

¹³ Mba nda a hadang nda nafiya fa hadang ngwa wa fīngya fa wa. Amma ana fiya a hado fa, na Faara a hado fa anaədə a nggo kumarha sə.

Fərkəkafek kula taara na ngga nəghən məməra

¹⁴ Wan manggina həshya tə nishya, mani mbəndəghən nun ndaarha na fərkəkafek sə a fad nun amma mbun a əna taara na a kyad ndaarha nən na fərkəkafek sə a fad nun wa? Na tur fərkəkafekkid di hərgəhang kun wa?

¹⁵ Ndam nanna wan tsu nduwa wan muwa kula ənnarhami nduwa lukrha.

¹⁶ A ndang niifa ahur nun, "Ndang'ya wure fa, a fəro wa Faara ənnarhami tə lukrha," amma fərangwa ənnarhami nduwa lukrha niifdi wa. Mani mbəndəghən?

¹⁷ Nəghən kee kəm, fərkəkafek tafadghən, a mbə kula taara wa, nəghən məməra tə kəm kani kee.

¹⁸ Amma na niifa mbang ndaarha, "Sa naghə tə fərkəkafek, nggi kəm niyi a əna tarya na ngga." Kedee fərkəkafekkid wa kula taara, nggi kəm niya kedə fərkəkafekkid na ahu tarya na ngga niya ənaarha.

¹⁹ Fər na kəkafək na Faara tətali. Məməl ni. Amma ko ənkaheeya ma fər nda kəkafek kee naghə fad ndan a rəprha fa ka hərəenga.

²⁰ Sa nura! Na mid wa sə a kedə ndaarha nda fərkəkafek kula taara kani kee wa?

²¹ Balowa nən in chichid nəm Ibrahim nda nanda ka niifa ni a mbed Faara kəsər fərnən wanggən Ishaku ka sataka wa?

²² Kulo hai, fərkəkafekkidghən tə targhən na nda wiirha hai kyab, tə kəm fərkəkafekkidghən lələghəddə ka tardī əna nən.

²³ Katəraghən hai kee kəla ndana deleewar Faara, "Fər Ibrahim kəkafek a Faara, ndən ndaana Faara ka niifa ni." Ndəghən ni na nda aaghən pashid Faara.

²⁴ Kulo hai, ka ən ənad nəm ndəghənni ndana nda nəghəm məməl a mbed Faara, mbə tə fərkəkafek katənggən kee wa.

²⁵ Nəghən kee kəm tə Rahab səsuwaddi. Kyad ndan tə ndaarha ənadə 'ya na nəməl a mbed Faara a sayiddi bəbeng nən fa har muyini, fərang nən mbəd mənda kanda tə kəm kyadəng kwamana nən kanda pak wii nda.

²⁶ Nanən kee, kəla nana pofad niifa məməra kula yibrha, na fərkəkafek kee məməra kula tarya na ngga.

3

Kwarama mii nun

¹ Wan manggina həshya, mbə kun hangga kamgga a tsawun famaləmggya ahu Kən Faara wa, kəsər kan na a tsaharhaha na nda a ngwang kumarha kan sə kaan ma fīngya mbuwa tsaharha ha.

² Kəm heu nəm kyathla hai hangga, amma a kəsang dəm mii nəm, nəm a tsaurha lələgdə, mbanggəm kəsang altənnəm ahu kala tur yanggi kwamana.

³ A pang dəm lidzaama pərshe mii nəm mbang kyakhrang a mbəya də na mid nəm.

⁴ Nduwa ndam kəla nggirnggi. Ko nanən nəghən manggən na bəreurha na kanglang naarha puwang nda də, tə hurghən nən tsuwar 'ya fa ngguchit kyakhranggən nggirnggi di a mbəda də na midghən.

⁵ Nəghən kee kəm shəneurha 'ya ni na ngguchit a fad niifa, amma nən taala kaan. Kələman kyathla shinatu na njang kaheerha də.

⁶ Sheneurha waarha ni. Kəshiiirha ni yi mbəlfēerha na ahu thlu farha, nən tukhəng nda niifa də kahat. Nən səbang tsaurha də kahat, nəghən kəla waarha na a hwanga.

⁷ Na fiya laf tur mabiya dədamən, wudikkya, tə mabiya na kakhrha tə hura, tə təngya,

⁸ amma mbə niifa sə na mbang laf sheneurha wa. Tə mbəlfēerha ni mbə tam yibrha wa, nəghən lələgda tə warkami.

⁹ Tə shenneu dī ndə nəm fal Faara sə na China, tə ndəghən ni kəm nəm shiwang nda fiya əna nanda kəla Faara.

¹⁰ Tə mii dani nəm shiwang nda niifa tə fal Faara kəm. Wan manggina həshya tə nishya mbə ngga kee wa.

¹¹ Na aam shishaurha tə na mbənggən ngəttə sə hu fereerha tal wa?

¹² Wan manggina həshya tə nishya, na dəf shibaarha nggət wan dəfya dzaitun wa, nduwa dəf inabi nən nggət wan dəfya shibarha wa? Nəghən kee kəm aam fereerha na shishau mbə bang aama na mbənggən wa.

Huteena na ngga nən barha ba a thləmad Faara

¹³ Wunni ndəndəl na sənang nda 'ya hai ahur nun? Ngwa kyadghənən hu widghən hai ngga, tə kəm ahu taryighən nən a ənaarha kula taala na barha ba ahu sənda.

¹⁴ Amma ana dūn a sərəkraha kaan tə nggəm alteena ahur nun, a bəbeng dūn kəkafek tə taala tə nggabaarha wa.

¹⁵ Kəsər sərəkraha tə nggəm alteena mbə tur sənda Faara ni wa. Tur ənggini ya yi kəshiiirha ni, mbə yi Səsəna ni tə Pedənda wa, yi Sheetan ni.

¹⁶ Kəsər mbərha nana sərəkraha sə tə nggəm alteena, na wal kakyathlaanga sə tə tur mbəlfēeya dədamən.

¹⁷ Amma huteena bagha ba a talara hai ahu katəradghən nəghən chahal. Nən barhaba tə nggəm dədemnggirha, kətsar ka niifa ni, mbə tenggən kakrak wa, lələgda tə hadang nda niifa fa tə ən ənadghən ngga. Mbə wura hasə wa, Kətsar nəghən tə kəkafek fa.

¹⁸ Fingya na a nggəm dədemnggirha na nda həf wiiya yi dədemnggirha halth nggayirha nda.

4

Yiyi thləmaarha aten kəs pashiyirha tə kəshiiirha

¹ Mani barhaba tə kakyathlanga tə yanda a pathlang nun? Mbə banən ba tə ən mbəlfēerha na mid nun na a yanda ahur nun wa?

² Na mid nun 'ya mbuwa nun təghən ha, nanən kee nun bəl farha ka a walghənən. Nun sərghang əngya fiya ha aten əngya na nanda təghən ha, amma mbun tam walghən wa, nanən kee nun har kanda yanda ka a thlanggun hai a har ndan. Ko nanən kee mbun wal əndi na mid nun wa, kəsər 'wawun hwanang Faara wa.

³ Ko hwanang nun, mbun walghən wa kəsər numad nun heu mbə ngga wa. Na mid nun sə 'ya kee na a tək mbənda nun fa.

⁴ Kun kulafaya! Sənggun sə tə ndaarha əna pashiyirha tə kəshiddiya nun tsaurha fasaryi tə Faara wa? Niya nggər pərgən, ana mid nun tək mbənda kəshidda fa ya, mbun tsau pashiyi tə Faara wa.

⁵ Ma numa nun aten 'ya ndaana dəleewar Faara, nda nanda, dəfang Faara səsəna ahur nəm hai, nəghən a sərəkraha aten səsən dī ka a tərang shilee nəm teena tə kəkafekirha?

⁶ Amma fərang də nggayirha kəm kaan. Ndəghən dani ndaana Deleewar Faara, “Kar Faara niifa na a taala, amma nən fərang nggayirha yandī mbuwa a taala.”*

⁷ Fərang altenwa Faara. Karama Sheetan fa, ndəghənggi kəm nən a dāarha ma kun.

⁸ Ndusa a thləmad Faara də, Faara kəm nən a nduwussa thləmad wa ba. Kun fa dīmiya; tsaba man haar yi nun də, kun fa thlərbuya tsabaman hur nun də naghā chahal.

⁹ Taama aten əngya əna nun mbuwa ngga. Tsawama tē thlee hura a meyd maasa, tē kəm ndenggun pəm nun hai a meyd wutsəfayirha.

¹⁰ A manang na alten wa a mbed Chinəm wa, ndəghənni a manorha.

Yiyi thləmaarha aten ngwang kumarha finginga

¹¹ Wan manggina nda həshya tē nishya, a thləghang dūn ‘ya ndan na dīmi wa. A ndik na aten shadwa tē kəm ngwang kumarha na sə, na a ndikrha tē ngwa kumad ngyakhrha Faara. Amma tarwa ndəna a əna taara na tē ngyahaddi. A ngwanna kumarha mba a əna taara sə wa, tsawang na fadwa tē ngwa kumarha atənggən.

¹² Faara katənggən ndən fərgħa ngyahaddi tē kəm ndəghən ni tē ngwa kumarha. Ndəghən katənggən ndəghənni tē səsəmnnda həkərkha ha nduwa bələnggən. Nanən kee wun furowa kwamana na a ngwang kumarha na tulad wa sə?

Yiyi thləmaarha aten Taala

¹³ Nanənya kama thləmaarha hai, kun na a ndaarha, “A weeriya nduwa a binda nəm a dərha mbəda də ya, nduwa a wupəri dadə taarha, tsawum sə yi hurarha tal a mbədi, əna shafili nəm wal wufəbəla nəm.”

¹⁴ Kəkən sənna ənda sə na a katərarha hai a binda? Kəsər yibəd wa nəghən kəla wufid thləthləbəd tsar, na naghən nanənya tsəbaku hargħa də.

¹⁵ ‘Ya kamngga a ndən, “A nggəm Chinəm fa, nəm a naarha tē yibrha əna ənda nəm ya tē yandī taarha.”

¹⁶ A meyedghən non naarha taala aten ‘ya na mid nun ənaarha. Tur taala kiya ‘yani na dīmi.

¹⁷ Tsaunən kee, kala niifa səngga ‘ya kamngga a ənaghā, ənawa ndən wa, ənadə dīmiyirha.

5

Yiyi thləmaarha a fa kənaya

¹ Nanənya keema thləmaarha fa kun fa kənaya, tama (nama a tərha) tē huhwaarha kəsər ka səsəarha na bayi tennun ba.

² Kəna nun məth dā də, lukki nun na nggəngga kyang wupədəlthya tsau nda kukwasharya.

³ Yinun təfasa tē wurirha tsaudə ka kee. Kənadi nun a thlətta ya nən a kyang thlu fad nun kəla waarha. Kəna dī wumang nun hai ya nən a kyad ən sakhrha a tennun a far ngwa kumarha.

⁴ Kaama thləmaarha hai! Nafiya hathlangga kun sə hu heeyi nun kula kun teng kanda, kanda a tərha ka kun. Təddi ki fa halthyini səldə ahur thləmad Chinəm də na tē Mamnggirha.

⁵ Tək dūn mbənda fa ahu kəshiirha, nggalun tē əngya na mid nun. Ndaurang dūn fannun kəla mabiya na nggungwa fa ka far thlee urarha.

* 4:6 4:6 Karapu 3:34

⁶ Ngwang kumarha nun ka nafiya bɛlanggun kanda, yangwanda kun wa.

Kərəssa hu sasaarha

⁷ Wan manggina hɛshya tɛ nishya, kɛrsaama ta far dɛdɛ na Chinɛm a wutta ba. Kɛlaaman fahudaya na kɛrɛsta tɛ kɛla wan 'wad 'yaara fa tɛ 'yar kwasamarha. Nɛn kukwasang kanda fa a nakhdɛgha ɛnnarhami.

⁸ Kun kɛm kɛrsaama. Ndeeman yid nun kɛsɛr takh Chinɛm a wutta ba.

⁹ A hukurum dɛn tɛ ndan wa, wanmanggina hɛshya tɛ nishya, ama nanda ngwang kumarha kun sɛ. Kɛsɛr na tɛ ngwa kumarha kɛt a mii kwat minda!

¹⁰ Ndam, kɛla kɛrɛsta ahu sasaarha, wanmanggina hɛshya tɛ nishya, tsahama annabiya kal nanda sɛ tɛ thlɛm Chinɛm.

¹¹ Nan fɛrang mamnggirha fɛngya kɛrɛsgha hu sasaarha. Sɛk dɛn labar kɛrɛssa Ayuba. A kwasamadghɛn dɛngga Chinɛm sɛ, kɛsɛr Chinɛm nɛn dɛng niifa sɛ tɛ kɛm hadanggɛn fa.

¹² Amma aten ɛngya heu, wanmanggina hɛshya tɛ nishya, atam dɛn aah Faara tɛ talara wa, nduwa tɛ hweede wa, nduwa tɛ komani wa. Ngwa tsauka palth nun, ha 'i nduwa awo, amanun ɛna dɛmiyirha ngwang kumarha nda kun sɛ.

Səsəmnda hwan Faara

¹³ Na niifa sɛ ahur nun na a sasaarha wa? Hwan Faara nɛn. Na niifa sɛ ahur nun na a ɛna wutɛfayirha wa? Dɛgha mbeede tɛ aah amshe yi fal Chinɛm.

¹⁴ Na niifa sɛ ahur nun na fadghɛn bee wa? Ngwa aah shingya Kɛn Faara nɛn hwanang Faara nda in tɛ kɛm irang fɛdeerha nda fa hu thlɛm Chinɛm.

¹⁵ Hwan Faara tɛ fɛrkɛkafek nɛn kɛnang niifa na fadghɛn bee; na Chinɛm a kɛnang nda. Kala niifa ɛnagha dɛmiyirha, na nda a chahanggɛn dɛ.

¹⁶ Pɛra man dɛmiyid nun ndan, tɛ kɛm hwana man Faara ndan teena tɛnun wal kɛnda. Hwanda ka niifa nɛghɛn tɛ səsəmnda nɛn dɛng nda niifa sɛ kaan.

¹⁷ Ilya niifa ni kɛla kɛm. Hwan dɛ Faara tɛ fɛrkɛkafek a bad 'yaara wa, bawɛ 'yaara yi huraya mahan tɛ ndɛree mikki wa.

¹⁸ Nggɛr nɛn hwan Faara, bɛgha 'yaara hai a talara, fɛrgha chehweerha ɛnnarhami.

Wuda man fa takkwaya ba kyalthgha hai

¹⁹ Wan manggina hɛshya tɛ nishya, ana niifa sɛ ahur nun kyalthgha hai ma kwaman kɛkafek, ngwa wudangga niifa ba tal ahur nun.

²⁰ A sɛnunsɛ kala niifa wudangga tɛ dɛmirha ba hɛrghang dɛ niifɛi wu ma mɛra yi pakwandɛ, tɛ kɛm na Faara a chahang dɛmiyidghɛn dɛ heu.

1 Mbiturus

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har Mbiturus tæthlenda Yeeso Kæræsti, a nafiya wurna Faara na a tsau ronggirha welgha dæ a chehweeya Fontus, tæ Nggalatiya, tæ Kafadokiya, tæ Asiya, tæ kæm Mbitiniya.

² Faara na Chindī sændæ kun kætæm ndøn wurnæn kun, tsawangga kun chahal tæ Sæsænggæn, tænun æna taara tæ 'ya ndang Yeeso Kæræsti kun ka a tsawun chahal hu irra farghæn dæ. A færangga Faara chikrha nggayirha kun tæ dædemnggirha.

Shiteena yi wal yibrha mbuwa ngwalarha

³ Taama fal Faara nœm, Chin Chinœm Yeeso Kæræsti. Ka hadang nœm fa kaan ndøn nggær nœn nggædang kœm hai hu shiiten wal yibrha hu thlid Yeeso Kæræsti sœ hu mœrra.

⁴ ahu har langaarha dæ mbuwa sœbrha dæ, nduwa tœlgha dæ, dæfang nanda dæ a talara ka kun.

⁵ Hu fœrkœkafekkid nun laf nanda kun tæ sæsœmnda Faara ta far hœrœk dædæ na tahai na nanda a kyatta a mii ngwala kœshiiirha.

⁶ Aten œndiya heu, tœghama wutsœfayirha fa kaan, ko nanœn nun a sœsaarha tœ kœkœrya dœdamœn dœdamœn hangga yi sayi ngguchit.

⁷ Katœra nun hai kee ka kœkœrangganda fœrkœkafekkid nun, kœla na nda kœkœrang nda tœfasa tœ waarha, ko nanœn fœrkœkafekkid nun kaldœ tœfasa mu. A bal fœrkœkafekkid nun tœ shembe ahu kœkœrya hangga, nœn a bang faala kun fa bœ hangga tœ mamnggirha a fara na Yeeso Kæræsti a wutta bœ.

⁸ Ko nanœn 'wawun naghœn wa, nuwun a nggœmnggœn, ko nanœnya mbun a naghœn wa, nuwun a fœrkœkafek tœghœn, nuwun lœlgœda tœ wutsœfayirha kaan, mbuwa nœm mbang thlœkkœn,

⁹ Nanœn kee nuwun a thlœ kœna fœrkœkafekkid nun, ndœna kœna hœrœkrha yibœd nun.

¹⁰ Aten hœrœkrœ dœni ya ndœn kœlang na annabiya ngga thlœkka labara aten fœrrœdi na Faara a fœrang kun.

¹¹ Kadœn nda na a sœn tœ a kwan na œndi a katœrarha hai ya, tœ kœkœn na nda a œnaghœn, a sayiddi na Sæsœn Kæræsti a ndikrha ahur ndan, kyadang dœ ndœn kanda kwamœndi na Kæræsti a sœsaarha tœ mamnggiddi takkwagha ndœn.

¹² Pœrang ndan kanda tœ ndaarha, mba nda a œnang taara fandœn sœ wa, amma a kunni, thlœk nanda labara aten œnggini pœrang nanda kun nanœnya sœk nun a mii nafini bœngga Labaara kun bœ na Mbœnggœn tœ sæsœmnda Sæsœna tœ Pedœnda thlœn nanda hai a talara. Ko fathlœngya Faara ni kukwasang dœ kanda fa na a sœn œnggina nda ya.

Tsawama chahal

¹³ Nanœn kee, numama kœsanggun alten nun ngga, naghœ shiiten nun aten nggayiddi na nanda a bang kun bœ a sayiddi na Yeeso Kæræsti a bœrhœba.

¹⁴ Tsawama kœla wundakhnaya na a œna taara tœ 'ya ndang nanda kanda, a kyadun hu sunad tar mbœlfeerha hai kœla sayiddi nanun hu wula wa.

¹⁵ Amma yœndi aagha kun bœ nœghœn chahal, kun kœmœda tsawama chahal ahu œngya heu nun a œnaarha.

¹⁶ Kəsər nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, "Tsawama chahal, kəsər nggi niyi chahal."

¹⁷ Tsaunən nuwun a aaghən Pəpa ndəghən na a ngwang kumarha kowunni aten targhən mbə tam wurahasə wa, tsawama tə tərəm Faara ta farda də nun a ngwalang tsawud ronggirha nanun sə hu kəshiddiya.

¹⁸ Kəsər səndun sə tə ndaarha mbə tə əngya na səbrha də kəla təfasa nduwa wurirha thlə nanda kun ba hu tsawud mere malang na chichiya nun kun hai,

¹⁹ amma tə far Kərəsti, wan kamnda na kula 'ya dīmi nduwa ən tsanda a fadghən.

²⁰ Wurgha ndan kapa na nda əna kəshirra, amma kyadgha ndan a mii ngwala sayiddi ya ka kun.

²¹ A fadghən ni fər nun kəkafek tə Faara, thlengga sə hu mərə, fərang mamnggirha nda. A fadghən ni kəmɗa nanun tə fərkəkafek tə shiteena tə Faara.

²² Nanənya tsawang nun fad nun chahal kun a takkwa fərkəkafekkididi, non a kyad nggəm ndan, nggəmama ndan ngga tə hur nun heu.

²³ Kəsər nggər nda nggəɗang kun hai, mbə tə wiirha na səbrha də wa, amma tə yandi mbuwa səbrha də, hu labar Faara na tə yibrha fa mbuwa ngwalarha.

²⁴ Kəsər nəghən chichireethlee hai "Fiya heu na nda kəla hwaliirha, mamnggid ndan kəm na nda kəla fid dəfya, na hwaliirha hwara də, fid dəfya kəm na nda həra də,

²⁵ amma labar Faara nən a tsaurha pakwandə." Labar dani na Mbənggən ya pərang nanda kun.

2

¹ Tsaunən kee, ndəghama hai tə tar mbəfeerha tə hukrha, tə nggabarha, tə kiki ndan, tə kəm səb thləma.

² Kəla weerinda nggətta wufar waya, nama a suna mbee yi səsəna, kəsər ahurghən ni nun a tsərha tə wal hərəkrha,

³ nanənya taarang nun nggayid Chinəm fa.

Fer yibrha tə nafiya Faara

⁴ Bama thləmadghən ba, fer yibrha karna fiya amma wur Faara ndən nəghən ngga a fadghən.

⁵ Kun kəmɗa, nuwun kəla ferya na tə yibrha fa, na nda tən wure sə yi səsəna ka a tsawun firisya na chahal, non a əna sataka yi səsəna, ən thlərha a fad Faara hu Yeeso Kərəsti.

⁶ Kəsər nəghən chichireethlee hai hu ɗeleevar Faara tə ndaarha, "Kulo hai pang di feera hai a Urshalima, wupəri Faara, feera na wuwura tsauka fer sar kənna na tə mamnggirha fa, kala niifa fərgha kəkafek təghən mbə shilee a kəsang wa."

⁷ A kun fərgha kəkafek, fer diya nəghən ngga. Amma fiŋgya fərwa kəkafek, "Fərɗi karna fa təngya, ndən tsauka fer sar kənna."

⁸ Nəghən chichireethlee hai tə ndaarha, "Fərɗiya ndəna kyang fiya hu kii saara hai təkəm fərɗiya ndəna fəlang fiya hai." Kinda saara kəsər kar nda fa a əna taara tə labar Faara əndə ni numana Faara ya nən a katərarha hai tə kanda.

⁹ Amma kun nafiya ni wurna Faara, mamnggya firisya, turya na chahal, yi Faara. Kəsər ənana Faara kee tənun pər ənwulten nggini ənang nən kun, aah nən kun ba hu wula ahu kukwaryid wultəngən də.

¹⁰ Kaar mbə nafiya ni kun səngga Faara wa, amma nanənya nafiya Faara ni kun. Kaar hadang ngwa Faara kun fa wa, amma nanənya hadang Faara kun fa.

¹¹ Shayina, niya hwan kun, tsaunən rongya ni kun hu kəshiddiya, ndəghama hai tə ən suna yi dimiyirha na a yanda tə yibun nun.

¹² Ngwa tsakkwa ən ənad nun ngga ahur fa takkwa dāha yini, ko na nanda a 'yar kun tə əna 'ya dīmi, na nda a naa tar nggayid nun, na nda a fal Faara a sayiddi nən a baarha ba ka baġha ngwa kumarha.

Fər mamnggirha a mamngya

¹³ Tsaunən kee, fəraman mamnggirha mamngya ka Chinəm, ko kutəra ni na hu chehweedghən,

¹⁴ nduwa a nggomnaya, thləngga fīngya ka a ngwang kumarha nda nafiya ənagha dīmi tə kəm fal fīngya nda ənagha ngga.

¹⁵ Kəsər na mid Faara sə a əna 'ya nun ngga, tənən nggəlang labar nuryid fiya.

¹⁶ Tsawama kəla nafiya na tə alten ndan, a əna dūn taara tə wal alten nun non a əna tar mbəfeerha təghən wa, amma tsawama kəla mafaya Faara.

¹⁷ Fəraman mamnggirha kowunni. Nggəmama shayi nun fatakkwaya, tərmana Faara, fərang mamnggirha nun kutəra.

Tsahama tə səsad Kərəsti

¹⁸ Kun mafaya fəraman mamnggirha tuwrayinun ngga, mbə kəl nafiya na a əna nggayirha tə fīngya na tə hakkilo kee wa, amma kəm tə fīngya na ngyangthlang.

¹⁹ Kəsər ən faala ni ana niifa a kərəsta aten 'ya mbuwa ndəghən ni ənagha ndən, kəsər səndasə na Faara sə.

²⁰ Amma a dək nda kun kərsun aten 'ya ənənun dīmi, ko kərəs wun kəkən, mbə 'yasə nən chighang kun wa. Amma a əna dūn taara ngga, a səson a tenggən, təkəm kərsun, na Faara a fərang parka kun.

²¹ Kəsər aagha nda kun ba kamanggən, kəsər səsagha Kərəsti ka kun, kyadang də kwamana kun na a ənon kəla ndəghən.

²² 'Wawa əna dimiyirha wa,
tə kəm 'wawa nggabang niifa fa wa.*

²³ Hərəm nanda 'yarghən, nggərangwa kanda sə wa, səsang nanda, tsəwa kəla nən a nggəra sə wa. A meyedghən, fər altenggən nən a tə ngwa kumarha na ngga.

²⁴ Ndəghən tafadghən tərangga dīmiyid nəm də, q2 aten kadīirha, kəsər q1 a tsawun məmərə hu dīmiyirha, q2 Tə wal yibrha hu nggayirha, q1 Hu wal wundəghən fa, q2 ndən wal nun kənda † q1

²⁵ Kəsər kaar nuwun kəla chauraya, q2 sahadgha, q1 amma nanənya ba dūn thləmad təlafəd nun ba, q2 na a kəla yībəd nun ha.

3

Nishya kakhka

¹ Nəghən kee kəm, kun nishya kakhka, fəraman mamnggirha chimayi nun, ko na fīngya chimaya sə fərwagha kəkafek tə labar Faara, hu nggayid nishyi ndan na nda fərkəkafek kula kun kalang kanda sə.

* 2:22 2:22 Ishaya 53:9 † 2:24 2:24 Ishaya 53:5

² A nanda tsawud nun chahal tē fər mamnggirha.

³ A tsau ndədyid nun yi sakhda farha kee wa, kəla nda yamnda tē karid sakhdaarha yi tēfasa tē kəm kal kari fa na tē wudəbəla fa kaan wa.

⁴ Ameyedghən, ndədyid nun kamdə a tsauka kəla ən ənad nun na ngga na a kyarha ba ahur nun sə, ndədyirha mbuwa tēla dē na ngga tē kəm məsələmnda səsəna, na ngga kaan a mbed Faara.

⁵ Kəsər nishya na chahal kaar ənaarha kee, na nda shang teena Faara fa na nda sakhđang fad ndan ngga, fərang mamnggirha nda chimayi ndan,

⁶ kəla Saratu, fərangga mamnggirha Ibrahim, aaghən ndən chinəm. Kun wanggighən ni kun a nadun a əna əngya kamngga, təkəm a nggəmmnggun fa tərangga 'ya kun wa.

Chimaya

⁷ Nəghən kee kəm, kun chimaya tsawama məməl tē nishyi nun, non a manang nda kanda, tsaunən mba nda tē shembe kəla kun wa, kəsər kun tē nishyi nun heu wal dūn nggayid langaad yibrha a har Faara. Nama ənaarha kee amawa 'ya 'yada sək hwandə nun a Faara.

Kərəstaya heu

⁸ A mii ngwaladghən, kun heu a nagha numad nun tal hu 'ya nun a ənarha, nggəməma ndan, hadaman ndan fa, kula manang alteena.

⁹ A nggərang dūn ndan sə mbəlfēerha tē mbəlfēerha wa, nduwa 'yaara tē 'yaara wa, kəl a meyedghən nggəranggun ndan sə tē parka, kəsər ndəghən dani aah nanda kun ba kamanggən, tənun har langaad parka nun.

¹⁰ Kəsər ndagha deleewar Faara, "Niifa na midghən sə a tək mbənda tsawudghənən fa, na bənggighən nən ngga, tətani a kəsənggən sheneukən ma thlək ən mbəlfēerha, tē labar nggabaarha.

¹¹ Tətani malanggən mbəlfēerha əna nggayirha nan, tətani kada kwaman tsawud dədemnggirha nən, don dē samadghən.

¹² Kəsər na yid Faara naarha aten nafiya na a əna nggayirha, thləmayighən a sək hwandə ndan, Amma na Chinəm a əna təsaryirha tē nafiya na a əna tar mbəlfēerha.

¹³ Wunni ənang 'ya kun fa ana dūn a əna nggayirha?"

¹⁴ Amma ko səsaa nun aten 'ya kamngga, nuwun tē parka. "A tərəmdūn tē 'ya na nanda a ənang kun fa wa, a pel dūn hai wa."

¹⁵ Amma ahur nun tsawaman Kərəsti a meyed Chinəm. Non kəsar nggungwa fa na a nggəranggun niifa sə na a tsahang mee kun aten shiiten di nanun təghən. Amma ənamadghən tē sammayirha tē fər mamnggirha,

¹⁶ tē numarha ngga, kəsər fīngya na a thlək palth mere aten tar nun na ngga hu Kərəsti na shilee a kəsang kanda aten səb thləma əna nanda.

¹⁷ Nən naarha ngga kaan, a kyadə naarha ənda na mid Faara, a səsam ka əna nggayirha nəm ma əna tar mbəlfēerha.

¹⁸ Kəsər səsagha Kərəsti kəm ka dīmiyirha katəra tal, tē nggayirha tē fīngya mbuwa əna nggayirha, ka a bənggən kun a thləmad Faara ba. Bəlang nda hu thlu farha, amma thləng nda sə tē yibrha hu Səsəna.

¹⁹ Akwasamaddi thləng nanda sə tē yibrha, dəgha dē dəgha pərang labar Faara səsəngya na hu porsəna,

²⁰ fīngya kaar ənawagha taara tē 'ya ndaana Faara munya nən a thləkh mbəd Nuhu a sayiddi nanən a taksa nggirggi. Nafiya ngguchit ni kee kyagha sa hai, kanda wuvada ni hərəghang nanda kanda hu aama.

²¹ Aam dīya sakhrha mbaptisema ni hørghangga kun, mbə pang nda paarha ni də hu farha wa. Amma hu hwan Faara tə hura tsahai, tə thlid Yeeso sə hu mərə,

²² dəgha talara də, nəghən kəm a yisəmad Faara, tə fathləngya Faara, tə kutərya tə səsəmgnga na a kamughən.

4

Tsaurha ka Faara

¹ Tsaunən kee, hərəmna Kərəsti səsəarha hu thlu farha, kun kəm ngwama fa kəla ndəghən, kəsər kala niifa səsəagha hu thlu farha kardə dīmiyirha fa.

² Nanən kee, mba nda a ngwalang tsawud ndan hu kəshīirha tə sunad əna tar thlu farha yi mbəfēerha wa, amma tə 'ya na mid Faara.

³ Kəsər mbəddun hai kaan kaar hu tsawud nun, wur ənggina nun na fīngya səngwawa Faara a tək mbəndəghən fa, nuwun a kada tək mbənda fa yi yamid shilee kəla nda, tsawud kulafayirha, suna thlu farha, nggaala tə mbaala, sərəkkirha, əna wutsəfayid sa mbaala kula kəs alteena, tə tərang shilee dəhaya in.

⁴ Wulang teena kanda a sayiddi na nanda kun mbun a wum teena tə kanda hu tar di na nda a ənaarha wa, na nda a 'yar kun.

⁵ Amma tsaudə tətə na a fər kirəssa ən ənad ndan nda a Faara na nggungwa fa na a ngwang kumarha nən nafiya na tə yibrha fa tə mərya.

⁶ Ndəghən dani pərang nanda Labar Faara na Mbənggən a fīngya na məmərə nanənya, ko nanən ngwang nda kumarha kanda sə hu thlu farha, amma na səsənggindan a tsaurha tə Faara.

Tətani a əna taara nəm tə fərra Faara məməl

⁷ Mii ngwala əngya heu takhdə a nduwus bə. Nanən kee numama ngga tsawun nggungwa fa, tənun mbang hwan Faara.

⁸ Aten əngya heu, nggəmama ndan tə hura tsahai, kəsər nggəmnda ndən bəngga chakh dīmiyirha bə.

⁹ Thlama ndan fa tə wutsəfayirha.

¹⁰ Kowunni waldə fərra Faara dədamən dədamən yi səsəna. Nanən kee, ənama taara təghən ngga a shayi nun.

¹¹ Fīngya na tə fərra pər Labar Faara, tətani a dəgha mbeedə tə pər Labar Faara. Fīngya nana tə fərra yi əna taara, dənda mbeedə tə əna taara tə shembəddi fərang na Faara kanda. Kəsər hu əngya heu a fal Faara nəm hu Yeeso Kərəsti tsauna mamnggirha tə səsəmnda yighən pakwandə. Atsaukake.

Səsəarha hu tsawud Kərəsta

¹² Shayina nggəmni, a wulang teena kun hu kəkərra nun a saarha fa wa, kəla yīwan 'yani na a katərarha hai tə kun wa.

¹³ Amma ənama wutsəfayirha tə ndaarha nuwun a tək səsəarha fa yi Kərəsti, tənun wal wutsəfayirha kaan a fara kyad nanda mamnggitghən.

¹⁴ A 'yar nda kun kəsər ka thləm Kərəsti, fa parkaya ni kun, kəsər Səsən mamnggirha tə yi Faara nəghən aten nun.

¹⁵ A səsədun, ma tsaudə aten bəl farha, nduwa ngaara, nduwa tar mbəfēerha, nduwa kiki farha fa wa.

¹⁶ A səsədun kəsər ka tsaunun Kərəstaya, a kəs shilee kun wa, amma kəl a fal Faara nun nanun tə thləmđiya.

¹⁷ Kəsər ba sayi ba na nanda a ngwang kumarha nafiya Faara, a katəra dā hai tē kəm, mani a katərarha hai tē fīngya mbuwa a əna taara tē 'ya ndaana Faara?

¹⁸ Kəsər ndagha deleewar Faara, "A hərək nafiya na a əna nggayirha pərər, mani a katərarha hai tē fīngya mbuwa a tərəm Faara tē fa dīmiya?"

¹⁹ Nanən kee, fīngya na a səsaarha kəla tərna mid Faara kamdē a fər alten ndanda a ndəghən ənagha kanda, tē kəm dənda mbeedē tē əna 'ya na ngga.

5

Fər kaali a shingya

¹ Nggi na shad nun shingnda, niya fərang kaali shingya na ahur nun. Nggi ni fər shedawa aten səsaddi saana Kərəsti fa, niya naarha ahur nafini a fara na nanda a kyad mamnggitghən.

² Tsawama falafya chibəd Faara, fərang nanda kun hu haara hai. Naama a kəla kanda ha, mbə tətə wa, amma tē nggəmnda hur nun, kəla na mid Faara a tsawun. Ma ənadun ndən ka suna wudəbəla wa, amma kəsər na mid nun sē a əna taara nun.

³ A kyad dūn səsəmnda aten nafini fərang nanda kun hu haara hai wa, amma kyadā man kwaman tsaurha kanda hu kwamana na ngga təna nda tsaha kun.

⁴ A fara kyana mamnda təlafəd dāba, nun a thlə mamnggit matuwel fattə nun mbuwa təla dē.

Fər kaali a wundakhnaya

⁵ Kun wundəlaya kəm, fəraman mamnggirha shinggi nun. Kun heu, ahu tsawud nun tē ndan tsawama məsələmnda nafiya, kəsər ndagha deleewar Faara, "Na Faara əna təsaryirha tē niifa na a taala, amma nən fərang nggayirha məsələmnda nafiya."*

⁶ Tsaunən kee, tsawama məsələmnda nafiya a kamu har səsəmnda Faara, tənən manang nda kun ahu məməlla sayi.

⁷ Fəraman billad nun heu, kəsər ndəghən ni na a kəla kun ha.

⁸ Kəsaman alten nun, tsawun kəm nggungwa fa. Kəsər təsar nun Sheetan nəghən a wiirha hai kəla ləfari kəsna miirha a kadā niifa na a kəsanggən.

⁹ Ishama ngga təghən, kəs fərkəkafek nun ha ngga. Dalama teena hai tē ndaarha shayi nun fatakkwaya ko a yanggini hu kəshiiirha kanda a sa tur səsadda fa ya.

¹⁰ Faara na tē nggayirha ha heu, aagha kun hu mamnggirha ba hu Kərəsti, a kwasamaddi tək nun səsaarha ngguchit, ndəghən tafadghən ni a thleng kun sē, dānggən kun sē, fərang kaali nən kun tē shembe.

¹¹ A tsauka səsəmnda təghən pakwandē. Atsaukake.

Mii ngwala nda'ya

¹² Niya thlərang deleewar dī kun dē ya a haar Sila ka wanmana hu Chinəm, nana minnasə a fərang kaali ni kun, tē kəm a pərang ndaarha ni kun kulo nggayid Faara ya. Tsawama tē shembe ahurghən.

¹³ Ndəghən na a Mbabila[†] na wuwura heu tē kun, a ndang'ya kun fa, tē waana Markus kəm.

¹⁴ Ndaaman 'ya ndan fa tē fəbrha yi nggəmnda. A tsauka dədəmnggid Kərəsti tē kun heu.

* 5:5 5:5 Karapu 3:34 † 5:13 5:13 Asəmha tal Roma ni na mindan ndaarha

2 Mbiturus

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar daba ya a har Siman Mbiturus, mafarha tē tēthlōnda Yeeso Kārēsti, a fīngya fārgha kākafek kēla kēm hu nggayid Faar nēm tē tēhārēkrha Yeeso Kārēsti.

² A fārangga Faara nggayirha kun tē tsawud dēdemnggirha hangga hu sēnda Faara tē yi Yeeso Chinēm.

Sənu aadwa tē wurrə wa

³ Hu sēsəməndəghən, fārang Faara əngya kēm na minnəm ka a tsawum nafiya na a takkwaghən tē kākafekkirha. Thlōdēm ənggini heu ya kēsər ka sənəm nđən, nđəghən aagha kēm ahu mamnggitghən bā tē nggayidghən.

⁴ Hu əngginiya nđən fər nən dēf miighən na ngga a kēm, kēsər ahur ndan ni, nđən nun mbang wumteena tēghən hu tar Faarghən, təkēm wal hārēkrha nun ahu tsawud mbəlfēerha yi kəshīirha, bāngga sunad əngya bā dēdamən dēdamən.

⁵ Nanən kee, ndeeman yid nun na a chikka fər kākafekkid nun tē nggayirha, nggayiddi kēm tē chik sēnda.

⁶ Aten sēndənun chighamadghən tē kəs alteena, a kəsang dūn alten nun kēm kəsun, a kārəs dūn nama a tərəm Faara,

⁷ a nađun a tərəm Faara, nama ndan hai. A nađun a na ndan hai kēm nggəmama ndan.

⁸ Anađun a əna əngginiya, nun naarha hwas-hwas tē chik sēnda chinēm Yeeso Kārēsti.

⁹ Amma kala Niifa kədeng ngga əngginiya mbə a namana dē inggun wa. Mbədang dē tē ndaarha tsabang nda dimiyidghən dē yi kaar.

¹⁰ Nanən kee shayina, chighama dərha mbee dē tənən kyad ndaarha nafiya ni kun aah na nda təkēm wurna Faara. A nađun a tsaurha kiya, mbun tam fēla hai wa.

¹¹ Tərgha na Faara a kyadang kwamana kun ahu kutərýirha dē mbuwa ngwalarha yi chinēm tē tēhārēkrha Yeeso Kārēsti.

Dəf teena tē labar Faara

¹² Nanən kee, niya naarha dālang ənggini kun teena ya kēsər, ko nanən sēndun kanda, tē kēm tsadun tē shembe ahu fər kākafekkid dī thlōnun.

¹³ Ahu numad na mēməl ni a nee naarha dālanggən kun teena a bāl dī tē yibrha fa.

¹⁴ Kēsər ndeegha Chinēm Yeeso Kārēsti tsəbaku tətani a mal kəshidda ni ya.

¹⁵ Nanən kee, niya əna taara kaan tənun naarha dāl ənggini teena ya a akwasamaddi wiini.

¹⁶ Mbə asədaarha tsəna nda tē thladwayirha takkwa nan aten bād Chinēm Yeeso Kārēsti bā wa. Awo, asədaarha ni yi kākafek, kēsər nađan mamnggitghən tē yid nan.

¹⁷ Naghan sə a mbədi a sayiddi manang na nda tē mamnggit Faara na chindi, sək nan urarha hai ahu mamnggit kutərýid Faara, "Waana niya nggəmni, niyi a tək mbəndəghən fa kaan".

¹⁸ Kan tē alten nan sək dān uraddi a talara hai a sayiddi nanan tēghən a wumnda tē pēdānda.

¹⁹ Ənggini heu ya kəkafek kyafang də 'ya kəm thləkna annabiya kaar atənggən. Nanən kee tama dəf teena nəm ngga ahu 'ya chireelth nanda, kəsər na palth ndan kəla patilla na a djaara hai ahu wula pa dalthgha mbərha hai, a sayiddi kəm na Wufəlngar Tsar a djaara hai ahur nun.

²⁰ Ahu əngya heu, a sənunsə tə ndaarha, mbə labara sə thləkna annabiya hu deleewar Faara tsauka yi huten ndan wa.

²¹ Kəsər 'wawa labara kyarha ba a mii niifa wa, amma a mii annabiya shik na Səsəna tə Pedənda kanda thlək 'ya ndaana Faara.

2

Fa nggabaya annabiya tə famaləmgya

¹ Amma a faryini annabiya fa nggabaya kyanda ahur nafiya Isəreela ba. Nəghən kee kəm nanənya na famaləmgya fanggabaya a narhasə ahur nun. Tə ndəndəl yid ndan na nda a bərha ba tə tsaharhaha pak bəbee, tsahang nggabərha nda fiya ha na a səbanggən kanda də, kar Chinəm nda fa hərghangga yibəd ndan. Ahu ənaarha kiya nən a bang mərri kanda fa ba.

² Fiya hangga na nda a takkwa kulafayirha tə sarang nda kwaman kəkafek də.

³ Hu sunad ndan na nda huk kun tə labara na mbənggən yi nggabaarha. Amma ka kətəm 'wanda teena ngwang nda kumarha kanda sə, kəsər shiwa Faara na a bəlang kanda wa.

⁴ Kəsər ko fathləngya Faara ni ənagha dīmi mbə Faara a malang kanda wa. A meyedghən nən a kənanng kanda tə wuyiwurra muwang kanda hu hwanga də, a mbərha də na kudimnggən wulghən kaan, a mbədani na nda a kəla far ngwa kumarha fa.

⁵ Malangwa Faara nafiya kətəm wa, amma malang də Nuhu ndəghən na pər Labar nggayirha tə fingya nafiya məd, a sayiddi bənən ba tə aam afa afa hu kəshirha ba hwanggən fiya də mbuwa takkwa Faara.

⁶ Tsanggən wupəriya Saduma tə Nggomara fishe, tsauka ənsakhrha bəgha katərərha hai tə fingya kargha takkwa Faara fa.

⁷ Hərghang Faara Lutu niifa na chahal, səbna hurghən də tə tar kulafayid nafiya na a thləmadghən.

⁸ Kəsər ka nggayid niifa, tsauka ahur ndan ka fad dathla mbərha fa hai. Nagha nggayid haredghən a səbrha də aten yamid takkwa ngyakhrha nən a naarha tə səkrha.

⁹ Nanən kee Faara səndə kwamandı na a hərghang nggən fingya na a takkwaghən ma kəkərri, kəsə nafina nən ha mbuwa tə nggayirha fa hu tsətsəlla kəl far ngwa kumarha.

¹⁰ Mbə kəla fingya kyagha hu sunad thlu farha hai ma wa, na nda sar kutəyirha. Nafini ya fa nggabaya ni, mbə shilee sə a yid ndan wa. Na nda naarha tərang altəndan sə. Mbə 'yasə na nda tərəmnda wa, kəl yakh 'yar əngya na məmanggən a talara.

¹¹ Ko fathləngya Faara ni tafad ndan kanda na kəkanglang tə səsəmnda fa ma famaləngya fanggabaya, 'yar wanda kanda a mbed Chinəm wa.

¹² Amma nafini ya na nda thlək labara mbuwa ngga aten əngya sənangwa nanda hai. Na nda kəla mabiya na hee mbuwa tə numarha fa, na nda a takkwa suna 'ya na mid ndan kee, nggət nanda kanda kəsər a kəsang ngganda kanda bəlang ngganda kee. Na nda a mərə kəla mabiya na a hee.

¹³ Kəla səsang nanda fiya, na nda a səsang kanda kee kəm. Tərgha nda tək mbənda fa 'yani na ngga a yanfara. A nanda a həbrha tə kun, na nda

dərha mbeedə tə tək mbənda fa tə kwaman hukrha, səbang ngganda kun də kyangganda kun hu shilee hai.

¹⁴ Na nda lələgdə tə əna kulafayirha hu yid ndan, mba nda tam malang dīmiyirha wa. Na nda a huk fīngya mbuwa tə shembe hu fərkəkafek. Mbang nda kədə əngya tərna mid ndan kaan. Bana Faara ngwang kumarha kanda sə.

¹⁵ Malang nda kwaman kəkafek kyath nda hai takkwa kwaman Mbala 'am nda wan Mbeyo na midghən sə kəna tar mbəfeerha.

¹⁶ Yanang nda aten əna dīmiyidghən, har kwara ma ndən 'wagha ndikrha fa kəla niifa, nana midghən sə a ishānggən annabiya hai ka tar nuryidghən.

¹⁷ Nafiniya suhwadya ni mbuwana aama sə, tə kəm wufiyya ni na bəreurha pengdə. Taksang Faara mbərha kanda sə na wulghən tikdik.

¹⁸ Kəsər na nda taala tə thlək palth nuryirha tə yakh əna kulafayirha, na nda naarha ləm fiya fa hərəkka məngwa ha hu malang nda dīmiyid ndan.

¹⁹ Dəfang mee kanda hai yi wal alteena, amma kanda tafad ndan mafaya ni, kəsər fiya tafad ndan mafarha ni kanda aten 'ya kalgha kanda mu.

²⁰ A wal fiya hərəkrha hu tar mbəfed kəshiddiyya hu sənda Chinəm tə Təhərəkra Yeeso Kərəsti nggərgha nda tanggəlla sahai, kaldə kanda mu, na nda a səbrha də kaan a mii ngwaladghən ma katəradghən.

²¹ Nən a tsawang kanda fa ngga a kyawa nda sən kwaman nggayirha wa, ma sənggənda nggərgha nda wutta samarha də kar ənda nda fa malang nanda kanda hai a tsawa nda chahal.

²² Aten ndan ni ləghədna kəkafekkid karapudi ndagha, "Wud wude ten fənekrhəghən də," tə kəm, "Fanang nda kələngarra, nggərdə wutta hu yabarha də."

3

Dəf mee yi bad Chinəm ba

¹ Pashiyina nggəmni, deleewar nani ya yi səri chireethleng ni kun də. Kanda kyab niyi a dəlang ənggini kun teena 'wa nun sənda, kəsər a fərang kaali ni kun na a numon ngga.

² Na minnasə a dəl labar annabiya nun in na chahal kaar tə 'ya ndaana Chinəm tə Təhərəkra thlək nən a mii fathlənggi nun.

³ Kamdə tətə na a 'wa sənda nun sə tə ndaarha, a mii ngwala kəshiirha na fa wa faya a baarha ba, na nda a wa kun, na nda a takkwa suna fad ndan.

⁴ Na nda a ndaarha, "Ai labar bad dəba dəfnən miighən? Ka mərna chichiyyi nəm də kaar, amma əngya heu bəlghanda kəla nadghən ka əna nanda kəshiirha."

⁵ Amma ənagha ndan thləmən ka a mbədangga labar Faara kanda ənanən talara, tə kəm hu aama ni sə əna nanda kəshiirha, kəshiirha kəm muwangga aama madufu.

⁶ Tə aam də ni kəm a fərdi hwangna aam afa afa kəshiirha də.

⁷ Amma tə labar də ni kəm, nda talara tə hweede nasə nanənya, na nda a kəla far mərə ndan fa tə waarha. Dəfang nanda kanda də ka far ngwa kumarha na nda a ənan nda fiya mbuwa tərəm Faara, ka a bəlangganda kanda də.

⁸ Amma shayina nggəmni a mbədang əndi kun na tal ya wa. A fad Chinəm bəena tal nəghən kəla huraya haru kum, huraya haru kum kəm nəghən kəla bəena tal.

⁹ Chinəm mbə naarha samma-samma a nadə a lədfang nda dəf miighən wa, kəla na fingya a numarha wa. A meyedghən nəghən a kərəsta tə kun, mbə midghən sə a mərgha niifa ko tətəl ahur nun wa, amma kowunni na a malanggən dīmiyirha.

¹⁰ Amma a fara na Chinəm a bərhaba nən a naarha kəla bəd ngaara ba. Na talara a sahatta lədfangga mbeela fərakh amshi, əngya na ahurghən na nda a njirha də tə waarha mərə nda də, kəshirha kəm tə əngya na ahurghən heu nən a sahatta.

¹¹ Tsaunən na nda a bəlang əngya heu kiya, nun a tsaurha tur yanggi nafiya? Kamdə a tsawun chahal tə tərəm Faara,

¹² Kəla na bəd Faara ba a kukwasang kun fa, non a tsang fardī ya bəgha ba wet. A fardī ya na nda a njang talara tə waarha, kala əngya heu ənana nda talara tə hweede sə na nda a ngətta də.

¹³ Amma ka dəf miighən ənənən nəghəm a kəla weerinda talara tə hweede fa, a mbəda ni na nggayirha a naarha sə.

Ngwala mii labara

¹⁴ Nanən kee, shayina, nanən nuwun a kəla farda fa ya, djitima bəgha wal kun chahal, kula ən 'yaara a fad nun, tsawun dədem təghən.

¹⁵ Dalama teena hai tə ndaarha, 'ya ənagha ndən na Chinəm a kərəsta tənə fiya wal kwaman hərəkrha. Ənda 'wana shad nəm Mbulus chireethleng kun də tə thladwayiddi fərang na Faara.

¹⁶ Nən naarha kaala sə aten ənggini 'yahu deleewarghən heu. Ahu deleewar yighən na əngya sə na səndəghən pədfaghən, ndən na fingya fiya djidangwana 'ya kanda tə fingya kəsang ngwa ten ndan kyakhrang labarđa hai ndənən. Na nda ənərha kee tə fingya labara hu deleewar Faara. Hu ənərha kiya na nda aang mərri fad ndan fa ba.

¹⁷ Tsaunən kee, pashiyina, 'wanun in səndun əngginiya, kwarama amana nafini mbuwa takkwa ngyakhrha thlulang tennun dūn kədfeng mbəd ishshi nun.

¹⁸ Amma ishama hu nggayirha tə sənda Chinəm təhərəkrha Yeeso Kərəsti. Mamnggirha heu a tsauka yighən nanənya ta pakwandə. Atsaukake.

Yahaya

Labar Yibrha

¹ Nan a përang labara kun aten yandî na a katëradghën nêghën sê, sêk nê m tê kêm nanê m. Nadê m ndên tê yid nê m tê kêm tsuwar dê m ndên fa tê haryi nê m. Ndêghên dâ ni nan a pë labara atenggên yi wal yibrha.

² Yandî na fêr yibrha kyadâ ba, na dê m ndên kan ni shedawa êndî nanan. Nanê nya nan përang labar yibrha kun mbuwa ngwalaarha, nêghên tê Chindî ka kêtê m tê kêm badê thlêmad nê m ba.

³ Nan a përang 'ya kun nanan tê sêk nan, tê nê m tsau dêdemnggirha tê kan. Dêdemnggid nê m nêghên tê Faara na Chindî tê wanggên, Yeeso Kêrêstî.

⁴ Chireethleng nan kun dê ka a lêghêdgha wutsêfayid nan.

Tsawud kukwaryirha

⁵ Labar dâ ni sêk nan ya a mii Wanggên ndêghên ni nan a përanggên kun. Faara kukwaryirha ni, mbê wula sê a fadghên wa ko ngguchit.

⁶ A nda dê m nêghê m a tsau dêdemnggirha tê Faara amma nam naarha wiirha hai hu wula, nggaba nê m hai mbêghê m a wiirha hu kêkafek wa.

⁷ Amma a *nadân a wiirha hai hu kukwaryirha, kêla nana Faara hu kukwaryirha, nêghê m a tsau dêdemnggirha tê ndan. Têrgha na far Yeeso, wanggên, tsabang kêm dê heu hu dîmiyid nê m.

⁸ A ndadê m mbê dîmiyirha sê a fad nê m wa, nê m a nggabang fad nê m fa, mbê kêkafek sê a fad nê m wa.

⁹ Amma a përang dê m dîmiyid nê m Faara, nêghên tê kêkafek fa nê n a chahang dîmiyid nê m kêm dê tsabanggên kêm dê hu tar mbêlfed nê m.

¹⁰ A nda dê m êna wum dîmiyirha wa, tsawang dê m Faara tê nggabaarha ni mbê labarghên sê ahur nê m wa.

2

Kêrêstî ni na a dang kêm sê

¹ Wanggina niya chireethleng nda kun dê amawa nun êna dîmiyirha. Amma a êna niifa dîmiyirha, na niifa sê na a dang kêm sê a mbed chin dî. Ndêghênni na Yeeso Kêrêstî na chahal.

² Ndêghên tafadghên ni sataka yi chakh dîmiyid nê m, mbê dîmiyid nê m katen nê m wa, amma heu tê nafiya kêshiirha.

³ A ênadê m taara tê 'ya ndana Faara, ndên kyadgha ndaarha sêndê m ndên.

⁴ Kala niifa ndaagha, "Sêndî Faara," amma mbê êna êndî ndaana Faara wa, tê nggabaarha ni, tê kêm mbê kêkafek sê a fadghên wa.

⁵ Amma fingya ênagha taara tê 'ya ndaana Faara, kyaddê ndaarha nggê mndan. Ana dê m a ênaarha kiya ndênê m sên ndaarha kêm yi Faara ni.

⁶ Kala niifa ndagha yi Faara ni, ngwa nagha tsawudghên kêla yi Yeeso.

Weerinda ngyakhrha

⁷ Kun shayina mbê niya chireethleng kun dê ka a fërang ngyakhrha ni kun pak wa, amma yi 'wa nun sêkrha ka a katëradghên. Êndî 'wa nanda përang kun tê ndaarha nggê mmana ndan ndên 'wanun sêkrha*.

* 1:7 1:7 * 2:7 2:7 1Yah. 13:34

⁸ Amma niya chireethleng weeranda pathla kun dā. Tsauka kəkafek a fadghən tē kun kəm, kəsər wula a weela dā kukwaryid kəkafek katərang dā njaara hai.

⁹ Kala niifa ndagha niyi hu kukwaryirha, amma a kar shadghən fa, niifdiya balghən hu wula.

¹⁰ Amma kala niifa na a nggəm shadghən, nəghən a tsaurha ahu kukwaryirha, tē kəm mbə tsaurha kwaman kisar niifa wa.

¹¹ Niifa na a kar shadghən nəghən hu wula, tē kəm nəghən a wiirha hai hu wula, səngwa mbədi nən a dərha saadə wa kəsər wula kwamang dā.

¹² Kunna wangya Faara niya chireethleng kun dā kəsər chahang nda dimiyid nun kun dā hu thləm Yeeso.

¹³ Kun chingya, niya chireethleng kun dā kəsər səndun niifdi ka a katəradghən. Kun wundəlaya tē wutaraya, niya chireethleng kun dā kəsər kaldun tē mbəfeddi mu. Kun wundakhnaya, niya chireethleng kun dā kəsər səndun Chindi.

¹⁴ Chireethleng ni kun dā wundakhnaya kəsər səndun Chindi. Chireethleng ni kun dā kun Chingya kəsər səndun Kərəsti, nasə ka a katəradghən. Chireethleng ni kun dā kun wundəlaya tē wutaraya kəsər nuwun kanglang, tsau labar Faara ahur nun, tē kəm kaldun tē mbəfedda mu.

¹⁵ A nggəmdun kəshididiya tē ənggini na ahurghən wa, kəsər a nggəm dūn kəshirra, mbə nggəmda chin dā sə ahurghən wa.

¹⁶ Kəsər ən kəshirra heu, ən sunad thlu farha ni kee, tē kəm sunad kəlaarha tē yirha, tē taala aten 'ya nanəm təghən ha. Əngginiya bəwa nda bə a thləmad Chindi wa amma ahu kəshirra bə.

¹⁷ Kəshirra tē əngya na yi suna heu nən mbəra dā, amma kala niifa na a əna 'ya na a mbənanng nda Faara, nən wal yibrha mbuwa ngwalaarha.

Yiyi thləmarha aten tətənsanda Kərəsti

¹⁸ Kun wanggina əngginiya nən a kyad ndaarha nduwus mii ngwala kəshirra bə. Kəla 'wanun səkrha tē ndaarha, tē kar Yeeso nəghən bəyi, ko nanənya nafiya na kar Kərəsti fa 'wanda teena səl nda bə. Hu 'ya kiya ndən sən nəm sə nduwus mii ngwala kəshirra bə.

¹⁹ Nafini na a kar Kərəsti fa tamngganda ahur nəm, amma mal nda kəm, ka a katəradghən kanda mbə yinəm ni wa. Ana yinəm ni kanda, kam balgha nda tē kəm. Amma mal nda kəm, ndən kyadgha ndən a pəpal tē ndaarha mbə nda tē kəm wa.

²⁰ Amma kun mbun kəla kanda wa, kəsər Təpədəndədi fərang dā Səsənggən kun, kəsər kun heu səndun kəkafek.

²¹ Nanən kee Chireethleng ni kun dā mbə ka səngwa nun kəkafek wa, amma kəsər səndun ndən. Səndunsə mbə nggabərha kyarha bə hu kəkafek wa.

²² Wunni tē nggabaddi? Kala niifa ndaarha Yeeso mbə Kərəsti ni wa. Kala niifa ngalgha Chindi tē Wandī ndəghən ni kargha Kərəsti fa.

²³ Kala niifa ngalgha wandi mbə tē Chindi fa. Amma kala niifa thləgha Wandā fa, thlənən Chindi kəm.

²⁴ Daama mbeedə tē takkwa əndi 'wa nanda tsahang kun ha ka a katəradghən. Andam tsau tsahad di 'wa nanda tsahang kun ha ka a katəradghən ahur nun, kun kəm nun a tsaurha ahur Wandī tē hu Chin di kəm.

²⁵ A hu tsaurha kiya nəm wal yibrha mbuwa ngwalarha dəfnən miighən a kəm.

26 Chireethleng ni änggini kun dö ya kësär ka fingsya na mindan sä a kyathlang ngganda kun hai.

27 Amma Kärästi färang dö Säsäna kun Täpedönda na ahur nun, mbä se nggär na niifa pak tsahang kun ha aten kəkafek wa. Käsär Säsen di tsahang dö ängya kun ha hangga kamngga a sönun, ängya tsahang nän kun ha kəm yi kəkafek ni, mbä nggabaarha sä wa. Tsaunön kee, kəla tsahang nän kun ha daama mbeedö tō tsaurha dödem tō Kärästi.

Wangya Faara

28 Nanänya kun wanggina, tsawama dödem tō Kärästi kësär a fara nän a wutta bä kal farha nun hai tənäm tsaurha kula häreenga tō shilee a mbedghän.

29 Sän nun sä tō ndaarha Kärästi näghän tō nggayirha fa, nun a sändasö tō ndaarha kala niifa na a äna 'ya kamngga wan Faara ni.

3

1 Kəlaaman tur mamnggid nggämndödi nggəmna Chin di kəm, pa na nda aah kəm wangya Faara, kəkafek ni näghäm kee. Ndəghän däni sängwaana näfiya kəshiiirha kəm kësär sängwa ndan wa*.

2 Kun nggämni, nanänya wangya Faara ni kəm. Saghang ngwanda tur tsawud näm kəm a mbee 'wan wa. Amma sändäm sä a wud Kärästi bä näm a tsaurha kəla ndəghän, kësär näm a näghän kəla nanən.

3 Kala niifa na a shiteena tō Kärästi nän tsawang altenggän chahal, kəla nanən chahal.

4 Kala niifa na a äna dimiyirha, tädang nän ngyakhrha Faara teena. Dimiyirha ndəna yamid takkwa ngyakhrha.

5 Sändunsö tō ndaarha bana Yeeso bä ka a təranggän dimiyid näm dö, tō kəm mbä dimiyirha sä a fadghän wa†.

6 Tsaunön kee kala niifa na a tsaurha ahur Kärästi mbä nggär dörrha mbeedö tō äna dimiyirha wa. Kala niifa dögha mbeedö tō äna dimiyirha, 'wawa tam na Yeeso wa, tō kəm 'wawa sänggän wa.

7 Kun wanggina na nggu-ngguchit, a kyathlang niifa kun ha wa. Kala niifa na a äna 'ya kamngga a mbed Faara näghän tō kəkafek fa tō nggayirha kəla nana Kärästi tō nggayirha fa.

8 Ka a katəradghän Sheetan tō dimiyirha ni. Tsaunön kee kala niifa na a dörrha mbeedö tō äna dimiyirha yi Sheetan ni. 'Ya änagha ndən bä na Wan Faara hu kəshiiirha bä ka säbanggän tar Sheetan dö.

9 Kala niifa na ahur wangya Faara mbä dörrha mbeedö tō äna dimiyirha wa, kësär ka yibrha mbuwa ngwalaarha na a thləmad Faara näghän ahurghän. Mbä nggär dörrha mbeedö tō äna tar dimiyirha wa, kësär tsaudö wan Faara.

10 Kəlo kwamandı näm sänang wangya Faara hai ya, tō kəm wangya Sheetan. Kala niifa mbuwa äna 'ya kamngga mbä wan Faara ni wa, tō kəm yändi mbuwa nggäm shadghän mbä wan Faara ni wa.

Nggämama ndan

11 Labar dö ni säk nun ya ka a katəradghän, tō ndaarha nggämama ndan.‡

12 A tsaudun kəla Kayinu tsauka yi Sheetan bölang nän wanman wa. Kama nda bölang nän wanman? Bölang nän kësär ka än änadghän yi mbəlfērha ni, amma wanman näghän tō nggayirha fa.§

* 3:1 3:1 Yah. 1:12 † 3:5 3:5 Yah. 1:29 ‡ 3:11 3:11 Yahaya13:34 § 3:12 3:12 Katəra thlətta. 4:8

¹³ Shayina a kəs ənwulteena kun ana nafiya kəshirha a kar kun wa.

¹⁴ Səndənsə 'wa dən teena mbərang dən mərri hai ahu yibrha də, kəsər nan a nggəm shayinan, amma kala niifa mbuwa a nggəm shayighən bəlgən ahu tsawud mərri.*

¹⁵ Kala niifa na a kar shadghən, tə bəl farha ni. Səndənsə tə ndaarha mbə tə bəl farha sə na wal yibrha pakwandə wa.

¹⁶ Kəlo kwaman nggəmdə sən nan ya, fər Yeeso yibədgən ka kəm. Kamdə kəm ma a fər yinəm yibrha nəm ka shayinəm.

¹⁷ Ana niifa tə 'ya ha heu na midghən, na shadghən nən mbuwa na 'yasə a harghən kar thlarrəghən fa, kəkən na nggəmdə Faara naarha sə ahurghən?

¹⁸ Kun wanggina nggəmnə a nggəmdun ndan hu mee kee wa, amma kyadama nggəmdə nun ahu taara tə kəkəfek kəm.

Kalama farha hai a mbed Faara

¹⁹ A nadəm a nggəm ndan nən kyad ndarha na kəkəfek sə ahur nəm, nəm kal farha hai isha a mbed Faara.

²⁰ Amma a təkdəm fannəm fa mbəm kal farha hai a mbed Faara wa, Faara kaldə sənda 'ya nəm a təkriha fa, kəsər səndə hur nəm heu.

²¹ Kun shayina nggəm ni, a sən dəm sə chang ngwa hur nəm kəm hai wa, nəm kal farha hai a mbed Faara.

²² A hwan dəm 'ya na minnəm heu nəm walghən a harghən, kəsər ənadəm taara tə 'ya ndang nən kəm, tə kəm a əna əngya kəm na midghən.

²³ Ngyahadfi ndəna: a fərkəkəfek nəm a thləm Wanggən Yeeso Kərəsti, kəm kəmdə a nggəm ndan nəm kəla ndang na Kərəsti kəm.†

²⁴ Kala niifa na a əna taara tə 'ya ndana Faara nən tsau dədemnggirha təghən, ndəghən kəm tə kanda. Kwamandı nəm sənda sə nəghən ahur nəm ahu Səsəna fərang nən kəm.

4

Kəkəraman Səsəngya

¹ Shayina mbə kala Səsəna nun fərkəkəfek təghən wa, amma kəkəraman kanda 'wan tənun sən yanggi Səsəna bəgha ba a thləmad Faara. Kəsər na annabiya fa nggabaya wel nda hu kəshirha hai.

² Kəlo kwamandı nun a səngang hai tə ndarha Səsən Faara sə ahur ndan. Kala niifa thləkka ndaarha bəgha Yeeso hu kəshirha ba ahu thlu farha, tə kəm bəghən ba a thləmad Faara, niifdiya nəghən tə səsən Faara fa.

³ Amma kala niifa thləkwa wa kee a ten Yeeso, səsən di nanən təghən mbə yi Faara ni wa. Səsən di yi kar Yeeso Kərəsti ni, sək nun tə ndaarha nəghən bayi, nanənya ma 'wadə teena badə hu kəshirha ba.

⁴ Amma kun yi Faara ni, 'wadun teena kaldun annabiya fa nggabaya mu. Kəsər səsən Faara na ahur nun kaldə səsən di na ahur nafiyni na hu kəshirha.

⁵ Nanən nafiyni yi kəshirha ni, kala 'ya na nda a thləkriha yi kəshirha ni, na kəshirha kəm a kang thləmarha kanda.

⁶ Amma kəm yi Faara ni, kala nafiya səngga Faara nən kang thləmarha kəm fa. Niifa səngwawa Faara mba kang thləmarha kəm fa wa. Kwaman dani ya nəm sən niifa na tə Səsən kəkəfek tə niifa na tə Səsən nggabaarha.

Taama nggəm ndan nəm kəla nggəmdə Faara kəm

* 3:14 3:14 Yah. 5:24 † 3:23 3:23 Yah. 13:34, 15:12, 17

⁷ Shayina, tama nggəm ndan nəm kəsər bagha nggəmnda ba a thləmad Faara. Kala niifa na nggəm farha fa wan Faara ni tē kəm səndə Faara.

⁸ Kala niifa mbuwa nggəm farha fa, kyawa sən Faara wa, kəsər Faara nggəmnda ni.

⁹ Kwamana kyad na Faara nggəm ndəghən a kəm, thlənanə nən Wanggən ba katənggən ahu kəshirha ba ka a wal yibrha nəm.

¹⁰ Kəlo nggəmnda yi kəkafek ya. Mbə kəm ni nggəmnngga Faara wa, ndəghən ni nggəmnngga kəm, har thlən nən Wanggən ba ka tsauka sataka yi chakh dīmīyid nəm də.

¹¹ Shayina nggəmni, tsaunən nggəm Faara kəm kiya, kamdə a nggəm ndan nəm kee.

¹² Mbə niifa sə 'wagha tam na Faara wa, amma a nadəm a nggəm ndan, na Faara ahur nəm, na nggəm ndəghən lələgda ahur nəm.

¹³ Tsaunən kee, səndəmsə nəghəm ahurghən ndəghənggi kəm ahur nəm, kəsər fərang də Səsənggən kəm.

¹⁴ Kəm nadəm ndən tē yid nəm sheeda dəm ndən tē ndaarha, Chindī thlənanə də Wanggən ba ka a tsauka təhəkərha kəshirha.

¹⁵ Kala niifa pərga ndən tē mighən Yeeso Wan Faara ni, nəghən ahur Faara, Faara kəm ahurghən.

¹⁶ Səndəm sə nggəm Faara kəm, fər dəm kəkafek hu nggəmdəghən. Faara nggəmnda ni, kala niifa na a kyad nggəmnda, nəghən ahur Faara, Faara kəm ahurghən.

¹⁷ Kəla nanəm ahur Faara, na nggəm ndənəm chikrha nagha chahal. Nanən kee mbəm tərəm nda a far ngwa kumarha wa, nəm a dərha thləmadghən də fannəm tsahai, kəsər tsau kəm kəla Yeeso ahu kəshidīya.

¹⁸ Mbərha na nggəmnda Faara sə, mbə tərəmnda naarha sə wa, kəsər nggəmnda na chahal nən rək tərəmnda. Kəsər tsətsəlla ndəna tərmanə niifa. Əndə kyadgha ndaarha ya kala niifa na a tərəmnda mbə nggəmnda sə kaan ahurghən wa.

¹⁹ Nəghəm a nggəmnda kəsər ndəghən katərangga nggəm kəm hai.

²⁰ Amma a nda niifa, "Nggəmdī Faara," nagha a kar shadghən fa, niifdiya tē nggəbaarha ni. Kala niifa mbuwa nggəm shadghən nən a naarha tē yirha, mbə mbang nggəm Faara mbuwa nən a naarha?

²¹ Fərang Kərəsti ngyakhrha kəm tē ndaarha, kala niifa na a nggəm Faara, tsaudə tətə a nggəm shadghən nən kəm.

5

Kwaman kal kəshirha mu

¹ Kala niifa fərga kəkafek tē ndaarha Yeeso Kərəsti ni, tsau niifdiya wan Faara. Kala niifa nggəmnngga Chindī nggəm də wanggighən kəm.

² Kwamandı nəm a səndəsə nəghəm a nggəm wangya Faara ndəna a nadəm a nggəm Faara, kəm a əna taara tē 'ya ndang nən kəm a ənam.

³ Kəsər nggəm ndənəm a Faara, ndəna a takkwa 'ya nəm ndang nən kəm, Ngyahaddi mbə i'yang wa*

⁴ Kəsər kala wan Faara na səsəmnda sə a fadghən na a kal kəshirha nən mu. Fərkəkafekkid nəm a Yeeso Kərəsti ndən fərangga kwamana kəm na a kal kəshirha nəm mu.

* 5:3 5:3 Yahaya14:15

⁵ Wunni mbang kal kəshirha mu? Kəl niifdi fərgha kəkafek tə ndaarha Yeeso Wan Faara ni.

Wunni Yeeso

⁶ Niifda ni ya bağha ba tə aama ha tə fara, ndəna Yeeso Kərəsti. Bawa ba tə aama ha kee wa, amma heu tə aama tə fara. Səsəna yi kəkafek ndən pərangga ndən kəm, kəsər Səsəndi kəkafekni.

⁷ Kəsər na shedawayə sə mahan kyadangga ndaarha kəm Yeeso Wan Faara ni.

⁸ Səsəna, aama tə faara, kanda mahan diya na nda thlək 'ya tal.

⁹ Ana də fər dəm kəkafek tə 'ya ndang na fiya kəm, yi Faara thlək nən kalda yi fiya. Faara ənadə shedawa aten Wanggən.

¹⁰ Kala niifa fərgha kəkafek a Wan Faara, na shedawadda sə ya ahurghən. Amma kala niifa fərwa wa kəkafek tə Faara, tsawang də Faara tə nggabaarha, tsaunən kardə fərkəkafek tə 'ya ndaana Faara aten Wanggən.

¹¹ Shedawa dani ya tə ndaarha fərang Faara yibrha kəm mbuwa ngwalarha, na yibəd diya ahur Wanggən.†

¹² Kala niifa natə Wandī, nən tə yibrha. Amma kala niifa mbuwa tə Wan Faara mbə yibrha sə a fadghən wa.

Yibrha yi pakwandə

¹³ Kun fa fərkəkafekkyə tə Wan Faara, chireethleng ni ənggini kun hai ya tənun səndəsə nuwun tə yibrha yi pakwandə.

¹⁴ Nəm kal farha hai a mbed Faara, kəsər səndəmsə nən sək kəm kətsar a hwan dəm tur 'ya na midghən.

¹⁵ A səndəmsə nən sək kəm kala fara hwanang nəm 'ya, səndəmsə nəm a wal əndi hwanang nəm.

¹⁶ A na niifa shadghən a əna dīmiyirha səlwaa yi mərə, ngwa hwanangga niifdi Faara in. Na Faara a fərang yibrha tə dīmiyiddi. Na dīmiyirha sə səlgha yi mərə, ndawi a hwanang Faara nun teena wa.

¹⁷ Əna 'ya heu mbuwa ngga dīmiyirha ni, amma na dīmirha sə tsəkkwa wa yi mərə.

¹⁸ Səndənsə tə ndaarha wangya Faara heu, mba nda dərha mbeedə tə əna dīmiyirha wa, kəsər Wan Faara nən laf kanda, amana Sheetan tsuwar kanda fa.

¹⁹ Səndəm sə wangya Faara ni kəm, ko nanən kəshirha heu nəghən a haar Sheetan.

²⁰ Səndəm sə Wan Faara badə hu kəshirha ba, kyadang də sənda Faara kəm kəsər a sənggənəm ndəghən ni tə kəkafek fa. Kəm nəghəm ahurghən ndəghən tsauka tə kəkafek fa, ahu Wanggən na Yeeso Kərəsti. Ndəghən ni Faara na tə kəkafek fa tə fər yibrha mbuwa ngwalarha.

²¹ Kun wanggina, lafama alten nun amanun takkwa dahaya.

† 5:11 5:11 Yahaya 3:36

2 Yahaya

Nda'ya

¹ Kyagha deelewar da ba ya a har mamnda kæn hwan Faara, a nuneefa tæ wanggighæn nggæmni kaan, mbæ nggi katenna wa, amma heu tæ finginga sängga færkækafek,

² kæsær færkækafekkiddi na ahur næm næn a tsaurha tækæm pakwandæ.

³ Ngwa tsauka nggayirha tæ haðang nda ndan fa tæ tsawud dæðemnggirha bağha ba a thlæmad Faara na Chindi tæ Yeeso Kæræsti Wan Chindi a tsauka tæ kæm hu kækafek tæ nggæmnda.

Tsaurhahu kækafekkirha

⁴ Ənadı wutsəfayırha kaan nani finginga wangginun kanda a takkwa kækafekkiddi, kæla ndangna Chindi kæm.

⁵ Nanənya shayina, niya chireethleng kun dæ ka a dælang nggæni kun teena a nggæm ndan nun. Mbæ 'yasæ pak niya pærang kun wa, amma yandi nanæn tæghæn ha ka kætæm.

⁶ Nggæmnda ndaarha ni a əna ənda næm ndang na Faara kæm, ndanggæn kæm a nggæm ndan næm kæla sæk næm ka a katæradghæn.

⁷ Pærang ni ndæn kun kee kæsær wel fa nggabaya hu kæshirha dæ. Nggæm ngwa nda fa tæ ndaarha ba Yeeso Kæræsti ba ahu thlu farha wa. Tur nafiniya na nda tukhbang huden finginga, tæ kæm kanda ni na kalang nda fatsangya Kæræsti.

⁸ Tsaunæn kee, kwarama nun dæ kæðeng kæna tar næm, tænæm wal kæna tar næm ngga.

⁹ Kala niifa ishwa wa ahu tsahad Kæræsti mbæ tæ Faara wa. Amma kala niifa ishgha aten tsahad Kæræsti, næghæn tæ Chindi tæ Wandı kæm.

¹⁰ A bad niifa thlæmad nun ba a nadæ a tsaharhaha pak ma kækafekkid Kæræsti, a thlædun ndæn fa hu wura yinun wa, nduwa a ndang'ya nun wa.

¹¹ Kala niifa ndangga 'ya tur niifdi ya, wum næn teena tæghæn hu tar dimiyidghæn.

Mii ngwala labaara

¹² Na əngya sæ hangga na minna a pærang nggi kun, amma mbæ minna sæ a chireethleng nggi hai ahu deelewar di ya wa, a meyedghæn, niyi a shiteena a weng tala ni kun tsæ labaara næm yirha tæ yirha, tæna wutsəfayid næm læghætta.

¹³ Wangya wanmuwa wurna Faara kanda a ndo'ya fa.

3 Yahaya

Nda'ya

¹ Kyagha deleewar dāba ya a har mamnda kən hwan Faara a pashidna Nggayus nggəmni tē kəkafekkirha.

² Pashidna, niyi a ndaarha na kanglang hai hu thlu farha kəla nani sa kanglang hai kəmɗa hu səsəna.

³ Təkdī mbənda fa kaan sək ni ndaarha a mii shayinəm tē ndaarha sa kəsna fərkəkafekkid wa ha ngga.

⁴ Mbə 'yasə mbənegha kaan ma wa sək ni ndaarha na wanggina a takkwa kəkafek.

Fal nda Nggayus

⁵ Pashidna, na tē kəkafek fa aten əngya na a ənaarha aten shayinəm, ko nanən rongya ni kanda a fadwa.

⁶ Pər ndan hu kən hwan Faara aten nggəm nduwa. Niya hwan sa dū mbēedə tē dang nda fa maləmngya sə ahu kwamana na a mbənggən Faara.

⁷ Kyagha nafina ba ya ka a pər labar Kərəsti nda, kula thlə 'ya a haar nafiya fərwa wa kəkafek.

⁸ Tsaunən kee, məməl də na a dānggəm nafina sə ya, tənəm tsaurha pashiya taara hu kəkafek.

Ndiyotarifis tē Ndimitiriyus

⁹ Chireethleng dī fatakkwaya də na a kyawa, amma Ndiyotarifis, na midghən sə a tsauka mamndə ndan, kar də thlə labar nəm fa.

¹⁰ A bədība, bāni pər fingya əngya nən ənaarha, tē labar nggabārha nən narha thləkrha aten nan. Ndəghən tafadghən kardə thlə fa fərkəkafekkya fa. Ndanggən fingya kəmɗa a thlənda kanda fa wa. A dang fingya kanda sə, nən rək kanda ma kən hwan Faara.

¹¹ Pashidna, a tsahad na 'ya mbuwa ngga wa, amma tsahu 'ya na ngga. Kala niifa na a əna 'ya ngga yi Faara ni, niifa kəm mbuwa a əna 'ya na ngga səngwa Faara wa.

¹² Kowunni kəl tsə labara aten Ndimitiriyus, tē labar kəkafekkidghən tafadghən. Kəm ma tsədəm labara na ngga atənggən, sənnasə tē ndaarha 'ya thlək nəm kəkafek ni.

Ngwala mii nda'ya

¹³ Na əngya sə hangga na minna a pəro kəni, amma mbə minnasə a chireethleng nggi hai hu deleewar wa.

¹⁴ Tsəbaku na minna sə a na sa ni, ndən nəm a tsə labaara nda yirha tē yirha.

¹⁵ A tsauka dədēmnggirha tē sa. Pashiya wa heu na a mbədiya kanda a ndo'ya fa. Ndang'ya pashiya nəm fa na a mbədi tətəl-tətəl.

Yahuda

Nda'ya

¹ Kyagha deelewar da ba ya a har Yahuda mafad Yeeso Kæræsti wanman Yakubu. Niya chireethlenggøn nafiya dæ aah na Faara kanda na Chindî, tsauka hu nggøm ndæghøn, na Yeeso Kæræsti a laf kanda.

² Ngwa a hadowa Faara fa, tæ dædemnggirha tæ nggømnda a tsauka tæ kun.

Famalæmngya fa nggabaya

³ Shayina, kukwashe da fa na a chireethleng nggi kun dæ aten hæærkha wal nøm. Amma tsawee da fa tæta na a chireethleng nggi kun dæ a færang kaali ni kun a ishun ngga hu færkækafek færang na Faara fa takkwayighøn na chahal katæra tal kee.

⁴ Kæsær na fngya sæ ngærgha hur nun ba, kanda kætøm 'wanda teena thlæk ndan na nda ngwang kumarha kanda sæ. Mba nda a takkwa Faara wa. Tærgha nda nggayid Faara kæla kwaman kulafayirha ni. Ngaal nda Yeeso Kæræsti tsauka kutær nøm tæ Chinøm.

⁵ Ko nanæn sændun ængginiya heu, niya dælang nggøn kun in, kwa-mandî hærgang na Chinøm nafiya Isæreela a chehweed Masar, amma a kwasamadghøn bælanggøn fngyayina dæ kæswa wa færkækafekkid ndan ha.

⁶ Niya dælang nggøn kun in køm aten fathlængya Faara ænawa tar ndan tæ ngyakhrha færang na Faara kanda, amma malang ngganda mbæd ndan kamngga. Na Faara a kæs kanda ha hu porsæna, kænanggøn kanda tæ wuyiwurra ahu wula kæla fardæ nda fa na bæyi bana nda ngwang kumarha kanda sæ.

⁷ Dalama teena hai tæ talya Saduma tæ Nggomora heu tæ tula yindan, na nanda a æna kulafayirha. Tal yini ya njang nda kanda dæ tæ waarha tsau nda æn sakhrha aten ngwa kumad Faara hu waarha yi pakwandæ.

⁸ Næghøn kee køm tæ nafiniya numan ndan yi dæmiyirha ni sæbang nda fad ndan dæ, kar nda ngyakhrha Faara fa, na nda ndiyang fathlængya Faara fa sæghøn.

⁹ Amma ko Mikailu ni, mamnda fathlængya Faara ænawa tur ændî ya wa. A sayiddî næn a yanda tæ sheetan, kanda a ngaala aten mærra Musa, ndæghøn nggi na Mikailu mbangwa æna kanglanggirha na nggæranggøn sæ tæ ndikrha sæghøn wa. Ndæghøn kee, "Bal Chinøm nggo kumarha sæ."

¹⁰ Amma nafiniya ndik nda sæghøn aten ængya heu sænang ngwana nda hai. Køm ænggini sæn nanda ahu thlu farha, na nda kæla mæbiya na tæmbæng. Tur ænggina ni ya na kæsang bæla kanda fa.

¹¹ Kawa a kanda! Takkwad nda tar mbælfed Kayinu, bælangga wanman. Kæla Mbalaam køm, huk nanda tæ wufæbæla sahad nda kæla Mbalaam. Kæla ænana Kora, mær nda dæ kæsær ka kakyathlaanga ænana nda.

¹² Tsawud nafiniya ahur nun æn tæræmnda ni, kæsær na nda hæb ænnarhami kula tæræmnda tæ shilee. Na nda kæla falafya na hæbang alten ndan kee. Na nda kæla kad 'yaara na bæreurha puwang dæ, kula 'yaara. Na nda kæla dæfyæ na kula waya a wufara, nduwa kæla dæfyæ kædfang na nda kanda sæ mæra nda dæ heu.

¹³ Na nda kæla kudæfælla aama, nanda a taala tæ æn shiliya na hufirha hai hu mii ndan kee. Na nda kæla wufælngaarya na yakh wiirha hai kælaara, dæfang Faara wula kanda dæ yi pakwandæ.

¹⁴ Enok chichiya mäd ni tsauka hu kəshirra a kwasamad Adamu, thlək də labaara aten tur nafiniya tē ndaarha, “Kələma də Chinəm bayi tē fathlänggighən na chahal hangga,

¹⁵ kəsər nən ngwang kumarha kowunni sə. Nən kyadang tar mbəlfedghən kowunni hu 'ya ənana nda mbuwa ngga, tē labarya na səghən thləkna fadimiya atenggən.”

¹⁶ Tur nafiniya fa huhurumngya ni, na nda əna tar dīmiyirra tərna hur ndan. Na nda taala tē fad ndan. Na nda nggaba fiya tē mbənda mee ka a wal 'ya nda na mid ndan.

Tsawama hu nggəmnda Faara

¹⁷ Amma kun shayina, dälama teena hai tē 'ya thləkna fathlängya Chinəm Yeeso Kərəsti 'wa nanda thləkrha.

¹⁸ Ndang ngganda kun, “A mii ngwala kəshirra na fa wa faya a naarha sə, na nda takkwa 'ya na mid ndan mbə yi Faara wa.

¹⁹ Nafina ni ya bəngga tsakhrha bə a pathlang nun, fa takkwa sunad farha. Mbə Səsən Faara sə ahur ndan wa.”

²⁰ Amma kun shayina, tənaman fad nun aten fərkəkafekkid nun, tē kəm hwana man Faara tē səsəmnda Səsəna Tə Pedənda.

²¹ Tsawama tē nggəmnda Faara ahur nun, non a kəla fardə fa na Chinəm Yeeso Kərəsti a hadang kun fa fərang yibrha nən kun mbuwa ngwalaarha.

²² A hadangga fingya kun fa bəlgə a ngəala.

²³ Hərgəha man fingya kəla nuwun a kədang kanda sə ahu waarha. Fingya kəm a hadang ngganda kun fa ka nananda a tərəmnda ka dīmiyid ndan, amma tsanama karid ndan səbgha də ka dīmiyid ndan.

Hwan Faara tē faala

²⁴ Falama Faara ndəghən na a laf kun amawa nun fəla hai, tē wutsəfayirha nən a kyang kun ahu mamnggidghən də kula 'ya dīmi.

²⁵ Faala ma Faara ndəghən katenggən na təkəkrənəm, hu Yeeso Kərəsti Chinəm. Ngwa tsauka mamnggirra, tē kutəryirra tē səsəmnda ngyakhrha tsauka yighən ka a katəradghən tē nanənya tē pakwandə. Atsaukake.

Səsən kukwaryirha

Katəra labara

¹ Əndani kyadangna Faara Yeeso Kərəsti ya, tsauka tətə a pərang nggənən mafayighən ənggini bağha katərarha hai a mbee. Tərgəha Kərəsti thlən təthləndəghən nən a thləmad mafad ghən də Yahaya,

² ndəghən fərgəha shedawa aten əngya heu nanən, ndəna labar Faara tə fər shedawa aten Yeeso Kərəsti.

³ Tə parka ni niifa karatangga labarđi thləkna nda ya, tə fingya səkka labarđi, na nda kəm a laf əndi chireethleng nanda hai hu dəleewar đi pər nanda, kəsər a sayiddi na ənggini a katərarha hai ya nduwusda ba.

Nda'ya a kəngya hwan Faara məd

⁴ Nggi, na Yahaya niya chireethleng nafiya Faara də a mbəya də məd na hu kəngya hwan Faara na a chehweed Asiya. Nggayirha tə tsawud dədemnggirha tsaukwa tə kun, a fad Faara ba yandı nasə nanənya, ndəghənni yi kaar, ndəghənni təkəm yandı na bayi, tə kəm a thləmad Səsən nggini məd na a mbed tsənggam kutəryid Faara,

⁵ tə kəm Yeeso Kərəsti, na ka shedawa, wan 'wad thliirha sə hu mərə, na a aten kutərya kəshiiirha. Ndəghən ni nggəmngga kəm hərəhangga kəm hu đimiyid nəm hu irang nda fərgən də.

⁶ Ndəghən tsawangga kəm əna kutəryirha nəm tə kutəryid firistaya fa əna tar Faara na chin. Nanən kee, ngwa thləgha Yeeso Kərəsti mamnggirha tə kutəryirha tə səsəmnda pakwandə. Atsaukake.

⁷ Kələma hai, nəghən bayi hu hashmbe, kowunni nən a nəghən, har tə naffini kuthlangga tə peela, tur kəshiiirha heu kəm na nda a tərha kamanggən. Kəkafek əndiya nəghən kee. Atsaukake.

⁸ "Nggini Alfa tə Omegga," ndaana Chinəm Faara. Ndəghənni nanənya, ndəghənni kaar, tə kəm ndəghənni na bayi, ndəghənni natə Səsəmnda ha heu.

Səsən Yahaya aten Wan Niifa

⁹ Nggi, Yahaya, na wanmanu tə shad nun hu səsəarha, tə kərəsta, tə kutəryirha, tə ndiyirha tsauka yinəm hu Yeeso. Təregəha nda tə shembe hu wutambar Mbadmos də kəsər ka pər ni labar Faara tə fər shedawa aten Yeeso.

¹⁰ A far Chinəm, a sayiddi tərna Səsən Faara tenna hai, sək urarha ni manggən na riirha a samanna kəla yi boogha.

¹¹ Ndagəha uradđi, "Chireethleng ənda hai naa na hu dəleewar, thlənang dəleewar da na kəngya hwan Faara də a mbəya dədamən məd, ndəna nda, Afisa, tə Simirna, tə Mbirgamum, tə Tiyatəra, tə Sardisu, tə Filadelfiya, tə Lawudikiya."

¹² Kyakhri hai ka a na niifda ni na a kalesə. Kyahar ni hai na səsəl təfasya ni məd yi dəf patilla.

¹³ A madufud səsəl dəf patilla yini na niifa ni kəla Wan Niifa kaldə lukrha fa nzang, kəfadghən kəm kənanğ də tə kabten təfasa.

¹⁴ Təngən tə wasghən nəghən pəpet kəla kabad pəpetta, pəpet kəla humba kabaarha, wan yiyighən kəla sheneu waarha.

¹⁵ Saryighən kanda a chimnda fa kəla wurirha fahwang nanda də, əna nanda a kən kwafaarha, uradghən a riirha, kəla hwad aama.

16 A yisəmadghən kəsə wufəlngarya ha məd, ahu miighən kəm thlaukh kəlyara a kyarha ba na tə miighən səri chimnggən. Yidghən a chimnda fa kəla yanfara a sərəkra.

17 Nani ndən, fəli hai a mbedghən kəla mərta. Amma dəfee harghənən fa yi səma, ndəghən, “A tərəmna wa. Nggini na a katəradghən, nggini mii ngwaladghən.

18 Nggini Na tə Yibrha. Kaar mərđi, amma nanənya, niyi tə yibrha pakwandə, niyi kəm tə ən inda səsəmda mərta ha tə hwanga.

19 Nanən kee, chirethleng ənggina hai nana nanənya, tə əngya kəm bağa katərarha hai akwasamad yandıya.

20 Kulo sənda wufəlngar yini məd nana a yisəmadna, təkəm səsal təfas yini məd yi dəf patilla. Wufəlngar yini məd ya, fathləngya Faara ni məd yi kən hwan Faara məd, Səsal təfasya nana məd yi dəf patilla, kən hwan Faara ni məd.”

2

Deleewar a Afisa də

1 “Chirethleng fathləngya Faara də yi kən hwan Faara na a Afisa, tə ndaarha, ‘Kulo labərđiya bağa ba a mii yandı kəsğa wufəlngarya ha məd a yisəmadghən, yandı na a wiirha hai a pathlang səsalya təfasa məd dəfang nanda patillaya sə.’”

2 “Səndi ən ənad wa. Səndi habbad wa ənana na hu tar takkwarha tə kərəsta ənana. Səndisə mba a mbang kərəsta tə fa mbəfəeya wa. Təkəm kəkərang na fingya na a ndang nda fad ndan fathləngya Yeeso ni, amma mba nda kee wa, ashe mbə fathləngya Yeeso ni kanda wa, fanggabaya ni.

3 Səndisə na kərəssa, təkəm sa a ndiyirha hu səsəarha kəsər ka thləmna, təkwa sa wa.

4 Amma kulo aibed wa ya, malang na nggəmda wa yi kaar.

5 Dalu teena hai a mbəddi fəl na sahai. Malang dimiyidwa wuda na hu tarwa ba ‘wana ənaarha a katəradghən. A malangwa dimiyidwa wa, niya bərha thləmad wa ba təranggi səsal di kəsğa patillad wa ha ma mbəd dəfədgən.

6 Amma a man patu ənanna ngga tsanna tar Nikolaitaya fa kəla tsan ni ndən kəm.”

7 “Kala yandı na tə thləmad səkra səkənən ‘ya na Səsəna a ndang nda fatakkwaya heu! Kala yandı walğa həbrha, niya fərang kwaman kii wan dəfya na fər Yibrha ahu hed Faara.”

Deleewar a Simirna

8 Chirethleng təthlənda Faara də yi fatakkwaya na a Simirna tə ndaarha, “Kulo labərđiya a mii yandı na katəradghən tə mii ngwaladghən, mərğa nggərğa thliirha sə tə yibrha.”

9 “Səndi səsəarha nana sə ahurghən, təkəm səndi yamid wa, amma na kəna sə a har wa yi səsəna. Səndi labər səb thləma a mii nafini na a ndaarha Yahudaya ni kanda amma mba nda kee wa, kəsər kanda yi Sheetan ni.

10 A tərəmna tə səsəarha bəna saarha fa wa. Kulo hai mbiya, na tə mbəfəddi a muwang fingya ahur nun hu porsəna də ka a kəkərang ngganda kun. Nun a tək səsəarha fa yi beəna kum. Amma tsawu ka niifa hu fərəkəfəkəf ko hu mii mərta ni. Niya fado teena yi yibrha.”

11 “Kala yi na tē thləmad səkrha, sək əndə nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya. Kala niifa həbğha, mərə yi səri mbə a tsuwarghən wa ko ngguchit.”

Deleewar a Mbirgamum

12 Chireethleng fathləngya Faara də a fatakkwaya na a Mbirgamum tē ndaarha, “Kulo ‘ya thləkna niifdi kəsgha thlaukh kələra ha chimnggən na miighən səri.”

13 “Səndi sə tē ndaarha na tē tsaurha a mbədi na Sheetan a əna kutəryirha sə. Heu tē kee kəsu thləmna ha tē shembe, təkəm ‘wawa malang fərkəkafek a nggi wa. Karna fa a ngaal thləmna na, ko nanən ahur nun bələng nda Anifas ka niifa fərgħa shedawa atenna, bələng na nda ahu wupərid nun, na Sheetan sə tē tsaurha.

14 Amma na əngyasə ngguchit tsan ni sa təghən fa. Na fingya sə ahur nun kəsgha tsahad Mbalaam ha, tsahangga Mbalak ha na a kyanggən Isəreelaya hu dīmiyirha hai, həb ənnarhami nda fər nda sataka a dāharha tē əna kulafayirha.

15 Nəghən kee kəm, sa kəm na tē fingya ha kəsgha tsahad Nikolaitaya ha.

16 Malang dīmiyidwa nanənya! A mbə kee wa, mbiya məndaha wa niya bərha thləmad wa bə, har sani yanda tē thlaukh kələ mii na.

17 Kala yi na tē thləmad səkrha, sək əndə nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya. Kala yandı walgha həbrha, niya fərang manna bəbəng nanda. Təkəm niya fərang feera pəpet chireethleng nanda weerənda thləma sahai səngwana niifa thləmđi, kəl yandı thləgha ferđi.”

Deleewar a Tiyatəra

18 Chireethleng deleewar təthlənda Faara də yi fatakkwaya na a Tiyatəra tē ndaarha, “Kulo labar Wan Faara, na yidghən kələ sheneu waarha, na saryighən a chimnda fa kələ wurirha fahwang nanda də.

19 Səndi ən ənad wa, tē nggəməndə wa, tē fərkəkafekkid wa, taryiwa tē kərəssə wa. Səndisə tē ndaarha taryiwa nanənya kaldə yandı ənana a katəradghən.

20 Amma kulo aibe kəsoni sə təghən ya, malangna nudiya, Djejibel, ndangga fadghən annabi ni. A hu tsahadghən ha nən tsang teena mafayina kya nda hu əna kulafayirha hai tē həb ənnarhami fər nanda sataka a dāhaya.”

21 Fərang di kwamana na a malanggən dīmiyidghən yi əna kulafayirha amma kardə fa.

22 Nanən kee, niya hunang hu sərə də səsang nggi tē wanhaarha, tē kəm fingya na a əna kulafayirha təghən na nda a səsəarha kaan, kəl a malang nda dīmiyidđi na nda a ənaarha tē nudı.

23 Niya bələng fingya na a takkwaghən. Fa takkwaya heu na nda a səndasə nggini na a sən numad kowunni tē ‘ya na ahurghən. Niya fərang kəna targhən kowunni aten ‘ya ənanən.

24 “Amma kun fingya na a Tiyatəra takkwa wun tsahad mbəlfedghən wa. Tsaha wun ‘ya na fingya aarha, ‘Kulish Sheetan na bəbee wa.’ Niya ndang nda kun, mbiya fərang rəfirha kun wa,

25 kəsəama fərkəkafekkid nun ha tē shembe, kəl a wuddı bə.

26 Kala yandı walgha həbrha, dəgha mbeedə tē əna ‘ya na minna ta mii ngwaladghən də, niya fərang səsəmənda əna kutəryirha nən aten chehweeya.

27 Nən a əna kutəryirha aten ndan tē səsəl dəbələ, nən a fələng kanda də kələ bəd tabrha.”

²⁸ Kəla thləni səsəmnda ba a haar pəpa, niya fərang wufəlngar tsar.

²⁹ Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənda nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya.

3

Deleewar a Sardis

¹ Chireethleng təthlənda Faara də yi fatakkwaya na a Sardis tə ndaarha, “Kulo labar yandı na əna kutəryirha aten səsəngya məd yi Faara, tə wufəlngarya məd. Səndi ən ənad wa, na nda a na sa kəla na tə yibrha fa, amma na məməra.

² Mekhnu na a fərang kaali na fingya takhka na a mii məra, kəsər nawi tarwa ləghəddə məməl a mbed yina Faara wa.

³ Tsaunən kee, əndi thləna təkəm səkna kəl a lafghəna ngga, malangga dīmiyid wa. A mehengga wa, niya bərha thləmad wa ba kəla ngaara, təkəm mba sən sayiddi niya bərha thləmad wa ba wa.

⁴ Ko nanən na fiya sə ngguchit ahur nun a Sardisu kərang ngwa wa lukki ndan hai, na nda wiirha hai tə nggi tə lukkyfa fa pəpet, kəsər kamang də kanda fa.

⁵ Yandı həbgha nən a kal kari fa pəpet kəla kanda. Mbiya kəđang thləmnggən də ahur deleewar yibrha wa, niya pərgən tə ndaarha niifdi ya yina ni a mbed pəpa təkəm a mbed fathləngya Faara.

⁶ Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənda nən na səsəna a ndang nda fa takkwaya.”

Deleewar a Filadelfiya

⁷ Chireethleng təthlənda Faara də yi fatakkwaya na a Filadelfiya tə ndaarha, “Kulo labara ya a mii yandı ba na chahal na tə kəkafek fa. Ndəghən ni natə ən cha kwaminda ha yi kutəra Ndauda, a inang dādə mbə niifasə na mbang nggəlang wa, təkəm a nggəlang də mbə niifasə na mbang inang də wa.”

⁸ “Səndi ən ənad wa. Kulo hai mbiya inang dī kwaminda də a mbed wa mbuwana niifa mbang nggəlang nda. Təkəm səndi shembed wa ngguchit ni, ko nanən kee, sa a əna taara tə 'ya pəro ni, təkəm ngaal wa thləmna wa.

⁹ Kulo hai, niya tsang fingya na a wumteena tə Sheetan, tərgha fad ndan Yahudaya ni kanda, amma mba nda kee wa, na nda a nggabərha hai kee. Niya bərhabə tə kanda ba nda bəra hai tə wadəndan a mbed wa kwang ngganda tendan hai, təna nda səndasə nggəmdī sa.

¹⁰ Hərəm na əna taara tə 'ya thləwo ni har kərəs na, niya laf sa ahu sayi yi kəkərra, na a bərha hu kəshirha ba heu, kəsər a kəkərang ngganda nafiya kəshirha.

¹¹ Niyi bəyi, mbiya mbə məndaha wa. Kəsu ənda ha nana təghən ha, amawana niifa thlang matəwellə wa, ndəna kənawa fərona Kərəsti.

¹² Kala niifa walgha həbrha niya tsawang nda həhərshe hu kən yina Faara. Niifdiya mbə nggər wal kwaman kyarha ba ahurghən wa. Niya chireethleng thləm yina Faara hai a tenggən tə thləm wupəri yina Faara, ndəna weerinda Urshalima tərgha hai a thləmad yina Faara a talara hai. Təkəm niya chireethleng weerinda thləmna hai a ten ndan.

¹³ Kala yi na tə thləmad səkrha, sək ənda nən na Səsəna a ndang nda fatakkwaya.”

Deleewar a Lawudikiya

14 “Təthlənda Faara də yi fatakkwaya na a Lawudikiya tə ndaarha, Kulo labara ya a mii yanda ba na nda aarha Atsaukake, ka niifa ni na tə kəkafek fa na fər shedawa, a fadghən ni ənana Faara əngya heu.”

15 “Səndi ən ənad wa, mba shishiu nduwa bəbad wa. Na minnasə kwang nana shishiu nduwa bəbad.

16 Amma nana lədda, mba shishiu nduwa bəbad wa, nanən kee, na a mađufu niya chaho də a miina.

17 Kəsər ndana, ‘Niyi tə kəna ha, waldı kəna ha mbə ‘yasə na minna wa’. Amma əngwa sə sa tafadwa mbə ‘yasə nana təghən ha wa, tsauna ən hatta fa, tə yamirha, nagma tawalth, təkəm kwamarha.

18 Nanən kee, niya fəro shawara hıu təfasa a harna, təfasa tsabang nanda də tə waarha, təna wal kəna ha yi səsəna, təkəm lukkyə na pəpət kalang nggəna fadwa fa ka a lələbangga shilid tsawud wa tawalth. Təkəm hıu fədeerha a harna ənana hu yidwa hai, təna mbang na mana hai ngga.

19 Fingya nggəmi ni kəs thləmad ndan tə kəm tangsanggi kanda. Nanən kee ndeng yidwa malangga dımiyid wa.

20 Kulo nggiya, kət a mii kwamında a dəkkən. A sək niifa uradna inangga kwamında hai, niya kyarha də həb ənnarhami nəm kyab, kəla pashiya.”

21 Yandı həbgha, niya fərang kwamana tsauka tə nggi hu tsənggam kutəryid na, kəla həb ni tsauni tə pəpa hu tsənggam kutəryidghən.

22 “Kala yi na tə thləmad səkrha, ngwa sək ənda nən na Səsəna a ndang nda fatakkwaya!”

4

Kutəryid talara

1 Akwasamadghən, kələedə na kwamında ni tsahai a talara. Uraddı ‘wani səkrha kəla kodwomnda, ndəghən, “Turu mbəda ba ya, niya kedə ‘ya tsauka tətə a katəragha hai akwasamad yandıya.”

2 Tsu kee tərgha səsəna a tenna hai, na tsənggam kutəryirha ni a talara, niifa sə tsau a tenggən.

3 Niifdi na tsau a ten tsənggam kutəryiddı a chimnda fa kəla ferya na ngga, ndəna djespa tə kanaliyan. Na kongnda sə kəm muwangga tsənggam dı a mađufu na a chimnda fa kaan kəla feera na nda aarha pələra.

4 Tsənggam kutəryiddı kəm muwang fingya tsənggam kutəryirha mađufu kumnggit səri kab fada, tsauna shingya sə kumnggit səri kab fada a tenggən. Kal nda lukkyə fa pəpət-pəpət tə tətər kutəryirha yi təfasa a tendan.

5 Tərgha nagma kukwaryirha a njaara hai a mbəda ba na tsənggam kutəryidda sə, tə huhwaarha, tə tər‘yaana. A mbed tsənggam kutəryiddı na patillaya sə məd na a kəsa, kanda ni na səsəngya məd yi Faara.

6 A mbed tsənggam kutəryiddı kəm na ‘yasə na kəla wuri aam tolokar, a chimnda fa kəla tolokar a yanfara. Na əngyasə na tə yibrha fa fada tə yiya fa nggəlangga samaarha tə mbee.

7 Ənggini na tə yibrha fa yandı na a mbee nəghən kəla ləfari, yi səri nəghən kəla kwel, yi mahan nəghən kəla niifa, yi fada nəghən kəla nggəfaha na a pəra a talara.

8 Ənggini na tə yibrha na fada ya na nda tə pakhkya fa mikki, fad ndan heu nəghən tə yiya fa tə kamu pakhki ndan. Nda fədikrha tə yanfara na nda naarha a ndaarha, “Təpedənda, Təpedənda, Təpedənda, Chinəm Faara na tə mamnggirha fa, ndəghən ni na kaar, ndəghən ni nanənya, ndəghən ni na a barha ba.”

⁹ A na ənggini na tə yibya fa fada ya, aah amshe yi faala, tə fər mamnggirha, tə yi usaarha a yandı na tsau hu tsənggam kutəryirha, a yandı na tə yibrha fa pakwandə. A nanda a ənaarha kee,

¹⁰ shinggini na kumnggit səri kab fada ya, na nda fəla hweede hai a mbed yandı na ahu tsənggam kutəryiddi, na nda naarha tərəng shilee teena, ndəghən na tə yibrha fa pa kwandə. Na nda dəfəng tətər kutəryid ndan hai a hweede a mbed tsənggam kutəryiddi, na nda a ndaarha,

¹¹ “Chinəm tə yinan Faara, məmələ nana a fal sa nda, tə mamnggirha, tə səsəmənda. Kəsər sa ndən ənagha əngya heu, tə kəm 'ya ndaana na nən tsaurha kee, na nda sə.”

5

Deleewar fəfada tə wan Kamnda

¹ Nadi deleewar fəfəda a yisəmad yandı na tsau aten tsənggam kutəryirha. Deleewar di na fəfəda na chireethla sə nda hurghən tə kəsərghən, nggəlang nda ngga təkəm dəf nda haara sahai dədamən məd.

² Nadi mamnda tətlənda Faara a kal mee tə urarha manggən a ndaarha, “Wunni kamngga na a thləbanggən dəf har dadə ya təkəm inanggən deleewar da hai na fəfada ya?”

³ Mbə niifasə a talara, nduwa a hweede, nduwa a kamu chehweerha tsəkka na a thləbanggən də, inanggən deleewar da hai na fəfada, kəlagha sahai wa.

⁴ Tədi kaan, kəsər walwa nda niifa kamngga a thləbanggən də, ko inanggən deleewar da hai fəfada, kəlagha sahai wa.

⁵ Tərgha tal ahur shinggini ndeeghən, “A tənna wa! Kulo hai mbiya! Ləfari di na ahu turya Yahuda, kiwad Ndauda 'wadə teena həb də aten fatsanggighən, nəghən tə səsəmənda ha na a mbanggən thləbanggən dəf har dadə məd, inanggən deleewar dadə na fəfada.”

⁶ Nadi wan kamnda kət a mədufu tsau tə tsənggam di, tə ənggini na tə yibrha fa fada, tə shinggini muwang nda mədufu. Wan Kamnda di kəm kyaghən bə kəla thləng nanda uradghən. Nəghən tə bongya məd tə yiya məd, ndəna səsəngya məd yi Faara thlən nanda hu kəshiiirha bə.

⁷ Tərgha Wan Kamnda di dəgħa də thlə deleewar da nən na fəfada a yisəmad yandı na tsau hu tsənggam kutəryiddi.

⁸ Thlənən deleewar di na fəfada, tərgħa ənggini na tə yibrha fa fada tə shinggini kumnggit səri kap fada di fəla nda hai a mbed Wan Kamnda di. Kowunni kəsə kəliinga ha tə tasau təfasa ləlagda tə urdi na sədgħən mbənggən, ndəna hwanda yi nafiya Faara na chahal.

⁹ Tərgħa aah yiwad amshe nda, na nda a ndaarha, “Kamo dəfa a thlə deleewar dəna na fəfada, təkəm thləbang na dəf har dadə. Kəsər kaar bəlonda, təkəm hu far wa yi sataka hərəghang na fiya bə a Faara, ko hu yanggi kiwa ni, tə miya, tə tur, tə chehweeya.

¹⁰ Tsawang na kanda kutəryirha yi firistaya na a ənang taara nda yinəm Faara, na nda kəm a əna kutəryirha hu kəshiiirha.”

¹¹ Nggər ni kəlaarha də, sək urad fəthləngya Faara ni kumnggitghən kum katəra kumnggitghən kum. Kanda kəkət muwang nda tsənggam kutəryiddi a mədufu, tə ənggini na tə yibrha fa na fada tə shinggini,

¹² tərəngganda urad ndan sə a aah amshe na nda a ndaarha, “Wan Kamnda di bəlang nanda, kamdə a thlə səsəmənda nən, tə kəna, tə thladwayirha, tə sənda, tə shembe, tə dəf shilee, mamnggirha, tə faala!”

13 Nggəryi sək kala 'ya na tə yibrha fa a talara, tə na a hweede, tə na a kamu chehweerha, tə na ahu wuri aama, tə kala əngya na ahur ndan kanda a aah amshe, "Faala, tə mamnggirha, tə tər shilee in, tə səsəmnda, tsauka yi yanda ni na tsau hu tsənggam kutəryidghən, tə a Wan Kamndədi pakwandə!"

14 Tərgəha ənggini na tə yibrha fa fada ndanda, "Atsaukake," shinggini kəm fəla nda hweede hai tərang shilee nda Wan Kamndədi in.

6

Wan Kamnda thləbang də dəf har dadə

1 Tərgəha na Wan Kamndəda ni thləbang də dəf har dadə yi tal ahur mədi. Sək urad tal ni ahur ənggini na tə yibrha fa fada kəla tər'yaana ndəghən, "Boba!"

2 Kəla ni də, na pərshe ni pəpet. Yandı na a tərəghən kəsdə riyeə ha, fərang tətər kutəryirha nda. Kyagha bə kəla tə həbrha ka a dəgha nggər həbrha bə.

3 Tərgəha thləbang na Wan Kamnda dəf hardi sahəi yi səri, sək urarha ni yi səri ahur ənggini natə yibrha fa ndəghən, "Boba!"

4 Tərgəha kyagha pərshe bə pak yibə. Yandı na a tərəghən fərang səsəmnda nda na a kyanggən tsawud dədəmnggirha də hu kəshirha, fərang thləukh kəlara nda manggən, təna fiya narha bəl ndan.

5 Thləbang na Wan Kamndədi dəf hardi sahəi yi mahan, sək urarha ni yi mahan ahur ənggini natə yibrha fa ndəghən, "Boba!" Kəlani də, na pərshe ni i'im. Yandı na a tərəghən kəsdə wudə kəkərra ha.

6 Sək 'ya ni kəla urarha a kyarhəba a mədufud ənggini natə yibrha fa fada a ndaarha, "Tasau wan hwalirha ndəna kəna tar tə rapathlarha yi paara tal, tasau mahan yi mbale ndəna kəna tar tə rapathlarha yi paara tal, amma a səbang na fədəd dzaitun də tə aam inabi wa!"

7 Thləbang na Wan Kamnda dəf hardi sahəi yi fada, sək urad yi fada ni ahur ənggini natə yibrha fa ndəghən, "Boba!"

8 Kəlani də, na pərshe ni təlna fadghən də. Thləm tə tərəghən Mərra, hwanga kəm a mbusamadghən. Fərang səsəmnda nda kanda tal hu fada yi fa tsaukyə hu kəshirha, ka a bəlangganda kanda hu yanda, tə mirha, tə patal, tə məbiya yi kaheerha.

9 Thləbang na Wan Kamndədi dəf hardi sahəi yi tuf, na shingya ni a kamu mbəd nji sataka fingya bəlang nanda kanda ka labər Faara təkəm shedawa fər nanda.

10 Tərgəha tərangganda urad ndan sə na nda a ndaarha, "Chinəm natə səsəmnda ha heu, tēpedənda natə kəkəfek fa, akwan na a ngwang kumarha nəfiya na hu kəshirha tsətsəl kanda na kəsər ka bəlang nda kəndə."

11 Tərgəha kowunni ahur ndan fərang lukrha nda pəpet, ndangganda kanda yibə nda tsənda tsəbaku kəl a ləghəd hang ndən ndan shayı ndan fatakkwaya, tə fingya na a ənang taara Faara na a bəlang ngganda kanda.

12 Nggi a kəlang nda Wan kamnda a sayiddi nən a thləbang dəf hardi sahəi yi mikki. Tərgəha rəbgha kəshirha fa. Tsəgha yanfara i'im kəla kooto yi was'wala, ndəre kəm tsauka yibə kəla fara.

13 Wufəlngaarya a fərahk əmshi na nda a mukrha hweede hai kəla na wan shibərha həra hai a tsang bəreurha 'ya fa.

14 Tərgəha sahadgha fərahk əmshi kəla na nda fadəng dənggəla, kədangganda wumngya sə tə mbəya na dədəngkam a mbədi nana nda sə.

¹⁵ Tərgħa kutərya kəshirha tə fingya mamngya, tə mamngya sodjaya, tə fakənyaya, tə fingya na tə səsəmnda ha, tə fiya heu, mafaya tə fingya mbuwa mafaya, bəbeng ngganda fad ndan a kabeeya, tə mbəya na dədfangkam, tə wumngya.

¹⁶ Na nda a ndang wumngya tə mbəya na dədfangkam, “Muwama tennan hai bəbeng nggun kan ma yid yandı na tsau hu tsənggam kutəryirha ya, təkəm ma səbrħa hur Wan Kamnda ba.

¹⁷ Kəsər bad manda far səbrħa hur ndan ba, wunni mbang isha!”

7

Bəbeng nda nafiya Faara a hərgħa nda

¹ A kwasamad yandıya, na fathləngya Faara ni fada kəkət a kudma fada yi hu kəshirha, ‘yadang kwamana nda bəreukina fa fada piirha fa aten chehweerha, ko aten wuri aama, ko aten kala tur dəfrħa.

² Nggəryi na təthlənda Faara a təra sə a man kyad yanfara ba, kəsdə ən dəf haar Faara ha na tə yibrħa fa. Tə urarħa manggən nagh a aah fathləngya Faara na fada fərang nanda səsəmnda kanda na a səbang ngganda chehweerha də tə wuri aama.

³ Ndagh a təthlənda Faara, “A əngan dən wundərħa kəshirha fa wa, ko wuri aama ni, ko dəfya ni, kəl a dəfang dəm haara mafaya Faara fa a pəm ndan.”

⁴ Tərgħa sək hang nda nafina ni dəfang nanda haara kanda fa hu turya kumkap səri yi Isəreela, kanda kumnggitghən haru tə kumnggit fada kap fada (144,000).

⁵ Dəf hardi əngan nanda turya Isəreela nəghən kiya. Turya Yahuda 12,000, turya Roben 12,000, turya Nggad, 12,000,

⁶ turya Ashir, 12,000, turya Naftali, 12,000, turya Manasa, 12,000,

⁷ turya Siman, 12,000, turya Lawi 12,000, turya Issakar, 12,000,

⁸ turya Dzabuluna, 12,000, turya Yisufu, 12,000, turya Mbenjemen, 12,000.

Teera na manggən yi nafiya na lukky a fa pəpet

⁹ A kwasamad yandıya, kəlee də na manda teera ni yi fiya mbuwa nəm mbang thlədang kanda. Kyagh a nda ba hu chehweeya, tə kiwa, tə turya, tə miyya, kanda kəkət a mbed tsənggam kutəryirha tə a mbed Wan Kamnda kəm. Kanda tə lukky a fa pəpet, təkəm kəs nda wuhwar dəf temburu ha.

¹⁰ Tərangganda urayi ndan sə na nda a ndarħa, “Bagħa hərəkrħa ba a thləmad yinəm Faara, yandı na tsau hu tsənggam kutəryirha təkəm a thləmad Wan Kamnda ba!”

¹¹ Fathləngya Faara heu kanda kəkət muwang nda tsənggam kutəryiddi a mađufu, tə shingini, tə ənggini natə yibrħa fa fada. Tərgħa bəra nda hai kwang ngganda tendan hweede hai a mbed tsənggam kutəryiddi, tərang shilee nda Faara in,

¹² na nda a ndarħa, “Atsaukake! Faala tə fər mamnggirħa, tə thlədwayirħa, tə usaarħa, tə mamnggirħa, tə səsəmnda, tə shembe, a tsauka yi yinəm Faara ni pakwandə! Atsaukake!”

¹³ Tərgħa tal ahur shingini tsahe mee nən, “Nda wunni ya natə lukky a fa pəpet kiya? Təkəm bagħa nda ba a yanggi?”

¹⁴ Tərgħa ndanggi, “Mbarkama, sənnasə.” Tərgħa ndeegħən, “Kanda ni kyagh a hu səsaarħa na thlerghən. Tsabang nda lukki ndan də tə far Wan Kamndədi, ndən tsau nanda pəpet.”

¹⁵ Ndən ənagha ndən, “Na nanda kəkət a mbed tsənggam kutəryid Faara, na nda a ənang taara sə nda fədikrha tə yanfara hu kənggən. Yandı na tsau hu tsənggam kutəryiddi nəghən a kəla kanda ha hu chamnggən a mbədi nanən sə.

¹⁶ Mbə miirha nggər kəs kanda wa, mbə hushimnda nggər kəs kanda wa, mba nda nggər tək yanfara fa wa nduwa tək kala ən thleera nda fa wa.

¹⁷ Kəsər Wan Kamndədi na a mađufud tsənggam kutəryiddi nən a tsaurha tələfəd ndan, nən a takkwarha tə kanda a mbəya ngəttə aama də na fər yibrha. Na Faara a pang aam yid ndan də heu.”

8

Thləbang Wan Kamnda dəf har dədə yi məd

¹ Thləbang na Wan Kamnda dəf haar dədə yi məd, nggasgha talara hai tip yi sayi ngguchit.

² Tərgha na fathləngya Faara ni məd na kəkət a mbed Faara, fərang kodwomnda nda kanda məd.

³ Bagha pak təthlənda Faara bə kəsəđə ina ha yi təfasa yi nji urdi na səđghən mbənggən ishgha a mbed nji satakh di. Fərang urdi nda hangga na a wumənggən tə hwan Faara tə fiya heu na chahal yi Faara, na a a fərgənən a mbəd nji sataka yi təfasa na a mbed tsənggam kutəryiddi.

⁴ Ini urdi di heu tə hwan Faara yi nafiya na chahal thlii nda sə a haar təthlənda Faara na kəkət a mbed Faara.

⁵ Tərgha təthləndə di ki Faara tərənggən indı yi nji urdi, ləđənggən tə tsal waarha na a mbəd nji satakh di, muwənggən hu kəshiirha hai. Tsəgha mbərha 'ya fa kəla tər' yaana, naghə mbərha a riirha, tə kyatta kukwaryirha, tə rərpha chehweerha fa.

⁶ Tərgha fathlənggini ki Faara na məd natə kodwomnda ha məd ngwa nda fa ka a pii kanda nda.

⁷ Təthlənda Faara yi tal pii yighən kodwomnda nən. Tərgha wutsamnda tə waarha, kukurda tə faara, irang ngganda hu kəshiirha hai. Tal hu mahan yi kəshiirha njigha də, njənggən dəfya də tal hu mahan, tə hwaliirha na nduwun.

⁸ Təthlənda Faara yi səri pii yighən kodwomnda nən. Tərgha 'ya na kəla wumnda manggən a kəsə tə waarha, muwəngganda hu wuri aama də, wuri aama yi mahan tsauka fara.

⁹ Tal hu mahan yi əngya natə yibrha fa na hu wuri aamdi ya mərə nda də, tal hu mahan yi nggirgi aama na a mbədi mərə nda də.

¹⁰ Təthlənda Faara yi mahan pii yighən kodwomnda nən. Tərgha wufəlgəara manggən mukka hai a fərahk amshi djərgə kukwaryidghən hai kəla waarha, mukka ten tal hai hu mahan yi kufaya təkəm fered aama.

¹¹ Thləm wufəlgəardi ya, “I'ikh.” Tal hu mahan yi aamdi tsauka i'ikh, fiya hangga saagha aamdi mərə nda də kəsər ka i'ikh kidghən.

¹² Təthlənda Faara yi fada pii yighən kodwomnda nən. Tərgha tal hu mahan dək yanfara nda, tal hu mahan yi ndərə, təkəm tal hu mahan yi wufəlgəarya, har tal hu mahan nda yi kukwaryid ndan tsauka wula. Hu kiya tsauka mbə kukwaryirha sə tal hu mahan yi parra yanfara wa, nəghən kee kəm tal hu mahan yi fədikrha.

¹³ Tərgha kəlanggi, sək urad nggəfaha ni na a pərə a mađufud bəreurha a fərahk amshi tərənggən uradghən sə naghə a ndaarha, “Kawa, kawa,

kawama kun natə tsaurhahu kəshiiirha, a pinda fingya kodwomnda takhka na fathləngya Faara mahan a piighən.”

9

Kodwomnda yi tuf

¹ Təthlənda Faara yi tuf pii yighən kodwomnda nən. Na wufəlngaara ni mukda hai a fərahk amshi hu kəshiiirha hai, fərang ngganda ən cha kwaminda na inang kwaminda kwadda də na kudimnggən kaan.

² Inangga wufəlngardi mii kwadda də na kudimnggən kaan, tərgha kyagha ine sə kəla ini henggəl bərha. Yanfara tə bəreurha wulangga inidi kanda.

³ Kyagha mbeeya ba hu inidi, təra nda hu kəshiiirha hai, fərang səsəmnda chaarha nda kanda kəla yi ngərdaya.

⁴ Ndangganda kanda a ənang nda 'ya hwaliya fa na a hweede wa, nduwa dərfa ni, nduwa kala 'ya kyagha sə, kəl nafini kee mbuwa tə dəf haar Faara fa hu pəm ndan.

⁵ Nggəməng ngwanda kanda fa a bəlang ngganda nafiniya wa, kəl a səsəng ngganda kanda kee yi ndəre tuf. Hatta səsaddiya nəghən kəla hatta chad ngərdarha.

⁶ Hu bəngginiya na fiya kadfa mərta ka a mərə nda, amma mba nda a walghən wa, na mərta kukwasang kanda fa, amma na mərta darha ma kanda.

⁷ Mbeeyini ya na nda kəla pərsaya ngwang nanda kanda fa ka yanda, na əngya sə a tendan kəla tətər təfasa, yindan kəla yi nafiya.

⁸ Was yi ndan kəla yi ten nishya, thlan nggindan kəla thlan ləfari.

⁹ Kənang nda kəfan ndan tə 'ya na kəla dəbəla, pakhki ndan a riirha kəla pərsaya natə keke yanda na a dərta ka yanda də.

¹⁰ Na nda tə ndusa fa yi chaarha kəla ngərdarha, na nda tə səsəmnda na a səsəngganda fiya yi ndəre tuf tə ndus ndan.

¹¹ Na nda tə kutəra na a əna kutəryirha aten ndan, ndəghənni təthlənda Faara fərang nanda səsəmnda aten kwaddi na kudimnggən. Thləmnggən tə mii Ibraniyaya, “Abaddon.” Tə mii Helenaya kəm, “Afolliyon” ndaarha ni, “tə səbəng 'ya də”.

¹² Kawa billarha nanənya mbərda də, amma takh fingya səsəaya səri bayi.

Kodwomnda yi mikki

¹³ Tərgha təthlənda Faara yi mikki pii yighən kodwomnda nən. Sək urad 'ya ni na a kyarha ba hu kudma fada a mbəd nji sataka yi təfasa na a mbed Faara.

¹⁴ Ndangga uraddi təthlənda Faara yi mikki, “Kalu fathləngya Faara hai fada kənang nanda kanda hai hu Kufad Yufəretus na manggən!”

¹⁵ Kal fathləngya Faara nda hai na fada, kanda ni ngwang nanda kanda fa kəsər ka sayiddi, tə yi fardi, tə yi ndəridi, təkəm yi huraddi kəsər ka a bəlangganda tal hu mahan niifa tə wasa in heu.

¹⁶ Sək hangnda sodjaya ni na tər pərsaya səlgha kumnggitghən kum katəra kumnggitghən kum.

¹⁷ Ahu 'ya nani, nadi pərsaya tə nafiya na a tər kanda, kal nda kəsəmnda a kəfayi nda yi dəbəla yiba kəla waarha, wulerən kəla fərahk amshi, shimarən kəla wad henggəl bərha. Ten pərsa yini na nda kəla ten ləfari, waarha tə ine na kəla wad henggəl bərha ndəna a kyarha ba hu mii ndan.

¹⁸ Patal yini mahan ya nda waarha, tə ine na kəla wad henggəl bərha a kyarha ba hu mii pərsa yini ndən bəlangga fiya də heu tal hu mahan.

¹⁹ Kəsər kəsəmnda pərsa yini ya nəghən hu mii ndan tə ndus ndan. Ndus ndan nəghən kəla huthlingya na tə teena fa, ndəna ənang wundərha fiya fa.

²⁰ Tahad nafiya natə wasa in bəlang ngwa nanda kanda tə patal diya, kwa wanda pəma na a malang ngganda ənggini əna nanda tə har ndan wa. Malang ngwa nda fərang mamnggirha ənkaheeya, tə dahaya əna nanda tə təfasa, tə wurirha, tə təbəla, tə feera, tə dəfrha wa. Dahaya əngya mbuwa na mana hai, nduwa sək 'ya nda, nduwa wii nda hai wa.

²¹ Kwa wanda pəma hu bəl farha na nda a ənaarha, nduwa thrəfkid ndan, nduwa kulafayid ndan, nduwa ngaara na ndan a ənaarha wa.

10

Təthlənda Faara tə deleewar na fəfada ngguchit

¹ Tərgħa na təthlənda Faara ni həngkəm na tə shembe fa a təra hai a talara. Nggəlangga hashmbe, tə kongnda a tenggən, Yidghən kəla yanfara, saryighən kəm kəla sheneu waarha.

² Kəsədə deleewar ha na fəfada ngguchit, i'ina hai a harghən. Dəfanggən sarghən yi səma a ten wuri aama, sarghən yi kawa a ten chehweerha.

³ Aah farha nən tə urarha manggən na kəla təd ləfari. Aah nən faddi, tərgħa tər'yan nggini məd rii nda fa kaan.

⁴ Riina tər'yan nggina fa, ngwadı fa na a chireethleng nggi hai, amma sək urarha ni hai a talara ndəghən, "Əndi ndaana tər'yan nggini məd ya, nggəlang a chireethleng na hai wa."

⁵ Tərgħa təthlənda Faara nani kət a ten wuri aama təkəm a ten chehweerha tərənggən harghən sə yi səma a talara sə,

⁶ aah Faara nən tə yandı na tə yibrha fa pakwandə, ənagħa talara tə əngya na ahurghən heu, tə kəshirha tə əngya na ahurghən heu, tə wuri aama tə əngya na ahurghən heu. Ndaagħa təthlənda Faara, "Balwa kukwasa sə wa.

⁷ Amma a sayiddi na təthlənda Faara yi məd a pii kodwomndəghən, ndəna kulish Faara a ləghəttə, kəla 'wanən pəranggən mafayighən, annabiya."

⁸ Tərgħa nggəryi sək uraddi 'wani səkrha a talara hai ndeeghən, "Duwadə, dā thlə deleewar di na i'ina hai a har təthlənda Faara na kət hu wuri aama tə ten chehweerha."

⁹ Nanən kee, diya thləmad təthlənda Faara də ndanggi fəree deleewar dənən na ngguchit fəfada a harghən. Ndeeghən, "Thluwun kyangga, nən a naarha i'ikh ahurwa, amma hu miıwa nən naarha dədem kəla dēe."

¹⁰ Tərgħa thlə deleewar fəfada dani na ngguchit a harghən, kyanggi. Tsauka dədem kəla dēe hu miina, amma a kwasamaddi mudang ni, tsauka i'ikh ahur na.

¹¹ Tərgħa nggərgħa nda ndeerha, "Tsaudə tətə a thlək Labar Faara na a fiya hangga, tə chehweeya hangga, tə miıya hangga, tə kutərya hangga."

11

Shedawaya səri yi Faara

¹ Tərgħa fəree səsal kəkərə nda, ndeegħa nda, "Duwadə dā kəkərang nda Kən Faara na a Urshelima tə mbəd nji sataka, thlədangga nafiya na a tərang shilee Faara in a mbədi.

² Amma a kəkərangna pəpal yi na a kəshi ma kən Faara wa, kəsər malang di ndən nafiya səngwa nggi. Na nda a ishang nda wupəri da hai na chahal yi ndəre kumnggit fada kap səri.*

³ Ni a thlən shedawa yina də səri tə lukkyfa fa yi ngwala tərha, niya fərang ngyakhrha thləkhrha labarna kanda yi bəngya haru kumnggitghən tal tə haru səri tə kumnggit mikki.”

⁴ Shedawa yini ya kanda ni dəfya dzaitun di səri tə səsal yini səri kəsgha patilla yina ha na kət a mbed Chinəm na yi kəshirha həu.

⁵ Ana niifa sə na midghən walang wudərha nən kanda fa, na waarha kyarha ba a mii ndan bəlanggən fa saryi ndan də. A hu kiya yandı tərna midghən walang wudərha kanda fa tətani a bəlang ngganda.

⁶ Na nda tə səsəmnda nggəlang nda fərahk amshi amana 'yaara bərha ahu sayıddi nanda pər labar Faara. Nanda tə səsəmnda ha yi kyakhrang nda aamgya hai tsawanda fara, na nda tə səsəmnda kəm na a bəng patal nda kəshirha ba, kəla tərna mindan.

⁷ Akwasamaddi nggwalangna shedawa yini pər labar Faara, məbidđi na tsaurha ahu kwaddi na kudimğən kyarhaba yangga tə kanda. Məbidđi kal kanda nən nu bəlanggən kanda də.

⁸ Nanda mal mər yi ndan a ten kwaman wupəri di tawang nanda Chi ndan sə. Sak wupəri da nən tə thləma nanda aarha “Sodom” ko “Masar”.

⁹ Beena mahan tə mbeera chehweeya turya nafiya, tə kiwaya, tə miya dədamən-dədamən, na nda mbəssang məryina fa, kar nda fa na a pang ngganda mər yini.

¹⁰ Nafiya tsauka yi kəshidđiya na nda a əna wutsəfayirha ka mərna shedawa yini na səri. Na nda wumnda hai ka wutsəfayirha, na nda thlənang ənfəra ndan də, kəsər ka shedawa ni na səri bəngga səsarha nafiya ba tsauka hu kəshirha.

¹¹ Amma a kwasamad bəndi mahan tə mbeera, yibrhafa na fər yibrha yi Faara kyagha fandan hai, thlii nda sə isha nda, tərgha kala niifa nagha kanda kyagha hu tərəmnda hai.

¹² Tərgha shedawa ni na səri sək urarha manggən a talara hai a ndaarha, “Tərma mbəda ba ya!” Tərgha tərangganda kanda talara sə hu hashmbe, nagha fa tsanggindan a kəlang kanda.

¹³ Məməlla sayıddi kee rəbgha chehweerha fa, tərgha tal hu kum yi wupəri di chagha hai, mərgha nafiya kumnggitghən məd hu rəbrha chehwedda fa. Tərgha fingya nafiya hərəkka tərmanda kaan, tərgha fərang mamnggirha nda Faara na a talara.

¹⁴ Ən kawa di patal yi səri mbərda də, ən kawa di patal yi mahan nəghən bayi a mbee.

Kodwomnda yi məd

¹⁵ Tərgha təthlənda Faara yi məd penggən kodwomndəghən. Sək uraya nda hai hangga a talara hai kanda a ndaarha, “Tsau kutəryid kəshidđi nanənya yi Chinəm tə Kərəsti na yighən, nən a əna kutəryirha pakwandə!”

¹⁶ Tərgha shinggi na kumnggit səri kap fada di na tsau hu tsənggam kutəryid ndan a mbed Faara fəla nda hai kwang ngganda tendan hai dəfang shilee nda Faara in,

¹⁷ kanda ndaarha, “Usa dan sa, Chinəm Faara na tə ngyakhrha ha həu, sa na sə nanənya, na sə kaar, tə na bayi, kəsər tərangna ngyahad wa na manggən sa a əna kutəryirha.

* 11:2 11:2 Luka 21:24

18 Hufgha chehweeya hur, amma nanənya bad sayid hufirha hurwa ba, bad sayi ba nanda ngwang kumarha mərya sə, nanda fərang kəna tar ndan annabiyiwa, tə nafiya chahal na a tərəm thləmwə, nda shingya tə wundakhnaya. 'Bad sayi ba na nda a bəlang nafiya bəlangga kəshirha!"

19 "Tərgħa inang ngganda Kən Faara də a talara, tərgħa na Akwatid dəf mee ni ahur Kən Faara. Tərgħa na kyatta 'yaara ni, tə rii əngya fa, tə tər' yana, tə rəbrha chehweerha fa, tə wutsamnda!"

12

Nuneefa tə ənkaheerha

1 Tərgħa na ənsakrha ni manggən a fərahk amshi. Nuneefa lələbdə tə yanfara, ndəre a kamu sargħən, a man tenggən, tətər kutəryirha yi wufəlgarya kum kab səri.

2 Nəghən ahur, naghə a tərha ka hatta hur nggəttə kəsər takhdə a nggəttə hai.

3 Tərgħa nggəryi na ənsakrha a fərahk amshi, kya Sheetan bə fadghən yibə kəla hulthne tə tengya fa məd tə bəngya kum, tə fatta ten kutəryirha məd hu tenggini.

4 Tərgħa ndusghən kahanggən tal hu mahan hai ahur wufəlgaryini muwanggən kanda hweeda hai. Sheetan dī na kəla hulthne ishgha a mbed nudī, takhka a nggəttə hai, tənən kyang wandī a nggəddə hai.

5 Tərgħa nggətgha nuda hai wee həshin, na a əna kutəryirha a ten chehweeya həu tə səsəl dəbəla, amma thlangganda wandī a haar ənkaheerha, dənda təghən a thləmad Faara də tə tsənggam kutəryidghən.

6 Daghə nudī a kaheerha də, a mbərha də taksangna Faara sə, a mbədī na nda a kəlagħən ha yi mbeena kumnggidghən tal haru səri tə kumnggit mikki.

7 Tərgħa thliigha yanda a talara. Mikailu tə fathlənggighən yana nda tə Sheetan na kəla hulthne, sheetan kəm tə fathlənggighən dənda mbee də tə yanda.

8 Amma mbə ənkaheeddī tə shembe na a mbənggən həbrha wa, rək kanda nda tə fa thlənggighən, ka a fardī 'yadəng mbəd tsaurha nda kanda fa a talara.

9 Muwangganda ənkaheeddī na manggən hweede hai, Sheetan dī na kəla hulthindī ka kətəm, nanda aarha tə mbəlfeddī, nduwa kəm Sheetan tə nggəba kəshirha həu. Muwangganda hweede hai tə fa thlənggighən.

10 Tərgħa sək urarha ni manggən a talara hai a ndaarha, "Nanənya, hərəkrha tə səsəmnda tə kutəryid yinəm Faara, tə səsəmnda Kərəstidghən. Kəsər tə 'yar wanmangginəm, na yakh 'yar kanda a mbed Faara nda yanfara tə fədikrha, muwang nda hweede hai.

11 Tərgħa fa takkwayə kalghən nda mu parkayid fər Wan Kamndədī tə pər labargħən fər nanda shedawa atənggən, kəsər nggəm ngwanda yibəd ndan kaan ta hu mərə də wa.

12 Tsəunən kee ənama wutsəfayirha, kun talarya, tə kun na tə tsaurha ahurghən! Amma kawa a chehweerha tə wuri aama, kəsər təmbəlfeddī tərđə thləmad nun hai! Nəghən lələgdə tə hufirha hura, kəsər səndəsə takhka sayi ngguchit kee!"

13 Walangna ənkaheeddī muwang nda hu kəshirha hai, katəranggən kada nuda hai nggətgha wee həshin dī.

¹⁴ Amma fərang paha nda nudi səri yi Rəfa na manggən a pərgəha mbərha də tangsang nanda hai ka ndəghən a kaheerha. A mbəda ni na nanda kəlaghən ha yi hurarha mahan tə mbeera amawana ənkaheeddi kəsang nda.

¹⁵ Tərgəha sheetan di na midghən sə a hwanggən nudadə tə aam afa afa na a hwaarha ba a miighən.

¹⁶ Amma hweede dang də nuda sə, inangga hweede miighən hai Sanggən aam kufaddi kyagha ba a mii sheetan.

¹⁷ Tərgəha səbgha hur sheetan də tə nudi kaan, thliigha ba yangga tə tahad turya nudi, kanda ni na əna taara tə 'ya ndaana Faara, kanda ni kəm na a takkwa 'ya pərna Yeeso.

¹⁸ Tərgəha sheetan ishgha a ten chehweddi na mii wuri aamdi. Tərgəha ənkaheeddi ishgha a mii kəkəshbang nda wuri aamdi.

13

Mabiddi kyagha sə hu wuri aama

¹ Tərgəha na mabi ni a kyarha ba hu wuri aamdi. Nəghən tə bongya kum tə tengya məd. Na tətəarya sə kum yi kutəra a ten bonggini, kala teena na thləma sə yi sar Faara.

² Mabiddi nani nəghən kəla piyarha, saryighən kəla yi mabi na nda aarha məmeere, miighən nəghən kəla yi ləfari. Sheetan di na fadghən kəla hulthne fərang shembədgəhənə mabiddi tə tsənggam kutəryidghən, tə səsəmmnggitghən na manggən heu.

³ Tal ahur tenggini ki mabiddi kəla walang nda wundərha fa na mbang bəlang, amma wudəddi 'wadə teena kəndə. Mabiddi tərang də hakkilod kəshirha, kəsgəha ənwulteena kanda mbusamadghən nda.

⁴ Dəfangga fiya shilee ənkaheeddi teena kəsər fərang də səsəmmnggitghən mabiddi, təkəm tərang shilee mabiddi in, nanda a ndaarha, "Wunni kəla mabiddi ya? Wunni mbang yanda təghən?"

⁵ Malang nda kwamana mabiddi naghə thlək labarya kəlara tə tərang altənggən sə yi sar Faara, təkəm fərang nda səsəmmnda na a əna 'ya nən na midghən yi ndəriya kumggit fada kap səri.

⁶ Tərgəha inanggən miighən hai naghə a thlək labarya kəlara yi sar Faara, tə sar thləmmnggən, tə mbəd tsawudghən, tə fingya həu na a talara.

⁷ Fərang nda səsəmmnda na a yangga tə nafiya Faara na chahal kal kanda nən mu. Fərang nyakhrha nda a ten kala turya, tə kiwaya, tə miya, tə chehweeya.

⁸ Nafiya həu na hu kəshirha tərang nda shilee mabiddi teena, nafiya heu chireethləng ngwanda thləm ndan hai hu Deleewar fər Yibrha, ka əna nanda kəshirha tsauka yi Wan Kamnda thləng nanda uradghən.

⁹ Kala yi na tə thləmad səkrha, səkkənən!

¹⁰ Kala niifa tsawangga fa a əna tar mafayirha nən, tsaudə nən a əna tar mafayirha. Kala niifa tsawangga fa tə thləukh kəlara na nda a bəlang nda, tə thləukh kəlara ni na nda a bəlang nda. Hu kiya fa fərkəkəfekkyə tsaudə a kərsa nda, kərsa nda dənda mbeedə tə fərkəkəfek.

Mabiddi kyagha sə a hweede

¹¹ Tərgəha nggəryi na mabi yi səri, kyagha ba a hweede. Nəghən tə bongya səri kəla yi wan kamnda, kalghə sə kəla ənkaheeddi na fadghən kəla huthlindi.

¹² Əna taara nən tə səsəmnda yi mabiddi 'wagha ba. Kyanggən kəshiiirha tə nafiya na hurghən heu a tərang shilee nda mabiddi in 'wagha ba, yandı kəna wundəyini keeghən.

¹³ Mabi yi səri di ya ənadə ənwultengya məmanggən, aahdə waarha hai a talara a hweeda hai a yid fiya.

¹⁴ Nggabadə fiya hai həu na hu kəshiiirha tə ənwultenggini nggəməng nanda fa a ənagha a yid mabiddi 'wagha ba. Tərgha mabiddi ndanggən kanda a tən shishingnda nda ka a dəfang shilee nda mabiddi in 'wa nanda walang wundərha fa tə thlaukh kəlara, ko nanən kee, balghən tə yibrha fa.

¹⁵ Fərang nda səsəmnda mabiddi yi səri na a fərang yibrha nən shishing nda mabi də fa 'wagha ba tənən kalasə, na a bəlanggən fiya həu kargha dəfang shilee shishing ndəghən fa.

¹⁶ Mabi yi səri diya ngyabəng nggən fiya heu na a ənang ndərdaha nda kanda hu haryindan yisəma ko a pəmggindan, shingya tə wundakhnaya, nda tə kəna, tə nda fa yamirha, tə nda mafarha tə fingya mbuwa mafarha.

¹⁷ Əna nən ndən kee amana niifa hiighən ko henggən, a mbə tə ndərdaha fa wa, ndəna thləm mabiddi ko ndərdakh thləmnggən.

¹⁸ Əndi ya na midghən sə thladwayirha. Kowunni na mbəng kukwalang 'ya hai kirasənggən ndərdakh di ki mabiddi ndərdakh mabiddi ya yi niifa ni, nən chireethla hai, 666.

14

Wan Kamnda tə nafiya 144,000

¹ Tərgha kəlee də, a mbed na Wan kamnda kət a ten Wumnda Sihiyona, tə nafiya 144,000 a thləmadghən chireethleng nanda thləm Wan Kamnda hai tə Chin a pəmggindan.

² Tərgha sək urarha ni hai a talara a riirha kəla rid hwad aama, kəla tər 'yaana. Uraddi sək ni nəghən kəla riirha dək kəliingya.

³ Kanda a aah əmshe pəling a mbed tsənggam kutəryiddi, tə ənggini na tə yibrha fa fada, tə shinggini. Mbə niifa sə na mbəng tsaha əmshi di wa kəl nafini na 144,000 kee, fingya ni hərghəng nanda kanda hu kəshiiirha.

⁴ Nafina ni ya səbəng ngwa fandan də tə nishya, kəsər tsau nda chahal. Kanda ni mbuwa samad Wan Kamnda kala mbərha dənən sa də. Kanda ni hərəkka ahur fingya nafiya na hu kəshiiirha, na nda kəla wan 'wad ənnarhami yi ən hudərha nəm fərang nda Faara tə Wan kamnda.

⁵ 'Wawanda nggabaarha wa, təkəm mbə aibe sə a fandan wa.

Fathləngya Faara mahan

⁶ Tərgha nggəryi na təthlənda Faara a pəra hu a fərahk əmshi, nəghən tə Labara mii na Mbənggən yi pakwandə na a pərghənən a fingya natə tsaurhahu kəshiiirha, a kala chehweeya, tə a kala turya, tə kala miyya, tə fiya.

⁷ Təranggən uradghən sə kaan, ndəghən, "Tərmama Faara, təkəm fəraman mamnggirha thləmnggən! Kəsər nanənya, bad sayi ba nən a ngwang kumarha fiya sə həu. Dəfaman shilee in, ndəghən ənagha talara tə kəshiiirha, tə wuri aama, təkəm fereeya aama!"

⁸ Təthlənda Faara yi səri takkwa yanda nən hai 'wagha ba, ndəghən, "Fəlda hai, Mbabila na manggən fəlda hai! Yandı kyangga chehweeya həu hu nggaala tə aam inabi ənana susuwaya!"

⁹ Tərgha təthlənda Faara yi mahan takkwa fingya yina nən hai səri. Təranggən uradghən sə ndəghən, “Kala niifa dəfangga shilee mabiddi teena tə shishing ndəghən, təkəm thlə djarra ndərdakh dənən a pumnggən, ko a harghən,

¹⁰ nən a saa aam inabi yi hufirha hur Faara, əna nanda tə shembedghən irang nanda hu wuhuleurha hai yi hufirha hur Faara. Na nda a səsang nda kaan tə waarha tə tsal waarha, a mbed fathlängya Faara na chahal təkəm a mbed Wan Kamndədi

¹¹ Ini waarha yi səsang kanda nən naarha thliirha talara də pakwandə. Nafini na a tərang shilee mabiddi teena tə shishing ndəghən mba nda tam wal yibrha wa nda fədikrha tə yanfara tə kala niifa thləgha ndərdaha hu thləmnggən.”

¹² Ndaarha ni nanənya nafiya Faara na chahal na a əna taara tə 'ya ndaana Faara a tsawa nda tə munyarha tə kərəsta na nda tə shembe fərkəkafek fa a Yeeso.

¹³ Tərgha nggəyi sək urarha hai a talara a ndaarha, “Chireethləng əndə hai ya, fa parkayani nafiya na a mərə hu Chinəm nanənya!” Ndagha Səsəna, “Kəkafek na nda a yibrha hu njiten tar ndan, kəsər ka ən ənad ndan nən a takkwa kanda.”

Hathla Kəshiiirha

¹⁴ Tərgha kələedə, na hashmbe ni pəpet a frakh amshi, tə niifa kəla Wan Niifa tsau hu hashmbidi, nəghən tə tətər təfasa yi kutəryirha atənggən, nəghən tə dəhwasarha ha na chimnggən.

¹⁵ Tərgha kyagha təthlənda Faara bə faddən hu Kən Faara aah farha nən tə urarha na manggən a yandı na tsau hu hashmbidi, naghə a ndaarha, “Tərang dəhwasad wa katarəngga hathla hai, kəsər sayid hathla bəda bə nanənya, nakhda ənnarhami na hu kəshiiirha nakhda də kaan na a halthgha hai.”

¹⁶ Nanən kee, yandı na tsau hu hashmbidi wiwidənggən dəhwasadghən hu kəshiiirha hai, hathləng ngganda kəshiiirha hai.

¹⁷ Nggərgəha təthlənda Faara kyagha bə hu Kən Faara a talara, ndəghən nggi kəm nəghən tə dəhwasarha a harghən na chimnggən kaan.

¹⁸ Tərgha nggərgəha təthlənda Faara kyaghabə fadən, ndəghən ni atən waddi ha na a mbəd fər sataka. Təranggən uradghən sə aah yandı nən natə dəhwasadda ha na chimnggən, ndənggən, “Tərang dəhwasad wa na chimnggən wuməngga kənda wan dəfya inabi na hu kəshiiirha, kəsər wanggighən nakhdan nda.”

¹⁹ Tərgha təthləndə di muwanggən dəhwasadghən hu kəshiiirha hai, thlənggən wangya inabi də hai tsamənggən kanda a mbəd 'yadı inabi hai yi hufirha hur Faara.

²⁰ Tsathləng ngganda wan dəfya inabi də hai a kəsər wupəri di, naghə fara a ira hai a mbəd 'yadı wan dəfya inabi di səl iundəghən a kəkərang dəm tə səsal kəkərra səldə 1,600, ndam kilomita haru mahan, kudimndəghən səldə nzang nda lidzam pərshe sara mikki, iundəghən mel hau səri, dəngkam ndəghən pəne tal tə mbeera.

15

Fathlängya Faara məd tə mii ngwala patal məd

¹ Tərgha na ənsakrha ni manggən a talara yi fər ənwulteena. Fathlängya Faara məd kanda tə mii ngwala patalya ha məd, kəsər kanda ni na mii ngwala səbrha hur Faara.

² Tərgħa na 'ya ni kəla wuri aam tolokar kukurda tə waarha. Nadi fingya yini kalgha mabidda mu tə shishing ndəghən tə hangnda ndərdakh thləmnggən. Kanda kəkət a mii wuri aam tolokar di kəs nda kəliinga ha fərang na Faara kanda.

³ Kanda a aah amshi Musa, mafad Faara, tə yi Wan Kamnda, kanda a ndaarha, "Na taryiwa məmanggən, yi fər ənwulteena, Chinəm Faara na tə səsəmnda ha heu. Na kwaman nggiwa tə kəkafek fa, tə nggayirha kəm, sa na kutəra aten chehweeya.

⁴ Wunni mbuwa tərəm sa, Chinəm? Wunni mbuwa fərang mamnggirha thləmwa? Kəsər sa katenwa təpədənda ni. Na chehweeya heu a barhəba tərə shilee nda teena, kəsər kyad nggayid taryiwa a pəpal bə."

⁵ Akwasamad yandfiya kəlani də, na kən Faara ni a talara, chama yi dəf mii Faara tsahai.

⁶ Tərgħa fathləngya Faara məd na tə patalya ha kya nda bə hu kən Faara, kanda tə karid alfiinti fa, na a chimnda fa, təkəm kabten təfasa a kəfan ndan.

⁷ Tərgħa tal ahur ənggini na tə yibrha fa fada, fərang ndaro nən məd fathləngya Faara di na məd yi təfasa, lələgda tə səbrha hur Faara, na tə yibrha fa pakwandə.

⁸ Tərgħa ləghədgha Kən Faara tə ine na a kyarha bə hu mamnggit Faara tə səsəməndəghən. Mbə niifa sə na mbang kyarha hu kən Faara də wa kəl patal yini məd yi fathləngya Faara məd ngwalanda hai.

16

Ndaroya məd yi hufirha hur Faara

¹ Tərgħa sək urarha ni a kaala sə ahu kən Faara a ndang nda fathlənggini ki Faara məd, "Damacə dūn irang ndaro yina də məd na lələgda tə hufirha hur Faara aten kəshirha hai."

² Tərgħa təthlənda Faara yi tal iranggən ənda hai na ahur ndarodghən aten kəshirha hai, tərgħa həlthgha fad nafiya wubəl-wubəl na hadghən kala yi natə ndərdaha fa yi mabiddi, tə fingya kəm tərangga shilee shishing ndəghən in.

³ Təthlənda yi səri iranggən yighən ənda də na a ahu ndarodghən ahu wuri aama də. Tərgħa kyahargha aam wuri aam da hai kəla far niifa mərgha, ənggini heu na hu wuri aamdi natə yibrha fa mərə nda də.

⁴ Təthlənda Faara yi mahan iranggən yighən ənda də na hu ndarodghən hu aam kufaya də tə suhwadya tsawa nda ka fara.

⁵ Tərgħa sək təthlənda Faara ni yi natə səsəmnda aten aamgya a ndaarha, "Na tə kəkafek fa hu ngwa kumad wa, sa Təpədənda, sa na sə təkəm nasə kətsar,

⁶ kəsər irang nda far nafiwa də na chahal tə yi annabiya, kulo hai nanənya fərang na fara kanda a sa nda, ndəna kəna ndan kee."

⁷ Tərgħa sək urarha ni a mbəd nji sataka a ndaarha, "Chinəm Faara natə Mamnggirha fa, ngwa kumad wa nəghən məməl tə kəkafekkirha."

⁸ Tərgħa təthlənda Faara yi fada iranggən əngyadə na hu yighən ndaro aten yanfaara də, fərang səsəmnda nda yanfara fəfərang nggən fiyadə tə waarha.

⁹ Thlerra waddi 'yanggən fiya də, 'yar thləm Faara nda, ndəghən natə səsəmnda ha aten patal yini ya. Amma kar nda fa a malang ngganda dimiyid ndan fərang mamnggirha nda.

¹⁰ Təthlənda Faara yi tuf iranggən əngya də na hu ndarodghən aten tsənggam kutəryid məbiddə də nggəlang wula kutəryidghən, katərangga fiya kət sheneu ndan ka səsərha.

¹¹ Na nda a 'yar Faara na a talara kəsər ka səsəd ndan tə thlerra waddi, amma kar nda fa a malang ngganda tar mbəlfəd nda.

¹² Təthlənda Faara yi mikki iranggən əngya də na hu yighən ndaro hu kufad Yufiritus də hwargha kufaddi, ka a tangsang kwamana nda kutərya sə na a bərha bə a man kyad yanfara.

¹³ Tərgħa na ənkaheeya ni mbuwa ngga mahan na kəla kubaya. Tal kyaghən bə a mii ənkaheerha, tal a mii məbiddi, tal kəm annabi tə nggabaarha.

¹⁴ Səsəngya ənkaheeya ni na a əna tar ənwulteena, dənda thləma kutərya kəshirha də, na a wumang ngganda kanda ka yana nda tə Chinəm a fərđi na manggən yi Faara natə Məmggirha fa.

¹⁵ Ndagħa Chinəm, "Kulo hai, niya bərhabə kəla ngaara! Tə parka ni yandı bəni wala məmekhne ngwada fa amawa nən wiirha tawalth kəsgha shilee ndən."

¹⁶ Tərgħa wumangga ənkaheeyini kutərya a mbərha tal na nda aarha tə mii İbraniyaya Armaggeddon.

¹⁷ Təthlənda Faara yi məd iranggən əngya də na hu yighən ndaro hu bəreurha də. Kyagħa urarħa bə kaan hu Kən Faara a tsənggam kutəryirha bə a ndaarha, "Ngwaladə!"

¹⁸ Nagħa əngya a kyad waarha, tə əngya a riirha fa, tə tər'yaana, tə rəbrħa chəweerha fa. Ka əna nanda niifa 'wawa chəweerha rəbrħa fa kee wa. Ndəna rəbrħa chəweerha fa 'wagħa katərarħa hai ka mbara mbərha.

¹⁹ Manda wupəri đi tsakhka hai mahan, wupəriya heu na hu chəweeya chanda hai. Dəlgha Faara Mbabila in na manggən, kyanggən hu sa wuhuleu aam inabi hai yi hufrħa hurghən kaan.

²⁰ Kala wutambarra tima nda hai, wumngya kəmdə nggər wanda naghən wa.

²¹ İrgħa wutsamngya hai məmanggən a talara na haghən kaan aten fiya hai səldə kilo 45. Tərgħa fiya na nda a 'yar Faara ka patal yid wutsamndəđi, kəsər patal yiddi padıda hai kaan.

17

Susuwarħa tə mabi

¹ Tal ahur fathləngya Faara məd natə ndaro yina ha məd bəgha thləmad na bə ndeegħən, "Bəbə, niya kyadə kwaman đi na nda a tsətsəl səsuwaddi ya, na tsau aten kufaya hangga.

² Ənana kutərya kəshirħa kulafayirħa təghən. Nafiya kəshirħa tsau nda kəla nafiya nggalgha tə aam inabi ka kulafayirħa əna nanda təghən."

³ Tərgħa təthlənda Faara hu səsəna tərəegħən a kaheerha də. A mbəđi na nuneefa ni tsau aten mabi həbə natə chirelth thləmngya fa yi 'yar Faara, tə tengya məd tə bongya kum.

⁴ Nudı kaldə kari fa wuleren tə yıba, sakhđa đafa tə kari təfasa tə tur ferya na chimnda fa. Nəghən tsəb tə wuhuleurħa ha yi təfasa lələđda tə ən kaara ən tsanda yi kulafayirħa.

⁵ A pəmggən chirethləng nda ənwulteena hai na səndəghən bəbēe: "Mbabila na manggən, man susuwaya heu, tə ən tsangya yi kəshirħa."

6 Nadi nudi ngaldə tə far nafiya Faara na chahal tə kəm far fingya fərgha shedawa aten Yeeso. Ne a kəlang nda nudi, kəseegha ənwulteena kaan.

7 Ndeegha təthlənda Faara, "Kama kəsna ənwulteena sa? Niya pəro 'ya heu aten nudiya tə mabiddi nən a təra, natə tengya fa məd tə bongya kum.

8 Mabiddi nana ya 'wadə narha tə yibrha fa, amma balwa tə yibrha fa nanənya wa. Nən a thliirha sə ahu kwaddi na kudimnggən ya ka mərə də. Nafiya na hu kəshiiirha chireethleng ngwa nanda thləm ndan hai hu dəleewar fər yibrha ka əna nanda kəshiiirha na teena a wulang kanda a nanda mabiddi. Nəghən tə yibrha fa yi, nanənya balwa tə yibrha fa wa, amma nən a nggər kyarhaba."

9 Əndiya na midghənsə ənaghə nəm tə thladwayirha. Tenggini məd ya mbəd dangkamngya ni məd, nana nudasə tə tsaurha atənggən.

10 Na kutərya sə kəm məd. Tuf ahur ndan fəl nda hai, takhdə tal balgha hai, amma yi məd balghən kula barhaba, a bada ba nən a tsərha tsəbaku kee.

11 Mabiddi na tə yibrha fa kaar, nanənya balwa hai wa, ndəghən ni kutəra yi wuwada. Nəghən ahur fingya yini na məd ya, nən a dərha a mbəd mərəghən də.

12 Bənggini kum nana, kanda na kutərya kum balgha kula thlə səsəmənda yi kutəryirha. Amma na nda a fərang kwamana kanda tə mabiddi əna kutəryirha nda yi sayi ngguchit kee.

13 Kutər yini ya na numad ndan tal, na nda a fərang səsəməndə ndan tə ngyahad ndan a mabiddi.

14 Na nda a yanda tə Wan Kamnda, amma na Wan Kamndədi a kal kanda mu kəsər ndəghən ni Chinəm aten chingya, təkəm kutəra aten kutərya. Fingya na a thləmadghən kanda ni aah nanda, fingya na wuwura tə natə kəkafek fa.

15 Tərgha ndeegha təthlənda Faara, "Aamdi nana ya tsauna səsuwadda sə, kanda ni na turya, tə chehweeya, tə miyya dədamən-dədamən.

16 Bənggini kum nana, kanda tə mabiddi na nda a kar nad səsuwadda fa ya. Na nda a thlang əngya heu nanən təghən ha malghən nda tawalth, na nda a kyang thlu fadghən, njang ngganda də tə waarha.

17 Kəsər fərang Faara kwamana kanda ahur ndan a əna 'ya nda na midghən, naghə numad ndan tal, fərang səsəməndə ndan nda mabiddi ka əna kutəryirha nən kəl fardi ləghəd na labar Faara.

18 Nudi nana ya, ndəghən ni wupəri di na manggən na a əna kutəryirha aten kutərya kəshiiirha."

18

Fəlla Mbabila hai

1 Akwasamad əngginiya nggəryi na təthlənda Faara a pəra hai a talara, tə səsəmənda ha kaan, mamnggitghən fərang kukwaryirha nən kəshiiirha.

2 Njargha hai ndəghən, "Fəlda hai! Fəl Mbabila hai na manggən. Tsaudə mbəd tsawud ənkaheeya tə wunurya, tə mbəd tsawud kala tur səsəngya mbuwa chahal, tə mbəd tsawud wudikkyə mbuwa chahal, tə mbəd tsawud mabiya mbuwa chahal tə mabiya tsan nanda.

3 Kyanggən chehweeya heu hu sa aam inabi hai. Kutərya kəshiiirha ənanda kulafayirha təghən, fa shafiliya kəshiiirha wal nda kəna ha hu səsəmənda mbəna fadghən."

4 Nggəryi sək urarha hai a talara a ndaarha, “Kyama sə, nafina! Kyama sə ahurghən! Kəsər amawa nun kyarha hu dımiyidghən hai, amawana patalləghən wal kun ha.

5 Kəsər dımiyidghən padıfa hai tsədə nzang tə talara də. Faara kəm daldə dımiyidghən in.

6 Ənaman kəla ənang nən fıngya, ənaman katəra səri aten ən mbəfeerha ənanən, iraman ən saarha hu wuhuleurha hai katəra səri kal yanda nən mu fərang nən fıngya.

7 Kəla tərang nən altənggən sə, tə yakh ən mbənafa, nəghən a taala tə ndaarha, ‘Kwatam ni nggi, mbə nu mərta ni nggi wa, mbi tə mərta wa.’

8 Tsaunən kee, na patal a dəghang hai hu paara tal, nda mərta tə səbrha hura tə miirha. Na nda a njang nda də tə waarha, kəsər Chinəm Faara na a ngwang kumarha sə nəghən tə mamnggirha fa”.

9 Tərgha kutərya kəshirha ənagha kulafayirha təghən, təkka mbənafa təghən, na nda a tərha tə kukwara atənggən, a sayiddi nana nda ini waddi na a njang də.

10 Na nda a isha inggun ma wupəri di kəsər ka na nda a tərəmnda. Mbə mindan sə a səsə nda kəla ndəghən wa. Na nda a ndaarha, “Kawa! Kawa! Sa wupəri Mbabila na manggən! Hu sayi ngguchit ngwalang nda nggo kumarha sə!”

11 Fa shafəliya yi kəshirha na nda a tərha tə səbrha hura atənggən, kəsər mbə niifasə na nggər hii karid ndan wa.

12 Na nda a heng kari də natə sakhda təfasa, tə yi wurirha, tə fərya na nggəngga. Kari yi alfinti, tə kari na wulerən, tə siliki na yiba, tə yi natə aam dzarggina fa. Əngya ənana nda tə dəfya na səd ndan mbənggən, tə fıngya həbəng nanda də dədamən, tə kari na kəla thlan chiwana, tə kariya ənan nanda tə dəbəlyə dədamən, tə ferya na chimnda fa ngga.

13 Urdiya, tə, tə ən njiya na səd ndan mbənggən, tə mur tə fauda, tə ən wum chimbe, tə ən təllafa na sərha mbənggən, tə aam inabi, tə fəded kəmnda fa, tə humbad wan hwalirha, tə wan hwalirha, tə thlaaya, tə chaukhraya, tə Pərsaya, tə keked pərsaya, tə shing nda fiya na nda a heng də kəla mafaya.

14 Na nda a ndaarha, ənggəni dəfna teena təghən balwa səwa. Kəna heu tə ən sakh dad wa sahad nda balwa nggər walang kanda balwa.

15 Fa shafili yini na a heng ənggina də ya wal nda chikrha kəna a fadghən, isha nda də inggun ma thləmadghən ka tərəm səsadghən. Na nda a tərha tə səbrha hura na nda ahuhwaarha,

16 na nda a ndaarha, “Kwa! Kawa! Wupəri na manggən, sa na kal karid alfinti ngga, wulerən tə yiba na sakhđang fadghən tə karid təfasa, tə ferya na nggəngga na chimnda fa!

17 Kəsər hu sayi ngguchit kənədi heu yi wupəri di ngwala da hai!” Mamngya nggirnggi aam fa shafili yini, tə fıngya na a wiirha tə nggirnggi aamdi, tə fa huryighən tə fıngya na a kada ‘ya na a muwa nda mii hu nggirnggi di, isha nda də inggun.

18 A sayiddi na nanda inidi na a djang nda də, na nda a ndaarha, “Wa wanda əna wupəri manggən kiya wa!”

19 Nanda irr tiniirha aten ndan sə, na nda a tərha tə səbrha hura, na nda a ndaarha, “Kawa! Kawa wupəri na manggən, ai nafini heu natə nggirnggi aama na hu wuri aamdi walgha kəna ha tə yighən kəna! Hu sayi ngguchit səb əngya də heu.”

20 “Ənama wutsəfayirha atənggən, talara! Ənama wutsəfayirha kun nafiya Faara! Ənama wutsəfayirha kun nafiya Faara na chahal tə annabiya! Kəsər

ngwang Faara kumarha Mbabila sə kəsər ka kun."

²¹ Tərgħa təthlənda Faara na manggən təranggən feera sə manggən kəla fen hərha muwanggən hu wuri aama də, nagħa a ndaarha, "Tə shembe na nda a muwang wupəri Mbabila hweede hai mba nda nggər walang balwa.

²² Mbəm nggər sək dək kəlinga, fa aah amshiya, tə perəma, tə kodwomngya ahur nun balwa. Mbəm nggər na fa mbər əngya tə fa tarya ahur nun wa. Mbəm nggər sək hərha ahur nun wa tə ənji hərha wa.

²³ Mba nda nggər na kukwaryid patilla ahur nun wa. Mba nda nggər sək fad wutsamnda tə wuronga wa. Kəsər kaar fa shafili yinun kanda ni natə səsəmnda ha hu kəshirha heu, kəsər chehweeya heu wul tendan tə mutun nun.

²⁴ A hur mbabila ni na nanda far nafiya sə na chahal tə yi annabiya, tə fingya thləng nanda urad ndan hu kəshirha heu."

19

Wutsəfayirha a talara

¹ Akwasamadghən, sək mbeela ni kəla fiya hu teera a talara. Kanda a ndaarha, "Falama Chinəm! Hərəkħa tə mamnggirha tə səsəmnda yi yinəm Faara ni,

² Kəsər ngwa kumadghən yi kəkafek ni mbə wurahasə wa. Ndəghən ni ngwangga kumarha səsuwadda sə səbangga kəshirha də tə kulafayidghən. Tsətsəlang Faara teng də kumad faar mafayighən irang nən də."

³ Nggərgha nda tərang urad ndan sə na nda a ndaarha, "Falama Chinəm! Nagħa ini waddi a təla a talara də hu wupəri di yi pakwandə."

⁴ Shinggini kumnggit fada tə ənggini natə yibrha fa fada fəla nda hweede hai tərang shilee nda Faara in, yandı tsauka hu tsənggamdi. Na nda a ndaarha, "Atsaukake! Falama Faara!"

⁵ Tərgħa kyagħa urarha bə hu tsənggam kutəryiddi a ndaarha, "Falama yinəm Faara, kun na mafayighən, kun na a tərəmnggən, na manggən tənə ngguchit."

Wutsəfayid kahad Wan Kamnda

⁶ Tərgħa sək 'ya ni kəla huhwaarha hu teera, kəla aama na hwaarha a mbəd tsətər, təkəm kəla tər'yaana, kanda a ndaarha, "Falama Faara! Kəsər Chinəm, yinəm Faara na manggən, ndəghən ni na a əna Kutəryirha!

⁷ Tama əna wutsəfayirha nəm, tək mbənda nəm fa, fərang mamnggirha nəm! Kəsər bə sayi bə yi kahad Wan Kamnda, wuronggən ngwada fa.

⁸ Fərang nda lukħa pəpet na a chimnda fa ngga kalanggən fa." (Luwuddi na a chimnda fa ngga ndəna tar nggayid nafiya Faara.)

⁹ Tərgħa ndeegħa təthlənda Faara, "Chireethləng ənda hai ya, 'Fa parkaya ni nafi ni mbu nanda kanda hu wutsəfayid kahad Wan Kamndə daba.'" Nggərghən ndaarha, "Labarya Faara ni ya yi kəkafek."

¹⁰ Tərgħa fəli hai a mbedghən tərang shilee ni, amma ndeegħən, "A ənanna kee wa! Nggima pashid tar nun ni, sa tə wanmanggiwa, kun kəsgħa shedawad kəkafekkid Yeeso ha. Təraman shilee Faara in. Səsən pər 'ya ndana Faara thləkka kəkafek aten Yeeso."

Niifa a kəsər pərshe pəpet

¹¹ Tərgħa kəlee hai na talara ni indədə, na pərshe ni pəpet. Niifdi na a kəsərghən thləmnggən ni, Ka Niifa na tə kəkafek fa. Nən ngwa kumarha tə nggayirha tə yanda kəm.

¹² Yidghən nəghən kəla sheneu waarha, a tenggən na tətər kutəryirha sə hangga. Na thləma sə chichireethlee hai a fadghən, amma mbə niifasə səngga thləmđi wa kəl ndəghən tafadghən.

¹³ Kabaddi kal nən fa nəghən tə faara. Thləmnggən ni “Labar Faara.”

¹⁴ Sodjaya yanda na a talara kanda a samadghən, kanda tə lukkyaya fa pəpet-pəpet na chichilbi də a kəsər pərsaya na pəpet-pəpet.

¹⁵ Hu miighən na thlaukh kəlaara sə na kyarhaba chimnggən kaan, ndənən a kyathlang nafiya chehweeya sadə təghən. Nən a əna kutəryirha aten ndan tə səsəl dəbəla, nən a ishang wangya dəf inabi də a mbəd tsarang nda wangya inabi hai tə səbrha hur Faara kaan natə mamnggirha.

¹⁶ A hu kabadghən təkəm a fədadghən na thləm də sə chichireethlee hai, “Kutər kutərya tə Chinəm yi chingya.”

¹⁷ Tərgəha na təthlənda Faara ni kət a yanfara, a njarang wudikkya də na a pəra a fərahk amsəhi, “Bamaba! Wumama bə kəsər ka wutsəfayid Faara.

¹⁸ Mbun kii thluwa yi kutərya, tə thlu mamngya sodjaya, tə yi katsallaya yanda, tə yi pərsaya, tə yi fingya na tər pərsaya, təkəm thlu fiya heu, yi mafaya tə fingya natə alten ndan, na manggən tə na ngguchit!”

¹⁹ Tərgəha na mabiddə ni tə kutərya kəshirha tə sodja yindan wumnda hai ka yana nda tə yandı na tsau a kəsər pərshe, tə sodjad ghən.

²⁰ Tərgəha kəsang ngganda mabiddi heu tə annabi di tə nggabaddi ənagha ənwultəena a mbed mabiddi. Hu əna ənwultən nggina ni ya ndən huk nən fingya sə natə shishing nda mabiddi, təkəm fingya tərangga shilee shishing ndə di in. Muwang ngganda mabiddi heu tə annabi di tə nggabərha hu waarha də tə tsal waarha na kəla wad henggəl bərha.

²¹ Tahad ndan bəlang ngganda kanda tə thlaukh kələr di na chimnggən na a kyarhaba a mii yandı na a kəsər pərshe. Tərgəha wudikkya wuma nda hai nggala nda tə thlu mər yini.

20

Huraya kumnggitghən

¹ Tərgəha na təthlənda Faara ni a tərə hai a talara, kəsədə ən cha kwaminda kwadda ha yi kwarha na kudimnggən tə wuyiwurra manggən.

² Kəsanggən ənkaheeddi, huthlin kaar ni, ndəghən ni na tə mbəlfeddi, nduwa Sheetan, kənanngga təthlənda Faara tə wuyiwurra yi kumnggitghən hurarha.

³ Muwangga təthlənda Faara hu kwadda hai na kudimnggən, nggəlanggən kwaddi, changgən kwaddi dəf haara nən atənggən, amawa nən nggər huk fiya, kəl a mbər huraya kumnggitghən də tal. Akwasamadghən na nda a kalghən hai yi bəena ngguchit.

⁴ Na tsənggamngya ni, nafini tsauka aten tsənggam nggini fərang nda səsəmnda ngwa kumarha kanda. Na yibəd nafina ni kyathlang nanda tendan də kəsər ka fər nanda shedawa aten Yeeso, tə labar Faara. Kanda ni tərang ngwa shilee mabiddi in, ko shishing ndəghən. Thləwanda njarrədi mabiddi hu pəm ndan nduwa hu har ndan wa. Nggər nda yibrha kəfa əna kutəryirha nda tə Kərəsti yi kumnggitghən huraya.

⁵ Fingya takhka mərgha nggər wanda yibrha kəfa wa, kəl mbər na kumnggitghən hura yina də. Yandıya ndəna katəra thlid mərya sə.

⁶ Fa parkaya ni nafini na chahal katərangga thliirha sə hu mərə. Mbə səsəmnda mərə sə yi səri a tendan wa, amma na nda a tsaurha firisya Faara tə Kərəsti, na nda a əna kutəryirha təghən yi kumnggitghən huraya.

Kal nda shembed Sheetan mu

⁷ A sayiddi mbərna kumnggitghən huraya də, na nda a kal Sheetan hai hu porsəna.

⁸ Nən a kyarha bə nagma a huk chehweeya welgha hu kudma fafa də hu kəshirha, ndəna Nggok tə Maggok. Na sheetan a wumang kanda bə a tsawa nda fa yanggighən, na hang ndə ndan kəla wuchehweed wuri aama.

⁹ Wii nda, walee nda hu kəshirha də, muwang ngganda nafiya Faara a maɖufu nggəmna Faara, tə wupəri dī nggəmnən. Amma bəgha waarha hai a talara njanggən kanda də.

¹⁰ Tə mbəfəddi hukka kanda, muwang ngganda hu waarha də tə tsal waarha, mbədi muwang nanda maɖiddi sadə tə annabi dī tə nggabərha. A mbəda ni na nda a səsərha sə nda fədikrha tə yanfara pakwandə.

Mii ngwala ngwa kumarha

¹¹ Tərgħa na tsənggama ni pəpət manggən, tə niifdi tsauka atənggən. Sahadgha talara tə hweede a mbedghən, mbə mbərha sə bəl ka kanda wa.

¹² Na mərɣa ni na məmanggən tə nggu-ngguchit kəkət a mbed tsənggam dī, inang ngganda dēleewarya hai. Nggəra nda inang dēleewar hai pak, ndəna dēleewar yibrha. Ngwang kumarha nda mərɣa aten 'ya əna nanda, kəla nanən chichireethlee hai hu dēleewar yini.

¹³ Wuri aama fər mərɣa nən na ahurghən, nda mərɣa tə hwanga fər mərɣa nda na ahur ndan, ngwang kumarha nda kowunni aten 'ya əna nən.

¹⁴ Tərgħa nda mərɣa tə hwanga muwang ngganda kanda hu waarha də, waddiya ndəna mərɣa yi səri.

¹⁵ Kala niifa mbuwana thləmnggən chichireethlee hai hu dēleewar yibrha na nda a muwang nda hu waarha də.

21*Weerinda talara tə weerinda kəshirha*

¹ Tərgħa naɖi weerinda talara tə weerinda kəshirha. Wan'wad talara tə wan'wad kəshirha mbər nda də, bəlwa wuri aama sə wa.

² Naɖi wupəri dī na chahal, weerinda Urshelima, a tərɣa hai a talara a thləma Faara. Ngwang nda fa kəla na wuronga ngwarha fa ka chimadghən.

³ Səkdi urarha a njaara hai ahu tsənggam kutəryiddi a ndaarha, "Kulo hai nanənya, na Faara a tsaurha nafiya. Nən a tsaurha tə kanda, na nda tsaurha nafiighən. Faara tafadghən nən a tsaurha tə kanda, tsauka yindan Faara.

⁴ Nən a pang aam yid ndan kanda də heu. Mbə mərɣa a narha səwa, nduwa sərha hura, nduwa tərha, nduwa səsərha. Kəsər əngya yi kaar sahad nda də."

⁵ Yanɖi na a tsau hu tsənggam kutəryiddi ndaghən, "Kulo hai, nanənya niya tsawang əngya heu weerindəghən." Tərgħa ndeeghən, "Chireethleng hai, kəsər labardi ya nəghən kee, təkəm kəkafek ni."

⁶ Ndeeghən, "Ngwaladə! Nggini Alfa tə Omegga, Katəradghən tə nggəl mee. Kala niifa na a hushimnda, niya fərang ən saagħa təkə ahu fered aama yi fər yibrha.

⁷ Fingya həbgha na nda a har langaad əngginiya heu, niya tsaurha yi ndan Faara, kanda kəm na nda a tsaurha wanggina.

⁸ Amma fingya na a tərəmnda, tə fingya na a həb hakke, tə fingya na a əna ən tsanda, tə fa bəl faya tə kulafaya, tə fa kulaya, tə fa dahaya, təkəm fa nggabaya heu, kəna ndan ahu yanɖi waarha na a njirha na kəla wad hengel bərha, ndəna mərɣa yi səri."

Weerinda Urshelima

⁹ Tərgħa tal ahur fathləngya Faara məd dıya natə ndaro yi məd ləđang nanda tə nggəl mii patal bəgha thləman na bə ndeegħən, “Boba, niya kyadə wukushimnda, nu Wan Kamnda.”

¹⁰ Tərgħa səsəna tenna hai, təreegha təthlənda Faara hu wumnda sə na manggən, kyadə wupəri đanən na chahal, Urshelima, a bayi hai a talara a thləmad Faara.

¹¹ Nəghən a chimnda fa tə mamnggit Faara, chim ndəghən fa nəghən kəla wufeera na nda aarha djespa, na chimnda fa kəla tolokar.

¹² Nəghən tə kalthmaana dzang, tə kwad kirma kumkap səri, tə fathləngya Faara kumkap səri a kwad kirim nggini. A mii kwad kirim nggini chirethleng nda turya Isərelaya hai kumkap səri.

¹³ Kala man patu na kwad kirma sə mahan, mahan a man kyad yanfara, mahan a man ki wufaya, mahan a man ki pələsarya, mahan a man həmnda yanfara.

¹⁴ Tənən ngganda kalthman wupəri dı tə fer đəf sar kənna kumkap səri, a tendan ni chirethleng nanda thləmngya fathləngya sahai kumkap səri yi Wan Kamnda.

¹⁵ Tə thlənda Faara kaleegha sə nəghən tə səsəl təfasa ha na a kəkəranggən wupəri dı, kwad kirim wupəri dı tə kalthmanggən.

¹⁶ Wupəri dı təngga ndan məməl, dzang ndəghən tə kəthləng ndəghən məməl ni. Kəkərangga təthlənda Faara tə səsəl kəkərrəghən, tsauka nda dzang ndəghən, tə kəthləng ndəghən tə đang kam ndəghən kilomita 2,400 məməl.

¹⁷ Tərgħa kəkəranggən kalthman dı tsauka mbəmbəng nggidghən sara haru səri tə kumkap mikki tə ən kəkərra na niifa əna taarasə.

¹⁸ Tən ngganda kalthman wupəri dı tə feera na ngga na nda aarha njaspa, wupəri dı ənagħa ndan tə təfasa, nagħa a chimnda fa kəla tolokar.

¹⁹ Sakh đang nda đəf sar kalthman wupəri dı tə feera na nggəngga đədamən-đədamən. Djespa ndəna katəra fer đəf sar təndədi, yi səri safaya, yi mahan agata, yi fada zumurrudu,

²⁰ yi tuf onis, yi mikki karnaliyan, yi məd kirisolat, yi uvada mberil, yi wutarihe topas, yi kum ndaimon, yi kumkap tal njasin, yi kumkap səri ametis.

²¹ Kwatkirma kumkap səri dı kəm ən sakħdaya kumkap səri ni, ənagħa ndan kala kwatkirma tə ən sakħdarha na tə wufəbəla fa tal. Ənagħa nda kwaman hur wupəri dı tə təfasa, nagħa a chimnda fa kəla tolokar.

²² Nawı kən Faara a wupəri dı wa, kəsər Faara Chinəm na manggən təkəm Wan Kamnda ndəna kən Faara.

²³ Wupəri dı mbə midghən sə yanfara nduwa ndəre na a njargħa tenggən hai wa, kəsər mamnggid Faara ndəna a njaara hai, Wan Kamnda ndəna patillad wupəri dı.

²⁴ Na nafiya chehweeya a wiirha hai hu kukwaryid wupəri dı, kutərya kəshirha na nda a bərhəba tə shili ndan hu wupəri dıba.

²⁵ Mba nda tam nggəlang kwatkirma a yanfara wa, kəsər mbə fidirha sə a mbədi wa.

²⁶ Na fiya a bəng đəf shilee tə mamnggirha yi chehweeya ahur wupəri dıba.

²⁷ Amma mbə ən tsanda sə na kyarha hurghən hai wa, nduwa niifa na əna ən shilee nduwa nggabərha. Kəl fingya chirethleng nda thləm ndan hai hu deleewar yirha yi Wan Kamnda ndəna nda kyarha sahai.

22

Kufarha tə dəfrha na fər yibrha

1 Tərgħa təthlən ndə dī kyade kufarha nən natə aama yi fər yibrha, a chimnda fa kəla tolokar, na a hwarha ba akamu tsənggam kutəryid Faara tə yi Wan Kamnda,

2 Nəghən a hwarha a maɖufud kwamana na hur wupəri. Kala kəkəshbang nda kufadɖi na dəfrha sə yi fər yibrha, nən nggəta katəra kumkap səri hu hurarha. Shighən yi kənanng nda chehweeya ni.

3 Mba nda nggər wal shiurha wa. Tsənggam kutəryid Faara tə yi Wan Kamndədi nən a narha ahur wupəri dī. Mafayighən kəm na nda dəfang shilee teena.

4 Na nda na pəmnggən, thləmnggən na nda chirethleng hai a pəmnggindan.

5 Mbə fədikrha sə wa, mbə mindan sə patilla nduwa yanfara wa, kəsər Chinəm Faara ni a tsaurha kukwaryid ndan. Na nda əna kutəryirha pakwandə.

Na Yeeso bayi

6 Tərgħa ndeegħa tə thləndədi, "Labar diya kəkafek ni, təkəm nəghən kee. Chinəm Faara, fərangga səsənggən annabiya, thləndə təthləndəghən də na a kyadang ndaarha nən mafayighən 'ya na a katərarha hai a mbee."

Yeeso nəghən bayi

7 Ndagħa Yeeso, "Kulo hai mbiya, takhdi a barhaba! A tsauka parka aten niifdi kəsgħa labarda ha chireethleng nanda hai hu deleewardi ya."

8 Nggi na Yahaya, nggini səkka təkəm naghə ənggini heu ya. Hərəm ni ngwalang səkkən tə na kanda, fəli hweede hai na a dəfang shilee ni in a mbed təthləndə dī kedeegħa ənggini ya.

9 Amma ndeegħən, "A ənanna kewa! Mafarha ni nggi heu tə sa tə wanmanggiwa annabiya təkəm tə fingya ənaghə taara tə 'ya ndaana deleewardi ya. Dəfang shilee Faara in!"

10 Ndeegħən, "A nggəlang na labardi na hu deleewardi ya wa, kəsər nduwus sayi ba.

11 Yandi na a əna tar mbəlfērha dəghə mbeedə tə tar mbəlfedghən, təkəm yandi na əna ən tsanda dəghə mbeedə tə əna ən tsandəghən, yandi na əna kəkafekkirha dəghə mbeedə tə kəkafekkidghən, yandi na chahal dəghə mbeedə tə tsaurha chahal."

12 Ndagħa Yeeso, "Kulo hai takhdi a barhaba. Na kəna taara a harna, na a tenggi kowunni kəna taara ənanən.

13 Nggini Alfa tə Omegga, yi 'waghə tə mii ngwalarha, katəradghən tə Nggəl Mee."

14 Parka yi fingya ni tsabangga kari yindan də, təna nda wal kwaman kii wan dəfrha yi fər yibrha təkəm kya nda tə kwatkirma hu wupəri də.

15 A kəsər wupəri dī wuɖaya ni, tə fa shiriya, tə kulafaya, tə fa bəl faya, tə fa takkwa dahaya, tə kala niifa na yakh nggabarha.

16 "Nggi na Yeeso, thləndi təthləndəna də dəghə pəro labardi ya ahu kən hwan Faara. Nggini ka turya Ndauda tə kiwadghən, təkəm wufəngar hartsar na njaara hai."

17 Nda Səsəna tə wuronga a ndarha, "Boba!" Kala niifa səkka ndən, ndagħa, "Boba!" Kala niifa na hushimnda a fadghən, bəghə ba, kala niifa na midghənsə, bəghə tsə aam yibrha sə təkə.

Ngwala labara

¹⁸ Niya kəs thləman nun kun səkka labardi na hu deleewardi ya, kala niifa chikka 'ya atenggən, na Faara a chighang patal chirethleng nanda hai hu deleewardi ya.

¹⁹ A kəđang niifa labara də ahu deleewardi ya, na Faara a kəđang yighən də na hu dəfəd fər yibrha na ahur wupəri na chahal, kəla thlək nanda ahu deleewar diya.

²⁰ Kala yandı shedagha əngginiya, ndagha, "Tsəbaku niyi bayi." Atsaukake. Bəba, Chinəm Yeeso.

²¹ Ngwa tsauka nggayid Chinəm Yeeso tə nafiya Faara. Atsaukake.